Економско – трговинска школа Кула

Адреса: Маршала Тита 113, Кула
Телефон: 025-729-150
Website: www.etskula.com
Email: kulaekonomska@gmail.com

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

За период од 01.09.2018. до 31.08.2022.год.

Садржај

1.Увод.....4
1.1.Полазне основе за израду школског програма.....4
1.2. Сврха, циљеви и задаци програма образовања и васпитања.....4
1.3.Назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује.....5

2.Наставни план.....7
(Обавезни и изборни наставни предмети по нивоима образовања,образовним профилима и разредима)
2.1. Комерцијалиста.....7
2.2. Пословни администратор.....12
2.3. Финансијски администратор.....16
2.4. Економски техничар.....20
2.5. Кувар.....23
2.6. Посластичар.....26
2.7. Конобар.....29
2.8. Трговац.....33

3. Наставни програм
(Наставни програм по нивоима образовања, предметима, образовним профилима и разредима)
3.1. Комерцијалиста 38
3.1.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања.....38
3.1.2. Обавезни општеобразовни предмети.....41
3.1.3. Изборни општеобразовни предмети.....178
3.1.4. Обавезни стручни предмети.....198
3.1.5. Изборни стручни предмети.....369
3.2. Пословни администратор.....400
3.2.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања.....400
3.2.2. Обавезни општеобразовни предмети.....405
3.2.3. Изборни општеобразовни предмети.....558
3.2.4. Обавезни стручни предмети.....585
3.2.5. Изборни стручни предмети.....730
3.2.6. Матурски испит.....752
3.3. Финансијски администратор.....753
3.3.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања.....753
3.3.2. Обавезни општеобразовни предмети.....759
3.3.3. Изборни општеобразовни предмети.....861
3.3.4. Обавезни стручни предмети.....887
3.3.5. Изборни стручни предмети.....1030
3.3.6. Матурски испит.....1048

3.4. Економски техничар.....1050
3.4.1. Обавезни општеобразовни предмети.....1050
3.4.2. Обавезни стручни предмети.....1086
3.4.3. Матурски испит.....1103
3.5. Кувар.....1104
3.5.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања.....1104
3.5.2. Обавезни општеобразовни предмети.....1107
3.5.3. Обавезни стручни предмети.....1149
3.5.4. Изборни стручни предмети.....1190
3.5.5. Изборни општеобразовни предмети.....1212
3.5.6. Завршни испит.....1243
3.6. Посластичар.....1244
3.6.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања.....1244
3.6.2. Обавезни општеобразовни предмети.....1247
3.6.3. Обавезни стручни предмети.....1247

3.6.4. Изборни стручни предмети....1271
3.6.5. Изборни општеобразовни предмети....1275
3.6.6.Завршни испит....1275
3.7. Конобар....1276
3.7.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања....1276
3.7.2. Обавезни општеобразовни предмети....1279
3.7.3. Обавезни стручни предмети....1279
3.7.4. Изборни стручни предмети....1311
3.7.5. Изборни општеобразовни предмети....1313
3.7.6.Завршни испит....1314
3.8. Трговац....1314
3.8.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања....1315
3.8.2. Обавезни општеобразовни предмети....1320
3.8.3. Изборни општеобразовни предмети....1396
3.8.4. Обавезни стручни предмети....1400
3.8.5. Изборни стручни предмети....1491
3.8.6.Завршни испит....1514

3.9.Наставни програми обавезних изборних предмета....1515
3.9.1.Грађанско васпитање....1515
3.9.2.Верска настава....1522
4. Начин остваривања наставног програма....1538

5. Праћење напредовања и оцењивање ученика....1538

6. Програми које реализује школа....1540
6.1. Програм допунске и додатне наставе....1540
6.2. Програм културних активности....1542
6.3. Програм слободних активности ученика....1543
6.4. Програм каријерног вођења и саветовања 1545
6.5 Програм заштите животне средине....1547
6.6. Програм заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања....1548
6.7. Програм Школског спорта....1557
6.8. Програм сарадње са локалном самоуправом....1558
6.9. Програм сарадње са породицом....1559
6.10. Програм излета и екскурзија....1561
6.11. Програм безбедности и здравље на раду....1562
6.12. Програм здравствене заштите....1563
6.13. Програм социјалне заштите....1564
6.14. Програм прилагођавања на школску средину....1565
6.15. Програм увођења приправника у посао....1566
6.16. Програм рада школске библиотеке....1569
6.17. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникацију, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа....1570
6.18. Индивидуални образовни планови....1572

7. Праћење и евалуација школског програма....1572

1. УВОД

На основу члана 61. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017), Школски одбор Економско- трговинске школе на својој седници дана 5.06.2018. доноси ШКОЛСКИ ПРОГРАМ за период од 01.09.2018. до 31.08.2022. године.

Школски програм Економско-трговинске школе доноси орган управљања у складу са наставним плановима и програмима. Школским програмом обезбеђује се остваривање наставних планова и програма, потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.

1.1. Полазне основе за израду школског програма

Основе за израду Школског програма за период 2018. – 2022. чине:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017)
- Закон о средњем образовању и васпитању („Сл.гласник РС“, бр. 55/2013, и бр. 101/2017)
- Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета („Сл.гласник РС“, бр. 117/2013)
- Правилници о наставним плановима и програмима
- Развојни план школе за период од 01.09.2018. до 31.08.2022
- Статут Економско-трговинске школе
- Услови рада у школи
- Образовне потребе ученика, родитеља и наставника
- Потребе локалне заједнице

1.2. Сврха, циљеви и задаци програма образовања и васпитања

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и задатака образовања, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља и локалне заједнице. Овај програм укључује и подстиче све актере васпитно-образовног процеса у циљу унапређења школе. Подршка у остваривању циљева и задатака овог Школског програма наставницима , ученицима и њиховим родитељима је рад стручног сарадника - педагога школе.

Сврха Школског програма

Сврха овог програма огледа се у квалитетном образовању и васпитању у оквиру ког се развијају индивидуалне способности и склоности ученика. Применом индивидуализованих васпитних поступака и педагошких мера остварује се стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременим условима. Такође, овај програм подстиче ученике на укључивање у процес развијања знања, вештина, ставова и вредности које их оспособљавају да успешно задовољавају сопствене потребе и интересе, развијају своју личност и потенцијале, поштују друге особе и њихов идентитет, као и да развијају свест о толеранцији и прихватању различитости. Овај програм подразумева и развој друштвене свести као и активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу свих његових чинилаца. На тај начин ученици постају активни чланови друштва, његовог економског и културног развоја.

Циљеви и задаци образовања и васпитања, па и остваривања Школског програма су:

- остваривање пуног интелектуалног, емоционалног, социјалног и физичког развоја сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- стицање квалитетних знања, вештина и ставова који су свима неопходни за лично остварење и развој, инклузију, наставак школовања и запослење;

- разијање језичких, математичких и научних компетенција, као и међупредемтних компетенција – дигиталних, учења како се учи, међуљудских и грађанских компетенција и културног изражавања;
- развој ставралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- развој спсобности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу ради унапређења личног живота и економског, социјалног и демократског развоја друштва;
- развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности соспственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика, традиције и културе срспког народа, националних мањина, и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развој и поштовање расне, националне, културне, језиче, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- повећање образовног нивоа становништва и развој републике Србије као државе засноване на знању.

У изради програма посебно се водило рачуна о усмерености на постизање општих међупредметних компетенција:
1) компетенцији за учење
2) одговорно учешће у демократском друштву
3) естетичка компетенција
4) комуникација
5) одговоран однос према околини
6) одговоран однос према здрављу
7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву
8) рад са подацима и инфромација
9) решавање проблема
10) сарадња
11) дигитална компетенција
Компетенција се развијају кроз наставу свих предмета и примењују у разним ситуацијама при решавању различитих проблема и задатака. Опште предметне компетенције и специфичне предметне компетенције биће посебно издвојене у годишњим плановима рада.

1.3. Назив, врста и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм

У Школи се образовно-васпитни рад одвија на српском наставном језику, а профили се отварају према потреби привреде, социјалне заједнице и према одлуци Министарства просвете.

Подручје рада: ***ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА***	***Трајање***
1. Комерцијалиста	4 год.
2. Пословни администратор	4 год.
3. Финансијски администратор	4 год.
4. Економски техничар	4 год.

Подручје рада: ***ТРГОВИНА, УГОСТИТЕЉСТВО И ТУРИЗАМ***	***Трајање***
1. Кувар	3 год.
2. Посластичар	3 год.
3. Конобар	3 год.
4. Трговац	3 год.

2. НАСТАВНИ ПЛАН

2.1.ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА „Сл. гласник“ бр.: 15/2015

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**16**	**2**		**592**	**74**			**13**			**468**				**9**			**315**				**11**			**352**				**1727**	**74**			**1801**
1.	Српски језик и књижевност	3			111				3			108				3			105				3			96				420				420
1.1	_____ језик и књижевност*	3			111				3			108				3			105				3			96				420				420
2.	Српски као нематерњи језик*	2			74				2			72				2			70				2			64				280				280
3.	Страни језик	2			74				2			72				2			70				2			64				280				280
4.	Физичко васпитање	2			74				2			72				2			70				2			64				280				280
5.	Математика	2			74				2			72				2			70				2			64				280				280
6.	Ликовна култура	1			37																									37				37
7.	Рачунарство и информатика		2			74																									74			74
8.	Историја	2			74																									74				74
9.	Физика	2			74																									74				74
10.	Географија	2			74																									74				74
11.	Хемија								2			72																		72				72
12.	Биологија								2			72																		72				72
13.	Социологија са правима грађана																						2			64				64				64
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**37**				**1**			**36**				**3**			**105**				**3**			**96**				**274**				**274**
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			37				1			36				1			35				1			32				140				140
2.	Изборни предмети према програму образовног профила**															2			70				2			64				134				134
Укупно А1+Б		**17**	**2**		**629**	**74**			**14**			**504**				**10 (12**)**			**350 (420**)**				**12 (14**)**			**384 (448**)**				**1867 (2001**)**	**74**			**1941 (2075**)**
Укупно		**19**			**703**				**14**			**504**				**10 (12**)**			**350 (420**)**				**12 (14**)**			**384 (448**)**				**1941 (2075**)**				

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

А2: Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура*			1	1
2.	Екологија и заштита животне средине*			1	1
3.	Историја (одабране теме)*			2	2
4.	Изабрана поглавља математике			2	2
5.	Логика са етиком*			2	2

* Ученик предмет бира једном у току школовања у трећем или четвртом разреду

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	74	72	70	64	280
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			

Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	36	35	32
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		1	2	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	74			15

разовни профил: КОМЕРЦИЈАЛИСТА

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**8**	**5**	**0**	**296**	**185**	**0**	**0**	**8**	**10**	**0**	**288**	**360**	**0**	**30**	**7**	**13**	**0**	**245**	**455**	**0**	**60**	**10**	**8**	**0**	**320**	**256**	**0**	**60**	**1149**	**1256**	**0**	**150**	**2555**
1	Други страни језик	2			74				2			72				2			70				2			64				**280**				**280**
2	Принципи економије	3			111				2			72																		**183**				**183**
3	Право	2			74				3			108																		**182**				**182**
4	Канцеларијско пословање		3			111				2			72																		**183**			**183**
5	Рачуноводство у трговини	1	2		37	74			1	2		36	72																	**73**	**146**			**219**
6	Организација набавке и продаје									3			108				3			105											**213**			**213**
7	Пословна информатика																2			70											**70**			**70**
8	Обука у виртуелном предузећу									3			108		30		5			175		60		6			192		60		**475**		**150**	**625**
9	Трговинско пословање															3			105				3			96				**201**				**201**
10	Међународна шпедиција															2			70											**70**				**70**
11	Статистика																3			105											**105**			**105**
12	Маркетинг у трговини																						3			96				**96**				**96**
13	Финансије																						2			64				**64**				**64**
14	Предузетништво																							2			64				**64**			**64**
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ																**2**			**70**				**2**			**64**				**134**				**134**
1	Изборни предмети према програму образовног профила															2			70				2			64				**134**				**134**
Укупно А2+Б		**8**	**5**	**0**	**296**	**185**	**0**	**0**	**8**	**10**	**0**	**288**	**360**	**0**	**30**	**7 (9**)**	**13**		**245 (315**)**	**455**		**60**	**10 (12**)**	**8**		**320 (384**)**	**256**		**60**	**1149 (1283**)**	**1256**		**150**	**2555 (2689**)**
Укупно		**13**			**481**				**18**			**678**				**20 (22**)**			**760 (830**)**				**18 (20**)**			**636 (700**)**				**2555 (2689**)**				

Напомена:****Ученик бира са листе изборних општеобразовних или стручних предмета**

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД

		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Комерцијално познавање робе			2	
2.	Вештине комуникације			2	
3.	Пословна економија			2	
4.	Пословни енглески језик				2
5.	Менаџмент				2
6.	Електронско пословање				2

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Канцеларијско пословање	111			15
	Рачуноводство у трговини	74			15
II	Канцеларијско пословање	72			15
	Рачуноводство у трговини	72			15
	Организација набавке и продаје	108			15
	Обука у виртуелном предузећу	108		30	15
III	Организација набавке и продаје	105			15
	Обука у виртуелном предузећу	140		60	15
	Пословна информатика	70			15
	Статистика	105			15
IV	Обука у виртуелном предузећу	192		60	15
	Предузетништво	64			15

2.2. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ПОСЛОВНИ АДМИНИСТРАТОР „Сл.гласник“ бр.: 10/2012

2. НАСТАВНИ ПЛАН

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**15**	**2**		**555**	**74**			**12**			**481**				**9**			**324**				**13**			**416**				**1739**	**74**			**1813**
1	Српски језик и књижевност	3			111				3			111				3			108				3			96				**426**				**426**
1.1	_____ језик и књижевност*	3			111				3			111				3			108				3			96								**426**
2	Српски као нематерњи језик*	2			74				2			74				2			72				2			64								**284**
3	Страни језик	2			74				2			74				2			72				2			64				**284**				**284**
4	Физичко васпитање	2			74				2			74				2			72				2			64				**284**				**284**
5	Математика	2			74				2			74				2			72				2			64				**284**				**284**
6	Рачунарство и информатика		2			74																									**74**			**74**
7	Историја	2			74				2			74																		**148**				**148**
8	Географија	2			74																									**74**				**74**
9	Биологија	2			74																									**74**				**74**
10	Ликовна култура								1			37																		**37**				**37**
11	Логика са етиком																						2			64				**64**				**64**
12	Социологија са правима грађана																						2			64				**64**				**64**
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**9**	**5**		**333**	**185**			**9**	**8**		**333**	**296**			**10**	**10**		**360**	**360**		**30**	**8**	**7**		**256**	**224**		**60**	**1282**	**1065**		**90**	**2437**
13	Пословни енглески језик	2			74				2			74				2			72				2			64				284				**284**
14	Канцеларијско пословање		3			111				2			74				2			72											257			**257**
15	Право	2			74				1	1		37	37			2			72				2			64				247	37			**284**
16	Књиговодство	1	2		37	74				2			74																	37	148			**185**
17	Други страни језик	2			74				2			74				2			72				2			64				284				**284**
18	Економија	2			74				2			74				2			72				2			64				284				**284**
19	Пословна психологија								2			74																		74				**74**
20	Пословна информатика са електронским пословањем									3			111																		111			**111**
21	Култура језичког изражавања															2			72											72				**72**
22	Вештине комуникације																2			72											72			**72**
23	Статистика																2			72											72			**72**
24	Пословна и административна обука																4			144		30		5			160		60		304		90	**394**

25	Предузетништво																							2			64				64			64
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**37**				**3**			**111**				**3**			**108**				**3**			**96**				**352**				**352**
1	Грађанско васпитање / Верска настава	1			37				1			37				1			36				1			32				**142**				**142**
2	Изборни предмети								2			74				2			72				2			64				**210**				**210**
Укупно А1+А2+Б		**25**	**7**		**925**	**259**			**24**	**8**		**888**	**296**			**22**	**10**		**792**	**360**		**30**	**24**	**7**		**768**	**224**		**60**	**3373**	**1139**		**90**	**4602**
Укупно		**32**			**1184**				**32**			**1184**				**32**			**1182**				**31**			**1052**				**4602**				

Б. Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	**II**	**III**	**IV**
Стручни предмети					
2	Спољно трговинско пословање			2	
3	Економска географија			2	
4	Финансијска анализа				2
5	Реторика				2
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура		1	1	1
2.	Екологија и заштита животне средине		1	1	1
3.	Историја (одабране теме)		1	1	1
4.	Изабрани спорт		1	1	1

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	74	72	64	284
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 3 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планомдругих образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	37	37	36	32
Менторски рад (настава у блоку, пракса)			1	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	74			15
	Канцеларијско пословање	111			15
	Књиговодство	74			15
II	Канцеларијско пословање	74			15
	Књиговодство	74			15
	Пословна информатика са електронским пословањем	111			15
	Право	37			15
III	Статистика	72			15
	Канцеларијско пословање	72			15
	Пословно-административна обука	144		30	15
	Вештине комуникације	72			15
IV	Предузетништво	64			15
	Пословно-административна обука	160		60	15

2.3. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ФИНАНСИЈСКИ АДМИНИСТРАТОР „Сл.гласник“ бр.: 10/2012

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	П	Т	В	П	Б	Т	В	П	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		16	2	0	629	74	0	0	12	0	0	432	0	0	0	11	0	0	385	0	0	0	12	0	0	372	0	0	0	1818	74	0	0	1892
1.	Српски језик и књижевност	3			111				3			108				3			105				3			93				417				417
1.1	Српски језик као нематерњи језик*	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278
2.	_____језик и књижевност*	3			111				3			108				3			105				3			93				417				417
3.	Страни језик	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278
4.	Физичко васпитање	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278
5.	Математика	3			111				3			108				3			105				3			93				417				417
6.	Рачунарство и информатика		2			74																									74			74
7.	Историја	2			74				2			72																		183				183
8.	Ликовна култура															1			35											35				35
9.	Географија	2			74																									74				74
10.	Биологија	2			74																									74				74
11.	Социологија са правима грађана																						2			62				62				62
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		8	5	0	296	185	0	0	10	9	0	360	324	0	30	12	6	0	420	210	0	60	6	11	0	186	341	0	90	1262	106	0	180	2502
12.	Принципи економије	3			111				2			72																		183				183
13.	Рачуноводство	1	2		37	74			2	2		72	72			2	2		70	70			2	2		62	62			241	278			519
14.	Финансијско пословање	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278
15.	Канцеларијско пословање		3			111				2			72																		183			183
16.	Пословна економија	2			74				2			72				2			70											216				216
17.	Пословна информатика									2			72																		72			72
18.	Право								2			72				2			70											142				142
19.	Финансијско рачуноводствена обука									3			108		30		4			140		60		4			124		90	0	372		180	552
20.	Јавне финансије															2			70											70				70
21.	Национална економија															2			70											70				70
22.	Статистика																							3			93			0	93			93
23.	Предузетништво																							2			62			0	62			62
24.	Ревизија																						2			62				62				62
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			37				1			36				3			105				3			93				271				271
1.	Грађанско васпитање / Верска	1			37				1			36				1			35				1			31				139				139
2.	Изборни предмети према програму															2			70				2			62				132				132

| | | |

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	36	35	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		1	2	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

разред	пр	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	74			12
	Рачуноводство	74			12
	Канцеларијско пословање	111			12
II	Рачуноводство	72			12
	Канцеларијско пословање	72			12
	Пословна информатика	72			12
	Финансијско рачуноводствена обука	108		30	12
III	Рачуноводство	70			12
	Финансијско рачуноводствена обука	140		60	12
IV	Рачуноводство	62			12
	Статистика	93			12
	Предузетништво	62			12
	Финансијско рачуноводствена обука	124		90	12

2.4.ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР „Сл.гласник“ бр.: 4/2013 стручни предмети;11/2013 општеобразовни предмети

Ред. бр.	I. ОБАВЕЗНИПРЕДМЕТИ А. Општеобразовнипредмети	ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД					УКУПНО				
		раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				Б
		нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.		
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1.	а. српскијезикикњижевност	3		111			3		108			3		108			3		99			12		426		
2.	Српски као нематерњи језик	2*					2*					2*					2*									
3.	Страни језик	3		111			3		108			3		108			3		99			12		426		
4.	Социологија											2		72								2		72		
5.	Историја	2		74			2		72													4		146		
6.	Физичко васпитање	2		74			2		72			2		72			2		66			8		284		
7.	Математика	3		111			3		108			3		108			3		99			12		426		
8.	Рачунарство и информатика		2		74																		2		74	
9.	Екологија	2		74																		2		74		
10.	Хемија	2		74																		2		74		
		17	2	629	74		13		468					468			11		363			54	2	1928	74	
Укупно А:		19		703			13		468			13		468			11		363			56		2002		

наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Ред. бр.	Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД					УКУПНО				
		раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				5	раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				Б	раз. час. наст.				Б
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње		
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1.	Основи економије	2		74			2		72			2		72			2		66			8		284		
2.	Пословна економија	2		74			2		72			2		72			2		66			8		284		
3.	Рачуноводство	1	2	37	74		1	2	36	72	30	2	2	72	72	30	2	2	66	66	30	6	8	211	284	90
4.	Савремена пословна коресподенција	1	2	37	74		1	2	36	72												2	4	73	146	
5.	Статистика											2		72			2		66			4		138		
6.	Уставно и привредно право											2		72			2		66			4		138		
7.	Монетарна економија и банкарство											2		72			2		66			4		138		
8.	Комерцијално познавање робе						2		72													2		72		
9.	Маркетинг																2		66			2		66		
10.	Економска географија						2		72													2		72		
11.	Пословна информатика												2		72			2		66			4		138	
	УКУПНО Б:	6	4	222	148		10	4	360	144		12	4	432	144		14	4	462	132		42	16	1476	568	
	УКУПНО Б:	10		370			14		504		30	16		576		30	18		594		30	57		2044		90
	УКУПНО А+Б:	23	6	851	222		23	4	828	144		25	4	900	144		25	4	825	132		96	18	3404	642	
	УКУПНО А+Б:	29		1073			27		972		30	29		1044		30	29		957		30	114		4046		90
	Укупно часова:	29		1073			27		1002			29		1074			29		987			114		4136		

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	74	72	72	66	284
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА 1. Остваривање програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	36	36	33
Настава у блоку		1	1	1
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3

2.5.ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КУВАР „Сл.гласник „бр.: 10/2012

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		11	2		374	68			9			288				8			240	р			902	68			970
1.	Српски језик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226
1.1	_____ језик књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226
2.	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192
3.	Страни језик	2			68				2			64											132				132
4.	Физичко васпитање	2			68				2			64				2			60				192				192
5.	Математика	2			68				2			64				1			30				162				162
6.	Рачунарство и информатика		2			68																		68			68
7.	Историја															2			60				60				60
8.	Хемија	1			34																		34				34
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32
10.	Географија	1			34																		34				34
11.	Социологија са правима грађана															1			30				30				30
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	12		204	408		90	2	12	6	64	384	192	150	1	14	6	30	420	180	120	298	1212	372	360	2242
12.	Здравствена култура	2			68																		68				68
13.	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
14.	Куварство		12			408		60		12	6		384	192	90		10	6		300	180	120		1092	372	270	1734
15.	Националне кухиње																2			60				60			60
16.	Основе услуживања															1			30				30				30
17.	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
18.	Туристичка географија								1			32											32				32
19.	Предузетништво																2			60				60			60
20.	Исхрана	2			68																		68				68
21.	Професионална пракса							30							60											90	90
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			34				3			96				3			90				220				220
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			34				1			32				1			30				96				96
2.	Изборни предмети према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно А1+А2+Б		18	14		612	476		90	14	12	6	448	384	192	150	12	14	6	360	420	180	120	1420	1280	372	360	3432

Укупно	32	1178	32	1174	32	1080	3432

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Пословни страни језик		2	2
2.	Путеви хране		2	
3.	Познавање животних намирница		2	
4.	Пословна информатика у туризму и угоститељству		2	
5.	Психологија у туризму и угоститељству			2
6.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2
7.	Општа туристичка географија			2
Општеобразовни предмети				
1.	Страни језик I			1
2.	Изабрани спорт		1	1
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Ликовна култура		1	
5.	Музичка култура		1	

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	68	64	60	192
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		

Други предмети *	1-2 часа недељно
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	34	32	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	5	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	68			12
	Увод у куварство	168		18	12
	Термичке - топлотне обраде намирница	36		12	12
	Фондови и сосови	84		12	12
	Салате	24		6	12
	Прилози и варива	96		18	12
	Професионална пракса			30	12
II	Бистре и густе супе, чорбе	84	42	12	12
	Топла предјела	108	54	24	12
	Готова јела	168	84	36	12
	Национална јела	24	12	6	12
	Печења	168	84	36	12
	Професионална пракса			60	12
III	Куварство	300	180	120	12
	Националне кухиње	60			12
	Предузетништво	60			12

*Професионална пракса се обавља у периоду од 01.09. до 15.08. текуће школске године у првом и другом разреду. Закључна оцена утврђује се на седници одељенског већа после 15.08. текуће школске године. На истој седници утврђује се и општи успех ученика о завршеном разреду

2.6. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ПОСЛАСТИЧАР „Сл.гласник „бр.: 10/2012

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		11	2		374	68			9			288				8			240				902	68			970
1.	Српски језик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226
1.1	_____ језик и књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226
2.	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192
3.	Страни језик	2			68				2			64											132				132
4.	Физичко васпитање	2			68				2			64				2			60				192				192
5.	Математика	2			68				2			64				1			30				162				162
6.	Рачунарство и информатика		2			68																		68			68
7.	Историја															2			60				60				60
8.	Хемија	1			34																		34				34
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32
10.	Географија	1			34																		34				34
11.	Социологија са правима грађана															1			30				30				30
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	12		204	408		90	2	12	6	64	384	192	150		15	6		450	180	120	268	1242	372	360	2242
12.	Здравствена култура	2			68																		68				68
13.	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
14.	Исхрана	2			68																		68				68
15.	Посластичарство		12			408		60		12	6		384	192	90		10	6		300	180	120		1092	372	270	1734
16.	Основе услуживања																1			30				30			30
17.	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
18.	Туристичка географија								1			32											32				32
19.	Националне посластице																2			60				60			60
20.	Предузетништво																2			60				60			60
21.	Професионална пракса							30							60											90	90
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			34				3			96				3			90				220				220
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			34				1			32				1			30				96				96
2.	Изборни предмети према програму образовног профила				68				2			64				2			60				192				124
Укупно А1+А2+Б		20	12		680	408		90	14	12	6	448	384	192	150	13	14	5	390	420	150	120	1518	1212	342	360	3432
Укупно		32			1178				32			1174				32			1080				3432				

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Пословни страни језик		2	2
2.	Пословна информатика		2	
3.	Психологија у туризму и угоститељству			2
4.	Чоколатерство		2	
5.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2
6.	Општа туристичка географија			2
Општеобразовни предмети				
1.	Страни језик I			1
2.	Изабрани спорт		1	1
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Ликовна култура		1	
5.	Музичка култура		1	

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	68	64	60	198
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети *	1-2 часа недељно		

Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	34	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	3	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	68			12
	Основе посластичарства	108		6	12
	Преливи	48		12	12
	Кремови	84		12	12
	Колачи од теста	168		30	12
	Професионална пракса			30	12
II	Торте	204	102	30	12
	Чајно пециво	72	36	18	12
	Сладоледи	36	18	12	12
	Декорације у посластичарству	72	36	30	12
	Професионална пракса			60	12
III	Колачи	108	108	60	12
	Топле посластице	30	18	12	12
	Воћне салате, купови и напици	20	12	6	12
	Хладне и ледене посластице	30	18	12	12
	Декорације у посластичарству	40	24	30	12
	Националне посластице	60			12
	Предузетништво	60			12

2.7. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОНОБАР „Сл.гласник „бр.: 10/2012

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		11	2		374	68			9			288				8			240				902	68			970
1.	Српскијезик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226
1.1	_____ језик и књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226
2.	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192
3.	Странијезик	2			68				2			64											132				132
4.	Физичковаспитање	2			68				2			64				2			60				192				192
5.	Математика	2			68				2			64				1			30				162				162
6.	Рачунарство и информатика		2			68																		68			68
7.	Историја															2			60				60				60
8.	Хемија	1			34																		34				34
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32
10.	Географија	1			34																		34				34
11.	Социологијасаправимаграђана															1			30				30				30
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	6	6	204	204	204	90	8	6	6	256	192	192	150	5	10	6	150	300	180	120	548	606	576	330	2242
12.	Странијезик II	2			68				2			64				2			60				192				192
13.	Здравственакултура	2			68																		68				68
14.	Основетуризма и угоститељства	2			68																		68				68
15.	Свечанипријеми																3			90		30					120
16.	Услуживање		6	6		204	204	60		6	6		192	192	90		5	6		150	180	90		546	576	240	1362
17.	Исхрана								2			64											64				64
18.	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
19.	Психологија у туризму и угоститељству															2			60				60				60
20.	Основекуварства								2			64											64				64
21.	Основепосластичарства															1			30								30
22.	Туристичкагеографија								1			32															32
23.	Предузетништво																2			60				60			60
24.	Професионалнапракса							30							60											90	90
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			34				3			96				3			90				220				220

1.	Грађансковаспитање / Версканастава	1			34				1			32				1			30				96				96
2.	Изборни предмети према програму образовног профила								2			64				2			60				192				124
Укупно А1+А2+Б		18	8	6	612	272	204	90	20	6	6	640	192	192	150	16	10	6	480	300	180	120	1670	674	576	330	3432
Укупно		32			1178				32			1174				32			1080				3432				

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листаизборнихпредмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручнипредмети				
1.	Пословна информатика у туризму и угоститељству		2	
2	Барско пословање		2	
3.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2
4.	Општа туристичка географија			2
Општеобразовнипредмети				
1.	Страни језикI			2
2.	Изабраниспорт		1	1
3.	Историја (одабранетеме)			1
4.	Ликовнакултура		1	
5.	Музичкакултура		1	

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова

Часодељенскогстарешине	68	64	60	192
Додатнирад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунскирад *	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремнирад *	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часанедељно		
Трећистранијезик	2 часанедељно		
Другипредмети *	1-2 часанедељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часовагодишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часовагодишње		
Културна и јавна делатност школе	2 раднадана		

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовнанастава	34	32	30

Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	5	4
Обавезневаннаставнеактивности	2	2	2
Завршнииспит			3
Укупнораднихнедеља	39	39	39

Поделаодељења у групе

разред	предмет / модул	годишњифондчасова			број ученика у групи - до
		вежбе	практичнанастава	настава у блоку	
	Рачунарство и информатика	68			12
	Хигијенски стандарди и заштита на раду	30	30		12
	Основе угоститељског услуживања	174	174	30	12
	Професионална пракса			30	12
II	Пословна комуникација	60	60	30	12
	Услуживање пића и напитака	132	132	60	12
	Професионална пракса			60	12
III	Услуживање јела и посластица	120	144	90	12
	Припрема јела пред гостом	30	36		12
	Свечани пријеми	90		30	12
	Предузетништво	60			12

**Професионална пракса се обавља у периоду од 01.09. до 15.08. текуће школске године у првом и другом разреду. Закључна оцена утврђује се на седници одељенског већа после 15.08. текуће школске године. На истој седници утврђује се и општи успех ученика о завршеном разреду.

2.8. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТРГОВАЦ „Сл.гласник „бр.: 16/2013

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**12**	**2**		**420**	**70**			**8**			**280**				**9**			**288**				**988**	**70**			**1058**
1.	Српски језик и књижевност	3			105				2			70				2			64				**239**				**239**
1.1.	_____ језик и књижевност*	3			105				2			70				2			64				**239**				**239**
2.	Српски као нематерњи језик*	2			70				2			70				2			64				**204**				**204**
3.	Страни језик	2			70				2			70				1			32				**172**				**172**
4.	Физичко васпитање	2			70				2			70				2			64				**204**				**204**
5.	Математика	2			70				2			70				1			32				**172**				**172**
6.	Рачунарство и информатика		2			70																		**70**			**70**
7.	Историја	2			70																		**70**				**70**
8.	Хемија	1			35																		**35**				**35**
9.	Екологија и заштита животне средине															1			32				**32**				**32**
10.	Географија															1			32				**32**				**32**
11.	Социологија са правима грађана															1			32				**32**				**32**
А2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		**1**			**35**				**1**			**35**				**2**			**64**				**134**				**134**
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			35				1			35				1			32				**102**				**102**
2.	Изборни предмет према програму образовног профила**															1			32				**32**				**32**
Укупно А1 +А2		**15**			**525**				**9**			**315**				**10 (11**)**			**320 (352**)**				**1160 (1192**)**				**1160 (1192**)**

Напомена:***За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине**

**** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета**

А2: Листа изборних предмета према програму образовног профила				
Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни предмети				
1.	Музичка култура			1
2.	Страни језик I			1
3.	Ликовна култура			1
4.	Историја (одабране теме)			1

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	70	64	204
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 90

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		

Други предмети *	1-2 часа недељно
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	32
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	70			15

I Наставни план - ТРГОВАЦ

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		**7**	**4**	**6**	**245**	**140**	**210**	**60**	**10**	**2**	**11**	**350**	**70**	**385**	**60**	**6**	**4**	**11**	**192**	**128**	**352**	**60**	**787**	**338**	**947**	**180**	**2252**
1.	Основи трговине	3			105																		**105**				**105**
2.	Техника продаје и услуге купцима	2	2		70	70			2	2		70	70										**140**	**140**			**280**
3.	Пословна комуникација		2			70																		**70**			**70**
4.	Познавање робе	2			70				2			70											**140**				**140**
5.	Основи пословања у трговини								3			105											**105**				**105**
6.	Маркетинг у трговини								3			105											**105**				**105**
7.	Комерцијално познавање робе															2			64				**64**				**64**
8.	Набавка и физичка дистрибуција															2	2		64	64			**64**	**64**			**128**
9.	Психологија и понашање потрошача															2			64				**64**				**64**
10.	Предузетништво																2			64				**64**			**64**
11.	Практична настава			6			210	60			11			385	60			11			352	60			**947**	**180**	**1127**
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА																**1**			**32**				**32**				**32**
1.	Изборни предмети према програму образовног профила															1			32				32				
Укупно Б1+Б2		**7**	**4**	**6**	**245**	**140**	**210**	**60**	**10**	**2**	**11**	**350**	**70**	**385**	**60**	**6 (7**)**	**4**	**11**	**192 (224**)**	**128**	**352**	**60**	**787 (819**)**	**338**	**947**	**180**	**2252 (2284**)**
Укупно		**17**			**655**				**23**			**865**				**21 (22**)**			**732 (764**)**				**2252 (2284**)**				

Напомена:**Ученик бира са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Б2: Листа изборних предмета према програму образовног профила

	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Пословна информатика			1
2.	Пословни страни језик			1

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Техника продаје и услуге купцима	70			15
	Пословна комуникација	70			15
	Практична настава		210	60	15
II	Техника продаје и услуге купцима	70			15
	Практична настава		385	60	15
III	Набавка и физичка дистрибуција	64			15
	Предузетништво	64			15
	Практична настава		352	60	15

3. НАСТАВНИ ПРОГРАМ

3.1. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА

3.1.1СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

1. **Назив квалификације:** Комерцијалиста

2. **Сектор - подручје рада:** Економија, право и администрација;
   Трговина, угоститељство и туризам

3. **Ниво квалификације:** IV

4. **Сврха квалификације:** набавка и увоз робе, организовање пријема, отпреме и складиштења робе, продаја робе на велико и извоз робе.

5. **Начин стицања квалификације:**
   Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса средњег стручног образовања.

6. **Трајање:**
   Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје четири године.

7. **Начин провере:**
   Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на матурском испиту који спроводи средња школа.

8. **Заснованост квалификације:**
   Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.

   8.1. Опис рада

   Дужности - стручне компетенције:
   - Набавка и увоз робе
   - Организовање пријема, отпреме и складиштења робе
   - Продаја робе на велико и извоз робе

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Набавка и увоз робе	- Усклађивање захтева са дефинисаним планом набавке - Контактирање добављача и прибављање понуде - Поручивање робе од произвођача, велетрговаца или иноиспоручиоца - Припрема докумената потребних за набавку робе - Сарадња са финансијском службом у вези плаћања - Реализовање посла набавке робе односно увоза - Вођење евиденције набавке
Организовање пријема, отпреме и складиштења робе	- Вршење пријема робе квантитативно и квалитативно - Израда докумената о пријему робе - Организовање непосредног складиштења робе - Вођење евиденције робе на складишту - Израда докумената отпреме - Праћење отпреме робе - Вођење евиденције о количини робе на складишту
Продаја робе на велико и извоз робе	- Упознавање са предметом и условима продаје - Контактирање потенцијалних купаца - Израда понуде и профактуре - Формирање докумената продаје односно извоза - Праћење продаје односно извоза - Прикупљање података за истраживање тржишта - Вођење евиденције продаје

8.1.1. Екстремни услови под којима се обављају дужности: нема.

8.1.2. Изложеност ризицима при обављању дужности:

- ризик од излагања узроцима стреса.

8.2. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за квалификацију КОМЕРЦИЈАЛИСТА је оспособљавање лица за набавку и увоз робе, организовање пријема, отпреме и складиштења робе, продају робе на велико и извоз робе.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања могућности запошљавања, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу;

- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

8.3. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
врши набавку робе и увоз робе	- објасни послове набавке у земљи и иностранству; - разликује организационе облике трговине; - разликује организационе облике тржишта; - познаје правила неопходна за пословну кореспонденцију на матерњем и страном језику - разликује евиденције о извршеним набавкама и добављачима; - разликује начине плаћања у земљи и иностранству (безготовински: дознака, меница, чек); - објасни улогу и функције новца у трговини; - разликује валуте и девизе; - објасни утицај промене вредности домаће валуте на увоз; - утврди износ увозних дажбина зависно од паритета испоруке; - разликује облике спољнотрговинских послова; - објасни режиме спољне трговине; - утврди критеријуме за избор понуде; - разликује различите врсте извештаја везаних за набавку робе.	- самостално и у тиму обавља послове набавке; - користи законске и друге регулативе из области трговине и спољнотрговинског пословања и прати њихове промене; - обавља пословну кореспонденцију на српском језику/језику националне мањине и страном језику; - попуњава типске образаце и формуларе у пословима набавке, на српском језику/језику националне мањине и страном језику; - комуницира писмено и усмено са пословним партнерима у земљи и иностранству на српском језику/језику националне мањине и страном језику; - попуњава и израђује пратећу документацију при набавци; - евидентира пословне промене набавке робе; - користи савремена средства комуникације и евиденције; - води базе података о извршеним набавкама; - попуњава инструменте платног промета за плаћање набавки у земљи и иностранству; - одабере најповољнију понуду; - саставља извештаје о извршеним набавкама.	- савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове; - ефикасно планира и организује време; - испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и важећих стандарда у економској делатности; - испољи позитиван однос према функционалности и техничкој исправности уређаја које користи при обављању посла; - испољи толерантност, љубазност, комуникативност и флексибилност у односу према сарадницима и клијентима; - ради у тиму; - буде оријентисан према клијенту; - буде прилагодљив на промене у раду и да решава проблеме у раду; - испољи иницијативност, предузимљивост и аналитичност при обављању посла; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима.

организује пријем, отпрему и складиштење робе	- објасни послове складиштења; - познаје правила за попуњавање докумената приликом пријема робе у складиште; - разликује правила за попуњавање докумената приликом отпреме робе из складишта; - разликује начине евиденције о количини робе на залихама; - разликује различите врсте извештаја везаних за складиштење робе.	- самостално и у тиму обавља послове складиштења; - попуњава и израђује пратећу документацију при пријему робе у складишту; - попуњава и израђује пратећу документацију при отпреми робе из складишта; - води евиденцију о стању робе на залихама.	
врши продају робе на велико и извоз робе	- објасни послове продаје у земљи и иностранству; - познаје правила за попуњавање типских образаца и формулара у пословима продаје, на српском језику/језику националне мањине и страном језику; - разликује начине евиденције о реализацији продаје робе купцима; - разликује начине наплате у земљи и иностранству (безготовински: дознака, меница, чек); - објасни утицај промене вредности домаће валуте на извоз; - разликује различите врсте извештаја везаних за продају робе.	- самостално и у тиму обавља послове продаје; - обавља пословну кореспонденцију на српском језику/језику националне мањине и страном језику; - комуницира писмено и усмено са пословним партнерима у земљи и иностранству на матерњем и страном језику; - попуњава и израђује пратећу документацију при продаји робе; - евидентира пословне промене продаје робе; - користи савремена средства комуникације и евиденције; - води базе података о извршеној продаји; - прати наплату потраживања; - саставља извештаје о извршеној продаји.	

3.1.2 ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **111**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
2. Развијање и неговање језичке культуре, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
3. Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
4. Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
5. Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике;
6. Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности;
7. Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова;
8. Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина;
9. Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова; књижевноисторијских појава и процеса у књижевности;
10. Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
11. Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
12. Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
13. Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
14. Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у проучавање књижевног дела	• Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	• разликује врсте уметности и њихова изражајна средства • објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности • наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности • познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике • разликује књижевне родове и врсте • одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу • износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	• Врсте уметности, подела уметности • Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности • Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика • Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору • Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (111 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се

			цветале тикве“) • Драма као књижевни род: драма по избору • Процена остварености исхода - тест	реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност • Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања
Књижевност старог века	• Упознавање ученика са митологијом, репрезента-тивним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	• објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе • наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама • тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима • објасни универзалне поруке књижевности старог века	• Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) • Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… • Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) • Софокле: Антигона • Стари и Нови завет (текстови по избору) • Процена остварености исхода	
Средњовековна књижевност	• Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	• наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали • именује ауторе и дела • разуме поетику жанрова средњовековне књижевности • лоцира обрађене текстове у историјски контекст • објасни значај средњовековне књижевности за српску културу • анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	• Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ • Рад Ћирила и Методија • Словенска писма и развој књижевног језика • Најстарији споменици јужнословенске културе • Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) • Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ • Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ • Процена остварености исхода – тест	

Народна књижевност	• Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	• разликује лирске, епске и лирско-епске песме • уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) • процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности • тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима • упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	• Врсте народне књижевности • Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) • Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ • Лирско-епске песме (по избору) • Народне проза (бајка по избору) • Кратке народне прозне врсте (избор) • Процена остварености исхода	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Увод у проучавање књижевног дела (**15 часова)** • Књижевност старог века **(12 часова)** • Средњовековна књижевност **(12 часова)** • Народна књижевност **(14 часова)** • Хуманизам и ренесанса **(11 часова)** • Општи појмови о језику **(5 часова)** • Фонетика **(10 часова)** • Правопис **(11 часова)** • Култура изражавања **(21 час)**
Хуманизам и ренесанса	• Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	• наведе најзначајније представнике и њихова дела • објасни значење појмова хуманизам и ренесанса • наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе • објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	• Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници • Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) • Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао“ (приказ дела, одломак) • Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ • Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) • Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	• Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом,	• објасни функцију језика и појам језичког знака • разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика • наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века • наведе дисциплине које се баве	• Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација • Књижевни језик, језичка норма и стандардизација • Језички систем и науке које се њиме баве	

	друштвеном условљеношћу и историјским развојем	проучавањем језичког система	• Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	• Стицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	• уме да се служи правописом • разликује гласовне алтернације • влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	• Фонетика и фонологија • Гласови књижевног језика и њихов изговор • Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима • Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење • Основна правила акцентуације српског књижевног језика • Процена остварености исхода - тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом • примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом • подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	• Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на *–ов* и *–ин*, куртоазна употреба великог	

			слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) • Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању • разликује функционалне стилове • препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила • попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	• Језичке вежбе • Стилске вежбе • Врсте функционалних стилова - основне одлике • Разговорни функционални стил • Књижевноуметнички функционални стил • Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. • Школски писмени задаци 4x2+2 • Домаћи задаци	

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **108**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Барок, класицизам, просветитељство	• Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и	• наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности • објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба	• Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности • Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде“	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће

	њиховим утицајима на српску књижевност	• препозна одлике просветитељства на обрађеним делима • објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност • направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности • наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	• Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба • Молијер: „Тврдица“ • Просветитељство у Европи и код нас • Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића • Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију“ • Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) • Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ • Процена остварености исхода	облике наставе: • **теоријска настава (108 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања
Романтизам	• Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике романтизма и њихова дела • уочава и образлаже одлике романтизма • изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања • препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	• Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • А. С. Пушкин: „Цигани“ (одломак) • А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин“ (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњегиновог одговора и анализа Оњегиновог писма Татјани и Татјаниног одговора) • Х. Хајне: „Лорелај“ • Ш. Петефи: „Слобода	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Барок , класицизам, просветитељство **(13 часова)** • Романтизам **(25 часова)** • Реализам **(28 часова)** • Морфологија **(11 часова)** • Правопис **(6 часова)** • Култура изражавања **(25 часова)**

			света“ • Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф • Значај 1847. године • Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ • Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ • Ђура Јакшић: „На Липару“, „Отаџбина“ • Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор), Змајева сатирична поезија (избор) • Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном“, „Santa Maria della Salute“ • Процена остварености исхода	

Реализам	• Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике правца и њихова дела • дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела • процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело • развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	• Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Балзак: „Чича Горио“ или Толстој „Ана Карењина“ • Гогољ : „Ревизор“ • Милован Глишић: „Глава шећера“ • Лаза Лазаревић: „Ветар“ • Радоје Домановић: „Данга“ или „Вођа“ • Симо Матавуљ: „Поварета“ • Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ • Војислав Илић: (избор поезије) • Процена остварености исхода	
Морфологија	• Систематизо-вање знања о врстама речи и њиховим облицима	• одреди врсту речи и граматичке категорије • употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	• Морфологија у ужем смислу • Променљиве и непроменљиве врсте речи • Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) • Глаголи. Граматичке категорије глагола • Прилози, предлози, везници, речце, узвици • Процена остварености исхода	
Правопис	• Оспособљавање	• примени правила одвојеног и	• Спојено и одвојено	

	ученика да пишу у складу са правописном нормом	састављеног писања речи у складу са језичком нормом	писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове	• изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу • препозна одлике стручно-научног стила • примени одлике новинарског стила	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Школски писмени задаци 4x2+2 • Упознавање са одликама новинарског стила • Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања • Упознавање са одликама стручно-научног стила • Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова: **105**
Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Модерна	• Упознавање са	• наведе одлике правца,	• Модерна у европској и српској	• На почетку теме ученике

	основним одликама правца, представницима и њиховим делима	представнике и њихова дела • препозна модерне елементе у изразу и форми књижевног дела • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	књижевности. Одлике симболизма и импресионизма • Шарл Бодлер: „Албатрос“ • А. П. Чехов: „Ујка Вања“ • Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ • Алекса Шантић: „Претпразничко вече“, „Вече на школу“ • Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор), „Јабланови“ • Милан Ракић: „Долап“, „Искрена песма“ • В. П. Дис: „Тамница“, „Можда спава“ • Сима Пандуровић: „Светковина“ • Бора Станковић: „Нечиста крв“, „Коштана“ или „Божји људи“ (приповетка по избору) • Јован Скерлић: „О Коштани“ или „Божји људи“ • Петар Кочић: „Мрачајски прото“ или приповетка по избору • Процена остварености исхода	упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (108 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Модерна **(29)** • Међуратна књижевност **(33)** • Лексикологија **(11)** • Правопис 3 **(8)** • Култура изражавања **(24)**
Књижевност између два рата	• Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	• наведе одлике праваца, представнике и њихова дела • наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата • успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма • В. Мајаковски: „Облак у панталонама“ • Ф. Кафка: „Преображај“ или Х. Хесе: роман по изборуили Е. Хемингвеј: „Старац и море“ • Р. Тагора: „Градинар“ (избор) • Српска међуратна књижевност • М. Бојић: „Плава гробница“ • Д. Васиљев: „Човек пева после	

			рата“ • М. Црњански: „Суматра“ • М. Црњански: „Сеобе I“ • И. Андрић: „Ex Ponto“ • И. Андрић: „Мост на Жепи“ • И. Андрић: „На Дрини ћуприја“ • М. Настасијевић: „Туга у камену“ или Т. Ујевић: „Свакидашња јадиковка“ • Р. Петровић: „Људи говоре“ (избор) • И. Секулић: „Госпа Нола“ • Процена остварености исхода	
Творба речи	• Систематизовање знања о основним правилима грађења речи	• препозна просте, изведене и сложене речи • примени основне принципе творбе речи	• Просте, изведене и сложене речи • Основни појмови о извођењу речи • Важнији модели за извођење именица, придева и глагола • Основни појмови о творби сложеница и полусложеница • Процена остварености исхода	
Лексикологија	• Упознавање ученика са основама лексикологије	• препозна и одреди вредност лексеме • уме да се служи речницима • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	• Основни појмови из лексикологије (лексема, њено значење) • Полисемија и хомонимија • Синонимија и антонимија • Састав лексике српског књижевног (стандардног) језика • Дијалектизми,архаизми и историзми,неологизми, жаргонизми, вулгаризми • Фразеологизми • Термини • Речници и служење њима • Процена остварености исхода- тест	

Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми • скраћује речи у складу са прописаним правилима	• Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања • Скраћенице	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Годишњи фонд часова: **96**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Савремена поезија	• Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представницима и делима	• наведе обележја савремене поезије • тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима • изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	• Одлике савремене поезије • Избор из светске лирике 20. века (Превер, Ахматова, Цветајева, Бродски) • Васко Попа: „Каленић“, „Манасија“, „Кора“ (избор из циклуса	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (96часова)**

			Списак) • Миодраг Павловић: „Научите пјесан“, „Реквијем“ (или две песме по избору) • Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (избор) • Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати“ • Стеван Раичковић: „Камена успаванка“ (избор) • Процена остварености исхода	**<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима -драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 3. праћење остварености исхода 4. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Савремена поезија **(13 часова)** • Савремена проза **(28 часова)** • Савремена драма **(9 часова)** • Класици светске књижевности **(10 часова)** • Синтакса **(8 часова)** • Правопис **(6 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Савремена проза	• Упознавање са књижевнотеоријским појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним представници-ма и делима	• именује различите прозне врсте и приповедне поступке • тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима • интегрише лично искуство током читања и тумачења дела • вреднује дело износећи аргументе	• Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа • Есеј. Исидора Секулић: „О култури“, • Иво Андрић: „Разговор с Гојом“ или „О причи и причању“ • Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје“ (избор) • Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ • Борхес: „Чекање“ • Роман. Албер Ками: „Странац“ • Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Владан Десница: „Пролећа Ивана Галеба“	

			(одломак по избору као пример за роман-есеј) • Меша Селимовић: „Дервиш и смрт“ • Добрица Ћосић: „Корени“ • Добрица Ћосић: „Време смрти“ (избор одломака) • Књижевна критика. Петар Џаџић: „О Проклетој авлији“ • Процена остварености исхода	
Савремена драма	• Упознавање са основним одликама савремене драме, представницима и делима	• увиди разлику између традиционалне и савремене драме • упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације • формулише личне утиске и запажања о драмском делу	• Одлике савремене драме • С. Бекет: „Чекајући Годоа“ • Душан Ковачевић: „Балкански шпијун“ • Драмска књижевност и други медији - Б. Пекић: „Чај у пет“ или А. Поповић: „Развојни пут Боре шнајдера“ или Љ. Симовић: „Путујуће позориште Шопаловић“ • Процена остварености исхода	
Класици светске књижевности	• Упознавање са писцима и делима светске књижевне баштине	• препозна свевременост обрађених тема • тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	• В: Шекспир: „Хамлет“ • Е. А. По: „Гавран“ • Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна“ • Процена остварености исхода	
Синтакса	• Систематизовање знања из синтаксе	• одреди синтаксичке јединице и њихову функцију • одреди типове независних и	• Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска	

		зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција • разуме појам конгруенције • познаје систем глаголских облика	реченица, синтагма, реч) • Основне реченичне и синтагматске конструкције • Падежни систем и његова употреба. Предлошко-падежне конструкције • Конгруенција. Синтакса глаголских облика. • Систем зависних реченица, • Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне) • Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе) • Процена остварености исхода	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописне знаке у складу са језичком нормом • употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	• Правописни знаци • Општа правила интерпункције у реченици	
Култура изражавања	• Усавршавање културе изражавања и неговање интересовања за	• напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте • састави биографију, молбу, жалбу, приговор…	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Писање есеја • Говорне вежбе	

	праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	• процењује вредност понуђених културних садржаја	• Школски писмени задаци 4x2+2 • Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ предмета:
Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаномоблику.
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) • разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, ознакама, етикетама) • разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) • Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) • Познати градови и њихове знаменитости • Спортови и позната спортска такмичења • Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе) • Медији (штампа, телевизија)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања
ЧИТАЊЕ Оспособљавање	• у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр.		

ученика за разумевање прочитаних текстова	у огласима, на плакатима) • разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења, формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компјутеру, декларације о производима, упутства за употребу и коришћење)	• Иинтересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (распрострањеност и примена) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета.	15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодневне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• саставља кратак текст о одговарајућој теми • пише кратке поруке релевантне за посао (место, термини састанка) • пише краћи текст о себи и свом окружењу • попуњава формулар где се траже лични подаци		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и	• на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно • поставља једноставна питања у вези		

размену краћих писаних порука	са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама, време, датум) • напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• На овом нивоу није предвиђена		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација, прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи) • користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи, компакт диск, интернет итд.)		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу.

- Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.
- *Tag questions*
- Индиректни говор
  а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
  б) молбе, захтеви, наредбе
  в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- *Yes/No*питања
- *"WH"* питања
- Директна и индиректна питања

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Обновити употребуодређеног и неодређеног члана
- Нулти члан уз градивне и апстрактне именице

2. Именице

- Множина именица – обновити
- Изражавање припадања и својине – саксонски генитив
- Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице
- Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице
- Односне заменице

б) детерминатори
- Показни детерминатори
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева
- *too/not…enough/not as…(as)/…than*

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве

6. Кванитификатори

III ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

- Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу
- Модални глаголи: *may can, must*
- Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simplepresent/past (прошло време рецептивно)
- *goingto*и трајни презентза планове и намере*, goingto*и*will (за будућа предвиђања)*
- *used to*

2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, mightuwill*
3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.
4. Кондиционал први

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Морфосинтаксички и фонетски садржаји

Члан

Одређени и неодређени члан. Основна употреба.

Члан спојен с предлозима:*di, a, da, in, su*и*con*.

Одређени члан уз основне и редне бројеве.

Именица

Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga.*

Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант(*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал*(la città, le città),*скраћене именице (*la foto, le foto*), једносложне именице (*il re,i re*), именице које се завршавају на *i* (*la tesi, le tesi*).

Заменице

Личне заменице у служби субјекта (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro).*

Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)

Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).

Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице (*chi*? і *che*?/ *che cosa*?)

Неодрђене заменице (*ognuno*і *qualcuno).* **Придеви**

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* і *bello*;неодређени придев *tutto*.

Придеви на– *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo*)

Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве.

Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello* і *buono*.

Неодређени придеви *ogni*и*qualche*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.**Глагол**

Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.

Садашње време модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*.
Употреба глагола *piacere*.
Партицип прошли и прошло свршено време *Passato prossimo*: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола.
Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама.
Предбудуће време (*Futuro anteriore*).

Прилози

Врсте прилога: за начин, место и време
Прилошке речце *ciиvu*.

Предлози

Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra*и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*.

Синтакса

Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano?*
Сложена реченица:
Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u тиеu nupotu.
Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*.

Лексикографија

Структура и коришћење двојезичних речника.
Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт са писаном литературом, електронским садржајима и сл.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.

Детерминаитви

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts.*Релативне заменице.

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (рецептивно и продуктивно). Поређење придева, описна компарација са *ebenso....wie, nicht so .....wie*

Бројеви

Основни и редни бројеви
Предлози
Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном
Глаголи
Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола
Реченице
Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem)*
Зависно сложене – узрочне (*weil*), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

Именице

Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя.

Именице плуралиа тантум (рецептивно).

Обнављање и систематизација основних именичких промена.

Заменице

Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие).

Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.

Придеви

Промена придева

Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худиший.

Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл).

Бројеви

Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Глаголи

Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе.

Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить).

Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл).

Прилози

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**для** с генитивом**, из-за** с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, **из-под** с генитивом у одредби одвајања од места, **к** с дативом у временској одредби, **по** с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл).

Везници

Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл).

Реченични модели

Субјекатско – предикатски односи

Реченицве са именским предикатом

1) копуле: **быть, стать, являться**

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

2) отсутство копуле

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня весёлая.

Он сильнее всех.

Објекатски односи

1) директним објектом

Мы купили новый учбеник.

Я не получил ответа.

2) индиректним објектом

Он их побдагодарил за помощь.

Эта фотография напоминает о прошлом.

3) Зависном реченицом

Брат в писмьме сообщает, **что он летом приедет к нам.**

Временски односи

Реченице с одредбом

1) изражене прилогом

Я пришёл раншьше тебя.

2) изражене зависним падежом

Они вернулись к вечеру (к трём часам).

Я сегдона работал с пяти до семи часов.

Начински односи

Реченице са одредбом израженом прилогом

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Узрочни односи

Реленице са одредбом израженом зависним падежом.

Он не приехал в срок по болезни.

Атрибутивни односи

Реченице с атрибутом

1) у суперлативу

А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом.

2) у зависном падежу

Я забыл тетрадь по русскому языку.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције

est + партицип перфекта

Финалне реченице са употребом pour + inf.

Питања:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Индиректна питања

Негација

pas du tout, non plus, personne

Казивање претпоставке

si + имперфект/кондиционал

Казивање времена

avant de, quand

Казивање жеље, воље, намере

а) субјунктивом б) инфинитивом

Одредбе за време

- дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;

Поређењепридева

Одредбе за начин

Изрази за меру и количину

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл.

Слагање времена - само са индикативом, и то:

présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после)

Именичка група
Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту.
les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis **Наставци именица и придева**
teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x
Глаголска група
Субјунктив презента - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима.
Слагање партиципа перфекта са субјектом

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичка група
Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи
(*alguno*, *ninguno*, *todo*, *cualquiera*) у различитим значењима
Tráeme algún libro de García Márquez.
Todas las mañanas, todo el mundo…
Un muchacho cualquiera…
Морфеме типичне за мушки и женски род именица и придева
muchacho/*muchacha*
actor/*actriz*
trabajador/*trabajadora*
generoso/*generosa*
као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода
violinista, *cantante*, *interesante*, *verde…*
Глаголска група
Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту.
Облици субјунктива: презент
(изражавање жеља, осећања, мишљења, вероватноће)
Слагање партиципа са субјектом и пасивним конструкцијама.
Питања саупитним речима
Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.
Индиректна питања
¿ Sabes si ha llegado ?
Pregúntale si ha cogido la tarjeta.
Yo te pregundo que has comprado.
Негација
Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.
¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.

No me gusta esta película. – A mí tambien.
Хипотетичне реченице (први тип)
Simevisitaselveranoqueviene, tellevaré a la playa.
Казивање жеље, воље, намере

- инфинитивом
- субјунктивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos… ¿ Qué quieren Ustedes que haga ? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida major
Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу
Un hombre grande / Un gran hombre.
Казивање времена и одредбе за време
Дани у недељи, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…
Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.
¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.
El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos… regresa dentro de una hora…
Поређење
Más que, menos que, el/la más, tan…como,
Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.
Одредбе за начин
Прилози на –mente и прилочке конструкције
Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.
Изрази за меру и количину
Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos…
¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.
Сложене реченице:
а) Зависна реченица у индикативу
Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.
б) **зависна реченица у субјунктиву**
Употреба субјунктива презента
(временске и финалне рећенице).
Пасивне конструкције
а) *ser + participio pasado*
La casa fue construida en 1984.
b) *pasiva refleja*
Se venden libros aquí.
Ортографија

Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику).
Писање великог слова.
Лексикографија
Служење двојезичним речницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) • разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање • (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак, формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава икоманди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација ипотреба 10. Исказивање просторних и временскиходнoса 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље • открива значење непознатих		

	речи на основу контекста и /или помоћу речника • уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	медији) • Интересантне животнепричe и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• описује ситуације, прича о дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај		

	схема и графикона везаних за струку		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације		

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• аргументује свој став о медијском тексту		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА
- Систематизација свих типова упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
- Индиректни говор: само рецептивно
а) изјаве са променом глаголских времена
- Одређене релативне клаузе
- Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе
II. ИМЕНИЧКА ГРУПА
1. Члан
- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
2. Именице
- Бројиве и небројиве именице
3. Заменички облици
а) Заменице
- Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице
- Односне заменице
б) детерминатори

- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори
4. Придеви
- Обновити компарацију придева
- too/not…enough/not as…(as)/…than
5. Бројеви
- Обновити просте и редне бројеве
6. Кванитификатори
1. Глаголи
- Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; PastSimple, PastContinuous
- Обновити све употребе Present Perfect
- *Used to*
- Начини изражавања будућности, планова у будућности (*going to, will*)
- Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
- Пасивне конструкције – садашње и прошло време – thePresentSimple, PastSimple (продуктивно и рецептивно),
- Presentperfectpassive (рецептивно)
3. Предлози и најчешћи прилози за оријентацију у времену и простору.
4. Први кондиционал (рецептивно и продуктивно) , други кондиционал (рецептивно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

1. **Именице**

Властитеименицеизаједничке, одговарајућиродиброј са детерминативом:*Anna, Pietro, Belgrado, Roma,Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, laSerbia, ilTirreno, l'Adriatico, leAlpi, gliAppennini; imieigenitori, miamadre, llloropadre, ilnostropaese, ivostrifigli, questostudente, questaragazza, quell'amico, quellacasa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

2. Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).

Употребачланаузприсвојнипридевииименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.

Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

3. Заменице
Личне заменице у служби субјекта.
Наглашене личне заменице у служби објекта.
Наглашене личне заменице у служби директног iindirektnog објекта.
Ненаглашене личне заменице у пару: Compro il libro a Luigi. Glielocompro.
Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).
Упитнезаменице*chi*? i*che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице придеви (niente*/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)
4. Придеви
Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*
Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутнисуперлатив*Maria è bellisima.*
Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.
Разликаузначењуизмађуаналитичкихисинтетичкихобликакомпаративаисупетлатива(più grande : maggiore; più buono : migliore).
Присвојнипридеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
Показнипридеви: *questo, quello*.
Називбоја, морфолошкеособеностипридева*viola, rosa, blu, arancione*.
Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.
5. Предлози
Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.
Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.
Употребапредлога***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), ***da****Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)
6. Глаголи
Садашњевреме (*Presente Indicativo*)
Императив (*Imperativo*), заповедниначин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore
Повратниглаголи.
Употребаглагола*piacere*.
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.*Перфектмодалнихглагола*volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*
Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*
Футурправилнихинеправилнихглагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque*
Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*Само рецептивно
Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*Правилниинеправилниглаголи.
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Само рецептивно**.**
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.
7. Прилози
Потврдни, одређни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*
8. Речца*ci* (с прилошком вредношћу), *ne*.
9. Везници.
10. Реченица:
Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.
Упитна реченица:
С конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом.
С конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом.
Ред речи у реченици.
Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Ireална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице
Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине имножине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. n -Деклинација
Детерминативи
Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)
Заменице и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*
Придеви
Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (рецептивно и продуктивно). Поређење придева,описна компарација *ca ebenso....wie, nichtso .....wie*
Бројеви
Основни и редни бројеви
Предлози
Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголски облици
Презент,перфект, претерит и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Плусквамперфект најфреквентнијих глагола
Конјуктив претерита и плусквамперфекта, потенцијал
Пасив радње (сва времена)
Реченице
Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)
Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis,bevor, nachdem*), концесивне (*obwohl*), релативне,финалне (*damit*), кондиционалне реченице

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица
Реченице са глаголским прилозима. Употреба **нет** и **не** у реченици.
Именице
Генитив једнине на –у.
Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними.
Заменице
Неодређене заменице **кто-то**, **кто-нибудь**, **некоторый**, **несколько**
Одричне заменице **никто**, **ничто**, **никакой**
Опште заменице **сам**, **самый**, **любой**, **каждый**
Придеви
Дужи и краћи облик придева.Употреба кратког облика.
Бројеви
Редни бројеви
Глаголи
Императив
Прошло време глагола од инфинитива на сугласник
Глаголи кретања са префиксима в-, вы-, у-, при-
Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)
Глаголски прилози
Предлози
Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**у, около, вокруг,в, на**)
СИНТАКСА
Реченице са кратким придевским обликом у предикату (Он болен гриппом, Я способен к математике)
Реченице са објектом у инфинитиву(Я уговорил товарища молчать)
Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група
- употреба детерминаната: редослед у реченици; употреба речи *même*, *autre*, *seul*;
- детерминанти у функцији заменице, посебно: показне заменице испред предлога *de* + именичка група; испред релативне реченице; испред партикула *ci* и *là*; неодређене заменице;
- бројеви: основни, редни, разломачки, апроксимативни;
- род и број именица и придева специфичних за дату струку; поређење придева, посебно суперлатив.

Глаголска група
глаголски начини и времена: презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект (рецептивно), футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције: блиски футур, блиска прошлост; *ilfautque, jeveuxque, j'aimeraisque*праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Ilfautqueturacontes ça à tonfrère)*, као и рецептивно: *Ilfautquetufasses/ quetuailles/ quetusois/ quetulises/ quetusaches/ quetu écrives*; презент кондиционала:*Simesparentsmelaissaientpartir, jeviendraisavectoi !* императив (рецептивно): *aieunpeudepatience, n'ayezpaspeur*; *soissage!*
- партицип презента и герундив; партиципи презента и перфекта као придеви;
- фреквентни униперсонални глаголи и конструкције.

Предлози
- најчешћи предлози; предложни изрази *à côté de*,*à l'occasion de*, *à l'aide de*;
- контраховање члана и предлога.

Прилози
- за место, за време, за начин, за количину;
- *alors* – за исказивање последице;
- место прилога;
- прилошке заменице *en* и *y*(рецептивно).

Модалитети и форме реченице
- декларативни, интерогативни, ексклaмативни и императивни модалитет;
- афирмација и негација; актив и пасив;
- реченице са презентативима;
- наглашавање реченичних делова помоћу формуле *c'est... qui* и *c'est ... que*.

Основни типови сложених реченица
- координиране реченице са везницима *et, ou, mais, car, ni* и прилозима/прилошким изразима *c'estpourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire*;

- зависне реченице: релативне са заменицама *qui*, *que,où* и *dont*; компаративне са везницима/везничким изразима *comme, autant .... que, lemême ... que, plus ... que, moins ... que*; временске са везницима/везничким изразима *quand, avantque/avantde*+инфинитив*, chaquefoisque, pendantque, aprèsque, depuis que*; узрочне са везницима *parcequeиpuisque*; (рецептивно) концесивне и опозитивне са везницима *bienque* и *alorsque*; финалне са везницима*pourque/pour*+инфинитив и afinque/afinde+инфинитив; хипотетичне са везником *si* (вероватни и могући потенцијал); реченице са *que* у функцији објекта (нпр. *Nousespéronsqueturéussirastonexamen*); слагање времена у објекатским реченицама.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Глаголска група
Облици субјунктива: презент
Сложена реченица
а) Зависна реченица у индикативу
Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?
Са инфинитивом (са модалним глаголима)
Quiero viajar. Pienso viajar mañana.
Указати на изражавање узрока (porque, por), последеце (si, para) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве у тексту.
Б) Зависне реченице у субјунктиву
Употреба субјунктва презента (изражавање футура)
С pluscuamperfecto), облици и упиотреба (рецептивно)
Казивање жеље, воље, намере
а) субјунктивом
б) инфинитивом
Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conoszas a mi hermamo. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos…¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a susu hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.
Управни и неуправни говор (потрвдне, одричне и упитне реченице, императив).
Dime si/donde/cuando/quién/que…
Sabes si/ donde/cuando/quién/que…
Me puedes decir donde/cuando/quién/que…
Хипотетичне реченице (други тип)
Simevisitaras, tellevaríaalaplaya.
Пасивне конструкције
- убјунктив прошлих времена (preteritoimperfecto, preteritoperfectosimple, pretéritoperfectocompuesto, pretérito

а) *ser + participio pasado*
La casa fue construida en 1984.
b) *pasiva refleja*
Se venden libros aquí
Лексикографија
Служење двојезичним рецницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **70**
Разред: **трећи**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (кола, посао, хоби) • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак;формално, неформално, специфичнопо регионима) 3. Идентификација и именовање особа,објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава икоманди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација ипотреба 10. Исказивање просторних и временскиходноса 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица ипредмета 13. Изрицање забране и реаговање назабрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме опис догађаја и осећања • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним		

	за струку	домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	21. Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама		

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• сажима садржај текста, филма, разговара и сл.		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА
- Сви типови упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно

а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
- Индиректни говор: само рецептивно
а) изјаве са променом глаголских времена
- Одређене релативне клаузе
- Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе
II. ИМЕНИЧКА ГРУПА
1. Члан
- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
2. Именице
- Бројиве и небројиве именице
3. Заменички облици
а) Заменице
- Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице
- Односне заменице
б) детерминатори
- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори
4. Придеви
- Обновити компарацију придева
- too/not…enough/not as…(as)/…than
5. Бројеви
- Обновити просте и редне бројеве
6. Квантификатори
III ГЛАГОЛСКА ГРУПА
1. Глаголи
- Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; PastSimple, PastContinuous
- Обновити све употребе Present Perfect
- Past perfect
Used to
- Обновити и утврдити начине за изражавање будућности, планова у будућности (*going to, will*)
- Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
- Пасивне конструкције – садашње и прошло време – thePresentSimple, PastSimple (продуктивно и рецептивно),
- Presentperfectpassive (рецептивно)

3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.
4. Кондиционал први и други (и рецептивно и продуктвно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властитеименицеизаједничке, одговарајућиродиброј са детерминативом:*Anna, Pietro, Belgrado, Roma,Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, laSerbia, ilTirreno, l'Adriatico, leAlpi, gliAppennini; imieigenitori, miamadre, llloropadre, ilnostropaese, ivostrifigli, questostudente, questaragazza, quell'amico, quellacasa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Hounamicoitaliano: Hodegliamiciitaliani.*).

Употребачланаузприсвојнипридевииименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.

Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Hounamicoitaliano: Hodegliamiciitaliani.*).

Употребачланаузприсвојнипридевииименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.

Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног iindirektnog објекта.

Ненаглашене личне заменице у пару: Compro il libro a Luigi. Glielocompro.

Измештање индиректног објекта испред прредиката (*ChiedidiMaria? Non l'ho vista da tanto)*.
Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).
Упитнезаменице*chi*? i*che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице, придеви (niente/*nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.
Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa.
Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*
Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутнисуперлатив*Maria è bellisima.*
Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.
Разликаузначењуизмеђуаналитичкихисинтетичкихобликакомпаративаисупетлатива(più grande : maggiore; più buono : migliore).
Присвојнипридеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
Показни придеви: *questo, quello*.
Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.
Алтеративни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.
Суфикси -enne и -ina забројеве*quarantenne*, *sulla quarantina*

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.
Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.
Употребапредлога***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), ***da****Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашњевреме (*Presente Indicativo*)
Императив (*Imperativo*), заповедниначин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore
Повратниглаголи.
Употребаглагола*piacere*.
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.*Перфектмодалнихглагола*volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*
Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*
Футурправилнихинеправилнихглагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque.*
Предбудућевреме (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*

Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*
Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*
Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*
Правилниинеправилниглаголи.
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.
Прилози
Потврдни, одређни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*
Положајприлога*mai, sempre, ancora*, già уз*passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella)*.
Речца *ci* (с прилошком вредношћу)и *ne* (*Ne torno adesso*) изаменичкомвредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца ci сазаменичкомвредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).*
Везници.
Реченица:
Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.
Упитна реченица:
с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом
с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом
Ред речи у реченици.
Ред речи у реченици.
Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Ireална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице
Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине имножине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.
Детерминативи
Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни,квалификативни, неодређени)
Заменице
Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз
именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви
Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији. Поређење придева,описна компарација *ca ebenso....wie, nichtso .....wie*
Бројеви
Основни и редни бројеви
Предлози
Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном
Глаголски облици
Пасив са модалним глаголом
Конјуктив презента, перфекта, фугура
Пасив стања, дистинкција употребе пасива стања и радње
Инфинитивске конструкције *(zu+Infinitiv, um/ohne/statt ... zu+Infinitiv*)
Реченице
Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)
Зависно сложене реченице
Модалне *(indem, anstatt, ohne dass*)
Индиректан говор

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице
Скраћенице (**вуз, МГУ**). Род абревијатура. Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени.
Заменице
Систематизација неодређених заменица са –то, нибудь
Придеви
Утврђивање и систематизација придевских облика
Бројеви
Читање децимала и разломака (**0,1-ноль целых одна десятая, 2,4-две целых четыре десятых ,½-одна вторая** (**половина**)).
Глаголи
Радни глаголски придев садашњег времена
Радни глаголски придев прошлог времена
Пасивни глаголски придеви-употреба
СИНТАКСА
Реценице са субјектом типа **мы с вами**
Реченице с куполама **являются, называются**
Реченице са куполом **есть**
Реченице са трпним глаголским придевом у предикату (**Лес посажен недавно**)
Реченице са одредбом за приближну количину (**В классе было учеников тридцать**)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група
- систематизација употребе детерминаната: одређених, неодређених и партитивних чланова; присвојних и показних придева; основних, редних и апроксимативних бројева; неодређених речи; одсуство детерминаната (на пример: код етикетирања производа – *fromagedebrebis*, натписа на продавницама и установама – *boulangerie*, *banque*, назива рубрика у штампаним медијима – *faitsdivers*, на знаковима упозорења – *entréeinterdite*; испред именице у позицији атрибута: *ilestboulanger* и слично);
- род и број именица и придева; место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* промена значења неких придева у зависности од места:*ungrandhomme / unhommegrand ; unbravehomme / unhommebrave*; поређење придева;
- заменице: личне ненаглашене (укључујући и заменицу *on*) и наглашене; заменице за директни и за индиректни објекат; показне и присвојне; упитне и неодређене.

Глаголска група
- систематизација глаголских начина и времена: времена индикатива, перифрастичне конструкције, посебно за исказивање радње у току *êtreentrainde* ...; презент субјунктива глагола прве и друге групе и фреквентних неправилних глагола: *Ilestimportantquetuviennes... / quenousallions... / quevoussoyez...*; перфект кондиционала:*Sij'avaissu, jeseraisvenueplustôt;* императив: *sachonsattendre, ayonsconfiance*; *soyezlesbienvenus!*
- темпорална, каузална, концесивна и погодбена вредност герундива;
- униперсонални глагол *s'agir* и униперсоналне конструкције са глаголима *suffirede + inf.*, *défendre/interdirede + inf.*, *recommanderde + inf.*, *rester à + inf.*

Предлози
- предложна група са придевском вредношћу;
- предложна група иза прилога за количину.

Прилози, систематизација

Модалитети и форме реченице
- систематизација: декларативни, интерогативни, ексклама тивни и императивни модалитет;
- негација, изостављање форклузива *pas*, употреба осталих форклузива;
- пасив: везивање агенса предлозима *de* и *par*;
- позиционо наглашавање реченичних делова.

Основни типови сложених реченица
- систематизацијакоординираних реченица;
- зависне реченице, систематизација: релативне, компаративне, временске; концесивне и опозитивне са везницима *bienque* и *alorsque*; каузалне са везницима *comme* и *surtoutque*; финалне конструкције и обрти са инфинитивом; хипотетичне са везником *si* (вероватни, могући и иреални потенцијал); реченице са *que* у функцији субјекта (нпр. *Ilestpossiblequ'ilsoitparti*); систематизација слагања времена.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције са и без агенса
Miguel fue invitado po María
Miguel fue nombrado secretario de la Asociacín

Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута.

Piensan viajar mañana.
Es necesario estudiar lenguas extranjeras.
Hacer ejercicio es muy importante para la salud.
Estar + gerundio
Estaban discutiendo cuando entró Juan.
Хипотетичке реченице (све три могућности)
Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa
Si me visitaras, te llevaré a la playa.
Si me hubieras visitado el año pasado, te habría llevado a la playa
Сложена реченица
зависна реченица у субјунктиву(изражавање футура)
Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска, узрочна, последична.
Безличне конструкције
Са глаголима *llover, nevar…*
Ser + adjetivo: es necesario, es obligatorio, es importante…
(указати на употребу субјунктива у неким од ових реченица)
Изражавање
- бојазни: *temoquehayallegadoatimpo.*
- жеље: *Esperoquevenga*
- заповести, воље: *Quiero que me digas la verdad. Es necesario que aprendan estos verbos.*
Бројеви
Разломци, математички знакови и радње.
Лексикографија
Структура стручних речника и њихово коришћење.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **четврти**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за	• разуме суштину битнихинформација са радија или телевизије, презентација или	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (планови за будућност, посао и каријера) • Образовање (могућност образовања у иностранству, размена ученика,	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката,

разумевање усменог говора	дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разговетно стандарднимјезиком	усавршавање у струци) • Друштвено уређење и политички систем у земљама чији се језик учи • Културни живот (манифестације, сајмови и изложбе општег карактера и везане за струку) • Медији (утицај медија) • Историјске везе Србије и земаља чији се језик учи • Свет компјутера (оглашавање на различитим глобалним мрежама, виртуелни свет комуникације) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе • Основе пословне комуникације и кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме смисао сложенијих текстова шематских приказа, упутстава, уговора • разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку • разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• представи припремљену презентацију која се односи на теме везане за области личног интересовања, школско градиво или струку • говори о утисцима, употребљавајући и комплексније изразе		

	• даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања • даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења • напише извештај или протокол о догађају или са састанка • писмено конкурише за неки посао		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• оствари комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника • образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме		
МЕДИЈАЦИЈА	• препричава садржај текста,		

Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	разговора, договора		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава сложеније структуре и процесе (номинализације, градације, трнасформације) • контролише граматичка знања и исправља своје грешке		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА
- Сви типови упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
в) изјаве и птиња са променом глаголских времена
- Релативне клаузе
- Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд).
II. ИМЕНИЧКА ГРУПА
1. Члан
- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
2. Именице
- Бројиве и небројиве именице
3. Заменички облици
а) Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице
- Односне заменице
б) детерминатори
- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори
4. Придеви
- Обновити компарацију придева
- too/not…enough/not as…(as)/…than
5. Бројеви
- Обновити просте и редне бројеве
6. Кванитификатори
III ГЛАГОЛСКА ГРУПА
1. Глаголи
- Обновити и утврдити сва садашња времена
- Обновити и утврдиити сва прошла времена
- Разлика између *Used to* Past Continuous
- Обновити и утврдити све начине зе изражавање будућности

- Глаголи стања
- Модални глаголи: *should, must, will, may, might,*
- Пасивне конструкције – thePresentSimple, PastSimple , Present Perfect (продуктивно и рецептивно), плстала времена само рецептивно
- *wish* + Past simple /w*ould- Have something done* (само рецептивно)

2. Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно)
3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властитеименицеизајединичке, одговарајућиродиброј са детерминативом:*Anna, Pietro, Belgrado, Roma,Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, laSerbia, ilTirreno, l'Adriatico, leAlpi, gliAppennini; imieigenitori, miamadre, llloropadre, ilnostropaese, ivostrifigli, questostudente, questaragazza, quell'amico, quellacasa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre.* Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Hounamicoitaliano: Hodegliamiciitaliani.*).

Употребачланаузприсвојнипридевииименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.

Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.

Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielocompro*.

Измештање индиректног објекта испред предиката (*ChiedidiMaria? Non l'ho vista da tanto)*.

Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).

Упитнезаменице*chi*? i*che*?/ *che cosa*?

Неодређене заменице, придеви (niente/*nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)

Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.

Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa.

Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)
Придеви
Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*
Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутнисуперлатив*Maria è bellisima.*
Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.
Разликаузначењуизмђуаналитичкихисинтетичкихобликакомпаративаисупетлатива(più grande : maggiore; più buono : migliore).
Присвојнипридеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
Показни придеви: *questo, quello*.
Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.
Алтеративни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.
Суфикси -enne и -ina забројеве*quarantenne*, *sulla quarantina*.
Предлози
Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.
Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.
Употребапредлога***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici*.), ***da****Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)
Глаголи
Садашњевреме (*Presente Indicativo*)
Императив (*Imperativo*), заповедниначин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore
Повратниглаголи.
Употребаглагола*piacere*.
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.*Перфектмодалнихглагола*volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*
Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*
Прошловремепогодбеногначина(Condizionale Passato). *Avrei preso volentieri una pizza ieri sera.*
Футур правилних и неправилних глагола.*Noi tormeremo a casa alle cinque.*
Предбудућевреме (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*
Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*
Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*

Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*Правилниинеправилниглаголи.
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.
Герунд, глаголскиприлогсадашњи. Gerundio. Облицитријуконјугацијаинеправилнихглагола.
Структура stare + gerundio.
Прилози
Потврдни, одређни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*
Поређењеприлога. Компаративисуперлативприлога*bene*и*male.*
Грађењесуперлативаапсолутногприлогапомоћунаставка -issimo.
Положајприлога*mai, sempre, ancora*, già уз*passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella).*
Речца *ci* (с прилошком вредношћу)и *ne* (*Ne torno adesso*) изаменичкомвредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца ci сазаменичкомвредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).*
Везници.
Реченица:Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.
питна реченица:
с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом
с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом
Ред речи у реченици.
Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Ireална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*
Правилаослагањувремена. Исказивањепретпрошлостиибудућностиупрошлости.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице
Деклинација именица страног порекла, суфиксација именица страног порекла, скраћенице
Негација
Keineswegs, nirgendwohin, niemand, niemals, weder....noch, unbequem, desinteressiert, arbeitslos
Глаголи
Партицип презента и перфекта - атрибутивна и предикативна употреба (рецептивно**)**
Конкурентне форме (*Das lässt sich reparieren./ Das kann repariert werden./Das ist zu reparieren*)
Везници и везнички изрази

Поредбени – реална (индикатив) и ирреална (конјуктив) поредба (wie, als, als ob, als wenn, je...desto)

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Обнављање и систематизација типова именица, обрађених у претходним разредима

Заменице

Присвојне заменице 1.,2. и 3. лица и заменица свой

Показне заменице этот, тот

Неодређене заменице са речцом –либо, кое

Придеви

Продуктивни суфикси описних придева –ист, -аст, -ат, -ив, -лив, -чив

Поређење придева и прилога

Глаголи

Обнављање и систематизација:

Времена

Прошло време глагола са основом на сугласник

Бројеви

Слагање бројева са именицама и придевима

Речце

Разве, неужели,ли, хоть, даже

Синтакса

Инфинитивне реченице (**Что мне сказать тебе**)

Именски предикат (**Ломоносов- знаменитый учёный**)

Исказивање отсуства, присуства (**В природе имеются разные минералы**)

Основне мерне јединице и њихове скраћенице

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разедима систематизују се како би ученици спонтано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији.

Посебна пажња посвећује се:

- оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр, када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго;
- оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке.

Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на референтним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичке групе
Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. *Pluraliatantum.*
Одређени члан. Одсуство одређеног члана.
Неодређени члан (значење у једнини и множини)
Бројеви. Редни бројеви.
Придеви. Положај придева у односу на именицу.
Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица.
Сложена реченица
Препознавање односа глевне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно).
Изражавање компаративности
Tan(to)…como…Esta pelicula es tan interesante como la que vimos la semana pasada.
Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.
Más / menos….que
Menor / mayor…que
Major / peor…que
Суперлатив (Релативни и апцолутни: указати на разлике у значењу.)
El libro más interesante que he leído…
Es un libro interesantísimo
Именице
Системски преглед рода и броја.
Бројеви
Читање разломака, математичких знакова и радњи.
Творба речи
Сложенице (најчешће комбинације):
Sacacorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas…
деривација
а) помоћу префикса
a-, in-, anti-, super-…
б) помоћу суфикса
-mente, - able, -so/a,…..
Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива
losdeberes,
Придева
Ellindo, labonita
Прилога

Elbien, elmal….
Лексикологија
Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.
Лексикографија
Стручни и енциклопедијски речници

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.
Такозвана комуникативно- интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину

1. поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности

- наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја

- ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину

- уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама

- учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан

Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке.
Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.

Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл.
Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно.
Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на

• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; • Трчање на 60 м и 100 м; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик • Обука техника пливања	здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (62 часа)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; • Примена	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. ***Скокови:***	

• Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу)	стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор;	самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју	Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана премета странце удесно и улево; - за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскоком на обе ноге („рондат“) ***2.Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм:	која се реализује.Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један

	напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у коме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења	- згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка ***3.Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **ченике** /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице** /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег,прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0(одношка), завршити боком према притци. ***5.Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; ковртљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом).	- за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са**

			6. Греда **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела (**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из	**два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат.

• Спортска игра (по избору) • физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе.			програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси из програма четвртог разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање. • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче)	• **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (12 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (14) часова. • Спортска игра: по избору школе(14 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова).

				• Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем: - I разред до 12км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 км (укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика,
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине,	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре;	

		издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Аеробик; • Обука техника пливања	компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (60часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом;
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика;	• Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивних психосоц. образаца понашања • Примена стечених умења, знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада • Естетско истраживање покретом и доживљавање естетских вредности; • Усвајање етичких вредности и	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче. • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. • Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим	

• Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	подстицање вољних особина ученика • Стицање и усавршавање моторичких знања, умећа, вештина, техника и навика предвиђених програмом за базичне спортске гране. • Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама; • Увођење ученика у организовани систем припрема за игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских	позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном. • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. • Препознаје нетолерантно	атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај - премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну - за **напредни ниво** премет напред упором ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој***	• Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања**

	елемената у целине: рад-одмор;напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање. .	понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	**За ученике** /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду).	**програма** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.**Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се

• Спортска игра (по избору)			***7.Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма четвртог разреда	реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **Минимални образовни захтеви** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и

• Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе			(програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (12 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова. • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ**

Назив предмета: Годишњи фонд часова: Разред:		**ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ** **70** **трећи**		- Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - IIразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIIразреддо 16 км (укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења у
ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
				оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препознати везе између физичке активности и здравља. • Објаснити карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабрати и извести вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији.	• Вежбе обликовања(јачања, лабављење и растезање). • Вежбе из корективне гимнастике • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именовати моторичке способности које треба развијати и која су средства и методе за њихов развој; • Применити (изводити) адекватна средства за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, гипкости, спретности и окретности..	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; • Трчање на 60 м и 100 м; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик • Обука техника пливања	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовањепоста вљених циљева и исхода	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање;	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче. • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину)	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. ***Трчање*** Трчање на 100 м – ученици и ученице, на 1000 м – ученици, на 800 м – ученице, Штафета 4х100 м ученици и ученице.	

• Атлетика; • Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	• Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивних психосоц. образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у	• Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. • Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном.	***Скокови*** Скок удаљ –одабраном техником; Скок увис- одабраном техником. ***Бацање*** Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг и ученице 4 кг. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама (опружено). - комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180^0; окрет на две или једној нози; премет странце; колут напред суножним одразом и малим летом;вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); - **за напреднији ниво:** колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. ***2.Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм:	бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (58часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште).

	целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	• Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. • Препознаје нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	- згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка; прескоци са заножењем и „прекопит“ ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи – издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок **4. Разбој** **ченике** /паралелни разбој/: - из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упора јашући; прехват на в/п; премах одножно заножном до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у предњиху (уз помоћ) до става на тлу, леђима према в/п; - *једна притка*: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90^0. ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно и дохватно или	**Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко

			дочелно вратило/: - /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплидуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; - /дохватно или дочелно/:ковртљај назад у упору. ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90^0 доупора чучећег; усправ, одручити; кораци у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90^0 у успону; саскок пруженим телом или, за **напреднији ниво** – са предножним разножењем **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - из упора предњег коло предожно десном, коло предножно левом; - из упорастражњегколо одножнодесном, коло одножнолевом **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења.	образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа.

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе			**Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	**Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (12 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова. • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са

				могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - IIразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIIразреддо 16 км (укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања.

				Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају

• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, • спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; • Трчање на 60 м и 100 м; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик • Обука техника пливања	четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (6 часова)** • **практична настава (54часа)** **Подела одељења на групе** Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Програм по избору ученика: • Ритмичка гимнастика и народни плесови	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивних психосоц. образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности;	**ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: „докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање	

• Спортска игра (по избору) • Рукомет • Фудбал	навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање	• Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и	пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међушколским такмичењима.	корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један

• Кошарка • Одбојка • Пливање	елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења	**ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење.	- за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава

• Борилачке вештине • Клизање, скијање			- Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која	физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (12 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10) часова. • Спортска игра: по избору

			се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - Iразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIIразреддо 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења,

				као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министрство просвете науке и технолошког развоја

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Физика
- Хемија
- Ликовна култура
- Музичка култура

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:

1. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
5. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду;
6. Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
7. Формирање основа за наставак образовања;
8. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.

Годишњи фонд часова: **74 часа**

Разред: **први**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Вектори	• Стицање основних знања о векторима	• дефинише појам вектора • објасни појмове правац, смер и интензитет вектора • изврши операције са векторима (сабирање и одузимање вектора, производ броја и вектора)	• Појам вектора, супротан вектор, основне операције са векторима • Примери разлагања сила у физици	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (74 часа). **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност
Реални бројеви	• Проширивање знања о скупу реалних бројева • Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	• разликује различите записе бројева из скупова N, Z, Q, и те бројеве приказује на бројној правој и пореди их. • разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације $N \subset Z \subset Q \subset R$, $I \subset R$ • израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда • користи калкулатор при израчунавању вредности бројевног израза • заокругли број на одређени број децимала • одреди апсолутну и релативну грешку	• Преглед бројева, операције са реалним бројевима • Апсолутна вредност реалног броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања • Апсолутна и релативна грешка	
Пропорционалност	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном	• израчуна одређени део неке величине • одреди непознате чланове просте пропорције	• Размера и пропорција • Директна и обрнута пропорционалност • Прост сразмерни рачун	

	рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	• прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе • препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени је при решавању једноставних проблема и. прикаже графички • реши проблем који се односи на мешање две компоненте • одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	• Рачун поделе и рачун мешања • Процентни и промилни рачун	ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. • **Вектори –** Нагласити разлику између скаларних и векторских величина. Истаћи повезаност са физиком – силе, брзина, убрзање су векторске величине, итд. • **Реални бројеви –** Нагласити затвореност операција у одређеним скуповима и потребу да се постојећи скуп прошири новим. Садржаје о грешкама повезати сстручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. • **Пропорционалност –** Користити што више конкретних примера из живота. • **Рационални алгебарски изрази –** Тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и
Рационални алгебарски изрази	• Проширивање знања о полиномима	• сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	• Полиноми • Растављање полинома на чиниоце • НЗД и НЗС полинома • Трансформације рационалних алгебарских израза	
Геометрија	• Проширивање знања о геометрији	• разликује основне и изведене геометријске појмове • дефинише суседне, упоредне, унакрсне, комплементне, суплементне углове • наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) • наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла	• Геометријски појмови и везе између њих • Троугао • Значајне тачке троугла • Четвороугао • Талесова теорема	

		• дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла • конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла • конструише значајне тачке трогла • наведе својство тежишта • наведе и примени основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу • разликује врсте четвороуглова, наведе и примени њихове особине на одређивање непознатих елемената четвороугла • формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова		алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. • **Геометрија –** Инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. •**Линеарне једначине и неједначине –** Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције.Садржаје повезати са одговарајућим садржајима хемије, физике и примерима из свакодневног живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Вектори **4 часа** • Реални бројеви **7 часова** • Пропорционалност **10 часова** • Рационални алгебарски изрази**15 часова** • Геометрија **15 часова** • Линеарне једначине и неједначине **15 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8
Линеарне једначине и неједначине	• Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији • Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену • Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на решавање проблема • реши једначину које се своди на линеарну једначину • дефинише појам линеарне функције • прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију • реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења • реши систем линеарних једначина са две непознате	• Линеарна једначина и њене примене • Линеарна функција и њен график • Линеарна неједначина • Систем линеарних једначина	

				часова.

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
Годишњи фонд часова: **72часа**
Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Тригонометрија правоуглог троугла	• Упознавање са основним елементима тригонометрије	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице • конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • наведе тригонометријске идентитете и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих • наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) • примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање практичних проблема	• Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу • Вредности тригонометријских функција углова од 0°, 30°, 45° , 60°, 90° • Основни тригонометријски идентитети • Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (72 часа). **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би
Степеновање и кореновање	• Проширивање знања о	• наведе својства операција са степенима и примени их у	• Појам степена. Операције са степенима	

	степеновању и кореновању • Стицање основних знања о комплексним бројевима	трансформацијама једноставнијих израза • наведе својства операција са коренима и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • рационалише именилац разломка у једноставним случајевима • дефинише појмове имагинарна јединица и комплексан број • сабере, одузме, помножи и подели два комплексна броја • одреди конјугован број датог комплексног броја • израчуна модуо комплексног броја	• Степен са целим изложиоцем • Запис броја у Е (scientific) формату • Појам корена. Операције са коренима • Степен са рационалним изложиоцем • Рационалисање имениоца разломка • Појам комплексног броја и операције са њима • Конјугован број комплексног броја • Модуо комплексног броја	се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. • **Тригонометрија правоуглогтроугла –** Садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота, нпр. величина сенке. Поновити правила заокругљивања бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. • **Степеновање и кореновање** –При проширивању скупа из кога је изложилац нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. Комплексни бројеви: обрадити само
Функција и график функције	• Упознавање основних својстава функција • Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	• наведе примере функција • одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику • прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине • податке представљене у једном графичком облику представи у другом	• Појам функције. • Функције са коначним доменом • Графичко представљање функције • Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова • Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела,график, дијаграм, круг) • Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	
Квадратна једначина и	• Стицање основних знања	• реши непотпуну квадратну једначину у скупу R	• Квадратна једначина • Образац за решавање	

квадратна функција	о квадратној једначини и квадратној функцији	• наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R • реши једноставнију квадратну једначину • одреди природу решења квадратне једначине • растави квадратни трином • скицира и анализира график квадратне функције (да прочита нуле функције, максимум или минимум, интервале монотоности) • реши једноставну квадратну неједначину	квадратне једначине • Природа решења квадратне једначине • Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце • Квадратна функција и њен график • Квадратне неједначине	основне појмове и чињенице које ће бити неопходне при изучавању садржаја о квадратној једначини. • **Функција и график функције –** Приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. • **Квадратна једначина и квадратна функција –** Показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције. Истаћи повезаност аналитичког и графичког приказа квадратне функције. • **Полиедри и обртна тела –** Користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на
Полиедри и обртна тела	• Проширивање знања о полиедрима и обртним телима	• израчуна обим и површину фигура у равни (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) • разликује правилне полиедре • примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине правилне призме, пирамиде и зарубљене пирамиде (једноставнији задаци) • примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине правог ваљка, купе, зарубљене купе и лопте • одреди површину једноставних равних пресека тела	• Обим и површина фигура у равни (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) • Призма, пирамида, зарубљена пирамида и њихови равни пресеци • Површина и запремина призме • Површина и запремина пирамиде и зарубљене пирамиде • Ваљак, купа, зарубљена купа, лопта и њихови равни пресеци • Површина и запремина ваљка • Површина и запремина купе и зарубљене купе • Површина и запремина лопте	

				часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тригонометрија правоуглог троугла **9 часова** • Степеновање и кореновање **14 часова** • Функција и график функције **7часова** • Квадратна једначина и квадратна функција **17 часова** • Полиедри и обртна тела **17 часова** За реализацију 4писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
Разред: **трећи**
Годишњи фонд: **70 часова**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Експоненцијална и логаритамска функција	• Упознавање основних особина експоненцијалне и логаритамске функције • Примена стечених знања на решавање једноставнијих експоненцијалних и логаритамских једначина	• прикаже аналитички, табеларно и графички експоненцијалну функцију • реши једноставније експоненцијалне једначине • прикаже аналитички, табеларно и графички	• Експоненцијална функција и њен график • Експоненцијалне једначине • Појам инверзне функције • Дефиниција логаритма и особине • Логаритамска функција	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

		логаритамску функцију • објасни шта је логаритам, наведе и примени правила логаритмовања при трансформацији једноставних израза • реши једноставније логаритамске једначине • користи калкулатор за одређивање вредности логаритама	• Појам инверзне функције • Једноставније логаритамске једначине	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (70 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Експоненцијална и логаритамска функција –**
Аналитичка геометрија у равни	• Стицање основних знања о аналитичкој геометрији	• примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) • израчуна растојање између две тачке и обим троугла ако су дате координате његових темена • разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други • објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената ки n • одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца • одреди једначину праве одређену датим двема тачкама • примени услов нормалности и услов паралелности две праве • одреди угао који заклапају	• Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам • Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке • Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве • Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца • Једначина праве одређена двема тачкама • Узајамни положај две праве • Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве • Једначина кружнице • Узајамни положај праве и кружнице	

		две праве • израчуна растојање тачке од праве • преведе општи облик једначине кружнице у канонски • одреди центар и полупречник кружнице • одреди једначину кружнице из задатих услова– једноставнији примери • испита међусобни положај праве и кружнице • одреди једначину тангенте кружнице из задатих услова		Важно је истаћи да су екпоненцијална и логаритамска функција инверзне. При решавању једначина указати на важност постављања одговарајућих услова. • **Аналитичка геометрија у равни –**Истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве.Једначинукружнице обрадити у општем и канонском облику. • **Низови –** Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. неки изабрани проблем сложеног интересног рачуна, као увод у следећу наставну тему). • **Елементи привредне и финансијске математике**
Низови	• Упознавање са појмом низа • Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	• препозна општи члан низа када су дати почетни чланови низа (једноставнији примери) • препозна аритметички низ и одреди везу између општег члана, првог члана и диференције низа • израчуна збир првих n чланова аритметичког низа • препозна геометријски низ и одреди везу између општег члана и првог члана и количника низа • израчуна збир првих n чланова геометријског низа	• Појам низа • Аритметички низ • Збир првих n чланова аритметичког низа • Геометријски низ • Збир првих n чланова геометријског низа	
Елементи привредне и финансијске математике	• Стицање основних знања и примена простог каматног рачуна • Стицање основних знања	• примени основну пропорцију простог каматног рачуна за време дато у годинама, месецима, данима • израчуна интерес на основу	• Прост каматни рачун, каматни број и каматни кључ • Примене простог каматног рачуна:	

	из сложеног каматног рачуна • Примена сложеног каматног рачуна у рачуну улога • Примена сложеног каматног рачуна у рачуну ренте	каматног броја и каматног кључа • израчуна камату на више сума • примени каматни рачун више сто и ниже сто • примени термински рачун, есконтовање меница, рачун штедног улога • израчуна месечну отплату код потрошачких кредита • примени верижни рачун у проблемима продаје и куповине валута • покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру • израчуна увећану, односно почетну вредност главнице • израчуна време и каматну стопу • израчуна сложену камату • одреди конформну каматну стопу • одреди увећану вредност више периодичних улога при улагању почетком и крајем периода • израчуна број улагања • израчуна каматну стопу • објасни појам садашње (почетне) вредности више периодичних сума које се исплаћују почетком или крајем периода	– средњи рок плаћања и рок салда дуговања – есконтовање меница – штедни улог – потрошачки кредити • Продаја и куповина валута и девиза • Сложени каматни рачун – појам, антиципативни и декурзивни обрачун камате – израчунавање почетне и увећане вредност главнице, времена и каматне стопе • Конформна каматна стопа • Рачун улога – Улагање почетком периода – Улагање крајем периода – Број улагања – Каматна стопа • Рачун ренте – Садашња вредност више појединачних сума – Број исплата – Каматна стопа – Комбиновани примери	– Нагласити разлику између рачуна улога и рачуна ренте.Елементе кредита подробно обрадити кроз израду примера амортизационих планова са малим бројем периода.Нагласити разлику између кредита са релативном и конформном каматном стопом.Користити разноврсне примере из праксе и одговарајући софтвер. • **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност ученика на часу; • усмену проверу знања; • писмену провера знања; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Експоненцијална и логаритамска функција **13 часова** • Аналитичка геометрија у равни **15 часова** • Низови **7 часова** • Елементи привредне и финансијске математике **25 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама

		• израчуна збир дисконтованих вредности • одреди вредност исплате крајем и почетком периода • израчуна број исплата • израчуна вредност каматне стопе		планирано је **8 часова**

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
Разред: **четврти**
Годишњи фонд: **64 часа**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Функције	• Проширивање знања о особинама функцијама • Упознавање са појмовима инверзна и сложена функција • Упознавање са појмом гранична вредност функције	• дефинише појам функције и врсте функција (1-1, НА и бијекција) • користи експлицитни и имплицитни облик функције • објасни и испита монотоност функције, ограниченост, парност, периодичност и одреди нуле функције • нацрта и анализира елементарне функције • одреди граничну вредност функције • набројa важне лимесе • одреди асимптоте дате функције	• Функције. Основне особине реалних функција реалне променљиве • Сложена функција • Инверзна функција • Преглед елементарних функција (линеарна, степена, експоненцијална, логаритамска, тригонометријска) • Гранична вредност функције.Особине • Број *е*. Важни лимеси • Непрекидност функције • Асимптоте функција. Хоризонтална асимптота • Вертикална асимптота • Коса асимптота	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (64 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање
Извод функције	• Разумевање појма извода функције	• објасни проблем тангенте у датој тачки и проблем брзине	• Проблем тангенте и брзине • Дефиниција извода функције	

	• Оспособљавање за примену извода на испитивање својстава функције	• дефинише извод функције • примени правила диференцирања • примени таблицу елементарних извода • одреди екстремне вредности помоћу извода функције • испита монотоност функције помоћу извода • испита и нацрта графике једноставних функција • чита и анализира, односно нацрта дијаграм из подручја рада • примени извод функције и примитивну функцију при израчунавању економских функција	• Правила диференцирања (извод збира, производа и количника функција) • Извод сложене функције • Таблица извода елементарних функција • Испитивање екстремних вредности и монотоности функција помоћу извода • Испитивање и цртање графика функција • Примитивна функција и појам интеграла • Економске функције (тражња, понуда, приходи, трошкови)	• примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Функције –** Значајније особине истаћи у приказу елементарних функција.За приказивање графика елементарнихфункција користити рачунар.Појам граничне вредности усмерити на ближе одређење појма непрекидности и за испитавање функције на крајевима домена тј. налажење асимптота**.** <u>Све садржаје обрадити на примерима једноставнијих функција.</u> • **Извод функције –** Примењујући знање из аналитичке геометрије о правој, увести ученике у област диференцијалног рачуна. Појам прираштаја представити и графички. <u>Све садржаје обрадити на примерима једноставнијих функција</u> • **Зајам –**Акценат у овој теми треба да буде на оспособљавању
Зајам	• Стицање основних знања о елементима зајма • Овладавање поступком амортизације зајма • Стицање основних знања о конверзији зајма	• разликује врсте зајмова и објасни појам амортизација зајма • израчуна зајам, ануитет, каматну стопу и број ануитета • израчуна износ дуга на почетку обрачунског периода • израчуна интерес и отплату за било који период амортизације зајма • израчуна отплаћени део зајма и остатак зајма • направи амортизациони план и и изврши контролу ваљаности амортизационог плана • направи план амортизације зајма подељеног на обвезнице • одреди нови ануитет након промене времена амортизације	• Појам и врсте зајмова • Појам амортизације зајма, израчунавање зајма, ануитета, каматне стопе и броја ануитета • Амортизациони план • Однос озмеђу отплата, односно ануитета и отплата • Израчунавање отплаћеног дела зајма и остатка зајма • Амортизација зајмова подељених на обвезнице • Конверзија зајма	

		или каматне стопе		ученика да направе амортизациони план зајма (са потребним израчунавањима), да врше конверзију зајма и сл. У оквиру ове теме ученицима се могу дати и семинарски радови, нпр. прикупљање понуда кредитирања у различитим банкама и анализа повољности понуда уз употребу софтвера, израда амортизационог плана зајма на рачунару за случајеве да су познати различити елементи зајма, израда плана амортизације зајма после конверзије уз промену различитих услова кредитирања итд. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања. **Оквирни број часова по темама** • Функције: **16 часова** • Извод функције: **20 часова** • Зајам **20 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

- Рачунарство и информатика
- Физика
- Хемија

- Статистика

Назив предмета: **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **37**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Стицање функционалних знања из светског и националног уметничког наслеђа, теорије ликовне уметности и технологије ликовних материјала;
2. Оспособљавање за самостално ликовно изражавање и стварање традиционалним и савременим визуелним медијима, материјалима и техникама, за самостално проналажење и систематизовање информација из различитих извора, за примену стечених знања и умења у настави других предмета, свакодневном животу и будућем раду;
3. Развијање визуелног опажања и памћења, естетских критеријума, стваралачког и критичког мишљења;
4. Мотивисање ученика да доприноси естетском и културном начину живљења у свом природном и друштвеном окружењу.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Теорија обликовања	• Формирање свести о значају и повезаности уметности са природом, друштвом и науком; • Разумевање значења ликовног дела; • Оспособљавање за изражавање ставова, доживљаја и емоција креативним коришћењем визуелних средстава;	• објасни повезаност уметности и друштва, уметности и природе и уметности и науке; • разликује врсте ликовних уметности; • препозна мотиве у уметничким делима; • дешифрује визуелни знак; • разликује ликовне елементе; • користи ликовне елементе у самосталном ликовном изражавању и стварању; • изражава своје ставове, доживљаје и емоције креативно користећи ликовни језик;	• Појам уметности; • Уметност и природа. Уметност и друштво. Повезаност ликовног стваралаштва са осталим уметностима, наукама и процесима рада; • Врсте ликовних уметности; • Мотиви уметности; • Откривање смисла и значења ликовног дела; • Визуелне комуникације; • Линија; • Величина и облик; • Простор; • Светлост; • Површина и текстура; • Боја;	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима, садржајима, активностима и исходима наставе / учења, као и са претходном ситуацијом, планом рада и начинима вредновања остварених резултата. **<u>Облици наставе</u>** Тема се реализује кроз следеће облике наставе: • индивидуални; • фронтални; • рад у паровима; • групни. **<u>Место реализације наставе</u>**

			• Композиција (Компоновање различитих ликовних елемената и принципи компоновања);	• Кабинет за наставу ликовне културе или ликовни атеље. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити у настави сва доступна аудио-визуелна средства, према могућностима приказати презентацију или документарни филм; • Омогућити ученицима да неспутано износе идеје уз уважавање њихових предлога и да самостално формирају и образлажу ставове; • Омогућити развој способности према индивидуалним могућностима; • Мотивисати ученике да самостално долазе до решења проблема кроз ликовно изражавање и стварање; • Подстицати ученике на процену свог ликовног рада и радова других; • Кроз задатке који се односе на уметничко наслеђе ученике уводити у тимски рад и коришћење различитих извора информација; • Садржаје уметничког наслеђа обрадити сажето, на карактеристичним примерима са нагласком на национално културно и уметничко наслеђе; • Организовати изложбе и презентације радова ученика кроз јавни наступ у школи или институцијама културе • У складу са могућностима школе, организовати посете музејима, галеријама или историјским локалитетима, посете локалним атељеима уметника или уметничким
Уметничко наслеђе	• Стицање функционалних знања из уметничког наслеђа; • Формирање свести о значају очувања светског и националног уметничког наслеђа; • Формирање естетских критеријума;	• разликује елементарне појмове и термине у ликовној уметности; • изражава став о одабраним ликовним делима; • предлаже начине упознавања и комуницирања са делима ликовне уметности (посета изложбама, галеријама, музејима, локалитетима, сусрети са уметницима...); • изради презентацију одабране теме;	• Уметност праисторије; • Уметност старих цивилизација; • Сусрет истока и запада; • Уметност Грчке и Рима; • Ранохришћанска уметност; • Романичка и готичка уметност; • Уметност Византије; • Ренесанса и барок; • Неокласицизам, романтизам и реализам; • Импресионизам; • Модерна и савремена уметност; • Ученички пројекат: израда презентације (Могуће теме: уметнички правац, монографија уметника, поређење два или више уметника, археолошки локалитет у Србији, утицај византијске уметности на српску средњовековну уметност...);	
Практичан рад	• Стицање знања о врстама, својствима и могућностима	• разликује врсте, својства и могућности коришћења различитих ликовних техника и материјала;	• Средства за ликовно обликовање; • Цртање; • Сликање;	

	коришћења различитих ликовних техника и материјала; • Оспособљавање за коришћење различитих ликовних материјала и техника и правилно и безбедно руковање прибором; • Развијање креативности	• користи различите ликовне материјале и технике у раду; • обликује различите дводимензионалне и тродимензионалне ликовне форме; • демонстрира правилну и безбедну употребу прибора и алата; • осмисли оригинални ликовни рад.	• Графика; • Вајање и обликовање различитих материјала; • Савремени медији у ликовној уметности.	колонијама, сарадњу са уметницима и институцијама културе. **<u>Оцењивање</u>** Оцењивање вршити кроз: • Праћење остварености исхода; • Активност на часу. **<u>Оквирни број часова по теми</u>** • Теорија обликовања – 11 часова; • Уметничко наслеђе - 13часова; • Практичан рад – 15 часова.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

- Музичка уметност;
- Српски језик;
- Историја;
- Биологија;
- Математика;
- Рачунарство и информатика.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљеви предмета: **Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад у савременом друштву.**

Разред **први**

Назив и трајање модула предмета

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
	В
Основе рачунарске технике	16
Обрада текста	16
Табеларни прорачуни	16
Слајд - презентације	12
Интернет и електронска комуникација	14
УКУПНО:	**74**

НАПОМЕНА:Годишњи фонд часова зависи од броја наставних недеља у првом разреду који је дефинисан наставним планом за сваки образовни профил.

Назив модула: **Основе рачунарске технике**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење основних могућности рачунарског система	• класификује фазе историјског развоја рачунара • наведепримере употребе РС у свакодневном животу • дефинише појмове хардвера и софтвера • објасни Фон Нојманов модел рачунара • разликује јединице за меру количине података • разликује основне компоненте рачунара • разликује факторе који утичу на перформансе рачунара • разликује врсте софтвера • дефинише оперативни систем (ОС) и наводи његове главне функције • подешава радно окружење ОС • хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и датотекама	• историјски развој технологија за складиштење, обраду и пренос података • примена РС у разним областима људске делатности • блок-схема Фон Нојмановог модела рачунарског система • јединице за мерење количине податка (бит, бајт, редови величине) • основне компоненте рачунара и њихов утицај на перформансе рачунара • врсте и подела софтвера, главне функције ОС-а • подешавање радног окружења (позадина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**

	• разликује типове датотека • користи текст едитор оперативног система • црта помоћу програма за цртање у оквиру ОС • инсталира нови софтвер • компресује и декомпресује датотеке и фасцикле • обезбеђује заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталира периферне уређаје • наводи примере и предности умрежавања рачунара • манипулише дељивим ресурсима у локалној мрежи • управља штампањем докумената • примењује здравствене и сигурносне мере заштите при коришћењу рачунара • објасни утицај коришћења рачунара на животну средину • примењује и поштује законска решења у вези са ауторским правима и заштитом података	радне површине, сат, календар, језик тастатуре, резолуција монитора...) • концепти организације датотека и фасцикли • типови датотека • текст едитор цртање који постоји у саставу ОС-а • програм за цртање који постоји у саставу ОС-а • инсталација корисничког софтвера • програми за архивирање података • програми за заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталација периферних уређаја • дељење ресурса у оквиру локалне мреже • подешавање параметара штампе • фактори који штетно утичу на здравље корисника рачунара, животну средину и мере за њихову минимизацију • врсте лиценци, ауторска права и заштита података	• Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу. • При реализацији модула инсистирати на вештинама. • Принцип рада рачунарског система објаснити правећи паралелу са системима који су ученицима већ познати из ранијег искуства. • Основне компоненте рачунара: објаснити ученицима начин повезивања рачунара, улазно – излазне портове и уређаје спољашње меморије, а централну јединицу само на нивоу основне блок – шеме (матична плоча, напајање, РАМ, процесор, графичка, звучна и мрежна карта). • Објаснити значај и направити хијерархију утицаја појединих компоненти РС на перформансе рачунара. • Поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативни софтвер и драјвери и објаснити њихову намену. • При подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања • При реализацији хијерархијске организације фасцикли објаснити ученицима њен значај. • Инсталацију софтвера реализовати на програмима за заштиту рачунара и архивирање података. • Инсталацију периферних уређаја урадити на примеру штампача. • Објаснити ученицима значај правилног држања тела, осветљења, дужине рада без паузе... • Инсистирати на поштовању и доследном спровођењу ауторских права и софтверских лиценци. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. Праћење остварености исхода 2. Тестове знања 3. Тестове практичних вештина

Назив модула: **Обрада текста**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмима за обраду текста	• подешава радно окружење програма за обраду текста • управља текстуалним документима и чува их у различитим верзијама • креира и уређује текстуалне документе • креира и уређује табеле • уметне објекте у текст и модификује их • направи циркуларна писма • подешава параметре изгледа странице текстуалног документа • проналази и исправља правописне и словне грешкепомоћу алата уграђених у програм за обраду текста. • прегледа и штампа текстуални документ.	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење текста (унос текста, симбола и специјалних карактера) • форматирање текста (слова, обликовање, индексирање, експонирање, боја, промена величине слова) • форматирање пасуса • стилови • креирање и форматирање табеле • уношење података и модификовање табеле • рад са објектима (уметање, копирање, премештање, промена величине...) • израда циркуларног писма, избор листе прималаца, уметање података, снимање и штампање • подешавање параметара изгледа странице документа (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање правописних грешака, контролор правописа • прегледање документа пре	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима (форме, текстови, обрасци, извештаји и сл. са каквима ће ученик радити при обављању стручних послова) • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Инсистирати на правилном форматирању параграфа (максимално користити могућности које пружа програм, избегавати поновљену употребу тастера „ентер“ и „размак“) • При обради табела као пример урадити табелу

		штампања, штампање целог документа, појединачних страница и одређивање броја копија	која ће се касније користити при изради циркуларног писма. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

Назив модула: **Табеларни прорачуни**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмом за табеларне прорачуне	• подешава радно окружење програма за табеларне прорачуне • управља табеларним документима и чува их у различитим верзијама • уноси податке различитих типова – појединачно и аутоматски • измени садржаје ћелија • сортира и поставља филтере • манипулише врстама и колонама • организује радне листове • уноси формуле у ћелије • форматира ћелије • бира, обликује и модификује графиконе • подешава изглед странице за штампање табеларног документа	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење података (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуне) • мењање типа и садржаја ћелије • сортирање и филтрирање • подешавање димензија, преметање, фиксирање и сакривање редова и колона • додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова • уношење формула са основним аритметичким операцијама, користећи референце на ћелије • функције за: сумирање, средњу вредност, минимум, максимум, пребројавање, заокруживање • логичке функције • копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија • форматирање ћелија (број децималних места,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **Место реализације наставе** • рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима.

	• исправља грешке у формулама и тексту • прегледа и штампа табеларни документ.	датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије) • намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона • подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање грешака у формулама и тексту • прегледање документа пре штампања, аутоматско штампање насловног реда, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикона и одређивање броја копија.	• При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Логичке функције: избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила. • Форматирање ћелија обрађивати током два часа • При обради графикона, показати различите врсте графикона (хистограме, линијске, и „пите“; објаснити њихову намену; показати подешавање појединих елемената графикона). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

Назив модула: **Слајд – презентације**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за израду слајд – презентација и њихово презентовање	• подешава радно окружење програма за израду слајд – презентације • управља слајд – презентацијама и чува их у различитим форматима и верзијама • додаје и премешта слајдове • припреми презентацију у складу са правилима и смерницама за израду презентације • користи различите организације слајда • уноси и форматира текст на слајду • додаје објекте на слајд • уноси белешке уз слајд • подешава позадину слајда • користи и модификује готове дизајн – теме • додаје и подешава анимационе ефекте објектима • бира и подешава прелазе између слајдова • израђује интерактивне слајд презентације • разликује врсте погледа на презентацију	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • додавање и манипулација слајдовима • основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката по слајду, величина и врста слова, дизајн...) • организација слајда: слајдови са текстом, табелама, дијаграмима и графиконима • форматирање текста • додавање објеката на слајд (звук, филм....) • позадина слајда (боје, преливи, шрафуре, текстуре и слике) • дизајн – теме • анимациони ефекти (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) • прелаз између слајдова • интерактивна презентација (хиперлинкови и акциона дугмад) • врсте погледа на презентацију • штампање презентације • подешавање презентације за јавно приказивање (ручно, аутоматски, у петљи...) • наступ презентера (положај презентера, вербална и невербална комуникација, савладавање треме...).	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду слајд презентације. • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. • Кроз цео модул ученик треба да ради на једној презентацији чија је тематика везана за конкретан образовни профил и да на њој примени сва усвојена знања и вештине. • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Извођење наставе започети објашњењима наставника а затим усмерити ученике да самостално вежбају.

	• припрема за штампу и штампа презентацију • подешава презентацију за јавно приказивање; • припрема презентације за приказивање са другог рачунара • излаже слајд-презентацију		• Инсистирати на значају слајд презентација и важности квалитетног презентовања. • Подстицати код ученика креативност. • Последња два часа ученици презентују своје радове и дискутују о њима. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

Назив модула: **Интернет и електронска комуникација**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење Интернета и електронску комуникацију	• објасни појам и структуру Интернета • разликује начине повезивања рачунара са Интернетом • разликује Интернет – сервисе • објасни појмове хипертекста и WWW • користи садржаје са веба (WWW – сервиса) • проналази садржаје на вебу помоћу претраживача • процењује садржаје са веба на критички начин • преузима садржаје са веба • комуницира путем електронске поште	• историјски развој Интернета и структура • адресе и протоколи • начини повезивања рачунара са Интернетом (предности и недостаци сваког од њих) • сервиси Интернета (WWW, електронска пошта, FTP...) • WWW, веб – прегледач (врсте, отварање и подешавање) • коришћење претраживача (основно и напредно) • поузданост извора информација. • медијска писменост. • преузимање садржаја са веба (снимањем веб странице, копирањем садржаја са веб странице, преузимањем датотеке) • програми за електронску пошту („веб – мејл“ и програми за преузимање поште на локални рачунар) • радно окружење програма за	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • лабораторијских вежби **Место реализације наставе** • рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Током реализације свих садржаја модула инсистирати на могућностима злоупотребе

	• разликује предности и недостатке електронске комуникације • користи разноврсне Интернет – сервисе • попуњава и шаље веб – базиране обрасце • објашњава појам електронског пословања • примени сервис „у облаку“ • објашњава могуће злоупотребе Интернета • примењује безбедносне мере приликом коришћења Интернета • примењује правила лепог понашања на мрежи • поштује ауторска права за садржаје преузете са мреже	електронску пошту • постављање адресе примаоца („за“, „копија“, „невидљива копија“) • пријем и слање електронске поште, без и са прилогом • напредне могућности програма за преузимање ел. поште (уређивање адресара, уређивање фасцикли, аутоматско сортирање поште...) • веб – обрасци разноврсне намене • електронско пословање у трговини и јавној управи • предности и недостаци електронске комуникације • социјалне мреже, форуми, системи за брзе поруке, системи за електронско учење... • рачунарски сервиси „у облаку“, рад са текстом, табелама и датотекама. • безбедност деце на Интернету • безбедносни ризици коришћења електронске комуникације • правила лепог понашања у електронској комуникацији	Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце. • При претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење. • При обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената... • Показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (*cloud computing*), доступних путем веба. • Преузимање садржаја са веба вежбати на примерима преузимања текста, слика, клипова и датотека. • Код преузимања садржаја са веба водити рачуна о веродостојности извора информација и развијати код ученика критичко мишљењеи медијску писменост у избору и тумачењу садржаја. • При електронској комуникацији поштовати правила лепог понашања(*netiquette*). • При реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма. • Доследно спроводити поштовање ауторских права и софтверских лиценци. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Свипредмети

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

Циљеви предмета:
- Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
- Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
- Развијање индивидуалног и националног идентитета;
- Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
- Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
- Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Српска држава и државност	• Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. • Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. • Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. • Разумевање најзначајнијих	• препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; • разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; • наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; • уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје;	• Српска државност у средњем веку. • Српски народ и његови суседи у средњем веку. • Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). • Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. • Развој државних институција. • Развој уставности. • Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. • Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. • Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **Место реализације наставе:** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

	идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава.	• објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; • лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; • опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних иституција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовима и Првом светском рату; • изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	напредњачке). • Положај Срба под османскоми хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. • Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар IПетровић, владика Петар IIПетровић, књаз Данило Петровић, књаз НиколаПетровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ ПетарI Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	• тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Српска држава и државност – 32часа; • Српски народ у југословенској држави – 20часова; • Достигнућа српске културе – 12часова; • Српски народ и Србија у савременом свету – 10часова. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и
Српски народ у југословенској држави	• Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања	• образложи најважније мотиве и узроке стварања југословенске државе; • уочи значај настанка југословенске државе за	• Југословенска идеја и конституисање државе. • Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и	

	југословенске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. • Проширивање знања о одликама југословенске државе. • Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. • Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	српски народ; • идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; • разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; • уочи и разуме међународни положај југословенске државе; • образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; • именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	Октроисани устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). • Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. • Отпор, устанак и грађански рат. • Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. • Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. • Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. • Југославија између истока и запада. • Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. • Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб	културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у

			Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле,у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски
Достигнућа српске културе	• Разумевање појма српског културног простора. • Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. • Сагледавање српске културе као дела европске културног наслеђа. • Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. • Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак.	• разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; • упореди одлике српске културе различитих периода; • објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; • опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	• Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). • Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). • Успон грађанске класе. • Свакодневни живот сеоског и градског становништва. • Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. • Европски културни утицаји. • Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар IIПетровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...).	

	• Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.		• Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић…).	
Српски народ и Србија у савременом свету	• Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. • Сагледавање међународног положаја Србије. • Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима.	• идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; • разуме место и улогу Србије у савременом свету; • утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; • објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	• Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. • Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. • Геополитички положај Србије. • Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН…). • Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република	

	• Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.		Српска, Срби у дијаспори). • Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Ликовна култура
- Музичка култура
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета: **ФИЗИКА**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Развијање функционалне писмености природно-научне и техничке;
2. Стицање знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумевање основних физичких закона;
3. Развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу;
4. Развијање свести о значају експеримента при упознавању, разумевању и проверавању физичких законитости;
5. Стицање способности за уочавање, формулисање и решавање једноставнијих проблема;
6. Схватање значаја физике за технику и природне науке;
7. Развијање способности и вештина за примену знања из физике у струци;
8. Стицање знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу;
9. Развијање правилног односа ученика према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
10. Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија;
11. Развијање радних навика и одговорности.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у физику	• Схватање значаја физике као науке и њене повезаности са другим наукама. • Проширивање знања офизичким величина	• разуме значај физике као фундаменталне науке и њену везу са природним и техничким наукама • наведе основне физичке величине и њихове мерне јединице и објасни како се добијају јединице изведених физичких величина • разликује скаларне и векторске величине	• Физика – фундаментална природна наука • Физичке величине и њихове јединице • Скаларне и векторске величине	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава са демонстрационим огледима (68 часова) • лабораторијске вежбе (6 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или у кабинету за физику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • користити сва доступна наставна средства • користити мултимедијалне презентације • упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • подстицати ученике да раде рачунске задатке • примењивати рад у паровима и рад у мањим групама • мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи
Кинематика	• Разумевање основних кинематичких величина и закона	• дефинише појмове референтни систем, путања, пређени пут, материјална тачка • разуме и користи појмове брзине и убрзања • разликује равномерно и равномерно убрзано праволинијско кретање и примењује законе кретања у једноставнијим примерима • изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	• Референтни систем. • Подела кретања. Средња и тренутна брзина • Равномерно праволинијско кретање • Убрзање. Равномерно промељиво праволинијско кретање *Демонстрациони оглед*: – Провера кинематичких закона праволинијског кретања помоћу колица, динамометра и тегова **Лабораторијска вежба:** – Провера закона равномерног и равномерно убрзаног кретања помоћу Атвудове машине	
Динамика	• Разумевање основних	• разуме појмове масе, силе и импулса	• Основне динамичке величине: маса, сила и импулс	

	динамичких величина и Њутнових закона • Стицање основних знања о гравитацији	• формулише и примењује Њутнове законе • разликује масу од тежине тела • разуме појмове рада, енергије и снаге и њихову међусобну везу • схвати закон одржања механичке енергије и знаће да га примени при решавању једноставних проблема • примењује законе динамике у техници • наведе особине гравитационе силе • изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	• Први Њутнов закон – закон инерције • Други Њутнов закон – основни закон динамике • Трећи Њутнов закон – закон акције и реакције • Њутнов закон гравитације. • Гравитационо поље . Јачина гравитационог поља. • Гравитационопоље Земље. Тежина тела и бестежинско стање • Механички рад. Снага. Енергија (кинетичка и потенцијална) • Закон одржања енергије у механици *Демонстрациони огледи*: • Мерење силе помоћу динамометра • Провера другог Њутновог закона помоћу колица, динамометра и тегова **Лабораторијска вежба:** – Провера другог Њутновог закона помоћу колица са тегом	истраживачки приступ научном образовању • континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Увод у физику (2 часа) • Кинематика (10 часова) • Динамика (17 часова) • Кружно и ротационо кретање (11 часова) • Термодинамика (10 часова) • Електрично и магнетно поље (18 часова)
Кружно и ротационо кретање	• Упознавање величина везаних за кинематику и динамику кружног и ротационог кретања	• дефинише центрипетално убрзање • разуме појмове период и фреквенција, угаона брзина и угаоно убрзање • схвати центрипеталну и центрифугалну силу, момент силе, момент инерције и	• Равномерно кружно кретање материјалне тачке, центрипетално убрзање, период и фреквенција. • Круто тело, транслаторно и ротационо кретање. Угаони померај, описани угао, угаона брзина, угаоно убрзање	

		момент импулса и наведе неке једноставне примере њихове примене	• Центрипетална и центрифугална сила • Момент силе, момент импулса и момент инерције *Демонстрациони огледи*: – Демонстрацијаротационог кретања помоћу Обербековог точка	
Термодинамика	• Упознавање основних појмова и процеса у термодинамици	• разуме појмове унутрашња енергија и количина топлоте • дефинише термодинамичке принципе • разуме појам коефицијента корисног дејства	• Унутрашња енергија. Топлотна размена и количина топлоте. Први принцип термодинамике. • Повратни и неповратни процеси. Други принцип термодинамике. Статистички смисао II принципа. • Принцип рада топлотних мотора и уређаја за хлађење. Коефицијент корисног дејства. *Демонстрациони оглед:* – Демонстрација различитих механизама преноса топлоте	
Електрично и магнетно поље	• Проширивање знања из електростатике • Проширивање знања о једносмерној струји и упознавање карактеристика наизменичне струје • Упознавање карактеристика	• схвати појам наелектрисања и знаће начине наелектрисавања тела • разуме Кулонов закон • разуме како настаје једносмерна струја • опише особине магнетног поља сталних магнета и магнетног поља електричне струје • разуме појам магнетног флукса и појаву електромагнетне индукције	• Количина наелектрисања и Кулонов закон • Јачина и потенцијал електричног поља.Електрични напон • Извори струје и електромоторна сила. Јачина и густина струје • Омов законза део кола и електрична отпорност проводника. Везивање отпорника • Енергија и снага електричне	

	магнетног поља електричне струје	• опише својства наизменичне струје • изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	струје. Џул – Ленцов закон • Магнетно поље.Магнетна индукција и магнетни флукс • Електромагнетна индукција. Фарадејев закон и Ленцово правило • Генератор наизменичне струје. Струја, напон и отпорности у колу наизменичне струје.Ефективне вредности • Омов закон за коло наизменичне струје. • Снага наизменичне струје. • Трансформатор. Пренос електричне енергије на даљину. *Демонстрациони огледи:* – Демонстрација поступака за наелектрисавање тела – Ерстедов оглед – Демонстрација електромагнетне индукције – Својства активне и реактивне отпорности. – Демонстрациони трансформатор. **Лабораторијска вежба** – Провера Омовог закона	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Сви стручни предмети у којима се примењује физика
- Математика
- Рачунарство и информатика

Назив предмета: **ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**
Циљеви предмета:

1. Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених

наука;
2. Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи;
3. Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије;
4. Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва;
5. Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света;
6. Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету;
7. Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју;
8. Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењуи за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • препозна значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и значај • Место географије у систему наука	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(74 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици
Савременекомпоненте географског положаја Србије	• Проширивање знања о положају, месту и улози	• дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја:	• Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије	

	Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Сагледавање сложених друштвено-економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави, уочавањем општих географских карактеристика	грб, заставу, химну • лоцира на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама • дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске • анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње • дефинише појам географски положај и наведе његову поделу • одреди укупан географски положај Србије (повољан, неповољан), анализом својстава чинилаца који га формирају: апсолутни и релативни положај • дискутује о предностима и недостацима географског положаја Србије	• Регионалне географске компоненте у светлу савремених процеса на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Компоненте географског положаја Србије	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • коришћење савремених електронских помагала,аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја • коришћење информација са Интернета • коришћење интерактивних метода рада • коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање • користити географске и историјске карте опште и тематске • коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода
Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	• Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи • Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и	• одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла, значајних за појаву руда и минерала • лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) • идентификује основне макро-целине	• Геолошки састав и постанак основних геотектонских целина • Панонска Србија и јужни обод Панонског басена • Планинско- котлинска Србија. Родопске, Динарске и Карпатско-балканске планине. • Клима. Одлике и економско-географски значај	

	разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област • кратко опише постанак Панонског басена, одвоји панонску Србију: Панонску низију и јужни обод Панонског басена са прегледом главних елемената рељефа • одреди планинску област и направи картографски преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, лоцира транзитне и домицилне реке, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање тла, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • дефинише појам земљиште (тло), одреди типове тла на простору Србије, њихов састав и карактер • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише: појам природна средина, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе	• Воде и водни ресурси. Реке, језера и термоминералне воде - одлике и економско-географски значај • Састав и карактер тла у Србији - економско-географски значај. • Биљни и животињски свет. Одлике и економско-географски значај • Заштита, очување и унапређивање природе • Заштићена природна добра у Србији	• тестови знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • увод - **4 часа** • савремене компоненте географског положаја Србије - **6часова** • природни ресурси Србије и њихов економско географски значај - **14 часова** • становништво Србије **8 -часова** • насеља Србије - **8 часова** • привреда Србије - **12 часова** • регионалне целине Србије - **14 часова** • Србија и савремени процеси у Европи и свету - **8 часова**

		• наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите • препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању • дефинише : парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости Разликује заштићена природна добра у Србији: Голија, Фрушка гора, Ђердап, Тара и др.		
Становништво Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавање демографскихпроблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље • Формирање свести онеговању националног и	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретањестановништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај • дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове националног, етничког и културног идентитета	• Антропогеографска обележја. Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Срби у непосредном и ширем окружењу • Срби и наше становништво у	

	културног идентитета	• изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији • дефинише појам дијаспоре • лоцира подручја на којима живи српско становништво у непосредном и ширем окружењу (Мађарска, Румунија, Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) • разликује компактну и појединачну насељеност српског становништва у подручјима непосредног и ширег окружења • објасни основне карктеристике становништва Републике Српске • лоцира аутохтоне српске територије (северни делови Далмације, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања) • објасни радне миграције у европске земље и именује државе и градове у којима има нашег становништва • објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте • разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље • именује државе и градове у којима живи наше становништво • објасни однос и везе дијаспоре и Србије	Европи и ваневропским континентима. Однос дијаспоре и Србије	
Насеља Србије	• Проширивање знања о насељима и факторима	• дефинише појам насеља • објасни постанак, развој и размештај насеља Србије	• Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља.Сеоска,	

	њиховог развоја • Разумевање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама • Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара • Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	• наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система • лоцира градске центре Србије • образложи улогу градских центара у регионалној организацији Србије • лоцира осовине (појасеве) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • разликује врсте, функције и типове насеља. • опише карактеристике урбаних целина. • разликује значење појмова урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација. • именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	градска, приградска и привремена • Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система (урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација) • Градски центри и њихова улога у регионалној организацији Србије • Осовине (појасеви) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • Антропогена културна добра и њихова заштита.	
Привреда Србије	• Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама • Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у светској привреди	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије • дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде • препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите	• Развој, размештај и основне карактеристике привреде Србије • Пољопривреда - развој, значај и подела • Шумарство, лов и риболов • Рударство и енергетика • Индустрија - појам, подела, структура и значај • Саобраћај и трговина • Туризам	

		• утврди значај лова и риболова • дефинише значај Енергетике и Рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије • објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај • направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома • дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма		
Регионалне целине Србије	• Стицање и проширивање географских знања орегионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	• дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије • лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе западне Србије и опише њене природне	• Војводина • Шумадија и Поморавље (западно и велико) • Западна Србија • Старовлашко-рашка висија • Источна Србија • Јужно Поморавље • Косово и Метохија	

		и друштвене одлике • идентификује на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика • лоцира на карти Србије границе источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама		
Србија и савремени процеси у Европи и Свету	▪ Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету као услова напретка свих земаља и народа ▪ Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	• дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација • објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану • лоцира на карти Европе земље чланице ЕУ, опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније • објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице. • разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, OPEK, APEK, G8, BRIK...) • објасни улогу, значај и видове деловања Светске банке и Међународног монетарног фонда и улогу Србије у овим организацијама	• Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама • Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност • Однос Србије према осталим европским и ваневропским економским и политичким интеграцијама • Светско тржиште капитала, структура и међународни значај • Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН	

		• опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН • дефинише појам глобализације и разликује одлике политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације.Објасни приоритете Србије у погледу процеса глобализације	• Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Социологија са правима грађана
- Предузетништво

ХЕМИЈА

Назив предмета: **ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова:**72**
Разред:**други**

Циљеви предмета:

1. Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
2. Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене;
3. Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању;
4. Развој хемијске функционалне писмености;
5. Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду;
6. Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку;
7. Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мера заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду;
8. Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду;
9. Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад;
10. Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу;

Развој свести о сопственим знањима и потреби за даљим професионалним напредовањем

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура супстанци	• Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци • Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава • Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	• објасни електронеутралност атома • објасни појам изотопа и примену изотопа • разликује атом од јона • објашњава квантитативно значење симбола и формула • одреди број валентних електрона • разуме појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе • разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом • објасни узрок хемијског везивања атома и типове хемијских веза • разликује јонску везу од ковалентне везе • разликује неполарну од поларне ковалентне везе • разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе • описује основне карактеристике металне везе • објасни значај и примену силицијума и германијума у електроници • разликује дијамагнетичне, парамагнетичне и феромагнетичне супстанце	• Грађа атома, атомски и масени број • Хемијски симболи и формуле • Структура електронског омотача • Релативна атомска и молекулска маса • Количина супстанце и моларна маса • Јонска веза • Ковалентна веза • Метална веза • Кристали:атомски, јонски и молекулски • Проводници, изолатори (диелектрици), полупроводници, магнетни материјали **Демонстрациони огледи** • реактивност елемената 1. групе ПСЕ • бојење пламена • упоређивање реактивности елемената 17. групе ПСЕ • сублимација јода	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава • демонстрациони огледи **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у • одговарајућем кабинету • специјализованој учионици • учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • ново градиво обрадити
Дисперзни системи	• Развој концепта о корпускуларној грађи	• објасни да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци	• Дисперзни системи • Растворљивост	

	супстанци на основу разумевањаодноса компоненти у дисперзном систему • Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава • Разумевање односа између квантитативног састава дисперзног система и његових својстава • Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	• разликује дисперзну фазу и дисперзно средство • објасни појам хомогене смеше • објасни појам и наводи примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида • разуме утицај температуре на растворљивост супстанци • израчуна масени процентни садржај раствора • разуме појам количинске концентрације раствора	• Масени процентни садржај раствора • Количинска концентрација раствора **Демонстрациони огледи:** • припремање раствора познате количинске концентрације • припремање раствора познатог масеног процентног садржаја • размена енергије између система и околине: растварање амонијум-хлорида и растварање натријум-хидроксида у води	увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији • наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке • прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила • упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података • указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи • указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама **<u>Оцењивање</u>**
Хемијске реакције	• Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије • Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања хемијских реакција • Развој хемијског мишљења путем логичког и критичког мишљења, развој осетљивости за проблеме и способности за решавање проблема • Развој способности комуникација у хемији	• објашњава да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза • разликује реакције синтезе и анализе • напише једначине за хемијске реакције • врши стехиометријска израчунавања • описује да су неке реакције егзотермне а неке ендотермне • наводи факторе који утичу на брзину хемијске реакције • објасни појам хемијске равнотеже • разликује коначне и равнотежне хемијске реакције • илуструје примерима значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота • прикаже електролитичку социјацију киселина, база и соли хемијским једначинама	• Хемијске реакције • Хемијске једначине • Реакције синтезе и анализе • Стехиометријска израчунавања • Топлотни ефекат при хемијским реакцијама • Брзина хемијске реакције • Фактори који утичу на брзину хемијске реакције • Хемијска равнотежа • Електролити • Електролитичка дисоцијација киселина, база и соли • pH вредност • Оксидо-редукциони процеси • Електролиза • Корозија **Демонстрациони огледи:**	

		• разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора • објасни појам електролита • разуме појам јаких и слабих електролита • објасни напонски низ елемената • објасни процес оксидо-редукције као процесе отпуштања и примања електрона • објасни да је у оксидо-редукционим реакцијама број отпуштених електрона једнак броју примљених електрона • објасни шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулима и јонима • објасни да се при оксидацији оксидациони број повећава, а при редукцији смањује • одреди оксидационо и редукционо средство на основу хемијске једначине • објасни појам електролизе и илуструје примерима значај електролизе у струци • објасни појам корозије • објасни поступке заштите од корозије	• кретање честица као услов за хемијску реакцију: реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника	Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмену проверу знања • писану проверу знања **<u>Број часова по темама</u>** • Структура супстанци (14) • Диспрезни системи (6) • Хемијске реакције (18) • Хемија елемената и једињења (30) • Хемијски аспекти загађивања животне средине (4)
Хемија елемената и једињења	• Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава • Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу • Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у	• објасни периодичну промену својстава елемената у ПСЕ • објасни стабилност атома племенитих гасова • разликује метале, неметале и металоиде • описује карактеристична својстванеметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, силицијума, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај	• Стабилност племенитих гасова • Упоредни преглед и општа својства елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ • Упоредни преглед и општа својства елемената 1. и 2. групе ПСЕ • Општа својства прелазних метала(3-11. група) и елемената12. групе и њихова примена у струци	

	техничко-технолошким процесима	• описује карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај • описује општа својства прелазних метала и важнијих једињења и њихову примену у струци • описује својства атома угљеника у органским молекулима • наводи класификације органских једињења (према елементарном саставу, типу хемијских веза и функционалним групама) • објасни зависност хемијских својстава органских једињења од структуре њихових молекула • илуструје примерима биолошки значај органских једињења и њихову примену у свакодневном животу	• Својства атома угљеника • Класификације органских једињења • Типови органских реакција • Основне класе органских једињења • Биолошки важна органска једињења (угљени хидрати, масти, протеини) **Демонстрациони огледи:** • реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином • дејство сирћетне киселине на предмете од бакра • доказивање скроба раствором јода • растварање скроба у топлој и хладној води • згрушавање протеина лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	• Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду • Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	• објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи • наводи најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла • објасни значај пречишћавања воде и ваздуха • објасни значај правилног одлагања секундарних сировина • објасни како се правилно одлаже електронски отпад • објасни значај рециклаже електронског отпада	• Загађивање атмосфере, воде и тла • Извори загађивања • Пречишћавање воде и ваздуха • Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:Биологија

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

Циљеви предмета:

1. Проширивање знања о нивоима организације биолошких система, грађи и функцији ћелије, току и значају ћелијских деоба;
2. Разумевање физиолошких процеса у људском организму;
3. Упознавање са основним фазама развића човека;
4. Разумевање основних принципа наслеђивања особина;
5. Разумевање проблема везаних за период одрастања и облике ризичног понашања и схватање улоге и значаја породице.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Биологија ћелије	• Упознавање са предметом и значајем цитологије као научне дисциплине • Проширивање знања оособинама живих бића и нивоима организације биолошких система • Упознавање са хемијским саставом ћелије, грађом и функцијом • Схаватање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања • Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса • Разумевање тока и значаја ћелијских деоба	• дефинише предмет проучавање цитологије • наведе главне особине живих бића и нивое организације биолошких система • објасни хемијску структуру ћелије • објасни функцију ћелијских органела • објасни разлике између биљне и животињске ћелије • објасни ток и значај кључних метаболичких процеса: фотосинтезе и ћелијског дисања • објасни фазе ћелијског циклуса • објасни ток и значај митозе и мејозе	• Цитологија као научна дисциплина биологије која проучава организацију ћелије • Основне карактеристике живих бића • Нивои организације биолошких система • Грађа ћелије и ћелијских органела • Биљна и животињска ћелија • Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **<u>Место реализације наставе</u>** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса. **<u>Оцењивање</u>**
Основи	• Разумевање	• објасни настанак и пренос нервног	• Нервни систем	

физиологије човека	физиолошких процеса у људском организму	импулса •илуструје прост рефлексни лук •објасни улогу нервног система •објасни мишићну контракцију •објасни улогу чулних органа •дефинише позицију и улогу жлезда са унутрашњим лучењем •објасни састав и улогу крви и лимфе •објасни грађу и улогу срца и крвних судова и неурохуморалну регулацију срчаног рада •објасни размену гасова у плућима и ткивима и нервну регулацију дисања •објасни варење, ресорпцију хране и неурохуморалну регулацију варења •објасни улогу екскреторних органа • објасни улогу органа за размножавање	• Чула • Мишићно – скелетни систем органа • Ендокрине жлезде - хуморална регулација • Систем органа за варење • Систем органа за дисање • Систем за циркулацију телесних течности • Систем органа за излучивање и размножавање	Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовања и учествовања у дебатама). **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • биологија ћелије (**10часова**) • основи физиологије човека (**24часова**) • биологија развића човека (**14часова**) • наслеђивање биолошких особина (**14часова**) • полно и репродуктивно здравље (**10часова**)
Биологија развића човека	•Упознавање са основним фазама развића човека •Разумевање процеса полног сазревања	• објасни процесе сперматогенезе и оогенезе • опише процес оплођења • наведе фазе интраутериног развића • објасни настанак ткива и зачетака органа • опише промене које се догађају у организму од рођења до пубертета • објасни полно сазревање	• Стварање и сазревање полних ћелија • Оплођење • Интраутерино развиће • Рађање и детињство • Полно сазревање	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела
Наслеђивње биолошких особина	•Разумевање основних принципа наслеђивања особина	•упореди ДНК, хроматин, хромозом •дефинише ген, геном, генотип, фенотип •објасни основна правила наслеђивања особина (Менделова	• Генетика човека • Појам и функције гена • Наслеђивање и варирање особина код човека • Наследне болести	

		правила) •објасни типове наслеђивања особина •објасни врсте и узроке мутација • наведе наследне болести човека и њихове узроке	• Праћење особина на основу родословног стабла • Генетичка условљеност човековог понашања • Генетичко саветовање и тестирање	(проблемска, тимска настава биологије) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Полно и репродуктивно здравље	• Разумевање проблема везаних за период одрастања • Схватања улоге и значаја породице •Разумевање проблема повезаних са ризичним понашањем	• препозна проблеме везане за период одрастања • објасни значај породице • опише биолошку функцију породице • дефинише појам „планирање породице“ • наведе облике заштите од нежељене трудноће • објасни штетност абортуса по здравље жене • наведе облике ризичног понашања, најчешће полно преносиве болести и болести зависности	• Појам и дефиниција здравља • Проблеми везани за период адолесценције • Планирање породице • Заштита од полних болести • Болести зависности	

Назив предмета:	**Социологија са правима грађана**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**четврти**
Циљеви предмета:	• Оспособљавање ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва; • Развијајање способности, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву; • Унапређивање ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	• Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва;	• схвати структуру и организацију друштва; • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу; • схвати друштвену поделу рада; • објасни узроке друштвеног раслојавања; • наведе друштвене установе и друштвене организације, и да направи разлику између њих; • разликује особености сеоског и градског становништва;	• Појам и елементи друштва; • Друштвене групе; • Брак и породица; • Друштвена подела рада; • Друштвено раслојавање; • Друштвене установе и организације; • Насеља и становништво;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следећи облик наставе: • **теоријска настава (64 часа).** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет; • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 5. праћење остварености исхода; 6. тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>**
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом; • Оспособљавање за демократско мишљење; • Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти с посебним освртом на локалну самоуправу;	• опише улогу политике у друштву; • објасни појам, развој и облике суверености и демократије; • зна државне симболе и елементе државности; • разликује законодавну, извршну и судску власт; • разликује удружења грађана и политичке партије; • препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и	• Сувереност; • Појам и развој демократије; • Политика - вештина управљања друштвом; • Конститутивни елементи државе; • Државни симболи; • Подела власти; • Организације грађана; • Политичке партије; • Избори; • Скупштина; • Државни органи власти; • Аутономија; • Локална самоуправа;	

		центар; • схвати изборни поступак и конституисање скупшине и владе; • разликује државне органе власти; • разликује аутономију и локалну самоуправу; • разуме функционисање локалне самоуправе;		• Структура и организација друштва **(12часова);** • Дражава и политика **(18 часова)**; • Устав и правна држава (**11 часова**); • Људска права и слободе (**6 часова**); • Култура и друштво (**11 часова**); • Друштвене промене и развој друштва (**6 часова**).
Људска права и слободе	• Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије;	• схвати значај устава као највишег правног акта; • разликује устав од закона; • направи преглед развоја уставности у Србији; • разликује уставност и законитост; • уочи значај владавине права и правне државе; • зна основне одредбе Устава Републике Србије; • схвати функционисање правосудног система Републике Србије; • разликује врсте судских поступака;	• Значење појма устав; • Историјски развој уставности; • Врсте устава; • Уставност и законитост; • Владавина права – правна држава; • Устав Републике Србије; • Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштава); • Мрежа судова у Републици Србији: - Врховни касациони суд; - Виши суд; - Апелациони суд; - Основни суд. • Судски поступци;	
Устав и правна држава	• Богаћење знања о људским правима и слободама, и о улози појединца у друштвеном и политичком животу;	• схвати људска права и слободе, и свој положај у друштву; • зна на који начин се штите права и слободе грађана;	• Појам грађанина и његове обавезе и права; • Лична права и слободе грађана; • Политичка права и слободе грађана; • Економска права и слободе грађана; • Породично право; • Остала права и слободе грађана; • Заштита права и слобода грађана;	

Култура и друштво	• Развијање знања о културним тековинама;	• уочи разлику и сличности између културе и цивилизације; • схвати настанак религије и религијског мишљења; • идентификује монотеистичке религије и да објасни специфичности хришћанства; • разликује обичај и морал ; • схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича;	• Појам културе и цивилизације; • Религија; • Настанак религијског мишљења; • Монотеистичке религије; • Хришћанство; • Обичај и морал; • Уметност; • Масовна култура;	
Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва; • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва.	• идентификује друштвене промене; • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости; • препозна друштвени развој; • формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва.	• Појам и врсте друштвених промена; • Друштвена покретљивост; • Друштвени развој.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

1. Историја

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **37**
Разред: **први**

зив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **36**
Разред: **други**

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **35**
Разред: **трећи**

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **32**
Разред: **четврти**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА И ВЕРСКЕ НАСТАВЕ ИДЕНТИЧНИ СУ СА НАСТАВНИМ ПЛАНОМ ОСТАЛИХ ОБРАЗОВНИХ ПРОФИЛА

3.1.3 ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова: **35 или 32**
Разред: **Трећиили четврти**

Циљеви предмета
1. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
2. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
3. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
4. Унапређивање естетских критеријума код ученика;
5. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти,телевизија, филм, интернет);
6. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
7. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Класична музика (општа музичка анализа и теорија кроз слушање музике)	• Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. • Развијање навика за слушање уметничке музике. • Оспособљавање уочавања разлика карактера	• Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. • Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште	• Значај музике у животу и друштву:***првобитна заједница,стари век*** и развој музике у ***средњем веку***(духовна и световна музика) - Грегоријански корал,Византијско певање,Кир Стефан Србин:Нија сили. • ***Ренесанса и барок***:	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

	композиција • Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	• Препознаје одслушане композиција уз познавање њихових аутора као ивреме настанка.. • Експресивно,аутономно доживљава карактер одслушане композиције • Поседује адекватан музички укус. • Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	Палестрина Л.:*Огни белта,*Вивалди А.:*4 годишња доба,*Хендл Г.Ф.:*Месија(Алелуја*),Бах Ј.С.:*Токата и фуга d – mol,Брандебуршки концерт бр.3 G – dur* • ***Класицизам:*** Хајдн Ј.:*Симфонија изненађења* бр 94.G – dur, Моцарт В.А.:*Симфонија бр.40.G-dur,Реквијем,Мала ноћна музика,Турски марш,*Бетовен Л.В.:*5. и 9. симфонија,За Елизу, Месечева соната,* • ***Романтизат*** Менделсон Ф.:*Свадбени марш,*Шопен Ф.:*Валцер des-dur,*Брамс Ј.:*Мађарске игре по избору,*Сметана Б.:*Влтава*,Дворжак А.:*Симфонија из новог света* • ***Импресионизам*** Дебиси К.:*Прелид за поподне једног пауна*,Равел М.: *Болеро* • ***Музика хх века*** Шостакович:*Камерна симфонија*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија*,Шенберг,Стравински,Веберн	• **теоријска настава** **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити сва доступна наставна средства • Користити мултимедијалне презентације • Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим групама Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове знања
Опера и балет Оперета и мјузикл	• Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	• Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. • Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. • Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	• ***опере***:Бизе Ж.: *Кармен*,Верди Ђ.:*Трубадур*,Росини Ђ.:*Севиљски берберин*,Пучини: *Тоска,Боеми*, • ***балети*** Чајковски П.И.:*Лабудово језеро*,*Успавана лепотица*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија* • ***оперете*** Штраус Ј.:*Слепи миш* • ***Мјузикли***:Цигани лете у небо,Коса,Мама Миа,Чикаго…	
Традиционална музика(народне	• Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог	• Препознаје естетске вредности у култури свог и	• Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја.Кола и народне игре	

песме,игре,плесови)	тако и других народа • Развијање естетских критеријума код ученика • Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. • Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст.Ст.: *Руковети,*Тајчевић М.: *Охридска легенда* • Народна музика интегрисана у забавну,електронску,џез и разне алтернативне правце. • извођачи: Биљана Крстић,састав Балканика,,Слободан Тркуља,Василиса,Кирил Џајковски...	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** класична музика (8 часова) опера и балет;оперета и мјузикл (5 часова) традиционална музика(6 часова) џез и блуз музика (6 - 5 часова) филм и филмска музика (5 - 4 часова) хор, камерно и оркестарско извођење композиција (5 - 4 часова)
Џез и блуз музика Филм и филмска музика	• Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(џез,блуз) • Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	• Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. • Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	• ***Џез и блуз***: Луис Армстронг,Мајлс Дејвис;Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер,Јован Маљоковић,Шабан Бајрамовић... • ***Филм***: Моцарт • ***филмска музика***: Е.Мориконе: музика из филмова:*Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...*	
Хорско певање	• Оспособљавање ученика за заједничко извођење	• Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	• слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Ликовна култура
- Српски језик и књижевност
- Географија
- Историја

Назив предмета: **ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Годишњи фонд часова: **35 или 32**

Разред: **трећи или четврти**

Циљеви предмета:

1. Схватање односа човека и животне средине;
2. Разумевање структуре екосистема и биосфере;
3. Схватање концепта одрживог развоја;
4. Проширивање знања о различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Основни појмови екологије	• Проширивање знања о предмету истраживања и значају екологије • Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају • Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• дефинише предмет истраживања и значај екологије • објасни структуру екосистема • објасни процесе који се одигравају у екосистему • анализира међусобне односе организама у ланцима исхране • објасни структуру биосфере • анализира биогеохемијске циклусе у биосфери • утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије • Структура екосистема • Процеси који се одигравају у екосистему • Биодиверзитет • Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела) **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за биологију, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти) **<u>Оцењивање</u>** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката) <u>Оквирни број часова по темама</u> • основни појмови екологије (10/9 часова)
Животна средина и одрживи развој	• Проширивање знања о изворима и врстама загађивања животне средине • Разумевање концепта одрживог развоја • Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине • Развијање свести о последицама глобалних	• наведе изворе загађивања животне средине • анализира врсте загађивања свог непосредног окружења • процени последице загађивања животне средине • објасни значај одрживог развоја • наведе облике енергетске ефикасности • наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије • испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама • процени последице глобалних климатских промена	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне средине и одрживи развој • Глобалне промене у животној средини и њихове последице	

	климатских промена			• животна средина и одрживи развој (14/13 часова) • еколошка култура (10/10 часова) Број часова по теми потребно је прилагодити годишњем фонду часова.
Еколошка култура	• Проширивање знања о начинима и значају одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора • Схватање значаја правилне употребе производа • Разумевање различитих утицаја на здравље човека	• објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора • разликује адитиве опасне по здравље • објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине • процени значај употребе биоразградиве амбалаже • објасни начине и значај одлагања отпада • протумачи утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке активности на здравље човека	• Уређење животног и радног простора • Потрошачка култура • ГМ храна • Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Физика
- Хемија
- Географија

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова:	**70 или 64**
Разред:	**трећиили четврти**
Циљеви предмета:	1.Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 2.Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3. Развијање индивидуалног и националног идентитета; 4.Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 5.Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6.Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 7.Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Село и град некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. • Разумевање односа села и града у прошлости и садашњости. • Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	• уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; • изведе закључак о значају настанка градова; • лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековне и модерне градове у свету, Европи и Србији; • опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (на примеру Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга…); • опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); • опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; • уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село–град; • уочи разлике у начину	• Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). • Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). • Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака –обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). • Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора). • Живот у српским градовима и селима у	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава реализујесе у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање:</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђенихнаставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му

		становања између села и града кроз историју; • уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која
Култураодевања и исхране некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. • Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. • Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; • идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба	• Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). • Одевање код Срба кроз историју(материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори у облачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања).	

		кроз историју; • наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	• Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране”).	поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење
Војска, оружје и рат некад и сад	• Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. • Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. • Развијање критичког става према рату.	• уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; • разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; • уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; • уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; • разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); • аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	• Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појававтреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). • Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	
Новац и банке кроз историју	• Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз	• уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба;	• Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). • Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и	

	историју. • Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. • Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	• изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; • уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; • примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). • Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења" новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). • Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	културно-историјских споменика и посете установама културе, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, • током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашавасхватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости, • задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их
Верски живот и обичаји кроз историју	• Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. • Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. • Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. • Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; • идентификуке сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; • уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба	• Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). • Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). • Религије Далеког истока. • Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). • Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	

		кроз историју; • препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.		усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, • овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, • наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...), • у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, • у припреми и реализацији часова наставницимаможе користити следећа литература: Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008. Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске*
Образовање и васпитање кроз историју	• Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. • Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. • Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; • опише развој система образовања и васпитања кроз историју; • опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; • упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; • изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; • препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	• Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). • Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). • Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). • Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	• Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. • Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	• опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; • изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; • разуме последице развоја	• Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација,гостионице и хотели, бање).	

		модерних комуникација; • изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; • користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; • уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.		*војске у Априлском рату*, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007. Д. Бандић, *Народна религија Срба у 100 појмова*,Београд 2004. В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007. М. Благојевић, *Србија у доба Немањића*, Београд 1989. С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до крајаXV века*), Београд 2005. Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001. П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005. Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008. К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006. С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997. Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004. *Историја приватног живота*,I-V,приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд
Друштвени и породични живот кроз историју	• Продубљивањезнања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. • Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	• идентификујеосновна обележја друштвеног живота од антике до данас; • идентификујеосновна обележја породичног живота од антике до данас; • наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; • наведеосновна обележја породичног живота код Срба кроз историју; • упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; • уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; • истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	• Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). • Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања,радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). • Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). • Породични односи код Срба кроз историју(положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	
Фотографија,	• Проширивање знања	• уочи основна обележја	• Значај фотографије, филма, радија и	

филм, радио и телевизија кроз историју	о развоју фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју. • Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. • Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. • Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	развоја фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; • опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; • разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	телевизије (као техничких достигнућа,начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). • Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи;прва филмска пројекција,филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). • Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007. М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914. Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у*
Брига о телу и здрављу кроз историју	• Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. • Уочавање утицаја економског и	• уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; • уочи основна обележја развоја здравствене	• Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари,	

	културног развитка на степен здравствене културе. • Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	културе код Срба кроз историју; • наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; • разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; • разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). • Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	*деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006. *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији*I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004.Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном замку*,Београд 2005. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном селу*,Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.
Грбови и заставе некад и сад	• Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају у историји. • Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	• уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; • уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; • изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; • наведе најчешће хералдичкесимболе; • опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	• Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). • Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	
Спорт некад и сад	• Проширивање знања о развоју спортског	• уочи основна обележја спорта од антике до	• Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о	

	живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. • Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	савременог доба; • разуме улогу и значај спорта у људском друштву; • именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; • наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; • опише развој спортског живота код Срба.	здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). • Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Циљеви предмета:

9. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
10. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
11. Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
12. Формирање основа за наставак образовања;
13. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења;
14. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности.

Годишњи фонд: **70 часова**
Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Системи линеарних једначина	• Упознавање са појмом	• израчуна детерминанту реда 2 и 3	• Детерминанте реда два и три • Особине детерминанти	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно

	детерминанти и њиховим особинама • Примена Гаусовог алгоритма и Крамерове теореме на решавање система линаерних једначина	• примени особине детерминанти на израчунавање детерминанте • реши систем линеарних једначина применом Гаусовог алгоритма • примени Крамерову теорему на решавање система линеарних једначина • реши једноставније системе линеарних једначина са параметром и дискутује решења система	• Системи линеарних једначина, Гаусов алгоритам • Крамерова теорема за решавање система линеарних једначина • Решавање система линеарних једначина са реалним параметром	учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (70 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Системи линеарних једначина –** У делу теме који се односи на системелинеарних једначина са параметрима, разматрати системе са једним, највише два параметра. • **Ирационалне једначине и**
Ирационалне једначине и неједначине	• Стицање основних знања о ирационалним једначинама и неједначинама	• реши једноставније ирационалне једначине • реши једноставније ирационалне неједначине	• Ирационалне једначине (квадратни корен) • Ирационалне једначине (кубни корен) • Ирационалне неједначине	
Тригонометријске функције	• Проширивање знања о тригонометријским функцијама	• претвори угао изражен у степенима у радијане и обрнуто • користи тригонометријски круг (нпр. зна да прочита вредности тригонометријских функција произвољних углова типа $3\pi/4+7\pi$) • израчуна остале тригонометријске функције ако је позната вредност једне тригонометријске функције примењујући основне тригонометријске идентичности • нацрта графике тригонометријских функцијаи анализираих • примени адиционе формуле у решавању једноставнијих задатака • примени тригонометријске функције двоструког угла и	• Тригонометријске функције у правоуглом троуглу • Пројекција вектора на осу. Мерење угла. Радијан • Тригонометријске функције произвољног угла. Тригонометријски круг • Формуле свођења • Особине тригонометријских функција • Графици тригонометријских функција • Адиционе формуле • Тригонометријске функције двоструког аргумента • Тригонометријске функције половине аргумента • Инверзне тригонометријске функције. Дефиниције • Једноставније тригонометријске једначине	

		половине угла при решавању једноставнијих задатака • објасни појам инверзне тригонометријске функције • реши једноставну тригонометријску једначину • примени синусну икосинусну теорему на решавање троугла	• Синусна и косинусна теорема	**неједначине –** Наглашавати неопходност постављања услова за дефинисаност. Неједначине обрадити на једноставнијим примерима. • **Тригонометријске функције –** Пажњу посветити адиционим формулама из којих непосредно следи већина тригонометријских формула. Обрадити инверзне тригонометријске функције у обиму који је потребан за решавање једноставнијих тригонометријских једначина. • **Конусни пресеци –** На почетку теме обновити праву и кружницу. Обрадити и примере у којима се одређују једначине заједничких тангенти кривих, угао између кривих и геометријско место тачака које испуњавају одређене услове. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност ученика на часу; • усмену проверу знања; • писмену провера знања; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Системи линеарних једначина **8 часова** • Ирационалне једначине и неједначине **10 часова** • Тригонометријске функције **23 часа** • Конусни пресеци **21 час**
Конусни пресеци	Проширивање знања о аналитичкој геометрији	• наброји конусне пресеке и нацрта одговарајуће слике • дефинише елипсу и наведе њену једначину • одреди жиже, ексцентрицитет и директрисе елипсе • одреди једначину елипсе из задатих услова • испита међусобни положај праве и елипсе • одреди једначину тангенте елипсе из задатих услова • дефинише хиперболу и наведе њену једначину • одреди жиже, ексцентрицитет и директрисе хиперболе • одреди једначину хиперболе из задатих услова • испита међусобни положај праве и хиперболе • одреди једначину тангенте хиперболе из задатих услова • дефинише параболу и наведе једначину параболе • одреди жиже, ексцентрицитет и директрису параболе • одреди једначину параболе из задатих услова • испита међусобни положај праве и параболе • одреди једначину тангенте	• Конусна површ. Конусни пресеци • Једначина елипсе • Особине елипсе (жиже, ексцентрицитет и директрисе) • Узајамни положај праве и елипсе • Једначина хиперболе • Особине хиперболе (жиже, ексцентрицитет, полуосе и асимптоте, директрисе) • Узајамни положај праве и хиперболе • Једначина параболе • Особине параболе (жижа, параметар и директриса) • Узајамни положај праве и параболе	

		параболе из задатих услова		За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Годишњи фонд часова: **64 часа**
Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Комбинаторика	• Стицање основних знања из комбинаторике	• примени правило збира и правило производа • одреди број пермутација датог скупа • одреди број варијација датог скупа • одреди број комбинација датог скупа • напише пермутације (варијације, комбинације) датог скупа од највише четири члана • одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома на n-ти степен • одреди непознати члан у развоју бинома на n-ти степен који задовољава дате услове	• Комбинаторика. Правило збира и правило производа • Пермутације • Варијације • Комбинације • Биномни образац	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (64 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности,
Вероватноћа и статистика	• Стицање основних знања из вероватноће и статистике	• уочи случајне догађаје • препозна који су догађаји могући, повољни, сигурни, немогући • израчуна вероватноћу догађаја (статистичка и класична дефиниција вероватноће) • одреди условну вероватноћу догађаја А у односу на догађај В • наведе пример случајне	• Случајни догађаји. Простор елементарних догађаја • Статистичка и класична дефиниција вероватноће • Условна вероватноћа • Случајне променљиве. Дискретне случајне променљиве и биномна расподела • Нумеричке карактеристике случајних променљивих	

		променљиве • примени биномну расподелу • израчуна нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзију, медијану и мод) • препозна основне појмове статистике • формира статистичке табеле и на основу њих да графички прикаже податке • израчуна одређене карактеристике случајног узорка (аритмеричку средину узорка, медијану узорка, мод узорка и дисперзију узорка)	(математичко очекивање, дисперзија, медијана, мод) • Статистика. Основни појмови • Формирање статистичких табела и графичко приказивање података • Карактеристике емпиријске расподеле (аритмеричка средина узорка, медијана узорка, мод узорка, дисперзија узорка)	систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Комбинаторика –** При решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације са и без понављања. Користити што више конкретних примера из живота. • **Вероватноћа и статистика –** При обради новог градива користити што више конкретних примера изживота. • **Интеграли –** Потребно је јасно истаћи да је код диференцирања дата функција и треба одредити њен извод, а у случају интеграције дат је извод и треба одредити функцију. Тежиште треба да буде на разумевању различитих метода интеграције, а не на решавању компликованих интеграла. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност ученика на часу; • усмену проверу знања; • писмену провера знања; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Комбинаторика **11 часова** • Вероватноћа и статистика **17 часова** • Интеграли **28 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**
Интеграли	• Стицање основних знања о интегралима	• одреди примитивну функцију дате функције • примени особине неодређеног интеграла • примени метод замене • примени метод парцијалне интеграције • дефинише одређени интеграл • примени Њутн-Лајбницову формулу • примени метод замене и метод парцијалне интеграције код одређеног интеграла • реши једноставније диференцијалне једначине • израчуна површину равног лика • израчуна запремину обртног тела • израчуна дужину лука криве	• Примитивна функција. Неодређени интеграл • Основне особине неодређеног интеграла • Методи интеграције. Метод замене • Метод парцијалне интеграције • Дефиниција одређеног интеграла • Особине одређеног интеграла • Њутн-Лајбницова формула • Метод замене променљиве код одређеног интеграла • Парцијална интеграција код одређеног интеграла • Израчунавање површине равног лика • Запремина обртних тела • Дужина лука криве	

Назив предмета: **ЛОГИКА СА ЕТИКОМ**
Годишњи фонд часова: **70 или 64**
Разред: **трећи или четврти**

Циљеви предмета:
- Стицање основних знања о логици и етици и схватање значаја тих знања за јасно размишљање и развој личности;
- Упознавање са елементима и законима логике и разумевање улоге коју логика има у науци и свакодневном животу;
- Разумевање појмова који се јављају у етичким расправама и развијање сензибилитета за етичка питања савременог друштва;
- Оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и формирање ставова о друштвеним проблемима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у логику	• Увођење ученика у предмет логике	• препозна да и сам већ користи логику као и граматику • разликује мишљење од маште, надања, опажања и наводи примере из свакодневног живота • искаже дефиницију логике, разуме и опише у чему се састоји формални карактер логике • разликује принципе мишљења, наведе примере за основне логичке принципе и симболички их приказује	• Појам и подела логике. • Логика као наука о форми мишљења • Основни логички принципи (идентитет, непротивуречност и и искључење трећег)	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (50 или 47 часова)** • **обрада и провера знања (20 или 17 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава и радионице се реализују у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Дијалог са ученицима, самостални рад, организовање дебате
Формална логика: • **појам** • **суд** • **закључак**	• Развој сазнања о појму и односима међу појмовима • Упознавање ученика са структуром суда, врстама судова и односима између судова • Оспособљавање ученика за логичко закључивање	• увиди разлику између појма, термина, опажаја, предмета, представе • разликује обим и садржај појма, увиђа однос између обима и садржаја, наводи пример за обим и садржај и дефинише обим и садржај појма • препознаје и именује појмове, набраја их, уочава разлику између појединачних и општих појмова • препознаје односе међу појмовиима и именује их (субординација, координација, контрарност) и графички приказује односе међу појмовима • наведе делове дефиниције • даје примере дефиниције из своје струке • разликује прешироку и преуску дефиницију • разликује чланове деобе од принципа деобе • увиђа значај принципа деобе самостално изводи једну деобу	• Разлика између појма, ствари и представе, Врсте појмова • Обим и садржај појма • Односи међу појмовима • Дефиниција и деоба • Суд и врсте судова • Истиносна вредност сложених судова (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) • Комбинована подела судова, расподељеност појма • Односи међу судовима (логички квадрат) • Врсте закључивања • Непосредно закључивање – конверзија, обверзија, логички квадрат	

		• разликује субјекат и предикат суда и увиђа значај копуле за квалитет суда • препознаје форму сложеног суда, разликује и именује логичке везнике (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) и наводи примере • разликује квантитет и квалитет суда, препознаје форму а,е,і,о суда и наводи примере • именује односе међу судовима • препознаје индуктивно, дедуктивно и закључивање по аналогији на примерима из свакодневног живота • увиђа да и сам користи наведене форме закључивања, именује их и разликује • демонстрира конверзију и обверзију на примерима • наведе и објасни четири фигуре силогизма • изводи задате модусе силогизма • излаже примере за хипотетички и дисјунктивни силогизам • повезује форме закључивања у облику доказа	• Посредно закључивање – индукција, аналогија и дедукција • Фигуре категоричког силогизма, модуси категоричког силогизма • Хипотетички и дисјунктивни силогизам • Доказ • Примери индуктивног и дедуктивног закључивања у наукама.	• Користити актуелне примере из штампе и других медија • Користити актуелне примере везане за струку ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. Опажања наставника - праћење рада на часу 2. Питања - одговори **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • 1 (3 часа) • 2 (8+ 8+11 часова) • 3 (6 часова) • 4 (4 часова) • 5 (14 часова) • 6 (16 часова)
Логичке грешке	• Оспособљавање ученика за уочавање грешака у аргументацији, закључивању и доказивању	• разликује случајне од намерних логичких грешака • примењује форме закључка и доказа • препознаје и именује логичке грешке: увођење четвртог појма у силогизам, нерасподељен појам, замена теза, argumentum ad hominem, post hoc ergo propter hoc.	• Паралогизми и софизми • Грешке у закључку • Грешке у доказу • Грешке у аргументацији	
Појам и значај етике	• Развој сазнања о појму и предмету етике, значају моралних норми за живот појединца у друштву	• набраја правила (норме) из различитих сфера живота • издваја правила која слободно прихватамо и разликује их од оних која имају спољашње порекло • дефинише предмет етике	• Настанак и предмет етике • Појам норме и појам морала • Разлика између обичајних, правних и етичких норми	

Лични идентитет, слобода и одговорност	• Развој сазнања о идентитету, формирању идентитета и о флуидности идентитета преко социјалних улога • Развој способности идентификовања разликовања појмова пол и род и утицај културе на формирање појмова пола и рода (разлике у културама) • Формирање става о улози медија у креирању идентитета	• набраја како се све манифестује лични идентитет • разликује утицаје који формирају лични идентитет (разликује род и пол) • увиђа колика је моћ визуелног идентитета • препознаје утицај медија на креирање визуелног идентитета • уочава разлику између модних и етичких императива • супротставља медијски наметнуте животне идеале и етичке вредности	• Улога визуелног идентитета у формирању личног идентитета - међусобни утицаји • Појмови пола и рода • Утицај медија на релативизацију етичких вредности • Естетски и етички идеал • Тело и интервенције на телу • Сајбер идентитет, морал и слобода избора	
Основне етичке норме и вредности	• Упознавање ученика са основним етичким нормама и вредностима и развијање личног вредносног система	• препознаје важније људске вредности • разликује слободне од самовољних и наметнутих поступака • схвата постојање слободе избора као услова моралног поступања • разуме везу између избора и одговорности • упоређује одговорне и неодговорне поступке • може да расправља о томе да ли је извор морала у нама или изван нас (аутономна и хетерономна етика) • увиђа разлику имеђу основних етичких праваца	• Пријатељство • Верност • Породица • Љубав • Морално добро • Донација органа • Сурогат мајка • Клонирање	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање
- Српски језик и књижевност
- Историја

3.1.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	72					72
III	70					70
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Развијање сазнајних и интелектуалних способности
- Стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости
- Усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова* **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.)	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching;
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења		

краћих текстова различитог садржаја	• напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише једноставне повезане реченице о породици, свом окружењу и интересовањима • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) 2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.*	enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним		

	програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	4. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*. *6.* Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив изједначавања М*arco è alto come Paolo*, компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* 7. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* 8. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* 9. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 10. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 11. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro!	трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих		

	области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формености, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	*12.* Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* *13.* Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* 14. Глаголска времена: a. Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; b. Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* *c.* Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* d. Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* e. *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* f. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). g. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирелална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare.* *15.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* 16. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. *17.* Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* 18. Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик**	Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

		Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* - уз годишња доба: *im Sommer* - уз стране света: *im Norden* - уз доба дана: *am Vormittag* - уз датуме: *am 6. März* - уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* в)Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.* 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche*	

		Kind, hübsche Kinder) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* - неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима -*bar, -lich* и -*ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* 6. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse* 7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* - најфреквентнији глаголи са предложном допуном - повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*.	

		9. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. 10. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w*-: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* 11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* 12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. 2) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* 3) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* 4) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,* *5)* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* 6) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* 7) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* 8) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в*	

		сентябре, в 2008 году. 9) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* 10) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[1]: **1**. **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que***:** *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2. Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи). **6. Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;*	

[1] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; - презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* 4. Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са	

		променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo?* - *Estoy leyendo el periódico*.) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay* *mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно):	

		Me dijo que vendría. *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* 6. Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основни до10000 8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација - рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Разред: други

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности,	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнепричe и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>**

	жеље и избори, итд.).	Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа добија свој
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; • издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.). • пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне коресподенције		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). • једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* 2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. 3. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 4. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* 5. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* 6. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la quinta.* 7. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa*	

	другима. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	*aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 8. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 9. Заповедни начин: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* *10.* Кондиционал глагола potere и volere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?* 11. Глаголска времена: - Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*alzarsi, lavarsi*) и безличних глагола (*piovere, nevicare*); - Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* - Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* *12.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* *13.* Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* 14. Везнике *e, o, ma.*	смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) • Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота.	**НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , -er, -s, -ø*: *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивна множина: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: ○ уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* ○ уз годишња доба: *im Sommer*	

СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	○ уз стране света: *im Norden* ○ уз доба дана: *am Vormittag* ○ уз датуме: *am 6. März* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Поређење придева ○ правилно поређење: *billig, billiger, der (die, das) billigste* ○ неправилно поређење придева (*gut/besser; viel/mehr)*. а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *–ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно)*. б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* 5. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) време: *um 10.00 Uhr, am 3. Oktober, im März,* г) доба дана, годишње доба: *am Abend, im Frühjahr*, д) порекло: *aus der Schweiz* ђ) средство: *mit dem Taxi* е) намена: *fur Kinder* 6. Глаголе (потврдни, упитни и одрични облици) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола б) претерит помоћних и модалних глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола г) футур д) конјунктив претерита модалних глагола за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen?* ○ глаголи са предложном допуном: *warten auf, hoffen auf, sich freuen über/auf.* ○ повратни глаголи: sich waschen 7. Прилози и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*	

		б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*. 8. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године. 9. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w*-: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* 10. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): *weil, ob*. 11. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin. Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **РУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1) Релацију слово-глас и разликовање гласова и слова у руском језику; основна обележја сугласничког и самогласничког система руског језика: изговор гласова који се бележе словима *ж, ш, ч, щ, л*; изговор и бележење парних тврдих и меких, звучних и безвучних сугласника; изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника; изговор гласова у групама *чт, сч, зч, сш, зш, стн, здн.* Основне типове изјавне и упитне интонационе конструкције. 2) Слагање субјекта (именица) и простог глаголског предиката (лични глаголски облик): *Вова читает. Миша читал. Маша читала.* 3) Глагол у функцији простог глаголског предиката – презент глагола прве и друге конјугације, перфекат : *я читаю, ты читаешь, я люблю, ты любишь, он говорил, она писала, они рассказывали...*) Именице у функцији именског дела предиката: *Я ученица. Мама - врач.* 5) Облике личних заменица у функцији субјекта: *Меня зовут Аня. Мне одиннадцать лет.* 6) Слагање броја и именице: *один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет.* 6) Слагање именица и придевских речи: *красный свет, Новый год, зеленая доска, большая елка, вкусное яблоко, синее пальто.* 7) Исказивање питања: *Кто он? Что тут? А дом? И двор ваш?* 8) Исказивање посесивности: *У меня есть...У меня нет...* 9) Исказивање временских односа: *Который час? Ровно час; пять минут второго; половина второго; без пяти два.* *Какое сегодня число? Первое февраля.*	

		10) Исказивање просторних односа (правац и место): *куда, где, когда; к врачу, на улицу, в автобус; у парты, на кухне, в городе; налево, направо, прямо.* 11) Исказивање императивности (2. лице једнине и множине): *читай, читайте; скажи, скажите; познакомьтесь!* 12) Конструкције с основним глаголима кретања: *Я иду в школу. Куда идет этот автобус? Ты едешь на автобусе. Куда едут Миша и Саша?* **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Madame/Monsieur Mercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, la France, la Serbie, l'océan Atlantique, les Alpes ; mes parents, leur mère, notre pays, vos enfants, cet élève, quelle maison ?* 2. Одређени члан испред датума: *Aujourd'hui c'est le 31 janvier*; испред имена дана*: Le mardi je fais du tennis.* 3. Партитивни члан: *J'ai acheté de la crème solaire.* 4. Заменицу *on: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Tes amis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?* Само рецептивно: *Je te le prête avec plaisir !* 6. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.* 7. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *C'est un livre de cent pages! J'habite au sixième étage.* 8. Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est-ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?* *9.* Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.* 10. Заповедни начин: *Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!* 11. Кондиционал глагола *pouvoir* и *vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?* 12. Глаголска времена: - презент индикатива фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*se lever, se coucher*) и униперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ; - сложени перфект и имперфект – грађење и контрастирање употребе: *Nous nous sommes rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.* - футур први: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.* 13. Конструкцију *il faut* са инфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…* 14. Предлоге и сажете чланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer nos vacances en Belgique; nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi.*	

		15. Прилоге за време, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд. 16.Везнике *et, ou, mais.* **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, посебно имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* 4. Предлози (и рецептивно и продуктивно) *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно в. Прошла времена (само у индикативу): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.*	

		¿Has terminado la tarea? г. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива (само рецептивно) *Te recomiendo que viajes a España.* ђ. Футур (и рецептивно и продуктивно) *Este verano viajaré a España.* ж. Основни глаголски изрази (и рецептивно и продуктивно) *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) 6. Прилози (и рецептивно и продуктивно) а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, en iglesia, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основне преко 1000, редне до 5 (primer(o(s))/primera(s), etc.) 8. Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно): а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација (и рецептивно и продуктивно) *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Разред: трећи

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до 15 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и

	• разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих аутентичних текстова из свакодневног живота после 1-2 слушања (обавештења са разгласа на станици, аеродрому, у супермаркету или у школи) • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.) • разуме краће рекламе, радио и ТВ емисије о темама предвиђеним наставним програмом из домена свакодневног језика као и пословног.	• Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) • *Вођење евиденције и документације у администрацији* **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*. Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) 19. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La*	паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту,
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем • записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.) • у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања • записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.		
ГОВОР	• усклађује интонацију, ритам и висину		

Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставним предмета. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из	*domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* 21. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 22. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*. *23.* Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив изједначавања М*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* 24. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue* scarpe*? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* 25. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* 26. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 27. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 28. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! *29.* Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са	нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

	домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* *30.* Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* 31. Глаголска времена: a. Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; b. Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* *c.* Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* d. Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* e. Gerundio *presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* f. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). g. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирелална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare.* *32.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* 33. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno*. Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. *34.* Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* 35. Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.*	
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) • може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота • разуме краће текстове у вези са		

	градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.	б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* - уз годишња доба: *im Sommer* - уз стране света: *im Norden* - уз доба дана: *am Vormittag* - уз датуме: *am 6. März* - уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.* 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* - неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно)*. б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*	
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	• у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи • препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи • препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације • адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава • адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) • учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) • користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама		

		Присвојне заменице: *meiner, deiner* 6. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse* 7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* - најфреквентнији глаголи са предложном допуном - повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.* 9. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. 10. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w*-: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* 11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* 12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** 1) Ученици треба да разумеју и користе: 2) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по	

		звучности. Појам фонетске речи. 3) Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. 4) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* 5) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена: *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* 6) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,* *7)* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* 8) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* 9) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* 10) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.* 11) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* 12) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[2]: **1**. **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que***:** *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2. Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ;	

[2] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи). **6. Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; - презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro,*	

		este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* 4. Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно	

		Es importante que estudies lenguas extranjeras. *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay* *mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно): *Me dijo que vendría.* *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* 6. Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основни до10000 8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација - рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Разред четврти

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

	Ученик ће бити у стању да:		
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације) разуме различите усмене текстове (дијалоге, монологе, песме и друго) о темама предвиђеним наставним програмом у трајању од 3 до 5 минута (у зависности од степена познавања теме и контекста), које чује уживо или са аудио визуелних записа. • а) Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима на часу (говор наставника и другова, аудио и визуелни материјали у настави); • б) Разуме рекламе, радио и ТВ емисије блиске интересовањима ученика или од значаја за младе и о темама образовног карактера из *популарне науке*; • в) Разуме усмене текстове које исказују говорници различитих стандардних варијетета о темама из свакодневног живота ближег и даљег ученикових окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања.	– ОПШТЕ ТЕМЕ – Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) – Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) – Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи – Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) – Заштита човекове околине (волонтерски рад) – Медији (штампа, телевизија, електронски медији) – Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи – Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) – Праћење новина у области међународних правно-административних послова – Конкурисање на посао, праксу, даље студирање – КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ – Представљање себе и других – Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) – Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) – Давање једноставних упутстава и команди – Изражавање молби и захвалности – Изражавање извињења – Изражавање потврде и негирање – Изражавање допадања и недопадања – Изражавање физичких сензација и потреба – Исказивање просторних и временских односа – Давање и тражење информација и обавештења – Описивање и упоређивање лица и предмета – Изрицање забране и реаговање на забрану – Изражавање припадања и поседовања – Скретање пажње – Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања – Тражење и давање дозволе – Исказивање честитки – Исказивање препоруке – Изражавање хитности и обавезности – Исказивање сумње и несигурности – ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ – Италијански језик – Ученици треба да разумеју и користе: – Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише сруктурисане и кохерентне текстове дужине од 140 до 160 речи у којима користећи познату лексику и морфосинтаксичке стуктуре описује догађаје и лична искуства. • да пише поруке и писма (у електронској и традиционалној форми) различитог садржаја (захваљивање, позивање, извињење, тражење и давање информација) .		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута, на структурисан начин: • а) говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и ван ње; • б) изрази своје утиске, осећања и		

	аргументовано мишљење и ставове у вези са темама које су програмом предвиђене. ***Интеракција*** • Ученик треба да: • поштујући социокултурне норме комуникације са саговорницима размењује информације, мишљења и ставове о темама које су из свакодневног живота, блиске његовом интересовању или из популарне науке и културе • започиње и води разговор о познатим темама., одржава континуитет и завршава га.	детерминативом: Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa. – Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из претходних година учења. – Алтерација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике -ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto). – Лажна алтерација (focaccia, fioretto, montone...) – Системски приказ морфолошких карактеристика . – 2. Употреба члана систематизација – Партитивни члан: Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane. – 3. Заменице за директни и индиректни објекат: Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo. – Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и ecco: Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце ci, ne. – Ненаглашене личне заменице, систематизација. – Релативне заменице che, cui, il quale/la quale и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso. – Неодређене заменице - придеви (niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni) – 4. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti. Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...). Компарација придева, компаратив и суперлатив Maria e' la piu' alta della classe. Апсолутни суперлатив Maria è bellisima. – Присвојне придеве и заменице: Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie! Употреба члана уз присвојне придеве: Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta. – 5. Бројеве: основне, редне : E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta. – 6. Питања: Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa	и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена Програмом добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације и личних потреба) различите писане текстове (писма, новинске чланке, јасна илустрована упутства, огласе, прилагођене књижевне текстове, текстове у вези са градивом других наставних предмета и слично) о темама из свакодневног живота и популарне науке, ближег и даљег учениковог окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања и чија дужина зависи од чињенице у коликој мери ученик познаје дату тему и контекст. • Увиђајући намеру аутора текста и контекста у којем је текст настао (емоционални и друго), ученик чита: а) да би се информисао; б) да би пратио упутства; в) ради задовољства.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје		

компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indiriззo? Perché? Chi torna domani? – 7. Негацију: Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani. – 8. Заповедни начин за сва лица: Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! – 9. Модалне глаголе: dovere, potere, violere и sapere, са модалном вредношћу, у свим временима. Devi partire subito. Sai nuotare? Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi. Слагање ненаглашених заменица са партиципом: Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica. – 10. Глаголска времена: – Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; – Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei. – Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni! – Futuro: Ragaззi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi. – Имперфекат (Imperfetto): C'era una volta un re e viveva in un castello. – Плусквамперфекат (Trapassato prossimo): Sono arrivato alla stayione quando il treno era già partito. – Презент коњунктива (Congiuntivo presente) : Penso che Maria debba studiare di più. – Прости перфект (Passato Remoto) творба и основна употреба, само рецептивно: Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno. – Кондиционал презента (Condizionale Presente): Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ? – Gerundio presente. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato. – Фразеолошки изрази са глаголима (fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...). – Хипотетички период: Реална погодбена реченица Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita Ирелална хипотетичка реченица са имперфектом: Se faceva bel tempo andavo al mare. – Ирелална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: Se faceva bel tempo, andavo in gita. – 11. Предлоге и сажете чланове: Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio	

		andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi. – 12. Прилоге за време, место, начин, количину: prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno. Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога mai, sempre, ancora, già из passato prossimo. – Грађење прилога од придева помоћу суфикса менте – 13. Речце: Прилошке вредности речца ci и ne: Ci vado subito. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieri. – 14. Везнике e, o, ma, se. – Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) – НЕМАЧКИ ЈЕЗИК – Ученици треба да разумеју и користе: – 1. Именице, заменице, члан, придеве – Употреба именица са свим категоријама рода, броја, падежа. Употреба основних суфикса за извођење именица и њихово генусно одређење: die Freundschaft, die Meinung, die Müdigkeit; der Schlaf, der Lehrer; das Gerede, das Gebirge. Употреба фреквентнијих изведених и сложених именица (рецептивно и продуктивно). – Употреба неодређеног, одређеног, нултог, негационог, упитног, присвојног и показног члана: Ich habe ein Buch. Schau mal, das Buch da! Er trinkt gern Tee. Er trinkt keinen Tee. Welches Buch liest du? Gib mir dein Buch. Gibt mir dieses Buch. Употреба неодређених детерминатива (manch-, viel-, einig-, all-). Употреба контрахованог члана: im Buch, am Strand, ans Meer. – Употреба личних заменица у номинативу, акузативу и дативу. Употреба неодређених заменица man, jemand, etwas. – Употреба придева у атрибутској функцији (рецептивно и продуктивно). Употреба компаратива и суперлатива (укључујући и компаративске фразе: Dein Haus ist billiger als meine Wohnung.) – 2. Глаголи и глаголска времена, стања и начина – Употреба глагола у презенту, претериту, перфекту и футуру. – Употреба глагола у конјунктиву II за изражавање жеље и љубазне молбе. Употреба императива. – Употреба глагола у пасиву (рецептивно). – Употреба модалних и основних модалитетних глагола: Ich habe zu packen. Ich hoffe, dich wiederzusehen. – Употреба рефлексивних и реципрочних глагола: Ich lege mich ins Bett. Wir küssen uns. – 3. Предлози, прилози, партикуле	

		– Употреба предлога који регирају генитив, датив и акузатив. Употреба предлога који регирају по два падежа – датив и акузатив (Wechselpräpositionen). – Употреба темпоралних, локалних и модалних прилога. – Употреба основних партикула (рецептивно): Was machst du denn da? Kommst du einfach mal vorbei? Das kann ich aber nicht. – 4. Фраза и реченица – Употреба генитивске посесивне фразе: das Haus meiner Eltern. – Употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном: Interesse für Sport, interessiert daran, sich interessieren für. – Глаголски комплекс: употреба реченичног оквира и разоквирење у комуникативне сврхе (рецептивно). – Употреба основних безличних глагола (Es regnet. Es blitzt.), једновалентних (Ich schlafe. Ich laufe.), двовалентних (Ich lese ein Buch. Ich schreibe einen Brief.) и најфреквентнијих тровалентних глагола – глагола саопштавања и давања (Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk.). Употреба глагола са већим бројем допуна различитог облика (именичке и заменичке фразе) и њихов редослед у реченици: Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk. Ich gebe ihr ein Geschenk. Ich gebe es meiner Mutter. Ich gebe es ihr. – РУСКИ ЈЕЗИК – Ученици треба да разумеју и користе: – Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника о и а. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. – Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. – Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто. – Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь. – Употреба садашњег и прошлог времена глагола хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать., – Исказивање заповести: Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить! – Исказивање негације: Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю. – Исказивање начина вршења радње: хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок. – Исказивање временских односа: сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году. – Исказивање места и правца: сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за	

		чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице). – Употреба глагола кретања идти, ходить у пренесеним значењима: снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет! – ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – Ученици треба да разумеју и користе3]: – 1. Средства за наглашавање реченичних делова c'est ... qui и c'est... que: C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime. – 2. Средства која указују на лице: – а) наглашене личне заменице после предлога : On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ; – б) наглашене личне заменице после позитивног императива : Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur ! – 3. Актуализаторе именице: – а) вредности одређеног члан – генерализација: Les enfants aiment les jeux de société; спецификација: Le frère de Mia aime jouer au Scrabble ; – б) изостављање члана: натписи (Pâtisserie), врсте производа (Chocolat, Savon de Marseille), спискови (lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc); испред именици у позицији атрибута: Elle est médecin ; Il est boulanger ; – в) демонстративе (заменице): celui-ci/là ; celle-ci/là (као одговор на питање Lequel? / Laquelle ?); Cette moto? C'est celle de mon grand frère ; – г) посесиве (заменице): le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne; – д) квантификаторе un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de . – 4. Модалитете реченице: – а) негацију (инфинитива): Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher; – б) интерогацију : упитну морфему n'est-ce pas? инверзију (рецептивно): Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ? – 5. Парцијално директно и индиректно питање: Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires. (Симултаност радњи). – 6. Средства за исказивање просторних односа: – а) прилошки и други изрази: par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ; – б) прилошке заменице en и y: Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été. – 7. Квалификацију: – а) место придева petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais; – б) промена значења неких придева у зависности од места: Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.	

		– 8. Средства за исказивање временских односа: – а) предлози dans, depuis и израз il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ; – б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait. – 9. Глаголске начине и времена: – - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; – - il faut que, je veux que, j'aimerais que праћени презентом субјунктива глагола прве групе (Il faut que tu racontes ça à ton frère), као и рецептивно: Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives; – - презент кондиционала : Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi ! – - императив (рецептивно): aie un peu de patience, n'ayez pas peur ; – - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). – 10. Средства за исказивање погодбе: Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs. – ШПАНСКИ ЈЕЗИК – 1. Именска група – Род и број именица – систематски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – Детерминативи – системски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – Описни придеви – системски приказ морфолошких и морфо-синтаксичких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – Заменице – системски приказ морфолошких карактеристика. – Бројеви – систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – Предлози у именској групи – систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда – 2. Глаголска група – Глаголи системски приказ морфо- синтаксичких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – Глаголска времена, индикатив: (футур, презент, перфекат (pretérito perfecto simple, imperfecto, pretérito perfecto compuesto), pluskvamperfekat) правилних и до тада усвојених неправилних глагола. – Презент субјунктива правилних глагола и до тада усвојених	

		неправилних глагола. – Презент 3. лица субјунктива у функцији императива. – Основне глаголске перифразе: ir a + infintivo, tener que + infinitivo, deber + infinitivo, deber de + infinitivo, dejar de + infinitivo, estar + gerundio у до тада обрађеним глаголским временима. – Глаголска времена: субјунктив (презент, перфекат (pretérito perfecto simple, imperfecto, pretérito perfecto compuesto), плусквамперфекат):творба и основна употреба , само рецептивно. – Прилози и прилошке конструкције - системски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – Предлози у глеголској групи - систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. – 3. Сложена реченица – Сложена реченица – систематизација типова сложених реченица и њихових употреба. : – Јукстапониране сложене реченице (Estaba durmiendo, no escuché nada) и – Координиране сложене реченице (Pedro lee y Jorge escucha la música). – Директан и индиректан говор са que; – Безличне и личне конструкције са инфинитивом и субјунктивом (es necesario que trabajes/es necesario trabajar/te recomiendo que trabajes) – Субординиране реченице са que, cuando, como, уз употребу субјунктива (само рецептивно) – Кондиционалне реченице: si tengo dinero, viajaré a España; si tuviera dinero, viajaría a España; si hubiera tenido dinero, habría viajado a España (друга два типа само рецептивно)	

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Матерњи језик
- Историја
- Социологија са правом грађана
- Рачунарство и информатика

ПРИНЦИПИ ЕКОНОМИЈЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	111					111
II	72					72

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци;
- Стицање знања о функционисању тржишта;
- Стицање основних знања о трошковима предузећа;
- Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама;
- Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка;
- Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине;
- Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње;
- Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција;
- Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају;
- Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена;
- Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Економска наука: развој, принципи и методи анализе	21
Понуда, тражња и функционисање тржишта	33
Трошкови производње	18
Тржишне структуре и понашање предузећа	24
Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака	15

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Макроекономија: теорија, анализа и политика	8
Систем националних рачуна	16
Финансијски систем	18
Новац у макроекономији	16
Инфлација	8
Незапосленост	6

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Економска наука: развој, принципи и методи анализе
Трајање модула: **21 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци	• дефинише предмет изучавања економије као науке • разликује најрепрезентативније школе економске мисли • наведе основне идеје репрезентативних школа економске мисли • идентификује значај одређених школа економске мисли за развој економске науке • дефинише потребе • наводи различите врсте потреба • доведе у везу неопходност размене добара ради задовољења потреба • дефинише реткост и избор • наведе принципе индивидуалног одлучивања • дефинише опортунитетни трошак • дефинише граничне (маргиналне) промене • препозна утицај подстицаја на понашање људи и друштва • наведе принципе међусобног деловања људи • препозна користи од учешћа у трговини • дефинише тржишну привреду • дефинише тржиште • препозна значај тржишта за организовање економских активности • дефинише појам „тржишни неуспех“ • дефинише појам „екстерналије“ • дефинише појам „тржишна моћ“ • наведе принципе функционисања привреде • дефинише појам „продуктивност“	• Дефинисање економије као науке • Настанак и развој економске науке (Меркантилизам, Физиократизам, Класична политичка економија, карактеристике Марксове теорије) • Маргиналистичка револуција и неокласична економија • Развој економије у двадесетом веку • Кејнизијанизам и монетаризам • Економија понуде, Теорија рационалних очекивања, Нови кејнизијанци • Потребе – појам и врсте (биолошке, културно-историјске, личне, заједничке, минималне, просечне, луксузне) • Основни принципи економског резоновања • Принципи индивидуалног одлучивања • Интеракције људи у економским активностима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (21 час) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	• опише утицај продуктивности на ниво животног стандарда • дефинише инфлацију • препозна негативне последице инфлације • дефинише научни метод • идентификује значај посматрања у примени економског метода • доведе у везу посматрање и претпоставке у примени економског метода • препознаје значај графичких приказа у економији • прикаже шематски дијаграм кружног тока • објасни дијаграм кружног тока • прикаже графички границу производних могућности • идентификује принципе економског резоновања на примеру границе производних могућности • дефинише микроекономију • дефинише макроекономију	• Начин организовања економских активности • Принципи функционисања привреде • Научни метод у економији • Моделирање економских појава • Графички прикази у економији • Економски модели: дијаграм кружног тока и граница производних могућности • Микроекономија и макроекономија	

Назив модула: **Понуда, тражња и функционисање тржишта**
Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о функционисању тржишта	• дефинише понуду и тражњу • дефинише тражену количину добара • прикаже графички криву тражње • прикаже графички криву тржишне тражње (збир тражње појединаца) • разликује променљиве које утичу на тражњу • дефинише понуђену количину добара • прикаже графички криву понуде	• Тржишта и конкуренција • Тражња – појам • Крива тражње • Променљиве које утичу на тражњу: доходак, цена, укус, очекивања, број купаца • Понуда – појам • Крива понуде • Променљиве које утичу на	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (33 часа) **<u>Место реализације наставе</u>**

	• прикаже графички криву тржишне понуде (збир понуда свих продаваца) • разликује променљиве које утичу на понуду • дефинише тржишну равнотежу • дефинише равнотежну цену • дефинише равнотежну количину • прикаже графички тржишну равнотежу • објасни закон понуде и тражње • анализира промену тржишне равнотеже • дефинише ценовну еластичност тражње • наведе факторе који утичу на ценовну еластичност тражње • израчуна ценовну еластичност тражње • разликује криве тражње на основу њихових еластичности • прикаже графички криве тражње са различитим коефицијентима еластичности • дефинише укупан приход • објасни промену укупног прихода услед промене цена у зависности од еластичности тражње • дефинише доходну еластичност тражње • дефинише унакрсну еластичност тражње • дефинише ценовну еластичност понуде • наведе факторе који утичу на ценовну еластичност понуде • израчуна ценовну еластичност понуде • прикаже графички криве понуде са различитим коефицијентима еластичности	понуду: цена добра, цена инпута, технологија, очекивања, број продаваца • Равнотежна цена и промена равнотеже • Тржишна равнотежа, вишак добара, мањак добара • Закон понуде и тражње • Анализа промене тржишне равнотеже • Еластичност тражње – појам • Ценовна еластичност тражње и њене детерминанте • Израчунавање ценовне еластичности тражње • Разноврсност кривих тражње • Укупни приход и ценовна еластичност тражње • Доходна еластичност тражње • Унакрсна еластичност тражње • Еластичност понуде – појам • Ценовна еластичност понуде и њене детерминанате • Израчунавање ценовне еластичности понуде • Разноврсност кривих понуде	• Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Трошкови производње**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о трошковима предузећа	• дефинише појам трошкова • разликује експлицитне и имплицитне трошкове • разликује економски профит и рачуноводствени профит • дефинише производну функцију • дефинише маргинални производ • дефинише опадајући маргинални производ • разликује фиксне и варијабилне трошкове • разликује укупне и просечне трошкове • дефинише маргинални трошак • прикаже графички криве просечних трошкова и маргиналног трошка • разликује трошкове на кратки и дуги рок	• Трошкови производње - појам • Експлицитни и имплицитни трошкови • Профит – појам • Економски и рачуноводствени профит • Производња и трошкови • Производна функција • Крива укупног трошка • Врсте трошкова • Фиксни и варијабилни трошкови • Укупни, просечни и маргинални трошак • Трошковне криве • Трошкови на кратки и дуги рок	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

азив модула: **Тржишне структуре и понашање предузећа**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама	• дефинише различита тржишна стања • наведе карактеристике конкурентног тржишта • идентификује приход конкурентног предузећа • објасни максимирање профита конкурентног предузећа • представи графички криву понуде конкурентног предузећа • објасни када предузеће одлучује да обустави производњу • објасни када предузеће одлучује да излази са тржишта • објасни када ће предузеће ући на тржиште • прикаже графички профит конкурентног предузећа • представи графички криву тржишне понуде • препозна како тржиште реагује на промену тражње • опише дугорочну равнотежу на конкурентном тржишту • наведе карактеристике монополског тржишта • препозна основне узроке баријера уласку на тржиште • препозна како монополиста доноси одлуке о производњи и ценама (како максимира профит) • наведе особености олигополске тржишне структуре • препозна како олигополиста доноси одлуке о производњи и ценама • наведе карактеристике монополистичке конкуренције • препозна како монополистички конкурентно предузеће максимизира профит	• Тржишна структура – појам и врсте • Конкурентно тржиште • Приход • Просечни и маргинални приход • Максимизација профита и крива понуде конкурентног предузећа • Краткорочна одлука о обустављању производње • Дугорочна одлука предузећа о уласку на тржиште или изласку са њега • Крива тржишне понуде на конкурентном тржишту • Промена тражње на конкурентном тржишту • Дугорочна равнотежа на конкурентном тржишту • Монополско тржиште • Баријере уласку • Приход и профит монополског предузећа • Олигопол – појам и врсте • Равнотежа олигопола • Монополистичка конкуренција • Равнотежа на тржишту монополистичке конкуренције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (24 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака**
Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка	• дефинише факторе производње • препозна карактер тражње за факторима производње • препозна специфичности тражње и понуде рада • дефинише маргинални производ рада • израчуна вредност маргиналног производа рада • опише како се успоставља равнотежа на тржишту рада • дефинише појам капитал • препозна како се успоставља равнотежа на осталим тржиштима • објасни функционалну расподелу дохотка	• Фактори производње (рад, земља, капитал) • Тражња за радом и понуда рада • Производна функција и маргинални производ рада • Вредност маргиналног производа рада и тражња за радом • Равнотежа на тржишту рада • Остали фактори производње – земља и капитал • Равнотежа на осталим тржиштима • Функционална расподела дохотка (наднице, профити, ренте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Макроекономија: теорија, анализа и политика**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине	• доводи у везу микроекономију и макроекономију • дефинише макроекономију • препозна макроекономске варијабле и значај њиховог проучавања • разликује активности учесника у економским трансакцијама • објасни ток добара и новца на примеру кружног тока економских активности • дефинише економску политику • наведе циљеве и инструменте економске политике • препозна утицај економске политике на производњу и цене	• Микроекономија и макроекономија – сличности и разлике • Макроекономија као економска дисциплина • Кључна макроекономска питања • Реална и монетарна макроекономија: кружни ток економских активности • Макроекономија и економска политика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Систем националних рачуна**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње	• дефинише БДП • идентификује улогу БДП у мерењу укупног дохотка и укупних издатака • наведе компоненте БДП • објасни компоненте БДП • доводи у везу потрошњу и инвестиције у рачунима националног дохотка • дефинише реални БДП • разликује појмове штедња и инвестиције • разликује појмове „национална штедња“, „лична штедња“ и „јавна штедња“ • дефинише „буџетски дефицит“ • дефинише „буџетски суфицит“ • доводи у везу штедњу и инвестиције у рачунима националног дохотка • дефинише номинални БДП • дефинише реални БДП • дефинише БДП дефлатор • објасни употребу БДП дефлатора • наведе недостатке БДП као мерила друштвеног благостања • дефинише национални доходак	• Бруто домаћи производ (БДП) – појам • Компоненте БДП-а • Потрошња, штедња и инвестиције у рачунима националног дохотка • Номинални и реални бруто домаћи производ • БДП дефлатор • Национални доходак	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Финансијски систем**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција	• дефинише финансијски систем • дефинише финансијске институције • дефинише финансијска тржишта • наведе особине обвезница • опише у кратким цртама функционисање тржишта обвезница • наведе особине акција • опише функционисање тржишта акција • дефинише појам „финансијски посредник“ • разликује банке као финансијске институције • разликује инвестиционе фондове као финансијске институције • дефинише тржиште зајмовних средстава • разликује изворе зајмовних средстава • дефинише каматну стопу • доводи у везу утицај нивоа каматне стопе на понуду и тражњу зајмовних средстава • дефинише номиналну каматну стопу • дефинише реалну каматну стопу • препозна утицај суфицита и дефицита државног буџета на понуду и тражњу зајмовних средстава	• Финансијски систем – појам • Финансијске институције • Финансијска тржишта • Финансијски посредници • Тржиште зајмовних средстава • Понуда и тражња зајмовних средстава • Каматна стопа • Номинална и реална камата	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Новац у макроекономији**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају	• дефинише новац • наводи функције новца • објасни функцију новца као средства размене • објасни функцију новца као обрачунске јединице • објасни функцију новца као чувара вредности • разликује појмове „готов новац“ и „депозит по виђењу“ • дефинише новчану масу • разликује монетарне агрегате М1 и М2 као мере за количину новца у оптицају • дефинише централну банку • наведе функције централне банке • опише улогу централне банке у регулисању понуде новца • дефинише пословну банку • опише укратко утицај пословних банака на понуду новца • дефинише појам „обавезне резерве“ • дефинише новчани мултипликатор • израчуна величину новчаног мултипликатора • наводи инструменте монетарне политике • препозна значај операција на отвореном тржишту као инструмента монетарне политике • препозна значај обавезне резерве као инструмента монетарне политике • препозна важност есконтне стопе као инструмента монетарне политике	• Новац – појам • Функције новца • Новац као средство размене • Новац као обрачунска јединица • Новац као чувар вредности • Монетарни агрегати • Понуда новца и монетарна политика • Централна банка – појам и функције • Пословне банке • Пословне банке и понуда новца • Новчани мултипликатор • Инструменти монетарне политике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Инфлација**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена	• дефинише инфлацију • увиђа везу између промене цена и промене вредности новца • наведе различите типове инфлације • објасни различите типове инфлације • наведе факторе који утичу на тражњу за новцем • објасни факторе који утичу на тражњу за новцем • доведе у везу понуду и тражњу новца • прикаже графички равнотежни ниво цена • прикаже графички утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца • анализира утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца • дефинише брзину оптицаја новца • наведе једначину „квантитативне теорије новца“ • објасни једначину „квантитативне теорије новца“	• Инфлација– појам • Врсте инфлације • Понуда и тражња за новцем • Монетарна равнотежа • Брзина оптицаја новца • Квантитативна теорија новца	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Незапосленост**
Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли	• дефинише незапосленост • разликује појмове „запослено лице“ и „незапослено лице“ • дефинише радну снагу • дефинише стопу незапослености • израчуна стопу незапослености • дефинише природну стопу незапослености • објасни природну стопу незапослености • дефинише цикличну стопу незапослености • објасни цикличну стопу незапослености • дефинише фрикциону незапосленост • објасни постојање фрикционе незапослености • дефинише структурну незапосленост • објасни структурну незапосленост као разлог дугорочне незапослености • препозна како политика државе утиче на незапосленост (пример: Закон о минималној надници) • дефинише синдикат • дефинише колективно преговарање • објасни утицај синдиката и колективног преговарања на ниво надница и незапосленост	• Незапосленост – појам • Мерење незапослености (стопа незапослености) • Природна стопа незапослености • Циклична незапосленост • Фрикциона незапосленост • Структурна незапосленост • Незапосленост и економска политика државе • Синдикати и колективно преговарање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Организација набавке и продаје
- Обука у виртуелном предузећу
- Пословна економија – изборни

ПРАВО

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	108					108

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање основних знања о држави и праву;
- Оспособљавање за праћење стручне литературе и прописа;
- Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката;
- Стицање знања о правима и обавезама из радног односа;
- Стицање знања о посебним врстама уговора неопходним за велетрговину;
- Стицање знања о посебним врстама уговора неопходним за спољну трговину;
- Стицање знања о правном аспекту комуникације са државним органима у пословима веле и спољне трговине.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Основни правни појмови	30
Привредни субјекти	20
Права и обавезе из радног односа	24

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Уговори	59
Правни аспект спољнотрговинског пословања	29
Комуникација са државним органима	20

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Основни правни појмови**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања о држави и праву • Оспособљавање за праћење стручне литературе и прописа	• објасни елементе државе • разликује функције државе • објасни државну организацију • класификује државне органе • објасни поделу власти на законодавну, извршну и судску • објасни надлежност државних органа • објасни значење појма право • објасни везу између државе и права • дефинише правну норму • објасни елементе правне норме • разликује врсте правних норми • дефинише појам правних аката • наведе изворе права • утврди правну снагу правног акта • дефинише правни однос • одреди елементе правног односа • разликује субјекте права • дефинише правну и пословну способност субјеката права • објасни пуномоћје • разликује објекте права • разликује настајење, мењање и престајање правног односа • класификује правне чињенице • дефинише позитивно право • разликује добровољно и принудно	• Појам и елементи државе • Појам и садржина унутрашње и спољашње функције државе • Појам и обележја државне организације • Врсте државних органа • Појам поделе власти (законодавна, извршна и судска власт) • Скупштина, Влада и органа правосуђа - надлежност • Појам права • Правни поредак • Појам правне норме • Елементи правне норме • Врсте правних норми • Појам и врсте правних аката • Извори права • Правна снага правног акта (критеријуми за одређивање) • Појам и елементи правног односа • Појам физичких и правних лица као субјеката права • Појам правне и пословне способности • Заступници • Појам и врсте објеката права • Настанак , престанак и мењање правног односа • Правне чињенице	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • на крају модула ученик ради тест **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

	понашање по правној норми • објасни значење појмова уставност и законитост • разликује својства појединачних правних аката • разликује врсте правних средстава	• Позитивно право • Примена права • Појам принципа уставности и законитости • Својства појединачног правног акта (правноснажност и извршност • Појам и врсте правних средстава • Појам, својства и дејства жалбе	

Назив модула: **Привредни субјекти**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката • Стицање знања о неопходности праћења позитивно важећих прописа и стручне литературе и прописа	• наведе врсте привредних субјеката које предвиђа позитивно важећи закон; • објасни значај индивидуалних обележја привредног друштва; • објасни предузетника; • објасни појединачне облике привредних друштава; • разликује финансијске институције; • објасни значај јавних предузећа; • објасни надлежности органа за вођење регистра привредних субјеката • разликује органе управљања и руковођења у различитим врстама привредних друштава • објасни улогу пуномоћја за заступање привредног друштва • разликује опште правне акте привредних субјеката • разликује стечај и ликвидацију као начин престанка рада привредног друштва	• Појам и врсте привредних субјеката • Атрибути привредног субјекта • Предузетник • Обележја и врсте привредних друштава (ортачко, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво) • Банке, берзе и осигуравајуће организације • Јавна предузећа • Агенција за привредне регистре • Обрасци за упис у регистар привредог субјекта • Решење о упису у привредни регистар • Органи управљања и руковођења • (скупштина, директор или управни орган ...) • Заступање привредног друштва • Оснивачка акта • Правилници друштава (о раду, о рачуновдству, о ...), одлуке у привредном друштву	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Право и обавезе из радног односа**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за заснивање радног односа и остваривање права из радног односа	• наведе битне елементе радног односа • наведе опште и посебне услове за заснивање радног односа • наведе радње у поступку заснивања радног односа • састави пријаву на оглас ради заснивања радног односа • објасни садржај обавештења о пријему радника • разликује претходну проверу радних способности од пробног рада • разликује радни однос на одређено и неодређено време • разликује врсте радног времена • објасни појам приправника • објасни елементе уговора о раду • објасни анекс уговора о раду • разликује право на зараду, накнаду зараде и друга примања • објасни одморе и одсуства • састави захтев за добијање годишњег одмора • састави захтев за добијање одсуства • објасни материјалну одговорност запосленог • наведе начине престанка радног односа	• Појам и елементи радног односа • Услови за заснивање радног односа • Поступак заснивања радног односа • Пријава на оглас; • Позитивиан и негативан одговор о пријему радника • Претходна провера радних способности и пробни рад • Радни однос на одређено и неодређено време • Појам и врсте радног времена: пуно, непуно, скраћено, прековремени рад • Приправници • Садржина уговора о раду • Анекс уговора о раду • Зарада (накнада зараде, трошкови, друга примања...) • Појам и врсте одмора • Појам и врсте одсуства • Појам материјалне одговорности • Врсте престанка радног односа	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (24 часа) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Циљ је да се сви појмови и процедуре науче на најједноставнијим примерима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Уговори**

Трајање модула: **59 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о посебним врстама уговора неопходним за велетрговину	• разликује изворе права у велетрговини • објасни елементе облигационог односа • разликује врсте облигација • разликује стварна права • објасни елементе уговора • разликује врсте уговора по одређеним критеријумима • објасни дејство уговора • разликује врсте одговорности за мане ствари • објасни модификације у уговору • објасни начине престанка уговора • објасни елементе уговора о продаји • објасни својства уговора о продаји • објасни посебне услове за настанак уговора о продаји • објасни обавезе продавца и купца • састави уговор о продаји на основу задатих елемената • објасни карактеристике уговора о заступању • објасни права и обавезе заступника и налогодавца • објасни уговоре безготовинског плаћања • објасни карактеристике уговора о комисиону • објасни права и обавезе комисионара и комитента	• Извори права: Закон о облигационим односима, Закон о трговини, Закон о јавним набавкама, општа акта која доносе надлежна Министарства, добри пословни обичаји • појам облигација – субјекти – предмет – извори – врсте • Појам стварних права • Појам и елементи уговора • Врсте уговора • Дејство уговора • Одговорност за материјалне и правне недостатке ствари • Услов и рок • Доцња • Престанак уговора (раскид, • ништави и рушљиви уговори) • Уговор о продаји • Својства уговора о продаји • Дозвола и одобрења • Права и обавезе продавца и купца • Гаранције продавца • Рекламације купца • Уговор о заступању • Права и обавезе заступника и	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (59 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Модул се реализује тако да се фокус стави на уговор о продаји **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

	• објасни карактеристике и елементе уговора о превозу • објасни права и обавезе пошиљаоца и превозиоца • објасни права и обавезе превозиоца и примаоца • објасни правни значај документације која прати робу у превозу • објасни карактеристике и елементе уговора о шпедицији • објасни права и обавезе шпедитера и налогодавца • објасни карактеристике уговора о ускладиштењу • објасни правни значај складишнице • објасни права и обавезе складиштара и налогодавца • објасни консигнацију • објасни елементе уговор о осигурању робе у превозу • објасни обавезе уговорних страна код уговора о осигурању робе у превозу • разликује каско и карго осигурање • разликује врсте ризика у зависности од транспортног средства • објасни правни значај хартија од вредности • објасни чек и меницу као инструмент обезбеђења • објасни преносивост хартија од вредности	налогодавца • Цесија, асигнација и компензазија • Уговор о комисиону • Права и обавезе комисионара и комитента • Уговор о превозу • Права и обавезе пошиљаоца и превозиоца • Права и обавезе превозноца и примаоца • Уговор о шпедицији • Права и обавезе шпедитера и налогодавца • Уговор о ускладиштењу • Складишница • Права и обавезе складиштара и налогодавца • Консигнација • Уговор о осигурању робе у превозу • Обавезе уговорних страна код уговора о осигурању робе у превозу • Каско, карго осигурање • Појам и врсте основних ризика код осигурања робе у транспорту • Појам, и врсте хартије од вредности (меница, чек) • Преносивост хартија од вредности	

Назив модула: **Правни аспекти спољнотрговинског пословања**

Трајање модула: **29 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање правног знања о посебним врстама уговора неопходним за спољну трговину	• наброји изворе права значајне за спољнотрговинско пословање привредног друштва • објасни уговор о продаји са елементом иностраности • објасни прелазак ризика осигурања при превозу према правилима INCOTERMS-а • објасни правни значај и последице међународних транспортних докумената • наведе правни значај шпедитерских докумената • објасни правни аспект документа при увозу и извозу робе • објасни надлежност међународних институција при решавању спорова код уговора о продаји са елементом иностраности	• Закон о спољнотрговинском пословању, Царински закон, Закон о царинским тарифама, Закон о девизном пословању, Међународне конвенције и споразуми, добри пословни обичаји, узансе, PAYTERMS правила • Уговор о продаји са елементом иностраности • Правила INCOTERMS-а • Међународни товарни лист (друмски, железнички и ваздухопловни) • Поморски коносман или теретница • Речни товарни лист • Шпедитерска документација (потврда и теретница) • Капетанска потврда • Налог за испоруку • Међународна трговинска арбитража • Трговинска арбитража Привредне коморе Србије	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (29 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Модул се у настави може реализовати коришћењем и формирањем практичне документације у вези са спољном трговином **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Комуникација са државним органима**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛАПо завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о правном аспекту комуникације са државним органима у пословима веле и спољнетрговине	• објасни управни поступак • одреди надлежне државне органе за поједине видове трговинског пословања • објасни функцију службеног лица у управном поступку • објасни странке у управном поступку • наведе елементе и карактеристике писмена у комуникацији са државним органима • објасни поступање по записнику државних органа • разуме значај достављања • разуме значај рокове у управном поступку • наведе саставне делове решење и закључка у управном поступку • састави одговарајуће правно средство на основу задатих елемената	• Појам и врсте управног поступка • Привредна комора Србије, Министарства, републички заводи, републичке агенције... • Службено лице • Учесници у управном поступку • Поднесци, молбе, захтеви – правни аспект • Елементи и садржина записника • Достављање – појам и врсте достављања • Појам рока и његово рачунање • Појам и елементи решења и закључка у управном поступку • Појам, својства и дејства жалбе	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • На студијама случаја и ситуацијама из праксе спровести поступак у комуникацији са државним органима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Организација набавке и продаје
- Финансије
- Обука у виртуелном предузећу
- Принципи економије

КАНЦЕЛАРИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		111				111
II		72				72

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Упознавање ученика са основним канцеларијским условима за рад и канцеларијским потрошним материјалом;
- Оспособљавање ученика за коришћење технике слепог куцања;
- Оспособљавање ученика за обликовање текстова и коришћење елемената и форми пословних писама;
- Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање докумената у робном промету у земљи;
- Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом;
- Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације;
- Усвајање пословног понашања као предуслова за успешну пословну комуникацију.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Организација савремене канцеларије	12
Техника куцања са обликовањем текстова	60
Пословна кореспонденција у земљи	39

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Рад са поштом	8
Евиденција и класификација	10
Пословна кореспонденција у спољној трговини	24
Комуникација и правила пословног бонтона у различитим врстама комуникације	20

Продајни разговор	10

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Организација савремене канцеларије**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са основним канцеларијским условима за рад и канцеларијским потрошним материјалом	• објасни значај услова за рад у канцеларији • опише изглед канцеларијског простора • разликује канцеларијску опрему, алате и прибор • разликује врсте потрошног материјала • користи обрасце • оверава акте и документацију	• Савремена канцеларија • Услови за рад: – просторни услови – физички услови – климатски услови – технички услови – хигијенски услови • Канцеларијска опрема, алат и прибор • Појам и врсте хартије • Обрасци (појам, врсте и значај) • Печати, жигови и штамбиљи • Овера рукописа, преписа и потписа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Демонстрација употребе канцеларијског материјала, алата и прибора **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање

			• тестове знања • активност на часу • домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Техника куцања са обликовањем тектова**

Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за коришћење технике куцања	• користи технику куцања у алфанумеричком делу тастатуре • користи технику куцања у нумеричком делу тастатуре	• Правила при куцању • Алфанумеричка и нумеричка тастатура • Блок форма за обликовање текстова • Зупчаста форма за обликовање текстова • Вишестубачна опција за обликовање текстова • Појам и елементи пословног писма • Форме обликовања пословних писама (зупчаста, блок и модификована) • Пословна биографија (CV)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (60 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити специјализоване програме (softwar-e) за технику слепог куцања • Не користити прогам MS Word – за учење технике слепог куцања • Користити Notepad или одговарајуће софтвере за слепо куцање: SpeedKing , Typing

			MasterPro и сл **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословна кореспонденција у земљи**

Трајање модула: **39 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање докумената у робном промету у земљи	• објасни садржину упита • креира упит на основу датих елемената • објасни садржину и врсте понуда • креира понуде од датих елемената • објасни појам и значај ценовника • креира ценовник на основу датих елемената • објасни садржину поруџбине • креира поруџбину на основу датих елемената • објасни садржину закључнице • креира закључницу на основу датих елемената • објасни садржину, значај и намену предрачуна • креира предрачун на основу датих елемената • наведе обавезне елементе отпремнице • објасни садржину, значај и намену	• Упит – купца – продавца • Понуда – циркуларна – општа – посебна • Ценовник • Поруџбина • Закључница • Предрачун / Профактура • Отпремница • Рачун / Фактура • Извештај о књижењу – задужењу, одобрењу • Комисијски записник • Рекламација – на количину – на квалитет	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (39 часова) **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за планирање и евиденцију података • Давати примере и ситуације из праксе **Препоручене методе:** - игра улога

	отпремнице • креира отпремницу на основу датих елемената • наведе обавезне елементе рачуна • објасни садржину, значај и намену рачуна • креира рачун на основу датих елемената • објасни намену извештаја о књижењу • састави извештај о књижењу на основу датих елемената • објасни намену комисијског записника • састави комисијски записник на основу датих елемената • разликује врсте рекламација • састави рекламације на основу датих елемената • објасни решење о рекламацији • састави решење о рекламацији на основу датих елемената • објасни ургенцију • састави ургенцију на основу датих елемената	• Решење рекламације • Ургенција	- студија случаја - пројекат - симулација Решавањем ситуацијских задатака ученици планирају дневне активности при чему воде рачуна о приоритету реализације активности и кроз чек листе прате спровођење планираних активности. Систематизују примљену и послату пошту у одговарајуће фолдере у које смештају и документа (фајлове) настале у спровођењу канцеларијских послова. Повремено врше електронску заштиту података (back-up). За послове који се често понављају користе или креирају одговарајуће обрасце. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Рад са поштом**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом	• наведе фазе у раду са текућом поштом • објасни рад у појединим фазама рада са текућом поштом • спроведе процедуру рада по појединим фазама на конкретном примеру	• Фазе: пријем, завођење, разврставање, отварање и прегледање, достављање у рад, отпремање поште (електронска пошта)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Користити примере из праксе и игру улога (кроз симулацију процеса рада са текућом поштом и актима) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знањаактивност на часу • домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција и класификација**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације	• дефинише појам, врсте и значај евиденција • евидентира дневне и недељне обавезе • дефинише појам, врсте и значај класификација • класификује документацију према задатим параметрима	• Појам, врсте и значај евиденција • Евиденциона средства • Појам, врсте и значај класификација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Користити примере из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословна кореспонденција у спољној трговини**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	бити у стању да:		
• Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање докумената у спољној трговини	• Састави упит ино-купцу на основу датих елемената • Састави понуду ино-купцу на основу датих елемената • Састави чврсту понуду (PROFORMA QUOTATION) на основу датих елемената • Састави рачун (INVOICE) на основу датих елемената • Састави поруџбину (CONFIRM OF PURCHASE) на основу датих елемената • Објасни садржину, значај и намену контролника • Попуни контролник увозно-извозног посла на основу датих елемената • Наведе и објасни транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) • Састави обавештење инодобављачу о шпедитеру на основу датих елемената • Састави AVIZO – обавештење о испоруци робе на основу датих елемената • Састави овлашћење за рад шпедитеру на основу датих елемената • Састави налог за рад шпедитеру на основу датих елемената • Састави диспозицију за шпедитера	• Пословна писма и документа у вези са набавком и продајом у иностранству • Упит (**Requirement**) – Понуда (Offer) – Чврста понуда (PROFORMA QUOTATION) – Чврста поруџбина (CONFIRM OF PURCHASE) – Рачун (INVOICE) – Контролник увозно-извозног посла • Улога шпедитера у поступку царињења • Транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) • Обавештење инодобављачу о шпедитеру • AVIZO – обавештење о испоруци робе • Потписано и оверено овлашћење за рад одабраном шпедитеру • Налог за рад шпедитеру • Диспозиција	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (24 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за планирање и евиденцију података • Примери и ситуације из праксе • Штампати сву документацију на енглеском језику **Препоручене методе:** - игра улога - пројекат - симулација Решавањем ситуацијских задатака ученици планирају активности Користе чек листе за праћење спроведених активности. Користе интернет за пословну комуникацију са ино-партнерима, одговарајућу заштиту пословне преписке. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Комуникација и правила пословног бонтона у различитим врстама комуникације**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за комуникацију у складу са правилима пословног бонтона	• разликује врсте комуникације и њихове предности и недостатке • разликује намену средстава комуникације (телефон, факс, компјутер) и користи их • понаша се у складу са правилима пословног бон-тона и интерној и екстерној комуникацији • разликује елементе разговора вођеног у личном контакту и преко телефона • припреми се и успешно реализује телефонске разговоре у различитим ситуацијама („стари“ пословни партнери, нови пословни пратнери, решавање неспоразума, заказивање састанака) • састави e-mail поруке различитих намена	• Комуникација – појам и врсте комуникације • Средства комуникације – врсте и начин коришћења • Правила пословног понашања (пословни бон-тон) • Формална и неформална интерна комуникација • Функционалне фразе и изрази који се употребљавају у екстерној комуникацији • „Златна“ правила вођења телефонског разговора • Функционалне фразе и изрази који се користе приликом телефонирања • Симулација телефонског разговора • Електронска комуникација – правила за писање e- mail порука	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет, телефоном и телефаксом **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** - Игра улога - Пројекат - Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Продајни разговор**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора	• представи себе и своје предузеће и опише његову делатност • планира и припрема продајни разговор • разликује фазе продајног разговора • разликује и примени општа правила понашања продавца • разликује и примени најважније продајне вештине • примени правила аргументације за купца • одговори на приговоре купца • прилагоди приступ купцу у зависности од типа потрошача • разликује фразе и изразе које треба избегавати у продајном разговору	• Фазе продајног разговора (поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе, демонстрација робе, аргументација, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај од купца) • Општа правила понашања продавца (не красти време – искористити га, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, купцу давати циљане информације, избегавати незгоде при демонстрацији производа, остати миран у свакој ситуацији итд.) • Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правила и технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) • Типови потрошача и реаговање на различите типове потрошача	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (10 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет, телефоном и телефаксом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** - Игра улога - Пројекат - Студија случаја За овај модул препоручује се метода игре улога **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Српски језик и књижевност
– Рачунарство и информатика

- Обука у виртуелном предузећу
- Организација набавке и продаје
- Предузетништво
- Пословна економија – изборни
- Вештине комуникације – изборни

РАЧУНОВОДСТВО У ТРГОВИНИ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	37	74				111
II	36	72				108

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Упознавање ученика са значајем рачуноводствених информација у пословном одлучивању;
- Стицање знања о рачуноводственом приказивању имовине и порекла имовине;
- Стицање знања о утицају пословних догађаја на имовину и њено порекло;
- Упознавање ученика са значајем принципа двојности и једнообразности за систем двојног књиговодства;
- Стицање знања и вештина за обављање послова платног промета и праћење ликвидности;
- Стицање знања и вештина о настанку и ликвидацији потраживања и обавеза;
- Стицање знања о залихама као делу имовине;
- Стицање знања о основним средствима као делу имовине;
- Оспособљавање ученика за евиденцију процеса набавке и продаје;
- Праћење и евиденција процедруре увоза и извоза;
- Стицање знања и вештина у вези са обрачуном, праћењем и евиденцијом резултата пословања предузећа;
- Развијање личних и професионалних ставова.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Рачуноводство (појам, делови, задаци), имовина и порекло имовине	18

Пословне промене и њихово праћење	15
Двојно књиговодство	12
Платни промет	18
Потраживања и обавезе	24
Залихе	18
Основна средства	6

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Књигиводствена евиденција купопродаје робе у трговинском предузећу	48
Књиговодствено праћење токова плаћања	9
Књиговодствена евиденција увоза и извоза	24
Књиговодствена евиденција прихода и расхода и резултата пословања трговинског предузећа	27

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Рачуноводство (појам, делови, задаци), имовина и порекло имовине**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са значајем рачуноводства у пословном одлучивању • Стицање знања о рачуноводственом приказивању имовине и порекла имовине	• објасни значај рачуноводства у пословном одлучивању • објасни улогу књиговодства у оквиру рачуноводства • наведе кориснике рачуноводствених информација • класификује средства и изворе средстава • објасни значај инвентарисања • објасни значај биланса стања	• Рачуноводство - појам, делови, задаци и корисници • Књиговодство - појам, циљ, задаци, правни основ, начела и МРС (међународни рачуноводствени стандарди) • Корисници рачуноводствених информација • Средства и извори средстава - појам, врсте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) • вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе**

	• састави инвентар на основу датих података • састави биланс стања на основу инвентара	• Инвентар - појам, врсте, организација инвентарисања • Биланс стања	• Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • на крају модула ученик ради тест **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Пословне промене и њихово праћење**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Стицање знања о утицају пословних догађаја на имовину и њено порекло • Упознавање ученика са значајем рачуноводствене функције у евидентирању пословних догађаја	• објасни утицај пословних догађаја на промене стања имовине • објасни појам књиговодственог документа • попуни књиговодствена документа • класификује књиговодствена документа • провери исправност књиговодствених докумената • објасни потребу чувања књиговодствених докумената • рашчлани биланс на конта • разликује врсте конта • објасни правила евидентирања на активним и пасивним контима • саставе биланс на основу стања на контима	• Пословне промене (четири групе билансних промена) • Књиговодствена документа: појам, значај, елементи, врсте, употреба и контрола • Књиговодствени рачуни: појам, врсте, функције, правила евидентирања • Аналитичка и синтетичка конта • Правила књижења на контима стања и резултата	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (5 часова) • вежбе (10 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Двојно књиговодство**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са значајем принципа двојности и једнообразности за систем двојног књиговодства	• објасни појам једнообразног књиговодства • објасни принципе организације контног оквира • разликује законом одређене пословне књиге двојног књиговодства • евидентира пословне промене кроз дневник и на контима стања • отвори и закључи пословне књиге	• Једнообразно књиговодство и контни оквир • Пословне књиге двојног књиговодства – појам – отварање пословних књига – књижење кроз дневник, главну и помоћне књиге – усклађивање аналитичке и синтетичке евиденције – усклађивање хронолошке и систематске евиденције – закључивање пословних књига	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (4 часа) • вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Модул се у настави може реализовати користећи књижења, а приликом провере остварености исхода оцењивати само објашњења књижења пословних промена • Циљ је да се сви појмови, правила, процедуре, обрачуни и ставови науче на најједноставнијим примерима евиденције **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Платни промет**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за обављање послова платног промета	• објасни потребу отварања текућег рачуна предузећа • припрема документацију за обављање платног промета • попуни инструменте платног промета на основу задатих података • објасни улогу благајне у предузећу • попуни документацију везану за благајну • исплати аконтацију за службени пут • ликвидира путни рачун • препозна готовинске рачуне и изврши њихово плаћање • састави благајнички извештај и закључи благајну • прати доспелост обавеза • евидентира измирење обавеза и трговачке попусте • евидентира наплату потраживања	• Благајна – појам и улога • Правдајућа и налогодавна документа у благајни • Благајнички извештај • Текући рачун • Инструменти платног промета • Евиденција новчаних средстава • Евиденције попуста (каса сконто) • Прелазни рачун • Извод банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) • вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Модул се реализује тако да се фокус стави на готовинска и безготовинска плаћања као и извод банке и праћење наплате потраживања и доспелости обавеза **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Потраживања и обавезе**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о настанку и значају потраживања и обавеза	• попуни и заведе продајну фактуру • спроведе књиговодствену евиденцију настанка потраживања (аналитички и синтетички) • прати наплату потраживања • спроведе контролу и завођење примљених фактура • објасни настанак обавезе на основу примљених рачуна од добављача • спроводе књиговодствену евиденцију настанка обавеза (аналитички и синтетички • прати измирење обавеза	• Потраживања од купаца • ПДВ – појам, стопе, обрачун • Књиговодствена евиденција излазних фактура са ПДВ-ом • Обавезе према добављачима • Књиговодствена евиденција примљених рачуна са претходним ПДВ-ом • Извод банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) • вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Модул се у настави може реализовати коришћењем и формирањем практичне документације у вези са формирањем потраживања и обавеза као и са њиховом финансијском реализацијом **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Залихе**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о залихама као делу имовине	• идентификује врсту, количину и вредност залиха • разликује стање залиха • повеже документа са пословном променом а у вези са набавком и продајом робе • евидентира набавку робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству по стварно набавним ценама са улазним порезом на додату вредност (ПДВ-ом) • заведе фактуре у књигу улазних фактура и у књигу примљених рачуна на основу датих елемената • евидентира продају робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству са излазним ПДВ – ом уз коришћење метода за обрачун вредности излаза (FIFO метод и метод просечне набавне цене) • заведе фактуре у књигу излазних фактура и у књигу издатих рачуна на основу датих елемената	• Залихе – појам, врста, количина, цена, вредност и евиденције • Набавке робе: – калкулација стварне набавне цене – евиденција набавке робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству са књижењем претходног ПДВ-а и на контима добављача (аналитички и синтетички) – књига улазних фактура и КПР • Евиденција продаје робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству са књижењем излазног ПДВ-а и на контима купаца (аналитички и синтетички) – књига излазних фактура и КИР	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) • вежбе (12 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Код залиха користити попуњене аналитичке картице залиха • На студијама случаја и ситуацијама из праксе спровести евиденцију набавке и продаје робе, са евиденцијом обавеза према добављачима користећи оригиналну документацију • Залихе се процењују по набавним ценама. За обрачун вредности излаза користе се FIFO метода и метода просечне набавне цене • Сви исходи се реализују кроз двочас • Препоручене методе: – Студија случаја **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада и усмено излагање

			• тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Основна средства**

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о основним средствима као делу имовине	• идентификује врсте основних средстава • објасни вредности основних средстава • разликује пословне књиге основних средстава • разликује документацију код основних средстава	• Основна средства - појам, врсте и евиденција • Вредности основних средстава (набавна, отписана и садашња) • Пословне књиге основних средстава • Документација код основних средстава	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (2 часа) • вежбе (4 часа) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе • Користити податке из књиге основних средстава и са аналитичких картица основних средстава • Модул се у настави може реализовати користећи књижења, а приликом провере остварености исхода оцењивати само објашњења књижења пословних промена • Циљ је да се сви појмови, правила, процедуре, обрачуни и ставови науче на најједноставнијим примерима евиденције **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања

Назив модула: **Књиговодствена евиденција купопродаје робе у трговинском предузећу**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за евиденцију набавке и продаје робе	• објасни биланс стања трговинских предузећа • састави биланс стања трговинског предузећа • објасни финансијску ситуацију предузећа на основу биланса стања • повеже документа са пословном променом у вези са набавком и продајом робе • контролише документа која прате настанак дужничко - поверилачких односа • контролише документа везана за евиденцију залиха • спроводи књиговодствену евиденцију настанка обавеза и потраживања (аналитички и синтетички) • тумачи пословне књиге трговинског предузећа • разликује врсту коминтената (купац - добављач) • спроводи књиговодствену евиденцију настанка потраживања и обавеза, • евидентира залихе робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству по продајним ценама • води КЕПУ књигу на основу датих података • заводи фактуре у књигу улазних и	• Биланс стања трговинског предузећа • Набавка робе: – евиденција по продајним ценама • Калкулација продајне цене (нето фактурна вредност, трговачки попусти, зависни трошкови набавке...) – евиденција набавке робе кроз дневник и главну књигу (магацинско, робно и финансијско књиговодство) са књижењем претходног ПДВ-а, укалкулисане разлике у цени и на контима добављача (аналитички и синтетички) – књига улазних фактура и књига примљених рачуна • Продаја робе: – евиденција продаје робе кроз дневник и главну књигу (магацинско, робно и финансијско књиговодство), са књижењем излазног ПДВ-а и на контима купаца (аналитички и синтетички) – књига излазних фактура и књига излазних рачуна	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) • вежбе (32 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** • Кабинет рачуноводства **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: – Ситуација • На основу датих података о имовини предузећа, ученици састављају биланс стања трговинског предузећа. На основу књиговодствене документације ученици књиже набавку робе на аналитичким и синтетичким контима робе, добављача и на конту улазног ПДВ-а. Залихе робе процењују по продајним ценама. На

	излазних фактура, књигу примљених рачуна КПР и књигу издатих рачуна КИР • обрачуна и књижи порез на додату вредност (ПДВ) на основу датих података • попуни пореску пријаву пореза на додату вредност (ПП ПДВ) на основу обрачуна пореза на додату вредност (ПДВ) • обрачуна и књижи остварену разлику у цени на основу датих података применом просечне процентне стопе РУЦ • утврди набавну вредност продате робе • тумачи податке са конта главне књиге трговинског предузећа	– бонификација, количински рабат и трговачки попусти • Пореска пријава пореза на додату вредност (ПП ПДВ) • КЕПУ књига • Обрачун остварене РУЦ применом просечне процентне стопе РУЦ	основу излазних рачуна књиже продају робе на одговарајућим контима са излазним ПДВ-ом. На крају обрачунског периода ученици врше обрачун и књиже остварену разлику у цени. На основу стања на контима ученици обрачунају ПДВ, врше потребна књижења и попуњавају одговарајућу пореску пријаву **Оцењивање** Вредновање оствареності исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Књиговодствено праћење токова плаћања**

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за самостално обављање послова платног промета	• објасни улогу, значај и врсте платног промета • прати ликвидност предузећа • евидентира измирење обавеза • евидентира наплату потраживања • објасни врсте обрачунских плаћања • попуни обрасце везане за обрачунска плаћања • изврши плаћања по основу компензације, цесије и асигнације	• Појам, значај и врсте платног промета • безготовинска плаћања • Евиденција плаћања уз попуст • Обрачунска плаћања: – компензација, – цесија, – асигнација • Евиденција компензације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (3 часа) • вежбе (6 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** • Кабинет рачуноводства

	• прокњижи компензацију		**Препоруке за реализацију наставе** • На студијама случаја и ситуацијама из праксе спровести евиденцију безготовинских плаћања користећи оригиналну документацију • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Књиговодствена евиденција увоза и извоза**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за самостално обављање послова увоза и извоза	• састави увозну калкулацију • евидентира увоз робе • евидентира извоз робе • разликује инструменте међународног платног промета • објасни употребу инструмената међународног платног промета • објасни процедуру и учеснике у плаћању међународним документарним акредитивом • попуни обрасце инструмената међународног платног промета • евидентира плаћања и наплату са иностранством	• Увозна калкулација • Закључак увозног посла • Закључак извозног посла • Девизни рачун • Инструменти платног промета са иностранством (банкарска дознака, међународни документарни акредитив, извештај о приливу девиза) • Евиденција увоза са плаћањем и извоза са наплатом	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) • вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** • Кабинет рачуноводства **Препоруке за реализацију наставе** • На студијама случаја и ситуацијам из праксе спровести евиденцију набавке и продаје робе користећи оригиналну документацију

			• Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

Назив модула: **Књиговодствена евиденција прихода и расхода трговинског предузећа**

Трајање модула: **27 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за праћење и анализирање резултата пословања предузећа	• објасни утицај расхода и прихода на биланс стања • доведе у везу расходе, приходе и капитал • објасни правила евидентирања на успешним контима • евидентира приходе од продаје, финансијске и остале приходе • евидентира пословне, финансијске и остале расходе • објасни процедуру утврђивања резултата пословања • утврди финансијски резултат • састави закључни лист на основу задатих елемената • састави биланс стања и биланс успеха на основу датих података • прокњижи финансијски резултат	• Расходи и приходи – појам и врсте • Утицај расхода и прихода на биланс стања и капитал • Правила књижења на контима успеха • Приходи од продаје, финансијски приходи и остали приходи • Трошкови пословања, набавна вредност робе, финансијски расходи и остали расходи • Закључни лист • Биланс успеха • Процедура утврђивање резултата пословања предузећа • Финансијски извештаји (биланс	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (9 часова) • вежбе (18часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** • Кабинет рачуноводства **Препоруке за реализацију наставе** • На студијама случаја и ситуацијам из праксе спровести евиденцију прихода и расхода као и обрачуна финансијског

	• закључи пословне књиге • објасни успех пословања предузећа на основу биланса успеха	стања и биланс успеха) • Евиденција резултата пословања • Закључивање пословних књига	резултата користећи оригиналну документацију • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја, пројекат. • На основу одговарајуће документације ученици књиже расходе и приходе. На крају обрачунског периода врше обрачун и књижење остварене разлике у цени, састављају закључни лист, финансијски извештај, евидентирају финансиј. резултат и закључују пословне књиге **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања и тестове практичних вештина • писмене задатке • домаће задатке

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Принципи економије
- Организација набавке и продаје
- Пословна економија
- Финансије

ОРГАНИЗАЦИЈА НАБАВКЕ И ПРОДАЈЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		108				108
III		105				105

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Оспособљавање ученика за послове купопродаје;
- Оспособљавање ученика за складишно пословање;
- Разумевање послова увоза и извоза као и оспособљавање ученика за израду пословних писама и попуњавање докумената који прате ове послове;
- Оспособљавање ученика за вођење евиденција послова увоза и извоза;
- Оспособљавање ученика за обављање послова плаћања;
- Оспособљавање ученика за прибављање дозвола, сагласности, потврда и контактирање са компетентним установама и институцијама;
- Разумевање послова шпедиције и царинске процедуре и оспособљавање ученика за попуњавање документације која прати ове послове;
- Оспособљавање ученика за закључивање увозног и извозног посла.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Купопродајни процеси	66
Складишно пословање	42

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Увоз и извоз, пословна писма и документи који их прате	36
Евиденције послова увоза и извоза	9
Послови плаћања	15
Улога надлежних институција и установа у пословима увоза и извоза	9
Послови царине и шпедиције и документација у вези са пословима царине и шпедиције	36

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Купопродајни послови**

Трајање модула: **66 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за послове купопродаје	• објасни место и улогу набавне и продајне службе у организационој шеми предузећа и повезаност са осталим службама • објасни процедуре набавке и продаје • објасни значај плана набавке и продаје • разликује и изради сва пословна писма у вези са набавком и продајом на основу задатих елемената • објасни неопходне евиденције у набавци робе и продаји робе • разликује врсте трговачких попуста • разликује модалитете плаћања у земљи • објасни избор транспортног средства у зависности од врсте робе • објасни значај уговарања места и времена испоруке робе • објасни улогу возара • разликује критеријуме за избор возара • одабере најповољнију понуду • објасни значај комплетирања докумената у вези са обављеним послом набавке и продаје • објасни значај утврђивања успешности продаје у одређеном временском периоду • попуњава и израђује пратећу документацију при набавци и продаји	• Организациона шема предузећа • Процедуре набавке и продаје робе и услуга у земљи • План набавке и продаје • Пословна писма и документа у вези са набавком и продајом (упит, понуда, поруџбеница, профактура, фактура, ургенција, рекламација, решење рекламације, интерна документа: интерни налог за покретање плаћања, налог складишту за примање робе, налог складишту за издавање робе, налог складишту да припреми робу за издавање, интерни налог за књижење и сл.) • Транспортна документа • Евиденције у набавци и продаји: комерцијална евиденција (копије свих докумената везаних за конкретну набавку и продају), КЕПУ књига, књига улазних и излазних фактура, база података о партнерима (назив добављача/купца, седиште, обим, динамика, уредност у извршавању рокова испоруке и сл.) • Трговачки попусти • Модалитети плаћања (авансно, по	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (66 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **<u>Место реализације наставе</u>** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На почетку модула пожељно је нацртати шему процеса набавке и продаје у земљи (са свим учесницимау том процесу) и наставу реализовати кроз праћење ових процеса. • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити ситуацијске задатке и студије случаја • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају

	• води базе података о извршеним набавкама и реализацији • саставља извештаје о извршеним купопродајним пословима	испоруци, одложено) • Критеријуми за избор возара • Место и време испоруке робе • Обрачун обављеног посла (копије профактуре, фактуре, фактура зависних трошкова)	сопствену евиденцију (штампају и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • активност на часу • праћење практичног рада

Назив модула: **Складишно пословање**

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за складишно пословање	• објасни место и улогу складишта у организационој шеми предузећа • разликује врсте складишта • разликује услове предвиђене за чување одређених врста роба • разликује функције и врсте амбалаже • објасни узроке настајања губитака на роби у складишту • објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе • разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе у складиште • изради отпремницу-пријемницу, комисијски записник и пријемни лист на	• Организациона шема предузећа • Складишна функција (појам, значај, задаци) • Врсте складишта • Процедура складиштења робе • Принципи и услови складиштења робе • Губици на роби (кало, растур, квар и лом) • Амбалажа – функција, врсте и ознаке робе на паковању • Документација пријема и издавања робе у складишту (налог за пријем, налог за издавање, пакинг листа, обавештење о специјалним условима чувања, отпремница-пријемница робе,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (42 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици

	основу задатих елемената • објасни процедуру пријема робе у складиште • унесе потребне податке о примљеној и издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију на основу задатих параметара • објасни потребу спровођења ванредног пописа у складишту • објасни процедуру издавања робе из складишта • води евиденцију о количини робе на залихама	пријемни лист, комисијски записник) • Поступак пријема робе у складиште (припрема складишног простора према врсти робе, преузимање докумената од возара, пријем робе: квантитативан и квалитативан) • Комплетирање документације • Евиденције: електронска и штампана • Поступак издавања робе • Различите ситуације у којима се јавља потреба да се изврши ванредан попис у складишту • Извештај о стању робе у складишту	(кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити ситуацијске задатке и студије случаја • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • активност на часу • праћење практичног рада

Назив модула: **Увоз и извоз и пословна писма и документа која их прате**

Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Разумевање послова увоза и извоза као и оспособљавање ученика за израду пословних писама и попуњавање	• објасни процедуру набавке робе у иностранству • објасни процедуру продаје робе у иностранству • разликује и изради пословна писма и	• Процедура набавке и продаје робе и услуга у иностранству (шематски приказ) • Пословна писма и документа у вези са	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:

докумената који прате ове послове	документа у вези са набавком и продајом робе у иностранству на основу задатих елемената на одговарајућем језику • разликује врсте и облике извозних послова • објасни елементе плана продаје у иностранству • разликује правила INCOTERMS-а • објасни елементе плана набавке у иностранству • састави план набавке у иностранству • тумачи уобичајене скраћенице међународне трговине у пословној кореспонденцији осигурања и саобраћаја	набавком и продајом у иностранству – упит – понуда – чврста понуда (QUOTATION / проформа INVOICE) – чврста поруџбина – фактура – рекламација – решење рекламације – интерна документа • План набавке и продаје • Врсте увозних послова • Врсте извозних послова • INCOTERMS • Тарифирање, тарифни број • Уобичајене скраћенице међународне трговине	• Вежбе (36 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** • На почетку модула пожељно је нацртати шему процеса набавке и продаје у иностранству (са свим учесницма у том процесу) и наставу реализовати кроз праћење ових процеса. Код реализације свих осталих модула у предмету враћати се на ову шему • Модул се реализује путем метода активно орјентисане наставе • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима • Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и страном језику **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • праћење практичног рада

Назив модула: **Евиденције послова увоза и извоза**

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за вођење евиденција послова увоза и извоза	• објасни врсте и значај евиденција увозног и извозног посла • попуни контролник на основу задатих елемената	• Евиденције увозног и извозног посла: – база података о инопартнерима (назив добављача/купца, седиште, квалитет, поштовање рокова испоруке, динамика - стални и повремени инопартнери...) • Контролник увозног посла (општи и посебан део) • Контролник извозног посла	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (9 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** • Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству • Модул се реализује путем метода активно орјентисане наставе • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • активност на часу • праћење практичног рада

Назив модула: **Послови плаћања**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за послове плаћања	• разликује правила PAYTERMS-а • разликује уобичајене модалитете плаћања у пословима са иностранством • попуни налог за плаћање • попуни налог за наплату из иностранства • састави захтев за откуп девиза • попуни образац налога за отварање документарног акредитива • објасни значај праћења тока плаћања и наплате и прикупљања доказа о извршеном плаћању SWIFT	Послови плаћања: • PAYTERMS - услови плаћања • модалитети плаћања • налог за плаћање према иностранству – обр. бр. 70 • налог за наплату из иностранства обр. бр.60 • захтев за куповину девиза од банке • захтев за отварање документарног акредитива • електронски запис о обављеном трансферу новца – SWIFT	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (15 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе**. • Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству • Модул се реализује путем метода активно орјентисане наставе • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • активност на часу • праћење практичног рада

Назив модула:

Улога надлежних институција и установа у пословима увоза и извоза

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за прибављање дозвола, сагласности, потврда и контактирање са компетентним установама и институцијама	• објасни разлоге контактирања административних служби надлежних министарстава и одређених стручних служби, ради обезбеђења захтеваних формулари за увоз и извоз робе • објасни процедуру прибављање дозвола, сагласности, потврда, решења и мишљења од одговарајућих установа и институција • објасни и попуни формуларе за увоз и извоз робе на основу задатих елемената и прати промене њихове форме • објасни значај регистровања увозног посла код Народне банке Србије у случају склапања кредитног посла са иностранством (кредитна пријава)	• Захтеви за добијање сагласности, дозвола, решења, мишљења и потврда неопходних за увоз: – дозвола за увоз и извоз робе на посебном режиму; – потврде о испуњењу санитарних, тржишних и техничких услова неопходних за увоз и извоз робе; – сагласност и мишљење за увоз и извоз робе (Министарство здравља, Агенција за лекове, Министарство заштите животне средине, итд.); – потврде од Привредне коморе Србије за остваривање царинске повластице (ако има основа) и сл.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • Вежбе (9 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **<u>Место реализације наставе</u>** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће

			им користити у другим модулима и предметима • За попуњавање захтева за добијање дозвола и сагласности од надлежних институција користити оригиналне обрасце са web страница одговарајућих институција **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • праћење практичног рада

Назив модула: **Послови царине и шпедиције и документација у вези са пословима царине и шпедиције**
Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Разумевање послова шпедиције и царинске процедуре и оспособљавање ученика за попуњавање документације која прати ове послове	• попуни и комплетира документацију за увозно царињење • попуни и комплетира документацију за извозно царињење • комплетира документацију о извршеном извозном царињењу робе (оверена царинска фактура и јединствена царинска исправа-ЈЦИ коју доставља шпедитер) • израчуна увозне дажбине у зависности од уговореног паритета • објасни ситуације када се обавља претходни царински преглед код увоза робе и изради захтев за покретање поступка на основу задатих елемената • објасни поступак преузимања и коришћења оверених царинских докумената (ЈЦИ и оверена царинска фактура) • састави увозну калкулацију • објасни процедуру правдања обављеног увозног посла Министарству финансија	• Улога шпедитера у поступку царињења увоза – избор возара – транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) • Обавештење инодобављачу о шпедитеру • AVIZO - обавештење о испоруци робе • Послови и документација за увозно царињење – Налог за рад шпедитеру – диспозиција – оригинална фактура испоручиоца са преводом – изјава увозника о крајњој намени робе – декларације о царинској вредности (ДЦВ) за пошиљке преко 5000 € – потребне сагласности – Захтев за претходни царински преглед – Обрачун царинских дажбина зависно од паритета • Јединствена царинска исправа (ЈЦИ) • Увозна калкулација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (36 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** • Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству • Модул се реализује путем метода активно орјентисане наставе • За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју

		• Документација за извозно царињење: оригинал фактуре, превод фактуре на српском језику, оверен и потписан контролник извоза, сертификат о пореклу робе, документа о исправности и квалитету робе, упутства за употребу робе • Извештај Министарству финансија (копија фактуре, копија налога банке о плаћању, копија ЛЦИ)	фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима • Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и страном језику **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест практичних вештина • тест • активност на часу • праћење практичног рада

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Трговинско пословање
– Канцеларијско пословање
– Обука у виртуелном предузећу
– Рачунарство и информатика
– Право
– Менаџмент - изборни

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		70				70

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Оспособљавање ученика за напредно коришћење програма за рад са табелама;
– Оспособљавање ученика за коришћење програма за рад са базама података;
– Развијање смисла за тачност, ажурност, уредност, одговорност и систематичност;
– Развијање способности тимског рада.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Напредни рад са табелама	30
Рад са базама података	40

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Напредни рад са табелама**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са различитим начинима анализирања података из електронских табела	• уочи значај анализе података из електронских табела • обједини податке са више радних листова • анализира обједињене податке • примени ШТА-АКО анализу • тумачи резултате ШТА-АКО анализе • примени анализу „ТРАЖЕЊЕ ЦИЉА“ • тумачи резултате анализе „ТРАЖЕЊЕ ЦИЉА“ • креира међурезултате у табелама	• Консолидација података • WHAT-IF анализа • GOAL SEEK анализа • SUBTOTALS • ПИВОТ табеле • Сценарија • Припрема за штампу извештаја • Подешавање опција штампања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе • вежбе (30 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби

	• креира ПИВОТ табеле • тумачи резултате добијене у ПИВОТ табелама • креира сценарија • анализира резултате разних сценарија • подеси опције штампања извештаја		**Место реализације наставе** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Демонстрација рада у програму **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестове практичних вештина

Назив модула: **Рад са базама података**

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за рад са базама података	• разликује основне појмове о базама података • користи програм за управљање базама података • креира табеле, упите, обрасце и извештаје • врши промене над табелама, упитима, обрасцима и извештајима • повезује табеле	• База података – појам • Организација базе података - табеле, слогови, поља, типови и својства поља, примарни кључ • Покретање и прилагођавање апликације • Креирање нове и отварање постојеће базе • Креирање табеле - именовање поља, типови података, попуњавање табеле • Измена поља и типова података у постојећој табели • Промена димензија колона и редова, премештање колона	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (40 часова)

	• креира мању базу података • подеси опције штампања извештаја	• Измена података, брисање података, копирање табеле у истој бази, брисање табеле • Дефинисање зависности, употреба прозора Relationships • Брисање веза • Креирање један-према-један зависности • Креирање један-према-више зависности • Обрасци, појам и начини израде и чувања • Контроле за израду образаца • Промена изгледа обрасца • Кретање, преглед постојећих и унос нових података у табелу преко обрасца • Сортирање и филтрирање података • Упити - појам и изглед прозора. • Убацивање критеријума за избор записа • Рад са једним или више критеријума • Покретање упита • Оператори поређења и логички оператори у критеријумима • Додавање поља са вредностима које се израчунавају • Подешавање особина упита • Уређивање упита: додавање, уклањање, скривање или приказивање поља • Сортирање података у упитима • Креирање и чување извештаја базираног на табелама, упитима • Груписање података у извештајима • Припрема за штампу извештаја • Подешавање опција штампања	**<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Уколико предмет изабере већи део одељења извршити поделу ученика у групе • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Демонстрација рада у програму **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестове практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Организација набавке и продаје
– Статистика
– Обука у виртуелном предузећу
– Рачунарство и информатика

ОБУКА У ВИРТУЕЛНОМ ПРЕДУЗЕЋУ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		108		30		138
III		175		60		235
IV		192		60		252

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

Облици наставе:

II разред

- Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

– вежбе (108 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (3 часа)
– практична настава у блоку- 30 часова у реалном привредном друштву

III разред

- Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

– вежбе (175 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (5 часова)
– практична настава у блоку – 60 часова у реалном привредном друштву

IV разред

- Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

– вежбе (192 часа) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (6 часова)
– практична настава у блоку - 60 часова у реалном привредном друштву

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Стицање основних радних навика;
– Оспособљавање за послове оснивања привредног друштва и заснивање радног односа;
– Стицање вештина за обављање послова набавке;
– Стицање вештина за обављање послова складишта;
– Стицање вештина за обављање послова продаје;
– Стицање вештина за обављање послова набавке у иностранству;
– Стицање вештина за обављање послова продаје у иностранству;
– Стицање вештина за обављање послова финансијско-рачуноводствене службе

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	Специфичности програма
Оснивање и почетак пословања привредног друштва	108	Фаза јединственог рада
Пословање у реалном привредном друштву	30	Практична настава у блоку

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	Специфичности програма
Успостављање организационе структуре предузећа	5	Фаза подељеног рада - Послови по службама се реализују током целе школске године истовремено
Послови набавне службе велетрговинског предузећа	45	
Послови продајне службе велетрговинског предузећа	45	
Послови финансијско рачуноводствене службе велетрговинског предузећа	40	
Послови складишне службе велетрговинског предузећа	40	
Блок настава у предузећу	60	Практична настава у блоку

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	Специфичности програма
Набавна служба спољнотрговинског предузећа	48	Послови по службама се реализују током целе школске године истовремено
Складишна служба спољнотрговинског предузећа	48	
Продајна служба спољнотрговинског предузећа	48	
Финансијско рачуноводствена служба спољнотрговинског предузећа	48	
Рад у спољнотрговинском предузећу	60	Практична настава у блоку

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Оснивање и почетак пословања привредног друштва**

Трајање модула: **108 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Познавање поступка оснивања привредног друштва • Стицање вештина за отварање пословних књига и обављање послова набавке и продаје са књиговодственом евиденцијом	• изради кодекс пословног понашања • спроведе поступак оснивања привредног друштва • састави пријаву за посао • састави почетни биланс стања • отвори пословне књиге • одабере робну групу и дефинише асортиман • истражи тржиште добављача • састави план набавке • изради и пошаље упит • креира обрасце и документацију • евидентира излазну- улазну пошту и интерна документа у деловодник • изабере и предложи најповољнију понуду • изради поруџбину на основу налога послодавца и пошаље добављачу • евидентира приспеле рачуне у књигу примљених рачуна и улазних фактура • састави калкулацију продајне цене • спроведе евиденцију набавке у финансијском књиговодству • спроведе евиденцију набавке у аналитици • изврши плаћања по приспећу фактура • креира лагер листу • истражи тржиште купаца • изради понуду и пошаље је купцима • састави и пошаље рачун- отпремницу • спроведе евиденцију продаје у финансијском књиговодству • спроведе евиденцију продаје у аналитици • евидентира послате рачуне у књигу издатих рачуна и књигу излазних фактура • ажурира лагер листу	• Оснивање привредног друштва • Отварање текућег рачуна • Отварање пословних књига • Послови набавке елемената процеса рада • Послови продаје • Послови платног промета • Књиговодствена евиденција набавке, продаје, плаћања, расхода и друге евиденције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (108 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** • Биро за обуку (виртуално привредно друштво) **Препоруке за реализацију наставе** • Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика. • Наставник покреће послове привредног друштва тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира једноставне импулсе како би се симулирали основни процеси • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова

	• спроведе евиденцију уобичајених расхода • спроведе евиденцију платног промета • изврши контролу докумената • функционално организује своје радно место • планира редослед обављања активности • прати реализацију планираних активности • систематизује податке у рачунару • одложи и чува документацију у одговарајућим фасциклама • састави извештаје о раду • поштује кодекс пословног понашања • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова • поштује принципе економичности и ефикасности		– У фази јединственог рада ученици оснивају привредно друштво. Обављају све активности неопходне за отпочињање посла, спроводе процедуру набавке и продаје са књиговодственом евиденцијом. Путем интернета прикупљају потребне податке. Састављају план активности и организују пословање. – На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. – Задатке обављају одговорно и у складу са принципима економичног и ефикасног пословања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословање у реалном привредном субјекту (**настава у блоку**)**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Повезивање знања и вештина стечених у виртуелном привредном друштву са пословима у привредном субјекту	• представи организациону структуру привредног субјекта у коме обавља блок наставу • објасни начин организације рада у службама • спроведе послове набавке и продаје • спроведе послове платног промета • спроведе књиговодствену евиденцију • објасни токове кретања документације у привредном субјекту • кратко опише пословне активности и сарадњу привредног субјекта са окружењем • упореди начин пословања виртуелног привредног друштва и привредног субјекта	• Упознавање са реалним привредним субјектом • Платни промет • Послови са комитентима • Послови набавке и продаје • Приходи и расходи • Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима блок наставе, планом рада и начинима оцењивања **Облик наставе** • Практична настава у блоку (30 часова) **Препоруке за реализацију наставе** • Блок наставу реализовати у другом полугодишту у недељи пре или након пролећног распуста, пет дана у континуитету • Блок настава се реализује у привредним субјектима у којима је могуће реализовати наведене исходе • Наставник ученицима даје задатке који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем Дневника практичне наставе наставник проверава и оцењује оствареност дефинисаних исхода – Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику Дневник практичне наставе о извршеним активностима. Које ће активности ученици реализовати зависи од послова који постоје у конкретном привредном субјекту. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици могу да презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз прегледање дневника практичне наставе

Назив модула: **Успостављање организационе структуре предузећа**

Трајање модула: **5 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање са организационом структуром предузећа • Повезивање знања и вештина стечених у оквиру стручних предмета са пословима предузећа	• сагледа токове кретања документације у предузећу • стекне увид у обим пословних активности и обим сарадње служби у предузећу упореди начин пословања предузећа у коме обавља праксу са пословањем виртуелног предузећа • координира рад свих служби у предузећу	• организациона шема предузећа • дефинисање послова свих службе у оквиру предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (5 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На бази раније стеченог зања у фази јединственог рада наставник са ученицима анализира активности предузећа у претходној години. • Ученици самостално дефинишу хронолошки редослед активности у свим службама. • Врши се груписање ученика по службама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Послови набавне службе велетрговинског предузећа**

Трајање модула: **45 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутине за обављање послова набавке	• прошири асортиман на основу захтева продајне службе • истражи тржиште добављача • састави листу нових добављача • састави план набавке • изради и пошаље упите • обради приспеле понуде и предложи најповољнију • изради поруџбину на основу усаглашених елемената и пошаље добављачу • ажурира базу података о добављачима • евидентира улазне рачуне у књигу примљених рачуна и књигу улазних фактура • састави калкулацију продајне цене • евидентира набавку кроз књигу евиденције (КЕПУ) • прати ток плаћања • прикупи доказе о извршеном плаћању, по потреби, и шаље их на увид добављачу • изради рекламацију • комплетира документа у вези са обављеним послом набавке и достави их књиговодству са пратећом документацијом	• План набавке • Избор добављача • Прикупљање и процена понуда • Поручивање робе • База података о добављачима: назив добављача, седиште, динамика и услови набавке • Калкулација продајне цене • Праћење токова плаћања • Рекламација • Контрола послова набавке • Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (45 часова) - (5) недељно **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На бази раније стеченог зања у фази јединственог рада наставник са ученицима анализира активности предузећа у претходној години. • Ученици самостално дефинишу хронолошки редослед активности у свим службама. • Врши се груписање ученика по службама • Симулација пословања се одвија као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима ће се симулирати послови набавке сложенији у односу на фазу јединственог рада • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по

	• ажурира лагер листу • функционално организује своје радно место • сарађује са другим службама • се понаша одговорно у раду на радном месту • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова набавке • прати и примењује важеће правне прописе из области набавке • одложи и чува документацију набавне службе у одговарајућим фасциклама • систематизује документацију набавне службе у одговарајуће фолдере у рачунару • састави дневне и периодичне извештаје о раду у набавној служби • креира обрасце за послове набавке који се често понављају • изврши контролу докумената процеса набавке • изврши периодичну електронску заштиту података набавне службе • се понаша у складу са принципима економичности и ефикасности		службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једном полугодишту - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (4 ротације у школској години) • Наставник подстиче сарадњу набавне службе са осталим службама, нарочито са продајном • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова – Ученици планирају и управљају целокупним процесом набавке оријентисано на купца. Они утврђују потребу за набавком, одређују добављаче у земљи, прикупљају понуде, процењују их на основу утврђених критеријума и спроводе планирану набавку. – Ученици калкулушу продајну цену и воде потребне евиденције. Прате токове плаћања рачуна и воде рачуна о терминима у оквиру процеса набавке. Реагују приликом евентуалних недостатка робе и предузимају мере за њихово отклањање. – За организацију процеса набавке ученици користе информационо-комуникационе системе, помоћу којих планирају активности процеса набавке, прате њихово остварење и спроводе сталну контролу активности и документације. Пореде остварену набавку са планираном и предузимају корективне мере у случају неслагања. Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. – Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Послови продајне службе велетрговинског предузећа**

Трајање модула: **45 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и креативности у обављању послова продаје	• састави план продаје • евидентира продају кроз књигу евиденције (КЕПУ) • изради понуду и пошаље је потенцијалним купцима • ажурира базу података о купцима • примени трговачке попусте • обради приспеле упите • обради приспеле поруџбине • комплетира послате понуде са примљеним поруџбинама • организује транспорт робе • састави и пошаље предрачун • састави и пошаље рачун и отпремницу • евидентира послате рачуне у књигу излазних и издатих рачуна • попуни и изда налог складишту да изда робу • комплетира документа у вези са обављеном продајом и достави књиговодству • утврди успешност остварене продаје у односу на план продаје • прати наплату по предрачунима • састави ургенцију • реши приспеле рекламације • креира упитник за истраживање тржишта купаца • креира промотивну поруку и изабере одговарајући медиј за пласирање поруке	• План продаје • База података о купцима: назив купца, седиште, обим, динамика, редовност плаћања итд. • Прикупљање података о тржишту и купцима • Продајна документа и евиденције • Контрола наплате потраживања • Конрола послова продаје • Мере за побољшање продаје • Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (45 часова) - (5 часова недељно) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** • Симулација пословања се одвија као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима ће се симулирати послови продаје, сложенији у односу на фазу јединственог рада • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једном полугодишту - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (4 ротације у школској години) • Наставник подстиче сарадњу продајне службе са осталим

	• креира и ажурира каталог • креира рекламни оглас за промоцију у новинама и часописима • креира промотивне флајере • презентује своје предузеће и робу коју продаје • функционално организује своје радно место • сарађује са другим службама • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова продаје • одложи и чува документацију продајне службе у одговарајућим фасциклама • систематизује документацију продајне службе у одговарајуће фолдере у рачунару • састави дневне и периодичне извештаје о раду у продајној служби • креира обрасце за послове продаје који се често понављају • се понаша одговорно у раду на радном месту • изврши контролу продајних докумената • изврши периодичну електронску заштиту података продајне службе • се понаша у складу са принципима економичности и ефикасности		службама, нарочито са набавном • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова – Ученици израђују план продаје и управљају процесом продаје. Користе интернет за прикупљање и коришћење података о тржишту и купцима. Ученици обављају разговоре са купцима и владају пословном кореспонденцијом. Преузимају поруџбине, састављају продајна документа и воде потребне евиденције. – За организацију процеса продаје ученици користе информационо-комуникационе системе, помоћу којих планирају продајне активности, прате њихово остварење и спроводе сталну контролу извршених задатака и документације. – Контролишу плаћање и шаљу опомене у случају неблаговременог плаћања. У случају евентуалних сметњи при испоруци робе ученици се понашају у складу са правилима добрих пословних обичаја и негују добре пословне односе са купцима. Ученици пореде остварени обим продаје са планираним, испитују разлоге евентуалних одступања и предузимају корективне мере. Осмишљавају промотивне огласе и поруке и учествују у осмишљавању других мера за побољшање продаје. Ученици утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Послови финансијско рачуноводствене службе велетрговинског предузећа**

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и одговорности у обављању послова планирања, анализе и контроле на основу података из књиговодствених евиденција • Стицање основних радних навика	• води књиговодствену евиденцију на налозима за књижење и кроз главну књигу • евидентира обавезе према добављачима аналитички и синтетички • евидентира потраживања од купаца аналитички и синтетички • евидентира набавку и продају робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству • евидентира продају робе кроз екстерни и интерни став • евидентира улазни и излазни ПДВ у финансијском књиговодству • обрачунава ПДВ • попуњава пореску пријаву ППППДВ • заводи фактуре у књигу улазних и излазних фактура и књигу примљених и издатих рачуна • обрачунава остварену разлику у цени помоћу просечне процентне стопе разлике у цени • попуни инструменте платног промета • прокњижи промене на текућем рачуну по изводу • саставља биланс успеха • анализира резултате пословања • функционално организује своје радно место • сарађује са другим службама • одговорно се понаша у раду на радном месту • спроведе контролу докумената • користи информатичку технологију за	• Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рубрици исхода. • При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици савладали из других предмета • Послови финансијско-рачуноводствене службе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (40 часова) - (5 часова недељно) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** • Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика • Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби • Сваки радни дан у виртуелном предузећу задужити по једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове • Користити знања која су ученици стекли у оквиру других предмета и сарађивати са колегама у оквиру школских тимова ради усаглашавања наставе. **Оцењивање**

	обављање послова финансијско рачуноводствене службе		Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Послови складишне службе велетрговинског предузећа**

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и одговорности у обављању послова складишта • Стицање основних радних навика	• комплетира документацију везану за пријем робе у складиште • ажурира лагер листу • проследи набавној служби документа везана за пријем робе • унесе потребне податке о примљеној роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију • састави извештај о стању робе у складишту, по захтеву или у случају уочених недостатака и достави га службама набавке и продаје • упореди интерна и екстерна документа приликом пријема робе и утврди евентуалне недостатке приспеле робе • састави комисијски записник о квантитативним и квалитативним недостацима приспеле робе • састави пријемницу • изради отпремницу и обезбеди потпис возача са бројем личне карте и регистарским бројем возила	• Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода • При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици савладали из других предмета • Послови складиштења	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (40 часова) - (5 часова недељно) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Додатне препоруке за реализацију наставе</u>** • Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика • Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној

	• унесе потребне податке о издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију • достави документа о издатој роби продајној служби • функционално организује своје радно место • сарађује са другим службама • одговорно се понаша у раду на радном месту • спроведе контролу магацинских докумената • користи информатичку технологију у обављању складишног пословања		школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби • Сваки радни дан у виртуелном предузећу задужити по једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове • Користити знања која су ученици стекли у оквиру других предмета и сарађивати са колегама у оквиру школских тимова ради усаглашавања наставе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Рад у велетрговинском предузећу – блок настава**

Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање са предузећем и рад у реалним условима пословања • Повезивање знања и вештина стечених у	• спроведе послове набавке • спроведе послове продаје • спроведе књиговодствене послове • спроведе складишне послове • представи организациону структуру предузећа у коме обавља праксу	• При обављању послова у предузећу ученици користе знања и вештине које су усвојили у претходним разредима у оквиру	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима блок наставе, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облик наставе</u>** • Практична настава у блоку (60 часова)

оквиру стручних предмета са административним пословима предузећа	• сагледа начин организације рада у службама • сагледа ергономске услове радног места канцеларијског радника • сагледа токове кретања документације у предузећу • стекне увид у обим пословних активности и обим сарадње предузећа са другим предузећима и државним органима • упореди начин пословања предузећа у коме обавља праксу са пословањем виртуелног предузећа	различитих стручних предмета • Основни подаци о привредном друштву у коме се изводи блок настава (пун назив, оснивање, делатност, број запослених, капитал) • Пословни односи са пословним партнерима • Послови складиштења • Послови набавке • Послови продаје • Послови финансијско-рачуноводствене службе	**Препоруке за реализацију наставе** • Блок наставу реализовати на у другом полугодишту • Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе – По повратку са блок наставе, ученици предају Дневник практичне наставе у писаној форми наставнику који реализује обуку. Сазнања и искуства стечена на пракси у предузећу ученици презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз прегледање дневника практичне наставе

Назив модула: **Набавна служба спољнотрговинског предузећа**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутине у обављању послова набавке у иностранству	• примењује правила INCOTERMS-а везана за набавку • користи приручнике међународних правила трговине (PAYTERMS, Приручник међународних привредних термина) при попуњавању формулара у пословној кореспонденцији) • тумачи и користи уобичајене скраћенице међународне трговине у пословној кореспонденцији осигурања и саобраћаја • формира и ажурира базу података о инопартнерима	• Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода • При креирању импулса наставник користи садржаје које	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (48 часова) - (6 часова

	(назив добављача, седиште, квалитет, поштовање рокова испоруке, динамика - стални и повремени инопартнери...) • израђује и шаље пословна писма и документацију на одговарајућем језику • изврши интерно регистровање увозног посла (отвори и ажурира контролник) • региструје посао увоза код Народне банке Србије у случају склапања кредитног посла са иностранством (кредитна пријава) • изради чврсту поруџбину • саставља план набавке • изради и пошаље упит • формира и ажурира предмет за комерцијалну евиденцију • обради приспеле понуде, предложи најповољнију и да писмено образложење налогодавцу • попуни интерни налог за плаћање по профактури и достави га финансијско-рачуноводственој служби • прати ток плаћања, прикупи доказе о извршеном плаћању и шаље их на увид добављачу (SWIFT) • контактира административне службе надлежних министарстава и одређених стручних служби, ради обезбеђења захтеваних формулара за увоз робе • попуни формуларе за увоз робе и прати промене њихове форме • попуњава формулар изјаве о крајњој намени робе • прибавља дозволе за увоз робе на посебном режиму од надлежног министарства или овлашћене установе • прибавља потврде о испуњењу санитарних, тржишних и техничких услова неопходних за увоз робе • прибавља сагласности и мишљења за увоз робе • прибавља потврде од Привредне коморе Србије за остваривање царинске повластице (ако има основа) • изда интерни налог за плаћање такси за обезбеђење	су ученици усвојили из осталих предмета • Вођење пословне кресподенције • Састављање плана набавке • Израда пословних писама на одговарајућем језику • Потребна документа за увозну калкулацију и њена израда • Прибављање потребних дозвола и формулара за увоз и извоз робе	недељно) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине • Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика • Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби • Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове • Користити знања која су ученици стекли у оквиру осталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних

	свих потребних дозвола поступајућој служби • врши избор шпедитера и возара • изда налог за рад одабраном шпедитеру (диспозиција) • припреми и проследи потписано и оверено овлашћење за рад одабраном шпедитеру • изради и пошаље обавештење инодобављачу о одабраном шпедитеру • прибављања фактуре, пре приспећа робе, ради обезбеђења превода од стране овлашћеног лица, да би се спречили непотребни застоји у поступку царињења • попуни ДЦВ образац • потпише и овери контролник по обављеном увозном послу • комплетира документацију за увозно царињење ради достављања шпедитеру • контактира возара • изда интерни налог за плаћање поступајућој служби, на основу примљеног царинског рачуна • изда интерни налог за плаћање финансијско-рачуноводственој служби, на основу примљеног рачуна шпедитера • састави обрачун обављеног посла и достави га књиговодству са пратећом документацијом • састави увозну калкулацију • састави и шаље рекламацију добављачу • правда обављени посао Министарству финансија • комплетира предмет о обављеном послу за комерцијалну евиденцију • статистички прати, приказује и анализира послове набавке • сарађује са другим службама • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању послова набавке		тимова ради усаглашавања • Због израде пословних писама и попуњавања документа на енглеском језику потребна је уска сарадња са наставником енглеског језика • Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и енглеском језику. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Складишна служба спољнотрговинског предузећа**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутине у обављању послова складишења	• комплетира документацију везану за пријем робе у складиште • ажурира лагер листу • проследи набавној служби документа везана за пријем робе • унесе потребне податке о примљеној роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију • састави извештај о стању робе у складишту, по захтеву или у случају уочених недостатака и достави га службама набавке и продаје • упореди интерна и екстерна документа приликом пријема робе и утврди евентуалне недостатке приспеле робе • састави комисијски записник о квантитативним и квалитативним недостацима приспеле робе • састави пријемницу • изради отпремницу и обезбеди потпис возача са бројем личне карте и регистарским бројем возила • унесе потребне податке о издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију • достави документа о издатој роби продајној служби • сарађује са другим службама • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању послова складиштења робе	• Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода • При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици усвојили из других предмета • Магацинска евиденција • Издавање робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** • Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине • Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика • Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби • Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове • Користити знања која су ученици

			стекли у оквиру осталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних тимова ради усаглашавања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Продајна служба спољнотрговинског предузећа**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутине у обављању послова продаје у иностранству	• израђује пословна писма и документа у вези са продајом робе у иностранству • примењује правила INCOTERMS везана за продају • саставља план продаје • формира и ажурира базу података о инопартнерима (назив купца, седиште, обим, динамика, редовност плаћања, поштовање рокова о враћању амбалаже...) • припрема и шаље пословна писма и документе на одговарајућем језику • контактира административне службе надлежних министарстава и одређених стручних служби, ради обезбеђења захтеваних формулара за извоз робе. • попуни формуларе за извоз робе и прати	• Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода • При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици усвојили из других предмета • Вођење пословне коресподенције • Израда пословних писама на одговарајућем језику • Састављање плана продаје	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Практичне обуке путем симулације рада спољнотрговинског предузећа

	промене њихове форме • прибавља дозволе за извоз робе на посебном режиму од Министарства или овлашћене установе • прибавља потврде о испуњењу санитарних, тржишних и техничких услова неопходних за извоз робе • прибавља сагласности за извоз робе • примењује правила плаћања - PAYTERMS • прати ток наплате потраживања (на основу извештаја о приливу девиза -743 i SWIFT-a) • изради понуду на основу обрађених приспелих упита • евидентира понуде • изради налог за рад и овлашћење одабраном шпедитеру за царињење робе • контактира возара о отпреми робе • изради и пошаље чврсту понуду (профактуру) према уговореним елементима инокупцу • изради фактуру на одговарајућем страном језику • комплетира документацију за извозно царињење (оригинал фактуре, превод фактуре на српском језику, оверен и потписан контролник извоза, сертификат о пореклу робе, документа о исправности и квалитету робе, упутства за употребу робе) • доставља извозна документа ангажованом шпедитеру • изда налог складишту за припрему робе за издавање • комплетира документацију о извршеном извозном царињењу робе (оверена царинска фактура и јединствена царинска исправа-ЈЦИ коју доставља шпедитер)	• Прибављање потребних дозвола и формулара за увоз и извоз робе • Царинска документација и поступак извоза робе	**<u>Место реализације наставе</u>** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине • Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика • Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби • Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове • Користити знања која су ученици стекли у оквиру осталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних тимова ради усаглашавања • Због израде пословних писма и попуњавања документа на страном језику потребна је

	• састави обрачун обављеног посла и достави га књиговодству са пратећом документацијом • проверава испоруку робе у зависности од уговореног паритета • реши рекламацију • статистички прати, приказује и анализира динамику продаје • Састави статистички извештај на основу података из продајне службе. • презентује робу • презентује своје предузеће • сарађује са другим службама • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању послова продаје		уска сарадња са наставником енглеског језика. • Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и енглеском језику. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Финансијско рачуноводствена служба спољнотрговинског предузећа**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутине у обављању послова финансијско-рачуноводствене службе	• води књиговодствену евиденцију на налозима за књижење и кроз главну књигу • формира закључак за увозни, односно извозни посао • евидентира обавезе према добављачима аналитички и синтетички • евидентира потраживања од купаца аналитички и синтетички • евидентира увоз робе	• Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода • При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици усвојили из	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Практичне обуке путем симулације рада

	• евидентира извоз робе • евидентира плаћања и наплату са иностранством • евидентира набавку и продају робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству • евидентира продају робе кроз екстерни и интерни став • евидентира улазни и излазни ПДВ у финансијском књиговодству • обрачунава ПДВ • попуњава пореску пријаву ППППДВ • заводи фактуре у књигу улазних и излазних фактура • обрачунава остварену разлику у цени помоћу просечне процентне стопе разлике у цени • попуни инструменте платног промета са иностранством • прокњижи промене на текућем рачуну по изводу и девизном рачуну по SWIFT-у • саставља биланс стања и биланс успеха • анализира резултате пословања • сарађује са другим службама • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању финансијско рачуноводствених послова	других предмета • Вођење пословне кореспоненције • Послови финансијско-рачуноводствене службе • Књиговодствена евиденција	спољнотрговинског предузећа **<u>Место реализације наставе</u>** • Биро за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине • Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика • Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби • Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове • Користити знања која су ученици стекли у оквиру осталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних тимова ради усаглашавања • Због израде пословних писма и попуњавања документа на страном језику потребна је уска сарадња са наставником енглеског језика • Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и енглеском језику. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • самостални практичан рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Рад у спољнотрговинском предузећу – блок настава**

Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за обављање комерцијалних послова спољнотрговинског предузећа • Повезивање знања и вештина стечених кроз стручне предмете са конкретним пословима комерцијалне службе спољнотрговинског предузећа	• спроводи послове набавке у спољнотрговинском предузећу • изради пословна писма у вези са набавком робе у иностранству • попуни документа, формуларе и типске обрасце у пословима набавке робе у иностранству • спроводи послове продаје робе у спољнотрговинском предузећу • изради пословна писма у вези са продајом робе у иностранству • попуни документа, формуларе и типске обрасце у пословима продаје робе у иностранству	• При обављању послова у комерцијалној служби ученици користе знања и вештине које су усвојили у предходним разредима из различитих стручних предмета • Статус и организација привредног друштва у којем се обавља практична настава • Број пословних партнера и обим сарадње • Вођење пословне кореспоненције • Састављање плана набавке • Израда пословних писама на одговарајућем језику • Потребна документа за увозну калкулацију и њена израда • Магацинска евиденција • Састављање плана продаје • Прибављање потребних дозвола и формулара за увоз и извоз робе • Обезбеђење шпедитера за извоз робе • Царинска документација и поступак извоза робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима блок наставе, планом рада и начинима оцењивања **Облик наставе** • практична настава у блоку (60 часова) **Препоруке за реализацију наставе** • Блок наставу реализовати у последњем месецу школске године • Блок настава се реализује у спољнотрговинском предузећу – Ученици по повратку са блок наставе предају дневник практичне наставе, у писаној форми, наставнику који реализује обуку у виртуелном предузећу. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз прегледање дневника практичне наставе

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Трговинско пословање
– Канцеларијско пословање
– Организација набавке и продаје
– Комерцијално познавање робе
– Обука у виртуелном предузећу
– Рачунарство и информатика
– Рачуноводство у трговини
– Менаџмент - изборни
– Статистика
– Право
– Менаџмент – изборни
– Енглески језик
– Пословна информатика

ТРГОВИНСКО ПОСЛОВАЊЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	105					105
IV	96					96

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Схвати значај и улогу трговине као привредне делатности;
– Стицање знања о организационим облицима трговине;
– Стицање знања о тржишту и вези тржишта, трговине и транспорта;
– Стицање знања о пословању трговинских предузећа;
– Стицање знања о улози државе у трговинском пословању;
– Упознавање ученика са основним појмовима у спољној трговини;
– Оспособљавање ученика за девизно пословање;
– Упознавање ученика са платним билансом;

– Упознавање ученика са међународним кретањем капитала;
– Упознавање ученика са улогом међународних финансијских организација;
– Упознавање ученика са основним појмовима везаним за царине;
– Упознавање ученика са улогом државе у регулисању спољне трговине и мерама које доноси.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Трговина као привредна делатност	9
Организациони облици трговине	9
Трговина, тржиште и транспорт	18
Трговинско предузеће	33
Средства предузећа	20
Организационо понашање и организациона култура предузећа	10
Улога државе у трговинском пословању	6

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Спољнотрговинско пословање	22
Девизно пословање	15
Платни биланс и међународна размена	12
Међународно кретање капитала	12
Међународне финансијске организације	12
Царинско пословање	12
Улога државе у регулисању спољнотрговинског пословања	11

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Трговина као привредна делатност**

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Схвати значај и улогу трговине као привредне делатности	• објасни настанак, место, улогу и значај трговине као делатности • објасни функције трговине • објасни економске везе трговине са појединим привредним делатностима	• Трговина као делатност (појам, значај, место) • Учешће трговине у структури привреде • Економске везе трговине са појединим привредним делатностима • Економске предности трговине са становишта произвођача и потрошача • Функције трговине у привреди (опште привредне, робне и пословне)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (9 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Организациони облици трговине**

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о организационим облицима трговине	• разликује облике трговине • објасни организационе облике трговине на велико • разликује врсте малопродаје према начину продаје • објасни место услуга у промету робе и њихов значај за кориснике • објасни привредне организације које се баве пружањем трговинских услуга	• Организациони облици трговине: унутрашња, спољна, на велико и мало – појам и функције • Трговина на велико – појам и функције • Подела малопродаје према начину продаје • Привредне организаације које се баве пружањем трговинских услуга	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (9 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Трговина, тржиште и транспорт**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о тржишту и вези тржишта, трговине и транспорта	• разликује организационе облике тржишта • објасни тржишне институције гросистичког типа • објасни тржишне институције за послове малопродаје • објасни улогу конкуренције на тржишту и њене добре и лоше стране • разликује облике нарушавања конкуренције • објасни везу трговине и транспорта • објасни улогу и значај транспорта • разликује задатке у транспорту • разликује врсте и карактеристике превоза • објасни важност и поступак планирања транспорта • разликује коришћење сопствених од туђих средстава у транспорту и предности и недостатке	• Међузависност тржишта и трговине • Тржишне институције гросистичког типа (тржнице на велико, сајмови узорака, робне берзе и аукције, привредне изложбе) • Тржишне институције за послове малопродаје (пијаце, трговински шопинг центри, хипермаркети итд.) • Конкуренција на тржишту • Облици нарушавања конкуренције: монопол, нелојална конкуренција, шпекулације, ограничавање тржишта • Појам значај и задаци транспорта • Планирање транспорта • Коришћење сопственог возног парка • Коришћење туђих услуга у транспорту • Избор транспортног средства у зависности од врсте робе • Избор возара	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Трговинско предузеће**

Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања о значењу и значају предузећа у тржишној привреди • Стицање знања о циљевима и врстама предузећа • Стицање знања о пословању трговинских предузећа	• дефинише појам и услове за настанак предузећа • наведе карактеристике предузећа • дефинише предузеће као систем • наведе разлоге постојања предузећа • дефинише поделу рада и специјализацију • класификује предузећа на основу различитих критеријума • наведе карактеристике ортачког друштва • наведе карактеристике командитног друштва • наведе карактеристике друштва са ограниченом одговорношћу • наведе карактеристике акционарског друштва • дефинише јавна предузећа • наведе врсте јавних предузећа • препознаје делатности јавних предузећа • дефинише ефикасност и ефективност предузећа • идентификује значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа • дефинише окружење предузећа • наведе врсте окружења предузећа • дефинише функције предузећа • разликује функције предузећа објасни циљ и задатак пословања трговинских предузећа • разликује елементе пословања трговинских	• Предузеће – појам, настанак и карактеристике • Предузеће – самосталан економски субјекат • Предузеће – организована целина • Предузеће као систем • Разлози постојања предузећа • Подела рада и специјализација • Подела предузећа • Подела предузећа према делатностима – производна и услужна предузећа • Подела предузећа према величини – мала, средња и велика • Привредна друштва – подела према Закону о привредним друштвима • Ортачко друштво • Командитно друштво • Друштво са ограниченом одговорношћу • Акционарско друштво • Јавно предузеће – појам, врсте и делатности • Ефикасност и ефективност предузећа • Значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (33 часа) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

	предузећа • објасни пословне функције у трговинском предузећу	• Окружење предузећа – појам и врсте • Трговинско предузеће – циљ, задаци и врсте • Елементи пословања • Пословне функције (службе) у трговинском предузећу	• домаћи задатак

Назив модула: **Средства предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о средствима и изворима средстава предузећа	• дефинише средства предузећа • препознаје критеријуме за поделу средстава предузећа • наведе врсте средстава предузећа • дефинише обртна средства • наведе врсте обртних средстава • израчуна коефицијент обрта обртних средстава • дефинише основна средства • наведе врсте основних средстава • разликује вредности основних средстава • обрачуна амортизацију по одговарајућој методи • разликује изворе средстава предузећа • опише контролу коришћења средстава • разликује врсте трошкова у трговини	• Појам средстава предузећа • Критеријуми за поделу средстава предузећа • Врсте средстава предузећа • Обртна средства – појам и врсте • Коефицијент обрта обртних средстава • Основна средства – појам и врсте • Вредности основних средстава • Амортизација- врсте обрачуна • Извори средстава предузећа – појам и врсте • Контрола коришћења средстава • Трошкови трговинског предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученике упознати са основним појмовима везаним за средства и изворе средстава предузећа • Ученицима представити преглед средстава и извора средстава кроз билансна стања предузећа **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Организационо понашање и организациона култура предузећа**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о организационом понашању и организационој култури	• опише појам организационог понашања • дефинише појам организационе културе • дефинише појам организационе климе • објасни врсте конфликата у организацији • наведе начине решавања конфликата у организацији • разликује позитиван и негативан утицај конфликата на функционисање организације	• Појам организационог понашања • Појам организационе културе и организационе климе • Конфликти у организацији и њихово решавање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученике упознати са основним појмовима везаним за организационо понашање и организациону културу предузећа. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • есеј • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Улога државе у трговинском пословању**

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о улози државе у трговинском пословању	• објасни улогу државе у трговини и набројi прописе и мере које доноси • објасни које су законске обавезе трговца у погледу заштите потрошача	• Политика потрошачког кредитирања • Робне интервенције • Стандардизација производа • Атест, произвођачке спецификације, сертификати • Инспекцијске службе • Ограничење у промету робе • Мере против шпекулације • Мере против нелојалне конкуренције • Заштита потрошача	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • есеј • активност на часу

			• домаћи задатак

Назив модула: **Спољнотрговинско пословање**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са основним појмовима у спољној трговини	• дефинише спољну трговину и набројa њене карактеристике • објасни улогу и значај спољне трговине • објасни значај спољне трговине за Републику Србију • објасни аргументе за ограничење трговине • објасни принципе спољнотрговинског пословања • разликује субјекте спољнотрговинског пословања у земљи и иностранству • објасни карактеристике предузећа и друштва за увоз и извоз • разликује врсте спољнотрговинских послова • разликује облике спољнотрговинских	• Спољна трговина – појам и карактеристике • Укупан привредни значај спољне трговине • Трговински биланс – поређење у односу на претходне периоде • Извозни потенцијал наше земље – географски положај, снабдевеност сировинама, структура привреде • Аргументи у корист ограничења спољне трговине (о радним местима, националној безбедности, младој индустрији, нелојалној конкуренцији …) • Принципи спољнотрговинског	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (22 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици

	послова • објасни режиме спољне трговине • разликује организације за пружање трговинских услуга у спољном промету и објасни их • објасни везу између спољне и унутрашње трговине • изабере одговарајућу лизинг понуду • израчуна трошкове лизинга • утврди предности односно недостатке различитих врста спољнотрговинског посла	пословања (пословни и производни стандарди, економски интерес, сигурност посла, чување угледа и поверења, заштита пословне тајне, спречавање нелојалне конкуренције) • Субјекти спољнотрговинског пословања у земљи и иностранству (предузећа, банке, организације итд) • Спољнотрговински послови – облици (трговина у своје име и свој рачун, трговина у туђе име и за туђ рачун – комисион) • Врсте (извоз и увоз робе, редован увоз и извоз робе, везани послови, лизинг, франшизинг и др.) • Режими спољне трговине (општи – слободан увоз и извоз LB , посебни – контигенти по количини Kk, дозволе D) • Трговинске услуге у спољном промету и организације које их врше – међународни транспорт и међународна шпедиција • Веза између спољне и унутрашње трговине	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Девизно пословање**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Стицање знања о девизном пословању	• разликује системе међународних плаћања • разликује средства међународних плаћања валуте и девизе • дефинише девизни курс и разликује врсте • дефинише девизно тржиште • разликује врсте девизног тржишта и субјекте који послују на њему • разликује инструменте платног промета са иностранством и објасни их • објасни облике плаћања према иностранству • објасни посебне ризике код спољнотрговинског пословања и предузимање превентивних мера • израчуна динарску противвредност за плаћање увоза • израчуна динарску противвредност за наплату извоза • упореди различите инструменте платног промета са иностранством • утврди ризике спољнотрговинског пословања	• Међународна плаћања (мултилатеризам, билатеризам) • Средства међунарнодних плаћања – појам валута и девиза, валутни паритет, • Девизни курс – врсте (фиксни и флексибилни) • Девизно тржиште (појам, врсте и субјекти) • Платни промет са иностранством • Облици плаћања (роба, новац, кредит) • Инструменти платног промета са иностранством (банкарска гаранција, банкарска дознака, налог за плаћање, међународни документарни акредитив, међународна меница, међународни чек, међународно кредитно писмо, Кредитна картица, међународни инкасо) • Ризици спољнотрговинског пословања (ризик цена, монетарни ризик, фактурисање у EUR, девизни термински послови, клаузула клизне цене, хечинг)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Платни биланс и међународна размена**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	да:		
• Стицање знања о платном билансу	• дефинише платни биланс • објасни садржај платног биланса и разликује врсте • објасни трговински биланс • разликује трансакције у платном билансу • објасни промене у структури међународне размене • објасни улогу и развој мултинационалних компанија • објасни значај и последице глобализације светске привреде	• Платни биланс (појам, врсте, трансакције) • Динамика и структура међународне размене • Трговински биланс • Мултинационалне компаније • Глобализација светске привреде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Међународно кретање капитала**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		
• Стицање знања о међународном кретању капитала	• дефинише међународно кретање капитала и његов значај • разликује облике међународног кретања капитала • објасни позитивне и негативне ефекте увоза капитала • објасни значај извоза капитала • објасни улогу кредита као облик међународног кретања капитала • објасни акције (појам, врсте и права која доносе) • објасни обвезнице (појам, садржај и врсте) • објасни директне стране инвестиције и њихов значај • објасни заједничка улагања као облик директних инвестиција и његове добре и лоше стране • Објасни значај и улогу SIEPA Агенције Републике Србије	• Међународно кретање капитала – појам и облици (кредити, портфолио пласмани и директне стране инвестиције) • Ефекти увоза и извоза капитала • Заједничка улагања • SIEPA – Агенција за страна улагања и промоцију извоза Републике Србије	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. • Пратити актуелне сајтове међународних финансијских организација и институција **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Међународне финансијске организације**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		
• Упознавање ученика са улогом међународних финансијских организација	• разликује међународне финансијске организације и објасни њихову улогу • разликује трговинске споразуме • објасни улогу WTO • објасни аргументе приступа интеграцијама у светској привреди	• Међународне финансијске организације (MMF, MBOR, IDA, MIGA, IFC, EIB, EBRD) • Међународни споразуми и WTO • Европска унија – оснивање, развој, циљ • Остале интеграције у светској привреди (NAFTA, CEFTA, OECD, EFTA,)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Царинско пословање**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	да:		
• Упознавање ученика са основним појмовима везаним за царине	• објасни улогу и значај царине • разликује врсте царина и аргументе за њихово увођење • разликује основне појмове везане за цариње робе • израчуна царинске дажбине при увозу робе • објасни примену царинских олакшица	• Царине – појам – врсте – аргументи за увођење царина – царинска тарифа – царинска основица – царинска стопа • Царина као јавни приход државе • Царина као инструмент заштите домаће производње • Царинске олакшице	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Улога државе у регулисању спољнотрговинског пословања**

Трајање модула: **11 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Упознавање ученика са улогом државе у регулисању спољне трговине и мерама које доноси	• објасни улогу државе у спољној трговини • наведе државне институције које учествују у регулисању увоза / извоза • објасни улогу институција у регулисању увоза/извоза • објасни значај девизно - документарне контроле • објасни улогу НБС у спољнотрговинском пословању	• Улога државе у спољној трговини – регулативна и оперативна • Државне институције у спољној трговини • НБС • Девизно документарна контрола • Економски односи са иностранством	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (11 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Међународна шпедиција
– Организација набавке и продаје
– Принципи економије
– Обука у виртуелном предузећу
– Пословна информатика
– Предузетништво
– Маркетинг у трговини

МЕЂУНАРОДНА ШПЕДИЦИЈА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Упознавање ученика са основним појмовима међународног транспорта;
– Упознавање ученика са пословима међународне шпедиције;
– Оспособљавање ученика за коришћење одговарајуће документације у транспорту и шпедицији;
– Упознавање ученика са основним појмовима транспортног осигурања.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Међународни транспорт	16
Послови међународне шпедиције	30
Документација у транспорту и шпедицији	14
Транспортно осигурање	10

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Међународни транспорт**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са основним појмовима међународног транспорта	• објасни појам, улогу и значај међународне шпедиције у спољној трговини • разликује послове међународне шпедиције и међународног транспорта • објасни права и обавезе пошиљаоца и возара и посебне одговорности возара из уговора о превозу у различитим видовима транспорта • идентификује специфичности царињења код различитих видова транспорта • наведе поступке манипулисања робом • објасни палетизацију и контејнере • објасни транспортне системе и комбиновани транспорт • објасни посебну процедуру код транспорта опасних материја	• Појам, улога и значај међународне шпедиције • Однос међународне шпедиције, међународне трговине и међународног транспорта • Превоз робе у међународном копненом (железничком и друмском), водном (поморском и речном), ваздушном и поштанском транспорту: – међусобна права и обавезе страна из уговора о превозу – посебне одговорности возара – поступак царињења – специфичности уговора о поморском транспорту • Поступци манипулисања робом	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога • Пожељно је да ученици попуњавају

		(утовар, претовар, истовар, смештај, складиштење, пуњење и пражњење контејнера) • Палетизација • Контејнери – врсте и технички услови • Транспортни системи „РО – РО“ и „ЛО – ЛО“ • Комбиновани транспорт – карактеристике и предности • Процедура поступања са опасним материјама (обележавање и посебно паковање процена услова за пријем или искључење од превоза опасне робе, отклањање опасности које настају њеним превозом)	документацију уз примену законских и уговорних одредби. Кроз игру улога, сагледавају потребе клијената за транспортом, саветују их код избора врсте транспорта, узимајући у обзир саобраћајно -политичке, еколошке, географске, привредне специфичности, информишу своје клијенте о могућностима обезбеђења од ризика. При томе воде рачуна о правилима INCOTERMS-а **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Послови међународне шпедиције**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са пословима међународне шпедиције	• наведе правну регулативу међународног транспорта и међународне шпедиције • класификује шпедитерске послове • објасни основне шпедитерске послове • објасни предрадње шпедитерског посла • одреди наименовање робе по царинској тарифи - тарифирање • објасни извршење шпедитерског посла извоза • објасни извршење шпедитерског посла увоза • објасни специјалне шпедитерске послове	• Правна регулативу међународног транспорта и међународне шпедиције • Конвенције (Међународна конвенција о превозу робе на железницама, Бриселска конвенција ...) • Закони (Закон о спољнотрговинском пословању, Закон о облигационим односима …) • Трговачке узансе (Општи услови пословања међународних шпедитера) • Обичаји • Судска пракса • Врсте шпедитерских послова према различитим критеријумима • Основни шпедитерски послови (консултативни, пројектни, контролни, информативни) • Предрадње шпедитерског посла (одређивање наименовања по царинској тарифи, преткалкулација транспортних трошкова, анализа елемената купопродајног уговора који су значајни за транспорт робе, шпедитерска понуда и закључење уговора о шпедицији)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (30 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога. • У настави користити сву правну регулативу везану за послове међународне шпедиције • Пожељно је да ученици попуњавају документацију уз примену законских и уговорних одредби. Кроз игру улога,

		• Извршење извозног шпедитерског посла (пријем, диспозиција, отварање предмета, закључење уговора о превозу, пријем робе ради отпреме, организација инспекцијског прегледа робе, закључење уговора о осигурању робе, организација извозног царињења, авизирање пошиљке, праћење извршења транспорта, полагање рачуна комитенту, наплата послова и закључење предмета) • Извршење увозног шпедитерског посла (пријем, диспозиција, отварање предмета, опозив робе, закључење уговора о превозу, организација успутног претоварања и складиштења, организација инспекцијског прегледа робе, организација извозног царињења, предаја робе примаоцу, праћење извршења транспорта, полагање рачуна комитенту, наплата трошкова послова и закључење предмета) • Специјални шпедитерски послови (оргацизација збирног транспорта, паковање и маркирање, вагање и сортирање, узорковање, долеђивање, храњење и појење живих животиња, контрола квалитета и квантитета робе, издавање FIATA докумената , издавање гарантних писама , заступање и кредитирање докумената, сајамски послови, саобраћајно-агенцијски послови итд.)	сагледавају потребе клијената за транспортом, саветују их код избора врсте транспорта, узимајући у обзир саобраћајно-политичке, еколошке, географске, привредне специфичности, информишу своје клијенте о могућностима обезбеђења од ризика. При томе воде рачуна о правилима INCOTERMS-а **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Документација и транспорт у шпедицији**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за коришћење одговарајуће документације у транспорту и шпедицији	• објасни транспортна документа • објасни шпедитерска документа	• Појам, елементи, делови и улога докумената (товарни лист у железничком превозу – CIM, товарни лист у друмском превоозу робе - CMR, карнет - TIR, складишница, теретница – коносман - B/L, речни товарни лист , ваздухопловни товарни лист) • Шпедитерска FIATA документа (FCR, RCT, FBL, FWR)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога • Ученици попуњавају документацију уз примену законских и уговорних одредби **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

			• усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Транспортно осигурање**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са основним појмовима транспортног осигурања	• објасни значај осигурања робе • набројa врсте осигурања робе • објасни танспортно осигурање • наведе ризике у међународном транспорту робе • објасни уговарање осигурања и накнаду штете • објасни реосигурање	• Осигурање – појам, значај и субјекти • Врсте осигурања према предмету осигурања, покрићу ризика, подручју делатности • Транспортна осигурања (карго и каско) • Ризици у међународном транспорту робе (основни, допунски, ратни, политички ...) • Уговарање осигурања (упит, квотација, пријава за осигурање) • Уговарање накнаде штете (наступање осигураног случаја и накнада штете) • Реосигурање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога. • Пожељно је да ученици попуњавају документацију уз примену законских и уговорних одредби. Кроз игру улога, сагледавају потребе клијената за транспортом, саветују их код

			избора врсте транспорта, узимајући у обзир саобраћајно –политичке, еколошке, географске, привредне специфичности, информишу своје клијенте о могућностима обезбеђења од ризика. При томе воде рачуна о правилима INCOTERMS-а **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Трговинско пословање –
– Канцеларијско пословање
– Организација набавке и продаје
– Обука у виртуелном предузећу
– Статистика
– Право
– Менаџмент – изборни
– Вештина комуникације - изборни

СТАТИСТИКА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		105				105

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима;
– Стицање основних знања о прикупљању, сређивању, обради и приказивању података;
– Стицање основних знања о мерама централне тенденције и мерама дисперзије, као и могућностима њихове примене;
– Стицање основних знања о простој линераној регресији и корелацији;
– Стицање основних знања о индексним бројевима и анализи временских серија;
– Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима;
– Повезивање добијених знања и вештина са осталим стручним предметима.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Увод у статистику	12
Дескриптивна статистика	39
Проста линеарна регресија и корелација	24
Индексни бројеви и анализа временских серија	30

4. ЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у статистику**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима	• дефинише појам „статистика“ • наведе предмет статистичког истраживања • наведе области статистике • дефинише основни скуп • дефинише узорак • објасни значење јединице посматрања • објасни значење појма „променљива“ • објасни значење појма „податак“ • разликује структурне и временске серије • наведе изворе података	• Статистика – појам • Предмет статистичког истраживања • Области статистике: дескриптивна статистика и статистичко закључивање • Основни скуп и узорак • Основни појмови у статистици: јединица посматрања, променљива и податак • Структурне и временске серије • Извори података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе • вежбе (12 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Ученике упознати са основним појмовима *основни скуп, узорак, попис, анкета* наводећи адекватне емпиријске примере. • Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата • Наводити примере података из интерних и екстерних извора • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на

			располагању). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Дескриптивна статистика**
Трајање модула: **39 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о прикупљању, сређивању, обради и приказивању података • Стицање основних знања о мерама централне тенденције и мерама дисперзије, као и могућностима њихове примене	• доведе у везу прикупљање, сређивање и обраду података • дефинише циљ истраживања • наведе врсте мерних скала • наведе методе прикупљања података • објасни различите методе прикупљања података • разликује серије структуре и временске серије • направи одговарајуће статистичке табеле у функцији статистичког истраживања • илуструје графички посматрану појаву у правоугаоном координатном систему коришћењем софтвера • илуструје графички посматрану појаву у поларном координатном систему коришћењем софтвера • илуструје графички посматрану појаву	• Прикупљање, сређивање и обрада података • Циљ истраживања • Мерне скале • Методи прикупљања података (попис, извештај, узорак, сређивање и обрада) • Приказивање података (серије структуре и временске серије) • Табеларно приказивање података • Графичко приказивање података (у правоугаоном координатном систему, у поларном координатном систему, у ван координатном систему) • Дескриптивне мере • Мере централне тенденције негруписаних података • Аритметичка средина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе • вежбе (39 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе

	у ван координатном систему коришћењем софтвера • одредити адекватну врсту графичког приказа за презентацију различитих резултата статистичког истраживања • наведе мере централне тенденције негруписних података • дефинише аритметичку средину негруписаних података • дефинише медијану као меру централне тенденције • дефинише модус као меру централне тенденције • доведе у везу однос између аритметичке средине, медијане и модуса • наведе мере дисперзије негруписаних података • дефинише интервал варијације • дефинише варијансу • дефинише стандардну девијацију • објасни аритметичку средину, варијансу и стандардну девијацију груписаних података • дефинише геометријску средину • дефинише хармонијску средину • израчуна мере централне тенденције коришћењем софтвера • израчуна мере дисперзије коришћењем софтвера • анализира на конкретним примерима израчунате мере централне тенденције и мере дисперзије	• Медијана • Модус • Односи између аритметичке средине, медијане и модуса • Мере дисперзије негруписаних података • Интервал варијације • Варијанса • Стандардна девијација • Аритметичке средина, варијанса и стандардна девијација груписаних података • Геометријска средина • Хармонијска средина	• Користити презентације • Користити шеме • Ученике упознати са основним појмовима *основни скуп, узорак, попис, анкета* наводећи адекватне емпиријске примере. • Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата • Наводити примере података из интерних и екстерних извора • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). • Модул структурисати на начин да се одређени број часова подели на више појединачних тема које су везане за фазе статистичког истраживања. Други део модула реализовати као пројекат да би се знање ученика систематизовало. – Ученици у групама решавају задати пројекат тако што спроводе статистичко истраживање на задату тему. На крају пројекта ученици презентују и анализирају своје резултате. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Проста линеарна регресија и корелација**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о простој линераној регресији и корелацији	• наведе циљеве регресионе и корелационе анализе • дефинише појам регресије, односно линеарног регресионог модела • дефинише дијаграм распршености (растурања) • објасни метод најмањих квадрата • наведе могућности примене просте линеране регресије • дефинише стандардну грешку регресије • дефинише коефицијент детерминације • дефинише линеарну корелацију • дефинише коефицијент просте линеарне корелације • анализира на конкретном примеру употребу простог линераног регресионог модела коришћењем софтвера	• Циљеви регресионе и корелационе анализе • Проста линеарна регресија • Дијаграм распршености (растурања) • Оцењивање: Метод најмањих квадрата • Примена просте линеарне регресије • Стандардна грешка регресије • Коефицијент детерминације • Проста линеарна корелација • Коефицијент просте линеарне корелације • Употреба простог линераног регресионог модела	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе • вежбе (24 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Индексни бројеви и анализа временских серија**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о индексним бројевима и анализи временских серија • Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима	• дефинише појам „индексни бројеви“ • разликује врсте индексних бројева • дефинише индивидуалне индексе • израчуна индивидуалне индексе коришћењем софтвера • анализира на конкретним примерима израчунате индивидуалне индексе • дефинише групне индексе • разликује методе конструкције групних индекса • израчуна групне индексе методом агрегата коришћењем софтвера • израчуна групне индексе методом просечних цена коришћењем софтвера • израчуна индексе зарада на конкретним примерима коришћењем софтвера • израчуна индексе продуктивности рада на конкретним примерима коришћењем софтвера • анализира израчунате резултате индекса зарада и индекса продуктивности • објасни анализу временских серија • дефинише појам „тренд компонета“ • дефинише појам „линеарни тренд“ • дефинише појам „експоненцијални тренд“ • дефинише појам „сезонска компонента“ • разликује методе мерења сезонских варијација	• Индексни бројеви – појам и врсте • Индивидуални индекси • Израчунавање индивидуалних индекса • Групни индекси • Метод агрегата и метод просечних односа • **Примена индексних бројева** • Индекс зарада • Индекс продуктивности рада • **Анализа временских серија** • Тренд компонента • Линеарни тренд • Експоненцијални тренд • Сезонска компонента • Мерење сезонских варијација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе • вежбе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације и шеме • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Рачуноводство у трговини
– Рачунарство и информатика
– Математика
– Обука у виртуелном предузећу
– Послвна информатика
– Предузетништво
– Маркетинг у трговини

МАРКЕТИНГ У ТРГОВИНИ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	96					96

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Стицање знања о маркетингу и његовој улози у трговини;
– Стицање знања о истраживању тржишта;
– Стицање знања о производу и асортиману као инструменту маркетинга у трговини;
– Стицање знања о цени као инструменту маркетинга у трговини;
– Стицање знања о дистрибуцији као инструменту маркетинга у трговини;
– Стицање знања о промоцији као инструменту маркетинга у трговини;
– Стицање основних знања о међународном маркетингу.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: **четврти**

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула

	(часови)
Увод у маркетинг и истраживање тржишта	15
Инструменти маркетинга (производ и асортиман) у трговини	18
Цена као инструмент маркетинга у трговини	14
Дистрибуција као инструмент маркетинга у трговини	14
Промоција као инструмент маркетинга у трговини	20
Међународни маркетинг	15

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у маркетинг и истраживање тржишта**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о маркетингу и његовој улози у трговини • Стицање знања о истраживању тржишта	• објасни значај и улогу маркетинга у трговини • објасни настанак и развој маркетинга у трговини • објасни повезаност маркетинга са осталим функцијама предузећа • разиме значај и сврху истраживања тржишта • објасни сегментацију тржишта и основне факторе сегментације и различите стратегије наступа • разликује изворе прикупљања података • објасни методе прикупљања података • објасни начине обраде прикупљених података	• Маркетинг - појам, значај и улога Место маркетинга у организационој структури предузећа Истраживање тржишта - циљ, предмет и значај • Истраживање тржишта у функцији разумевања потрошача • Развој дугорочних односа са потрошачима • Стратегија предузећа у ситуацији незадовољних потрошача • Управљање људима у трговинском предузећу • Сегментација тржишта - појам, сврха, тржишни сегменти, стратегије наступа на тржишту • Извори прикупљања података • Методе прикупљања података • Поступак обраде повратних информација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе – Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекти - Ситуацијски задаци **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Инструменти маркетинга (производ и асортиман)**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о производу и асортиману као инструменту маркетинга у трговини	• разликује инструменте маркетинга и њихову узајамну повезаност • објасни специфичности примене инструмената маркетинга у трговини • објасни производ као инструмент маркетинга • класификује производе према различитим критеријумима • објасни важност квалитета производа, дизајна, марке, стила, моде, паковања и услуге • објасни појам, значај и врсте асортимана • објасни политику асортимана и селекцију асортимана у трговини • објасни фазе животног циклуса производа и асортимана • разликује потрошаче у процесу прихватања новог производа	• Инструменти маркетинга (производ, цена, дистрибуција, промоција) • Специфичности инструмената маркетинга у трговини • Производ као инструмент маркетинга – Врсте – Квалитет – марка и бренд – стил и мода – дизајн – услуге – нови производ • Класификације производа • Брендирање и позиционирање у сектору трговине • Асортиман производа - дубина, ширина, густина • Политика асортимана • Селекција асортимана • Животни циклус производа (асортимана) • Политика залиха • Процес прихватања новог производа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** - Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекти - Ситуацијски задаци **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Цена као инструмент маркетинга**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о цени као инструменту маркетинга у трговини	• објасни цену као инструмент маркетинга у трговини • објасни политику цена и факторе који утичу на одлуке о ценама • објасни начине диференцирања (прилагођавања) цена робе • познаје психолошко и ексклузивно одређивање цена	• Цена као инструмент маркетинга • Политика цена и маржи у трговини • Диференцирање цена (количинско, просторно, временско, на бази услова плаћања)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** - Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекти - Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Дистрибуција као инструмент маркетинга**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о дистрибуцији као инструменту маркетинга у трговини	• објасни дистрибуцију као инструмент маркетинга • објасни канале продаје (задатак, врсте, избор) • објасни физичку дистрибуцију • објасни значај локације продајних и складишних објеката • објасни факторе који утичу на избор локације	• Врсте канала продаје (трговина на велико, трговина на мало, агенти и брокери) • Физичка дистрибуција • Локација продајних и складишних објеката • Управљање капацитетима и тражњом у трговинском сектору	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекти - Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Промоција као инструмент маркетинга**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о промоцији као инструменту маркетинга у трговини	• објасни промоцију као инструмент маркетинга • повеже облике промоције са врстама робе • разликује облике промоције • објасни облике директног маркетинга (наручивање поштом, путем каталога, телемаркетинг, трговина путем интернета, продаја путем мобилног телефона) • објасни личну продају • објасни публицитет • објасни мере унапређења продаје • објасни економску пропаганду • разликује пропагандна средства и пропагандне медије • објасни пропагандни микс • примењује правила презентације • припреми различите видове презентација • демонстрира карактеристике робе потенцијалним купцима • објасни улогу и значај донација и спонзорства • објасни трошкове економске пропаганде • објасни методе утврђивања трошкова економске пропаганде • објасни мерење успеха економске пропаганде	• Облици промоције • Облици директног маркетинга • Развој електронске трговине • Лична продаја • Публицитет • Мере унапређења продаје • Економска пропаганда • Пропагандна средства и пропагандни медији • Презентација као део пропагандне активности (припреме, уређаји, принципи израде, приказивање...) • Трошкови економске пропаганде • Планирање трошкова економске пропаганде • Методе утврђивања трошкова економске пропаганде • Мерење успеха економске пропаганде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекти - Ситуацијски задаци **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Међународни маркетинг**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања о међународном маркетингу	• објасни значај међународног маркетинга • објасни детерминанте међународног пословног окружења • објасни стратегије за освајање иностраних тржишта (међународно тржишно позиционирање) • објасни значај прилагођавања инструмената међународног маркетинг програма локалним условима страних тржишта • изради маркетиншки план наступа на страном тржишту	• Изгледи на тржишту, тржишни потенцијал, конкурентска ситуација • Детерминанте међународног пословног окружења: политичке, правне, социо-културне (култура, проблеми језика и споразумевања у различитим културама, религија, естетске вредности појединих култура, социјалне и вредносне димензије појединих култура) • Како ући на страно тржиште? (циљеви, методе, избор оптималне стратегије за улазак на међународно тржиште) • План наступа: избор одређеног производа и конкретне земље	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекти - Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Предузетништво
– Обука у виртуелном предузећу
– Менаџмент – изборни
– Вештина комуникације -изборни

ФИНАНСИЈЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Стицање основних знања пореском систему;
– Стицање основних знања из монетарне сфере и кредита;
– Стицање основних знања о хартијама од вредности;
– Стицање основних знања о банкарском систему;
– Упознавање са основним знањима у области финансија.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Увод у финансије	12
Појам и врсте кредита	13
Хартије од вредности	17
Банкарски систем	15
Порески систем	7

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:

Увод у финансије

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање са основним знањима у области финансија	• објасни појам и значај финансија • идентификује сегменте финансијског система • објасни функције новца • разликује вредности новца • објасни однос куповне снаге новца и цене • објасни инфлацију и дефлацију • објасни мере уравнотежавања спољне трговине и платног биланса	• Финансије - појам и значај • Финансијски систем (банкарски систем, монетарно кредитни, девизни, фискални) • Појам и функција новца • Функционална и материјална вредност новца • Промена вредности новца • Девалвација и ревалвација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Појам и врсте кредита**

Трајање модула: **13 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања из монетарне сфере и кредита	• објасни појам и намену кредита • класификује кредите по врстама • објасни улогу монетарно кредитне политике	• Кредити (појам и врсте) • Краткорочно, средњорочно и дугорочно финансирање, банкарски кредит, банкарски зајам, факторинг, форфичеринг, кредити за извоз....) • Циљеви и задаци монетарне политике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (13 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Хартије од вредности**

Трајање модула: **17 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања о хартијама од вредности	• објасни улогу и сегменте финансијског тржишта • објасни појам и врсте хартија од вредности • објасни меницу као инструмент плаћања • разликује врсте меница • попуни меницу • разликује чек и меницу	• Финансијско тржиште (новчано тржиште, девизно, тржиште капитала) • Хартије од вредности (појам и врсте) • Елементи менице – битни – претпостављено битни – други • Меничне радње (индосирање, авал, издавање, акцепт, исплата) • Чек (специфичности као инструмента плаћања)	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (17 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Банкарски систем**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања о банкарском систему	• дефинише банку као финансијску институцију • класификује банке по врстама • објасни функције, надлежности и одговорности Народне Банке Србије (НБС) • објасни предмет пословања пословне банке • објасни и класификује банкарске послове	• Банке - појам и врсте • Централна банка (функције, надлежности и одговорности) • Пословне банке (појам, предмет пословања) • Банкарски послови – депозитни, кредитни, мењачки, емисиони, депо, гаранцијски, послови с ефективама, специфични послови ПП • У своје име и за свој рачун, у своје име за туђ рачун	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Порески систем**

Трајање модула: **7 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање основних знања пореском систему	• објасни фискални систем и фискалну политику • разликује јавне приходе • класификује порезе по врстама	• Фискални систем и фискална политика • Врсте јавних прихода (порези, царине, таксе ...) • Врсте пореза (по решењу, по одбитку...)	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (7 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Организација набавке и продаје
– Обука у виртуелном предузећу
– Право
– Рачуноводство у трговини

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV		64				64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

– Препознавање особина предузетника;
– Развијање предузетничких вештина, стратегија и идеја;
– Оспособљавање ученика за реализацију пословне идеје;
– Развијање свести о значају тржишне оријентације у пословању, критичког става у односу на пословне могућности, способности самооцењивања и значају тимског рада;
– Развијање менаџерских способности и особина;
– Оспособљавање за управљање трошковима и временску организацију активности;
– Развијање свести о потреби иновација у пословању и рационалног размишљања и деловања;
– Упознавање са реалним проблемима са којима се суочава предузетник на тржишту (конкуренција);
– Упознавање са ефектима економије обима;
– Оспособљавање за истраживачки рад и успешну презентацију;
– Развијање преговарачких способности и толеранције;
– Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану;
– Препознавање профита/добити као основног мотива пословања;
– Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа;
– Схватање значаја финансијске анализе у пословању предузећа и добијања повратне информације.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Од бизнис идеје до маркетинг плана	20
Управљање пословањем	22
Финансијски извештаји као део бизнис плана	22

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Од бизнис идеје до маркетинг плана**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Препознавање особина предузетника • Развијање предузетничких вештина, стратегија и идеја • Оспособљавање ученика за реализацију пословне идеје • Развијање свести о значају тржишне оријентације у пословању, критичког става у односу на пословне могућности, способности	• процени сопствене мотивационе снаге и особине предузетника • формулише сопствене циљеве, идентификује препреке и пронађе решења да се препреке превазиђу • примени предузетничке особине: (упорност, посвећеност раду, трагање за квалитетом и ефикасношћу, преузимање ризика, тражење информација, постављање циљева, систематско планирање и посматрање, способност убеђивања и повезивања, самопоуздање) • препозна утицај друштва/културе на рад предузетника	• Предузетничке способности и стратегије • Трагање за пословним идејама • Маркетинг и продаја	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (20 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Вежбе се реализују у кабинету / учионици **<u>Препоруке за реализацију</u>**

самооцењивања и значају тимског рада	• примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; • препозна садржај и значај бизнис плана • истражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност • процени важност маркетинг плана у припреми бизнис плана • прикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију • развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања • презентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана		**<u>наставе:</u>** • Методе рада: мини предавања, дискусија, групни рад, играње улога, студије случаја, симулација, рад на терену, Brainstorming; swot анализа, анкета/интервју, презентација • Циклус емпиријског учења • Дневник рада – објаснити вођење дневника рада • Место одржавања: довољно велики простор који омогућује рад у групама • Користити позитивне примере из праксе; организовати долазак успешног предузетника на час • Вежбе означене са ** се могу користити као замена или допуна • За предвиђене садржаје користити материјале из приручника за обуку ***Предузетничке способности и стратегије*** • Бити или не бити • Мини циљ-циљеви предузетника • Производња огрлица • Пикадо** • Градња куле ***Трагање за пословним идејама*** • Заједничко трагање за идејама и селекција – модел левка • Фабрика лопти ** • Структура и садржај бизнис

			плана ***Маркетинг и продаја*** • Мини тржиште • Освајање тржишта шибица ** • Увод у маркетинг план • Истраживање тржишта • Собна симулација тржишта** • Презентација маркетинг плана **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • домаћи задатак • дневник рада • активност на часу • самостални практични рад • праћење практичног рада

Назив модула: **Управљање пословањем**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Развијање менаџерских способности и особина • Оспособљавање за управљање трошковима и временску организацију активности • Развијање свести о потреби иновација у пословању и рационалног размишљања и деловања • Упознавање са реалним	• управља процесом рада (производња, промет робе, промет услуга) • разликује фазе у процесу рада • уради организацију процеса рада • планира процесе пословања у зависности од циља • води пословне разговоре • планира и редукује трошкове • идентификује могућности за побољшање процеса управљања • развија стратегије за побољшање процеса	• Организација набавке и продаје • Трошкови у трговини • Управљање временом • Инжењеринг вредности • Информисање, комуникација, конкуренција и упраљање продајом • Правни аспект покретања бизниса • Припрема за теренски рад и презентација пословног плана	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (22 часа)

проблемима са којима се суочава предузетник на тржишту (конкуренција) • Упознавање са ефектима економије обима • Оспособљавање за истраживачки рад и успешну презентацију • Развијање преговарачких способности и толеранције	рада • процени различит утицај појединих категорија трошкова • планира обим пословања који обезбеђује профит • организује време • препознаје уско грло и празан ход у пословању предузећа • користи гантограм • изврши иновацију у пословању уз смањење цене коштања • препозна понашања која помажу или ометају процес комуникације • самостално или у групи развија и примењује стратегије сарадње и конкуренције • процени како ограничено тржиште утиче на план реализације • утврди продајну цену • препозна улогу и значај менаџера • изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности • планира трошкове и организацију пословања за сопствени бизнис план • презентује план пословања као део сопственог бизнис плана		**<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Вежбе се реализују у кабинету / учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • За предвиђене исходе и користити материјале из приручника за обуку ***Организација производње*** • Производња коверти • Појам и значај организације • Типови организације • Производња ранаца** ***Трошкови производње*** • Картинг центар • Праг рентабилности ***Управљање временом*** • Пикник • Гантограм ***Инжењеринг вредности*** • Инжињеринг вредности ***Информисање, комуникација, конкуренција и упрађање производњом*** • Шупљи квадрат** • Најбољи посао**

			• Вежба са крунама ***Припрема за теренски рад и презентација производног плана*** • Лична карта предузећа • План инвестиција и трошкова • План производње • Обезбедити долазак предузетника. • Упутити ученике на комуникацију са релевантним службама: Агенција за привредне регистре, општина, банка, управа прихода и консалтинг предузећа **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • домаћи задатак • дневник рада • активност на часу • самостални практични рад • праћење практичног рада

Назив модула: **Финансијски извештаји као део бизнис плана**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану • Препознавање профита/добити као основног мотива пословања • Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа • Схватање значаја финансијске анализе у пословању предузећа и добијања повратне информације	• састави биланс стања • састави биланс успеха и утврди пословни резултат • направи разлику између прихода и расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране • идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа • схвати важност повезаности сва три финансијска извештаја • састави бизнис план за сопствену бизнис идеју • провери квалитет своје бизнис идеје и урађеног бизнис плана	• Биланс стања • Биланс успеха • Биланс токова готовине (cash flow) • Упоредна анализа финансијских извештаја • Припрема и презентација бизнис плана пред инвеститорима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (22 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Вежбе се реализују у кабинету / учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • За предвиђене исходе и садржаје користити обрасце и вежбе из приручника за обуку ***Биланс стања*** • Т конто ***Биланс успеха*** • Фризерски салон „Зоран” • Алинин бизнис је у опасности ***Биланс токова готовине (cash flow)*** • Тржиште корпи • Продавци коња • Господин Тодор • Талични Том**

			Припрема и презентација бизнис плана пред инвеститорима • Јавна провера бизнис планова пред осталим учесницима, наставницима и банкарима • Омогућити ученицима сва расположива средства за визуализацију • Систематизација - квиз знања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • домаћи задатак • дневник рада • активност на часу • самостални практични рад • праћење практичног рада

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

– Трговинско пословање
– Канцеларијско пословање
– Организација набавке и продаје
– Рачуноводство у трговини
– Обука у виртуелном предузећу
– Вештина комуникације
– Статистика
– Маркетинг у трговини
– Менаџмент – изборни
– Принципи економије

3.1.5.ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ЕЛЕКТРОНСКО ПОСЛОВАЊЕ

3. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV		64				64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

4. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Оспособљавање ученика за креирање публикација
- Оспособљавање ученика за израду интернет презентација
- Упознавање ученика са основним појмовима електронског пословања
- Оспособљавање ученика за коришћење електронског банкарства
- Оспособљавање ученика за коришћење електронске трговине

5. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Израда публикација	10
Интернет презентације	12
Увод у електронско пословање	10
Електронско банкарство	16
Електронска трговина	16

6. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Израда публикација**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за креирање публикација	• објасни значај публикације • направи једноставну публикацију • припреми публикацију за штампу и штампа публикацију • разликује штампане и електронске публикације • користи направљену публикацију	• Креирање просте публикације (позивница, резиме, визит карта, флајер, каталог...) – рад са текстом у публикацијама – убацивање слика и облика – форматирање садржаја публикације • Креирање разних публикација за штампање • Креирање публикација за e-mail (newsletter...) • Припрема за штампу и штампање публикације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** • Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** • Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: – ситуација – web quest – игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу

			• домаћи задатак • тестове практичних вештина

Назив модула: **Интернет презентације**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за израду интернет презентација	• објасни специфичности презентације на интернету • примени основна знања из маркетинга • дизајнира интернет презентацију • изради интернет презентацију • постави презентацију на интернет	• Презентација на интернету и њене специфичности • Web страна • Web site, blog, rss • URL • Хипер текст (HTML, XML, CSS...) • Алати за израду Web презентације WYSIWYG и HTML едитори • Поступак прављења презентације • Израда Web страна • Рад са текстом • Рад са сликама • Повезивање (линковање) Web страна • Приказивање Web презентације • Постављање Web презентације на сервер (FTP протокол и алати)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** • Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** • Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: – ситуација, web quest – игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестове практичних вештина

Назив модула: **Увод у електронско пословање**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са основним појмовима електронског пословања	• објасни елементе и основне функције електронског пословања • користи интернет у јавној управи и разуме концепт e-government-a • објасни телекомуникациони концепт у ЕП • користи заштиту и мере безбедности у ЕП	• Облици електронског пословања • EDI • B2B модел електронског пословања • B2C модел електронског пословања • M-пословање • Телекомуникациони канали • Медијуми комуникације • Протоколи и интерфејси • GIS и GPS • Интернет у јавној управи и e-government • Заштита информационох система • Сигурност у електронском пословању	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика. **Место реализације наставе** • Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** • Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: – ситуација – web quest – игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестове практичних вештина

Назив модула: **Електронско банкарство**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за коришћење електронског банкарства	• објасни елементе и функције електронског банкарства • користи електронски новац и електронски чек • користи дигитални потпис • користи јавни и приватни кључ • користи дигитални потпис и сертификат	• Електронски платни промет и системи плаћања • Системи електронског плаћања • Електронски новац • Електронски чек • Мобилни телефон у ЕП • Дистрибуираност електронског банкарства • ATM системи/банкомати • POS системи и фискалне касе • Телефонско банкарство • SMS банкарство • Мобилно банкарство • WAP банкарство • WEB TV • On-line PC банкарство • Интернет банкарство • Home Banking • Електронске мреже међубанкарских плаћања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** • Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** • Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: – ситуација – web quest – игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестове практичних вештина

Назив модула: **Електронска трговина**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за коришћење електронске трговине	• објасни елементе и функције електронске трговине • наручи робу и услуге електронским путем • купује у електронској продавници • изврши електронске трансакције	• Електронска продавница • Електронска корпа • Портали • Трговина на Web-u • IT за обраду трансакција	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** • Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: – ситуација – web quest – игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестове практичних вештина

7. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Рачунарство и информатика
- Обука у виртуелном предузећу
- Маркетинг у трговини

МЕНАЏМЕНТ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање знања о улози менаџмента у организацијама;
- Стицање знања о потреби планирања активности управљања;
- Стицање знања о стратешком менаџменту;
- Стицање знања о потреби и начинима организовања;
- Стицање знања о лидерству/вођењу као активности управљања;
- Стицање знања о важности тимског рада у организацијама;
- Стицање знања о конфликтима и управљању конфликтима у организацијама;
- Стицање знања о организационој култури;
- Стицање знања о контроли као активности управљања.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Улога менаџмента у организацијама	10
Планирање и стратешки менаџмент	12
Организовање као активност управљања	15
Вођење као активност управљања	12
Организациона култура	6
Контрола као активност управљања	9

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Улога менаџмента у организацијама**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о улози менаџмента у организацијама	• објасни улогу менаџмента у организацији • објасни развој менаџмента • објасни окружење предузећа и његове карактеристике • анализира утицај окружења на пословање предузећа • разликује активности управљања • објасни врсте одлука и методе доношења одлука • анализира процес доношења одлука • донесе одлуку на рационалан начин • објасни нивое менаџмента и вештине менаџера • објасни важност друштвено одговорног понашања предузећа • наведе примере етике у пословању	• Увод у менаџмент (појам и значај) • Еволуција мисли о менаџменту • Окружење менаџмента и борба са утицајума окружења (опште карактеристике окружења, утицај окружења) • Активности (фазе) управљања (планирање, организовање, вођење и контрола) • Доношење одлука (врсте одлука, методе доношења одлука, процес рационалног доношења одлука) • Нивои менаџмента и вештине менаџера • Друштвена одговорност и етика у пословању предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **Место реализације** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модули се реализују кроз методе активног учења

	предузећа		• Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Планирање и стратешки менаџмент**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о потреби планирања активности управљања • Стицање знања о стратешком менаџменту	• објасни важност дефинисања циљева организације • објасни важност планирања • разликује врсте планова • објасни хијерархију планова • дефинише стратегију • објасни концепт развоја стратегије • објасни процес стратешког менаџмента • разликује нивое стратегије у организацијама • објасни начине за институционализацију и операционализацију стартегије • анализира различите пословне стратегије	• Важност циљева, • Хијерархија планова, • Разлика између стратешких и оперативних планова, • Развој концепта стратегије • Процес стратешког менаџмента, • Нивои стратегије • Примена стратегије (институционализација, операционализација)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **Место реализације** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модули се реализују кроз методе активног учења

			• Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Организовање као активност управљања**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о потреби и начинима организовања	• објасни основне активности процеса организовања • разликује високу и равну хијерархију • објасни процес стварања организационе структуре – организациони дизајн • одабере концепт организационог дизајна у зависности од услова у окружењу • дефинише организациону структуру • разликује формалну и неформалну организациону структуру • објасни функционални модел организационе структуре • објасни дивизиони модел организационе структуре • објасни матрични модел организационе структуре • донесе закључак о избору модела	• Организовање – појам и активности – подела рада – подела на секторе – хијерархија – висока, равна – координација • Дизајн организације • Организациона структура (функционални модел, дивизиони модел, матрични модел) • Извори моћи и ауторитет у организацији • Делегирање ауторитета(предности, недостаци, отпори делегирању ауторитета, смернице за делегирање ауторитета, децентрализација – централизација) • Управљање људским ресурсима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **Место реализације** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модули се реализују кроз методе активног учења • Препоручене методе: студија

	организационе структуре на основу анализе услова пословања • разликује изворе моћи и ауторитета у организацији • објасни потребу делегирања ауторитета и предности и недостатке делегирања ауторитета • разликује централизацију и децентрализацију • планира људске ресурсе • врши регрутовање и селекцију кандидата за посао • препозна потребу за обуком и усавршавањем запослених • објасни критеријуме за оцену учинака и поступак утврђивања надокнаде запосленима • разликује облике померања запослених у оквиру организације • наведе примере ситуација у којима може доћи до унапређења, премештаја, деградирања и разрешења	(планирање УЉР; регрутовање; селекција; увођење у радну средину; развој запослених кроз обуку и усавршавање; оцена учинка и утврђивање надокнаде;унапређења, премештаји, деградирања, разрешења)	случаја, пројекат **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Вођење као активност управљања**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Стицање знања о лидерству/вођењу као активности управљања • Стицање знања о важности тимског рада у организацијама • Стицање знања о конфликтима и управљању конфликтима у организацијама	• објасни значај вођења у организацијама • разликује факторе и стилове лидерсва • објасни значај мотивисања запослених • објасни основне теорије мотивације • доведе у везу доминантне факторе мотивааације са обликом/начином лидерства • објасни потребу тимског рада у организацијама • разликује врсте тимова и њихове карактеристике • објасни фазе развоја тима • објасни вештине које мора да поседује тим да би ефикасно деловао • објасни значај различитих улога чланова тима и значај тимских норми • дизајнира тим у складу са дефинисаним циљем, водећи рачуна о различитим улогама и вештинама чланова тима • објасни врсте конфликата у тимовима • објасни основне карактеристике конфликата у организацијама • разликује персоналне и организационе узроке конфликата у организацијама • објасни стратегије за управљање конфликтима • примени одговарајућу стратегију управљања конфликтима у зависности од врсте конфликта	• Вођење као активност управљања, носиоци лидерства • Фактори вођства – личне карактеристике лидера – особине подређених – карактеристике средине • Приступи изучавању вођства – бихејвиористички приступ.... • Стилови вођства (класични и савремени) • Мотивација • Тимови и тимски рад (врсте тимова, фазе развоја тимова, улоге у тиму, предности и недостаци тимског рада..) • Конфликти у организацијама и њихово решавање – карактеристике – узроци – стратегије управљања конфликтима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **Место реализације** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модули се реализују кроз методе активног учења • Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Организациона култура**

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		
• Стицање знања о организационој култури	• објасни утицај организационе културе на пословање и пословне резултате организације • разликује когнитивне и симболичке елементе организационе културе • разликује основне типове организационе културе • објасни различите субкултуре у организацијама	• Организациона култура - појам, значај • Утицај организационе културе на функционисање организације • Садржај орг. културе (когнитивни и симболички елементи) • Класификација орг. култура (култура моћи, култура улога, култура задатка, култура подршке) • Организациона култура и субкултуре • Мултикултурализам корпорација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) **Место реализације** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модули се реализују кроз методе активног учења препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

Назив модула: **Контрола као активност управљања**

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

	да:		
• Стицање знања о контроли као активности управљања	• објасни циљ контроле као активности управљања • објасни значај и фазе у поступку контроле • објасни дизајнирање контролних система • објасни значај финансијске контроле • анализира резултате пословања на основу финансијских извештаја (биланс стања, биланс успеха, извештај о кретању готовине) • објасни буџетску контролу • објасни ревизију као начин контроле	• Контрола као активност управљања - појам, функција и циљ контроле; • Фазе у поступку контроле: – утврђивање стандарда – мерење резултата – поређење остварених резултата са стандардима – предузимање корективних мера • Важност контроле • Дизајнирање контролних система: – кључне резултатске области – стратешке контролне тачке • Финансијска контрола (биланс стања, биланс успеха, извештај о кретању готовине) • Буџетска контрола, • Ревизија (интерна, екстерна)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (9 часова) **Место реализације** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модули се реализују кроз методе активног учења. Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Предузетништво
- Рачуноводство у трговини
- Обука у виртуелном предузећу
- Организација набавке и продаје

ПОСЛОВНА ЕКОНОМИЈА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа;
- Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа;
- Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа;
- Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Трошкови	30
2.	Резултати пословања предузећа	20
3.	Економски принципи пословања предузећа	20

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Трошкови**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа • Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа	• објасни процес трансформације уложених ресурса у резултате • дефинише трошење фактора производње • разликује појмове – трошкови и утрошци • наведе врсте трошења • наведе трошкове према местима настанка • наведе трошкове према везаности за носиоце • наведе трошкове према начину преношења на носиоце • разликује трошкове у кратком року • дефинише фиксне трошкове • дефинише варијабилне трошкове • дефинише граничне трошкове • опише динамику укупних трошкова • илуструје графички укупне и просечне, фиксне и варијабилне трошкове • илуструје графички укупне трошкове • израчуна поједине категорије трошкова • анализира добијене резултате • анализира динамику трошкова • разликује трошкове у дугом року • дефинише калкулације трошкова • разликује калкулације трошкова • израчуна цену коштања бирајући адекватну калкулацију • анализира добијене резултате	• Трансформација уложених ресурса у резултате • Трошење фактора производње • Трошкови и утрошци • Врсте трошкова • Подела трошкова према факторима производње • Подела трошкова према местима настанка • Подела трошкова према везаности за носиоце • Подела трошкова према начину преношења на носиоце • Подела трошкова у зависности од динамике обима производње • Трошкови у кратком року • Фиксни трошкови • Варијабилни трошкови • Гранични трошкови • Динамика укупних трошкова • Трошкови у дугом року • Калкулације трошкова • Калкулације трошкова према времену израде • Калкулације трошкова према начину израде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (30 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученике упознати са основним појмовима везаним за трошкове предузећа и начине обрачуна. • Употреба графичких приказа за поједине категорије трошкова. • Утврдити цену коштања на конкретним примерима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Резултати пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа	• дефинише приход предузећа • разликује врсте прихода предузећа • дефинише просечан и маргиналан приход • идентификује факторе који утичу на приход предузећа • анализира везу укупног прихода и тражње за производима предузећа • дефинише профит предузећа • објасни изворе профита предузећа • наведе врсте прихода предузећа • израчуна укупан приход и профит предузећа	• Приход предузећа - појам и врсте • Укупан приход • Просечан приход • Маргиналан приход • Фактори који утичу на приход предузећа • Укупан приход и тражња за производима предузећа • Профит предузећа – појам и извори • Врсте профита предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученике упознати са основним појмовима везаним за приход и профит предузећа. • Утврдити резултат пословања предузећа на конкретним примерима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Економски принципи пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа	• разликује парцијалне економске принципе пословања • дефинише продуктивност • доводи у везу производњу и продуктивност • доводи у везу технологију и продуктивност • наводи циљеве мерења продуктивности предузећа • описује значај пораста продуктивности • доводи у везу људске ресурсе и продуктивност • дефинише економичност • идентификује изворе економичности • успоставља односе између трошкова и унапређења економичности • дефинише рентабилност • наведе значење и значај рентабилности предузећа • наведе циљеве мерења рентабилности предузећа • идентификује факторе унапређења рентабилности • израчунава економске принципе пословања предузећа • упореди израчунате показатеље • анализира израчунате показатеље	• Парцијални економски принципи пословања предузећа • Појам продуктивности • Производња и продуктивност • Технологија и продуктивност • Мерење продуктивности • Показатељи продуктивности • Циљеви мерења продуктивности предузећа • Значај пораста продуктивности • Људски ресурси и продуктивност • Појам економичности • Анализа економичности • Извори економичности • Поређење трошкова и унапређење економичности • Значење и значај рентабилности предузећа • Анализа рентабилности предузећа • Мерење рентабилности предузећа • Унапређење рентабилности предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученике упознати са основним појмовима везаним за економске принципе пословања. • Утврдити економске принципе пословања предузећа на конкретним примерима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Принципи економије
- Рачуноводство у трговини
- Обука у виртуелном предузећу
- Право
- Организација набавке и продаје

ПОСЛОВНИ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Усвајање знања из страног језика и јачање самопоуздања код ученика да у усменој и писаној комуникацији користи језик и да се компетентно и самосвесно споразумева са људима из других земаља;
- Оспособљавање ученика да упозна језик струке у оноликој мери која му омогућава да користи страни језик ради вођења пословне комуникације, праћења новина у струци и ширењу пословних веза.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ • Оспособљава	• разуме основне поруке и захтеве исказане	ТЕМЕ (Ове теме произилазе из описа	1. Представљање себе и других	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика

ње ученика за разумевање усменог говора	јасним стандардним језиком када је реч о блиским стручним темама • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика) • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • Примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА • Начини преговарања • Истраживање тржишта • Иновације у послу • Конкуренција • Продаја на велико и на мало **<u>Напомена</u>**: Језички садржаји су идентични као и за опште-	2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и	подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и

		образовни предмет СТРАНИ ЈЕЗИК	изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких • материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан – Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. – Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него
ЧИТАЊЕ • Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме текстове блиске струци (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку			
ГОВОР • Оспособљавање ученика за кратко монолошко	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада			

излагање на страном језику	или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. – Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. – Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. – Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације
ПИСАЊЕ • Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише пословно писмо према одређеном моделу различите садржине • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			
ИНТЕРАКЦИЈА • Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама на послу			
МЕДИЈАЦИЈА • Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава	• сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			

садржај краћих усмених и писаних текстова				која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ • Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице			

ВЕШТИНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		70				70

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне комуникације;
- Упознавање ученика са правилима пословног бон-тона;
- Оспособљавање ученика за комуницирање са представницима разних народа;

- Оспособљавање ученика за успешно обављање телефонског разговора и правилно састављање е-маил порука;
- Оспособљавање ученика за активно слушање и превазилажење конфликтних ситуација;
- Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Врсте комуникације	6
Пословни бонтон	12
Културолошке различитости народа	12
Телефонирање и електронска комуникација	12
Баријере у комуникацији	14
Продајни разговор	14

4. ЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Врсте комуникације**

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне	• разликује врсте комуникације • објасни предности и недостатке усмене и писмене комуникације • објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације • разликује намену средстава	• Врсте комуникације • Предности и недостаци усмене и писмене комуникације • Вербална и невербална комуникација • Средства комуникације – врсте и начин коришћења	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика

комуникације	комуникације (телефон, факс, компјутер) и користи их		**Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (6 часова) **Место реализације наставе** • Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* – Игра улога – Пројекат – Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословни бонтон**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Упознавање ученика са правилима пословног бон-тона	• понаша се у складу са правилима пословног бон-тона • примени правила хоризонталне и вертикалне комуникације у предузећу и конкретној служби • примени правила екстерне комуникације	• Правила пословног понашања (пословни бон-тон) • Формална и неформална интерна комуникација • Функционалне фразе и изрази који се употребљавају у екстерној комуникацији	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (12 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* – Игра улога – Пројекат – Студија случаја **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Културолошке различитости народа**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за комуницирање са представницима разних народа	• одабере прикладне теме за разговор при првом сусрету са пословним партнером • сарађује са пословним партнерима из разних средина, поштујући њихове културолошке специфичности • негује и одржава односе са већ стеченим пословним партнерима	• Културолошке карактеристике различитих народа и облици понашања у одређеним пословним ситуацијама • Међународни пословни календар	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (12 часова) **Место реализације наставе** • Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* – Игра улога – Пројекат – Студија случаја **Оцењивање**

			Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Телефонирање и електронска комуникација**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за успешно обављање телефонског разговора и правилно састављање е-маил порука	• разликује елементе разговора вођеног у личном контакту и преко телефона • припреми се за успешно обављање телефонског разговора • прими и остави поруку преко телефона • успостави односе са новим пословним партнером • разјасни евентуалне неспоразуме са пословним партнером преко телефона • уговори пословни састанак преко телефона • даје упутства за проналажење седишта предузећа • састави e-mail поруке различитих намена	• „Златна” правила вођења телефонског разговора • Функционалне фразе и изрази који се користе приликом телефонирања • Симулација телефонског разговора • Електронска комуникација- правила за писање е-маил порука	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (12 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс

			машином) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* – Игра улога – Пројекат – Студија случаја **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Баријере у комуникацији**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за активно слушање и превазилажење конфликтнх ситуација	• препозна могуће баријере у комуникацији • примени правила за активно слушање • примени различите методе решавања конфликтних ситуација	• Могуће баријере у комуникацији • Методе решавања конфликтних ситуација • Уобичајене фразе и изрази који су прикладни за разјашњавање неспоразума	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:

			• Вежбе (14 часова) **Место реализације наставе** • Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* – Игра улога – Пројекат – Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Продајни разговор**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора	• представи себе и своје предузеће и опише његову делатност • планира и припрема продајни разговор • разликује фазе продајног разговора • разликује и примени општа правила понашања продавца • разликује и примени најважније продајне вештине • примени правила аргументације за купца • одговори на приговоре купца • прилагоди приступ купцу у зависности од типа потрошача • разликује фразе и изразе које треба избегавати у продајном разговору	• Фазе продајног разговора (поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе, демонстација робе, аргументација, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај од купца) • Општа правила понашања продавца (не красти време – искористити га, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, купцу давати циљане информације, избегавати незгоде при демонстрацији производа, остати миран у свакој ситуацији итд.) • Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правила и технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) • Типови потрошача и реаговање на различите типове потрошача	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (14 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* – Игра улога – Пројекат – Студија случаја **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Организација набавке и продаје
- Менаџмент- изборни
- Обука у виртуелном предузећу
- Предузетништво
- Српски језик и књижевност
- Канцеларијско пословање

КОМЕРЦИЈАЛНО ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

Наставни програм Комерцијалног познавања робе идентичан је наставном програму образовног профила економски техничар.

3.2. ПОСЛОВНИ АДМИНИСТРАТОР

3.2.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

1.Назив квалификације: Пословни администратор
2.Подручје рада: Економија, право и администрација
3.Ниво квалификације: IV
4.Трајање образовања: четири године
5.Сврха квалификације: Обављање административнх послова за потребе одређених служби у предузећу.
6.Стручне компетенције:

- Планирање и организовање пословних активности
- Обављање пословне кресподенције и комуникације
- Вођење евиденције о запосленима
- Вођење документације
- Обављање основних књиговодствено - благајничких послова
- Обављање административних послова у области набавке и продаје за потребе предузећа

7.Опис рада

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Планирање и организовање пословних активности	- Прави свој дневни распоред - Утврђује приоритете својих активности - Припрема и организује састанке - Резервише простор, хотел и авионске карте за потребе предузећа - Организује прославе, посете и обиласке - Ангажује сервисне службе - Врши припреме за промоцију и презентацију - Прати стручну литературу

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Обављање пословне коресподенције и комуникације	- Поступа по захтеву и молбама клијената компаније по овлашћењу предпостављеног - Обавља писану интерну и екстерну комуникацију - Даје пословна обавештења и информације клијентима предузећа - Води протоколе (записнике) на састанцима - Даје клијентима основне информације о предузећу - Прикупља специфичне податке (детаље) о клијентима за потребе пословања предузећа - Негује добре пословне односе са клијентима - Обавља службену комуникацију са државним органима према овлашћењима и налогу предпостављеног

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Вођење евиденције о запосленима	- Води досијее запослених - Задужује запослене опремом - Евидентира присутност запослених - Израђује једноставније примерке уверења и решења за запослене - Издаје уверења и решења запосленима - Припрема податке и документацију за пријем нових радника и одјаву запослених - Пријављује нове раднике и одјављује запослене надлежним државним органима - Упућује запослене у компанији на општа права и обавезе
Вођење документације	- Води књигу улазне и излазне документације - Заводи и прослеђује електронску документацију - Копира и скенира документе - Ирађује и ажурира базу података о клијентима предузећа - Сортира, класификује и архивира документацију - Разврстава и дистрибуира документацију одређеним службама
Обављање основних књиговодствено - благајничких послова	- Обавља безготовинско плаћање робе, услуга и пореза - Подиже готовину и врши исплате (обавља готовинско плаћање) - Припрема месечни извештај присутности запослених на раду и даје у обрачунску службу - Води књигу улазних и излазних фактура - Израђује извештаје о периодичним трошковима
Обављање административних послова у области набавке и продаје за потребе предузећа	- Набавља администратвини материјал за своје потребе и потребе служби у компанији - Истражује стање на тржишту материјала неопходног за његов рад (интернет, часописи,...) - Припрема документацију за потребе набавке и продаје

8.Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил пословни администратор је оспособљавање ученика за обављање административнх послова за потребе одређених служби у привредном друштву**.**

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућности запослења, усмерава ученике да се оспособљавају за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у складу са концептом одрживог развоја;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

9. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
планира и организује пословне активности	- објасни организацију и везе између појединих делова предузећа - објасни организацију сопствене канцеларије - наведе принципе планирања времена и других ресурса - објасни поступке планирања, организовања и контроле канцеларијских активности - наведе поступак организовања службених састанака - наведе поступак организовања путовања за потребе компаније - наведе правила пословног бонтона	- планира канцеларијске активности - организује и прати реализацију канцеларијских активности - организује састанке - организује превоз и смештај за потребе службених путовања запослених, у земљи и иностранству - користи различита савремена техничка средства за потребе планирања и организације - комуницира са различитим сервисним службама	- савесно, одговорно, уредно и благовремено обавља поверене послове - ефикасно организује време - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад - испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према клијентима и сарадницима - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима - испољи позитиван однос према учењу и образовању током целог живота - понаша се у складу са концептом одрживог развој
обавља пословну интерну и екстерну коресподенцију и комуникацију	- објасни правила пословне и службене коресподенције - објасни начине примене савремених средстава комуникације - наведе правила писања различитих врста писмена за потребе пословне коресподенције - познаје пословну терминологију на матерњем и најмање два страна језика - познаје карактеристике различитих рачунарсих програма за потребе обављања свог посла - разликује интерну и екстерну коресподенцију и комуникацију - познаје организациону структуру предузећа - разликује типове личности - објасни културе пословања у различитим срединама - објасни значај важних датума и празника у различитим срединама - наведе државне органе и установе са којима предузећа комуницирају у зависности од врсте сопствене делатности - наведе принципе управног поступка - објасни управни поступак - објасни значај заштите личних и пословних података	- користи савремена средства комуникације и евиденције у пословању - користи технику слепог куцања - комуницира писмено и усмено са пословним партнерима и државним органима - писмено саставља различите врсте писмена за потребе пословне коресподенције - писмено и усмено комуницира на матерњем и најмање два страна језика - користи рачунар, факс, копир машину, скенер итд - прилагоди комуникацију са клијентима и сарадницима у зависности од типа личности - обавља електронску и телефонску комуникацију - прима захтеве и молбе клијената компаније и прослеђује их одређеним службама - шаље факсове и писма преко поште и електронски - пише позивна писма, екстерна и интерна обавештења - обезбеђује информације особљу ван канцеларије - води базу података о клијентима предузећа - прикупља податке о клијентима коришћењем различитих извора и техничих помагала уз поштовање правила о заштити личних и пословних података - службено комуницира са државним органима према овлашћењима и налогу предпостављеног - отвара путне налоге и по обављеном службеном путовању доставља их надлежној служби - спроведе поступак пријема и слања писмена у предузећу	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
води евиденцију о запосленима	- објасни процедуру запошљавања - објасни поступке пријаве и одјаве радника - разликује видове ангажовања лица ван радног односа - објасни права, обавезе и одговорности из радног односа - објасни врсте евиденција у вези са кадровским пословима	- попуни документацију за пријаву и одјаву радника - изради једноставније примерке потврда, типских решења за потребе запослених - води персоналне досијее - води евиденцију запослених о присутности на послу - спроведе поступак ангажовања лица ван радног односа за потребе предузећа	
води документацију	- разликује акта - објасни врсте документације - објасни поступак рада са актима, документима, фактурама и другим писменима у предузећу - објасни начине чувања различитих врста докумената - објасни видове класификовања и архивирања документације	- спроведе поступак сортирања, класификовања и архивирања документације - заводи, разврстава и распоређује документацију по секторима у предузећу	
обавља основне књиговодствено-благајничке послове	- наведе начела књижења - објасни начела финасијске културе - објасни значај рокова у књиговодству - објасни финансијске токове у предузећу - објасни начине књиговдственог евидентирања робе, основних средстава, трошкова предузећа - објасни благајничке послове - наведе благајничку документацију - објасни послове ликвидатуре	- попуни инструменте платног промета - води благајничке послове - попуњава књиге евиденција за књижење - припреми документацију за књижење - прикупи, контролише и сортира документацију неопходну за књижење - изради извештаје о периодичним трошковима - води послове ликвидатуре	
обавља административне послове у области набавке и продаје за потребе предузећа	- објасни начела уговорног односа - разликује врсте документације за потребе продаје и набавке - објасни сврху појединих докумената за потребе продаје и набавке - објасни процедуру продаје и набавке и улогу пратеће документације	- набави адекватне поклоне за потребе неговања добре пословне сарадње са клијенатима - изради различите врсте понуда за клијенте - дистрибуира промотивни материјал предузећа различитим каналима - прими и обради захтев /наруџбину/ клијента - изради одговор на рекламацију клијента по налогу предпостављеног - попуни примерке типских уговора - изради поруџбеницу за потребе одређених служби у компанији - изради рекламацију на достављену робу по захтеву надлежене службе компаније - спроведе процедуру набавке административног материјала за своје потребе и потребе служби у компанији	

3.2.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова: **111**
Разред: **први**

Циљеви предмета

1. Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
2. Развијање и неговање језичке культуре, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
3. Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
4. Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
5. Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике;
6. Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности;
7. Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова;
8. Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина;
9. Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности;
10. Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
11. Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
12. Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
13. Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
14. Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у проучавање књижевног дела	• Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	• разликује врсте уметности и њихова изражајна средства • објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности • наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности • познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике • разликује књижевне родове и врсте • одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу • износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	• Врсте уметности, подела уметности • Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности • Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика • Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору • Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве“) • Драма као књижевни род: драма по избору • Процена остварености исхода - тест	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (111 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>**

Књижевност старог века	• Упознавање ученика са митологијом, репрезента-тивним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	• објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе • наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама • тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима • објасни универзалне поруке књижевности старог века	• Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) • Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… • Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) • Софокле: Антигона • Стари и Нови завет (текстови по избору) • Процена остварености исхода	• Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност • Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 7. праћење остварености исхода 8. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Увод у проучавање књижевног дела (**15 часова)** • Књижевност старог века **(13 часова)** • Средњовековна књижевност **(12 часова)** • Народна књижевност **(13 часова)**
Средњовековна књижевност	• Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	• наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали • именује ауторе и дела • разуме поетику жанрова средњовековне књижевности • лоцира обрађене текстове у историјски контекст • објасни значај средњовековне књижевности за српску културу • анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	• Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ • Рад Ћирила и Методија • Словенска писма и развој књижевног језика • Најстарији споменици јужнословенске културе • Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) • Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ • Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ • Процена остварености исхода - тест	
Народна књижевност	• Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	• разликује лирске, епске и лирско-епске песме • уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) • процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности • тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима • упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	• Врсте народне књижевности • Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) • Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ • Ллирско-епске песме (по избору) • Ннародне проза (бајка по избору) • Кратке народне прозне врсте (избор) • Процена остварености исхода	

				• Хуманизам и ренесанса **(10 часова)** • Општи појмови о језику **(6 часова)** • Фонетика **(11 часова)** • Правопис 1 **(9 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Хуманизам и ренесанса	• Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	• наведе најзначајније представнике и њихова дела • објасни значење појмова хуманизам и ренесанса • наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе • објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	• Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници • Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) • Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао“ (приказ дела, одломак) • Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ • Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) • Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	• Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	• објасни функцију језика и појам језичког знака • разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика • наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века • наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	• Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација • Књижевни језик, језичка норма и стандардизација • Језички систем и науке које се њиме баве • Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	• Сстицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	• уме да се служи правописом • разликује гласовне алтернације • влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	• Фонетика и фонологија • Гласови књижевног језика и њихов изговор • Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима • Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење • Основна правила акцентуације српског књижевног језика	

			• Процена остварености исхода - тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом • примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом • подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	• Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на *–ов* и *–ин*, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) • Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању • разликује функционалне стилове • препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила • попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	• Језичке вежбе • Стилске вежбе • Врсте функционалних стилова - основне одлике • Разговорни функционални стил • Књижевноуметнички функционални стил • Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. • Школски писмени задаци 4 x2+2 • Домаћи задаци	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја
- Ликовна култура
- Географија
- Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**

Годишњи фонд часова: **111**

Разред: **други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Барок, класицизам, просветите-љство	• Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	• наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности • објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба • препозна одлике просветитељства на обрађеним делима • објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност • направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности • наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	• Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности • Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде“ • Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба • Молијер: „Тврдица“ • Просветитељство у Европи и код нас • Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића • Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију“ • Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) • Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (111 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Барок , класицизам, просветитељство **(17 часова)** • Романтизам **(25 часова)** • Реализам **(28 часова)** • Морфологија **(12 часова)** • Правопис **(7 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Романтизам	• Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике романтизма и њихова дела • уочава и образлаже одлике романтизма • изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања • препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	• Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • А. С. Пушкин: „Цигани“ (одломак) • А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин“ (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњегиновог одговора и анализа Оњегиновог писма Татјани и Татјаниног одговора) • Х. Хајне: „Лорелај“ • Ш. Петефи: „Слобода света“ • Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф • Значај 1847. године	

			• Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ • Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ • Ђура Јакшић: „На Липару“, „Отаџбина“ • Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор), Змајева сатирична поезија (избор) • Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном“, „Santa Maria della Salute“ • Процена остварености исхода	
Реализам	• Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике правца и њихова дела • дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела • процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело • развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	• Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Балзак: „Чича Горио“ или Толстој „Ана Карењина“ • Гогољ : „Ревизор“ • Милован Глишић: „Глава шећера“ • Лаза Лазаревић: „Ветар“ • Радоје Домановић: „Данга“ или „Вођа“ • Симо Матавуљ: „Поварета“ • Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ • Војислав Илић: (избор поезије) • Процена остварености исхода	
Морфологија	• Систематизо-вање знања о врстама речи и њиховим облицима	• одреди врсту речи и граматичке категорије • употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	• Морфологија у ужем смислу • Променљиве и непроменљиве врсте речи • Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) • Глаголи. Граматичке категорије глагола • Прилози, предлози, везници, речце, узвици • Процена остварености исхода	

Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	• Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове	• изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу • препозна одлике стручно-научног стила • примени одлике новинарског стила	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Школски писмени задаци 4x2+2 • Упознавање са одликама новинарског стила • Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања • Упознавање са одликама стручно-научног стила • Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова: **108**
Разред: **трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Модерна	• Упознавање са основним одликама правца, представници	• наведе одлике правца, представнике и њихова дела • препозна модерне елементе у изразу и форми књижевног дела • анализира одабрана дела, износи запажања и	• Модерна у европској и српској књижевности. Одлике симболизма и импресионизма • Шарл Бодлер: „Албатрос“ • А. П. Чехов: „Ујка Вања“	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе**

	ма и њиховим делима	ставове	• Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ • Алекса Шантић: „Претпразничко вече“, „Вече на школу“ • Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор), „Јабланови“ • Милан Ракић: „Долап“, „Искрена песма“ • В. П. Дис: „Тамница“, „Можда спава“ • Сима Пандуровић: „Светковина“ • Бора Станковић: „Нечиста крв“, „Коштана“ или „Божји људи“ (приповетка по избору) • Јован Скерлић: „О Коштани“ или „Божји људи“ • Петар Кочић: „Мрачајски прото“ или приповетка по избору • Процена остварености исхода	Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (108 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 9. праћење остварености исхода 10. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Модерна **(30)** • Међуратна књижевност **(35)** • Лексикологија **(11)** • Правопис 3 **(6)** • Култура изражавања **(26)**
Књижевност између два рата	• Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представници ма и делима	• наведе одлике праваца, представнике и њихова дела • наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата • успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма • В. Мајаковски: „Облак у панталонама“ • Ф. Кафка: „Преображај“ или Х. Хесе: роман по избору или Е. Хемингвеј: „Старац и море“ • Р. Тагора: „Градинар“ (избор) • Српска међуратна књижевност • М. Бојић: „Плава гробница“ • Д. Васиљев: „Човек пева после рата“ • М. Црњански: „Суматра“ • М. Црњански: „Сеобе I“ • И. Андрић: „Ex Ponto“ • И. Андрић: „Мост на Жепи“ • И. Андрић: „На Дрини ћуприја“ • М. Настасијевић: „Туга у камену“ или Т. Ујевић: „Свакидашња јадиковка“ • Р. Петровић: „Људи говоре“ (избор) • И. Секулић: „Госпа Нола“ • Процена остварености исхода	

Творба речи	• Систематизовање знања о основним правилима грађења речи	• препозна просте, изведене и сложене речи • примени основне принципе творбе речи	• Просте, изведене и сложене речи • Основни појмови о извођењу речи • Важнији модели за извођење именица, придева и глагола • Основни појмови о творби сложеница и полусложеница • Процена остварености исхода	
Лексикологија	• Упознавање ученика са основама лексикологије	• препозна и одреди вредност лексеме • уме да се служи речницима • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	• Основни појмови из лексикологије (лексема, њено значење) • Полисемија и хомонимија • Синонимија и антонимија • Састав лексике српског књижевног (стандардног) језика • Дијалектизми,архаизми и историзми,неологизми, жаргонизми, вулгаризми • Фразеологизми • Термини • Речници и служење њима • Процена остварености исхода- тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми • скраћује речи у складу са прописаним правилима	• Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања • Скраћенице	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА :Грађанско васпитање/Верска настава Музичка култура

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**

Годишњи фонд часова: **96**

Разред: **четврти**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Савремена поезија	• Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представници-ма и делима	• наведе обележја савремене поезије • тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима • изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	• Одлике савремене поезије • Избор из светске лирике 20. века (Превер, Ахматова, Цветајева, Бродски) • Васко Попа: „Каленић“, „Манасија“, „Кора“ (избор из циклуса Списак) • Миодраг Павловић: „Научите пјесан“, „Реквијем“ (или две песме по избору) • Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (избор) • Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати“ • Стеван Раичковић: „Камена успаванка“ (избор) • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (96 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима - драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 11. праћење остварености исхода 12. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Савремена поезија **(14 часова)** • Савремена проза **(29 часова)** • Савремена драма **(8 часова)** • Класици светске књижевности **(8 часова)** • Синтакса **(9 часова)** • Правопис **(6 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Савремена проза	• Упознавање са књижевнотеоријским појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним представници-ма и делима	• именује различите прозне врсте и приповедне поступке • тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима • интегрише лично искуство током читања и тумачења дела • вреднује дело износећи аргументе	• Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа • Есеј. Исидора Секулић: „О култури“, • Иво Андрић: „Разговор с Гојом“ или „О причи и причању“ • Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје“ (избор) • Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ • Борхес: „Чекање“ • Роман. Албер Ками: „Странац“ • Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Владан Десница: „Пројећа Ивана Галеба“ (одломак по избору као пример за роман-есеј) • Меша Селимовић: „Дервиш и смрт“	

			• Добрица Ћосић: „Корени“ • Добрица Ћосић: „Време смрти“ (избор одломака) • Књижевна критика. Петар Џацић: „О Проклетој авлији“ • Процена остварености исхода	
Савремена драма	• Упознавање са основним одликама савремене драме, представници-ма и делима	• увиди разлику између традиционалне и савремене драме • упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације • формулише личне утиске и запажања о драмском делу	• Одлике савремене драме • С. Бекет: „Чекајући Годоа“ • Душан Ковачевић: „Балкански шпијун“ • Драмска књижевност и други медији - Б. Пекић: „Чај у пет“ или А. Поповић: „Развојни пут Боре шнајдера“ или Љ. Симовић: „Путујуће позориште Шопаловић“ • Процена остварености исхода	
Класици светске књижевности	• Упознавање са писцима и делима светске књижевне баштине	• препозна свевременост обрађених тема • тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	• В: Шекспир: „Хамлет“ • Е. А. По: „Гавран“ • Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна“ • Процена остварености исхода	
Синтакса	• Систематизовање знања из синтаксе	• одреди синтаксичке јединице и њихову функцију • одреди типове независних и зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција • разуме појам конгруенције • познаје систем глаголских облика	• Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска реченица, синтагма, реч) • Основне реченичне и синтагматске конструкције	
	•	•	• Падежни систем и његова употреба. Предлошко-падежне конструкције Конгруенција. Синтакса глаголских облика. Систем зависних реченица, • Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне)Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе) • Процена остварености исхода	

Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописне знаке у складу са језичком нормом • употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	• Правописни знаци • Општа правила интерпункције у реченици	
Култура изражавања	• Усавршавање културе изражавања и неговање интересовања за праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	• напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте • састави биографију, молбу, жалбу, приговор… • процењује вредност понуђених културних садржаја	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Писање есеја • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2 • Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање/Верска настава Социологија са правима грађана

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) • разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, формуларима, ознакама, етикетама) • разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	• Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) • Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) • Познати градови и њихове знаменитости • Спортови и позната спортска такмичења • Живот и дела славних људи XX века (из света науке и културе) • Медији (штампа, телевизија) • Интересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (распрострањеност и примена) СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним
		• послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање	критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних

		- *Tag questions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) - *Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан	хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) • разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компју-теру, декларације о производима, упутства за употребу и примену)			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодевне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје	- Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 1. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице		дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• саставља кратак текст (мејл, писмо) о одговарајућој теми • пише кратке поруке релевантне за посао (место и термини састанка) • пише краћи текст о себи и свом окружењу • попуњава формулар где се траже опширнији лични и пословни подаци	2. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Квантификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Модални глаголи: *may can, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно)		оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно • поставља једноставна питања у вези са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста			

	(бројеви, подаци о количинама,време, датум) • напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку	- *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) - *used to* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• на једноставан начин сажме и преприча садржај краћих текстова	**ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица** Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*).		

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије(именички и глаголски наставци, основни ред речи) • користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернет итд.)	**Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* і *qualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* і *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума. **Глагол** Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere.*		
		Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*. Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo*		

		non sono utaluano. (Tu) seu utaluano? Сложена реченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu*. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts* **Придеви** Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie* **Бројеви** Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола **Реченице**		

		Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне. **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор. **Именице** Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.**		

		Придеви Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худиший. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви** Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи** Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога. **Предлози** Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом 1) копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером.		

		Это утверждение является спорным. 2) отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** 1) директним објектом Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. 2) индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом. 3) Зависном реченицом Брат в письмьме сообщает, что он летом приедет к нам. **Временски односи** Реченице с одредбом 1) изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя. 2) изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов. **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты. Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом 1) у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. 2) у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку.		

		ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** **Именичка група** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима.		

		Tráeme algún libro de García Márquez. *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.* **Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу** *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.* *¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una*		

		hora… **Поређење** *Más que, menos que, el/la más, tan…como*, *Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.* **Одредбе за начин** Прилози на *–mente* и прилошке конструкције *Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.* **Изрази за меру и количину** Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos… *¿ Cuántos estuduantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.* **Сложене реченице са инфинитивом (са модалним глаголима и финалне реченице)** *Quiero viajar.* *Lo hago para satisfacerte.* **Ортографија** Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику). Писање великог слова.		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) • разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	• Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање • (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље • открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника • уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких	14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника	одредби. - *Tag questions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)		задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)	*Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 2. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив		• из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације	- Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Квантификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА -		четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• аргументује свој став о медијском тексту • смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку и обављања посла			

		1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Модални глаголи: *may can, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) - *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) - *used to* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might и will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица** Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*).		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

		Заменице Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* і *qualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* і *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума. **Глагол** Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere,* *andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere.*		

		Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*. Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu,* *duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложена реченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu.* Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и		

		падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts* **Придеви** Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie* **Бројеви** Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола **Реченице** Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор. **Именице** Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: - ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких		

		промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко** **обрађивати као лексику.** **Придеви** Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худишй. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви** Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи** Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога. **Предлози**		

		Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом 1) копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером. Это утверждение является спорным. 2) отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** 1) директним објектом Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. 2) индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом. 3) Зависном реченицом Брат в писмьме сообщает, что он летом приедет к нам.		

		Временски односи Реченице с одредбом 1) изражене прилогом Я пришёл раньше тебя. 2) изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты. Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом 1) у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. 2) у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку. **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација**		

		pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** **Именичка група** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno,* *ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz*		

		trabajador/trabajadora *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.* **Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу** *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.* *¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora…* **Поређење** *Más que, menos que, el/la más, tan…como,* *Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.* **Одредбе за начин** Прилози на *–mente* и прилошке конструкције *Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.* **Изрази за меру и количину** Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos…		

		¿ Cuántos estuduantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta. **Сложене реченице са инфинитивом (са модалним глаголима и финалне реченице)** *Quiero viajar.* *Lo hago para satisfacerte.* **Ортографија** Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику). Писање великог слова.		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **трећи**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

			информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме опис догађаја и осећања • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tag questions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)		друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати
ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке	- *Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 2. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 1. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице		• из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку	- Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве- 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА		да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама	1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Модални глаголи: *may can, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) - *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) - *used to* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might и will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно.

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.	простору. 4. Кондиционал први **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица** Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*),		Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)	скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*). **Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*).		

		Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* і *qualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* і *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go* *(largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.		
		Глагол Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere,* *andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere.* Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*. Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложена реченица:		

		Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u tueu nupotu. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu.* **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts* **Придеви** Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie* **Бројеви** Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит		

		најфреквентнијих глагола **Реченице** Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор. **Именице** Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: - ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко** **обрађивати као лексику.** **Придеви** Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худишй. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви** Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи**		

		Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога. **Предлози** Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом 1) копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером. Это утверждение является спорным. 2) отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** 1) директним објектом Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. 2) индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом.		

		3) Зависном реченицом Брат в письмьме сообщает, что он летом приедет к нам. **Временски односи** Реченице с одредбом 1) изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя. 2) изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов. **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты. Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом 1) у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. 2) у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку. **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;		

		Поређење придева **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** **Именичка група** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno,* *ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?*		

		Pregúntale si ha cogido la tarjeta. *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.* **Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу** *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.* *¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora…* *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.*		

		Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.* *¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora…*		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **четврти**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме суштину битних информација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разго-ветно стандардним језиком • разуме суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје	Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и

		• Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми)	14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме и схвати смисао сложенијих текстова, шематских приказа, упутстава,уговора • разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку • разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште	**ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** **У четвртом разреду наставнику се препоручује да врши честе систематизације граматичких садржаја, чије је усвајање и учење било предвиђено у претходним разредима. Обим нових садржаја који се уводе у четвртом разреду, као и степен њиховог продубљивања, зависи, првенствено, од нивоа савладаности претходно обрађиваних граматичких садржаја, али и од когнитивног стила ученика.** I. РЕЧЕНИЦА - Сви типови упитних реченица - Директна и индиректна питања - Индиректни говор: рецептивно и продуктивно		

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање	• на изразитији начин води монолошки тип излагања • говори о утисцима,употребљавају ћи прецизније и комплексније изразе • даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања • даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку	а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) изјаве и птиња са променом глаголских времена - Релативне клаузе - Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд). II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 4. Члан - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту 5. Именице - Бројиве и небројиве именице 6. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити и утврдити сва садашња времена - Обновити и утврдиити сва прошла времена		школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења • напише извештај или протокол о догађају или са састанка • писмено конкурише за неки посао			

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши унапред припремљен разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • оствари комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника • образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме	- Разлика између *Used to* Past Continuous - Обновити и утврдити све начине зе изражавање будућности - Глаголи стања - Модални глаголи: *should, must, will, may, might,* - Пасивне конструкције – the Present Simple, Past Simple , Present Perfect (продуктивно и рецептивно), плстала времена само рецептивно - *wish* + Past simple /w*ould* - *Have something done* (само рецептивно) 2. Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно) 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Именице** Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*, итд.		Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• сажима и препричава садржај текста, филма, разговара и сл.			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми • пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима	Системски приказ морфолошких карактеристика. **Члан. Употреба члана. Систематизација**. Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба. Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом. Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre.* Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.* Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*). Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*). Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*. Партитивни члан. *Mangio delle mele.* Изостављање у негацији. *Non mangio pane.* Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава сложеније структуре и процесе(номинализације, градације и трнасформације), контролише граматичка знања и исправља своје грешке			
		Заменице Личне заменице у служби субјекта. Наглашене личне заменице у служби објекта. Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта. Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielo compro.* Измештање индиректног објекта испред предиката (*Chiedi di Maria? Non l'ho vista da tanto).* Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице *chi*? и *che*?/ *che cosa*? Неодређене заменице, придеви (niente/*nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*) Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio. Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa. Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)		

		Придеви Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande* Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.* Апсолутни суперлатив *Maria è bellisima.* Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo. Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (più grande : maggiore; più buono : migliore). Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве. Показни придеви: *questo, quello*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*. Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви. Алтеративни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto. Суфикси -enne и -ina за бројеве *quarantenne*, *sulla quarantina*. **Предлози** Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*. Употреба предлога ***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), ***da*** *Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*) **Глаголи** Садашње време (*Presente Indicativo*) Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore Повратни глаголи. Употреба глагола *piacere*. Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних		

		глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.* Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?* Прошло време погодбеног начина (Condizionale Passato). *Avrei preso volentieri una pizza ieri sera.* Футур правилних и неправилних глагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque.* Предбудуће време (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.* Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.* Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.* Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.* Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.* Правилни и неправилни глаголи. Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта. Герунд, глаголски прилог садашњи. Gerundio. Облици трију конјугација и неправилних глагола. Структура stare + gerundio. **Прилози** Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена (*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù* Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?* Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente* Поређење прилога. Компаратив и суперлатив прилога		

		bene и *male*. Грађење суперлатива апсолутног прилога помоћу наставка -issimo. Положај прилога *mai, sempre, ancora*, già уз *passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella)*. **Речца *ci*** (с прилошком вредношћу) и *ne* (*Ne torno adesso*) и заменичком вредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца ci са заменичком вредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).* **Везници.** **Реченица:**Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику. питна реченица: с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом Ред речи у реченици. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.* Ireална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.* Правила о слагању времена. Исказивање претпрошлости и будућности у прошлости. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Партицип** I **и** II **у**: - **атрибутивној употреби** das spielende Kind; die streikende Arbeiter - **адвербијалној употреби** Sie gingen erzählend durch den Garten. . **- предикативној употреби** Die Reise war anstrengend. Die Fragen sind vorbereitet. **- партиципи као део номиналне групе речи са редоследом елемената** Die in der Luft schwebenden Staubteilchen; die gestern bestellten Bücher die erzielten Arbeiteleistungen. **- препознавање еквивалентних атрибутивних реченица**		

		Ein weinendes Mädchen. Ein Mädchen das weint. Der sich nähernde Zug. Der Zug, der sich nähert. Die gestern gedruckte Zeitung. Die Zeitung, die gestern gedruckte ist. **Инфинитив** **- са** zu, ohne zu, um zu, anstatt zu у **функцији еквивалентних зависних реченица.** Es ist wichtig pünktlich zu sein. /Es ist wichtig, dassman pünktlich ist./ Er braucht nur einige Minuten um die Aufgabe zu lösen./ Er braucht nur einige Minuten, damit er die Aufgabe löst./ **Ред речи у реченици са тежиштем на положају глагола - систематизација** ЛЕКСИКОЛОГИЈА Идиоми, фразеологизми, туђице (деклинација) ЛЕКСИКОГРАФИЈА Енциклопедијски речници; најпознатије енциклопедије и служење њима. **РУСКИ ЈЕЗИК** **Именице** Обнављање и систематизација типова именица, обрађених у претходним разредима **Заменице** Присвојне заменице 1.,2. и 3. лица и заменица свой Показне заменице этот, тот Неодређене заменице са речцом –либо, кое **Придеви** Продуктивни суфикси описних придева –ист, -аст, -ат, -ив, -лив, -чив Поређење придева и прилога **Глаголи** Обнављање и систематизација: Времена Прошло време глагола са основом на сугласник **Бројеви** Слагање бројева са именицама и придевима **Речце** Разве, неужели,ли, хоть, даже **СИНТАКСА** Инфинитивне реченице (**Что мне сказать тебе**)		

		Именски предикат (**Ломоносов- знаменитый учёный**) Исказивање отсуства, присуства (**В природе имеются разные минералы**) **Основне мерне јединице и њихове скраћенице** **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разедима систематизују се како би ученици спонтано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији. Посебна пажња посвећује се: - оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр, када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго; - оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке. Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на референтним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик. **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** **Именичке групе** Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. *Pluralia tantum.* Одређени члан. Одсуство одређеног члана. Неодређени члан (значење у једнини и множини) Бројеви. Редни бројеви. Придеви. Положај придева у односу на именицу. Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица. **Сложена реченица** Препознавање односа глевне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена		

		и функција; пре свега рецептивно). **Изражавање компаративности** *Tan(to)…como…Esta pelicula es tan interesante como la que vimos la semana pasada.* *Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.* *Más / menos….que* *Menor / mayor…que* *Major / peor…que* **Суперлатив** (Релативни и апсолутни: указати на разлике у значењу.) *El libro más interesante que he leído…* *Es un libro interesantísimo* **Именице** Системски преглед рода и броја. **Бројеви** Читање разломака, математичких знакова и радњи. **Творба речи** Сложенице (најчешће комбинације): Sacacorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas… деривација а) помоћу префикса *a-, in-, anti-, super-…* б) помоћу суфикса *-mente, - able, -so/a,…..* **Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива** *los deberes,* Придева *El lindo, la bonita* Прилога *El bien, el mal….* **Лексикологија** Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија. **Лексикографија** Стручни и енциклопедијски речници.		

Назив предмета: **Физичко васпитање**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање;	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину,	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:***

као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	• Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и	технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?.	**Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном тхником. Скок увис леђном техникаом ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана премета странце удесно и улево; - за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскомом на обе ноге („рондат“) ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка;

	манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	• Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	- разношка - за **напредни ниво**: склонка ***3. Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице** /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0 (одношка), завршити боком према притци. ***5. Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; ковртљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом). ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела (**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7. Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно,

• Спортска игра (по избору) • физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.			замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање. • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче)

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**74**
Разред:	**други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)**
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	

				• **практична настава (62часа)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика;	• Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања • Примена стечених умења, знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада • Естетско истраживање покретом и доживљавање естетских вредности; • Усвајање етичких вредности и подстицање	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче. • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. • Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на	

• Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	вољних особина ученика • Стицање и усавршавање моторичких знања, умећа, вештина, техника и навика предвиђених програмом за базичне спортске гране. • Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама; • Увођење ученика у организовани систем припрема за игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских	позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном. • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у	резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај - премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну - за **напредни ниво** премет напред упором ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем ***3. Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред	- за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа

	елемената у цјелине: рад-одмор; на-презање-релаксација; убрзање-успо-равање; • Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање. .	слободном времену. • Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5. Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7. Коњ са хватаљкама*** **За ученике:**	**Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Минимални образовни захтеви** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (13 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (13часова). • Спортска игра: по избору школе(12

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активнот: у складу са могућностима школе			- из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета: **Физичко васпитање**

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препознати везе између физичке активности и здравља. • Објаснити карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабрати и извести вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији.	• Вежбе обликовања(јачања, лабављење и растезање). • Вежбе из корективне гимнастике • Провера стања моторичких и функционалних способности-	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именовати моторичке способности које треба развијати и која су средства и методе за њихов развој; • Применити (изводити) адекватна средства за развој и усавршавање моторичких способностииз: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој:	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; • Трчање на 60 м и 100 м; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре;	

		снаге, брзине, гипкости, спретности и окретности. .	• Аеробик • Обука техника пливања	бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (60 часова)**
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче. • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. • Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинаматреба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. ***Трчање*** Трчање на 100 м – ученици и ученице, на 1000 м – ученици, на 800 м – ученице, Штафета 4х100 м ученици и ученице. ***Скокови*** Скок удаљ –одабраном техником; Скок увис- одабраном техником. ***Бацање*** Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг и ученице 4 кг. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама (опружено).	**<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја.

	вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном. • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у	- комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180^0; окрет на две или једној нози; премет странце; колут напред суножним одразом и малим летом; вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); - **за напреднији ниво:** колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка; прескоци са заножењем и „прекопит“ ***3. Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи –издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок **4. Разбој** **За ученике** /паралелни разбој/: - из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упор јашући; прехват на в/п; премах одножно заножном	Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали.

		слободном времену. • Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у предњиху (уз помоћ) до става на тлу, лећима према в/п; - *једна притка*: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90^0. ***5. Вратило*** **За ученике** /доскочно и дохватно или дочелно вратило/: - /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплидуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; - /дохватно или дочелно/:ковртљај назад у упору. ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90^0 до упора чучећег; усправ, одручити; кораци у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90^0 у успону; саскок пруженим телом или, за **напреднији ниво** – са предножним разножењем **7. Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - из упора предњег коло предожно десном, коло предножно левом; - из упора стражњег коло одножно десном, коло одножно левом	У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа. **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (12 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова. • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа).

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе			**Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • **Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање**	**ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета: **Физичко васпитање**

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **четврти**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама.
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости,	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	

		гипкости, спретности и окретности;		**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (6 часова)** • **практична настава (54часа)**
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Програм по избору ученика: • Ритмичка гимнастика и народни плесови • Спортска игра	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре.	**Подела одељења на групе** Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају

(по избору) • Рукомет • Фудбал	вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног	карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања;	- Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни	школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна

• Кошарка • Одбојка • Пливање	опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	• Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичељима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима.	објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (10 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10) часова. • Спортска игра: по избору школе(11 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (9 часова). • Пливање (9 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току

• Борилачке вештине • Клизање, скијање			**ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред do 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Физика

- Екологија и заштита животне средине
- Ликовна култура
- Музичка култура

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:	1. Развијање логичког и апстрактног мишљења; 2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика; 3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа; 4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских фигура и њихови узајамни односи; 5. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду; 6. Стицање способности за примену знања у стручно-теоретским предметима; 7. Формирање основа за наставак образовања; 8. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.
Годишњи фонд часова:	**74 часа**
Разред:	**први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	• Проширивање знања о скупу реалних бројева • Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	• разликује различите записе бројева из скупова *N, Z, Q*, и те бројеве приказује на бројној правој и пореди их. • разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације N⊂Z⊂Q⊂R, I⊂R • израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда • одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси • заокругли број на одређени број децимала • одреди апсолутну и релативну грешку	• Преглед бројева, операције са реалним бројевима • Апсолутна вредност реалног броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања • Апсолутна и релативна грешка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (74 часа) **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду;
ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	• израчуна одређен део неке величине • одреди непознате чланове просте пропорције • прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе • препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени је при решавању једноставних проблема и. прикаже графички • одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	• Размера и пропорција • Директна и обрнута пропорционалност • Прост сразмерни рачун • Рачун поделе • Процентни и промилни рачун	

РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	• Проширивање знања о полиномима • Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	• сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз •	• Полиноми • Растављање полинома на чиниоце • НЗД и НЗС полинома • Трансформације рационалних алгебарских израза	• упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. • **Реални бројеви:** истаћи принцип перманенције својстава рачунских операција. Приликом обраде садржаја о грешкама израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. •

ГЕОМЕТРИЈА	• Обнављање основних појмова у геометрији • Проширивање знања о трогловима и четвороугловима	• разликује основне и изведене геометријске појмове • разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) • наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) • наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла • дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла • конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла • конструише значајне тачке трогла • наведе својство тежишта • наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу • разликује врсте четвороуглова и њихове особине • наведе ставове о паралелограму и уме да их примени • наведе особине специјалних паралелограма формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова	• Геометријски појмови и везе између њих • Троугао • Значајне тачке троугла • Четвороугао • Талесова теорема	• **ропорционалност:** приликом обраде теме бирати задатке у којима се види примена знања из ове области на реалне примере: нпр. планови и географске карте, повећање или смањење цене производа, итд. • **Рационални алгебарски изрази:** тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. • **Геометрија:** инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. • **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим примерима из свакодневног живота.

ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ	• Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији • Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену • Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на решавање проблема • реши једначину које се своди на линеарну једначину • дефинише појам линеарне функције • прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију • реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења • реши систем линеарних једначина са две непознате	• Линеарна једначина и њене примене • Линеарна функција и њен график • Линеарна неједначина • Систем линеарних једначина	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Реални бројеви **9 часова;** • Пропорционалност **13 часова;** • Рационални алгебарски изрази **14 часова;** • Геометрија **15 часова;** • Линеарне једначине и неједначине **15 часова.** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8** часова.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **74 часа**

Разред: **други**

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА	• Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности • Оспособљавање за примену тригонометријских функција у практичним проблемима	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице • конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • наведе тригонометријске идентичности и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих • наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) • примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање практичних проблема	• Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу • Вредности тригонометријских функција за углове од 00 , 300 , 450 , 600 , 900 • Основне тригонометријске идентичности • Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (74 часа). **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.

СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	• Проширивање знања о степеновању и кореновању • Уочавање веза између степеновања и кореновања • Овладавање поступком рационалисања имениоца • Стицање основних знања о комплексним бројевима	• наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • наведе особине операција кореновања и примени их у трансформацијама једноставних израза • наведе особине операција степеновања са рационалним изложиоцем и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • рационалише именилац разломка у једноставним случајевима • дефинише појам имагинарна јединица и комплексни број • сабира, одузима, множи и дели два комплексна броја	• Појам степена. Операције са степенима • Степен са целим изложиоцем • Појам корена. Операције са коренима • Степен са рационалним изложиоцем • Рационалисање имениоца разломка • Појам комплексног броја и операције са њима	• Тригонометрија правоуглог троугла: садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота, нпр. величина сенке. Поновити правила заокруживања бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора, као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. • Степеновање и кореновање: при проширивању скупа из кога је изложилац нагласити да и даље важе основне особине степеновања и кореновања. Посветити потребну пажњу децималном запису броја у стандардном облику. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреди вредност

ФУНКЦИЈА И ГРАФИК ФУНКЦИЈЕ	• Упознавање основних својстава функција • Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података •	• наведе примере функција • одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику • прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине; • податке представљене у једном графичком облику представи у другом;	• Појам функције. • Функције са коначним доменом • Графичко представљање функције • Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова • Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела,график, дијаграм, круг) • Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	корена и степена датог броја. • Функција и график функције: приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. • Квадратна једначина и квадратна функција: показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. • Тела: користити моделе и симулације на рачунару. Површина полиедара је наставак површине многоугла, па је потребно уз примере обновити градиво. Објаснити појам запремине. Навести Кавађеријев принцип. Обрадити и задатке у којима се примењује тригонометрија.
КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА	• Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина • Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције	• реши непотпуну квадратну једначину у скупу R • наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R • примени образац за решавање квадратне једначине • одреди природу решења квадратне једначине • растави квадратни трином • скицира и анализира график квадратне функције (да прочита нуле функције, максимум или минимум, где расте, а где опада)	• Квадратна једначина • Образац за решавање квадратне једначине • Природа решења квадратне једначине • Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце • Квадратна функција и њен график	

ТЕЛА	• Проширивање знања о телима • Уочавање односа у простору • Разумевање површине и запремине тела и примена на конкретне примере	• израчуна обим и површину фигура у равни • објасни како настају призма и пирамида • примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине полиедара • објасни како настају ваљак, купа, сфера и лопта • примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине обртних тела • реши једноставније проблемске задатке у којима су описана и/или уписана тела	• Обим и површина фигура • Призма • Пирамида • Ваљак • Купа • Лопта	<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. <u>Оквирни број часова по темама</u> • Тригонометрија правоуглог троугла 9 часова; • Степеновање и кореновање 16 часова; • Функција и график функције 7 часова; • Квадратна једначина и квадратна функција 17 часова; • Тела 17 часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **72 часа**

Разред: **трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ	• Упознавање са координатном методом • Разумевање зависности положаја праве и међусобног положаја две праве од коефицијената k и n • Разумевање зависности положаја кружнице и међусобног положаја праве и кружнице од коефицијената у њиховим једначинама	• примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) • израчуна растојање између две тачке и обим троугла ако су дате координате његових темена • разликује општи облик једначине праве од екплицитног облика и преведе један запис у други • објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n • одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца • одреди једначину праве одређену датим двема тачкама • примени услов паралелности две праве • израчуна растојање тачке од праве • преведе општи облик једначине кружнице у екплицитни • одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице	• Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам • Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке • Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и екплицитни облик једначине праве • Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца • Једначина праве одређена двема тачкама • Узајамни положај две праве • Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве • Једначина кружнице • Узајамни положај праве и кружнице	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (72 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. • **Аналитичка геометрија у равни:**

НИЗОВИ	• Упознавање са појмом низа • Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	• препозна низ и да га настави (једноставнији примери) • препозна аритметички низ, објасни шта су n и d и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова аритметичког низа • препозна геометријски низ,објасни шта су n и q и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова геометријског низа	• Појам низа • Аритметички низ • Збир првих n чланова аритметичког низа • Геометријски низ • Збир првих n чланова геометријског низа	истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве.Једначину кружнице обрадити у општем и канонском облику.

ЕЛЕМЕНТИ ПРИВРЕДНЕ МАТЕМАТИКЕ	• Стицање основних знања и примена простог каматног рачуна • Стицање основних знања из сложеног каматног рачуна • Примена сложеног каматног рачуна у рачуну улога • Примена сложеног каматног рачуна у рачуну ренте	• примени основну пропорцију простог каматног рачуна за време дато у годинама, месецима, данима • израчуна интерес на основу каматног броја и каматног кључа • израчуна камату на више сума • примени каматни рачун више сто и ниже сто • примени термински рачун, есконтовање меница, рачун штедног улога • израчуна месечну отплату код потрошачких кредита • примени верижни рачун у проблемима продаје и куповине валута • препозна разлику између простог и сложеног каматног рачуна • објасни појам декурзивног обрачунавања интереса • израчуна увећану вредност главнице • израчуна време и каматну стопу • израчуна почетну вредност главнице • израчуна сложену камату • објасни појам конформне каматне стопе • одреди увећану вредност више периодичних улога при улагању почетком и крајем периода • израчуна број улагања • израчуна каматну стопу • објасни појам садашње (почетне) вредности више периодичних сума које се исплаћују почетком или крајем периода • израчуна збир дисконтованих вредности • одреди вредност исплате крајем и почетком периода • израчуна број исплата • израчуна вредност каматне стопе	• Главница, проста камата, каматна стопа и време • Каматни рачун од сто • Каматни број и каматни кључ • Средњи рок и рок салда дуговања • Есконтовање меница • Штедни улог • Потрошачки кредити • Валуте и девизе • Сложена камата • Увећана вредност главнице • Декурзивни каматни чинилац • Време и каматна стопа • Почетна вредност главнице • Конформна каматна стопа • Улагање почетком периода • Улагање крајем периода • Број улагања • Каматна стопа • Садашња вредност више појединачних сума • Број исплата • Каматна стопа • Комбиновани примери	**Низови:** низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. проблем сложеног интересног рачуна). • **Елементи привредне математике:** Нагласити разлику између рачуна улога и рачуна ренте. Елементе кредита подробно обрадити кроз израду примера амортизационих планова са малим бројем периода. Нагласити разлику између кредита са релативном и конформном каматном стопом. Користити рачунаре и софтвер у настави. Наводити разноврсне примере из праксе. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Аналитичка геометрија у равни**: 17 часова;** • Низови **7 часова;** • Елементи привредне математике: **40 часова.** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8** часова.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **64 часа**
Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

ЗАЈАМ	• Стицање основних знања о елементима зајма • Овладавање поступком амортизације поступком зајма • Стицање основних знања о конверзији зајма	• разликује врсте зајмова • објасни смисао амортизације зајма • објасни појам ануитета, отплате, интереса, отплаћеног дела дуга и остатка дуга • повезује елементе зајма и да их израчуна • израчуна ануитет • израчуна каматну стопу • израчуна број периода отплаћивања • израчуна износ дуга на почетку обрачунског периода • израчуна интерес и отплату за било који период амортизације зајма • сачини амортизациони план • изврши контролу ваљаности амортизационог плана • сачини план амортизације зајма подељеног на обвезнице • објасни појам конверзије зајма • препозна промену услова отплаћивања зајма • одреди нови ануитет након промене времена амортизације или промене каматне стопе	• Зајам и ануитет • Појам амортизације зајма • Отплата • Интерес • Зајам подељен на обвезнице • Каматна стопа • Број периода отплаћивања • Дуг на почетку периода • Однос између ануитета отплате и остатка дуга • Амортизација зајма • Промена времена амортизације • Промена каматне стопе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (64 часа) **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију теме** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.

ПРИМЕРИ ПРАКТИЧНЕ ПРИМЕНЕ ПРИВРЕДНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ МАТЕМАТИКЕ	• Примена елемената привредне и финансијске математике у практичним задацима из области пословне администрације	• обрачуна плате за све раднике у предузећу на основу познатих података • обрачуна порезе и доприносе • припреми потребну пратећу документацију • обрачуна штедне улоге и изради табелу • књижи све уплате и исплате и обрачунавати салдо камате • направи комплетан план амортизације зајма • направи план амортизације зајма подељеног на обвезнице	• Обрачун плата • Обрачун пореза и доприноса • Рачун штедног улога • Амортизација зајма	• **Зајам:** предлози за израду семинарских радова на теме: - прикупљање понуда кредитирања у различитим банкама и анализа повољности понуда уз употребу софтвера - израда амортизационог плана зајма на рачунару за случајеве да су познати различити елементи зајма - израда плана амортизације зајма после конверзије уз промену различитих услова кредитирања. • **Примери практичне примене привредне и финансијске математике:** користити софтверске пакете у бироу за учење. • **Комбинаторика:** при решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације комбинаторним проблемима у којима нема понављања. Задатке повезивати са свакодневним животом. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу.

КОМБИНАТОРИКА	• Разликовање врста распоређивања елемената скупа • Разумевање и примена биномног обрасца	• примењује правило збира и производа и основне комбинаторне конфигурације • одреди број пермутација датога скупа • одреди број варијација датога скупа • одреди број комбинација датога скупа • уме да запише пермутације (варијације, комбинације) датога скупа од највише четири члана • примени биномни образац • уме да одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома на n-ти степен • примени знање из комбинаторике на израчунавање вероватноће догађаја	• Правило производа и правило збира • Закон искључења • Пермутације • Варијације • Комбинације • Биномни образац • Класична дефиниција вероватноће	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Зајам **26** часова; • Примери практичне примене привредне и финансијске математике **17** часова; • Комбинаторика: **13** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8** часова.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Статистика
- Рачунарство и информатика
- Пословна информатика са електронским пословањем
-

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљеви предмета: **Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад у савременом друштву.**

Разред **први**

Назив и трајање модула предмета

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
	В
Основе рачунарске технике	16

Обрада текста	16
Табеларни прорачуни	16
Слајд - презентације	12
Интернет и електронска комуникација	14
УКУПНО:	**74**

Назив модула: **Основе рачунарске технике**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за коришћење основних могућности рачунарског система	1. класификује фазе историјског развоја рачунара 2. наведе примере употребе РС у свакодневном животу 3. дефинише појмове хардвера и софтвера 4. објасни Фон Нојманов модел рачунара 5. разликује јединице за меру количине података 6. разликује основне компоненте рачунара 7. разликује факторе који утичу на перформансе рачунара 8. разликује врсте софтвера 9. дефинише оперативни систем (ОС) и наводи његове главне функције 10. подешава радно окружење ОС 11. хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и датотекама	• историјски развој технологија за складиштење, обраду и пренос података • примена РС у разним областима људске делатности • блок-схема Фон Нојмановог модела рачунарског система • јединице за мерење количине податка (бит, бајт, редови величине) • основне компоненте рачунара и њихов утицај на перформансе рачунара • врсте и подела софтвера, главне функције ОС-а • подешавање радног окружења (позадина радне површине, сат,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу. • При реализацији модула инсистирати на вештинама. • Принцип рада рачунарског система објаснити правећи паралелу са системима који су ученицима већ познати из ранијег искуства. • Основне компоненте рачунара: објаснити ученицима начин повезивања рачунара, улазно – излазне портове и уређаје спољашње меморије, а централну јединицу само на нивоу

	12. разликује типове датотека 13. користи текст едитор оперативног система 14. црта помоћу програма за цртање у оквиру ОС 15. инсталира нови софтвер 16. компресује и декомпресује датотеке и фасцикле 17. обезбеђује заштиту рачунара од штетног софтвера 18. инсталира периферне уређаје 19. наводи примере и предности умрежавања рачунара 20. манипулише дељивим ресурсима у локалној мрежи 21. управља штампањем докумената 22. примењује здравствене и сигурносне мере заштите при коришћењу рачунара 23. објасни утицај коришћења рачунара на животну средину 24. примењује и поштује законска решења у вези са ауторским правима и заштитом података	календар, језик тастатуре, резолуција монитора...) • концепти организације датотека и фасцикли • типови датотека • текст едитор цртање који постоји у саставу ОС-а • програм за цртање који постоји у саставу ОС-а • инсталација корисничког софтвера • програми за архивирање података • програми за заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталација периферних уређаја • дељење ресурса у оквиру локалне мреже • подешавање параметара штампе • фактори који штетно утичу на здравље корисника рачунара, животну средину и мере за њихову минимизацију • врсте лиценци, ауторска права и заштита података	основне блок – шеме (матична плоча, напајање, РАМ, процесор, графичка, звучна и мрежна карта). • Објаснити значај и направити хијерархију утицаја појединих компоненти РС на перформансе рачунара. • Поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативни софтвер и драјвери и објаснити њихову намену. • При подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања • При реализацији хијерархијске организације фасцикли објаснити ученицима њен значај. • Инсталацију софтвера реализовати на програмима за заштиту рачунара и архивирање података. • Инсталацију периферних уређаја урадити на примеру штампача. • Објаснити ученицима значај правилног држања тела, осветљења, дужине рада без паузе... • Инсистирати на поштовању и доследном спровођењу ауторских права и софтверских лиценци. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 4. Праћење остварености исхода 5. Тестове знања 6. Тестове практичних вештина

Назив модула: **Обрада текста**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за рад са програмима за обраду текста	1. подешава радно окружење програма за обраду текста 2. управља текстуалним документима и чува их у различитим верзијама 3. креира и уређује текстуалне документе 4. креира и уређује табеле 5. уметне објекте у текст и модификује их 6. направи циркуларна писма 7. подешава параметре изгледа странице текстуалног документа 8. проналази и исправља правописне и словне грешке помоћу алата уграђених у програм за обраду текста. 9. прегледа и штампа текстуални документ.	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење текста (унос текста, симбола и специјалних карактера) • форматирање текста (слова, обликовање, индексирање, експонирање, боја, промена величине слова) • форматирање пасуса • стилови • креирање и форматирање табеле • уношење података и модификовање табеле • рад са објектима (уметање, копирање, премештање, промена величине...) • израда циркуларног писма, избор листе прималаца, уметање података, снимање и штампање • подешавање параметара изгледа странице документа (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање правописних грешака, контролор правописа • прегледање документа пре штампања, штампање целог документа, појединачних страница и одређивање броја копија	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима (форме, текстови, обрасци, извештаји и сл. са каквима ће ученик радити при обављању стручних послова) • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Инсистирати на правилном форматирању параграфа (максимално користити могућности које пружа програм, избегавати поновљену употребу тастера „ентер“ и „размак“) • При обради табела као пример урадити табелу која ће се касније користити при изради циркуларног писма. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

Назив модула: **Табеларни прорачуни**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за рад са програмом за табеларне прорачуне	1. подешава радно окружење програма за табеларне прорачуне 2. управља табеларним документима и чува их у различитим верзијама 3. уноси податке различитих типова – појединачно и аутоматски 4. измени садржаје ћелија 5. сортира и поставља филтере 6. манипулише врстама и колонама 7. организује радне листове 8. уноси формуле у ћелије 9. форматира ћелије 10. бира, обликује и модификује графиконе 11. подешава изглед странице за штампање табеларног документа 12. исправља грешке у формулама и тексту 13. прегледа и штампа табеларни документ.	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење података (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуне) • мењање типа и садржаја ћелије • сортирање и филтрирање • подешавање димензија, преметање, фиксирање и сакривање редова и колона • додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова • уношење формула са основним аритметичким операцијама, користећи референце на ћелије • функције за: сумирање, средњу вредност, минимум, максимум, пребројавање, заокруживање • логичке функције • копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија • форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије) • намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Логичке функције: избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила. • Форматирање ћелија обрађивати током два часа • При обради графикона, показати

		• подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање грешака у формулама и тексту • прегледање документа пре штампања, аутоматско штампање насловног реда, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикона и одређивање броја копија.	различите врсте графикона (хистограме, линијске, и „пите“; објаснити њихову намену; показати подешавање појединих елемената графикона). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 3. праћење остварености исхода 4. тестове практичних вештина

Назив модула: **Слајд – презентације**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за израду слајд – презентација и њихово презентовање	1. подешава радно окружење програма за израду слајд – презентације 2. управља слајд – презентацијама и чува их у различитим форматима и верзијама 3. додаје и премешта слајдове 4. припреми презентацију у складу са правилима и смерницама за израду презентације 5. користи различите организације слајда 6. уноси и форматира текст на слајду 7. додаје објекте на слајд 8. уноси белешке уз слајд 9. подешава позадину слајда 10. користи и модификује готове дизајн – теме 11. додаје и подешава анимационе ефекте објектима 12. бира и подешава прелазе између слајдова 13. израђује интерактивне слајд презентације 14. разликује врсте погледа на презентацију 15. припрема за штампу и штампа презентацију 16. подешава презентацију за јавно приказивање;	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • додавање и манипулација слајдовима • основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката по слајду, величина и врста слова, дизајн...) • организација слајда: слајдови са текстом, табелама, дијаграмима и графиконима • форматирање текста • додавање објеката на слајд (звук, филм....) • позадина слајда (боје, преливи, шрафуре, текстуре и слике) • дизајн – теме • анимациони ефекти (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) • прелаз између слајдова • интерактивна презентација (хиперлинкови и акциона дугмад) • врсте погледа на презентацију • штампање презентације • подешавање презентације за јавно приказивање (ручно, аутоматски, у петљи...) • наступ презентера (положај презентера, вербална и невербална комуникација, савладавање треме...).	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду слајд презентације. • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. • Кроз цео модул ученик треба да ради на једној презентацији чија је тематика везана за конкретан образовни профил и да на њој примени сва усвојена знања и вештине. • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре.

	17. припрема презентације за приказивање са другог рачунара 18. излаже слајд-презентацију		• Извођење наставе започети објашњењима наставника а затим усмерити ученике да самостално вежбају. • Инсистирати на значају слајд презентација и важности квалитетног презентовања. • Подстицати код ученика креативност. • Последња два часа ученици презентују своје радове и дискутују о њима. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 3. праћење остварености исхода 4. тестове практичних вештина

Назив модула: **Интернет и електронска комуникација**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за коришћење Интернета и електронску комуникацију	1. објасни појам и структуру Интернета 2. разликује начине повезивања рачунара са Интернетом 3. разликује Интернет – сервисе 4. објасни појмове хипертекста и WWW 5. користи садржаје са веба (WWW – сервиса) 6. проналази садржаје на вебу помоћу претраживача 7. процењује садржаје са веба на критички начин 8. преузима садржаје са веба 9. комуницира путем електронске поште 10. разликује предности и недостатке електронске комуникације 11. користи разноврсне Интернет – сервисе 12. попуњава и шаље веб – базиране обрасце 13. објашњава појам електронског пословања 14. примени сервис „у облаку“ 15. објашњава могуће злоупотребе Интернета 16. примењује безбедносне мере приликом коришћења Интернета 17. примењује правила лепог понашања на мрежи	• историјски развој Интернета и структура • адресе и протоколи • начини повезивања рачунара са Интернетом (предности и недостаци сваког од њих) • сервиси Интернета (WWW, електронска пошта, FTP...) • WWW, веб – прегледач (врсте, отварање и подешавање) • коришћење претраживача (основно и напредно) • поузданост извора информација. • медијска писменост. • преузимање садржаја са веба (снимањем веб странице, копирањем садржаја са веб странице, преузимањем датотеке) • програми за електронску пошту („веб – мејл“ и програми за преузимање поште на локални рачунар) • радно окружење програма за електронску пошту • постављање адресе примаоца („за“, „копија“, „невидљива копија“) • пријем и слање електронске поште, без и са прилогом • напредне могућности програма за преузимање ел. поште (уређивање адресара, уређивање фасцикли, аутоматско сортирање поште...)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • рачунарски кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Током реализације свих садржаја модула инсистирати на могућностима злоупотребе Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце. • При претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу

	18. поштује ауторска права за садржаје преузете са мреже	• веб – обрасци разноврсне намене • електронско пословање у трговини и јавној управи • предности и недостаци електронске комуникације • социјалне мреже, форуми, системи за брзе поруке, системи за електронско учење... • рачунарски сервиси „у облаку“, рад са текстом, табелама и датотекама. • безбедност деце на Интернету • безбедносни ризици коришћења електронске комуникације • правила лепог понашања у електронској комуникацији	образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење. • При обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената... • Показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (c*loud computing*), доступних путем веба. • Преузимање садржаја са веба вежбати на примерима преузимања текста, слика, клипова и датотека. • Код преузимања садржаја са веба водити рачуна о веродостојности извора информација и развијати код ученика критичко мишљење и медијску писменост у избору и тумачењу садржаја. • При електронској комуникацији поштовати правила лепог понашања (*netiquette*). • При реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма. • Доследно спроводити поштовање ауторских права и софтверских лиценци. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 3. праћење остварености исхода 4. тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Сви предмети

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова:	**74**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	1.Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 2.Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3.Развијање индивидуалног и националног идентитета; 4.Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 5.Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6.Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 7.Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

Увод	• Унапређивање знања о основним методама рада историјске науке. • Унапређивање знања о основним елементима хронологије и њене употребе у историјском контексту. • Познавање периодизације историје. • Познавање обележја праисторије и њених најважнијих локалитета у Европи и Србији.	• дефинише појам историје; • разликује историју као науку и као наставни предмет; • именује и разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); • лоцира одређени хронолошки податак у одговарајући миленијум, век и деценију; • препозна различите начине рачунања времена у прошлости и садашњости; • наведе основне историјске периоде у развоју човечанства и одреди граничне датуме који их деле; • дефинише појам историјских извора и познаје њихову основну поделу; • објасни значај историјских извора у изучавању и разумевању прошлости; • разликује историјске изворе од историјске литературе;	• Историја као наука и као наставни предмет. Помоћне историјске науке. • Хронологија и историјски извори. • Главне одлике праисторије и њени остаци у Европи и Србији.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Увод – 5 часова; • Цивилизације старог века – 12 часова; • Европа и Средоземље у средњем веку – 15 часова;

		• именује институције и установе које изучавају и чувају историјске изворе и литературу (архив, музеј, библиотека); • опише начин живота у праисторији; • идентификује главне проналаске и њихове последице на начин живота људи у праисторији; • наведе и лоцира најважније праисторијске локалитете у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Винча, Лепенски Вир...).		• Срби и њихово окружење у средњем веку – 18 часова; • Европа и свет од краја XV до краја XVIII века – 13 часова; • Српски народ под страном влашћу од краја XV до краја XVIII века – 11 часова. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја,

Цивилизације старог века	• Упознавање са глобалним прегледом цивилизација старог века. • Разумевање основних одлика цивилизација старог века. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у цивилизацијама старог века. • Разумевање одлика религија и верских схватања у старом веку. • Проширивање знања о култури цивилизација старог века и њеним главним тековинама.	• утврди основне претпоставке за настанак цивилизација старог века; • именује најважније цивилизације епохе старог века; • наведе и лоцира најважније цивилизације из најранијег периода историје човечанства (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија, Крит, Индија, Кина); • одреди основне одлике и најважније тековине цивилизација Далеког истока (Индија, Кина); • опише друштвене структуре у најважнијим државама старог века; • објасни државно уређење цивилизација Старог истока античке Грчке и Рима; • наведе религијске системе и њихове главне одлике у најважнијим државама старог века; • наведе врсте писама цивилизација старог века и препозна њихове особености; • идентификује основне одлике привреда најзначајнијих држава старог века;	• Глобални преглед цивилизација старог века. • Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (Стари исток – најзначајније државе Месопотамије, Египат, Персија; античка Грчка – критско-микенски период, Дорска сеоба, Хомерско доба, колонизација, настанак полиса, државни и друштвени поредак Спарте и Атине, грчко-персијски ратови и атинска хегемонија, Пелопонески рат и његове последице; хеленизам – успон Македоније, царство Александра Великог и хеленистичке монархије; антички Рим – оснивање Рима и доба краљева, државни и друштвени поредак у републици, освајање Италије и Средоземља, грађански ратови и криза републике, главне одлике принципата и домината, Велика сеоба народа и њен утицај на пропаст Римског царства, настанак варварских држава). • Религија и култура (основне одлике религије Старог истока, античке Грчке, епохе хеленизма и античког Рима, хришћанство; писменост, књижевност, уметност, наука). • Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреда Старог истока, античке Грчке, епохе хеленизма и античког Рима; појава новца; свакодневни	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и

	• Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у цивилизацијама старог века. • Уочавање утицаја историјског наслеђа цивилизација старог века на савремени свет.	• опише начин живота припадника различитих друштвених слојева у државама старог века; • именује најзначајнија привредна, научна и културна достигнућа цивилизација старог века; • наведе главне тековине цивилизација старог века у савременом добу и препозна њихов значај; • уочи, наведе и упореди сличности и разлике између појава и процеса из историје старог века са појавама и процесима у савременом друштву.	право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, терме, водовод, канализација, путеви, римски бројеви, арена...; јудаизам, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).	динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја,

Европа и Средоземље у средњем веку	• Разумевање основних одлика епохе средњег века. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у средњем веку. • Разумевање одлика религије и верских схватања у средњем веку. • Проширивање знања о средњовековној култури и њеним главним тековинама.	• истакне одлике периода средњег века и уочи основне разлике у односу на античку епоху; • лоцира одређени историјски догађај или појаву на временској ленти средњег века; • објасни формирање феудалне друштвене структуре и вазалне односе; • опише, на примеру Византије, Франачке, Француске, Енглеске и Немачке, друштвену структуру и државно уређење у средњем веку; • наведе и образложи организациону структуру православне и католичке цркве; • сагледа значај Великог раскола и његове последице; • опише настанак и ширење ислама; • разуме узроке и последице крсташких ратова;	• Основне одлике средњег века (хронолошки и просторни оквири, светске цивилизације у периоду средњег века). • Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (Франачка држава, значај Карла Великог; Византијско царство – грчко и римско наслеђе, Константин Велики, оснивање Цариграда, Јустинијан I и покушаји обнове Римског царства, успон царства и утицај на суседне народе – Бугаре, Србе, Русе; исламски свет у средњем веку – Мухамед и појава ислама, арапска освајања, особеност државног и друштвеног уређења; настанак феудалног друштва – формирање феудалне друштвене структуре, вазални односи, развој и структура феудалних држава – примери Француске, Енглеске и Немачке; Велика повеља слобода; крсташки ратови – најзначајнији походи и најпознатији учесници; развој средњовековних градова). • Религија и култура (хришћанска црква – црквена организација, монаштво, манастири као средишта	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао,

	• Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у средњем веку. • Уочавање утицаја историјског наслеђа средњег века на савремени свет.	• уочи значај религије у средњем веку и њен утицај на културно стваралаштво; • наведе и опише највећа културна и техничка достигнућа у средњем веку; • идентификује основне одлике привреде у средњем веку; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у средњем веку; • наведе главне тековине епохе средњег века у савременом добу; • препозна значај тековина епохе средњег века за савремени свет.	• Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у средњем веку; развој банкарства; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и у граду, положај жене у средњем веку, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, институције).	помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време,

Срби и њихово окружење у средњем веку	• Проширивање знања о историји српских држава у средњем веку. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у српским земљама у средњем веку. • Стицање знања о личностима које су обележиле средњи век у националној историји. • Разумевање одлика религије и верских схватања код Срба у средњем веку. •	• лоцира одређени догађај или појаву из српске средњовековне историје на временској ленти; • опише друштвену структуру и државно уређење српских земаља у средњем веку; • наведе одлике српске државности у средњем веку; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српских држава у средњем веку; • уочи значај религије код Срба у средњем веку и њен утицај на културно стваралаштво; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе у средњем веку; • наведе и опише највећа културна достигнућа код Срба у средњем веку; • идентификује основне одлике привреде у српским земљама у средњем веку; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у српским земљама у средњем веку;	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (узроци и правци сеобе Словена, Јужни Словени према староседеоцима и суседима на Балканском полуострву, насељавање Бугара и Мађара и настанак њихових држава; Срби од VII до XII века – досељавање Срба и Хрвата, српске земље, Србија између Византије и Бугарске, успон Дукље; Србија у XII и почетком XIII века – Рашка између Византије и Угарске, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, аутокефалност српске цркве – свети Сава; успон српске државе у XIII и почетком XIV века и Византија Палеолога – Урош I, Милутин, Стефан Дечански и битка код Велбужда; освајања Стефана Душана, успостављање патријаршије и проглашење царства, уређење државе, друштвени слојеви и односи, слабљење царства у време цара Уроша; постанак и развој средњовековне босанске државе; Турци Османлије и њихова освајања на Балкану, битка на Марици; Моравска Србија и њена улога у борби против Османлија – кнез Лазар,	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

	• Унапређивање знања о културном наслеђу Срба у средњем веку. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у српским земљама у средњем веку. • Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе.	• наведе главне тековине српске средњовековне културе и уочи њихову присутност у савременом добу; • препозна значај средњовековне државности за настанак модерне српске државе.	монахиња Јефимија; најзначајније задужбине, хералдика, правни споменици – Светосавски номоканон, Душанов законик, Рударски закон деспота Стефана Лазаревића). • Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у српским земљама у средњем веку, развој рударства, значај Дубровника у привредном животу српских земаља; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и граду, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века: ћирилица, институције српске цркве, светосавље, уметничка баштина, косовска легенда – утицај историјских и легендарних ликова Вука Бранковића, Милоша Обилића и Марка Краљевића на формирање националне свести и идентитета).	

Европа и свет од краја XV до краја XVIII века	• Стицање знања о историји најзначајнијих европских држава од краја XV до краја XVIII века. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у Европи од краја XV до краја XVIII века. • Разумевање значаја појаве протестантизма.	• идентификује основне одлике периода од краја XV до краја XVIII века у историји Европе; • сагледа значај и последице великих географских открића; • опише, на примеру Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије и Шпаније, друштвену структуру и државно уређење у апсолутистичким монархијама; • сагледа значај реформације и именује најзначајнија протестанска учења; • именује најважније ствараоце епохе хуманизма и ренесансе и наведе њихова дела; • наведе најзначајнија культурна и техничка достигнућа у периоду од краја XV до краја XVIII века; • идентификује основне одлике привреде у периоду од краја XV до краја XVIII века; •	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (велика географска открића – путовања Бартоломеа Дијаза, Васка да Гаме, Кристифора Колумба и Фернанда Магелана, унапређивање бродоградње, усавршавање компаса, астролаба, дурбина и часовника; улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Ђенове, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почеци грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије – примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније). • Религија и култура (хуманизам и ренесанса: књижевност, уметност и политичка мисао – Данте Алигијери, Франческо Петрарка, Ђовани Бокачо, Еразмо Ротердамски, Николо Макијавели, Микеланђело Буонароти, Леонардо да Винчи, Рафаело Санти, Тицијан Вечели, Албрехт Дирер...; реформација и противреформација, улога Мартина Лутера, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови, инквизиција). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у периоду од краја XV до краја XVIII века; мануфактура као нови начин производње, револуција цена; преношење економских центара са Средоземља на	

	• Проширивање знања о културним достигнућима у периоду од краја XV до краја XVIII века. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду од краја XV до краја XVIII века. • Уочавање утицаја историјског наслеђа периода од краја XV до краја XVIII века на савремени свет.	• истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у периоду од краја XV до краја XVIII века; • наведе главне тековине периода од краја XV до краја XVIII века и препозна њихов значај у савременом добу.	• Фугера...; оснивање берзи; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине периода од краја XV до краја XVIII века – научна и техничка открића и културно-уметничко наслеђе).	

Српски народ под страном влашћу од краја XV до краја XVIII века	• Унапређивање знања о положају српског народа под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу од краја XV до краја XVIII века. • Стицање знања о личностима које су обележиле период од краја XV до краја XVIII века у националној историји. • Уочавање улоге српске цркве у очувању националног идентитета.	• идентификује основне одлике периода од краја XV до краја XVIII века у националној историји; • опише друштвену структуру и државно уређење Османског царства и положај српског народа у њему; • лоцира на историјској карти најважније правце и области сеоба српског народа; • уочи последице сеоба српског народа; • објасни положај Срба у Хабзбуршкој монархији; • уочи последице процеса исламизације, покатоличавања и унијаћења Срба; • изведе закључак о улози српске цркве у очувању националног идентитета; •	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (османска освајања, држава и друштво – Сулејман Величанствени и врхунац османске моћи, друштво – муслимани и хришћани, тимарски систем; положај Срба у Османском царству – раја и власи; Срби у ратовима Аустрије и Млетачке републике против Османског царства – Дуги, Кандијски, Велики бечки, ратови 1716–1718. и 1737–1739. године, Кочина крајина; хајдуци и ускоци, сеобе Срба – Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем; Срби под хабзбуршком и млетачком влашћу – статус и привилегије, Војна крајина, настанак грађанства код Срба). • Религија и култура (исламизација, Пећка – српска патријаршија: верска, културна, национална и политичка установа; покатоличавање и унијаћење, Карловачка митрополија, школске реформе Марије Терезије и Јосифа II, настанак елита – трговци, официри, свештеници, чиновници, учитељи, правници; Доситеј Обрадовић,	

	• Унапређивање знања о културном стваралаштву Срба од краја XV до краја XVIII века. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у српским земљама од краја XV до краја XVIII века.	• наведе најзначајнија културна достигнућа српског народа у периоду од краја XV до краја XVIII века; • идентификује основне одлике привреде у српским земљама од краја XV до краја XVIII века; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у српским земљама у периоду од краја XV до краја XVIII века.	• Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у српским земљама у периоду од краја XV до краја XVIII века, значај Дубровачке републике у привредном животу; свакодневни живот – живот на селу и граду, обичаји, занимања, култура исхране и становања).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Музичка култура
- Ликовна култура
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
	• Стицање знања о историји најзначајнијих држава у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Унапређивање знања о друштвеним структурама, политичким системима и идеологијама у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду од краја XVIII века до Првог светског	• историјског периода од краја XVIII века до Првог светског рата; • сагледа значај и последице привредног напретка и Индустријске револуције на развој друштва; • опише, на примеру Француске, Велике Британије, Хабзбуршке монархије, Немачке, Русије и САД, друштвену структуру и државно уређење у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата; • сагледа значај и последице појаве политичких идеја национализма, либерализма, радикализма и социјализма; • наведе најважнија научно-техничка достигнућа у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата и образложи њихов значај; • истакне одлике свакодневног живота у периоду од краја	• Политичко-историјски оквир (Индустријска револуција; социјална, верска и национална обележја политичких револуција – примери низоземске, енглеске и америчке револуције; појмови уставности и поделе власти; Француска револуција – укидање феудализма, Декларација о правима човека и грађанина; Наполеоново доба, Бечки конгрес, револуције 1848/49. године – јачање идеја национализма, либерализма, демократије, радикализма, социјализма; уједињење Италије и Немачке; Грађански рат у САД; међународни односи у другој половини XIX и почетком XX века – настанак Тројног савеза и Антанте, борба за колоније, успон САД и Јапана, подела Кине, међународне политичке кризе, Источно питање и балкански народи – опадање Османског царства, продор Хабзбуршке	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Европа и свет од краја XVIII века до Првог светског рата – 14 часова; • Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од краја XVIII века до Првог светског рата – 14 часова; • Први светски рат и револуције у

	рата. • Разумевање и вредновање утицаја историјског наслеђа периода од краја XVIII века до Првог светског рата на савремени свет	XVIII века до Првог светског рата у различитим друштвеним слојевима; • издвоји најзначајније правце у књижевности и ликовним уметностима у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата и именује истакнуте ствараоце; • наведе главне тековине периода од краја XVIII века до Првог светског рата и препозна њихов значај у савременом добу.	монархије на Балкан; утицај великих сила – Русије, Велике Британије, Француске, Немачке, Италије; уобличавање националних држава на Балкану – Грчка, Румунија, Бугарска, Албанија). • Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; последице Индустријске револуције –јачање грађанске и појава радничке класе; оснивање националних банака; Друга индустријска револуција – употреба електричне енергије и мотора са унутрашњим сагоревањем; култура, наука, образовање, најзначајнији правци у књижевности и ликовним уметностима; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; тековине периода – научна и техничка открића (телефон, телеграф, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...) и културно-уметничко наслеђе. •	Русији и Европи – 7 часова; • Свет између Првог и Другог светског рата – 8 часова; • Југословенска краљевина – 7 часова; • Други светски рат – 8 часова; • Свет после Другог светског рата – 8 часова; • Југославија после Другог светског рата – 8 часова. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, •

Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од краја XVIII века до Првог светског рата	• Унапређивање знања о српској националној историји у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. • Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. • Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. • Уочавање основних одлика културе, привреде и свакодневног живота код Срба током XIX и почетком XX века. • Разумевање утицаја историјског наслеђа периода од краја XVIII века до Првог светског рата на савремено српско друштво	• идентификује основне одлике периода од краја XVIII века до Првог светског рата у историји српског народа; • објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878. и Балканских ратова; • уочи утицај европских збивања и идејних покрета на развој српске националне и државне идеје током XIX и почетком XX века; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе током XIX и почетком XX века; • лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878. и Балканских ратова; • опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних иституција и формирању модерног политичког система; • изведе закључак о значају уставности за развој модерног • политичког система; • сагледа значај и последице привредног напретка на развој српског друштва; • наведе и опише највећа културна достигнућа код	• Политичко-историјски оквир (Српска револуција 1804–1835 – национална и социјална обележја, организација устаничке државе, вожд Карађорђе Петровић и кнез Милош Обреновић, борба за аутономију, Сретењски устав, укидање феудализма; Турски устав, Уставобранитељски режим 1842–1858 – развој државних установа; друга владавина Милоша и Михаила Обреновића; владавина Милана и Александра Обреновића – Устав из 1869. године, ослободилачки ратови 1876–1878, територијално проширење и независност, оснивање политичких странака, проглашење краљевине, српско-бугарски рат, устави из 1888. и 1901, Мајски преврат; владавина краља Петра I Карађорђевића – Устав из 1903, напредак парламентаризма; спољнополитичко окружење; Црна Гора – територија и становништво, унутрашња и спољна политика владика Петра I и Петра II и кнежева Данила и Николе Петровића; Срби под хабзбуршком влашћу – Јужна Угарска, Хрватска и Славонија, Далмација и Бока Которска; Срби у Револуцији 1848/1849. године, национални покрет, последице Аустро-угарске нагодбе и Хрватско-угарске нагодбе, политички живот; Босна	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у

		Срба током XIX и почетком XX века; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе током XIX и почетком XX века; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева код Срба током XIX и почетком XX века.	и Херцеговина под османском и аустроугарском влашћу – простор, становништво, политички живот; Срби у Османском царству – Косово, Метохија, Рашка област и Македонија; Балкански ратови – сарадња и супротности између балканских националних политика, ратна хроника, последице ратова). • Привреда, култура и свакодневни живот (аграрни карактер привреде, развој занатства и трговине, зачеци индустрије, оснивање банака; значај делатности Доситеја Обрадовића и Вука Караџића, Матица српска, развој школства – од првих школа до Београдског универзитета, напредак науке и оснивање научних друштава, успон националне књижевности и уметности; настанак већих градских центара, успон грађанства; свакодневни живот на селу и у граду). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (присутност и утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција – Народни музеј, Народно позориште, Народна библиотека, академија наука, Народна банка...; културно-уметничко наслеђе као основ савремене српске културе).	учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, •

Први светски рат и револуције у Русији и Европи	• . Разумевање међународног контекста и узрока Првог светског рата. • Продубљивање знања о току рата и његовим главним преломницама. • Сагледавање рата као узрочника поништавања вредности и тековина цивилизације. • Унапређивање знања о учешћу Србије и Црне Горе у Првом светском рату. • Сагледавање Првог светског рата и његових последица у историји српског народа.	• разуме узроке и међународни контекст избијања Првог светског рата; • опише ток Првог светског рата; • наведе и анализира преломне догађаје Првог светског рата; • сагледа утицај ратних искушења на појаву револуционарних идеја и покрета; • разуме разлоге због који је Србија ушла у ратни сукоб са Аустроугарском и Немачком; • лоцира места најважнијих битака које је српска војска водила током Првог светског рата; • анализира последице Првог светског рата за српски народ; • уочи утицај ратних збивања и искушења на уметничко стваралаштво.	• Политичко-историјски оквир (сукобљени интереси великих сила, савезништва и фронтови, преломнице рата; губици и жртве, водеће личности држава у сукобу; човек у рату – живот у позадини и на фронту; револуције у Русији и Европи – Фебруарска револуција, Октобарска револуција и грађански рат, утицај Октобарске револуције на прилике у Европи, револуционарно врење, револуције у Мађарској и Немачкој, анархија и распад великих царстава; Србија и Црна Гора у Великом рату – одбрана отаџбине 1914. године, војни слом 1915. године, Албанска голгота, окупациони системи, репресија, покушаји мењања националног и културног идентитета српског становништва, глад и епидемије; влада, војска и народ у избеглиштву, Солунски фронт, ослобођење Краљевине Србије и југословенских покрајина Аустроугарске, допринос победи Антанте; најзначајније војне и политичке личности; југословенска идеја, чиниоци југословенског уједињења – српска влада, Југословенски одбор, Народно вијеће СХС, утицај међународних прилика на настанак југословенске државе. • Рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата.	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору

Свет између Првог и Другог светског рата	• Уочавање последица Првог светског рата на међународне односе и друштвене, политичке, привредне и културне прилике. • Унапређивање знања о друштвеним, политичким и привредним процесима између два светска рата. • Разумевање супротности које су свет водиле ка новом рату. • Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима у периоду између два светска рата. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду између два светска рата. • Разумевање и вредновање утицаја историјског наслеђа периода између два светска рата на савремени свет.	• сагледа промењену слику света после Првог светског рата; • идентификује основне одлике историјског периода између два светска рата; • опише, на примеру Француске, Велике Британије, Немачке, Италије, СССР-а, различита друштвена и државна уређења у периоду између два светска рата; • сагледа значај и последице појаве тоталитарних политичких идеја и идеологија; • сагледа значај и последице привредног и научног напретка у периоду између два светска рата; • истакне одлике свакодневног живота у периоду између два светска рата у различитим друштвеним слојевима; • издвоји најзначајније правце у књижевности и ликовним уметностима у периоду између два светска рата и именује истакнуте стваралоце; • наведе главне тековине периода између два светска рата и препозна њихов значај у савременом добу.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (друштвене прилике и превирања, криза демократије и појава тоталитарних идеја – комунизам, фашизам и нацизам; раднички покрет; прилике у СССР-у; међународни односи – победничке и поражене земље, настанак нових држава, Друштво народа, радикално заоштравање међународних односа – грађански рат у Шпанији, аншлус Аустрије, Минхенски споразум, Немачко-совјетски пакт. • Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; велика економска криза и модели њеног решавања; уметнички покрети, масовна забава, научна открића, употреба вештачких материјала у индустрији. • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; тековине периода – научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...) и културно-уметничко наслеђе.	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

Југословенска краљевина	• Проширивање знања о југословенској идеји и чиниоцима стварања југословенске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. • Проширивање знања о одликама југословенске државе између два светска рата. • Проширивање знања о положају српског народа у југословенској краљевини. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком и друштвеном животу југословенске краљевине. • Сагледавање међународног положаја југословенске краљевине.	• образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; • уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; • идентификује одлике југословенске државе као монархије; • уочи и разуме међународни положај југословенске краљевине; • именује и сагледа улогу најважнијих личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у југословенској краљевини; • уочи и објасни на историјској карти границе југословенске краљевине и њено административно уређење; • сагледа дубину и трајност националних, верских и политичких супротности у југословенској држави; • наведе најважније одлике привредног развитка у југословенској краљевини; • опише културно-просветне прилике и наведе културно-уметничка достигнућа у југословенској краљевини; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева југословенској краљевини.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (југословенска идеја и конституисање државе, политичке борбе, национално и верско питање и питање демократије; Видовдански и Октроисани устав, лични режим краља Александра, атентат у Марсеју; влада Милана Стојадиновића – унутрашња политика и промене у спољнополитичкој оријентацији; преуређење државе у сенци новог светског рата и међународних притисака – стварање Бановине Хрватске, влада Цветковић-Мачек, отварање српског питања). • Привреда, култура и свакодневни живот (социјално-економске прилике, неуједначеност економског и културног развоја, индустријализација; присуство и утицај страног капитала; универзитет и наука; уметнички покрети, хуманитарна друштва и спортске организације; свакодневни живот – живот на селу и у граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (присутност и утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција; културно-уметничко наслеђе).	

Други светски рат	• Разумевање међународног контекста и узрока Другог светског рата. • Продубљивање знања о току рата и његовим главним преломницама. • Сагледавање рата као узрочника поништавања вредности и тековина цивилизације. • Разумевање значаја изучавања холокауста и геноцида као феномена Другог светског рата. • Унапређивање знања о посебностима Другог светског рата на југословенском простору. • Сагледавање Другог светског рата и његових последица у историји српског народа.	• разуме узроке и међународни контекст избијања Другог светског рата; • опише ток Другог светског рата; • наведе и анализира преломне догађаје Другог светског рата; • уочи посебности Другог светског рата у Југославији и препозна његову антиокупаторску, националну, верску и идеолошку садржину; • анализира последице Другог светског рата за српски народ; • образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; • разуме важност изучавања холокауста и геноцида као феномена Другог светског рата; • уочи утицај ратних збивања и искушења на уметничко стваралаштво.	• Политичко-историјски оквир (карактер рата и главни фронтови; победе Сила осовине у првој фази рата; образовање Антифашистике коалиције; прекретнице у рату – Москва, Стаљинград и Ел Аламејн; геноцид, холокауст и концентрациони логори; покрети отпора у Европи; ратна свакодневица; савезничке конференције – Техеран, Јалта, Потсдам; људски и материјални губици, модерна војна технологија – употреба атомског оружја; Југославија у Другом светском рату – приступање Тројном пакту и војни пуч 27. марта 1941, Априлски рат и војни слом, окупација, деоба територија и квислиншки режими, Независна Држава Хрватска и политика геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима; устанци и организовани покрети отпора, револуционарно освајање власти, грађански рат, најзначајније војне операције, савезничка политика према Југославији, основи новог државног уређења, завршне операције за ослобођење југословенског простора, жртве рата и допринос савезничкој победи). • Рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; уништавање и пљачка културних добара; лични доживљај рата.	

Свет после Другог светског рата	• Уочавање последица Другог светског рата на друштвене, политичке, привредне и културне прилике. • Унапређивање знања о друштвеним, политичким и привредним процесима у другој половини XX века. • Разумевање главних одлика хладног рата. • Уочавање значаја деколонизације и других покрета еманципације. • Сагледавање последица пада Берлинског зида и распада Совјетског Савеза. • Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима савременог света. • Уочавање изазова савременог света – глобализација, тероризам, глад, болести, еколошки проблеми.	• сагледа промењену слику света после Другог светског рата; • идентификује основне одлике политичког, друштвеног, привредног, научног и културног развоја послератног света; • препозна и упореди основне одлике различитих привредних система у комунистичким и капиталистичким државама у другој половини XX века; • уочи узроке и последице хладноратовских сукоба; • разуме распрострањеност покрета за ослобођење нација и угрожених мањинских група; • сагледа значај и последице пораза идеје комунизма на крају XX века; • уочи значај привредног напретка и научно-технолошке револуције; • наведе и образложи проблеме савременог света; • истакне одлике свакодневног живота на различитим просторима и у друштвеним срединама у савременом свету.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (промена односа међу великим силама, стварање блокова; хладни рат и трка у наоружању; улога ОУН у очувању мира, антиколонијални покрети и деколонизација; покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; свет у савременом добу – распад СССР-а, нестанак Источног блока, европске интеграције – Европска унија, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...). • Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; економске институције у савременом свету – Међународни монетарни фонд, Светска банка..; стварање јединственог европског тржишта, заједничка монета; научно-технолошка револуција, освајање свемира, медији, популарна култура...).	

Југославија после Другог светског рата	• Проширивање знања о државном и друштвеном поретку социјалистичке Југославије. • Сагледавање међународног положаја југословенске државе у другој половини XX века. • Продубљивање знања о положају српског народа у југословенској федерацији. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком, научном и културном животу социјалистичке Југославије. • Разумевање последица распада југословенске државе. • Сагледавање међународног положаја савремене српске државе. • Идентификовање проблема савремене српске државе.	• идентификује одлике југословенске државе као социјалистичке републике; • уочи и разуме међународни положај и спољнополитичке односе социјалистичке Југославије; • именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка и културна збивања у социјалистичкој Југославији; • образложи политичке, друштвене, привредне и културне последице нестанка југословенске државе; • разуме место и улогу Србије у савременом свету; • утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; • идентификује проблеме савремене српске државе.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (конституисање југословенске федерације и њено међународно признање; хегемонија комуниста и политичка репресија, сукоб са Информбироом, сарадња са Западом, улога у Покрету несврстаних; самоуправни концепт социјалистичког развоја, устав из 1974. године, разбијање и распад југословенске државе; велике силе и југословенска криза; настанак нових држава, Косовско питање, НАТО интервенција 1999. године, раздвајање Србије и Црне Горе; српска држава у савременом свету). • Привреда, култура и свакодневни живот (индустријализација, државна привреда и њене противречности; култура, наука и образовање; свакодневица, животни стандард, популарна култура; економске и културне последице нестанка Југославије).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Ликовна култура
- Музичка култура
- Социологија са правима грађана

- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета:	**ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**74**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	9. Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука; 10. Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи; 11. Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије; 12. Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва; 13. Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света; 14. Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету; 15. Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју; 16. Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу и за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • препозна значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и значај • Место географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(74 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици

Савремене компоненте географског положаја Србије	• Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Уочавање општих географских карактеристика, сагледавањем сложених друштвено - економских процеса и промена у југоисточној Европи, на Балканском полуострву и у нашој држави	• дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну • лоцира на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама • дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске • анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње • дефинише појам географски положај и наведе његову поделу • одреди укупан географски положај Србије (повољан, неповољан), анализом својстава чинилаца који га формирају: апсолутни и релативни положај • дискутује о предностима и недостацима географског положаја Србије	• Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије • Регионалне географске компоненте у светлу савремених процеса на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Компоненте географског положаја Србије	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • коришћење савремених електронских помагала • аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја • коришћење информација са Интернета • коришћење интерактивних метода рада • коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање • коришћење географских и историјских карата општих и тематских • коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода треба вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	• Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи • Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	• одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла, значајних за појаву руда и минерала • лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) • идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област • кратко опише постанак Панонског басена, одвоји панонску Србију: Панонску низију и јужни обод Панонског басена са прегледом главних елемената рељефа • одреди планинску област и направи картографски преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, лоцира транзитне и домицилне реке, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање тла, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • дефинише појам земљиште (тло), одреди типове тла на простору Србије, њихов састав и карактер • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише: појам природна средина, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и	• Геолошки састав и постанак основних геотектонских целина • Панонска Србија и јужни обод Панонског басена • Планинско- котлинска Србија. Родопске, Динарске и Карпатско-балканске планине • Клима. Одлике и економско-географски значај • Воде и водни ресурси. Реке, језера и термоминералне воде - одлике и економско-географски значај • Састав и карактер тла у Србији - економско-географски значај • Биљни и животињски свет. Одлике и економско-географски значај • Заштита, очување и унапређивање природе • Заштићена природна добра у Србији	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • *Увод* ***(најмање 4 часа)*** • *Савремене компоненте географског положаја Србије* ***(најмање 5 часова)*** • *Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај* ***(најмање 14 часова)*** • *Становништво Србије* ***(најмање 9 часова)*** • *Насеља Србије* ***(најмање 9 часова)*** • *Привреда Србије* ***(најмање 12 часова)*** • *Регионалне целине Србије* ***(најмање 12 часова)*** • *Србија и савремени процеси у Европи и Свету* ***(најмање 9 часова)***

Становништво Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавање демографских проблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље • Формирање свести о неговању националног и културног идентитета	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретање становништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај • дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове националног, етничког и културног идентитета • изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популационо политику у Србији • дефинише појам дијаспоре • лоцира подручја на којима живи српско становништво у непосредном и ширем окружењу (Мађарска, Румунија, Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) • разликује компактну и појединачну насељеност српског становништва у подручјима непосредног и ширег окружења • објасни основне карктеристике становништва Републике Српске • лоцира аутохтоне српске територије (северни делови Далмације, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања) • објасни радне миграције у европске земље и именује државе и градове у којима има нашег	• Антропогеографска обележја. Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Срби у непосредном и ширем окружењу • Срби и наше становништво у Европи и ваневропским континентима. Однос дијаспоре и Србије	

Насеља Србије	• Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја • Разумевање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама • Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара • Уочавање трансформаци је насеља и њихових мрежа и система	• дефинише појам насеља • објасни постанак, развој и размештај насеља Србије • наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система • лоцира градске центре Србије • образложи улогу градских центара у регионалној организа-цији Србије • лоцира осовине (појасеве) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • разликује врсте, функције и типове насеља • опише карактеристике урбаних целина • разликује значење појмова урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација • именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	• Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља.Сеоска, градска, приградска и привремена • Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система (урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација) • Градски центри и њихова улога у регионалној организа-цији Србије • Осовине (појасеви) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • Антропогена културна добра и њихова заштита	

Привреда Србије	▪ Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама ▪ Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у светској привреди	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије • дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде • препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите • утврди значај лова и риболова • дефинише значај Енергетике и Рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије • објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај • направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома	• Развој, размештај и основне карактеристике привреде Србије • Пољопривреда - развој, значај и подела • Шумарство, лов и риболов • Рударство и енергетика • Индустрија - појам, подела, структура и значај • Саобраћај и трговина • Туризам	
		• дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефиншие и наведе поделу туризма		

Регионалне целине Србије	▪ Стицање и проширивање географских знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	• дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије • лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике • идентификује на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика • лоцира на карти Србије границе источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	• Војводина • Шумадија и Поморавље (западно и велико) • Западна Србија • Старовлашко-рашка висија • Источна Србија • Јужно Поморавље • Косово и Метохија	

Србија и савремени процеси у Европи и Свету	▪ Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету као услова напретка свих земаља и народа ▪ Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	• дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација • објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану • лоцира на карти Европе земље чланице ЕУ, опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније • објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице • разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, OPEK, APEK, G8, BRIK...) • објасни улогу, значај и видове деловања Светске банке и Међународног монетарног фонда и улогу Србије у овим организацијама • опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН • дефинише појам глобализације и разликује одлике политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације. Објасни приоритете Србије у погледу процеса глобализације	• Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама • Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност • Однос Србије према осталим европским и ваневропским економским и политичким интеграцијама • Светско тржиште капитала, структура и међународни значај • Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН • Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност, Историја,Национална економија,
- Предузетништво,Грађанско васпитање,Верска настава

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**

Годишњи фонд часова: **74 часа**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Упознавање са нивоима организације биолошких система, грађом и функцијом ћелије, током и значајем ћелијских деоба;
2. Разумевање физиолошких процеса у људском организму;
3. Упознавање са основним фазама развића човека;
4. Разумевање основних принципа наслеђивања особина;

5. Разумевање проблема везаних за период одрастања и облике ризичног понашања и схватање улоге и значаја породице.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Биологија ћелије	• Упознавање са предметом и значајем цитологије као научне дисциплине • Упознавање са особинама живих бића и нивоима организације биолошких система • Упознавање са хемијским саставом ћелије, грађом и функцијом • Схватање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања • Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса • Разумевање тока и значаја ћелијских деоба	• дефинише предмет проучавање цитологије • наведе главне особине живих бића и нивое организације биолошких система • објасни хемијску структуру ћелије • објасни функцију ћелијских органела • објасни разлике између биљне и животињске ћелије • објасни ток и значај кључних метаболичких процеса: фотосинтезе и ћелијског дисања • објасни фазе ћелијског циклуса • објасни ток и значај митозе и мејозе	• Цитологија као научна дисциплина биологије која проучава организацију ћелије • Основне карактеристике живих бића • Нивои организације биолошких система • Грађа ћелије и ћелијских органела • Биљна и животињска ћелија • Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **<u>Место реализације наставе</u>** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса. **<u>Оцењивање</u>** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовања и учествовања у дебатама). **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • биологија ћелије (8 часова) • основи физиологије човека (27 часова) • биологија развића човека (14 часова) • наслеђивање биолошких особина (14 часова) • полно и репродуктивно здравље (11 часова)

Основи физиологије човека	• Разумевање физиолошких процеса у људском организму	• објасни настанак и пренос нервног импулса • илуструје прост рефлексни лук • објасни улогу нервног система • објасни мишићну контракцију • објасни улогу чулних органа • дефинише позицију и улогу жлезда са унутрашњим лучењем • објасни састав и улогу крви и лимфе • објасни грађу и улогу срца и крвних судова и неурохуморалну регулацију срчаног рада • објасни размену гасова у плућима и ткивима и нервну регулацију дисања • објасни варење, ресорпцију хране и неурохуморалну регулацију варења • објасни улогу екскреторних органа • објасни улогу органа за размножавање	• Нервни систем • Чула • Мишићно – скелетни систем органа • Ендокрине жлезде - хуморална регулација • Систем органа за варење • Систем органа за дисање • Систем за циркулацију телесних течности • Систем органа за излучивање и размножавање	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)

Биологија развића човека	•Упознавање са основним фазама развића човека •Разумевање процеса полног сазревања	• објасни процесе сперматогенезе и оогенезе • опише процес оплођења • наведе фазе интраутериног развића • објасни настанак ткива и зачетака органа • опише промене које се догађају у организму од рођења до пубертета • објасни полно сазревање	• Стварање и сазревање полних ћелија • Оплођење • Интраутерино развиће • Рађање и детињство • Полно сазревање	
Наслеђивање биолошких особина	•Разумевање основних принципа наслеђивања особина	•упореди ДНК, хроматин, хромозом •дефинише ген, геном, генотип, фенотип •објасни основна правила наслеђивања особина (Менделова правила) •објасни типове наслеђивања особина •објасни врсте и узроке мутација • наведе наследне болести човека и њихове узроке	• Генетика човека • Појам и функције гена • Наслеђивање и варирање особина код човека • Наследне болести • Праћење особина на основу родословног стабла • Генетичка условљеност човековог понашања • Генетичко саветовање и тестирање	

Полно и репродуктивно здравље	• Разумевање проблема везаних за период одрастања • Схватања улоге и значаја породице • Разумевање проблема повезаних са ризичним понашањем	• препозна проблеме везане за период одрастања • објасни значај породице • опише биолошку функцију породице • дефинише појам „планирање породице“ • наведе облике заштите од нежељене трудноће • објасни штетност абортуса по здравље жене • наведе облике ризичног понашања, најчешће полно преносиве болести и болести зависности	• Појам и дефиниција здравља • Проблеми везани за период адолесценције • Планирање породице • Заштита од полних болести • Болести зависности	

Назив предмета: **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **37**

Разред: **други**

Циљеви предмета:

12. Унапређивање функционалних знања из теорије форме и материјала и техника и упућивање на њихову примену у настави других предмета, будућем занимању и свакодневном животу;
13. Стицање основних знања о уметничком наслеђу, као предуслов за формирање одговорног односа према националном и светском културном и уметничком наслеђу;
14. Развијање и унапређивање естетских критеријума, визуелног опажања и памћења, стваралачког и критичког мишљења, моторике, емпатије, толеранције и хуманих ставова;
15. Формирање свести о значају повезаности ликовне уметности са осталим уметностима, наукама и процесима рада и мотивисање ученика да доприноси естетском и културном начину живљења у својој средини, у раду и међуљудским односима.

Линија и облик	• Проширивање знања о линији, облику и скулпторским материјалима и техникама; • Примена знања о линији и облику у креативном ликовном изражавању; • Стицање основних знања о уметности праисторије, старог Истока, старе Грчке, старог Рима, ранохришћанској, византијској и исламској уметности.	• објасни појам, улогу и значај уметности; • изведе дводимензионалне и/или тродимензионалне ликовне радове различитим материјалима и техникама; • реши, самостално, задати ликовни проблем; • наведе опште одлике и најзначајније примере уметности праисторије, старог Истока, старе Грчке, старог Рима, ранохришћанске, византијске и исламске уметности; • објасни значај најпознатијих праисторијских и античких налаза и локалитета на тлу Србије.	• Појам уметности. Значај и улога уметности. Подела ликовних уметности. Ликовна уметност и природа, ликовна уметност и друштво. • Ликовни елементи. Линија као елемент уметничког израза. Облик. Тродимензионално обликовање. • Материјали и технике. Креативно ликовно изражавање. • Појава уметничког стварања. Праисторијски споменици на територији Србије. • Уметност старог Истока. • Развој уметности у Грчкој. Уметност старог Рима. Антички споменици у Србији. • Појава хришћанске уметности. Византијска уметност. • Исламска уметност.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Тип часа</u>** • теорија **<u>Место реализације наставе</u>** • настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • садржаје програма у оквиру једне целине равноправно чине теорија обликовања, самостално ликовно изражавање и уметничко наслеђе; • теоретске садржаје изложити савременим наставним методама, уз употребу свих доступних аудио-визуелних средстава; • сажето обновити теорију обликовања, одабране садржаје обрадити и кроз практичне задатке; • реализација практичног рада подразумева проблемски приступ; • обновити и проширити знања о материјалима и техникама, у

Простор	• Проширивање знања о простору и приказивању простора у перспективи; • Примена знања о простору и перспективи у креативном ликовном изражавању; • Стицање основних знања о уметности средњег века и ренесансе.	• примени знање о перспективи у изради ликовних радова; • изведе дводимензионалне и/или тродимензионалне ликовне радове различитим материјалима и техникама; • реши, самостално, задати ликовни проблем; • наведе опште одлике и најзначајније примере средњовековне уметности западне Европе и Србије, ране и високе ренесансе у Италији; • објасни значај најважнијих примера српске средњовековне уметности.	• Простор. Перспектива: инверзна, линеарна, ваздушна. • Материјали и технике. Креативно ликовно изражавање. • Средњовековна уметност западне Европе. Српска средњовековна уметност: Рашка школа, Српска средњовековна уметност од 1300 – 1371год. и Моравска школа. • Рана и висока ренесанса у Италији.	складу са садржајима теме, индивидуалним могућностима и интересовањима ученика; • уметничко наслеђе обрадити информативно на најзначајнијим примерима, више пажње посветити националном уметничком наслеђу; • подстицати стваралачко мишљење у свим активностима и садржајима у којима је то могуће; • мотивисати ученике да стечена знања и вештине повезују и примењују у настави других предмета и свакодневном животу; • упутити ученике на различите изворе информација; • пожељно је, према могућностима, организовати рад у природи, посете музејима, локалитетима, атељеима уметника...

Светло, сенка и боја	• Проширивање знања о примени светла, сенке и боје у уметности; • Примена знања о светлу, сенки и боји у креативном ликовном изражавању; • Стицање основних знања о уметности барока, неокласицизма, романтизма и реализма.	• примени знања о светлу, сенци и боји у изради ликовних радова; • изведе дводимензионалне и/или тродимензионалне ликовне радове различитим материјалима и техникама; • реши, самостално, задати ликовни проблем; • наведе опште одлике и најзначајније уметнике барока, неокласицизма и реализма у Европи и Србији.	• Светло и сенка као елементи сликарског и скулпторског обликовања. Светлински односи. Боја. • Материјали и технике. Креативно ликовно изражавање. • Барокна уметност- опште одлике и водећи уметници. • Уметност 19-ог века (неокласицизам, романтизам и реализам) у Европи и Србији.	• домаћи задатак подразумева индивидуални или тимски: пројектни задатак, формирање електронске збирке/портфолиа, рад у одређеном апликативном програму, видео рад, истраживачки рад, поставку изложбе, презентацију и сл. У току године, не треба задавати више од два домаћа задатка. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност ученика • домаћи задатак **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Наставник процењује и утврђује број часова по теми

Уметност 20. века	• Проширивање знања о композицији и савременим медијима, материјалима и техникама; • Креативно изражавање у одабраном медију; • Стицање основних знања о уметности и уметничким правцима од краја 19-ог до краја 20-ог века.	• примени принципе компоновања у самосталном ликовном изражавању; • изведе дводимензионални и/или тродимензионални ликовни рад савременим медијима, материјалима и техникама; • наведе опште одлике уметничких праваца и појава од краја 19-ог до краја 20-ог века и најпознатије уметнике у свету и Србији;	• Нови облици изражавања у уметности. • Фотографија. Филм. Анимација. • Композиција. Принципи компоновања, обнављање.Компоновање објеката у одређеном простору с обзиром на намену. • Материјали и технике. Креативно ликовно изражавање. • Правци у уметности крајем 19-ог века: импресионизам и постимпресионизам. • Уметност прве половине 20-ог века: опште одлике, најпознатији правци и појаве. Тенденције у уметности друге половине 20-ог века.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Биологија
- Математика
- Рачунарство и информатика

Назив предмета: **Логика са етиком**

Годишњи фонд часова: 64

Разред: **четврти**

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

1. Стицање основних знања о логици и етици и схватање значаја тих знања за јасно размишљање и развој личности
2. Упознавање са елементима и законима логике и разумевање улоге коју логика има у науци и свакодневном животу
3. Разумевање појмова који се јављају у етичким расправама и развијање сензибилитета за етичка питања савременог друштва
4. Оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и формирање ставова о друштвеним проблемима

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у логику	• Увођење ученика у предмет логике	• препозна да и сам већ користи логику као и граматику • разликује мишљење од маште, надања, опажања и наводи примере из свакодневног живота • искаже дефиницију логике, разуме и опише у чему се састоји формални карактер логике • разликује принципе мишљења, наведе примере за основне логичке принципе и симболички их приказује	• Појам и подела логике. • Логика као наука о форми мишљења • Основни логички принципи (идентитет, непротивуречност и и искључење трећег)	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (64 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава и радионице се реализују у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Дијалог са ученицима, самостални рад, организовање дебате • Користити актуелне примере из штампе и других медија • Користити актуелне примере везане за струку ученика
Формална логика: • појам • суд • закључак	• Развој сазнања о појму и односима међу појмовима • Упознавање ученика са структуром суда, врстама судова и односима између судова • Оспособљавање ученика за логичко	• увиди разлику између појма, термина, опажаја, предмета, представе • разликује обим и садржај појма, увиђа однос између обима и садржаја, наводи пример за обим и садржај и дефинише обим и садржај појма • препознаје и именује појмове, набраја их, уочава разлику између	• Разлика између појма, ствари и представе, Врсте појмова • Обим и садржај појма • Односи међу појмовима • Дефиниција и деоба • Суд и врсте судова • Истиносна вредност сложених судова (негација, конјукција,	

	закључивање	појединачних и општих појмова • препознаје односе међу појмовиима и именује их (субординација, координација, контрарност) и графички приказује односе међу појмовима • наведе делове дефиниције • даје примере дефиниције из своје струке • разликује прешироку и преуску дефиницију • разликује чланове деобе од принципа деобе • увиђа значај принципа деобе самостално изводи једну деобу • разликује субјекат и предикат суда и увиђа значај копуле за квалитет суда • препознаје форму сложеног суда, разликује и именује логичке везнике (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) и наводи примере • разликује квантитет и квалитет суда, препознаје форму а,е,і,о суда и наводи примере • именује односе међу судовима • препознаје индуктивно, дедуктивно и закључивање по аналогији на примерима из свакодневног живота • увиђа да и сам користи наведене форме закључивања, именује их и разликује • демонстрира конверзију и обверзију на примерима • наведе и објасни четири фигуре силогизма	дисјункција, импликација и еквиваленција) • Комбинована подела судова, расподељеност појма • Односи међу судовима (логички квадрат) • Врсте закључивања • Непосредно закључивање – конверзија, обверзија, логички квадрат • Посредно закључивање – индукција, аналогија и дедукција • Фигуре категоричког силогизма, модуси категоричког силогизма • Хипотетички и дисјунктивни силогизам • Доказ • Примери индуктивног и дедуктивног закључивања у наукама.	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 13. Опажања наставника - праћење рада на часу 14. Питања - одговори **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • 1 (3 часа) • 2 (6+ 6+11 часова) • 3 (5 часова) • 4 (5 часова) • 5 (12 часова) • 6 (16 часова)

		• изводи задате модусе силогизма • излаже примере за хипотетички и дисјунктивни силогизам • повезује форме закључивања у облику доказа		
Логичке грешке	• Оспособљавање ученика за уочавање грешака у аргументацији, закључивању и доказивању	• разликује случајне од намерних логичких грешака • примењује форме закључка и доказа • препознаје и именује логичке грешке: увођење четвртог појма у силогизам, нерасподељен појам, замена теза, argumentum ad hominem, post hoc ergo propter hoc.	• Паралогизми и софизми • Грешке у закључку • Грешке у доказу • Грешке у аргументацији	
Појам и значај етике	• Развој сазнања о појму и предмету етике, значају моралних норми за живот појединца у друштву	• набраја правила (норме) из различитих сфера живота • издваја правила која слободно прихватамо и разликује их од оних која имају спољашње порекло • дефинише предмет етике	• Настанак и предмет етике • Појам норме и појам морала • Разлика између обичајних, правних и етичких норми	
Лични идентитет, слобода и одговорност	• Развој сазнања о идентитету, формирању идентитета и о флуидности идентитета преко социјалних улога • Развој способности идентификовања разликовања појмова пол и род и утицај културе на формирање појмова пола и рода (разлике у културама) • Формирање става о	• набраја како се све манифестује лични идентитет • разликује утицаје који формирају лични идентитет (разликује род и пол) • увиђа колика је моћ визуелног идентитета • препознаје утицај медија на креирање визуелног идентитета • уочава разлику између модних и етичких императива • супротставља медијски наметнуте животне идеале и етичке вредности	• Улога визуелног идентитета у формирању личног идентитета - међусобни утицаји • Појмови пола и рода • Утицај медија на релативизацију етичких вредности • Естетски и етички идеал • Тело и интервенције на телу • Сајбер идентитет, морал и слобода избора	

	улози медија у креирању идентитета			
Основне етичке норме и вредности	• Упознавање ученика са основним етичким нормама и вредностима и развијање личног вредносног система	• препознаје важније људске вредности • разликује слободне од самовољних и наметнутих поступака • схвата постојање слободе избора као услова моралног поступања • разуме везу између избора и одговорности • упоређује одговорне и неодговорне поступке • може да расправља о томе да ли је извор морала у нама или изван нас (аутономна и хетерономна етика) • увиђа разлику имеђу основних етичких праваца	• Пријатељство • Верност • Породица • Љубав • Морално добро • Донација органа • Сурогат мајка • Клонирање	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање
- Српски језик и књижевност
- Историја
- Пословна психологија

Назив предмета:	**Социологија са правима грађана**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**четврти**
Циљеви предмета:	1. Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва; 2. Развијају способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;

3. Унапреде ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура и организација друштва	• Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих • разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (64 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 15. праћење остварености исхода 16. тестове знања 17. тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Структура и организација друштва **(12 часова)** • Држава и политика **(17 часова)**
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике суверености и демократије • зна државне симболе и елементе државности • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије	• Политика - вештина управљања друштвом • Појам и развој демократије • Сувереност • Конститутивни елементи државе • Државни симболи • Подела власти • Организације грађана • Политичке партије • Избори • Скупштина	

	органа власти с посебним освртом на локалну самоуправу	• препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар • схвати изборни поступак и конституисање скупшине и владе • разликује државне органе власти • разликује аутономију и локалну самоуправу • разуме функционисање локалне самоуправе	• Државни органи власти • Аутономија • Локална самоуправа	• Устав и правна држава (**11 часова**) • Људска права и слободе (**7 часова**) • Култура и друштво (**11 часова**) • Друштвене промене и развој друштва (**6 часова**)
Људска права и слободе	• Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	• схвати значај устава као највишег правног акта • разликује устав од закона • направи преглед развоја уставности у Србији • разликује уставност и законитост • уочи значај владавине права и правне државе • зна основне одредбе Устава Републике Србије • схвати функционисање правосудног система Републике Србије • разликује врсте судских поступака	• Значење појма устав • Историјски развој уставности • Врсте устава • Уставност и законитост • Владавина права – правна држава • Устав Републике Србије • Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштава) • Мрежа судова у Републици Србији - Врховни касациони суд - Виши суд - Апелациони суд - Основни суд • Судски поступци	

Устав и правна држава	• Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	• схвати људска права и слободе и свој положај у друштву • зна на који начин се штите права и слободе грађана	• Појам грађанина и његове обавезе и права • Лична права и слободе грађана • Политичка права и слободе грађана • Економска права и слободе грађана • Породично право • Остала права и слободе грађана • Заштита права и слобода грађана	
Култура и друштво	• Развијање знања о културним тековинама	• уочи разлику и сличности између културе и цивилизације • схвати настанак религије и религиског мишљења • идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства • разликује обичај и морал • схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	• Појам културе и цивилизације • Религија • Настанак религијског мишљења • Монотеистичке религије • Хришћанство • Обичај и морал • Уметност • Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва и	• идентификује друштвене промене • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости • препозна друштвени развој • формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	• Појам и врсте друштвених промена • Друштвена покретљивост • Друштвени развој	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја

3.2.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **37, 36 или 32**

Разред: **други, трећи или четврти**

Циљеви предмета

8. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
9. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
10. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
11. Унапређивање естетских критеријума код ученика;
12. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти,телевизија, филм, интернет);
13. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
14. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

	• Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. • Развијање навика за слушање уметничке музике. • Оспособљавање уочавања разлика карактера композиција • Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	• Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. • Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште • Препознаје одслушане композиција уз познавање њихових аутора као ивреме настанка.. • Експресивно,аутономно доживљава карактер одслушане композиције • Поседује адекватан музички укус. • Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	• Значај музике у животу и друштву:***првобитна заједница,стари век*** и развој музике у ***средњем веку***(духовна и световна музика) - Грегоријански корал,Византијско певање,Кир Стефан Србин:Нињa сили. • ***Ренесанса и барок***: Палестрина Л.:*Огни белта,*Вивалди А.:*4 годишња доба,*Хендл Г.Ф.:*Месија(Алелуја*),Бах Ј.С.:*Токата и фуга d – mol,Брандебуршки концерт бр.3 G – dur* • ***Класицизам:*** Хајдн Ј.:*Симфонија изненађења* бр 94.G – dur, Моцарт В.А.:*Симфонија бр.40.G-dur,Реквијем,Мала ноћна музика,Турски марш,*Бетовен Л.В.:*5. и 9. симфонија,За Елизу, Месечева соната,* • ***Романтизат*** Менделсон Ф.:*Свадбени марш,*Шопен Ф.:*Валцер des-dur,*Брамс Ј.:*Мађарске игре по избору*,Сметана Б.:*Влтава*,Дворжак А.:*Симфонија из новог света* • ***Импресионизам*** Дебиси К.:*Прелид за поподне једног пауна*,Равел М.: *Болеро* • ***Музика хх века*** Шостакович:*Камерна симфонија*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија*,Шенберг,Стравински,Веберн	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава** **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити сва доступна наставна средства • Користити мултимедијалне презентације • Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим групама Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима

Опера и балет Оперета и мјузикл	• Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења • Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	• Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. • Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. • Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	• ***опере***:Бизе Ж.: *Кармен*,Верди Ђ.:*Трубадур*,Росини Ђ.:*Севиљски берберин*,Пучини: *Тоска,Боеми*, • ***балети*** Чајковски П.И.:*Лабудово језеро*,*Успавана лепотица*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија* • ***оперете*** Штраус Ј.:*Слепи миш* • ***Мјузикли***:Цигани лете у небо,Коса,Мама Миа,Чикаго..	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 18. праћење остварености исхода 19. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • класична музика (10 часова) • опера и балет; оперета и мјузикл (6 часова) традиционална музика (6 часова) • џез и блуз музика (5 часа) • филм и филмска музука (5 часа) • хор, камерно и оркестарско извођење композиција (5 часова) Број часова по темама прилагодити укупном броју часова.
Традиционална музика(народне песме,игре,плесови)	• Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа • Развијање естетских критеријума код ученика • Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	• Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. • Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	• Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја.Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст.Ст.: *Руковети,*Тајчевић М.: *Охридска легенда* • Народна музика интегрисана у забавну,електронску,џез и разне алтернативне правце. извођачи: Биљана Крстић,састав Балканика,,Слободан Тркуља,Василиса,Кирил Џајковски...	

Џез и блуз музика Филм и филмска музика	• Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(џез,блуз) • Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	• Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. • Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед • Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	• ***Џез и блуз***: Луис Армстронг,Мајлс Дејвис;Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер,Јован Маљоковић,Шабан Бајрамовић... • ***Филм***: Моцарт • ***филмска музика***: Е.Мориконе: музика из филмова:*Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...*	
Хорско певање	• Оспособљавање ученика за заједничко извођење	• Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	• слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Ликовна култура
- Српски језик и књижевност
- Географија
- историја

Назив предмета: **ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Годишњи фонд часова:	**37, 36 или 32 часа**
Разред:	**други, трећи или четврти**
Циљеви предмета:	Схватање односа човека и животне средине; Разумевање структуре екосистема и биосфере; Схватање концепта одрживог развоја; Упознавање са различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека; Схватање значаја еколошке културе.

Основни појмови екологије	• Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају • Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• дефинише предмет истраживања и значај екологије • објасни структуру екосистема • објасни процесе који се одигравају у екосистему • анализира међусобне односе организама у ланцима исхране • објасни структуру биосфере • анализира биогеохемијске циклусе у биосфери • утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије • Структура екосистема • Процеси који се одигравају у екосистему • Биодиверзитет • Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **<u>Место реализације наставе</u>** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа. **<u>Оцењивање</u>** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовање и учествовање у дебатама). <u>Оквирни број часова по темама</u> • основни појмови екологије (7 часова) • животна средина и одрживи развој (18 часова) • еколошка култура (7 часова) Број часова по темама прилагодити укупном броју часова. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)

Животна средина и одрживи развој	• Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине • Разумевање концепта одрживог развоја • Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине • Постојање свести о последицама глобалних климатских промена	• наведе изворе загађивања животне средине • анализира врсте загађивања свог непосредног окружења • процени последице загађивања животне средине • објасни значај одрживог развоја • наведе облике енергетске ефикасности • разматра еколошку подобност и економску исплативост појединих производа • наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије • испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама • процени последице глобалних климатских промена	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне средине и одрживи развој • Глобалне промене у животној средини и њихове последице	

Еколошка култура	• Разумевање значаја одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора • Схватање значаја правилне употребе производа • Разумевање различитих утицаја на здравље човека	• објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора • разликује адитиве опасне по здравље • објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине • процени значај употребе биоразградиве амбалаже • објасни начине одлагања отпада • анализира утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке неактивности на здравље човека	• Уређење животног и радног простора • Потрошачка култура • Употреба ГМ хране • Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Географија

Назив предмета: **ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**

Годишњи фонд часова: **37, 36 или 32**

Разред: **други, трећи или четврти**

Циљеви предмета:

1.Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
2. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
3. Развијање индивидуалног и националног идентитета;
4. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
5.Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
6. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
7. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

Село и град некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. • Разумевање односа села и града у прошлости и садашњости. • Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	• уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; • изведе закључак о значају настанка градова; • лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековне и модерне градове у свету, Европи и Србији; • опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (на примеру Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга…); • опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); • опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; • уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село–град; • уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; • уочи разлике у начину становања између припадника различитих	• Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). • Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). • Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака – обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). • Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава реализује се у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање:</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом.

		друштвених слојева кроз историју.	• Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђених наставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета,

Култура одевања и исхране некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. • Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. • Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; • идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима. •	• Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). • Одевање код Срба кроз историју (материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори у облачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). • Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране”).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично,
				• посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација,

Војска, оружје и рат некад и сад	• Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. • Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. • Развијање критичког става према рату.	• уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; • разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; • уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; • уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; • разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); • аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	• Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појава ватреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). • Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак),

Новац и банке кроз историју	• Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. • Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. • Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	• уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; • изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; • уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; • примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	• Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). • Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). • Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења” новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). • Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика,

Верски живот и обичаји кроз историју	• Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. • Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. • Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. • Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; • идентификуке сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; • уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; • препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.	• Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). • Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). • Религије Далеког истока. • Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). • Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, • током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашава схватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости,

Образовање и васпитање кроз историју	• Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. • Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. • Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; • опише развој система образовања и васпитања кроз историју; • опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; • упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; • изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; • препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	• Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). • Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). • Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). • Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, • овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, • наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...),

Комуникације, путовања и туризам некад и сад	• Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. • Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	• опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; • изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; • разуме последице развоја модерних комуникација; • изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; • користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; • уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	• Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација, гостионице и хотели, бање).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, • у припреми и реализацији часова наставницима може користити следећа литература: Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008. Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату*, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007. Д. Бандић, *Народна религија Срба у 100 појмова*, Београд 2004.

Друштвени и породични живот кроз историју	• Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. • Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	• идентификује основна обележја друштвеног живота од антике до данас; • идентификује основна обележја породичног живота од антике до данас; • наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; • наведе основна обележја породичног живота код Срба кроз историју; • упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; • уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; • истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	• Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). • Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања, радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). • Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). • Породични односи код Срба кроз историју (положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007. М. Благојевић, *Србија у доба Немањића*, Београд 1989. С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до краја XV века*), Београд 2005. Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001. П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005. Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008. К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006. С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997.

Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	• Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју. • Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. • Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. • Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	• уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; • опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; • разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	• Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа, начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). • Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи; прва филмска пројекција, филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). • Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004. *Историја приватног живота*, I-V, приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд 2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007. М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914.

Брига о телу и здрављу кроз историју	• Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. • Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. • Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	• уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; • уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; • наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; • разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; • разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	• Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). • Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006.

Грбови и заставе некад и сад	• Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају у историји. • Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	• уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; • уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; • изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; • наведе најчешће хералдичке симболе; • опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	• Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). • Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији* I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003.

Спорт некад и сад	• Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. • Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	• уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; • разуме улогу и значај спорта у људском друштву; • именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; • наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; • опише развој спортског живота код Срба.	• Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). • Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	**Препоруке за реализацију наставе:** Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004.Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном замку*, Београд 2005. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном селу*, Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Ликовна култура
- Музичка култура

- **ИЗАБРАНИ СПОРТ**

Назив предмета: **ИЗАБРАНИ СПОРТ**
Годишњи фонд: **37, 36 или 32**
Разред : **други, трећи или четврти**
Циљеви предмета: 1. Циљ наставе предмета – изабрани спорт јесте да ученици задовоље своја интересовања и потребе за стицањем знања, способности за бављење спортом као интегралним делом физичке културе и настојање да стечена знања примењују у животу (стварање трајне навике за бављење спортом и учешћем на такмичењима);

2. стицање теоријских знања у изабраном спорту, пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи, технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања;
3. социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењу;
4. откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Предлог спортова који се понуде ученицима као избор: У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: **- атлетика** **гимнастика** **-ритмичка гимнастика** **- рукомет** **кошарка** **одбојка** **мали фудбал** **плес**	• Упознавање ученика са вредностима спорта • усмерени развој и одржавање моторичких способности ученика; • учење и усавршавање моторичких форми изабраног спорта; • стицање теоријских знања у изабраном спорту; • познавање правила такмичења у изабраном спорту; • формирање навика за бављење изабраним	• теоријски објасни вредности физичких активности при учествовању у спортској игри; • прикаже техничке вештине индивидуалне технике; • прикаже , објасни и демонстрира колективну тактику спортске гране са којом се упознао и учио ; • игра уз примену правила игре; • учествује у организацији школских спортских такмичења • примењује правила фер плеја	• Програмски садржаји физичког васпитања-изабраног спорта чини следећа структура: • развијање моторичких споосбности ученика; • спортско-техничко образовање ученика (обучавње и усавршавање технике); • индивидуална и колективна тактика изабраног спорта; • теоријско образовање; • правила изабраног спорта; • организовање унутар одељенских и међуодељенских такмичења. ТЕОРИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ • упознавање ученика вредностима изабраног спорта; • упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта;	Настава физичко васпитање - изабрани спорт је изборни предмет и реализује се у оквиру редовне наставе са једним или два часа недељно који се уноси у распоред часова школе. Часови се уписују према редовном распореду часова у рубрику дневника под називом - изабрани спорт (нпр.атлетика) и посебно се нумеришу; сваки ученик је обавезан да се определи за један спорт које му се понуди почетком школске године, а још боље на крају претходног разреда; школа ученицима треба да понуди такав избор да њиме буду понуђени најмање два инидивидуална и два колективна спорта. Уколико школа има оптималне услове за рад, ученицима се може понудити и више спортова;прихватају се они спортови за које се определило највише ученика у једном одељењу (цело одељење реализује програм изабраног спорта целе школске године). Избор спорта врши се на нивоу одељења;предлог за изабрани спорт даје актив наставника физичког васпитања, у складу са условима рада школе. предлог мора бити реалан;предлажу се спортови за које постоје адекватни услови; ученици једног одељења могу изабрати исти спорт који су упражњавали у предходним разредима или могу изабрати нови спорт који до тада нису упражњавали. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГРАМА Основне карактеристике програму су:изборност; да служе потребама ученика;омогућавање наставницима не само да планирају већ и да програмирају рад у настави у

1. спортови	спортом; • социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичења; • откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом. • учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта; • пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи технике, начин вежбања-тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и		• упознавање ученика са естетским вредностима спорта. Минимални образовни захтеви : • Предметни наставници утврђују минималне образовне захтеве, у складу са усвојеним програмом за сваки изабрани спорт. Под тим се подразумева: • савладаност основне технике и њена примена; • познавање и примена елементарне тактике; • познавање и примена правила; • ангажованост и учешће ученика на такмичењима у изабраном спортру. ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике	складу са сопственим знањима, искуствима; програм у великој мери омогућава креативност наставника; програм је у функцији целокупне наставе физичког васпитања ученика. Предлог спортова који се понуде ученицима као избор. У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: • атлетика; • гимнастика; • ритмичка • гимнастика: • рукомет; • кошарка; • одбојка; • мали фудбал; • плес. Спортови који се налазе у програмима такмичења "Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање Србије": Спортови за које је заинтересована локална средина, односно локална самоурава. Спортови за које постоје одговарајући природни и материјални ресурси: - скијање; - веслање. Спортови са којима су се ученици упознали кроз курсне облике рада. *Дидактичко-методичко упутство за реализацију часова изабране спортске гране (изборног спорта)* часове изабране спортске гране потребно је са методичког становишта у што већој мери прилагодити моделу часа физичког васпитања; у складу са моторичким формама које карактеришу изабрани спорт и које се примењују у основној фази часа, неопходно је бирати вежбања, како за уводно-

	њихова примена у пракси; • учење и усавршавање основне тактике изабраног спрта и њена примене у пракси; • обавезна реализација такмичења на одељењском и разредном нивоу; • задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећењем и др; • стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за учешће у изабраном спорту; • подстицање стваралаштва ученика у спорту (у домену технике, тактике и такмичења). • упознавање		естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским	припремну тако и завршну фазу часа; тежиште рада у свим изабраним спортовима да је на техници и њеној примени у ситуационим условима; код индивидуалних спортова инсистирати на примени кретања у такмичарским условима;Настојати да се трчи или плива што брже, скаче што више или баца што даље, постиже што више кругова итд.; код колективних спортова (спортских игара) форсирати уважбавање технике и тактике највише кроз игру и ситуационе услове приближне условима игре; на сваком часу у одређеним временским интервалима спроводити такмичење између екипа. у раду на овим часовима неопходно је правити тимове-екипе према способностима;. на часовима изабраног спорта обавезно је примењивати диференциране облике рада у складу са знањима и способностима ученика. Овакав приступ је обавезан уважавајући структуру ученика који су се определили за одређени спорт (има оних који су се тим спортом већ бавили или се њиме баве и ученика почетника); садржаје рада на часовима програмирају наставници задужени за реализацију предмета физичко васпитање – изабрани спорт у складу са знањима о спортској грани и сагледавањем способности и знања ученика; програмирани садржаји планирају се као и сви остали часови наставе физичког васпитања; оцењивање ученика је у складу са обимом и квалитетом оног наученог садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније); реализацијом часова физичког васпитања – изабрани спорт пратити и запажати ученике који су посебно талентовани за спорт и упућивати их да се њиме баве и изван школе у клубовима и спортским школама ако то желе или имају интересовања.; током рада са ученицима уочавати оне чије се интересовање за одређени спорт не поклапа са њиховим могућностима и истим на крају школске године саветовати за који спорт да се определе у наредној школској години.

	ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са • етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта.		такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и	II ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА садржаји наставе физичко васпитање - изабрани спорт могу се реализовати у објектима школе, на одговарајућим вежбалиштима - објектима ван школе, под условом да се налазе у близини школе или да је за ученике организован наменски превоз (спортска хала, базен, отворени терени, клизалиште, скијалиште итд.); часови се могу организовати у истој смени у оквиру распореда часова са другим предметима или у супротној смени, ако за тим постоји потреба и адекватни услови. III ПЛАНИРАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА планирање образовно-васпитног рада спроводе наставници у складу са основним принципима планирања наставе физичког васпитања. Годишњи план рада је обавезни облик насатвог планирања из кога проистичу месечни и недељни планови рада; сходно уобичајеној пракси, наставници обавезно израђују и припрему за појединачан час. Припрема за час базира се на прихваћеној четвороделној структури часа примереног потребама наставе физичког васпитања. IV ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ *Праћење и вредновање постигнућа ученика* праћење напретка ученика обавља се сукцесивно током целе школске године, а на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине. У осмом разреду оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних захтева: стање моторичких способности; усвојене здравствено-хигијенске навике; достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и

			школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са	навика у складу са индувидуалним могућностима; однос према раду. 1. Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности – координација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. 2. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а, такође, и на основу усвојености и примене знања из области здравља. 3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. 4. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса, врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савремених дидактичко методичких знања. **Педагошка документација и дидактички материјал** Обавезна педагошка документација је: *Дневникрада*,структу садржај утврђује се на републичком нивоу и одобрава га министар, а наставнику се оставља могућност да га допуни оним материјалом за које има још потребе. *Плановирада*:годишњ и, по разредима и циклусима, план стручног актива, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење

			могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	њихове реализације. *Писане припеме* наставник сачињава за поједине наставне временску артикулацију остваривања наставне теме (укупан и редни број часова, време реализације), конзистентну дидактичку структуру часова (облике рада, методичке поступке обучавања и увежбавања). *Радни картон*: има сваки ученик са програмом садржаја који се вежба, а који сачињава учитељ или предметни наставник и који је прилагођен конкретним условима рада. *Формулари за обраду података за*: стање Физичких способности, реализацију програмских садржаја у часовној и ванчасовној организацији рада. *Очигледна средства*: цртежи, контурограми, видео-траке аранжиране, таблице оријентационих вредности моторичких способности, разноврсна обележавања радних места и други писани материјали који упућују ученике на лакше разумевање и остваривање радних циљева и задатака.

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **37**
Разред: **први**
Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **37**
Разред: **други**
Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **36**
Разред: **трећи**

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **32**
Разред: **четврти**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ПРЕДМЕТА ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ И ВЕРСКА НАСТАВА ИДЕНТИЧНИ СУ СА ОСТАЛИМ ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА

3.2.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПОСЛОВНИ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **Први**

Циљ предмета:

1. Усвајање знања из страног језика и јачање самопоуздања код ученика да у усменој и писаној комуникацији користи језик и да се компетентно и самосвесно споразумева са људима из других земаља.
2. Оспособљавање ученика да упозна језик струке у оноликој мери која му омогућава да користи страни језик ради вођења пословне комуникације, праћења новина у струци и ширењу пословних веза

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ **ПРВОГ** РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме реченице, поруке, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) • разуме општи садржај краћих, прилагођених стручних текстова после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, формуларима, ознакама, етикетама) • разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • Примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА • Пословни бонтон (норме и стандарди понашања у пословној комуникацији) • Пословно комуницирање (форма и елементи пословних писама) • Облици предузећа (врсте предузећа, запослени и звања, хијерархија запослених и нивои одговорности) ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно

		I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне моделе обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tag questions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) - *Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 2. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 3. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице - Суфикси – ment, -ion, - ence 4. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри	16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• у непознатом тексту препознаје познате речи, интернационализме, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) • разуме општи садржај и смисао краћих текстова и схематских приказа (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компју-теру, декларације о производима, упутства за употребу и примену)			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• употребљава једноставне изразе и реченице да би представио себе и друге, активности, ситуације и догађаје, описао посао и задужења			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова	• саставља кратак текст (мејл, писмо) о одговарајућој теми • пише кратке поруке релевантне за посао (место и			

различитог садржаја	термини састанка) • пише краћи текст о себи и свом окружењу • попуњава упитник и формулар где се траже опширнији лични и пословни подаци • води краће забелелешке	- Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА		њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно • поставља једноставна питања у вези са познатим темама из струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама,време, датум)	1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Present Simple, Present Continuous - Present Perfect with ever, never, for, since, just, yet and already - Past Simple - Модални глаголи: *may can, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) - *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) - *used to*		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• на једноставан начин сажме и преприча садржај краћих текстова или дијалога	2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал нулти и први		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање	• користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика			

ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	(штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернет итд.)			споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи)			

Годишњи фонд часова:	**74**			
Разред:	**Други**			
ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ **ДРУГОГ** РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, клијентима, куповини,, ближем окружењу) • разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, у бироу,на шалтеру, на тел. секретарици) и правилно их користи	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на

		технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • Примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА • Пословна комуникација (обликовање и преобликовање пословних писама) • Опис послова у бироу и организација пслова • Конкурси (огласи, заснивање радног односа) • Обрасци и решења ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ I. РЕЧЕНИЦА а) изјаве – са променом глаголског времена б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи - Директна и индиректна питања - Defining relative clauses *He was a great player who cam from Sabac*. - Non-defining relative clauses *John, whose team is top of the league, is a very good player*. Reported speech – statements Reported speech – Questions	8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• чита и разуме различите врсте прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, обрасци, решења, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље • открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника • уочи предвидљиве информације (			

	кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји, решења)	Reported speech - Commands II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 5. Члан - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 6. Именице - Бројиве и небројиве именице 7. Заменички облици а) Заменице - Relative pronouns (who, which, whose, when, that, where) б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - too/not…enough/not as…(as)/less…than 5. Бројеви 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Past perfect - Модални глаголи: *obligation, prohibition and advice* - Пасивне конструкције – - Have something done Subject + have or get + object + past participle (by + agent)		стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• описује ситуације, прича о дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• саставља краћи текст (мејл, писмо) у одређене пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина, дневни ред, конкурисање за посао) • пише краћи текст о фирми, пословању и персоналу • пише извештај на основу белешки			
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			

преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова		*I get my eyes tested once a year.* - Gerunds and infinitives 2. Прилози 3. Предлози 4. Кондиционал други		стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• аргументује свој став о медијском тексту • смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку, обављање посла и лично ангажовање на послу			
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи)			

Годишњи фонд часова: 72
Разред: трећи

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ **ТРЕЋЕГ** РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским стручним темама • разуме глобално суштину нешто дужих разговора са једним или више саговорника или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/ разговора	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • Примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА • Пословна комуникација преко интернета (презентација фирме преко интернета – израда сајта) • Организација, пререма и вођење састанака, седница или скупова (врсте састанака према броју учесника и • степену формалности)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог,

		• Планирање и организација службеног путовања **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ**	слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме текстове блиске струци (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме смисао садржаја као и важније детаље у извештајима, презентацијама, брошурама и уговорима везаним за струку	I. РЕЧЕНИЦА а) изјаве б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 8. Члан 9. Именице 10. Заменички облици а) Заменице - неодређене заменице: *some-, any, no-, every-* *There isn't anyone in the shop.* *Nobody wants o give details about it.* *Everybody likes cookies.* *You suddenly feel a strong need to buy something.* б) детерминатори 4. Придеви So…such Adjective suffixes		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише пословно писмо према одређеном моделу различите садржине • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку • води белешке , пише	5. Бројеви 6. Квантификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Пасивне конструкције		

	извештај на основу белешки	Present Perfect Continuous *I've been living here for four months.* Future Continuous *She will be having lunch at one o'clock tomorrow.* Future Perfect *She will have had lunch by 3pm.* Narrative tenses I wish and If only *I wish I had enough money to buy it.* *If only you'd told me it was your birthday.* Modal verbs of speculation and deduction *He must be the King.* *He can't be a member of the royal family.* 2. Прилози So…such 3. Предлози 4. Кондиционал трећи If + past perfect, …would /wouldn't have + past participle *If I had seen him, I'd have spoken to him.*		струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама на послу			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице			

Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **четврти**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ **ЧЕТВРТОГ** РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме суштину битних информација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима у домену струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком • разуме суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/ разговора	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке • Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • Примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и кореспоненције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА • Елементи државне организације земаља енглеског говорног подручја (уређење државе, руковођење, избори, партије) • Примена правних прописа (	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме

		различите врсте уговора) • Маркетинг и истраживање тржишта (уочавање, препознавање и тумачење информација из различитих извора) • Промоција и комуницирање са јавношћу (препознавање значаја различитих облика комуницирања са јавношћу: пропаганда, реклама, сајам, промоција, изложба) • Фактори успеха • Компетенције као услов доброг пословања **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **У четвртом разреду наставнику се препоручује да врши честе систематизације граматичких садржаја, чије је усвајање и учење било предвиђено у претходним разредима. Обим нових садржаја који се уводе у четвртом разреду, као и степен њиховог продубљивања, зависи, првенствено, од нивоа савладаности претходно обрађиваних граматичких садржаја, али и од когнитивног стила ученика.** I. РЕЧЕНИЦА - Сви типови упитних реченица - Директна и индиректна питања - Индиректни говор: рецептивно и продуктивно а) изјаве и питања б) молбе, захтеви, наредбе в) изјаве и птиња са променом глаголских времена - Релативне клаузе	15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме и схвати смисао сложенијих текстова, шематских приказа, упутстава,уговора • разуме и користи обавештења из стручних текстова • разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• на изразитији начин води монолошки тип излагања (презентација) • говори о утисцима,употребљавајући прецизније и комплексније изразе • даје дужи опис свакодневних радњи у пословном окружењу, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања • даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова	• напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења • напише извештај или протокол о			

различитог садржаја	догађају или са састанка	- Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд).		дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши унапред припремљен разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме	II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 7. Члан - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту 8. Именице - Бројиве и небројиве именице 9. Заменички облици		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• сажима и препричава садржај текста, радио или ТВ емисије, разговара и сл.	а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми • пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима	4. Придеви компарација придева 5. Бројеви 6. Квантификатори *a couple of, a bit of, a large number of, plenty of, very little, hardly any, quite a lot of, hardly any, a few* III ГЛАГОЛСКА ГРУПА		
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава сложеније структуре и процесе (номинализације, градације и трнасформације), контролише граматичка знања и исправља своје грешке	1. Глаголи - Обновити и утврдити сва садашња времена Present Simple, Present Continuous, Present Perfect Simple and Continuous - Обновити и утврдити сва прошла времена - Разлика између *Used to* Past Continuous		

		- Обновити и утврдити све начине зе изражавање будућности - Глаголи стања - Модални глаголи: *should, must, will, may, might, could, can, be able to* - Пасивне конструкције – the Present Simple, Past Simple , Present Perfect (продуктивно и рецептивно), остала времена само рецептивно - *wish* + Past simple /w*ould* - *Have something done* (само рецептивно) 2. Први, други и трећи кондиционал 3. Предлози		оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

КАНЦЕЛАРИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ

2. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		111				111
II		74				74
III		72				72

3. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Упознавање ученика са условима рада, потрошним материјалом,опремом, алатима и прибором
– Оспособљавање ученика за примену технике куцања
– Оспособљавање ученика за обликовање текстова на матерњем и страним језицима
– Оспособљавање ученика за састављање пословних писама и попуњавање пратећих докумената канцеларијске процедуре
– Стицање знања и вештина потребних за успешну примену службене кореспонденције на практичним примерима
– Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом и актима
– Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације
– Усвајање пословног понашања као предуслова за успешну пословну комуникацију
– Оспособљавање за планирање, организовање и систематичност у канцеларијском пословању
– Оспособљавање ученика за послове набавке и продаје за потребе предузећа
– Оспособљавање ученика за архивирање и класификацију архивске грађе

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Организација савемене канцеларије	8
2.	Техника куцања и обликовање пословног писама	50
3.	Кореспонденција са пословним партнерима	53

Разред: други

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Службена кореспонденција	10
2.	Евиденција и класификација докумената и рад са поштом	38
3.	Кодекс пословног понашања и изградња пословног имиџа	26

Разред: трећи

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Планирање, праћење и организовање канцеларијских активности	42
2.	Обављање адмистративних послова у области набавке и продаје за потребе предузећа	20
3.	Архивирање и класификација архивске грађе	10

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Организација савремене канцеларије**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са основним канцеларијским условима, материјалом опремом, алатом и прибором	• објасни значај услова за рад у канцеларији • опише изглед канцеларијског простора • објасни правила понашања у канцеларији • примењује канцеларијску опрему, алате и прибор у складу са наменом • разликује врсте потрошног материјала • користи обрасце и формуларе • разликује средства за пријем и оверу докумената	• Савремена канцеларија – дизајн • Услови за рад: просторни , физички, климатски, технички, хигијенски • Правила понашања у канцеларији • Канцеларијска опрема, алат и прибор • Потрошни материјал • Појам и врсте хартије • Обрасци и формулари (појам, врсте и значај) • Печати, жигови и штамбиљи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Демонстрација употребе канцеларијског материјала, алата и прибора **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу

Назив модула:

Техника куцањан, обликовање пословног писма

Трајање модула: **50 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за коришћење технике куцања	• користи технику куцања у алфанумеричком делу тастатуре • користи технику куцања у нумеричком делу тастатуре • обликује текстове у блок форми • обликује текстове у зупчастој форми • обликује текстове у ступцима • разликује обавезне и необавезне елементе пословних писама • разликује форме обликовања пословних писама	• Правила при куцању • Алфанумеричка и нумеричка тастатура • Блок форма за обликовање текстова • Зупчаста форма за обликовање текстова • Вишестубачна опција за обликовање текстова • Појам и елементи пословног писма • Форме пословних писама	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (50 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** • Користити специјализоване програме (softwar-e) за технику слепог куцања • Не користити прогам MS Word – за учење технике слепог куцања • Користити Notepad или одговарајуће софтвере за слепо куцање: SpeedKing , Typing MasterPro и сл **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Кореспонденција са пословним партнерима**

Трајање модула: **53 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање пратећих докумената канцеларијске процедуре	• састави упит на основу датих елемената • разликује врсте понуда • састави понуде на основу датих елемената • састави ценовник на основу датих елемената • састави поруџбину на основу датих елемената • састави профактуру на основу датих елемената • састави отпремницу на основу датих елемената • састави рачун на основу датих елемената • објасни намену комисијског записника • састави комисијски записник на основу датих елемената • састави рекламацију на основу датих елемената • састави одговор на рекламацију на основу датих елемената • састави ургенцију на основу датих елемената • састави пропратно писмо	• Упит • Понуда - циркуларна - општа - посебна • Ценовник • Поруџбина • Предрачун / Профактура • Отпремница • Рачун / Фактура • Комисијски записник • Рекламација • Одговор на рекламацију • Ургенција • Пропратно писмо	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (53 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за састављање пословних писама на основу датих елемената • Давати примере и ситуације из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Службена кореспонденција**
Трајање модула: **10 часова**

Назив модула: **Евиденција и класификација докумената и рад са поштом**

Трајање модул : **38 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације • Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом и актима	• дефинише појам, врсте и значај евиденција • евидентира дневне и недељне обавезе • дефинише појам, врсте и значај класификација • објасни послове писарнице, пријемне канцеларије и архиве • разликује радна места на којима се ради са поштом и актима • класификује документацију према задатим параметрима • разликује радни поступак, фазу и операцију у раду са поштом и актима • наведе фазе у раду са текућом поштом • разликује средства евидентирања • прими и заведе приспелу пошту • распореди и достави приспелу пошту • заведе и отпреми излазну пошту • враћа пошту писарници у складу са околностима	• Појам, врсте и значај евиденција • Евиденциона средства • Појам, врсте и значај класификација • Писарница, пријемна канцеларија и архива • Фазе рада са поштом и актима: пријем, отварање и преглед, распоређивање, завођење, достављање у рад, враћање писарнции, отпремање поште и архивирање • Књиге евиденције (деловодник, скраћени деловодиник, попис аката, интерна доставна књига, доставна књига на личност..., књига примљене поште…) • картотечно евидентирање • евиденција путем досијеа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (38 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за разне евиденције • Давати примере и ситуације из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања и вештина потребних за успешну примену службене кореспонденције на практичним примерима	• објасни појам и структуру службеног акта • изради допис на основу задатих елемената • изради решење на основу задатих елемената • изради одлуку на основу задатих елемената	• Службени акти – појам и структура • Допис • Решење • Одлука	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за састављање службених аката на основу датих елемената • Давати примере и ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Кодекс пословног понашања и изградња пословног имиџа**

Трајање модула: **26 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

• Усвајање пословног понашања као предуслова за успешну пословну комуникацију	• објасни основе пословне културе • разликује врсте комуникација • објасни предности и недостатке усмене и писмене комуникације • разликује вербалну и невербалну комуникацију • разликује неформално и формално понашање • објасни важност прилагођавања понашања условима пословног окружења • тумачи кодекс пословне културе • разликује намену средстава комуникације • користи средства комуникације • примени правила пословног кодекса везана за изглед и одевање • примени правила пословног кодекса у хоризонталној и вертикалној комуникацији • сарађује у тиму • примени технике решавања конфликата у тиму • примени правила пословног кодекса у комуникацији са пословним партнерима и странкама • објасни фазе вођења пословног разговора • примени правила пословног кодекса у телефонском разговору	• Пословна култура • Врсте комуникације • Предности и недостаци усмене и писмене комуникације • Вербална и невербална комуникација • Појам и значај пословног кодекса • Одећа и изглед канцеларијског радника • Изграђивање пословног односа – са руководиоцима, колегама и сарадницима • Изграђивање и неговање добрих пословних односа са партнерима и странкама • Пословни разговор • Тимски рад и прилагођавање понашања раду у тиму • Технике решавања конфликата • Фразе и изрази који се користе за решавање конфликата • Електронска пошта • Етика и морал у пословном понашању (неподстицање националне, расне и родне нетрпељивости , итд.)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (26 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Препоручене методе: - игра улога - студија случаја - симулација Кроз игру улога ученици демонстрирају разлику између неформалног и формалног понашања, приказују разлике у понашању и комуникацирању са колегама, подређенима, надређенима и странкама. Дискутују у пленуму о последицама које може изазвати неадекватно понашање у пословном окружењу и доносе закључке о томе. Примењује правила пословног понашања предузећа да би схватили неопходност прилагођавања начина комуницирања, понашања и одевања условима које диктира пословно окружење. Решавају задату проблемску ситуацију најпре самостално, а затим у тиму, након чега у пленуму дискутују о предностима и

	• објасни правила комуникације путем електронске поште • примени правила за писање електронских писама (e-mail) • наведе примере етичног и неетичног пословног понашања		недостацима тимског рада. Ученици демонстрирају конфликтне ситуације, уочавају узроке настајања конфликата у тимском раду и предлажу начине за њихово превазилажење. Дискутују и доносе закључке на тему етичког и неетичког понашања у пословном окружењу **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на часу • тест • тест практичних вештина • усмено излагање

Назив модула: **Планирање, организовање и праћење канцеларијских активности**

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање за планирање, организовање и систематичност у канцеларијском пословању	• управља временом • планира активности користећи софтвере и друга средства за планирање на основу датих упутстава • планира активности помоћу гантограма • одреди приоритете у реализацији канцеларијских активности на основу датих упутстава • прати реализацију планираних активности на основу датих упутстава • користи интернет и друге изворе за прикупљање информација • састави извештаје о раду • користи електронску пошту • систематизује примљену и послату пошту у рачунару • систематизује фајлове у одговарајуће фолдере • изврши периодичну електронску заштиту података • креира и попуни обрасце за послове који се често понављају на основу датих	• планирање дневних, недељних и месечних активности • софтвери, планери, роковници и друга средства за планирање активности • Гантограм - метода за графички приказ распореда активности • праћење остварења планираних активности (контрола спровођења, чек листе, подсетници и сл.) • Употреба електронске поште у канцеларијском пословању • Екстерни медији за чување података (УСБ, ЦД, екстерни хард диск, интернет налози, итд.) • Попуњавање штампаних образаца и креирање образаца на рачунару • Презентација (израда презентације, припрема простора и опреме, презентовање) • Видови презентација (електронске презентација, плакат, постер, графо-фолија) • Прикупљање информација за	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (42 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације:вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за планирање и евиденцију података • Давати примере и ситуације из праксе **Препоручене методе:** - игра улога - студија случаја - пројекат - симулација Решавањем ситуацијских задатака ученици планирају дневне, недељне и месечне активности користећи средства и медије намењене за те сврхе. У планирању воде рачуна о приоритету реализације активности. Користећи чек листе прате спровођење планираних активности. Ученици користе интернет за пријем и слање поште водећи рачуна о правилима писања електронских писама и комуницирања путем електронске поште. Систематизују

	елемената • објасни правила израде презентације • изради различите видове презентација • презентује у скаду са правилима презентовања • дефинише појам и значај састанка • изради план активности за организовање састанка • спроведе активности за реализацију састанка • састави и пошаље позив учесницима састанка • објасни фазе тока састанка • води састанак • наведе појам, врсте и начине вођења записника • објасни значај и делове записника • састави записник са састанка на основу датих елемената • припреми план за организовање службеног путовања • спроведе активности за реализацију службеног путовања • попуни путни налог и путни рачун • обрачуна путне трошкове и дневице • изради и попуни различите исправе	организацију састанка – план активности (одредити датум, место и време одржавања, послати позив учесницима, припремити потребан материјал, обезбедити простор и опрему, освежење и храну, обезбедити смештај за учеснике ако је потребно итд.) • Фазе тока састанка и вођење састанка (подела улога, дефинисање циља састанка, договор о раду, планирање времена трајања, истицање дневног реда, дискусија, начин доношења одлука итд.) • Појам, врсте и начини вођења записника • Делови записника • Изводи из записника • Појам и врсте службеног путовања • План за реализацију службеног путовања (избор превозног средства, резервација превоза, уговарање састанка, пријава доласка, обезбеђење хотелског смештаја, припрема материјал за пут, припрема путних исправа итд.) • Подизање готовине и исплата аконтације за путовање, путни налог и путни рачун • Појам и сврха исправе: уверење, потврда, реверс, молба, признаница, овлашћење, изјава	примљену и послату пошту у одговарајуће фолдере. Документа (фајлове) настала у спровођењу канцеларијских активности систематизују у одговарајуће фолдере ради лакшег проналажења потребних података и повремено врше електронску заштиту података (back-up). За послове који се често понављају користе или креирају одговарајуће обрасце. Користећи одговарајуће медије за израду презентације ученици, подељени у групе, припремају различите видове презентација на задату тему и презентују их. По завршеним презентацијама ученици дају критички осврт на презентацију, најпре аутори, а затим и публика. Ученици спроводе активности потребне за планирање и организовање састанка на задату тему. Подељени на улоге реализују састанак, након чега у пленуму дискутују о добрим и лошим странама састанка и доносе закључке. На основу добијених података ученици спроводе активности потребне за организовање службеног путовања, а потребне информације прикупљају путем интернета и телефоном. Ученици састављају извештаје о раду, примењујући правила за састављање извештаја **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на часу • тест • тест практичних вештина • усмено излагање

Назив модула: **Обављање адмистративних послова у области набавке и продаје за потребе предузећа**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за послове набавке и продаје за потребе предузећа	• објасни процедуру набавке • објасни значај плана набавке • објасни политику минималних, максималних и оптималних залиха • спроведе процедуру набавке на конкретну радну ситуацију • анализира понуде и предложи најповољнију према одређеним критеријумима • води неопходне евиденције у набавци на основу датих података • објасни процедуру продаје • састави пословна писма и документа у вези са продајом на основу задатих елемената • попуни типски уговор о продаји	• Процедура набавке – планирање набавке – политика минималних, максималних и оптималних залиха – трошкови држања и недостатака залиха – истраживање тржишта добављача (интернет) – успостављање контакта са добављачима – избор најповољније понуде – поручивање – лагер листа и ажурирање – анализа набавке (динамика набавке, поређење плана набавке са планом продаје, динамичко усклађивање са продајом) • Критеријуми за избор најповољније понуде • Процедуре продаје – истраживање тржишта купаца – успостављање контакта са купцима – понуда (по врстама) – предрачун – отпремница – рачун – ургенција – пропратно писмо – решење рекламације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** • На почетку модула пожељно је нацртати шему процеса набавке и продаје (са свим учесницима) и наставу реализовати кроз праћење ових процеса. • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити ситуацијске задатке и студије случаја На основу задатих ситуација, базираних на примерима реалног пословања, ученици спроводе поступак набавке и продаје, састављају пословна писма, попуњавају сва потребна документа и спроводе потребне евиденције. Организују рад и помоћу шематског приказа прате ток документације у поступку набавке и продаје. Сва пословна писма и документа која израде и попуне, ученици одлажу у фасциклу. Урађена пословна писма и друга документа процеса набавке и продаје ученици чувају у рачунару и на другим медијима за чување података **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

		– писмо о бонификацији – налог магацину да изда • Типски уговори о продаји – понашање у складу са добрим пословним обичајима (упозорење о штетности неке робе) – давање инструкција о начину транспорта и чувања, одређивање правичних цена итд.	• активност на часу • тест • тест практичних вештина

Назив модула: **Архивирање и класификација архивске грађе**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за архивирање и класификацију архивске грађе	• објасни значај чувања архивске грађе • наведе рокове чувања различитих докумената • распореди архивску грађу • објасни значај чувања, смештаја и одржавања архивске грађе • одложи решена аката	• Појам архивске грађе • Врсте докумената и рокови чувања • Класификација докумената • Означавање архивске грађе • Чување, смештај и одржавање архивске грађе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за састављање службених аката на основу датих елемената

			• Давати примере и ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Економија
- Право
- Пословна иформатика са електронским пословањем
- Култура језичког изражавања
- Српски језик и књижевност
- Пословни енглески језик
- Пословна и административна обука
- Вештине комуникације
- Пословна психологија

ПРАВО

8. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	37	37				74
III	72					72
IV	64					64

9. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање основних знања о држави и праву
- Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката
- Праћење позитивно важећих прописа и стручне литературе
- Схватање важности сталног праћења важећих правних прописа
- Оспособљавање ученика за спровођење поступка заснивања радног односа и остваривања права из радног односа
- Стицање знања о посебним врстама уговора у привреди
- Стицање знања о хартијама од вредности
- Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима
- Стицање вештина за израду поднесака и аката у одговарајућој форми

10. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

11. Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		т	в
1.	Основи права и организација државе	44	
2.	Привредни субјекти	30	

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		т	в
1.	Заснивање радног односа	17	17
2.	Евиденција у области радних односа	20	20

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		т	в
1.	Права и обавезе у вези са пословањем	52	
2.	Банкарски послови и хартије од вредности	20	

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула

		(часови)	
		т	в
1.	Јавне књиге, јавни регистри и јавне исправе	20	
2.	Комуникација са државним органима	44	

12. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Основи права и организација државе**

Трајање модула: **44 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање основних знања о држави и праву • Праћење стручне литературе и прописа	• објасни појам,елементе и функције државе; • објасни улогу државе у друштву; • објасни државну организацију; • класификује државне органе; • објасни поделу власти на законодавну, извршну и судску; • објасни надлежност најважнијих државних органа; • објасни право и државу као друштвене појаве и њихову везу; • објасни појам и елементе правног поретка; • објасни појам и елементе правне норме; • разликује врсте правних норми; • разликује врсте правних аката; • разликује изворе права; • објасни правну снагу правног акта; • објасни појам и елементе правног односа;	• Појам, елементи и функције државе • Улога државе у друштву • Појам и обележја државне организације • Врсте државних органа • Појам поделе власти (законодавна, извршна и судска власт) • Надлежност Скупштине, Владе и органи правосуђа • Право као механизам/ систем државе за управљање јавним пословима • Појам права • Правни поредак • Појам и елементи правне норме • Врсте правних норми • Појам и врсте правних акта • Извори права: Устав, закон, подзаконски правни акти, обичаји...	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (44 часа) **Место реализације наставе** - Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - Студија случаја - Игра улога • Модул се реализје кроз један

	• разликује субјекте права; • објасни правну и пословну способност субјеката права; • састави пуномоћје на основу задатих елемената; • разликује објекте права; • објасни настанак, мењање и престанак правног односа; • разликује правне чињенице; • разликује добровољно и принудно понашање по правној норми; • објасни значење принципа уставности и законитости; • разликује својства појединачних правних аката; • објасни значај жалбе.	• Правна снага правног акта • Субјекти права, правно овлашћење и правна обавеза • Пуномоћје • Појам и врсте објеката права • Настанак, престанак и мењање правног односа • Правне чињенице • Примена права • Уставност и законитост • Правноснажност и извршност • Појам,својства и дејства жалбе	двочас **Оцењивање** • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

Назив модула: **Привредни субјекти**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о врстама,положају и настанку и престанку привредних субјеката • Стицање знања о неопходности праћења позитивно важећих прописа и стручне литературе и прописа	• наведе врсте привредних субјеката које предвиђа позитивно важећи закон; • објасни значај индивидуалних обележја привредног друштва; • објасни предузетника; • објасни појединачне облике привредних друштава; • разликује финансијске институције; • објасни значај јавних предузећа; • објасни садржину оснивачког акта за оснивање привредног друштва;	• Појам и врсте привредних субјеката • Атрибути привредног субјекта • Предузетници • Обележја и врсте привредних друштава (ортачко, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво) • Банке, берзе и осигуравајући заводи	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (30 часа) **Место реализације наставе** - Учионица

	• попуни образце за упис у Регистар привредних субјеката; • разликује закључак и решење о упису у Регистар привредних сујбеката; • разликује опште правне акте привредних субјеката; • објасни трансформације привредних друштава; • разликује стечај и ликвидацију као начин престанка рада привредног друштва.	• Јавна предузећа • Оснивање привредног друштва (надлежни орган и оснивачки акти) • Образци за упис у Регистар привредних субјекта • Закључак о упису у Регистар привредних субјеката • Решење о упису у Регистар привредних субјеката • Правилници друштава (о раду, о систематизацији, ...), одлуке у привредном друштву • Повезивање привредних субјеката • Реорганизација привредних субјеката • Стечај и ликвидација	**Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - Студија случаја - Игра улога • Модул се реализје кроз један двочас **Оцењивање** • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

13. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Заснивање радног односа**

Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за спровођење поступка заснивања радног односа	• објасни елементи и услове за заснивање радног односа; • разликује врсте радног односа; • разликује врсте радног времена; • објасни поступак заснивања радног односа; • примени законске прописе у вези са поступком заснивања радног односа; • разликује документа у поступку заснивања радног односа;	• Појам и елементи радног односа • Радно законодавство • Услови за заснивање радног односа • Врсте радног односа • Уговор о раду • Радно време • Поступак заснивања радног	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (16 часова) вежбе (16 часова)

	• разликује форме обликовања аката и поднесака; потребних у поступку заснивања радног односа; • састави сва акта и поднеске у поступку заснивања радног односа на основу задатих елемената; • попуни одговарајуће обрасце у поступку заснивања радног односа; • заводи документа и акте у одговарајуће евиденције.	односа - појам и форма одлуке - одлука о потреби заснивања радног односа - образац за пријаву о слободним радним местима - начини оглашавања слободних радних места: интернет, умрежавање и сајмови запошљавања - појам и форма огласа - пријава за учешће на оглас - израда curriculum vitae (CV) - позив на разговор са кандидатом -интервју - позив за проверу стручне и радне оспособљености - одлука о избору кандидата - обавештење кандидатима - садржај и форма уговора о раду - радна књижица - пријаве о заснивању - престанку радног односа - матична књига радника - персонални досије	**<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује као двочас • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Сваки акт и поднесак се израђује на рачунару у одговарајућој форми • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога - вежбе - симулација разговора поводом заснивања радног односа Ученици спроводе поступак заснивања радног односа, састављају поднеске и акта у одговарајућој форми, попуњавају све потребне образце и заводе их у одговарајуће евиденције. Прате и примењују важеће правне прописе у поступку заснивања радног односа. Израђена акта и поднеске ученици чувају у рачунару и на другим медијима за чување података. Све поднеске и акта које израде, као и све образце и документа које попуне, ученици одлажу у фасциклу **<u>Оцењивање</u>** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада

Назив модула:

Евиденције у области радних односа

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за израду поднесака и аката у поступка остваривања права, обавеза и одговорности из радног односа	• наведе општа акта привредног друштва у вези са радним односом; • изради Правилник о раду на основу задатих елемената; • изради Правилник о организацији и систематизацији послова на основу задатих елемената; • разликује одморе и одсуства; • разликује право на зараду, накнаду зараде и друга примања; • објасни распоређивање радника на друго радно место; • састави захтева за остваривање права из радног односа; • објасни садржину и форму решења; • састави решења о остваривању основних права из радног односа на основу задатих елемената ; • објасни појам заштите на раду; • разликује мере и видове заштите на раду; • објасни права и дужности запослених и послодаваца у вези са заштитом на раду; • попуни пријаве о повреди на раду; • објасни заштиту посебних категорија запослених лица; • састави решење о породиљском одсуству на основу задатих елемената; • састави решење о одсуства са рада ради посебне неге детета на основу задатих елемената; • разликује врсте материјалне одговорности;	• Закон о раду • Правилник о раду, Правилник о организацији и систематизацији послова и др. • Одмори и одсуства • Зарада • Распоређивање запосленог на друго радно место • Форма и садржина захтева за остваривање права из радног односа • Појам , садржина и форме решења • Решења о остваривању права из радног односа: о одморима, одсуствима, заради, о распоређивању запосленог на друго радно место • Заштита на раду и заштита животне средине • Видови заштите на раду • Права и дужности запослених и послодаваца у вези са заштитом на раду • Заштита посебних категорија запослених лица • Врсте материјалне одговорности • Одговорност запосленог и послодавца • Удаљење запосленог са рада (суспензија) • Измене уговора о раду (анекс уговора) • Престанак радног односа	• На почетку модула ученике упознати На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (20 часова) вежбе (20 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује као двочас • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Сваки акт и поднесак се израђује на рачунару у одговарајућој форми • Препоручене методе:

	• састави захтев за накнаду штете у одговарајућој форми на основу задатих елемената; • састави решење о одговорности радника за штету на основу задатих елемената; • објасни поступак удаљења запосленог са рада; • састави решење о суспензији на основу задатих елемената; • објасни значај измена уговорених услова рада (анекс уговора о раду) ; • наведе разлоге за престанак радног односа; • објасни начине престанка радног односа; • објасни поступак у случају отказа; • састави решење о отказу уговора о раду на основу задатих елемената; • састави решење о исплати отпремнине на основу задатих елемената; • разликује уговоре из области рада и радних односа; • састави уговоре из области рада на основу задатих елемената; • објасни поступак мирног решавања радног спора; • објасни колективни и индивидуални радни спор; • разликује организације запослених и послодаваца; • објасни предмет и врсте колективних уговора; • објасни значај надзора над применом прописа о радним односима.	• Поступак у случају отказа • Уговори из области рада и радних односа (уговор о делу и уговор о привременим и повременим пословима) • Предмет, основни појмови и поступак мирног решавања спорова • Синдикат запослених • Удружење послодаваца • Појам и врсте колективних уговора • Надзор над применом закона и других прописа о радним односима	- студија случаја - игра улога - метод станица Ученици користе Закон о раду, израђују општа акта предузећа и спроводе активности остваривања права и обавеза из радног односа. На основу задатих ситуација, базираних на пословима кадровске службе друштва, они састављају различита решења о остваривању права из радног односа, попуњавају пријаве, састављају уговоре из области радних односа и друга акта и поднеске. Израђене поднеске и акта ученици чувају у рачунару и на другим медијима за чување података. Све поднеске и акта ученици штампају и одлажу у фасциклу **<u>Оцењивање</u>** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада

14. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ

Назив модула: **Права и обавезе у вези са пословањем**

Трајање модула: **52 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о посебним врстама уговора у привреди и оспособљавање ученика за састављање уговора у складу са позитивним правним прописима	• објасни облигационони однос; • објасни појам уговора; • објасни значај рокова и начин њиховог рачунања у уговорном односу; • објасни појам, врсте и последице доцње уговорних страна; • објасни средства обезбеђења облигација; • објасни начине престанка уговора; • објасни појам, својства и елементе уговора о продаји; • објасни радње од којих се састоји закључивање уговора о продаји ; • објасни права и обавезе уговорних страна из уговора о продаји; • објасни транспортне клаузуле; • састави уговор о продаји на основу задатих елемената; • објасни уговоре у привреди; • наведе права и обавезе уговорних страна уговора у привреди; • наведе права и обавезе уговорних страна уговора у привреди; • попуни једноставнији примерак уговора из привреде на основу задатих елемената.	• Опште карактеристике – права и обавезе у вези са пословањем • Појам облигација: - субјекти - садржина - предмет - врсте облигација • Уговор: - појам - врсте - дејство - елементи - услови за закључивање • Рок и рачунање рокова у уговорном односу. • Појам и врсте доцње • Обезбеђење уговорних облигација • Престанак уговора • Појам, својства и елементи уговора о продаји • Закључивање уговора о продаји - понуда и прихват понуде • Обавезе продавца и купца • Транспортне клаузуле • Уговори у привреди - уговор о комисиону - уговор о лизингу - уговор о заступању - уговор о превозу - уговор о шпедицији - уговор о ускладиштењу - уговор о осигурању имовине - уговор о закупу	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (52 часа) **Место реализације наставе** - Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз двочас • Модул се реализује кроз активно оријентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога На примеру готовог уговора о продаји ученици уочавају и издвајају битне елементе уговора. Уочавају уговорне стране, рокове, средства обезбеђења, начине престанка уговора и друге елементе. На основу задате реалне ситуације ученици самостално састављају уговор о продаји користећи све битне елементе уговора **Оцењивање** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада

Назив модула:
Банкарски послови и хартије од вредности

Трајање модула: **20 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Упознавање ученика о правним аспектима пословања привредних субјеката и банака • Упознавање ученика са хартијама од вредности и правним аспектима у пословању са њима	• наведе врсте банкарских послова; • објасни банкарски и новчани депозит; • објасни врсте уговора о кредиту; • разликује права и обавезе банке и корисника кредита; • попуни захтев за добијање кредита; • објасни уговор о текућем рачуну; • разликује права и обавезе банке и имаоца текућег рачуна; • попуни приступницу за отварање текућег рачуна; • разликује хартије од вредности; • објасни преносивост права на хартијама од вредности; • попуни меницу; • попуни чек.	• Појам и врсте банкарских послова • Банкарски и новчани депозит • Уговор о кредиту • Уговор о текућем рачуну • Појам и врсте платних и кредитних картица • Појам и врсте хартија од вредности: - менице - чек - акција - обвезнице - благајнички записи - комерцијални записи - државни записи	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (20 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** - Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз двочас • Модул се реализује кроз активно оријентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога **<u>Оцењивање</u>** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада •

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ

Назив модула: **Јавне књиге, јавни регистри и јавне исправе**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима у поступку добијање јавних исправа	• објасни појам и значај јавних књига; • наведе врсте јавних књига; • објасни значај вођења евиденције на непокретностима; • разликује врсте евиденција на непокретностима; • објасни садржај земљишно-књижних листова; • разликује врсте уписа у земљишне књиге; • попуни захтев за добијање извод из земљишних књига на основу задатих елемената; • објасни садржину извода из земљишних књига; • наведе врсте јавних регистара; • објасни појам јавних исправа; • тумачи садржај јавних исправа; • попуни захтеве за издавање различитих врста јавних исправа; • објасни поступак издавања уверења и потврда у установама и привредним друштвима; • изради уверења у одговарајућој форми на основу задатих елемената; • изради потврду у одговарајућој форми на основу задатих елемената.	• Законска обавеза вођења евиденције • Појам и врсте јавних књига • Матичне књиге • Земљишне књиге • Главна земљишна књига • Врсте уписа у земљишне књиге • Захтев за извод из земљишњих књига • Појам и врсте јавних регистара (привредни регистар, моторних возила и др.) • Појам и врсте јавних исправа • Садржај и елементи јавних исправа • Уверење о држављанству, изводи из различитих матичних књига, уверење о имовинском стању • Садржина и форма уверења • Појам, садржина и форма потврде	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (20 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** - Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује као двочас • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога - вежбе Ученици попуњавају захтеве за издавање различитих јавних исправа о чињеницама о којима се води службена евиденција **<u>Оцењивање</u>** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада

Назив модула: **Комуникација са државним органима**

Трајање модула: **44 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима	• објасни управни поступак; • објасни појам и врсте странаке у управном поступку; • разликује врсте надлежности; • објасни заступање странке у управном поступку; • наведе врсте заступника у управном поступку; • објасни садржину позива за странку; • објасни значај и врсте достављања позива и аката странци; • објасни појам, врсте и значај рокова у управном поступку; • наведе разлоге за изузеће службеног лица; • састави захтев за изузеће службеног лица према задатим елементима; • наведе фазе управног поступка; • састави поднеске и акта у вези са управним поступком; • наведе врсте доказа у управном поступку; • објасни садржину и форму записника и забелешке на спису; • објасни појам и форму закључка; • састави закључак на основу задатих елемената; • објасни елемента решења у управном поступку;	• Управни поступак: - појам и врсте - орган надлежан за вођење управног поступка - странка у управном поступку - странка која подноси захтев за признавање права - странка против који се води поступак ради утврђивања обавеза - надлежности • Заступање странке у управном поступку • Елементи и врсте поднеска • Позивање странаке у управном поступку • Сведоци и вештаци у управном поступку • Достављање и доставница. • Појам и врсте рокова • Изузеће службеног лица • Фазе управног поступка - покретање поступка - испитни поступак - доношење решења - поступак по жалби • Записник и забелешка на спису • Појам и форма закључка у управном поступку • Појам и форма решења у управном	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (44 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** - Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује као двочас • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога Кроз симулацију управног поступка ученици се упознају са надлежним органом и странком у управном поступку.

	• објасни својства и дејства жалбе у управном поступку; • састави жалбу у одговарајућој форми на основу задатих елемената; • објасни повраћај у пређашње стање као правно средство; • састави предлог за повраћај у пређашње стање; • објасни поступак извршења решења; • објасни појам јавних набавки; • разликује врсте јавних набавки; • објасни процедуре јавних набавки; • објасни значај заштите слободне конкуренције.	поступку • Жалба и жалбени захтев у управном поступку • Садржина и предаја жалбе • Дејство жалбе • Жалба у случају када решење није донето - „ћутања администрације“ • Повраћај у пређашње стање • Појам и врсте принудног извршења у управном поступку • Појам и врсте јавних набавки • Процедуре јавних набавки • Заштита слободне конкуренције	**Оцењивање** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Економија
- Канцеларијско пословање
- Српски језик и књижевност
- Рачунарство и информатика
- Пословна и административна обука
- Пословна информатика са електронским пословањем
- Вештине комуникације
- Пословна психологија

Култура језичког изражава

КЊИГОВОДСТВО

4. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	37	74				111
II		74				74

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Стицање знања о рачуноводственом приказивању имовине и порекла имовине

- Стицање знања о утицају пословних догађаја на имовину и њено порекло
- Стицање знања о утицају расхода и прихода на капитал предузећа
- Упознавање ученика са значајем принципа двојности и једнообразности за систем двојног књиговодства
- Упознавање ученика са значајем коришћења књиговодствених података
- Оспособљавање за евиденцијом набавке и трошења материјала
- Оспособљавање за евиденцију робе и пословних односа са комитентима
- Оспособљавање за евиденцију плаћања
- Оспособљавање ученика за књиговодствену евиденцију трошкова пословања
- Оспособљавање ученика за евиденцију основних средстава

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у књиговодство	5	10
2.	Инвентарисање, билансирање и књижење на контима стања	13	26
3.	Расходи, приходи и утврђивања финансијског резултата	15	30
4.	Евиденција платног промета	4	8

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција робе и пословних односа са комитентима		38
2.	Евиденција основних средстава и материјала		22
3.	Евиденција трошкова пословања		14

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у књиговодство**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о рачуноводству и његовим деловима	• разликује појмове рачуноводства и књиговодства • наведе циљ, задатке и методе књиговодства • наведе интерне и екстерне кориснике рачуноводствених информација • наведе рачуноводствена начела • објасни принципе уредног књиговодства • наведе принципе уредног књиговодства • препозна пословни догађај • дефинише појам књиговодственог документа • наведе битне елементе књиговодственог документа • класификује књиговодствена документа • разликује циљеве формалне, рачунске и суштинске контроле • наведе разлоге чувања књиговодствених докумената.	• Рачуноводство - појам, предмет и делови • Књиговодство - појам, циљ, задаци и методе • Рачуноводствене информације – појам и корисници • Рачуноводствена начела: - начело пословне јединице, - начело континуитета пословања, - начело новчаног мерила, - начело опрезности, итд. • Принципи уредног књиговодства: - ажурности, - документованости, - хронолошког реда, - потпуности, - јасности, - материјалне исправности, - економичности • Пословне промене као инпут рачуноводственог процеса • Појам, подела и елементи књиговодствених докумената • Контрола и чување књиговодствених докумената	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (5 часова) • вежбе (10 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Објаснити значај рачуноводства са посебним освртом на информације као основни продукт рачуноводства • Ученици воде свеску примењујући принципе уредности • У настави користити оригиналну документацију и попуњавати је на основу реалних ситуација. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Инвентарисање, билансирање и књижење на контима стања**

Трајање модула: **39 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о рачуноводственом приказивању, евидентирању и пореклу имовине	• дефинише средства и изворе средстава • наведе и објасни средстава и изворе средстава • шематски прикаже основну рачуноводствену једначину • објасни бруто и нето имовину • класификује средства и изворе средстава • дефинише појам инвентарисања • наведе врсте инвентарисања • објасни значај инвентарисања • објасни процедуру инвентарисања • састави инвентар на основу датих података • дефинише биланс стања • наведе врсте биланса стања • објасни начело билансне равнотеже • састави биланс стања на основу инвентара • објасни утицај пословних промена на биланс стања • дефинише конта-књиговодствене рачуне • разликује облике конта • разликује активна и пасивна конта • наведе правила књижења на контима стања • примењује правила евидентирања на контима стања	• Средства и извори средстава -појам, врсте • Основна рачуноводствена једначина – шематски приказ • Бруто и нето имовина • Инвентарисање - појам, циљ, врсте • Организација инвентарисања • Састављање почетног инвентара • Биланс стања- појам, структура и врсте • Билансна равнотежа • Састављање биланса стања на основу инвентара • Основне билансне промене • Књиговодствени рачуни-конта-појам, облици и врсте • Активна и пасивна конта • Правила књижења на контима стања • Системи књиговодства • Двојно књиговодство + појам, облици, методе и начело двојности • Пословне књиге двојног књиговодства • Отварање пословних књига • Књижење кроз дневник, главну књигу • Пробни биланс • Закључивање пословних књига • Једнообразно књиговодство	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (13 часова) • вежбе (26 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Садржаје реализовати користећи ситуације за учење **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања

	• наведе системе књиговодства • објасни појам двојног књиговодства • разликује пословне књиге двојног књиговодства • рашчлани биланс на конта • евидентира пословне промене кроз дневник и на контима стања • састави пробни биланс на основу стања на контима • састави биланс стања на основу пробног биланса • објасни значај једнообразности у књиговодству • дефинише контни оквир • наведе принципе састављања контног оквира • примењује контни оквир	• Контни оквир - појам - принципи састављања - примена контног оквира	• активност на часу • тест практичних вештина • писмени задатак

Назив модула: **Расходи, приходи и утврђивања финансијског резултата**
Трајање модула: **45 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о утицају расхода и прихода на капитал предузећа	• дефинише расходе и приходе • објасни утицај расхода и прихода на капитал • објасни утицај расхода и прихода на биланс стања • дефинише правила евидентирања на успешним контима • примењује правила књижња на успешним контима • састави закључни лист на основу датих података • објасни значај биланса успеха • састави биланс стања и биланс успеха на основу закључног листа • објасни позитиван и негативан финансијски резултат • утврди и књижи финансијски резултат на основу датих података	• Расходи и приходи – појам и врсте • Утицај расхода и прихода на капитал • Утицај расхода и прихода на биланс стања • Правила књижења на контима успеха • Књижење пословних промена кроз дневник и на контима стања и успеха • Утврђивање финансијског резултата • Закључни лист • Биланс успеха	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) • вежбе (30 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Садржаје реализовати користећи ситуације за учење на примеру пословања услужног предузећа **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина • писмени задатак

Назив модула: **Евиденција платног промета**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију готовинског и безготовинског платног промета	• објасни улогу благајне у предузећу • разликује налогодавна и правдајућа докумената • попуни документацију везану за благајну • исплати аконтацију за службени пут • ликвидира путни рачун • састави извештај и закључи благајну • разликује готовинско и безготовинско плаћање • евидентира благајнички извештај на конту благајне • објасни улогу и значај текућег рачуна • разликује инструменте платног промета • попуњава инструменте платног промета • евидентира извод банке. на конту текућег рачуна	• Благајна – појам и улога • Правдајућа и налогодавна документа у благајни • Аконтација за службени пут и путни рачун • Благајнички извештај • Евиденција благајничког извештаја у пословним књигама • Инструменти платног промета • Текући рачун – појам, улога и значај • Извод банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (4 часа) • вежбе (8 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученици на основу благајничке документације састављају благајнички извештај и евидентирају га на конту благајне, а на основу извода банке евидентирају пословне промене на текућем рачуну. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • тест практичних вештина • писмени задатак

Назив модула: **Евиденција робе и пословних односа са комитентима**

Трајање модула: **38 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију робе и пословних односа са комитентима	• разликује појамове поверилаца и добављача • разликује појмове дужника и купаца • повеже документа са пословном променом набавке робе • повеже документа са пословном променом продаје робе • спроведе књиговодствену евиденцију настанка обавеза и потраживања (аналитички и синтетички) • састави калкулацију продајне цене робе • евидентира залихе робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству по продајним ценама • састави нивелацију продајне цене • евидентира промену продајне цене • води књигу евиденције промета на основу датих података • заведе фактуре у књигу примљених и издатих	• Добављачи: – појам, – документација – евиденције • Набавка робе: – евиденција по продајним ценама – калкулација продајне цене – евиденција набавке робе кроз дневник, главну књигу и аналитичку евиденцију са књижењем претходног ПДВ-а, и укалкулисаном разликом у цени – на контима добављача (аналитички и синтетички) – књига примљених рачуна • Купци: – појам, – документација – евиденције • Продаја робе – евиденција продаје робе кроз дневник, главну књигу и аналитичку евиденцију са књижењем претходног ПДВ-а, – на контима купаца (аналитички и синтетички) – бонификација, количински рабат	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (38 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Наставник може да реализује модул применом методе ситуација за учење • На основу задатих података о имовини предузећа, ученици састављају биланс стања трговинског предузећа. • На основу књиговодствене документације ученици књиже набавку робе на аналитичким и синтетичким контима робе, добављача и на конту улазног ПДВ-а. Залихе робе процењују по продајним ценама. На основу излазних рачуна књиже продају робе на одговарајућим контима са излазним ПДВ-ом. • На крају обрачунског периода ученици врше обрачун и књиже остварену разлику у цени.

	рачуна • прати доспелост обаваза и потраживања • евидентира измирење обавеза и трговачке попусте • евидентира наплату потраживања.	– књига издатих рачуна • Промена цене робе • Књига евиденције промета • Евиденције трговачких попуста (каса сконто)	• На основу стања на контима ученици обрачунају ПДВ, врше потребна књижења и попуњавају одговарајућу пореску пријаву **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина • писмени задатак

Назив модула: **Евиденција основних средстава и материјала**
Трајање модула: **22 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију основних средстава • Оспособљавање ученика за евиденцију набавке и трошења материјала	• разликује вредности основних средстава • наведе евеиденције основних средстава • разликује начине прибављања основних средстава • разликује начине отуђивања основних средстава • евидентира прибављање и отуђивање основних средстава кроз књигу основних средстава и на аналитичким контима • повеже документа са пословном променом у	• Основна средстава – појам, вредности и евиденције • Документација у вези са прибављањем и отуђивањем основних средстава • Евиденција прибављања и отуђивања основних средстава кроз књигу основних средстава и на аналитичким контима • Набавка материјала: – калкулација стварне и планске набавне цене – евиденција набавке материјала кроз	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (22 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Наставник може да реализује модул применом методе студије

	вези са набавком и трошењем материјала • састави калкулацију набавке материјала • евидентира залихе материјала у магацинском, материјалном и финансијском књиговодству по стварним набавним ценама (FIFO и метод просечне набавне цене) • евидентира залихе материјала у магацинском, материјалном и финансијском књиговодству по планским набавним ценама	дневник, главну књигу и аналитичку еввиденцију (магацинско и материјално књиговодство) са књижењем претходног ПДВ-а – на контима добављача (аналитички и синтетички) – књига примљених рачуна • Трошење материјала по стварној и планској набавној цени	случаја и ситуацијама из праксе спровести евиденцију набавке и трошења материјала, са евиденцијом обавеза према добављачима, користећи оригиналну документацију • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја На основу књиговодствених докумената ученици евидентирају прибављање и отуђивање основних средстава кроз књигу основних средстава и на аналитичким контима. На основу књиговодствених докумената ученици књиже набавку материјала на аналитичким и синтетичким контима материјала и добављача. Залихе материјала процењују по стварним и планским набавним ценама. Ученици на основу требовања књиже трошење материјала. За књижења по стварној набавној цени користе FIFO метод и метод просечне набавне цене. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина • писмени задатак

Назив модула: **Евиденција трошкова пословања**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију трошкова пословања предузећа	• евидентира обрачун и исплату зарада на основу датог обрачуна • евидентира трошкове горива и енергије	• Трошкови горива и енергије • Евиденција обрачуна и исплате зарада и накнада зарада:	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:

	• евидентира трошкове производних услуга • евидентира трошкове амортизације на основу датог обрачуна • евидентира нематеријалне трошкове • изради извештаје о трошковима пословања	• Трошкови производних услуга • Трошкови амортизације • Нематеријални трошкови • Извештај о трошковима пословања	• вежбе (14 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Наставник може да реализује модул применом методе: студија случаја • Решавајући задату студију случаја ученици попуњавају налоге за исплатузараде на основу датог обрачуна. На основу извода банке књиже исплату зарада. Евидентирају трошкове амортизације на основу датог обрачуна амортизације. Евидентирају остале трошкове пословања предузећа (трошкове горива и енергије, трошкове производних услуга и нематеријалне трошкове). • На основу књиговодствене документације ученици књиже трошкове електричне енергије, трошкове производних услуга и нематеријалне трошкове (са улазним ПДВ-ом) на одговарајућим контима главне књиге. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Пословна и административна обука
- Економија
- Канцеларијско пословање
- Предузетништво
- Статистика Пословна информатика са електронским пословањем

Назив предмета: **ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Први**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова* **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе**
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних		

различитог садржаја	дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише једноставне повезане реченице о породици, свом окружењу и интересовањима • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) 36. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* 38. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 39. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*. *40.* Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza*	слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре)		

	• у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	*grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio*...). Компарација придева, компаратив изједначавања М*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* 41. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* 42. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* 43. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 44. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 45. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! *46.* Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* *47.* Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* 48. Глаголска времена: a. Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; b. Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* *c.* Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* d. Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* e. *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* f. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). g. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ireална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare.* *49.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in*	општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота		

усмену употребу језика	земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	*vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* 50. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. *51.* Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* 52. Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* - уз годишња доба: *im Sommer* - уз стране света: *im Norden* - уз доба дана: *am Vormittag* - уз датуме: *am 6. März* - уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ..* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer,*	

		Italiener, Sie wird blad Krankenschwester. 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* - неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима -*bar*, -*lich* и -*ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* 6. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse* 7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* - најфреквентнији глаголи са предложном допуном - повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.*	

		9. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. 10. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel*. 11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* 12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** Ученици треба да разумеју и користе: 11) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. 12) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* 13) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* 14) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,* *15)* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* 16) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* 17) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* 18) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.* 19) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* 20) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[4]	

[4] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		1. **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que***:** *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2. Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires*. (Симултаност радњи). **6. Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; - презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !*	

		- императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse;* *tratarse de...* 4. Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.*	

		д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно): *Me dijo que vendría.* *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* 6. Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основни до10000 8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација - рецептивно и продуктивно	

		No trabaja hoy. *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Назив предмета: **ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК (шеста година учења)**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Други**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнеприче и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**
ПИСАЊЕ Оспособљавање	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи)		

ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; • издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.). • пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне кореспонденције	Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: 15. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*. 16. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. 17. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 18. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* *19.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* 20. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la quinta.* 21. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo*	слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме		

	предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). • једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са другима. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	*indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 22. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 23. Заповедни начин: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* *24.* Кондиционал глагола potere и volere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?* 25. Глаголска времена: - Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*alzarsi, lavarsi*) и безличних глагола (*piovere, nevicare*); - Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* - Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* *26.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* *27.* Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* 28. Везнике *e, o, ma.* **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , -er, -s, -ø*: *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивна множина: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: ○ уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* ○ уз годишња доба: *im Sommer*	струке граматичка грађа добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

		○ уз стране света: *im Norden* ○ уз доба дана: *am Vormittag* ○ уз датуме: *am 6. März* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Поређење придева ○ правилно поређење: *billig, billiger, der (die, das) billigste* ○ неправилно поређење придева (*gut/besser; viel/mehr)*. а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *–ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* 5. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber*. б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) време: *um 10.00 Uhr, am 3. Oktober, im März,* г) доба дана, годишње доба: *am Abend, im Frühjahr*, д) порекло: *aus der Schweiz* ђ) средство: *mit dem Taxi* е) намена: *fur Kinder* 6. Глаголе (потврдни, упитни и одрични облици) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола б) претерит помоћних и модалних глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола г) футур д) конјунктив претерита модалних глагола за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen?* ○ глаголи са предложном допуном: *warten auf, hoffen auf, sich freuen über/auf.* ○ повратни глаголи: sich waschen	
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) • Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦ	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу		

ИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	7. Прилози и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*. 8. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године. 9. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* 10. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): *weil, ob*. 11. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin. Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **РУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 13) Релацију слово-глас и разликовање гласова и слова у руском језику; основна обележја сугласничког и самогласничког система руског језика: изговор гласова који се бележе словима *ж, ш, ч, щ, л*; изговор и бележење парних тврдих и меких, звучних и безвучних сугласника; изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника; изговор гласова у групама *чт, сч, зч, сш, зш, стн, здн.* Основне типове изјавне и упитне интонационе конструкције. 14) Слагање субјекта (именица) и простог глаголског предиката (лични глаголски облик): *Вова читает. Миша читал. Маша читала.* 15) Глагол у функцији простог глаголског предиката – презент глагола прве и друге конјугације, перфекат : *я читаю, ты читаешь, я люблю, ты любишь, он говорил, она писала, они рассказывали...* 16) Именице у функцији именског дела предиката: *Я ученица. Мама - врач.* 17) Облике личних заменица у функцији субјекта: *Меня зовут Аня. Мне одиннадцать лет.* 6) Слагање броја и именице: *один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет.* 18) Слагање именица и придевских речи: *красный свет, Новый год, зеленая доска, большая елка, вкусное яблоко, синее пальто.* 19) Исказивање питања: *Кто он? Что тут? А дом? И двор ваш?* 20) Исказивање посесивности: *У меня есть...У меня нет...* 21) Исказивање временских односа: *Который час? Ровно час; пять минут второго;*	

		половина второго; без пяти два. *Какое сегодня число? Первое февраля.* 22) Исказивање просторних односа (правац и место): *куда, где, когда; к врачу, на улицу, в автобус; у парты, на кухне, в городе; налево, направо, прямо.* 23) Исказивање императивности (2. лице једнине и множине): *читай, читайте; скажи, скажите; познакомьтесь!* 24) Конструкције с основним глаголима кретања: *Я иду в школу. Куда идет этот автобус? Ты едешь на автобусе. Куда едут Миша и Саша?* **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Madame/Monsieur Mercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, la France, la Serbie, l'océan Atlantique, les Alpes ; mes parents, leur mère, notre pays, vos enfants, cet élève, quelle maison ?* 2. Одређени члан испред датума: *Aujourd'hui c'est le 31 janvier*; испред имена дана*: Le mardi je fais du tennis.* 3. Партитивни члан: *J'ai acheté de la crème solaire.* 4. Заменицу *on: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Tes amis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?* Само рецептивно: *Je te le prête avec plaisir !* 6. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.* 7. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *C'est un livre de cent pages! J'habite au sixième étage.* 8. Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est-ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?* *9.* Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.* 10. Заповедни начин: *Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!* 11. Кондиционал глагола *pouvoir* и *vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?* 12. Глаголска времена: - презент индикатива фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*se lever, se coucher*) и униперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ; - сложени перфект и имперфект – грађење и контрастирање употребе: *Nous nous sommes rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.* - футур први: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.* 13. Конструкцију *il faut* са инфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…* 14. Предлоге и сажете чланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer*	

		nos vacances en Belgique; nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi. 15. Прилоге за време, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд. 16.Везнике *et, ou, mais.* **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, посебно имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* 4. Предлози (и рецептивно и продуктивно) *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc. Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно в. Прошла времена (само у индикативу): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.*	

		Lo siento, se me olvidó la tarea en casa. *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* г. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива (само рецептивно) *Te recomiendo que viajes a España.* ђ. Футур (и рецептивно и продуктивно) *Este verano viajaré a España.* ж. Основни глаголски изрази (и рецептивно и продуктивно) *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) 6. Прилози (и рецептивно и продуктивно) а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, en iglesia, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основне преко 1000, редне до 5 (primer(o(s))/primera(s), etc.) 8. Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно): а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација (и рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Назив предмета: **ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК (седма година учења)**

Број часова **72**

Разред: **Трећи**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до 15 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих аутентичних текстова из свакодневног живота после 1-2 слушања (обавештења са разгласа на станици, аеродрому, у супермаркету или у школи) • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.) • разуме краће рекламе, радио и ТВ емисије о темама предвиђеним наставним програмом из домена свакодневног језика као и пословног.	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) • *Вођење евиденције и документације у администрацији* КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FS*U)* **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем		

садржаја	• записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао •користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.) • у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања • записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.	Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*. Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) 53. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* 55. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 56. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*. *57.* Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки	неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке		

	структуре) • једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставним предмета. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив изједначавања М*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* 58. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* 59. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* 60. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 61. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 62. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! *63.* Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* *64.* Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* 65. Глаголска времена: a. Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; b. Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* *c.* Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* d. Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* e. *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* f. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). g. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel*	
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално	• разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних		

читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) • може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота • разуме краће текстове у вези са градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.	*tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ireална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare*. *66.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* 67. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. *68.* Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* **69.** Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* - уз годишња доба: *im Sommer* - уз стране света: *im Norden* - уз доба дана: *am Vormittag* - уз датуме: *am 6. März* - уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су	
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и		

	регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формености, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	мушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.* 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* - неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно)*. б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* 6. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse* 7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект	

		најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* - најфреквентнији глаголи са предложном допуном - повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.* 9. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. 10. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* 11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* 12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** Ученици треба да разумеју и користе: 21) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. 22) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* 23) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* 24) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть,*	

		плавать., *25)* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* 26) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* 27) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* 28) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.* 29) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* 30) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[5]: **1**. **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que***:** *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2. Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.*	

[5] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		(Симултаност радњи). **6. Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; - презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted,*	

		Ustedes б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* 4. Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico.*) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и	

		најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно): *Me dijo que vendría.* *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* 6. Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основни до10000 8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација - рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Назив предмета: **ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК (осма година учења)**

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **Четврти**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у

свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације) разуме различите усмене текстове (дијалоге, монологе, песме и друго) о темама предвиђеним наставним програмом у трајању од 3 до 5 минута (у зависности од степена познавања теме и контекста), које чује уживо или са аудио визуелних записа. • а) Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима на часу (говор наставника и другова, аудио и визуелни материјали у настави); • б) Разуме рекламе, радио и ТВ емисије блиске интересовањима	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) • *Праћење новина у области међународних правно-административних послова* • *Конкурисање на посао, праксу, даље студирање* **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету

	ученика или од значаја за младе и о темама образовног карактера из *популарне науке*; • в) Разуме усмене текстове које исказују говорници различитих стандардних варијетета о темама из свакодневног живота ближег и даљег ученикових окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања.	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1. **Именице** – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из претходних година учења. Алтерација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone...*) Системски приказ морфолошких карактеристика 2. **Употреба члана** систематизација Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 3. **Заменице** за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci, ne*. Ненаглашене личне заменице, систематизација. Релативне заменице *che, cui, il quale/la quale* и *dove*: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Неодређене заменице - придеви (niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni) 4. **Придеве** – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив и суперлатив *Maria e' la piu' alta della classe.* Апсолутни суперлатив *Maria è bellisima.* Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* 5. **Бројеве**: основне, редне : *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* 6. **Питања**: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 7. **Негацију**: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 8. **Заповедни начин** за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! 9. **Модалне глаголе**: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.*	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по угама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему)
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише структурисане и кохерентне текстове дужине од 140 до 160 речи у којима користећи познату лексику и морфосинтаксичке стуктуре описује догађаје и лична искуства. • да пише поруке и писма (у електронској и традиционалној форми) различитог садржаја (захваљивање, позивање, извињење, тражење и давање информација) .		
ГОВОР	• прилагођавајући		

Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута, на структурисан начин: • а) говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и ван ње; • б) изрази своје утиске, осећања и аргументовано мишљење и ставове у вези са темама које су програмом предвиђене. ***Интеракција*** • Ученик треба да: • поштујући социокултурне норме комуникације са саговорницима размењује информације, мишљења и ставове о темама које су из свакодневног живота, блиске његовом интересовању или из популарне науке и културе • започиње и води разговор о познатим темама., одржава континуитет и завршава га.	10. **Глаголска времена**: - Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; - Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* - Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* - Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* - Имперфекат (Imperfetto): *C'era una volta un re e viveva in un castello.* - Плусквамперфекат (Trapassato prossimo): *Sono arrivato alla stayione quando il treno era già partito.* - Презент коњунктива (Congiuntivo presente) : *Penso che Maria debba studiare di più.* Прости перфект (Passato Remoto) творба и основна употреба, **само рецептивно**: Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno. Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?* - *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* - Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Иреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare*. Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se faceva bel tempo, andavo in gita.* 11. **Предлоге и сажете чланове**: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* 12. **Прилоге за време, место, начин, количину**: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* из *passato prossimo*. Грађење прилога од придева помоћу суфикса *мente* 13. **Речце**: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* 14. **Везнике** *e, o, ma, se.* Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: **1. Именице, заменице, члан, придеве** Употреба именица са свим категоријама рода, броја, падежа. Употреба основних суфикса за извођење именица и њихово генусно одређење: *die Freundschaft, die Meinung, die Müdigkeit; der Schlaf, der Lehrer; das Gerede, das Gebirge*. Употреба фреквентнијих изведених и сложених именица (рецептивно и продуктивно). Употреба неодређеног, одређеног, нултог, негационог, упитног, присвојног и показног члана: *Ich habe ein Buch. Schau mal, das Buch da! Er trinkt gern Tee. Er trinkt keinen Tee. Welches Buch liest du? Gib mir dein Buch. Gibt mir dieses Buch*. Употреба неодређених детерминатива (*manch-, viel-, einig-, all-*).	решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена Програмом добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања

		Употреба контрахованог члана: *im Buch, am Strand, ans Meer*. Употреба личних заменица у номинативу, акузативу и дативу. Употреба неодређених заменица *man, jemand, etwas.* Употреба придева у атрибутској функцији (рецептивно и продуктивно). Употреба компаратива и суперлатива (укључујући и компаративске фразе: *Dein Haus ist billiger als meine Wohnung*.)	(усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације и личних потреба) различите писане текстове (писма, новинске чланке, јасна илустрована упутства, огласе, прилагођене књижевне текстове, текстове у вези са градивом других наставних предмета и слично) о темама из свакодневног живота и популарне науке, ближег и даљег ученикових окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања и чија дужина зависи од чињенице у коликој мери ученик познаје дату тему и контекст. • Увиђајући намеру аутора текста и контекста у којем је текст настао (емоционални и друго), ученик чита: а) да би се информисао;	**2. Глаголи и глаголска времена, стања и начина** Употреба глагола у презенту, претериту, перфекту и футуру. Употреба глагола у конјунктиву II за изражавање жеље и љубазне молбе. Употреба императива. Употреба глагола у пасиву (рецептивно). Употреба модалних и основних модалитетних глагола: *Ich habe zu packen. Ich hoffe, dich wiederzusehen*. Употреба рефлексивних и реципрочних глагола: *Ich lege mich ins Bett. Wir küssen uns*. **3. Предлози, прилози, партикуле** Употреба предлога који регирају генитив, датив и акузатив. Употреба предлога који регирају по два падежа – датив и акузатив (*Wechselpräpositionen*). Употреба темпоралних, локалних и модалних прилога. Употреба основних партикула (рецептивно): *Was machst du denn da? Kommst du einfach mal vorbei? Das kann ich aber nicht.* **4. Фраза и реченица** Употреба генитивске посесивне фразе: *das Haus meiner Eltern*. Употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном: *Interesse für Sport, interessiert daran, sich interessieren für*. Глаголски комплекс: употреба реченичног оквира и разоквирење у комуникативне сврхе (рецептивно). Употреба основних безличних глагола (*Es regnet. Es blitzt.*), једновалентних (*Ich schlafe. Ich laufe.*), двовалентних (*Ich lese ein Buch. Ich schreibe einen Brief.*) и најфреквентнијих тровалентних глагола – глагола саопштавања и давања (*Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk.*). Употреба глагола са већим бројем допуна различитог облика (именичке и заменичке фразе) и њихов редослед у реченици: *Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk. Ich gebe ihr ein Geschenk. Ich gebe es meiner Mutter. Ich gebe es ihr.* **РУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. 2) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я*	планира се израда два писмена задатка.

	б) да би пратио упутства; в) ради задовољства.	*согласна (согласен). Это новое пальто.* 3) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* 4) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,* *5)* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!*) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* 7) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* 8) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.* 9) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* 10) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе[6]: **1. Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que*: *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2. Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*;	
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формености, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни		

	односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5**. **Парцијално директно и индиректно питање**: *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи). **6. Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; - презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (трећe лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** 1. **Именска група** Род и број именица – систематски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Детерминативи – системски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива	

		пређеног од 1. до 7. разреда. Описни придеви – системски приказ морфолошких и морфо- синтаксичких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Заменице – системски приказ морфолошких карактеристика. Бројеви – систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Предлози у именској групи – систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда **2. Глаголска група** Глаголи системски приказ морфо- синтаксичких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Глаголска времена, индикатив: (футур, презент, перфекат (pretérito perfecto simple, imperfecto, pretérito perfecto compuesto), pluskvamperfekat) правилних и до тада усвојених неправилних глагола. Презент субјунктива правилних глагола и до тада усвојених неправилних глагола. Презент 3. лица субјунктива у функцији императива. Основне глаголске перифразе: *ir a + infintivo, tener que + infinitivo, deber + infinitivo, deber de + infinitivo, dejar de + infinitivo, estar + gerundio* у до тада обрађеним глаголским временима. Глаголска времена: субјунктив (презент, перфекат (*pretérito perfecto simple, imperfecto, pretérito perfecto compuesto*), плусквамперфекат):творба и основна употреба , **само рецептивно**. Прилози и прилошке конструкције - системски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Предлози у глеголској групи - систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. **3. Сложена реченица** Сложена реченица – систематизација типова сложених реченица и њихових употреба. : Јукстапониране сложене реченице (*Estaba durmiendo, no escuché nada)* и Координиране сложене реченице *(Pedro lee y Jorge escucha la música*). Директан и индиректан говор са *que;* Безличне и личне конструкције са инфинитивом и субјунктивом (*es necesario que trabajes/es necesario trabajar/te recomiendo que trabajes)* Субординиране реченице са *que, cuando, como*, уз употребу субјунктива **(само рецептивно)** Кондиционалне реченице: *si tengo dinero, viajaré a España; si tuviera dinero, viajaría a España*; *si hubiera tenido dinero, habría viajado a España* **(друга два типа само рецептивно)**	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- матерњи језик,
- историја,
- историја уметности,
- социологија са правима грађана,
- филозофија,
- музичка култура,
- ликовна култура,
- информатика

ЕКОНОМИЈА

5. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	74					74
III	72					72
IV	64					64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Стицање основних знања о појму, предмету и циљевима изучавања пословне економије
– Стицање основних знања о значају, циљевима и врстама предузећа у тржишној привреди
– Стицање основних знања о пословању предузећа
– Стицање знања о трошковима предузећа
– Оспособљавање ученика за праћење пословања предузећа
– Стицање основних знања о основним појмовима и принципима који се користе у економској науци
– Стицање знања о функционисању тржишта
– Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине
– Стицање основних знања о улози финансијског система
– Стицање основних знања о новцу и функцијама новца
– Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена
– Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли
– Стицање знања о улози менаџмента у организацијама
– Стицање знања о организационој култури
– Стицање основних теоријских знања из маркетинга
– Разумевање основних принципа и инаструмената маркетинга и оспособљавање за практичну примену
– Оспособљавање за самостално организовање активности везаних за промоцију предузећа
– Развијање способности за самостално прикупљање и анализирање информација о тржишту и конкуренцији
– Разумевање значаја тржишног комуницирања као детерменанте пословног успеха
– Разумевање важности друштвено одговорног понашања предузећа
– Стицање основних знања о привредном развоју
– Стицање знања о економским показатељима привредног развоја

– Стицање основних знања о привредном систему и економској политици
– Стицање знања о облицима, разлозима и ефектима интеграција светске привреде
– Стицање знања о одрживом развоју Републике Србије

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Предузеће	16	
2.	Средства предузећа	10	
3.	Трошкови	24	
4.	Резултати пословања предузећа	10	
5.	Економски принципи пословања предузећа	14	

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Основни појмови и принципи економске науке	40	
2.	Макроекономска теорија, анализа и политика	34	

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Основи менаџмента	30	
2.	Основи маркетинга	42	

Разред: Четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Привредни развој	20	
2.	Привредни систем и економска политика	10	

3.	Интеграција светске привреде	14	
4.	Одржив развој Републике Србије	20	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Предузеће**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о значењу и значају предузећа у тржишној привреди • Стицање знања о циљевима и врстама предузећа	• објасни појам пословне економије као система економских наука • дефинише појам и услове за настанак предузећа • наведе карактеристике предузећа • опише процес стварања вредности • наведе разлоге постојања предузећа • дефинише поделу рада и специјализацију • класификује предузећа на основу различитих критеријума • наведе привредна друштва према важећем Закону о привредним друштвима • дефинише и наведе врсте јавних предузећа • идентификује значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа • дефинише окружење предузећа • наведе врсте окружења предузећа • дефинише функције предузећа • разликује функције предузећа	• Пословна економија као систем економских наука • Однос пословне економије и економике предузећа • Предузеће – појам, настанак и карактеристике • Предузеће – самосталан економски субјекат • Предузеће – организована целина • Трансформација улагања у резултате – процес стварања вредности • Разлози постојања предузећа • Подела рада и специјализација • Подела предузећа према делатностима – производна и услужна предузећа • Подела предузећа према величини – мала, средња и велика • Привредна друштва – подела према Закону о привредним друштвима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • теоријска настава (16 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученике упознати са основним појмовима везаним за предузеће и врсте предузећа. Теоријску анализу одабраних врста предузећа поткрепити адекватним емпиријским примерима како би ученици успоставили односе између теорије и праксе.

		• Јавно предузеће – појам и врсте • Значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа • Окружење предузећа – појам и врсте • Функције предузећа – појам и структура	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • домаћи задатак • активност на часу

Назив модула: **Средства предузећа**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о средствима и изворима средстава предузећа	• дефинише средства предузећа • препозна критеријуме за поделу средстава предузећа • наведе врсте средстава предузећа • дефинише основна средства • наведе врсте основних средстава • дефинише обртна средства • наведе врсте обртних средстава • разликује изворе средстава предузећа	• Појам средстава предузећа • Критеријуми за поделу средстава предузећа • Врсте средстава предузећа • Основна средства – појам и врсте • Обртна средства – појам и врсте • Извори средстава предузећа – појам и врсте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученике упознати са основним појмовима везаним за средства и изворе средстава предузећа. Како би лакше разумели и усвојили нове појмове, ученицима представити преглед средстава и извора средстава кроз биланса стања предузећа.

			<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • домаћи задатак • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Трошкови**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа • Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа	• опише процес трансформације уложених ресурса у резултате • дефинише трошење фактора производње • разликује појмове – трошкови и утрошци • наведе врсте трошкова • наведе трошкове према местима настанка • наведе трошкове према везаности за носиоце • наведе трошкове према начину преношења на носиоце • разликује трошкове у кратком року • дефинише фиксне трошкове • дефинише варијабилне трошкове • дефинише граничне трошкове • опише динамику укупних	• Трансформација уложених ресурса у резултате • Трошење фактора производње • Трошкови и утрошци • Врсте трошкова • Подела трошкова према факторима производње • Подела трошкова према местима настанка • Подела трошкова према везаности за носиоце • Подела трошкова према начину преношења на носиоце • Подела трошкова у зависности од динамике обима производње • Трошкови у кратком року • Фиксни трошкови	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (24 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученике упознати са основним појмовима везаним за трошкове предузећа и начине обрачуна. Употреба графичких приказа за поједине категорије трошкова. Дати конкретне примере за утврђивање цене коштања

	трошкова • израчуна поједине категорије трошкова • анализира добијене резултате • анализира динамику трошкова • разликује трошкове у дугом року • дефинише калкулације трошкова • разликује калкулације трошкова • израчуна цену коштања бирајући адекватну калкулацију	• Варијабилни трошкови • Гранични трошкови • Динамика укупних трошкова • Трошкови у дугом року • Калкулације трошкова – појам и врсте	**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • домаћи задатак • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Резултати пословања предузећа**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа	• дефинише приход предузећа • разликује врсте прихода предузећа • дефинише просечан и маргиналан приход • идентификује факторе који утичу на приход предузећа • анализира везу укупног прихода и тражње за производима предузећа • дефинише профит предузећа • опише изворе профита предузећа • наведе врсте прихода предузећа	• Приход предузећа - појам и врсте • Укупан приход • Просечан приход • Маргиналан приход • Фактори који утичу на приход предузећа • Укупан приход и тражња за производима предузећа • Профит предузећа – појам и извори • Врсте профита предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученике упознати са основним појмовима везаним за приход и профит предузећа. Дати

	• израчуна укупан приход и профит предузећа		конкретне примере за утврђивање резултата пословања предузећа. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • домаћи задатак • активност на часу • тест практичних вештина

Назив модула: **Економски принципи пословања предузећа**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа	• разликује основне економске принципе пословања • дефинише продуктивност • доведе у везу производњу и продуктивност • наведе циљеве мерења продуктивности предузећа • опише значај пораста продуктивности • доведе у везу људске ресурсе и продуктивност • дефинише економичност • идентификује изворе економичности • дефинише рентабилност • наведе значење и значај рентабилности предузећа • наведе циљеве мерења	• Основни економски принципи пословања предузећа • Појам продуктивности • Производња и продуктивност • Мерење продуктивности • Показатељи продуктивности • Циљеви мерења продуктивности предузећа • Значај пораста продуктивности • Људски ресурси и продуктивност • Појам економичности • Анализа економичности • Извори економичности • Значење и значај рентабилности предузећа • Анализа рентабилности предузећа • Мерење рентабилности предузећа • Унапређење рентабилности предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученике упознати са основним појмовима везаним за економске принципе пословања. Дати конкретне примере за утврђивање економских принципа пословања..

	рентабилности предузећа • идентификује факторе унапређења рентабилности • израчунава економске принципе пословања предузећа упореди израчунате показатеље		**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • домаћи задатак • активност на часу • тест практичних вештина

Разред: **други**

Назив модула: **Основни појмови и принципи економске науке**

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о развоју економије и принципима који се користе у економској науци • Стицање основних знања о функционисању тржишта • Стицање основних знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка	• дефинише предмет изучавања економије као науке • дефинише потребе • наведе различите врсте потреба • доведе у везу неопходност размене добара ради задовољења потреба • дефинише реткост и избор • наведе принципе индивидуалног одлучивања • препозна утицај подстицаја на понашање људи и друштва • дефинише тржишну привреду • дефинише тржиште • дефинише појам „тржишна моћ“ • наведе принципе функционисања привреде • дефинише инфлацију	• Дефинисање економије као науке • Потребе – појам • Врсте (биолошке, културно-историјске, личне, заједничке, минималне, просечне, луксузне) • Основни принципи економског резоновања • Реткост и избор • Принципи индивидуалног одлучивања • Интеракције људи у економским активностима • Тржишна привреда • Тржиште – појам и врсте • Тржишна моћ • Принципи функционисања привреде • Инфлација – појам	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • теоријска настава (40 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **Оцењивање**

	• препозна негативне последице инфлације • дефинише микроекономију • дефинише макроекономију • дефинише тражњу • разликује променљиве које утичу на тражњу • дефинише понуду • разликује променљиве које утичу на понуду • дефинише тржишну равнотежу • објасни закон понуде и тражње • дефинише појам трошкова • разликује експлицитне и имплицитне трошкове • разликује фиксне и варијабилне трошкове • разликује укупне и просечне трошкове • дефинише маргинални трошак • разликује трошкове на кратки и дуги рок • дефинише профит • разликује економски профит и рачуноводствени профит • дефинише производну функцију • дефинише факторе производње • препозна специфичности тражње и понуде рада • објасни како се успоставља равнотежа на тржишту рада • дефинише појам капитал • објасни функционалну расподелу дохотка	• Последице инфлације • Микроекономија • Макроекономија • Тржишта и конкуренција • Тражња – појам • Променљиве које утичу на тражњу: доходак, цена, укус, очекивања, број купаца • Понуда – појам • Променљиве које утичу на понуду: цена добра, цена инпута, технологија, очекивања, број продаваца • Тржишна равнотежа, вишак добара, мањак добара • Закон понуде и тражње • Трошкови производње – појам • Експлицитни и имплицитни трошкови • Фиксни и варијабилни трошкови • Укупни, просечни и маргинални трошак • Трошкови на кратак и дуги рок • Профит – појам • Економски и рачуноводствени профит • Производна функција • Фактори производње: - рад, - земља, - капитал • Тражња за радом и понуда рада • Равнотежа на тржишту рада • Остали фактори производње – земља и капитал • Функционална расподела дохотка (наднице, профити, ренте)	Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Макроекономска теорија, анализа и политика**
Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине • Стицање основних знања о улози финансијског система • Стицање основних знања о новцу и функцијама новца • Стицање основних знања о промени вредности новца и нивоа цена • Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли	• утврди везу између микроекономије и макроекономије • дефинише макроекономију • препозна макроекономске варијабле и значај њиховог проучавања • дефинише економску политику • наведе циљеве и инструменте економске политике • дефинише финансијски систем • дефинише финансијске институције • дефинише финансијска тржишта • дефинише финансијске инструменте • наведе особине обвезница • наведе особине акција • дефинише тржиште зајмовних средстава • дефинише каматну стопу • дефинише новац • наведе функције новца • објасни функцију новца као средства размене • објасни функцију новца као обрачунске јединице • објасни функцију новца као чувара вредности • дефинише новчану масу • дефинише централну банку • наведе функције централне банке	• Микроекономија и макроекономија – сличности и разлике • Макроекономија као економска дисциплина • Кључна макроекономска питања • Макроекономија и економска политика • Циљеви и инструменти економске политике • Финансијски систем – појам • Финансијске институције • Финансијска тржишта • Финансијски инструменти • Обвезнице • Акције • Тржиште зајмовних средстава (понуда и тражња зајмовних средстава) • Каматна стопа • Новац– појам • Функције новца – Новац као средство размене – Новац као обрачунска јединица – Новац као чувар вредности • Понуда новца и монетарна политика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (34 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	• дефинише пословну банку • опише укратко утицај пословних банака на понуду новца • наводи инструменте монетарне политике • дефинише инфлацију • увиђа везу између промене цена и промене вредности новца • наведе различите типове инфлације • дефинише незапосленост • разликује појмове „запослено лице“ и „незапослено лице“ • дефинише радну снагу • дефинише стопу незапослености • препозна како политика државе утиче на незапосленост (пример: Закон о минималној надници)	• Централна банка – појам и функције • Пословне банке • Пословне банке и понуда новца • Инструменти монетарне политике • Инфлација– појам • Врсте инфлације • Монетарна равнотежа • Незапосленост – појам • Мерење незапослености (стопа незапослености) • Незапосленост и економска политика државе	

Разред: **трећи**

Назив модула: **Основи менаџмента**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о улози менаџмента у организацијама • Стицање знања о начинима организовања • Стицање знања о организационој култури	• објасни улогу менаџмента у организацији • анализира утицај окружења на пословање предузећа • разликује активности управљања • објасни нивое менаџмента и вештине менаџера • објасни важност друштвено	• Увод у менаџмент (појам и значај) • Окружење менаџмента и борба са утицајима окружења • Активности (фазе) управљања (планирање, организовање, вођење и контрола) • Нивои менаџмента и вештине менаџера • Друштвена одговорност и етика у пословању предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (30 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**

	одговорног понашања предузећа • наведе примере етике у пословању предузећа • објасни важност дефинисања циљева пословања • разликује врсте планова • дефинише појам стратегије • објасни основне активности процеса организовања • објасни процес креирања организационе структуре – организациони дизајн • дефинише организациону структуру • објасни појам и значај организационе културе • објасни утицај организационе културе на пословање и пословне резултате организације • разликује когнитивне и симболичке елементе организационе културе • разликује основне типове организационе културе	• Одређивање циљева пословања • Разлика између стратешких, и оперативних планова • Стратегија – појам и примена • Организовање – појам и активности - подела рада - подела на секторе - хијерархија – висока, равна - координација • Дизајн организације • Организациона структура (функционални модел, дивизиони модел, матрични модел) • Организациона култура • Утицај организационе културе на функционисање организације • Садржај организационе културе (когнитивни и симболички елементи) • Класификација организационих култура (култура моћи, култура улога, култура задатка, култура подршке)	• Настава се реализује као активно оријентисана настава користећи методе као што су студије случаја и др. • Ученици стичу знања о менаџменту користећи студије случаја базиране на примерима конкретних предузећа. Различитим методама сублимирају и систематизују знања и решавају проблемске задатке. Изводе закључке и формирају ставове о активностима менаџмента **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

Назив модула: **Основи маркетинга**
Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са основним појмовима из маркетинга • Стицање основних знања о тржишном комуницирању	• објасни маркетинг као науку и пословну концепцију • објасни везу између маркетинга и окружења • наведе активности управљања маркетингом • дефинише појам маркетинг истраживања • разликује циљеве маркетинг истраживања • објасни изворе података маркетинг истраживања • разликује методе и технике маркетинг истраживања • примени анкетирање као метод истраживања тржишта • објасни елементе маркетинг микса • објасни улогу и значај маркетинг информационог система • дефинише појам тржишног комуницирања • објасни улогу и значај тржишног комуницирања • разликује облике тржишног комуницирања • дефинише промоцију и објасни њену улогу у маркетинг миксу • објасни појам и наведе циљеве привредне пропаганде • разликује врсте канала	• Маркетинг – појам , природа и карактер • Однос маркетинга и окружења (SWOT анализа) • Активности управљања маркетингом (планирање, спровођење концепције, контрола) • Појам, подручја и циљеви истраживања маркетинга (тржишта) • Извори података (информација) маркетинг истраживања • Методе и технике маркетинг истраживања • Креирање упитника (анкетирање) • Појам и елементи маркетинг микса: - производ - цена - дистрибуција - промоција • МИС – маркетинг информациони систем • Појам , елементи и модели тржишног комуницирања • Облици тржишног комуницирања (интерперсонално и масовно) • Промоција као елемент маркетинг микса • Елементи промоционог микса: - лична продаја - унапређење продаје - привредна пропаганда (појам,циљеви, пропагандна порука, лого, заштитни знак предузећа и сл.) • Креирање поруке,одређивање извора поруке и избор канала комуницирања • Медији у тржишном комуницирању • Односи са јавношћу (PR) • Функције и задаци односа са јавношћу у организацији - интерна комуникација (саветовање и активности	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (42 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава користећи методе као што су студије случаја, пројекат и др. • Теоријске садржаје поткрепити примерима из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активност на часу • самостални практични рад

	комуницирања • разликује врсте медија и објасни њихову улогу • објасни значај и задатке односа са јавношћу (Public Relations) • наведе фазе планирања односа са јавношћу и начине спровођења • разликује електронско пословање и електронски маркетинг	информисања запослених) - екстерна комуникација (односи са медијима, локалном заједницом, финансијским организацијама, акционарима, државом и осталим непривредним институцијама) • Планирање односа са јавношћу: - дефинисање проблема PR-а - израда плана и програма - предузимање активности и комуникација - евалуација плана • Начини спровођења PR активности: редакцијске активности, прес конференције, презентације, лични интервјуи представника предузећа, ексклузивна права емитовања у медијима, интернет итд.) • Електронски маркетинг и електронско пословање • Врсте електронског маркетинга: - newsletter - SMS, MMS - web site - e-commerce • банери	

Разред: **Четврти**

Назив модула: **Привредни развој**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о привредном развоју • Стицање основних знања о економским показатељима на нивоу националне економије	• дефинише националну економију • објасни предмет изучавања националне економије • дефинише националну економију као примењену макроекономску дисциплину • објасни однос макро и микро економских дисциплина • разликује привредни раст и развој • објасни концепт људског развоја • објасни концепт одрживог развоја • објасни факторе привредног развоја • разликује основне економске показатеље • објасни појам Бруто домаћи производ (БДП) • дефинише бруто национални доходак • дефинише економски састав становништва као економски показатељ • дефинише обим и структуру робне размене с иностранством као економски показатељ • укаже на значај степена запослености као економског показатеља • наведе остале индикаторе привредног развоја • опише остале индикаторе привредног развоја	• Појам националне економије • Предмет националне економије • Национална економија као примењена макроекономска дисциплина • Однос макро и микро економских дисциплина • Привредни раст и развој • Концепт људског развоја • Концепт одрживог развоја • Фактори привредног развоја – појам и врсте • Основни економски показатељи • Бруто домаћи производ (БДП) • БДП по глави становника • Бруто национални доходак • Економски састав становништва • Обим и структура робне размене с иностранством • Степен запослености • Остали индикатори привредног развоја (социјални индикатори, еколошки индикатори)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

Назив модула: **Привредни систем и економска политика**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о привредном систему и економској политици	• објасни појам привредног система • наведе елементе привредног система • објасни институције и организације као елементе привредног система • објасни везу привредног система и економске политике • наведе кључне макроекономске циљеве • наведе врсте економске политике • дефинише појам „транзиција“ • објасни реформу привредног система у транзиционом периоду	• Појам привредног система • Елементи привредног система • Институције и организације • Привредни систем и економска политика • Кључни макроекономски циљеви • Врсте економске политике • Веза економске политике и привредног раста • Реформа привредног система у транзиционом периоду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

Назив модула: **Интеграција светске привреде**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о облицима, разлозима и ефектима интеграција светске привреде	• дефинише економске интеграције • наведе разлоге економских интеграција • идентификује шансе глобализације • идентификује ризике глобализације • објасни улогу и функције Светске трговинске организације • наведе међународне финансијске организације • објасни улогу Међународног монетарног фонда (ММФ) • објасни улогу Међународне банке за обнову и развој • објасни улогу Европске инвестиционе банке • објасни сарадњу Републике Србије с међународним финансијским организацијама • наведе регионална партнерства • објасни најсложенији облик интеграције – Европску унију	• Појам економских интеграција • Разлози економских интеграција • Глобална и регионална партнерства • Шансе глобализације • Ризици глобализације • Светска трговинска организација (СТО) • Међународне финансијске организације • Међународни монетарни фонд • Међународна банка за обнову и развој • Европска инвестициона банка • Сарадња Републике Србије с међународним финансијским институцијама • Регионална партнерства • Европска унија као регионални лидер	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

Назив модула: **Одржив развој Републике Србије**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о одрживом развоју Републике Србије	• наведе карактеристике привредног развоја Републике Србије у XXI веку • доведе у везу историјско наслеђе и привредни развој • наведе индикаторе макроекономских кретања у периоду 2000-2010. • објасни предности, слабости, шансе и претње за одржив развој Републике Србије • идентификује националне приоритете одрживог развоја • наведе стубове одрживог развоја • објасни нужност (потребу) реструктурирања привреде Републике Србије • објасни нужност (потребу) реиндустрализације • наведе потенцијале за развој пољопривреде • доведе у везу значај инфраструктурних приоритета (енергетика и саобраћај) и одрживог развоја економије • објасни значај образовања за одржив економски развој. • доведе у везу информационе технологије, економију знања и одрживи економски развој • доведе у везу научно-технолошке политике и одрживи развој економије • наведе друштвене услове одрживог развоја • објасни спровођење стратегије одрживог развоја	• Привредни развој Републике Србије у XXI веку • Историјско наслеђе • Индикатори макроекономских кретања у периоду 2000-2010. • Предности, слабости, шансе и претње за одржив развој Републике Србије • Национални приоритети одрживог развоја • Стубови одрживог развоја - Одржив развој привреде - Одржив развој друштва - Заштита животне средине – рационално располагање природним ресурсима • Реструктурирање привреде Републике Србије • Реиндустрализација • Потенцијали за развој пољопривреде • Инфраструктурни приоритети – енергетика и саобраћај • Образовање • Информационе технологије и економија знања • Одрживост научно-технолошке политике • Друштвени услови одрживог развоја - Популациона политика - Социјална сигурност - Смањење сиромаштва • Спровођење стратегије одрживог развоја	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Књиговодство
- Канцеларијско пословање
- Рачунарство и информатика
- Пословна и административна обука
- Пословна информатика са електронским пословањем
- Вештине комуникације
- Пословна психологија

ПОСЛОВНА ПСИХОЛОГИЈА

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Други**

Циљеви предмета:

1. способљавање ученика да на основу психолошких сазнања и усвојених вештина допринесе ефикасности и ефективности пословног понашања и успеха пословне организације.
2. Припрема ученика да адаптибилно реагује на промене у сфери рада и заштити се од последица неусклађености човека и рада.
3. Подршка ученику да преузме одговорност за сопствени професионални развој и препозна пословне могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
РАД КАО СФЕРА ЖИВОТА	• Разумевање рада као важне сфере човековог живота и потребе изучавања односа човека и рада	• објасни психолошки аспект рада • наведе предмет проучавања психологије и њене дисциплине • наведе предмет и задатке психологије рада	• Рад као економска, психолошка и социјална категорија • Психолошки аспекти рада • Психологија (предмет изучавања, теоријске и примење дисциплине) • Психологија рада (предмет и задаци, области проучавања)	**<u>Облици наставе</u>** - теорија **<u>Место реализације</u>** -учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Садржај тематских целина треба интегрисати тако што ће се ученицима указивати на њихову међусобну повезаност као и на везу са животним ситуацијама у којима
ПСИХОЛО	• Стицање знања о	• анализира утицај	• Психчки процеси значајни за рад	

ШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОЈЕДИНЦА И ПОСЛОВНО ПОНАШАЊЕ	утицају психолошких карактеристика човека на пословно понашање	психолошких карактеристика појединца на његово пословно понашање • објасни улогу емоција у пословном понашању • на одговарајућим примерима објасни узроке грешака у опажању особа • наведе и објасни факторе радне адаптације • опише различите радне стилове и наведе њихове основне каратктеристике • препозна штетне последице неусклађености посла и човека и наведе начине заштите	(опажање, пажња, учење, мишљење, памћење, емоције, мотивација) • Појам и структура личности (дефиниција, темперамент, карактер, способности, типови личности, свест о себи) • Емоције и пословно понашање • Ставови , вредности и интересовања као фактор успеха у раду • Знања , вештине и навике као предуслов успеха у раду • Динамика личности и мотивација за рад • Социјална перцепција (појам, грешке у опажању људи) • Радна адаптација (појам, врсте и фактори од којих зависи) • Радни стилови • Умор (појам, симптоми, превазилажење, заштита од умора) • Стрес (појам, фазе, превазилажење) • Сагоревање на послу • Психосоматске болести	могу да препознају, тестирају, практикују и унапређују усвојена знања и стечене вештине.Ученицима је најпознатија организација школе и на том примеру могу се обрађивати бројни садржаји. На часовима практичне наставе, посебно ако се организује рад у виртуелним предузећима, ученици ће имати добру прилику да садржаје овога предмета повежу и примене. Даљи развој стечених знања и вештина ученици ће имати у оквиру наставног предмета вештине комуникације који се у потпуности реализује кроз вежбе и пружа велике могућности практиковања. • Исходи, а не садржаји, су оно што наставника примарно оријентише у планирању и реализацији наставе. Из тог разлога наставници се не морају стриктно придржавати препорученог броја часова по темама, уколико процене да им је за постизање исхода потребан другачији број часова, или распоред садржаја.Посебну пажњу треба обратити на остваривање исхода који се односе на развој неких вештина (нпр.писање CV-а или
ОСОБА У ОРГАНИЗАЦИЈИ КАО КОНТЕКСТ У ПОСЛОВНОГ ПОНАШАЊ	• Оснаживање ученика за преузимање различитих улога у пословној организацији и сналажење у	• опише организацију као групу • објасни појам професионалне улоге и начин њене изградње • на примеру објасни конфликт улога у организацији • наведе врсте група у пословној организацији	• Група (појам и врсте група, процеси у групи, структура групе) • Организација као група • Положаји и улоге у структури организације (организацијске улоге, изградња професионалних улога, конфликти улога) • Групе у организацији	

А	сложеним социјалним односима	• наведе основне карактеристике комуникације у организацији • анализира структуру и динамику радних тимова • сарађује у тиму • анализира понашање запослених у зависности од типа руководиоца • објасни значај међуљудских односа за успех појединца и организације у целини • препозна примере флуктуације, апсентизма, сагоревања на послу, психосоматских болести, мобинга	• Комуникација у организацији • Тимски рад (одређење, улоге у тиму, изградња тима) • Руковођење (теорије руковођења, стилови руковођења, лидерство, особине успешних и неуспешних руководиоца,) • Међуљудски односи као предуслов успеха у раду • Проблеми савременог пословног окружења (флуктуација, апсентизам, сагоревање на послу, психосоматске болести, мобинг)	препознавање узрока грешке у опажању особа на примеру) јер је за њих потребно реализовати активности које захтевају више часова и пружање могућности свим ученицима да покажу своје постигнуће. • За обраду одређених садржаја могу се користити актуелни догађаји из света рада описани у различитим изворима информација који се даље анализирају кроз бројне технике рада као што су демонстрације, симулације, радионице, играње улога, дискусије, дебате и друго. Уколико постоји могућност ученицима треба обезбедити прилику да разговарају са особама које су у окружењу познате као успешни пословни људи, било посетом у њихове фирме или њиховим гостовањем у школи. • У процени напредовања ученика поред класичних форми могу се користити и групне активности у којима ће ученици имати прилику да искажу усвојена знања и вештине и тако пруже наставнику довољно информација да их оцени (решавање проблемских ситуација, играње
ПРОФЕСИ ОНАЛНИ РАЗВОЈ	• Јачање свести ученика о значају каријерног вођења и личне одговорности за професионални развој и успех у пословном понашању	• наведе функције професионалне оријентације и селекције • напише сопствени CV • наведе стратегије мотивисања за рад и смањења незадовољства послом • објасни концепт целоживотног учења и његов значај за професионални развој • тумачи основни циљ Стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији	• Професионална оријентација • Професионална селекција • Самопредстављање и писање CV • Мотивисање за рад • Задовољство послом • Концепт целоживотног учења • Стратегија каријерног вођења и саветовања у Републици Србији	

				улога, презентације...). Све активности које се реализују кроз тимски рад помоћи ће ученицима да разумеју карактеристике тог начина рада и процесе изградње тима што је важно за остварење овог предмета. **Препоручени број часова по темама:** 1. Рад као сфера живота (4) 2. Психолошке карактеристике појединца и пословно понашање (32) 3. Особа у организацији као контексту пословног понашања (29) 4. Професионални развој (9)

Корелација са другим предметима/модулима:
– Економија, модули *основи менаџмента* и *основи маркетинга*
– Канцеларијско пословање, модул *кодекс пословног понашања и изградња пословног имица*
– Вештине комуникације

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА СА ЕЛЕКТРОНСКИМ ПОСЛОВАЊЕМ

6. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		111				111

7. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

1.Оспособљавање ученика за примену рачунара у струци
2. Оспособљавање ученика за табеларна израчунавања
3. Оспособљавање ученика за обраду слика
4. Оспособљавање за израду мултимедијалних презентација
5. Развијање способности за коришћење готових апликација
6. Оспособљавање за самосталан рад
7. Оспособљавање ученика за примену нових технологија
8. Оспособљавање ученика за примену електронског пословања

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Обрада слика и израда презентација		45
2.	Рад са табелама		48
3.	Увод у електронско пословање		18

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Обрада слика и израда презентација**

Трајање модула: **45 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за обраду слика • Оспособљавање	• објасни принципе представљања слика у рачунару (растерски, векторски) • разликује формате слика и њихове особине • изврши конверзију формата слике	• Програми за обраду слика: MS Office Picture Manager, MS Paint итд. • Представљање слика у рачунару	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе**

ученика за израду мултимедијалних презентација	• мења димензије слике • мења капацитет фајла слике • унесе слајдове на презентацију • унесе и форматира текст на слајду • изради и форматира табелу на слајду • убаци и форматира слику на слајду • изради и форматира графиконе и дијаграме на слајду • користи предложене теме и израђује нове за дизајн слајда • уметне интерне и екстерне везе на слајд • користи презентацијске ефекте • изврши припрему за штампу и штампа презентацију • сачува презентацију у различитим форматима	• Формати за чување слика • Скенери и дигитални фотоапарати • Атрибути слика • Основна обрада слика • Појам презентације и слајда • Дефинисање дизајна садржаја и позадине слајда • Текст на слајду • Слике на слајду • Графикони и дијаграми у презентацији • Презентацијски ефекти (анимација, прелази) • Hiperlink • Приказивање презентације • Презентација као интернет сајт • Штампање презентације	Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (45 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачунарство и информатику или • Кабинет за канцеларисјко пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих пропоручених метода: - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - пројекат • Препоручује се да ученици израђују презентацију користећи садржаје стручних предмета • Препоручена литература за наставнике: ECDL4 уџбеник за курс Microsoft Office XP; Аутори: *Brendan Munnelly, Paul Holden* **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестови практичних вештина

Назив модула: **Рад са табелама**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за табеларна израчунавања	• отвори једну и више радних књига • убаци нове радне листове • преименује и брише постојеће радне листове • сачува радну књигу у одговарајућем формату • унесе различите врсте података у ћелију • одреди референцу и име ћелији • форматира саджај ћелије • сортира податке у табели • филтрира податке у табели • унесе формуле • користи формуле за решавање задатака • користи функције • реши задатке помоћу функција • изради графиконе и дијаграме на основу података из табеле • форматира графиконе и дијаграме • унесе слике у радну књигу • објасни појам базе података у проргаму за табеларна израчунавања • изврши различите операције везане за базе података у програму за табеларна израчунавања • користи on-line сервисе за табеларна израчунавања • припреми радну књигу за штампу • штампа податке из радне књиге	• Програм за табеларна израчунавања: MS Excel, Open Office Calc итд. • Покретање програма за рад са табелама (почетни кораци и мењање основних поставки) • Радна свеска и радни листови (поступак са радним листовима) • Типови података које користе програми за табеларна израчунавања: текстулани, нумерички и формуле • Однос величине текста и величине ћелије • Наменске листе • Референце ћелија: релативне, комбиноване и апсолутне • Копирање и премештање садржаја ћелије • Форматирање текстуалних података • Форматирање нумеричких података • Сортирање података: једноставно и сложено • Филтрирање података • Математичке формуле у табели • Мењање формула • Копирање формула • Математичке и статистичке функције • Функције са условом • Остале функције • Израда и типови графикона • База података • Пивот табеле • Google documents • Припрема за штампу (поставке радног листа и припреме) • Преглед пре штампе и штампање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (48 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица опремљена пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином • кабинет за канцеларијско пословање • кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих пропоручених метода: - „hot potatoes" – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - метод станица - пројекат • У реализацији наставе користити садржаје финансијског књиговоства и других стручних предмета • Препоручена литература за наставнике: ECDL4 уџбеник за курс Microsoft Office XP; Аутори: *Brendan Munnelly, Paul Holden* **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Електронско пословање**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за познавање концептуалног оквира електронске трговине , различитих модела и предности њиховог увођења	• објасни елементе и основне функције електронског пословања • објасни телекомуникациони концепту електронског пословања • користи заштиту и мере безбедности у електронског пословања • дефинише концепт електронске трговине • објасни електронско тржиште • наведе предности и ограничења у е-трговини • наведе моделе е- трговине • објасни B2B модел • објасни B2C модел • објасни C2C модел • објасни улогу електронских посредника • наведе предност рекламирања на Интернету • дизајнира банер рекламу • примењује поступак рекламирања електронском поштом • користи стил пословног електронског писма • примењује структуру електронског писма • објасни предност УРЛ рекламирања • наведе могућности истраживања	• Појам електронског пословања • Облици електронског пословања EDI • Рачунарске мреже • Мобилно пословање • Телекомуникациони канали • Медијуми и комуникације • Протоколи и интерфејси GIS и GPS • Концепт Електронске трговине • Појам електронског тржишта и међуорганизационог информационог система • Предности и ограничења електронске трговине • Модели електронске трговине • B2B модел • B2C модел • C2C модел • Електронски посредници • Рекламирање на Интернету • Банер рекламе • Рекламирање електронском поштом	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (45 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за рачунарство и информатику • Кабинет за канцеларијско пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих пропоручених метода: - „hot potatoes” – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - метод станица

	електронског тржишта • објасни појам интратрговине • наведе могућности пружања услуга државних органа и јавних служби • објасни модел G2B • објасни модел G2C • објасни модел G2G • наведе могућности вођења електронске трговине путем бежичних уређаја • наведе предности виртуелних организација • објасни коцепт виртуелне канцеларије • наведе предности и ограничења е-трговине • наведе системе плаћања он-лајн трговине • наведе начине заштите сигурности податка • наведе сигурносне стандарде на Интернету	• Стил пословног електронског писма • Структура електронског писма • и-мејл етика и дискреција • URL рекламирање • Корисници и њихово понашање на Интернету • C2C модел • Трговина унутар компаније • Појам Е-владе • G2B модел • G2C модел • G2G модел • Мобилна трговина • Организациони аспекти увођења електронске трговине • Виртуелна канцеларија • Виртуелни тимови • Предности и ограничења електронске трговине • Системи плаћања при он-лајн трговини • Врсте електронских плаћања • Сигурност на интернету • Технологије за обезбеђење сигурности при електронској трговини • Сигурносни стандарди на Интеренту	- пројекат • У реализацији наставе користити садржаје стручних предмета • Препоручена литература **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Економија
- Канцеларијско пословање
- Српски језик и књижевност
- Рачунарство и информатика
- Пословна и административна обука
- Статистика
- Култура језичког изражавања

Назив предмета: **Култура језичког изражавања**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **трећи**

Циљеви предмета:

Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању

- Развијање професионалног односа у раду са документима
- Упућивање ученика на критички однос према бирократизацији језика
- Неговање пословног бонтона у службеној комуникацији
- Подстицање ученика за даље усавршавање у професионалном, друштвеном и другим облицима јавног домена

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Примена основних правописних правила	• Отклањање типичних правописних грешака	• правилно употреби велико и мало слово на почетку реченице, при писању властитих имена, као и да примени правила куртоазне употребе великог слова • примени знања о гласовним алтернацијама у писању и говору у складу са језичком нормом • примени правила одвојеног и спојеног писања речи код именица, придева, глагола, заменица, бројева и изведеница од њих • употреби скраћенице у складу са основним правописним правилима • правилно употреби знакове интерпункције	• Велико и мало слово (почетак реченице, писање властитих имена и куротазна употреба великог слова) • Гласовне алтернације (промена л у о, једначење сугласника по звучности, _ једначење по месту творбе, упрошћавање сугласничких група, палатализација, сибиларизација, писање сугласника Ј) • Одвојено и спојено писање речи (код именица, придева, глагола, заменица, бројева и изведеница од њих) • Скраћенице • Интерпункција (тачка, запета, црта, тачка са запетом, две тачке, заграда, наводници, упитник и узвичник, цртица)	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (65 часова)** • **вежбе (7 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Вежбе се реализују у кабинету информатике **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**

Примена типографских правила при обради текстова на рачунару	• Оспособљавање ученика да успешно примењују типографска правила у текстовима пословне и службене кореспонденције	• правилно употреби курент и верзал у заглављима текстова пословне и службене кореспонденције • правилно примени различите начине истицања текста • правилно употреби размак пре и после интерпункцијских знакова	0. Употреба курента и верзала у писању заглавља текстова пословне и службене кореспонденције 1. Наглашавње делова текста различитим слогом (болд, курзив, подвлачење, спационирано писање) 2. Употреба размака пре и после интерпункцијских знакова	• Вежбе на одабраним текстовима • Диктати, самодиктати, допуњавање исказа, преобликовање текста • Лекторска и коректорска вежбања • Индивидуални и групни рад
Примена граматичких правила у писању и говору	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике примењују у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом	• правилно употреби падежне облике именица, придева и заменица • правилно употреби облике компаратива придева • изабере одговарајућу врсту броја уз различите именице • правилно употреби глаголске облике • изабере предлог *због* или *ради* у зависности од контекста • у склопу реченице правилно употреби конструкције код којих се често греши у говору и писању	• Правилна употреба падежних облика речи са деклинацијом (*кејом*, а не *кејем*, *Милана Петровића*, а не *Милана Петровић*, *ни од кога*, а не *од никога* и сл.) • Употреба правилних облика компаратива (*строжи*, а не *строжији* и сл.) • Употреба збирних бројева за означавање скупа особа различитог пола (*троје ученика* и сл.) и бројних придева уз именице pluralia tantum (*двоја врата*, а не *двоје врата* и сл.) • Правилна употреба глаголских облика (*познајући*, а не *познавајући*, *разбиј*, а не *разби*, *ми бисмо дошли*, а не *ми би дошли*, *донесен*, а не *донешен* и сл.) • Правилна употреба предлога *због* и *ради* (*Нема новца због гашења банке*, а не *Нема новца ради гашења банке*) • Правилна употреба честих конструкција у склопу реченице (*у вези са тим*, а не *у вези тога*, *с обзиром на то*, а не *обзиром на*, *бавити се нечим*, а не *бавити се са нечим*, и сл.)	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Примена основних правописних правила **(30 часова)** • Примена типографских правила при обради текстова на рачунару **(7 часова)** • Примена граматичких правила у писању и говору **(22 часа)** • Употреба речи и израза страног порекла **(5 часова)** • Специфичности бирократског језика **(4**

Употреба речи и израза страног порекла	• Оспособљавање ученика да правилно употребљавају фреквентне речи и изразе страног порекла	• правилно употреби речи страног порекла у писању и говору • правилно употреби фреквентне изразе страног порекла у писању и говору	• Правилна употреба (у говору и писању) фреквентних речи страног порекла (*бацил* а не *бакцил*, *виртуоз*, а не виртоуз, *контингент*, а не *контигент* и сл.) • Значење и употреба фреквентних израза латинског порекла (*априори*, *ад хок*, *де јуре* и сл.) • Значење и употреба фреквентних израза пореклом из француског и енглеског језика (*дежа ви*, *елан витал*, *мелтинг пот* и сл.)	**часа)** • Основе говорне културе **(4 часа)**
Специфичности бирократског језика	• Оспособљавање ученика да препознају негативна обележја бирократског језика	• препозна сувишне „бирократизме“ у административном стилу • замени стереотипне бирократске изразе и фразе поштујући принципе правилности, јасноће, језгровитости и сврсисходности	• Декомпоновање предиката (употреба именица уместо глагола; *вршити утицај* уместо *утицати* и сл.) • Помодарска употреба неких стереотипних израза (*присутно је*..., *дошло је до*..., *предузимају се мере* и сл.) • Пасивне реченице као обележје бирократског језика (*Уговор је потписан од стране правних субјеката* и сл.)	
Основе говорне културе	• Оспособљавање ученика да поштују својства доброг говора	• употреби одговарајући поздрав у складу са околностима и приликама • изабере одговарајућа језичка средства при обраћању и ословљавању • у складу са пословним бонтоном успостави везу, адекватно поздрави саговорника, представи се,	• Поздрављање (као друштвено условљени чин) • Обраћање и ословљавање (државних поглавара, високих државних функционера, верских достојанственика, страних државника, амбасадора...) • Телефонски разговор (у пословној комуникацији)	

		води и заврши службени телефонски разговор избегне употребу поштапалица у сопственом говору	• Поштапалице у свакодневној комуникацији	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

1. Српски језик и књижевност
2. Канцеларијско пословање
3. Вештине комуникације
4. Пословна психологија
5. Пословна информатика са ел. пословањем
6. Рачунарство и информатика

Назив предмета: **ВЕШТИНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ**

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **Трећи**

Циљеви предмета:

1.Примена стечених знања о комуникацији у практичном контексту;
2. Овладавање комуникацијским вештинама које доприносе успешном пословном понашању, сарадњи и раду у тиму;
3.Оспособљавање ученика да конфликтне ситуације разрешавају примењујући принципе конструктивне комуникације;
4. Подстицање личне одговорности ученика за ток и успех комуникације.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
КОМУНИКАЦИЈА КАО СОЦИЈАЛНА ИНТЕРАКЦИЈА	• Разумевање комуникације као социјалне интеракције и њене улоге у различитим сферама живота и рада	• објасни значај, улогу и циљеве комуникације у личном, друштвеном и професионалном животу • разликује	• Комуникација као социјална интеракција. • Садржај комуникације (изражавање и размена мисли, ставова, осећања, потреба,	<u>Облик наставе</u> • вежбе <u>Место реализације наставе</u> • Учионица

		основне врсте комуникације • уочи повезаност вербалног и невербалног изражавања и важност њихове усклађености у социјалној интеракцији • анализира комуникацијски процес кодирања и декодирања различитих врста порука • објасни разлике које постоје између важећих теорија и модела комуникације • дискутује о сличностима и разликама комуникације некад и сад • аргументовано разматра предности и недостатке комуникације која се одвија уз помоћ савремене технолоије • образложи значај, улогу и циљеве пословне комуникације • објасни карактеристике интеркултуралне комуникације • повеже знања из ове тематске области са сопственим искуством	интересовања, вредности, захтева) • Циљеви комуникације (стварање контакта, примање и давање обавештења, формирање ставова, решавање проблема, одлучивање, задовољење потреба, вршење утицаја...). • Врсте комуникације (вербална/невербална; писмена/ усмена; формална/неформална интраперсонална/интерперсонална; комуникација у групи; јавна комуникација; масовна комуникација; комуникација у организацији) • Елементи комуникацијског процеса (језик, кодови, значења; обликовање порука; пренос и тумачење порука; конотативно и денотативно значење; канали комуникације, шум у комуникацији) • Комуникација некад и сад. Виртуелна комуникација- предности и опасности. • Комуникација у различитим сферама живота (приватна и пословна комуникација) • Теорије и модели комуникације (теорије контроле, равнотеже, утицаја) • Карактеристике интеркултуралне комуникације	<u>Потребни технички уређаји</u> • ТВ • ЦД плејер <u>Препоруке за реализацију наставе</u> Исходи предмета, по темама, оствариви су уколико наставник има у виду њихову међусобну повезаност и, у складу с тим, ствара прилике да ученици у оквиру вежби разматрају процес комуникације са различитих аспеката и кроз бројне примере. Наставници се не морају стриктно придржавати препорученог броја часова по темама, уколико процене да им је за постизање исхода потребан другачији број часова, или распоред садржаја. Природа предмета и предвиђени облик наставе (вежбе) захтевају и омогућавају активну наставу која се може одвијати кроз индивидуални рад, рад у паровима, малој и великој групи. У планирању ученичких активности треба поћи од знања које су они стекли, посебно у оквиру предмета пословна психологија, њихових ваншколских искуства као и актуелних догађаја из окружења. У раду се могу користити бројне технике као што су демонстрације, симулације, радионице, играње улога, дискусије, дебате, пројекти, писање есеја, реаговање на одређене теме, анализа медијских информација, истраживање и анализа добијених резултата, студије случаја, укључивање у социјалне мреже и друго. За многе активности један час није довољан и препорука је наставу организовати тако да се одвија на двочасу или блок настави.
ПРИНЦИПИ	• Упознавање ученика са принципима	• препозна факторе који отежавају и олакшавају процес комуникације	• Фактори који отежавају и олакшавају процес комуникације	

КОНСТРУКТИВНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	конструктивне комуникације, тимским радом и сарадњом	• разликује насилну од ненасилне комуникације и образлаже њихове ефекте • разликује комуникацију засновану на хијерархијском моделу моћи од оне која се заснива на кооперативном моделу • увиди и објасни повезаност конструктивне комуникације са тимским радом и сарадњом • наведе примере у којима се препознају принципи конструктивне комуникације у различитим сферама живота • препозна принципе конструктивне комуникације у правној струци • повеже знања из ове тематске области са сопственим искуством	• Принципи на којима се заснива конструктивна комуникација (ненасиље као животна оријентација, симетричан однос, узајамно поштовање, јасноћа, искреност, слушање, разумевање, свест о правима, лична одговорност) • Кооперативни модел наспрам хијерархијског модела моћи у комуникацији • Тимски рад и сарадња • Уважавање различитости у интеркултуралној комуникацији	За сваки садржај и изабрану тенику рада наставник се мора припремити посебно у погледу одабира и одговарајућег материјала и техничке припреме потребних материјала. Ученике треба оспособити и охрабривати да и сами проналазе материјале који су погодни за обраду на часовима. Добро организована и реализована настава овог предмета подразумева да бројне ученичке активности имају продукте у виду постера, аудио/визуелних записа, текстова. Они се могу користи при интеграцији или рекапитулацији пређених садржаја у оквиру одељења где су настали, али се могу применити и шире. Ученици коју су посебно успешни у савладавању овог програма могу се ангажовати у оквиру вршњачких тимова за решавање конфликтних ситуација у школи. <u>Препоручени број часова по темама:</u> Комуникација као социјална интеракција (17) Принципи конструктивне комуникације (10) Вештине конструктивне комуникације (17) Комуникација и решавање конфликата (14) Комуникација у организацији, јавна и масовна комуникација (14)
ВЕШТИНЕ КОНСТРУКТИВНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	• Оспособљавање ученика за примену техника конструктивне комуникације	• разликује конструктивну од неконструктивне комуникације • објасни појмове децентрација, емпатија, асертивност, сарадња и проактивност • разликује активно слушање од неслушања • користи вештину активног слушања • сагледа позицију друге особе и уважи њене потребе, осећања, ставове, искуство • искаже своје потребе и захтеве на начин који не угрожава друге • искаже иницијативу и прихвати одговорност за процес	• Јасноћа изражавања • Децентрација • Емпатија • Самопоуздано реаговање • Асертивност • Ја поруке • Активно слушање • Решавање проблема комуникацијом • Сарадња • Проактивност	

		комуникације • сарађује у групним активностима • примени комуникацијске вештине у симулацији решавања различитих проблемских ситуација • наведе комуникацијске технике које су посебно значајне за послове у правној струци • наведе примере успешне и неуспешне комуникације у правној струци • препозна могућност примене техника успешне комуникације у личном животу		
КОМУНИКАЦИЈА И РЕШАВАЊЕ КОНФЛИКТНИХ СИТУАЦИЈА	• Оснаживање ученика за конструктивно реаговање у конфликтним ситуацијама	• дефинише сукоб и наведе врсте конфликтних ситуација • препозна фазе конфликта и могуће исходе • препозна конструктивни и деструктивни потенцијал конфликтне ситуације • разликује могуће начине решавања сукоба и уме да објасни њихове основне карактеристике • наведе кораке у решавању конфликтних ситуација • примени технике конструктивне комуникације у процесу решавања сукоба • препозна факторе који утичу на решавање сукоба у интеркултуралном окружењу • наведе конструктивне и неконструктивне примере решавања сукоба у	• Сукоб (дефиниција сукоба, сукоб као ризик и као шанса; врсте сукоба; фазе у развоју сукоба; исходи сукоба) • Понашање у сукобима, различити приступи конфликтним ситуацијама • Различити начини решавања сукоба (дијалог, дебата, арбитража, преговарање медијација, гласање, консензус) • Конструктивно решавање сукоба и кораци у решавању конфликтних ситуација • Решавање сукоба у интеркултуралном окружењу (стереотипи и предрасуде као фактори који отежавају комуникацију и начини њиховог превазилажења)	

		интеркултуралном окружењу • аргументовано дискутује о могућим начинима решавања конфликтних ситуација у правној струци и техникама успешне комуникације које треба користити • повеже знања из ове тематске области са сопственим искуством		
КОМУНИКАЦИЈА У ОРГАНИЗАЦИ ЈИ, ЈАВНА И МАСОВНА КОМУНИКАЦИЈА	• Упознавање са основним карактеристикама јавне и масовне комуникације и комуникације у организацији	• наведе основне карактеристике комуникације у организацији, јавне и масовне комуникације • уочи, на конкретном, примеру, на који начин комуницира особа задужена у организацији за односе са јавношћу • направи петоминутну презентацију пред одељењем на изабрану тему • уочи стереотипе предрасуде, дискриминацију у јавним и масовним комуникацијама • препозна примере употребе и злоупотребе јавних и масовних комуникација • анализира ток комуникације на изабраној социјалној мрежи по питању неке актуелне теме/догађаја • искаже критички однос према информацијама које се пласирају путем масовних комуникација • повеже знања из ове тематске области са сопственим искуством	• Основи комуникације у организацији (размена порука унутар делова организације; комуникација између надређеног и подређеног, даваоца и примаоца услуге; односи моћи; мреже и системи пословног комуницирања; односи са јавношћу; тимски рад, улога и примена конструктивне комуникације у развијању сарадничких односа, комуникацијске компетенције и напредовање у организацији). • Јавна и масовна комуникација. Врсте јавне комуникације (презентације, трибине, интерактивни медији, социјалне мреже, форуми, блогови, причаонице) и њихова функција. Комуникација путем медија-феномен истоврмене масовне продукције и масовног пријема порука. Употреба и злоупотреба јавне и масовне комуникације.	

Корелација са другим предметима:
-српски језик и књижевност,

-страни језик
-пословна психологија
-социологија са правима грађана
-грађанско васпитање

СТАТИСТИКА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	72					72

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Оспособљавање ученика за прикупљање, груписање и приказивање података
- Оспособљавање ученика за примену одговарајућих мера за анализу економских појава
- Оспособљавање ученика да користе податке из статистичких публикација, пословних књига и база података са интернета
- Разумевање значаја доношења одлука на основу резултата статистичких истраживања и достављања статистичких информација свим корисницима
- Повезивање добијених знања и вештина са осталим стручним предметима
- Оспособљавање ученика за коришћење методе симулације проблема

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

Ред. бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Дескриптивна анализа	30
2.	Статичка и динамичка анализа	42

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ

Назив модула: **Дескриптивна анализа**

Трајање модула: **30 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за примену дескриптивне анализе у пословању предузећа	• објасни појам, задатке, поделу и значај статистике • објасни порекло статистичких грешака • објасни методе испитивања • разликује фазе статистичког истраживања • изради програм статистичког посматрања од дефиисања циља до израде статистичког упитника • прикупи и контролише податке за статистичко истраживање • групише податке у статистичке серије • креира одговарајуће статистичке табеле у функцији статистичког истраживања • креира графичке приказе података и резултата статистичког истраживања у правоугаоном и поларном координатном систему • креира графичке приказе података и резултата статистичког истраживања у ван координатном систему • одабере адекватну врсту графичког приказа за презентацију различитих резултата статистичког истраживања • израчуна аритметичку средину из груписаних и негруписаних података у сврху анализе пословања	• Статистика и статистичка истраживања - појам - задаци - подела - грешке - манипулација подацима • Методе испитивања (упоређивање и рашчлањавање) • Фазе статистичког истраживања • Програм статистичког посматрања: - циљ посматрања - предмет посматрања - обележја јединица посматрања - извештајна јединица - методе обухватања јединица посматрања - извори и начини прикупљања података - статистички упитник • Снимање и контрола прикупљених података • Врсте статистичких серија • Груписање података и формирање статистичких серија • Статистичке табеле - појам	1. На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз двочас (0+2) • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Препоручене методе: - студија случаја - пројекат • Приликом планирања наставе, модул структурирати на следећи начин: укупан број часова поделити на више појединачних тема у односу на фазе статистичког истраживања. Други део модула реализовати као пројекат да би се знање ученика систематизовало. Ученици стичу потребна знања и вештине за спровођење статистичког истраживања путем решавања ситуацијских задатка (студије случаја) везаних за пословања предузећа. Ученици прикупљају потребне податке, групишу их у статистичке серије и приказују табеларно и графички. На основу прикупљених и сређених

	• тумачи израчунату вредност аритметичке средине • израчуна геометријску средину • тумачи израчунату вредност геометријске средине • утврди модус и медијану из интервалних и неинтервалних серија • тумачи утврђену вредност модуса и медијане из интервалних и неинтервалних серија	- врсте • Графички приказ: - правоугаони координатни систем - поларни координатни систем - ванкоординатни систем • Дескриптивне мере: - аритметичка средина - геометријска средина - модус - медијана	података израчунавају дескриптивне мере (аритметичка средина, геометријска средина, модус, медијана) које користе за статистичку анализу. По завршетку сваке теме ученици документују и презентују своје резултате. Ученици у групама решавају задати пројекат тако што спроводе статистичко истрживање на задату тему из пословања предузећа. На крају пројекта презентују и анализирају резултате.

Назив модула: **Статичка и динамичка анализа**

Трајање модула: **42 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за примену динамичке анализе за праћење пословне активности предузећа	• анализира узајамну везу између појединих економских појава • анализира степен –јачину узајамне везе међу економским појавама • израчуна и анализира апсолутне показатеље динамике економских појава • објасни сврху употребе индекса • израчуна и анализира базне и ланчане индексе • израчуна и тумачи средњи темпо раста и развоја • израчуна и анализира индивидуалне и групне индексе физичког обима промета, цена, вредности	• Регресиона анализа • Корелациона анализа • Апсолутни показатељи динамике појава • Индекси - базни и ланчани индекси, средњи темпо раста и развоја - индивидуални и групни индекси физичког обима промета, цена, вредности - индекси нето зарада • Линеарни тренд	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз двочас (0+2) • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Препоручене методе: - пројекат - студија случаја • Модул структурирати на више појединачних тема

	• израчуна и анализира индексе нето зарада • израчуна и графички прикаже линеарни тренд • анализира линеарни тренд • предвиди кретање појаве у будућем периоду • одабере и примени одговарајући метод за статистичко истраживање динамике појава производње, промета и зарада • састави извештај на основу добијених резултата		(колико је потребно да се обраде предвиђене методе за истраживање). За сваку тему припремити ситуацију за учење која ће ставити ученика у позицију да до решење конкретног економског преблема долази користећи статистичку методологију. • Ситуацију за учење тематски везати за пословање предузећа. По заршетку сваке теме ученици документују, презентују и анализирају своје резултате. На основу ситуација за учење, базираних на подацима о пословању предузећа, ученици израчунавају статистичке показатеље, састављају извештаје и доносе одлуке у вези пословања предузећа

4.КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Књиговодство
- Предузетништво
- Рачунарство и информатика
- Пословна информатика са електронским пословањем
- Економија

ПОСЛОВНА И АДМИНИСТРАТИВНА ОБУКА

8. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		144		30		174
IV		160		60		220

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање вештина и рутине за обављање послова набавке и продаје
- Стицање вештина и рутине за обављање књиговодствених послова
- Стицање вештина и рутине за обављање опште правних послова

- Повезивање теоријских и практичних знања у раду у бироу
- Развијање компетенција, вештина и способности за самостално обављање послова у предузећу симулацијом реалних радних процеса и токова
- Развијање вештине организовања, планирања, праћења и контроле пословања

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Од идеје до оснивања привредног друштва		42
2.	Општи, правни и кадровски послови		34
3.	Послови набавке и продаје		34
4.	Послови књиговодствене евиденције и платног промета		34
5.	Блок настава		30

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Правни, кадровски послови и рад са поштом		54
2.	Планирање и послови у набавној и продајној служби		53
3.	Финансијско-рачуноводствени послови		53
4.	Блок настава		60

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Од идеје до оснивања привредног друштва**

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања и вештина за оснивање и започињање пословања предузећа • Примена стечаних знања и вештина за заснивање радног односа • Примена знања и ивештина за обављање административних послова у предузећу	• избор пословне идеје • спроведе поступак регистрације и оснивања предузећа • спроведе поступак запошљавања радника • спроведе поступак формирања персоналног досијеа • евидентира излазну пошту и улазну пошту у одговарајућој евиденцији • функционално организује своје радно место • планира активности користећи софтвере и друга средства за планирање • распореди планиране активности према приоритету реализације • прати реализацију планираних активности користећи чек листе • систематизује податке у рачунару • одложи и чува документацију у одговарајућим фасциклама • креира обрасце за послове који се често понављају у	• Пословна идеја • Поступак оснивања предузећа • Поступак запошљавања радника – одлука о потреби заснивања радног односа – оглас – пријава на оглас – CV – позив на проверу радних и стручних способности – одлука о избору кандидатима – обавештење – уговор о раду – пријава код државних органа • Персонални досије • Средства евиденције • Савремена средства за планирање пословних активности и праћење реализације плана • Обрасци и формулари • Лого предузећа • Савремена средства за комуникацију • Поступак инвентарисања – одлука о спровођењу	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (42 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинетске вежбе се реализују у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** • Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 4 часа у континуитету • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • У поступку оснивања и регистрације виртуелног предузећа наставник може користити услуге Сервисног центра и WSB банке виртуелних предузећа • Наставник креира једноставне импулсе како би се симулирали основни процеси • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • У фази јединственог рада ученици оснивају виртуелно предузеће и запошљавају се. Обављају све активности неопходне за отпочињање посла. За организацију пословања

	предузећу • креира лого предузећа • изврши контролу докумената • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова. • спроведе поступак инвентарисања	инвентарисања – именовање пописне комисије – попуњавање пописних листа	користе информационо-комуникациона средства и уређаје помоћу којих планирају активности, прате њихово остварење и спроводе контролу активности и документације. У планирању обавеза ученици воде рачуна о приоритету реализације задатака. На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаног извештаја. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Општи, правни и кадровски послови**
Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању општих, правних и кадровских послова	• примењује важеће правне прописе у оквиру свог посла • изради решења о распоређивању радника на друго радно место • састави анекс уговора о раду • ажурира персонална досијеа • изради месечни календар рада • води евиденцију присутности радника • изради одговарајућа решења по захтеву радника (плаћено	• Правилник о раду • Правилник о систематизацији радних места • Пријем нових радника • Персонална досијеа радника • Поступак остваривања права и обавеза из радног односа • Карнет • Евидеција присутности	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (34 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинетске вежбе се реализују у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе**

	одсуство, неплаћено одсуство, мировање радног односа) • изради одлуке из радног односа (о стипендирању, о наградама, о додели пакетића....) • изради решење о колективном годишњем одмору • спроведе поступак пријема и отпуштања радника и изради одговарајуће акте • изради уговор о делу • изради уговор о повременим и привременим пословима • спроведе поступак обавезног осигурања радника • састави одлуке по разним основама • изради и изда различите потврде радницима • састави реверс за опрему издату радницима • планира активности опште правне службе користећи софтвере и друга средства за планирање • распореди планиране активности према приоритету реализације • састави дневне и периодичне извештаје о раду у опште правној служби • креира обрасце за послове опште правне службе који се често понављају • систематизује, сортира и чува	радника и остале евиденције • Поступак пријема и отпуштања радника • Уговор о делу • Уговор о повременим и привременим пословима • Обавезно осигурање радника • Извештај о раду • Организација службених путовања • Организација састанака, семинара и других скупова • Евиденција примљене и послате поште и интерне доставе поште	• Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима ће се симулирати, општи, правни и кадровски послови сложенији у односу на фазу јединственог рада • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једном полугодишту - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (3 ротације у полугодишту) • Наставник подстиче сарадњу опште-правне службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова Ученици спроводе поступак заснивања радног односа у складу са законским прописима. Састављају потребна документа, попуњавају одговарајуће обрасце и уносе податке о пријему нових радника у одговарајуће евиденције. У складу са законом и појединачним актима предузећа ученици спроводе поступак остваривања права и обавеза из радног односа. Израђују решења о распоређивању радника на рад у другу службу, евидентирају долазак и одлазак радника на посао и брачунавају зараде ручно у Excel-у. Ученици организују службена путовања, састанке и скупове, воде потребне евиденције о пријему и слању поште, као и евиденције о интерној достави поште. Поштујући правила тимског рада утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз:

	документацију у одговарајућим фасциклама • организује службени пут • организује састанке, семинаре и друге скупове • састави записник са састанка • евидентира улазну и излазну пошту и проследи одговарајућој служби		• презентација • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Послови набавке и продаје**
Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Примена знања и вештина за обављање послова набавке, продаје и књиговодства	• истражи тржиште добављача • састави листу потенцијалних добављача • састави план набавке • састави и пошаље упит • обради приспеле понуде и изабере најповољнију • изради поруџбину на основу најповољније понуде и пошаље добављачу • формира базу података о добављачима • обради пристиглу отпремницу и фактуру • састави потврду о пријему робе • састави комисијски записник • састави рекламацију • састави ургенцију	• Савремена средства за комуникацију - интернет • Савремена средства за планирање пословних активности и праћење реализације плана • Административни послови набавке • Административни послови продаје	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (34 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • У пословању, привредно друштво (виртуелно предузеће) може успостављати пословне контакте са другим виртуелним предузећима,

	• комплетира документа у вези са обављеним послом набавке • састави ценовник • истражи тржиште потенцијалних купаца • састави листу потенцијалних купаца • изради циркуларну понуду и пошаље је потенцијалним купцима • комплетира послате понуде са примљеним поруџбинама • изради обрасце типских уговора о продаји • састави и пошаље рачун и отпремницу • формира базу података о купцима		спроводити одговарајуће активности и реализовати договорене послове • Наставник креира једноставне импулсе како би се симулирали основни процеси • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • У фази подељеног рада ученици обављају све активности неопходне за отпочињање посла, спроводе процедуру набавке. Путем интернета прикупљају податке о потенцијалним купцима, састављају план продаје и спроводе процедуру продаје. За организацију пословања ученици користе информационо-комуникациона средства помоћу којих планирају активности, прате њихово остварење и спроводе контролу активности и документације. У планирању обавеза воде рачуна о приоритету реализације задатака. На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. Задатке обављају одговорно и у складу са принципима економичног и ефикасног пословања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • презентацију • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Послови књиговодствене евиденције и платног промета**

Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању послова књиговодствене евиденције	• спроведе поступак контроле и сортирања књиговодствених докумената • попуни инструменте платног промета • обави благајничке послове • примени важеће законске прописе из области рачуноводства • евидентира приспеле рачуне у књигу примљених рачуна • састави калкулацију продајне цене • евидентира набавку кроз књигу евиденције промета • попуни налог за плаћање по приспећу фактуре • евидентира набавку на аналитичким контима робе и добављача • формира лагер листу • евидентира продају кроз књигу евиденције промета • изради излазне рачуне • евидентира послате рачуне у књигу издатих рачуна • ажурира лагер листу после обављене продаје • евидентира продају на	• Контрола и сортирање књиговодствених докумената • Инструменти платног промета • Благајничко пословање • Евиденција набавке и продаје • Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (34 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима ће се симулирати књиговодствени послови, сложенији у односу на фазу јединственог рада • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једном полугодишту - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (3 ротације у једном полугодишту) • Наставник подстиче сарадњу књиговодствене службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова

	аналитичким контима робе и купаца • евидентира изводе банке на конту текућег рачуна и аналитичким контима купаца и добављача • сарађује са другим службама • користи информатичку технологију за обављање послова књиговодствене службе • одложи и чува документацију књиговодствене службе у одговарајућим фасциклама • састави дневне и периодичне извештаје о раду у књиговодственој служби		• Ученици контролишу, сортирају и правилно одлажу књиговодствену документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. • Контирају на налозима за књижење и књиже на основу њих. Ученици обављају благајничко пословање, попуњавају налогодавна документа и благајнички извештај. Рутински попуњавају инструменте платног промета и књиже обрачун зарада. Прате пословне процесе на основу докумената и у обављању књиговодствених послова користе рачунар и одговарајуће софтвере. Креирају обрасце за послове који се често понављају. Усаглашавају евиденције са другим службама и континуирано прате промене законских прописа у области рачуноводства. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • презентација • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Блок настава**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање са предузећем и рад у реалним условима пословања • Повезивање знања и вештина стечених у оквиру стручних предмета са реалним пословима у предузећу	• спроведе послове набавке и продаје • спроведе опште-правне и кадровске послове • спроведе књиговодствене послове; • сагледа токове кретања документације у предузећу • стекне увид у обим пословних активности и обим сарадње предузећа са другим предузећима и државним органима	• При обављању послова ученици користе знања и вештине које су усвојили у предходним разредима у оквиру различитих стручних предмета	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Практична настава у блоку (30 часова) **Место реализације наставе** • Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** • Блок наставу реализовати по могућству на почетку четвртог тромесечја школске године • Уколико се блок настава реализује из два дела наставник ученицима задаје два пројекта – по један за сваку недељу праксе • Наставник ученицима задаје пројекат који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем урађеног пројектног задатка наставник проверава оствареност дефинисаних исхода • Добијени пројектни задатак ученици самостално израђују у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, ученици предају урађен пројекат у писаној форми (извештај) наставнику који реализује пословну и административну обуку. Сазнања и искуства стечена на пракси у предузећу ученици презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • презентација • активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад - пројекат

Назив модула: **Општи, правни и кадровски послови и рад са поштом**

Трајање модула: **54 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању сложенијих послова опште, правне и кадровске службе	• припреми и организује рад у служби • прати и примењује важеће правне прописе • спроведе поступак дорегистрације делатности предузећа • спроведе поступак пријема и отпуштања радника и изради одговарајуће акте • формира и ажурира персонална досијеа • изради уговор о делу и уговор о повременим и привременим пословима • састави уговоре о продаји, уговор о превозу и уговор о закупу простора и опреме • упозна друге раднике са одредбама Закона о раду • спроведе поступак обавезног осигурања радника • води евиденцију присутности радника у месечном календару радника • прими улазну пошту, заведе је у одговарајуће евиденције и проследи одговарајућој служби • заведе излазну пошту у одговарајуће евиденције, ковертира је и пошаље • систематизује примљену и послату електронску пошту у одговарајуће	• Дорегистрација делатности предузећа • Поступак пријема и отпуштања радника • Уговор о делу • Уговор о повременим и привременим пословима • Уговор о продаји, уговор о превозу • Уговор о закупу простора и опреме • Закон о раду • Обавезно осигурање радника • Организација службених путовања • Организација састанака • Евиденција примљене и послате поште и интерне доставе поште • Евидеција присутности радника и остале евиденције • Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (54 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 5 часова у континуитету, као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима се симулирају комплексни послови опште-правне службе • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се безбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (3 ротације у једној години)

	фолдере • организује службени пут за запослене • организује потребне састанке, семинаре и друге скупове • састави записник са конкретног састанка • изради одговарајућа решења по захтеву радника • изради и изда потврде запосленима по разним основама • састави реверс за опрему издату радницима; • састави одлуке по разним основама • сарађује са другим службама и окружењем • требује канцеларијски материјал за потребе опште правне службе • планира активности опште правне службе користећи софтвере и друга средства за планирање • распореди планиране активности према приоритету реализације у опште правној служби • прати реализацију активности опште правне службе користећи чек листе • састави извештаје о раду у опште правној служби • систематизује документацију опште правне службе у рачунару • сортира, одложи и чува документацију опште правне службе		• Наставник подстиче сарадњу службе општих правних послова са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова Ученици врше дорегистрацију делатности и отварају текући рачун код друге банке. Они спроводе поступак заснивања и прекидања радног односа. Састављају решења о остваривању права из радног односа и уговоре из области рада и радних односа. Информишу запослене о остваривању и заштити права запослених. Састављају уговоре по разним основама, израђују решења о распоређивању на рад у другу службу. Ученици организују службена путовања, састанке и скупове. Воде потребне евиденције у раду са текућом поштом и евидентирају присутност радника на послу. Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Планирање и послови у набавној и продајној служби**
Трајање модула: **53 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању сложенијих послова набавке и продаје	• предложи нове набавке • истражи тржиште добављача ради ажурирања базе података о добављачима • састави план набавке за наредни период • изради и пошаље упите за нове набавке • обради приспеле понуде и предложи најповољније • изради поруџбину • састави комисијски записник • изради рекламацију на основу комисијског записника • комплетира документа у вези са обављеним послом набавке и доставља књиговодству • спроведе процедуру набавке основних средстава • спроведе процедуру набавке канцеларијског материјала • прати, анализира и прикаже динамику набавке • издаје канцеларијски материјал за потребе других служби на основу требовања • састави план продаје за наредни период	• Управљање процесом набавке • Набавка основних средстава • Набавка канцеларијског материјала • Евиденције послова набавке • Динамике набавке (праћење, анализа и приказ) • Управљање процесом продаје • Продајна документа и евиденције • Конрола послова продаје • Статистичка анализа послова продаје • Мере за побољшање продаје • Промотивни оглас • Презентација предузећа • Допунске и сервисне улуге • Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:вежбе (53 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације:вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 5 часова у континуитету, као фаза подељеног рада – рад по службама • Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима се симулирају сложени послови набавке и продаје • При креирању имулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (3 ротације у једној години) • Наставник подстиче сарадњу набавне и продајне службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова

	• изради понуду и пошаље је потенцијалним купцима • ажурира базу података о купцима • примени трговачке попусте • обради приспеле упите • обради приспеле поруџбине • састави уговор о продаји • комплетира послате понуде са одговарајућим поруџбинама • понуди допунске и сервисне услуге купцима у циљу побољшања продаје • састави и пошаље предрачун • изда налог складишту да изда робу • реши приспеле рекламације • прати наплату по предрачунима • изради ургенцију • комплетира документа у вези са обављеном продајом и достави књиговодству • прати, прикаже и анализира динамику продаје • презентује статистичке податке и графички прикаже резултате продаје • састави извештај о резултатима продаје • креира упитник за истраживање тржишта • креира промотивну поруку и изабере одговарајући медиј		• Ученици планирају и управљају целокупним процесом набавке. Они утврђују потребу за набавком предузећа у сарадњи са продајном службом, одређују добављаче у земљи, прикупљају понуде, процењују их на основу утврђених критеријума и спроводе планирану набавку. • Ученици реагују приликом евентуалних недостатка робе и предузимају мере за њихово отклањање. На основу требовања осталих служби ученици набављају потребан канцеларијски материјал. За организацију процеса набавке ученици користе информационо-техничке системе, помоћу којих планирају активности процеса набавке, прате њихово остварење и спроводе сталну контролу активности и документације. Пореде остварену набавку са планираном и предузимају корективне мере у случају неслагања. • Ученици израђују план продаје, прате његово остварење и управљају процесом продаје - организују процес продаје, планирају продајне активности, прате њихово остварење и спроводе сталну контролу извршених задатака и документације.Ученици обављају разговоре са купцима и владају пословном кореспонденцијом. Преузимају поруџбине, састављају уговоре о продаји и продајна документа и воде потребне евиденције. У случају евентуалних сметњи при испоруци робе ученици се понашају у складу са правилима добрих пословних обичаја и негују добре пословне односе са купцима. Ученици прате и анализирају динамику продаје и утврђују успешност продаје. Статистички обрађују, анализирају и презентују постигнуте резултате. У циљу побољшања продаје нуде допунске и сервисне услуге купцима, креирају промотивне огласе и поруке и учествују у осмишљавању других мера за побољшање продаје. Ученици утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за

	за пласирање поруке за унапређење продаје • креира промотивне флајере и рекламни оглас за промоцију у новинама и часописима • презентује своје предузеће и робу коју продаје • сарађује са другим службама		презентацију **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • презентација • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Финансијско –рачуноводствени послови**

Трајање модула: **53 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању сложенијих послова књиговодствене евиденције и платног промета	• спроведе поступак контроле и сортирања књиговодствених докумената • попуни одговарајуће инструменте платног промета • обави благајничко пословање • примени актуелне законске прописе из области рачуноводства • евидентира улазне рачуне у књигу примљених рачуна • саставља калкулацију продајне цене са расподелом зависних трошкова набавке • евидентира задужење кроз књигу	• Контрола и сортирање књиговодствених докумената • Евиденција набавке и продаје • Послови платног промета • Благајничко пословање • Књига примљених и издатих рачуна • Књига евиденције промета • Калкулација • Евиденција обрачуна зарада • Евиденција трошкова пословања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:вежбе (53 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинетске вежбе се реализују у у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** • Симулација пословања се одвија 5 часова у континуитету, као фаза подељеног рада – рад по службама

	евиденције промета • прати ток плаћања обавеза • ажурира лагер листу са новим подацима • евидентира раздужење кроз књигу евиденције промета • састави рачун-отпремницу • заведе послате рачуне у књигу издатих рачуна • евидентира набавку (аналитичке евиденције) • евидентира продају (аналитичке евиденције) • евидентира изводе банке (аналитичке евиденције купаца и добављача) • евидентира на конту благајне • евидентира обрачун зарада на контима расхода • евидентира трошкове пословања на контима расхода (трошкови електричне енергије, производних услуга и нематеријални трошкови) • евидентира набавку канцеларијског материјала (аналитичке евиденције) • евидентира набавку основних средстава (аналитичке евиденције) • евидентира амортизацију на конту трошкова амортизације • требује канцеларијски материјал за потребе књиговодствене службе • састави извештаје о трошковима пословања • сарађује са другим службама	• Књиговодствена евиденција набавке канцеларијског материјала • Књиговодствена евиденција набавке основних средстава • Евиденција амортизације • Извештај о трошковима пословања • Извештај о раду	• Наставник покреће послове предузећа тако што спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • Наставник креира импулсе којима се симулирају комплексни послови књиговодствене службе • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (3 ротације у једној години) • Наставник подстиче сарадњу књиговодствене службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Ученици континуирано прате промене законских прописа у области рачуноводства. Обављају благајничко пословање, попуњавају налогодавна документа и благајнички извештај. Рутински попуњавају инструменте платног промета. • Контролишу, сортирају и правилно одлажу књиговодствену документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. • У обављању књиговодствених послова ученици користе рачунар и одговарајуће софтвере. Усаглашавају евиденције са другим службама. • Ученици утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију

	• одложи и чува документацију књиговодствене службе		**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • прегледање документације • активност на часу • писани извештај • тест практичних вештина • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада

Назив модула: **Блок настава**
Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Рад у реалним условима пословања • Повезивање знања и вештина стечених у оквиру стручних предмета са административним пословима предузећа	• спроведе послове набавке и продаје • спроведе опште-правне и кадровске послове • спроведе књиговодствене послове • утврди како је предузеће позиционирано на тржишту • утврди систем контроле пословних процеса у предузећу • сагледа систем управљања људским ресурсима • прати токове документације у предузећу .	• При обављању послова ученици користе знања и вештине које су усвојили у предходним разредима у оквиру различитих стручних предмета.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Практична настава у блоку (60 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Наставник ученицима задаје пројекат који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем урађеног пројектног задатка наставник проверава оствареност дефинисаних исхода • Уколико се блок настава реализује из два или три дела наставник ученицима задаје два или три пројекта – по један за сваки део • Добијени пројектни задатак ученици самостално израђују у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, ученици предају урађен пројекат у писаној форми (извештај) наставнику који реализује пословну и административну обуку. Сазнања и искуства стечена на праксиу предузећу ученици

			презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • презентација • активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад - пројекат

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Канцеларијско пословање
- Право
- Књиговодство
- Предузетништво
- Рачунарство и информатика
- Пословна информатика са електронским пословањем
- Српски језик и књижевност
- Статистика
- Економија
- Пословни енглески језик
- Култура језичког изражавања
- Вештине комуникације
- Пословна психологија
- Други страни језик
-

Назив предмета: **ПРЕДУЗЕТНИШТВО**

Годишњи фонд часова: **64 часа**

Разред: **Четврти**

Циљеви предмета

1. Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања;
2. Развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим;
3. Развијање пословног и предузетничког начина мишљења;
4. Развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној орјентацији;
5. Оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и самозапошљавање);
6. Оспособљавање за израду једноставног плана пословања мале фирме;
7. Мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу;
8. Развијање основе за континуирано учење;
9. Развијање одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Предузетништво и предузетник	• Разумевање појма и значаја предузетништва ; • Препознавање особености предузетника.	• наведе адекватне примере предузетништва из локалног окружења; • наведе карактеристике предузетника; • објасни значај мотивационих фактора у предузетништву; • доведе у однос појмове иновативнност, предузимљивост и предузетништво; • препозна различите начине отпочињања посла у локалној заједници.	• Појам, развој и значај предузетништва; • Профил и карактеристике успешног предузетника; • Мотиви предузетника; • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција.	• На уводном часу ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања/ обавезом ученика да у току наставе редовно формирају радну свеску Реализација наставе: **Вежбе (64 часова)** • **Методе рада:** Радионичарски (све интерактивне методе рада) • **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (2 наставника) • **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Препоруке за реализацију наставе** ▪ **Предузетништво и предузетник:** Дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима или посета успешном предузетнику;
	• Развијање способности за уочавање, формулисање и процену; пословних идеја • Упознавање ученика	• примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; • препозна садржај и значај бизнис плана; • истражи међусобно	• Трагање за пословним идејама; • Процена пословних могућности за нови пословни подухват; • SWOT анализа; • Структура бизнис плана и	▪ **Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план:** Користити олују идеја и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном смишљању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не

Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план	са елементима маркетинг плана; • Развијање смисла за тимски рад.	деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност; • прикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију • развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања; • самостално изради маркетинг плана у припреми бизнис плана; • презентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана.	маркетинг плана као његовог дела; • Елементи маркетинг микса (5П) – (производ/услуга, цена, канали дистрибуције, промоција, личност); • Рад на терену- истраживање тржишта; • Презентација маркетинг плана за одабрану бизнис идеју.	инсистирати на томе.Ученици се дела на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту.
Управљање и организација, правни оквир за оснивање и функционисање делатности	• Упознавање ученика са суштином основних менаџмент функција и вештина; • Упознавање ученика са специфичностима управљања производњом/услугама и људским ресурсима; • Упознавање ученика са значајем коришћења информационих технологија за савремено пословање; • Давање основних упутстава где доћи	• наведе особине успешног менаџера; • објасни основе менаџмента услуга/производње; • објасни на једноставном примеру појам и врсте трошкова, цену коштања и инвестиције; • израчуна праг рентабилности на једноставном примеру; • објасни значај производног плана и изради производни план за сопствену бизнис идеју у најједноставнијем облику (самостално или уз помоћ наставника); • увиђа значај планирања и	• Менаџмент функције (планирање, организовање, вођење и контрола); • Појам и врсте трошкова, цена коштања; • Инвестиције; • Преломна тачка рентабилности; • Менаџмент производње - управљање производним процесом/услугом; • Управљање људским ресурсима; • Управљање временом; • Инжењеринг вредности; • Информационе технологије у пословању; • Правни аспект покретања	▪ **Управљање и организација:** ▪ Препоручене садржаје по темама ученик савладава на једноставним примерима уз помоћ наставника ▪ **Методе рада :** Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија ▪ Давати упутстава ученицима где и како да дођу до неопходних информација. Користити сајтове за прикупљање информација (www.apr.gov.rs. , www.sme.gov. rs. и други). ▪ Основна пословна документација: CV, молба, жалба, извештај, записник... ▪ Посета социјалним партнерима на

	до неопходних информација.	одабира људских ресурса за потребе организације; • користи гантограм; • објасни значај информационих технологија за савремено пословање; • схвати важност непрекидног иновирања производа или услуга; • изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности; • изради и презентује организациони план за сопствену бизмис идеју; • самостално сачини или попуни основну пословну документацију.	бизниса.	локалном нивоу (општина, филијале Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој малих и средњих предузећа и сл.)
Економија пословања, финасијски план	• Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану; • Препознавање профита/добити као основног мотива пословања; • Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа.	• састави биланс стања на најједноставнијем примеру; • састави биланс успеха и утврди пословни резултат на најједноставнијем примеру; • направи разлику између прихода и расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране на најједноставнијем примеру; • наведе могуће начине финансирања сопствене делатности; • се информише у	• Биланс стања; • Биланс успеха; • Биланс токова готовине (cash flow); • Извори финансирања; • Институције и инфраструктура за подршку предузетништву; • Припрема и презентација финансијског плана.	**Економија пословања, финасијски план** ▪ Користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања. ▪ Користити **<u>најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса успеха и биланса новчаних токова.</u>** ▪ Обрадити садржај на најједноставнијим примерима из праксе ▪ **Методе рада :** Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија

		одговарајућим институцијама о свим релевантним питањима од значаја за покретање бизниса; • идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа; • састави финансијски план за сопствену бизнис идеју самостално или уз помоћ наставника; • презентује финансијски план за своју бизнис идеју.		
Ученички пројект-презентација пословног плана	• Оспособити ученика да разуме и доведе у везу све делове бизнис плана; • Оспособљавање ученика у вештинама презентације бизнис плана	• самостално или уз помоћ наставника да повеже све урађене делове бизнис плана; • изради коначан (једноставан) бизнис план за сопствену бизнис идеју; • презентује бизнис план у оквиру јавног часа из предмета предузетништво.	• Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; • Презентација појединачних/групних бизнис планова и дискусија.	**Ученички пројект-презентација пословног плана:** Позвати на јавни час успешног предузетника, представнике школе, локалне самоуправе и банака за процену реалности и иновативности бизнис плана. Према могућности наградити најбоље радове. У презентацији користити сва расположива средства за визуализацију а посебно презентацију у power point –у.
				<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 3. активност ученика на часу 4. редовност и прегледност радне свеске 5. домаће задатке 6. тестове знања 7. израду практичних радова (маркетинг,организационо-производни и финансијски план) 8. израду коначне верзије бизнис плана

				9. презентацију **Оквирни број часова по темама** ▪ Предузетништво и предузетник **10 часова вежби** ▪ Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план **16 часова вежби** ▪ Управљање и организација **20 часова вежби** ▪ Економија пословања **10 часова вежби** ▪ Ученички пројект – презентација пословног плана **8 часова вежби**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

1. Сви стручни предмети

3.2.5. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

СПОЉНОТРГОВИНСКО ПОСЛОВАЊЕ

9. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	72					72

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Упознавање ученика са основним појмовима у спољној трговини
– Оспособљавање ученика за девизно пословање
– Упознавање ученика са платним билансом
– Упознавање ученика са међународним кретањем капитала
– Упознавање ученика са улогом међународних финансијских организација
– Упознавање ученика са основним појмовима везаним за царине
– Упознавање ученика са улогом државе у регулисању спољне трговине и мерама које доноси

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Спољна трговина	20	
2.	Девизно пословање	14	
3.	Платни биланс и међународна размена	10	
4.	Међународно кретање капитала	10	
5.	Међународне финансијске организације	10	
6.	Царине	8	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Спољна трговина**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са основним појмовима у спољној трговини	• дефинише спољну трговину и набројi њене карактеристике • објасни улогу и значај спољне трговине • објасни значај спољне трговине за Републику Србију • набројi и објасни аргументе за ограничење трговине • објасни принципе спољнотрговинског пословања • разликује субјекте	• Спољна трговина – појам и карактеристике • Укупан привредни значај спољне трговине • Трговински биланс – поређење у односу на предходне периоде • Извозни потенцијал наше земље – географски положај, снабдевеност сировинама, структура привреде • Аргументи у корист ограничења спољне трговине (о радним местима, националној безбедности, младој индустрији, нелојалној конкуренцији…)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици

	спољнотрговинског пословања у земљи и иностранству • објасни карактеристике предузећа и друштва за увоз и извоз • разликује и објасни врсте спољнотрговинских послова • разликује облике спољнотрговинских послова • објасни режиме спољне трговине • разликује организације за пружање трговинских услуга у спољном промету и објасни их • објасни везу између спољне и унутрашње трговине	• Принципи спољнотрговинског пословања (пословни и производни стандарди, економски интерес, сигурност посла, чување угледа и поверења, заштита пословне тајне, спречавање нелојалне конкуренције) • Субјекти спољнотрговинског пословања у земљи и иностранству (предузећа, банке, организације итд) • Спољнотрговински послови -облици (трговина у своје име и свој рачун, трговина у туђе име и за туђ рачун – комисион) • Врсте (извоз и увоз робе, редован увоз и извоз робе, везани послови, лизинг, франшизинг и др.) • Режими спољне трговине (општи – слободан увоз и извоз LB , посебни – контигенти по количини Kk, дозволе D) • Трговинске услуге у спољном промету и организације које их врше – међународни транспорт и међународна шпедиција Веза између спољне и унутрашње трговине	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе. • <u>Препоручене методе:</u> - Студије случаја - Пројекат **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

Назив модула: **Девизно пословање**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

• Стицање знања о девизном пословању	• разликује системе међународних плаћања • разликује средства међународних плаћања валуте и девизе • дефинише девизни курс и разликује врсте • дефинише девизно тржиште • разликује врсте девизног тржишта и субјекте који послују на њему • разликује инструменте платног промета са иностранством и објасни их • објасни облике плаћања према иностранству • објасни посебне ризике код спољнотрговинског пословања и предузимање превентивних мера	• Међународна плаћања (мултилатеризам, билатеризам) • Средства међунарнодних плаћања – појам валута и девиза, валутни паритет, • Девизни курс – врсте (фиксни и флексибилни) • Девизно тржиште (појам, врсте и субјекти) • Платни промет са иностранством • Облици плаћања (роба, новац, кредит) • Инструменти платног промета са иностранством (банкарска гаранција, банкарска дознака, налог за плаћање, међународни документарни акредитив, међународна меница, међународни чек, међународно кредитно писмо, Кредитна картица, међународни инкасо) • Ризици спољнотрговинског пословања (ризик цена, монетарни ризик, фактурисање у EUR, девизни термински послови, клаузула клизне цене, хечинг)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе. • <u>Препоручене методе:</u> - Студије случаја - Пројекат • Прибавити оригиналне инструменте платног промета као очигледно наставно средство **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

Назив модула: **Платни биланс и међународна размена**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о платном билансу	• дефинише платни биланс • објасни садржај платног биланса и разликује врсте • објасни трговински биланс • разликује тансикције у платном билансу • објасни промене у структури међународне размене • објасни улогу и развој мултинационалних и TNK објасни значај и последице глобализације светске привреде	• Платни биланс (појам, врсте, трансакције) • Динамика и структура међународне размене • TNK и мултинационалне компаније • Глобализација светске привреде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе. • Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекат • Семинарски рад из области ТНК, мултинационалних компанија и директног страног инвестирања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

Назив модула: **Међународно кретање капитала**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о међународном кретању капитала	• дефинише међународно кретање капитала и његов значај • разликује облике међународног кретања капитала • објасни позитивне и негативне ефекте увоза капитала • објасни значај извоза капитала • објасни улогу кредита као облик међународног кретања капитала • објасни акције (појам, врсте и права која доносе) • објасни обвезнице (појам, садржај и врсте) • објасни директне стране инвестиције и њихов значај • објасни заједничка улагања као облик директних инвестиција и његове добре и лоше стране	• Међународно кретање капитала – појам и облици (кредити, портфолио пласмани и директне стране инвестиције) • Ефекти увоза и извоза капитала Заједничка улагања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе. • <u>Препоручене методе:</u> - Студије случаја - Пројекат **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

Назив модула: **Међународне финансијске организације**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са улогом међународних финансијских организација	• разликује међународне финансијске организације и објасни њихову улогу • разликује трговинске споразуме • објасни улогу WTO • објасни аргументе приступа слободне трговине • прати савремене трендове у светској птивреди	• Међународне финансијске организације (ММФ, МБОР, ИДА, МИГА, ИФЦ, ЕИБ, ЕБОР) • Међународни споразуми и WTO • Европска унија – оснивање, развој, циљ • Остале интеграције у светској привреди (NAFTA, CEFTA, OECD, EFTA,)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе. • Препоручене методе: - Студије случаја - Пројекат • Семинарски рад на тему међународних финансијских организација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

Назив модула: **Царине**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са основним појмовима везаним за царине	• објасни улогу и значај царине • разликује врсте царина и аргументе за њихово увођење • разликује основне појмове везане за царињење робе	• Царине – појам, врсте, аргументи за увођење, основни појмови (царинска тарифа, царинска основица…)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе. • <u>Препоручене методе:</u> - Студије случаја - Пројекат **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

– Економија
– Канцеларисјко пословање
– Географија

ЕКОНОМСКА ГЕОГРАФИЈА

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Развијање способности приказивања резултата истраживања кроз коришћење речи, табела и графика, као и језика географије
- Развијање способности коришћења различитих извора информација и самосталног и тимског учествовања у истраживачким пројектима
- Стицање знања о савременим економско-географским појавама, процесима и објектима и њиховим фундаменталним везама са становништвом и природном средином
- Примењивање стечених знања и умења из економске географије у свом пословном окружењу
- Развијање властитих стратегија успешног учења (разликује битно од небитног, анализира податке, самостално закључује,...)
- Развијање способности коришћења рачунара за проналажење, обраду и приказивање географских података

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: **72 часа**

ЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И ТЕМЕ	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
• Стицање знања о узајамним односима економскогеографских објеката и појава у простору • Стицање знања о појму и класификацији природних услова и извора и разумевање међудејства и размештаја природних ресурса у свету и у нашој земљи • Стицање знања о основним друштвеногеографским факторима и њиховом интеракцијском односу са природно географским елементима геопростора • Стицање знања о појму, структури и значају привреде • Познавање и разумевање неуједначености интеграцијских процеса на глобалном нивоу	• умети да јасно препознаје економске објекте у простору • знати предмет проучавања економске географије • схватити значај економске географије у стицању општих и стручних знања и умења • умети да дефинише размештај производње у својој земљи и свету • знати појам природних услова и извора • знати класификацију најзаначајнијих природних ресурса за потребе становништа и привреде • знати да су природни ресурси неједнако размештени на Земљиној површини • схватити међузависност физичкогеографских и економскогеографских елемената географске средине • уочити проблеме прекомерног загађења простора и начине њихове заштите • знати друштвеногеографске факторе развоја привреде • стећи знање о броју, динамици и густини насељености становништва света и наше земље • познавати основне структуре становништва света и наше земље	• Предмет, задаци и класификација економске географије • Положај економске географије у систему наука • Значај економске географије • Основе размештаја производње у свету и у нашој земљи • Појам природних услова и природних извора • Класификација природних ресурса • Валоризација природних елемената географске средине • Еколошки проблеми загађивања и прекомерне потрошње природних ресурса • Појам одрживог развоја и начини заштите природних извора и услова • Основни друштвеногеогеографски фактори развоја привреде • Број, динамика и густина насељености становништва света и наше земље • Основне структуре становништва (биолошке, социо-економске, етничке и културолошке) света и наше земље • Основни типови насеља и функционална хијерархија • Појам, узроци и последице	• Коришћење интерактивних метода рада и електронских помагала у циљу прикупљања, анализе, обраде и презентовања географског материјала (рачунари, интерактивне карте и атласи, Интернет,....) • Коришћење класичних облика и извора литературе • У коришћењу литературе наставници имају селективан приступ наставним садржајима и није потребно инсистирати на меморисању статистичког и фактографског материјала. • Статистички материјал треба да се користи за израду табела, графикона, дијаграма и скица, а у сврху економског анализирања и планирања датог простора • Наставницима се препоручују наставни садржаји које би требало обрадити, а кроз слободан и креативан избор када су у питању садржаји, методе и наставна средства (примери – case studies)

	• знати основне типове насеља • знати факторе локације насеља и утицај насеља на размештај производње • знати узроке и последице урбанизације • знати проблеме прекомерног раста градова • познавати функционалну структуру градова • схватити утицај природних и друштвених фактора на размештај и развој привреде у свету и у нашој земљи • знати класификацију привредних делатности • схватити улогу привреде у развоју појединих територијалних целина • знати класификацију пољопривреде и њен значај у свету и код нас • знати савремене тенденције у развоју индустрије и појединих индустријских грана (електронска индустрија) • знати основне карактеристике и територијални размештај индустријских грана (енегетика и рударство, металургија, машинска ихдустрија, лака индустрија) • знати модерни развој промета у свету и код нас • схватити утицај терцијарног сектора на укупан привредни развој појединих територија • знати географску дистрибуцију	урбанизације • савремени град – појам мегалополиса и урбане регије • функционална структура града и проблем коришћења земљишта у граду • развој, подела и значај привреде • основни фактори развоја привреде • услови за развој пољопривреде и типови пољопривредне производње у свету и у нашој земљи • биљна производња у различитим климатским појасевима и специфичности у нашој земљи • сточарство и риболов у свету и у нашој земљи • појам и класификација индустрије • наука и нове технологије као фактор • развоја нових индустријских грана • електротехничка и машинска индустрија • металургија, енергетика и рударство • гране лаке индустрије • основне карактеристике промета у свету и у нашој земљи • врсте саобраћаја у свету и у нашој земљи • појам, подела и основне карактеристике терцијарног сектора (трговина, туризам, услуге, финансије) у свету и у	

	нујединаченог развоја у свету • познавати чиниоце неуједначеног друштвеног и привредног развоја на глобалном нивоу • разумети интеграцјиске процесе у свету и њихов значај	нашој земљи • Развијени свет – појам и процес ширења транснационалних компанија • Земље у транзицији • неразвијена подручја света – колонизација, деколонизација, неоколонијализам и технички колонијализам • Интеграцијски процеси: • Европска Унија • остале европске интеграције • НАФТА • ОПЕК • Пацифички форум • Економска географија и међународна трговина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја
- Социологија са правима грађана
- Рачунарство и информатика
- Канцеларијско пословање

ФИНАНСИЈСКА АНАЛИЗА

10. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Стицање свести о томе да се помоћу показатеља из биланса прати успешност пословања предузећа
– Оспособљавање ученика да уоче како пословне промене утичу на биланс стања и биланс успеха
– Оспособљавање ученика да путем анализе финансијских показатеља процене финансијску ситуацију предузећа
– Разумевање важности дугорочне финансијске равнотеже предузећа
– Повезивање добијених знања и вештина са осталим стручним предметима
– Оспособљавање за коришћење методе симулације проблема

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Анализа биланса	24	
2.	Анализа финансијске ситуације	24	
3.	Анализа финансијске структуре	16	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Анализа биланса**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

• Оспособљавање ученика за анализу утицаја пословних промена на биланс стања, биланс успеха и биланс токова готовине	• објасни вертикалну и хоризонталну анализу • анализира структуру активе биланс стања • анализира структуру пасиве биланс стања • анализира однос између активе и пасиве биланса стања • анализира структуру пословних расхода и прихода биланс успеха • анализира структуру финансијских расхода и прихода • анализира структуру осталих расхода и прихода • анализира однос између расхода и прихода у билансу успухе - подбиланси • објасни биланс токова готовине (Cash Flow) • састави и протумачи биланс токова готовине • анализира утицај пословних промена на билансе кроз практичне примере	• Анализа биланса стања - вертикална - хоризонтална • Анализа биланса успеха - структура расхода - структура прихода • Биланс токова готовине (појам и начин састављања биланса токова готовине) • Утицај пословних промена на билансе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • теоријска настава (24 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја • Ученици прате пословање једног трговинског предузећа књижењем задатих пословних промена кроз главну књигу (набавка робе, продаја робе, тошкови пословања итд.). После сваке прокњижене промене ученици састављају сукцесивне билансе. Анализом сукцесивних биланса стања, успеха и токова готовине који су настали као последица прокњижених пословних промена, ученици изводе закључке о структури (хоризонталној и вертикалној) средстава и извора средстава, расхода и прихода. Своја сазнања и запажања презентују и дискутују о њима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • есеј • активност на часу

Назив модула: **Анализа финансијске ситуације**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за утврђивање ефикасности и успешности пословања предузећа	• објасни појам финансијске анализе • наведе четири групе финансијских показатеља • наведе показатеље ликвидности и солвентности • израчуна и анализира коефицијент текуће ликвидности • израчуна и анализира коефицијент убрзане ликвидности • израчуна и анализира коефицијент финансијске стабилности • наведе показатеље активности • израчуна и анализира коефицијент обрта укупних средстава • израчуна и анализира коефицијент обрта сталних средстава • израчуна и анализира коефицијент обрта залиха • израчуна и анализира коефицијент обрта добављача • израчуна и анализира просечан период плаћања обавеза према добављачима • израчуна и анализира коефицијент обрта потраживања • израчуна и анализира коефицијент просечног периода наплате потраживања • наведе показатеље задужености	• Појам финансијске анализе • Финансијски показатељи - ликвидности и солвентности - активности - задужености - профитабилности (рентабилности) • Показатељи ликвидности - коефицијент текуће ликвидности - коефицијент убрзане ликвидности - коефицијент финансијске стабилности • Показатељи активности - коефицијент обрта укупних средстава - коефицијент обрта сталних средстава - коефицијент обрта залиха - коефицијент обрта добављача - коефицијент просечног периода плаћања обавеза према добављачима - коефицијент обрта потраживања - коефицијент просечног периода наплате потраживања • Показатељи задужености - коефицијент укупне задужености	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (24 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја • Модул реализовати тако што се преко показатеља анализира кретање капитала (кружни ток) кроз основне функције производног предузећа (набавну, производну, продајну и финансијску) • Ученици анализирају резултате рада сваке од функција (на пример: укупан обим набавке, просечан износ набавке, број набавки, просечно време набавке и сл.). Добијене податке пореде и анализирају њихов утицај на билансе (биланс успеха и биланс токова готовине). • Ученици анализирају усклађеност функција предузећа и преко показатеља приказују утицај евентуалне неусклађености на билансе и пословање предузећа. Спроводе анализу кретања средстава на додирним тачкама између функција и приказују утицај тих промена на билансе и резултате пословања (промене у обиму ангажовања капитала, економичност и рентабилност), као и однос према повериоцима (ликвидност, солвентност, задуженост). • Све анализе ученици врше са два временска аспекта: као анализу историјских података и као анализу одступања од будућих, односно планираних величина и стања.

	• израчуна и анализира коефицијент укупне задужености • израчуна и анализира коефицијент сопственог финансирања • наведе показатеље профитабилности • израчуна и анализира показатеље бруто профитне стопе • израчуна и анализира показатеље нето профитне стопе	- коефицијент сопственог финансирања • Показатељи профитабилности - бруто профитна стопа - нето профитна стопа	• Ученици све анализе врше на основу унапред припремљених ситуација за учење (студује на случају). Ученици документују и презентују резултате урађених анализа и дискутују о њима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • есеј • активност на часу

Назив модула: **Анализа финансијске структуре**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за праћење и анализу финансијске равнотеже	• објасни појам финансијске структуре • наведе показатеље финансијске структуре • објасни појам анализе обртних средстава • израчуна и анализира брзину обрта обртних средстава • анализира целину и структуру обртних средстава • анализира однос између обртних средстава и њихових извора • објасни појам анализе нето	• Финансијска структура - појам • Показатељи финансијске структуре - анализа обртних средстава - анализа нето обртног фонда • Анализа обртних средстава - брзина обрта обртних средстава - целина и структура обртних средстава • Фактори који одређују висину нето обртног фонда - врста, величина и	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви исходи се реализују кроз двочас • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Препоручене методе: студија случаја • На основу показатеља једног производног предузећа ученици анализира врсте средстава у којим је капитал ангажован (основна и обртна), рочност тог ангажовања (стална и краткорочно ангажовања) и последи

	обртног фонда • наведе факторе који одређују висину нето обртног фонда • израчуна и анализира нето обртни фонд	делатност предузећа - стопа рентабилитета - политика набавке и продаје - однос између сопственог и позајмљеног капитала - висина и услови коришћења дугорочних зајмова • Анализа нето обртног фонда	које оваква структура средстава има на билансе. Ученици анализирају власничку и рочну структуру ангажованог капитала (на страни пасиве) и последице које оваква структура извора средстава има на билансе. Ученици анализирају повезаност структуре средстава са структуром извора средстава и њен утицај на билансе. При том воде рачуна о усвојеним правилима финансирања која дефинишу усклађеност улагања и извора средстава и воде рачуна о уобичајеним показатљима преко којих се ови односи посматрају (нето-обртни фонд, рација итд). • Све анализе ученици врше на основу унапред припремљених ситуација за учење (студије на случају). Ученици документују и презентују резултате урађених анализа и дискутују о њима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тест • есеј • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Предузетништво
- Рачуноводство
- Пословна економија
- Принципи економије

РЕТОРИКА

1.ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Развијање способности изражавања
- Развијање способности коришћења говора
- Стицање знања о савременом утицају беседа
- Примењивање стечених знања и умења из реторике у свом пословном окружењу
- Развијање властитих стратегија успешног учења (разликује битно од небитног, анализира податке, самостално закључује,...)

2.КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја
- Уметност
- Право
- Култура језичког изражавања
- Вештине комуникације
- Логика са етиком
- Социологија са правима грађана

3.ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

Разред: **четврти**
Годишњи фонд часова: **64 часа**

ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И ТЕМЕ	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
• Упознавање са појмом реторике и беседништва. • Упознавање са значајем и циљем беседништва. • Развијање свести о општој култури, култури говора и вештини мишљења. • Упознавање са естетским, етичким и логичким принципима у говору. • Стицање сазнања о подели беседништва, врстама говора и различитим циљевима говора. • Стицање сазнања о друштвеној улози беседништва.	• Разуме појам реторика, односно беседништва. • Уочи циљ говора, заснованог на реченичном дискурсу, мимици, говору тела • Уочи функционалне разлике између говора и беседе. • Разликује естетске,етичке, емоционалне, логичке и културне вредности различитих врста говора. • Препозна тематску, односно предметну поделу беседништва. • Разуме употребу различитих говорних стилова. • Класификује развој беседништва кроз историју људског друштва и улогу демократије на развој беседништва.	• Појам реторике • Историјски развој говора, беседе • Значај говора • Разлике између говора и беседништва • Врсте говора • Стилови говора • Подела беседништва	• Коришћење интерактивних метода рада и електронских помагала у циљу прикупљања, анализе, обраде и презентовања свог говора • Коришћење класичних облика и извора литературе • У коришћењу литературе наставници имају селективан приступ наставним садржајима • Наставницима се препоручују наставни садржаји које би требало обрадити, а кроз слободан и креативан избор када су у питању садржаји, методе и наставна средства (примери – case studies)

• Уочавање значаја демократије на развој и улогу беседништва • Упознавање са античким беседништвом и рађањем реторике на Сицилији, настанком судског беседништва, александријским каноном десеторице • Стицање знања о Демостену као најистакнутијем беседнику Старе Грчке. • Разумевање потребе за професионалним писцима судских говора. • Упознавање са софистичким беседама. • Разумевање места и улоге беседништва у образовању омладине у античкој Грчкој. • Проширивање сазнања о улози Платона и Аристотела на даљи развој реторике у античкој Грчкој. • Упознавање са развојем беседништва у Старом Риму, утицајем грчког наслеђа на школовање беседника у Риму. • Стицање сазнања о судским беседа. • Разумевање Цицероновог утицаја на беседништво. • Упознавање са Квинтилијановим радом	• Објасни узроке за настанак беседништва у античкој Грчкој. • Разуме значај и улогу беседништва у Грчкој. • Доведе у везу склоп и циљ беседе. • Објасни узроке настанка судске беседе у Атини и осталим полисима. • Анализира утицај беседништва на образовање омладине у Грчкој. • Објасни значај беседника и његову улогу у Атини и осталим полисима. • Анализира стил Демостенове беседе. • Наведе утицај софиста на беседништво. • Објасни Платонове ставове о васпитној улози беседништва. • Дефинише Аристотелов рад на теорији беседништва у његовој *Реторици.* • Објасни разалоге за настајање првих приручника и уџбеника, и њихов значај за почетак школовања беседника. • Доведе у везу разлике између Грчке и Рима са разликом у школовању беседика у Грчкој и Риму. • Објасни историјске услове за настанак реторике у Риму. • Објасни значај и улогу Цицеронове беседе на политички и друштвени живот Рима. • Објасни радо професора Квинтилијана Риму. • Наведе услове за настанак, значај и утицај хришћанске беседе на цивилизацију, односно на хришћанску филозофију. • Доведе у везу улогу политичке беседе са настанком и током буржоаских револуција. • Објасни настанак, улогу и утицај политичке беседе код нас у периоду социјализма.	• Развој беседништва у Грчкој • Утицај различитих филозова и филозофских праваца на развој беседе • Развој беседништва у Риму • Утица различитих историјских личности и владара на развој беседе • Утицај хришћанства на беседу • Буржосака револуција и беседа • Развој политичке беседе • Беседа у социјализму	

на образовању реторичара у Риму. • Разумевање значаја, места и улоге реторике у обрзовању младих Римљана. • Упознавање са појавом значајем и улогом хришћанског беседништва (Јован Златоустог и Свети Августин). • Проширивање сазнања о улози политичког беседништва у буржоаским револуцијама. • Упознавање са разввојем беседништва код нас. • Проширивање знања о склопу беседе, деловима, структури беседе. • Примењивање стечених знања о правилном избору за тему беседе. • Развијање свести о вештини правилног избора увода (exordium), излагања (expositio) и закључка (conclusio). • Развијање способности за стварањем водеће мисли беседе. • Развијање свести о неопходности јасног циља беседе. • Развијање осећања према, лепоти, снази речи.	• Састави беседу са свим елементима. • Дефинише прави циљ беседе. • Развије осећај мере у говору. • Наведе доминантне мисли. • Издвоји битно од небитног. • Користи и распоређује аргументе. • Користи празана ход у беседи. • Састави импровизовану беседу.	• Правила за састављање беседе • Начини излагања • Утицај логике на беседу • Импровизована беседа	

• Разумевање различитих стилова беседе. • Развијање осећања за јаснећом израза, избором речи, правилним избором стилских фигура. • Развијање свести о моралном у беседи. • Уочавање спољашњих и унутрашњих особина говорника. • Увежбавање дикције и модулације гласа. • Увежбавање гестикулације, мимике и говора тела. • Упознавање са моралним особинама говорника. • Стицање знања о потреби за елоквенцијом и ерудицијом. • Стицање рутине у јавном наступу као неопходном елементу у беседништву. • Разумевање потребе елиминисања треме. • Самосавлађивање и контрола гласа. • Проширивање знања о аудиторијуму. • Стицање знања о перцепцији слушалаца и њиховој реакцији. • Стицањее знања о особинама, подели, слушалаца и пажњи слушалаца.	• Објасни моралне особине доброг говорника. • Примени прсктично говорнички став. • Анализира све елементе говора. • Доведе у везу стицање рутине са контролом негативог утицаје треме. • Доведе у везу глас са говором тела. • Користи практична сазнања о слушаоцима • Класификује став испред равнодушних, негативних и позитивних слушалаца. • Доведе у везу вештине беседништва примењљивих на различите слушаоце, отворене и затворене аудиторијуме. • Примени сазнања о одвраћању пажње	• Особине говорника • Говор тела • Психолошке баријере при говору • Слупшање говора • Вештине беседништва и врсте слушалаца • Држање пажње при говору	

• Разумевање става аудиторијума. • Развијање свести о искушењима говорника пред негативним аудиторијумом. • Проширивање знања о елементима говора • Проширивање знања о правном систему. • Разумевање различитих реторских средстава. • Упознавање са силогизамом и ентимемом као средствима у судском говору. • Овладавање вештином празног хода • Антиципирање противничких ергумната • Развијање правилног доноса према сведоцима, закону... • Упознавање ученика са примерима из светском и нашег беседништва. • Проширивање знања о врстама беседа. • Проширивање знања о елементима беседе. • Примена стечених знања о аргументима, њиховом снагом и местом у беседи. • Проширивање знања о стилу беседе и беседника. • Развијање осећања за	аудиторијума. • Састави судску беседу • Примени особине правног система (континанталног). • Користи говор ван предмета. • Избегава нежељене теме. • Користи практично примере из судске праксе. • Развије осећај за правично • Разликује стилове и епохе у беседништву. • Разликује врсте беседа. • Објасни етичке и естетске вредности беседе. • Класификује беседе. • Доведе у везу теоријско и практично знање о беседама. • Поседује развијену културу слушања. • Објасни повезаност стила са предметом беседе • Доведе у везу предмет беседе са врстом беседе.	• Развој судске бесе • Излагање судске беседе • Сстилове и епохе у беседништву. • Врсте беседа. • Етичке и естетске вредности беседе. • Класификкација беседе. • Предмет беседе • Стилови излагања беседе	

лепо. • Проширивањезнања о снази изговоре речи. • Уочавање разлике између читаних и изговорених беседа • Развијање свести о куллтури салушања, код ученика. • Примењивање стеченог знања у писању и говорењу беседа • Увежбавање јавног наступа и изговарања беседе • Увежбавање свих језичких правила беседе са употребом стилских фигура. • Увежбавање правилног говорничког става беседника • Увежбавање у познавању структуре беседе. • Примени оригиналност у избору тема • Примени правилан распоред мисли у изговореном реченичном дискурсу. • језичке културе.	• Састави беседу. • Користи рутину у јавним наступима. (у одељењу). • Примени опуштеност у изношењу ставова, мишљења. • Користи стечену културу говора у јавним наступима • Примени искуство и сигурност у издвајању битног од небитног у говору. • Доведе у везу предмет и осећај мере у говору • Буде заниљив, убедљив, концизан	• Култура говора • Јавни наступ • Начини излагања	

3.2.6. МАТУРСКИ ИСПИТ

Испит се реализује у складу са Приручником о полагању матурског испита у образовном профилу пословни администратор.

Концепт матурског испита: Матурски испит је један од елемената система обезбеђивања квалитета стручног образовања. Полагањем матурског испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Матурским испитом се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном четворогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. стручне

компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила. Матурски испит састоји се од три независна испита: • испит из српског језика и књижевности, односно језика и књижевности на којем се ученик школовао (у даљем тексту: матерњи језик); • испит за проверу стручно–теоријских знања; • матурски практични рад. Поред дипломе, сваки појединац полагањем оваквог испита стиче и тзв. додатак дипломи - Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил, чиме се на транспарентан начин послодавцима представљају стечене компетенције и постигнућа ученика.
ЦИЉ Матурским испитом проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за образовни профил пословни администратор, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације пословни администратор .
СТРУКТУРА Матурски испит састоји се од три независна испита:
1. испит из српског језика и књижевности, односно језика и књижевности на којем се ученик школовао (у даљем тексту: матерњи језик);
2. испит за проверу стручно–теоријских знања;
3. матурски практични рад.

ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У оквиру матурског испита се проверава стеченост стручних компетенција. Оцењивање стручних компетенција врши се комбинацијом метода: тестирање стручно теоријских знања и симулација путем извођења практичних радних задатака. Тест знања заснива се на исходима стручног образовања (исходи знања), док су радни задаци формирани превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације пословни администратор. Критеријуми оцењивања стручних компетенција развијени су на основу јединица компетенција и чине Оквир за оцењивање компетенција за квалификацију пословни администратор (у даљем тексту: Оквир). Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на матурском испиту формирани су и усклађени са Оквиром.

3.3.ФИНАНСИЈСКИ АДМИНИСТРАТОР

3.3.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

1. Назив квалификације: Финансијски администратор

2. Подручје рада: Економија, право и администрација

3. Ниво квалификације: IV

4. Трајање образовања: четири године

5. Сврха квалификације: Обављање финансијско - рачуноводствених послова, састављање и презентација финансијских и пореских извештаја**.**

6. Стручне компетенције:

- Организовање сопственог рада у области финансија и рачуноводства
- Обављање послова са књиговодственом документацијом
- Обављање послова платног промета
- Контирање и књижење пословних промена кроз пословне књиге
- Обављање финансијских послова
- Припремање и израда обрачуна
- Припремање и израда извештаја

7. Опис рада

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Организовање сопственог рада у области финансија и рачуноводства	- Припрема и организује сопствени рад - Припрема радно место - Прати и примењује промене у законској, професионалној и интерној регулативи финансија и рачуноводства
Обављање послова са књиговодственом документацијом	- Прима и заводи документацију - Класификује књиговодствену документацију према имовинским деловима - Саставља документацију - Издаје документацију - Контролише исправност књиговодствене документације: формалну, рачунску и суштинску - Архивира документацију - Уноси податке у базе података и одржава базу података
Обављање послова платног промета	- Отвара и води пословне рачуне - Припрема документацију за готовинске уплате и исплате - Обавља благајничке послове - Саставља благајнички дневник - Припрема документацију за плаћања са динарског текућег рачуна - Припрема документацију за плаћања са девизног текућег рачуна - Обавља безготовинска и готовинска плаћања - Обавља обрачунска плаћања - Утврђује стање новчаних средстава на основу извода банке - Извештава о стању новчаних средстава на рачунима предузећа
Контирање и књижење пословних промена кроз пословне књиге	- Отвара пословне књиге - Контира и књижи настале пословне промене на имовини, капиталу и обавезама на основу расположиве документације поштујући књиговодствена правила - Књижи пословне промене хронолошки у дневнику, систематски на рачунима главне књиге и аналитички на рачунима помоћних књига, према важећем Контном оквиру, у складу са Законом о рачуноводству и ревизији

	- Закључује пословне књиге - Обезбеђује адекватне информације за пословно одлучивање
Обављање финансијских послова	- Учествује у изради финансијских планова - Прати извршење финансијског плана - Прати прибављање и трошење новчаних средстава - Припрема податке за процену финансијске ситуације предузећа - Припрема податке за анализу финансијског пословања предузећа - Обавља послове са хартијама од вредности - Припрема документацију за добијање банкарских кредита - Води кореспонденцију са банкама - Припрема податке за израду платног биланса - Саставља и презентује периодичне извештаје о финансијском положају и пословању предузећа
Припремање и израда обрачуна	- Припрема податке за обрачун зарада и других личних примања - Обрачунава зараде и накнаде зарада - Обрачунава порезе и доприносе на зараде - Обрачунава ПДВ - Обрачунава порез из резултата - Обрачунава остале порезе и доприносе - Припрема податке и подноси пореске пријаве - Саставља обрасце о обрачунатом и плаћеном порезу - Обрачунава амортизацију - Обрачунава трошкове - Обрачунава приходе, расходе и резултат пословања - Обрачунава камате - Обрачунава продуктивност, економичност и рентабилност - Обрачунава ниво залиха - Рачуна показатеље ликвидности - Саставља калкулацију цене коштања производа - Саставља калкулације цена трговинске робе и услуга
Припремање и израда извештаја	- Ажурира податке за израду извештаја - Усаглашава промет и стање главне књиге са дневником и помоћним књигама пре пописа и пре састављања годишњих финансијских извештаја - Израђује статистичке и друге извештаје - Израђује финансијске извештаје (завршни рачун) - Презентује финансијске извештаје - Израђује порески биланс - Анализира податке о финансијској ситуацији предузећа

8. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил финансијски администратор је оспособљавање ученика за обављање финансијско - рачуноводствених послова, састављање и презентацију финансијских и пореских извештаја.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућности запослења, усмерава ученике да се оспособљавају за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у складу са концептом одрживог развоја;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

9. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
организује сопствени рад у области финансија и рачуноводства	- опише припрему и организацију процеса рада - дефинише поделу рада и специјализацију - разликује законску, професионалну и интерну регулативу у области рачуноводства	- припреми и организује рад на свом радном месту - прати и примени промене у законској, професионалној и интерној регулативи финансија и рачуноводства	- тачно, ажурно и систематично извршава радне задатке - савесно, одговорно, уредно и благовремено обавља поверене послове - ефикасно организује време - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад - испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према клијентима и сарадницима - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима - испољи позитиван однос према учењу и образовању током целог живота - понаша се у складу са концептом одрживог развоја
обавља послове са књиговодственом документацијом	- дефинише појам књиговодственог документа - наведе битне елементе књиговодственог документа - класификује књиговодствена документа - разликује екстерну и интерну књиговодствену документацију - разликује циљеве формалне, рачунске и суштинске контроле - наведе разлоге, начине и време чувања књиговодствених докумената	- састави и изда књиговодствену документацију - прикупи, класификује и заведе књиговодствену документацију - уочава формалне, рачунске и суштинске недостатке у књиговодственој документацији и исправља грешке - архивира документацију - употребљава софтвер за вођење базе података	

	- разликује базе података		
обавља послове платног промета	- дефинише платни промет - наведе и објасни врсте платног промета - објасни употребу инструмента платног промета у земљи и иностранству - разликује готовинско и безготовинско плаћање - објасни благајничко пословање - објасни улогу и значај текућег рачуна - објасни улогу и значај девизног рачуна - објасни улогу и значај извода банке	- отвори и води пословне рачуне - попуни инструменте платног промета у земљи и са иностранством - састави благајничку документацију и благајнички дневник - припреми документацију за плаћања са динарског текућег рачуна - припреми документацију за плаћања са девизног текућег рачуна - обави безготовинска и готовинска плаћања - обави обрачунска плаћања - утврди стање новчаних средстава на основу извода банке и припреми извештај на основу истог	
контира и књижи пословне промене кроз пословне књиге	- наведе и објасни правила и начела књиговодствене евиденције - објасни процес контирања - разликује пословне књиге двојног књиговодства - објасни процес евидентирања пословних промена кроз пословне књиге	- отвара пословне књиге - контира и књижи пословне промене на имовини, капиталу и обавезама на основу расположиве документације поштујући књиговодствена правила и начела - књижи пословне промене кроз пословне књиге - закључи пословне књиге - израђује текуће извештаје о стању на књиговодственим рачунима	
обавља финансијске послове	- објасни значај финансијског плана - дефинише финансијску анализу - наведе и објасни показатеље финансијске ситуације предузећа - објасни принципе спољнотрговинског пословања - дефинише платни биланс - објасни структуру платног биланса - наведе елементе извештаја о финансијском пословању предузећа - разликује могућа решења за побољшање финансијског положаја и финансијске ситуације предузећа	- учествује у изради финансијских планова - прати извршење финансијског плана - прати прибављање и трошење новчаних средстава - припреми податке за процену финансијске ситуације предузећа - припреми податке за анализу финансијског пословања предузећа - обави послове са хартијама од вредности - припреми документацију за добијање банкарских кредита - води кореспонденцију са банкама - припреми податке за израду платног биланса - састави и презентује периодичне извештаје о финансијском положају и пословању предузећа	
припрема и израђује обрачуне	- дефинише појмове зарада и накнада зараде	- припреми и обрачуна податке за зараде и накнаде зарада	

	- објасни елементе зараде и накнаде зараде - објасни поступак израде обрачуна зарада и накнаде зарада - дефинише појам пореза - наведе врсте и карактеристике пореза - објасни начин израчунавања пореза - објасни трошење елемената процеса рада - наведе врсте трошења - објасни начине израчунавања амортизације - дефинише појам калкулације трошкова - разликује врсте калкулација трошкова - дефинише појмове прихода, расхода и резултата пословања - разликује врсте прихода и расхода - дефинише појам профита предузећа - разликује парцијалне економске принципе пословања - објасни начин израчунавања продуктивности, економичности, рентабилности и ликвидности - објасни положај предузећа на основу парцијалних економских принципа - дефинише појам цене производа, робе и услуга - разликује врсте цена производа, робе и услуга - објасни калкулације цена	- обрачуна порезе и доприносе на зараде - обрачуна ПДВ - обрачуна порез из резултата - обрачуна остале порезе и доприносе - подноси пореске пријаве - састави обрасце о обрачунатом и плаћеном порезу - обрачуна амортизацију - обрачуна трошкове - обрачуна приходе, расходе и резултат пословања - обрачуна камате - обрачуна продуктивност, економичност и рентабилност - израчуна показатеље ликвидности - састави калкулацију цене коштања производа - састави калкулације цена робе и услуга	
припрема и израђује извештаје	- наведе задатке везане за усаглашавање стања - наведе правила и објасни поступке израде извештаја - објасни значај и структуру финансијског извештавања - објасни значај пореског биланса - објасни значај и структуру финансијских и пореских извештаја	- ажурира податке за израду извештаја - усагласи промет и стање главне књиге са дневником и помоћним књигама пре пописа и пре састављања годишњих финансијских извештаја - изради статистичке и друге извештаје - учествује у изради финансијских извештаја (завршни рачун)	

		- презентује финансијске извештаје - изради порески биланс - анализира податке о финансијској ситуацији предузећа	

3.3.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова:	**111**
Разред:	**први**
Циљеви предмета	1. Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику; 2. Развијање и неговање језичке культуре, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању; 3. Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога; 4. Оспособљавање за ефикасно комуницирање; 5. Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике; 6. Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности; 7. Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова; 8. Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина; 9. Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова; књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; 10. Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа; 11. Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине; 12. Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности; 13. Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности; 14. Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у проучавање књижевног дела	• Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	• разликује врсте уметности и њихова изражајна средства • објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности • наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности • познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике • разликује књижевне родове и врсте • одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу • износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	• Врсте уметности, подела уметности • Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности • Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика • Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору • Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве“) • Драма као књижевни род: драма по избору • Процена остварености исхода - тест	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (111 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне
Књижевност старог века	• Упознавање ученика са митологијом, репрезента-тивним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	• објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе • наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама • тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима • објасни универзалне поруке књижевности старог века	• Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) • Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… • Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) • Софокле: Антигона • Стари и Нови завет (текстови по избору) • Процена остварености исхода	
Средњовековна књижевност	• Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	• наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали • именује ауторе и дела • разуме поетику жанрова средњовековне књижевности • лоцира обрађене текстове у историјски контекст	• Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ • Рад Ћирила и Методија • Словенска писма и развој књижевног језика • Најстарији споменици јужнословенске културе	

		• објасни значај средњовековне књижевности за српску културу • анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	• Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) • Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ • Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ • Процена остварености исхода - тест	песме обрадити током реализације теме Народна књижевност • Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 10. праћење остварености исхода 11. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Увод у проучавање књижевног дела (**15 часова)** • Књижевност старог века **(13 часова)** • Средњовековна књижевност **(12 часова)** • Народна књижевност **(13 часова)** • Хуманизам и ренесанса **(10 часова)** • Општи појмови о језику **(6 часова)** • Фонетика **(11 часова)** • Правопис 1 **(9 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Народна књижевност	• Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	• разликује лирске, епске и лирско-епске песме • уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) • процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности • тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима • упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	• Врсте народне књижевности • Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) • Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ • Ллирско-епске песме (по избору) • Ннародне проза (бајка по избору) • Кратке народне прозне врсте (избор) • Процена остварености исхода	
Хуманизам и ренесанса	• Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	• наведе најзначајније представнике и њихова дела • објасни значење појмова хуманизам и ренесанса • наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе	• Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници • Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) • Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао“ (приказ дела, одломак)	

		• објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	• Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ • Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) • Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	• Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	• објасни функцију језика и појам језичког знака • разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика • наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века • наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	• Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација • Књижевни језик, језичка норма и стандардизација • Језички систем и науке које се њиме баве • Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	• Стицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	• уме да се служи правописом • разликује гласовне алтернације • влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	• Фонетика и фонологија • Гласови књижевног језика и њихов изговор • Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима • Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење • Основна правила акцентуације српског књижевног језика • Процена остварености исхода - тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом • примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом • подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	• Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на –*ов* и –*ин*, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и	

			апстрактних појмова, звања, титуле…) • Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању • разликује функционалне стилове • препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила • попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	• Језичке вежбе • Стилске вежбе • Врсте функционалних стилова - основне одлике • Разговорни функционални стил • Књижевноуметнички функционални стил • Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. • Школски писмени задаци 4 х2+2 • Домаћи задаци	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја
- Ликовна култура
- Географија
- Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова: **108**
Разред: **други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Барок, класицизам, просветите-љство	• Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	• наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности • објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба • препозна одлике просветитељства на обрађеним делима • објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност • направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности • наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	• Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности • Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде“ • Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба • Молијер: „Тврдица“ • Просветитељство у Европи и код нас • Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића • Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију“	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (108 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у

			• Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) • Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ • Процена остварености исхода	учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Барок , класицизам, просветитељство **(16 часова)** • Романтизам **(25 часова)** • Реализам **(28 часова)** • Морфологија **(11 часова)** • Правопис **(6 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Романтизам	• Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике романтизма и њихова дела • уочава и образлаже одлике романтизма • изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања • препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	• Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • А. С. Пушкин: „Цигани“ (одломак) • А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин“ (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњегиновог одговора и анализа Оњегиновог писма Татјани и Татјаниног одговора) • Х. Хајне: „Лорелај“ • Ш. Петефи: „Слобода света“ • Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф • Значај 1847. године • Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ • Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ • Ђура Јакшић: „На Липару“, „Отаџбина“ • Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор), Змајева сатирична поезија (избор) • Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном“, „Santa Maria della Salute“ • Процена остварености исхода	

Реализам	• Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике правца и њихова дела • дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела • процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело • развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	• Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Балзак: „Чича Горио“ или Толстој „Ана Карењина“ • Гоголь : „Ревизор“ • Милован Глишић: „Глава шећера“ • Лаза Лазаревић: „Ветар“ • Радоје Домановић: „Данга“ или „Вођа“ • Симо Матавуљ: „Поварета“ • Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ • Војислав Илић: (избор поезије) • Процена остварености исхода	
Морфологија	• Систематизо-вање знања о врстама речи и њиховим облицима	• одреди врсту речи и граматичке категорије • употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	• Морфологија у ужем смислу • Променљиве и непроменљиве врсте речи • Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) • Глаголи. Граматичке категорије глагола • Прилози, предлози, везници, речце, узвици • Процена остварености исхода	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	• Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у	• изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу • препозна одлике стручно-научног стила • примени одлике новинарског стила	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Школски писмени задаци 4x2+2 • Упознавање са одликама новинарског стила • Писање вести, извештаја,	

	складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове		интервјуа и других облика новинарског изражавања • Упознавање са одликама стручно-научног стила • Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова: **105**
Разред: **трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Модерна	• Упознавање са основним одликама правца, представницима и њиховим делима	• наведе одлике правца, представнике и њихова дела • препозна модерне елементе у изразу и форми књижевног дела • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Модерна у европској и српској књижевности. Одлике симболизма и импресионизма • Шарл Бодлер: „Албатрос“ • А. П. Чехов: „Ујка Вања“ • Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ • Алекса Шантић: „Претпразничко вече“, „Вече на школу“ • Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор), „Јабланови“ • Милан Ракић: „Долап“, „Искрена песма“ • В. П. Дис: „Тамница“, „Можда спава“ • Сима Пандуровић: „Светковина“ • Бора Станковић: „Нечиста крв“, „Коштана“ или „Божји људи“ (приповетка по избору) • Јован Скерлић: „О Коштани“ или „Божји људи“ • Петар Кочић: „Мрачајски прото“ или приповетка по избору • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (105 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**

Књижевност између два рата	• Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	• наведе одлике праваца, представнике и њихова дела • наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата • успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма • В. Мајаковски: „Облак у панталонама“ • Ф. Кафка: „Преображај“ или Х. Хесе: роман по изборуили Е. Хемингвеј: „Старац и море“ • Р. Тагора: „Градинар“ (избор) • Српска међуратна књижевност • М. Бојић: „Плава гробница“ • Д. Васиљев: „Човек пева после рата“ • М. Црњански: „Суматра“ • М. Црњански: „Сеобе I“ • И. Андрић: „Ex Ponto“ • И. Андрић: „Мост на Жепи“ • И. Андрић: „На Дрини ћуприја“ • М. Настасијевић: „Туга у камену“ или Т. Ујевић: „Свакидашња јадиковка“ • Р. Петровић: „Људи говоре“ (избор) • И. Секулић: „Госпа Нола“ • Процена остварености исхода	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 12. праћење остварености исхода 13. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Модерна **(30)** • Међуратна књижевност **(35)** • Лексикологија **(10)** • Правопис 3 **(5)** • Култура изражавања **(25)**
Творба речи	• Систематизовање знања о основним правилима грађења речи	• препозна просте, изведене и сложене речи • примени основне принципе творбе речи	• Просте, изведене и сложене речи • Основни појмови о извођењу речи • Важнији модели за извођење именица, придева и глагола • Основни појмови о творби сложеница и полусложеница • Процена остварености исхода	
Лексикологија	• Упознавање ученика са основама лексикологије	• препозна и одреди вредност лексеме • уме да се служи речницима • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	• Основни појмови из лексикологије (лексема, њено значење) • Полисемија и хомонимија • Синонимија и антонимија • Састав лексике српског књижевног (стандардног) језика • Дијалектизми,архаизми и историзми,неологизми, жаргонизми, вулгаризми • Фразеологизми • Термини • Речници и служење њима	

			• Процена остварености исхода- тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми • скраћује речи у складу са прописаним правилима	• Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања • Скраћенице	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање/Верска настава
- Музичка култура

Назив предмета: **Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова: **93**
Разред: **четврти**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Савремена поезија	• Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представници-ма и делима	• наведе обележја савремене поезије • тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима • изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	• Одлике савремене поезије • Избор из светске лирике 20. века (Превер, Ахматова, Цветајева, Бродски) • Васко Попа: „Каленић“, „Манасија“, „Кора“ (избор из циклуса Списак) • Миодраг Павловић: „Научите пјесан“, „Реквијем“ (или две песме по избору) • Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (избор)	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (93**

			• Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати“ • Стеван Раичковић: „Камена успаванка“ (избор) • Процена остварености исхода	**часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима -драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 14. праћење остварености исхода 15. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Савремена поезија **(14 часова)** • Савремена проза **(29 часова)** • Савремена драма **(8 часова)** • Класици светске књижевности **(7 часова)** • Синтакса **(8 часова)** • Правопис **(5 часова)** • Култура изражавања **(22 часа)**
Савремена проза	• Упознавање са књижевнотеоријским појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним представници-ма и делима	• именује различите прозне врсте и приповедне поступке • тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима • интегрише лично искуство током читања и тумачења дела • вреднује дело износећи аргументе	• Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа • Есеј. Исидора Секулић: „О култури“, • Иво Андрић: „Разговор с Гојом“ или „О причи и причању“ • Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје“ (избор) • Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ • Борхес: „Чекање“ • Роман. Албер Ками: „Странац“ • Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Владан Десница: „Прођећа Ивана Галеба“ (одломак по избору као пример за роман-есеј)	

			• Меша Селимовић: „Дервиш и смрт“ • Добрица Ћосић: „Корени“ • Добрица Ћосић: „Време смрти“ (избор одломака) • Књижевна критика. Петар Џаџић: „О Проклетој авлији“ • Процена остварености исхода	
Савремена драма	• Упознавање са основним одликама савремене драме, представници-ма и делима	• увиди разлику између традиционалне и савремене драме • упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације • формулише личне утиске и запажања о драмском делу	• Одлике савремене драме • С. Бекет: „Чекајући Годоа“ • Душан Ковачевић: „Балкански шпијун“ • Драмска књижевност и други медији - Б. Пекић: „Чај у пет“ или А. Поповић: „Развојни пут Боре шнајдера“ или Љ. Симовић: „Путујуће позориште Шопаловић“ • Процена остварености исхода	
Класици светске књижевности	• Упознавање са писцима и делима светске књижевне баштине	• препозна свевременост обрађених тема • тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	• В: Шекспир: „Хамлет“ • Е. А. По: „Гавран“ • Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна“ • Процена остварености исхода	
Синтакса	• Систематизовање знања из синтаксе	• одреди синтаксичке јединице и њихову функцију • одреди типове независних и зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција • разуме појам конгруенције • познаје систем глаголских облика	• Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска реченица, синтагма, реч) • Основне реченичне и синтагматске конструкције • Падежни систем и његова употреба. Предлошко-падежне конструкције • Конгруенција. Синтакса глаголских облика. • Систем зависних реченица, • Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне)	
			• Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе)	

			• Процена остварености исхода	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописне знаке у складу са језичком нормом • употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	• Правописни знаци • Општа правила интерпункције у реченици	
Култура изражавања	• Усавршавање културе изражавања и неговање интересовања за праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	• напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте • састави биографију, молбу, жалбу, приговор… • процењује вредност понуђених културних садржаја	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Писање есеја • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2 • Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање/Верска настава
- Социологија са правима грађана

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме реченице, питања иупутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) • разуме општи садржај краћих,прилагођених текстова (рачунајући и стручне) посленеколико слушања или уз помоћвизуелних ефеката (на упутствима, форму-ларима, ознакама, етикетама) • разуме бројеве (цене, рачуне,тачно време)	• Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) • Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) • Познати градови и њихове знаменитости • Спортови и позната спортска такмичења • Живот и дела славних људи XX века (из света науке и културе) • Медији (штампа, телевизија) • Интересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (распрострањеност и примена)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ;

		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и кореспоненције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tagquestions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)	11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) • разуме општи садржај и смисаокраћих текстова (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде намашинама/компју-теру, декларације о производима,упутства за употребу и примену)			

				уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• саставља кратак текст (мејл, писмо) оодговарајућој теми • пише кратке поруке релевантнеза посао (место и термини састанка) • пише краћи текст о себи и свомокружењу • попуњава формулар где сетраже опширнији лични и пословни подаци	*Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 1. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице		• учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• на једноставан начин сеспоразумева са саговорникомкоји говори споро и разговетно • поставља једноставна питања увези са познатим темама изживота и струке као и да усменоили писмено одговара на иста(бројеви, подаци о количинама,време, датум) • напише кратко лично писмо,поруку,разгледни цу,	2. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори		50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• на једноставан начин сажме и преприча садржај краћих текстова	III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Модални глаголи: *maycan, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – theSimplepresent/past (прошло време рецептивно) - *goingto* и трајни презент за планове и намере, *goingto* и *will* (за будућа предвиђања) - *usedto* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might и will*		Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) иморфосинтаксичке категорије(именички и глаголски наставци, основни ред речи) • користи садржаје медијскепродукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернет итд.)	3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први		одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
		ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал		**Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**

		Казивање времена avantde, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; ilya/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. lesdéterminants unterrogatifs - exclamatifs – relatifs; lesdéterminantsindéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом**		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) • разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	• Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање • (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнепричe и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	1. . Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области	11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било

		међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**	изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	које учење језика. Такозвана комуникативноинтерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље • открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника • уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи,	I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tagquestions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)		
	• јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме,	- *Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Обновити употребу одређеног и		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик

	извештаји)	неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 2. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве- 6. Кванитификатори		користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти,
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• описује ситуације, прича о дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника			

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)	**ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avantde, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; ilya/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. lesdéterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; lesdéterminantsindéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом**		декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• аргументује свој став о медијском тексту • смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку и обављања посла	*Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.* *¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora…* **Поређење** *Más que, menos que, el/la más, tan…como,* *Este libro es el más interesante que he leído.* *Su última película no es tan interesante como la del año pasado.* **Одредбе за начин** Прилози на *–mente* и прилошке конструкције *Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.* **Изрази за меру и количину** Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos… *¿ Cuántos estuduantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.* **Сложене реченице са инфинитивом (са модалним глаголима и финалне реченице)** *Quiero viajar.* *Lo hago para satisfacerte.* **Ортографија** Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику). Писање великог слова.		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова: **70**
Разред: **трећи**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја • Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-	11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је

		административних послова и примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tagquestions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)	изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме опис догађаја и осећања • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку			

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку	- *Yes/No* питања - "*WH*" питања - Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 2. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Квантификатори		• учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама			

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.	**ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avantde, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; ilya/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. lesdéterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; lesdéterminantsindéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом**		Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова: **62**
Разред: **четврти**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме суштину битних информација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разго-ветно стандардним језиком • разуме суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

		• Примена информационих технологија у домену струке • Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова • Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) • Пријава на конкурс (биографија, мотивационо писмо, молба) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** **У четвртом разреду наставнику се препоручује да врши честе систематизације граматичких садржаја,чије је усвајање и учење било предвиђено у претходним разредима. Обим нових садржаја који се уводе у четвртом разреду, као и степен њиховог продубљивања, зависи, првенствено, од нивоа савладаности претходно обрађиваних граматичких садржаја, али и од когнитивног стила ученика.** I. РЕЧЕНИЦА - Сви типови упитних реченица - Директна и индиректна питања - Индиректни говор: рецептивно и продуктивно	11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме и схвати смисао сложенијих текстова, шематских приказа, упутстава,уговора • разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку • разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште			

ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање	• на изразитији начин води монолошки тип излагања • говори о утисцима,употребљавајући прецизније и комплексније изразе • даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања • даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку	а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) изјаве и птиња са променом глаголских времена - Релативне клаузе - Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд). II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту 2. Именице - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији,

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења • напише извештај или протокол о догађају или са састанка • писмено конкурише за неки посао	- Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити и утврдити сва садашња времена - Обновити и утврдити сва прошла		усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши унапред припремљен разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • оствари комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника • образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме	времена - Разлика између *Used to* Past Continuous - Обновити и утврдити све начине зе изражавање будућности - Глаголи стања - Модални глаголи: *should, must, will, may, might,* - Пасивне конструкције – thePresentSimple, PastSimple , Present Perfect (продуктивно и рецептивно), плстала времена само рецептивно - *wish* + Past simple /w*ould* - *Have something done* (само рецептивно) 2. Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно) 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруцбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажимаи препричава садржај краћихусмених и писаних текстова	• сажима и препричава садржај текста, филма, разговара и сл.			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми • пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима	**ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разедима систематизују се како би ученици спонтано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији. Посебна пажња посвећује се: - оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр, када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго; - оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке. Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на референтним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик.		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава сложеније структуре и процесе(номинализације, градације и трнасформације), контролише граматичка знања и исправља своје грешке			

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном,афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета:

1. Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
2. Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;

3. Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
4. Проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
5. Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
6. Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
7. Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Назив предмета: **Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из	• Стицање моторичких умења (вештина) и	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче;	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних	

спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу); • Спортска игра (по избору) • физичка, односно спортска активнот: у складу са могућностима школе.	теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и	• Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања;	моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном тхником. Скок увис леђном техникаом ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана премета странце удесно и	њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (5 часа)** • **мерење и тестирање (9 часова)** • **практична настава (60часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује.Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику

	манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	• Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	улево; - за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскомом на обе ноге („рондат“) ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка ***3.Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **енике** /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице** /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег,прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0(одношка), завршити боком према притци. ***5.Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; ковртљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом).	физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.**

			6. Греда **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела (**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)**	Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја.

			- Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање. • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче)	**Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (13 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (13) часова. • Спортска игра: по избору школе(13 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (11 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа).

Назив предмета: **Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена культураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром

• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (60часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе**
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода • Атлетика;	• Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања • Примена стечених умења, знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада • Естетско истраживање покретом и доживљавање естетских вредности; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика • Стицање и	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче. • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. • Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ**	

• Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	усавршавање моторичких знања, умећа, вештина, техника и навика предвиђених програмом за базичне спортске гране. • Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама; • Увођење ученика у организовани систем припрема за игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у цјелине: рад-одмор; на-презање-релаксација; убрзање-успо-равање; • Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као	друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном. • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. • Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај - премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну - за **напредни ниво** премет напред упором **2. *Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег;	• Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и

	трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање. .		премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7.Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја.	распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Минимални образовни захтеви**

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе			• **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	• **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (13 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (13часова). • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Іразред до 12км (укупно у оба

				правца); - Iразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIразреддо 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета: **Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова: **70**
Разред: **трећи**

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препознати везе између физичке активности и здравља. • Објаснити карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабрати и извести вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији.	• Вежбе обликовања(јачања, лабављење и растезање). • Вежбе из корективне гимнастике • Провера стања моторичких и функционалних способности-	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно

• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именовати моторичке способности које треба развијати и која су средства и методе за њихов развој; • Применити (изводити) адекватна средства за развој и усавршавање моторичких способностииз: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, гипкости, спретности и окретности.	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; • Трчање на 60 м и 100 м; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик • Обука техника пливања	утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (58часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовањепоставље них циљева и исхода • Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче. • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. • Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинаматреба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. ***Трчање*** Трчање на 100 м – ученици и ученице, на 1000 м – ученици, на 800 м – ученице, Штафета 4х100 м ученици и ученице. ***Скокови*** Скок удаљ –одабраном техником; Скок увис- одабраном техником. ***Бацање*** Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг и ученице 4 кг. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама	

	и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном. • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. • Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	(опружено). - комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180^0; окрет на две или једној нози; премет странце; колут напред суножним одразом и малим летом;вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); - **за напреднији ниво:** колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка; прескоци са заножењем и „прекопит“ ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи – издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок **4. Разбој** **енике** /паралелни разбој/: - из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упор јашући; прехват на в/п; премах одножно заножном до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у	терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким

			предњиху (уз помоћ) до става на тлу, лећима према в/п; - *једна притка*: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90^0. ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно и дохватно или дочелно вратило/: - /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплидуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; - /дохватно или дочелно/:ковртљај назад у упору. ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90^0 доупора чучећег; усправ, одручити; кораци у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90^0 у успону; саскок пруженим телом или, за **напреднији ниво** – са предножним разножењем **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - из упора предњег коло предожно десном, коло предножно левом; - из упорастражњегколо одножнодесном, коло одножнолевом **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити.	интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа. **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (12 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова. • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за

• Спортска игра (по избору) • изичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе			**За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • **Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање**	извођење редопвне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - IIразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIIразреддо 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета: **Физичко васпитање**

Годишњи фонд часова: **62**

Разред: **четврти**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култураи физичка	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања;

активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	(превенција постуралних поремећаја);	школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	функционалних способности;	• Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (6 часова)** • **практична настава (52часа)** **Подела одељења на групе** Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала,
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Програм по избору ученика: • Ритмичка гимнастика и народни плесови	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада;	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење;	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и	

• Спортска игра (по избору) • Рукомет • Фудбал	• Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно	• Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес.	спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са**

• Кошарка • Одбојка • Пливање	упражњавање;		- Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика).	**два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Оквирни број часова по темама** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (10 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10) часова. • Спортска игра: по избору школе(11 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (9 часова). • Пливање (9 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем

• Борилачке вештине • Клизање, скијање			Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	- Iразред до 12км (укупно у оба правца); - IIразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIIразреддо 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија, Екологија и заштита животне средине
- Ликовна култура, Музичка култура

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:

1. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
5. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду;
6. Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
7. Формирање основа за наставак образовања;
8. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.

Годишњи фонд часова: **111 часова**
Разред: **први**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЛОГИКА, СКУПОВИ И ФУНКЦИЈЕ	• Упознавање са основним појмовима математичке логике • Проширивање знања о скуповима • Упознавање са појмовима домен, кодомен, инверзна функција и различитим начинима представљања функција • Оспособљавање за примену правила збира и производа на решавање комбинаторних проблема	• разликује појмове исказ и израз • препозна исказ и утврди његову истинитост • испита тачност једноставније исказне формуле • одреди елементе скупа задатог на различите начине • одреди пресек, унију, разлику и Декартов производ скупова • препознаје примере функција и уочава аналитички израз линеарне функције • одреди композицију две функције - наводи услове да нека функција буде бијекција • одреди инверзну функцију • реши једноставне комбинаторне проблеме применом правила збира и производа	• Математичко-логички језик • Искази • Основне логичке и скуповне операције • Декартов производ скупова • Појам функције, пример линеарне функције • Бијекција • Композиција функција • Инверзна функција • Правило збира и правило производа у комбинаторици	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (111 часова). **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику.

РЕАЛНИ БРОЈЕВИ И РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	• Проширивање знања о скупу реалних бројева • Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка • Проширивање знања о полиномима • Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	• разликује различите записе бројева из скупова N, Z, Q, и те бројеве приказује на бројној правој и пореди их. • разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације $N \subset Z \subset Q \subset R$, $I \subset R$ • израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда, зна да делилац мора бити различит од нуле • одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси • заокругли број на одређени број децимала • сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	• Преглед бројева, операције са реалним бројевима • НЗС и НЗД природних бројева • Апсолутна вредност реалног броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања, грешка • Полиноми: сабирање, одузимање и множење полинома • НЗД и НЗС полинома • Формуле за скраћено множење полинома • Растављање полинома на чиниоце • Трансформације рационалних алгебарских израза	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. • **Логика, скуповии функције:**посебну пажњу обратити на разумевање и правилно коришћење математичких симбола, јасно и прецизно изражавање, асадржаје повезивати са примерима из говорног језика.Наглашавати везе одговарајућих логичких и скуповних операција.Повезивати ове садржаје са садржајима блиским

ПРОПОРЦИЈЕ И ПРОЦЕНТНИ РАЧУН	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	• израчуна одређени део неке величине • одреди непознате чланове просте пропорције • објасни појам размере • прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе, • препозна директну или обрнуту пропорционалност две величине и примени је у решавању једноставних проблема и то прикаже графички • реши проблем који се односи на смешу две или више компоненти • реши проблеме процентног и промилног рачуна	• Размера и пропорција • Директна и обрнута пропорционалност • Прост сразмерни рачун • Рачун поделе • Рачун мешања • Процентни и промилни рачун	искуству ученика од раније, посебно на примерима из скупа реалних бројева (нпр. обрадити скуповне операције и над интервалима реалне праве). • **Реални бројеви и рационални алгебарски изрази:** истаћи принцип перманенције својстава рачунских операција. Приликом обраде садржаја о грешкама израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. Код рационалних алгебарских израза тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. • **Пропорције и процентни рачун**: приликом обраде теме бирати задатке у којима се види примена знања из ове области на реалне примере: нпр. планови и географске карте, повећање или смањење цене производа, итд.

ГЕОМЕТРИЈА	• Обнављање основних појмова у геометрији • Проширивање знања о трогловима и четвороугловима • Усвајање и примена ставова сличности и Талесове теореме • Проширивање знања о изометријским трансформацијама	• разликује основне и изведене геометријске појмове • разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) • наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) • наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла • дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла • конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла • конструише значајне тачке трогла • наведе својство тежишта • наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу • разликује врсте четвороуглова и њихове особине • наведе ставове о паралелограму и уме да их примени • наведе особине специјалних паралелограма • формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова • наведе ставове о сличности троуглова • примени ставове о сличности троуглова на одређивање непознатих елемената у једноставнијим задацима • наведе својства осне и централне симетрије и примени их на основне конструкције • преслика геометријски објекат транслацијом, ротацијом и осном и централном симетријом • примени изометријске трансформације на основне конструкције	• Геометријски појмови и везе између њих • Троугао • Значајне тачке троугла • Појам подударности и примене • Четвороугао • Талесова теорема • Сличност фигура • Сличност троуглова, ставови сличности • Осна и централна симетрија • Транслација и ротација	• **Геометрија:** инсистирати на извођењу прецизне и уредне конструкције једноставних фигура. Бирати једноставније конструктивне задатке у којима се примењују изометријске трансформације. • **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Логика, скуповии функције **12** часова; • Реални бројеви и изрази**30** часова; • Пропорције и процентни рачун **18** часова; • Геометрија **24** часа; • Линеарне једначине и неједначине **15** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.
ЧИНЕ И	• Проширивање знања о линеарној једначини,	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на	• Линеарна једначина и њене примене • Линеарна функција и њен график	

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **108 часова**
Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	• Проширивање знања о степеновању и кореновању • Уочавање везе између степеновања и кореновања • Овладавање поступком рационалисања имениоца • Разумевање појмова комплексан број, конјуговано комлексни бројеви и модуо комплексног броја	• наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примењује их у трансформацијама једноставнијих израза • наведе особине операција кореновања и примењује их у трансформацијама једноставних израза • наведе особине операција степеновања са рационалним изложиоцем и примењује их у трансформацијама једноставнијих израза • рационалише именилац разломка у једноставним случајевима • дефинише појам имагинарна јединица и комплексни број • сабира, одузима, множи и дели два комплексна броја • одреди коњугован број датог комплексног броја	• Појам степена. Операције са степенима • Степен са целим изложиоцем. Функција $y= x^n$ и њен график • Појам корена. Операције са коренима • Функција $y= \sqrt[n]{x}$ и њен график • Степен са рационалним изложиоцем • Рационалисање имениоца разломка • Појам комплексног броја • Основне рачунске операције са комплексним бројевима	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (108 часова). **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика;

ФУНКЦИЈА И ГРАФИК ФУНКЦИЈЕ	• Упознавање основних својстава функција • Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	• наведе примере функција • одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику • прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине; • податке представљене у једном графичком облику представи у другом;	• Појам функције. • Функције са коначним доменом • Графичко представљање функције • Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности,максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова • Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела,график, дијаграм, круг) • Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	• подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.. • **Степеновање и кореновање:** при проширивању скупа из кога је изложилац нагласити даи даље важе основне особине степеновања и кореновања. Посветити потребну пажњу децималном запису броја у стандардном облику. Оспособити ученика да помоћу калкулатора одреди вредност корена и степена датог броја. • **Функција и график функције:** приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. • **Квадратна једначина, неједначина и функција:** показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције и детаљно их анализирати. Знак квадратне функције читати са графика и примењивати на решавање неједначина. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције
КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА, НЕЈЕДНАЧИНА И ФУНКЦИЈА	• Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина • Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције • Овладавање поступком решавања квадратних једначина и неједначина	• реши непотпуне квадратне једначине у скупу R • примени формулу за решавање квадратне једначине • одреди природу решења квадратне једначине • растави квадратни трином • приказује аналитички, табеларно и графички квадратну функцију • анализира график квадратне функције • примени знање о графику квадратне функције на решавање квадратне неједначине • реши систем линеарне и квадратне једначине	• Непотпуна и потпуна квадратна једначина • Природа решења квадратне једначине • Вијетова правила • Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце • Квадратна функција и њен график • Квадратна неједначина • Систем линеарне и квадратне једначине	

ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ЈЕДНАЧИНА , НЕЈЕДНАЧИНА И ФУНКЦИЈА	• Упознавање основних особина експоненцијалне и логаритамске функције • Уочавање веза између експоненцијалне и логаритамске функције • Разумевање појма логаритма • Примена стечених знања на решавање једноставнијих експоненцијалних и логаритамских једначина	• прикаже аналитички, табеларно и графички експоненцијалну функцију • реши једноставну експоненцијалну једначину • примени знање о графику експоненцијалне функције на решавање једноставне експоненцијалне неједначине • дефинише појам логаритма • прикаже аналитички, табеларно и графички логаритамску функцију • реши једноставну логаритамску једначину • примени знање о графику логаритамске функције на решавање једноставне логаритамске неједначине • примени правила логаритмовања при трансформацији једноставних израза	• Експоненцијална функција и њен график • Експоненцијане једначине и неједначине • Дефиниција логаритма и особине • Логаритамска функција и њен график • Правила логаритмовања и примена • Логаритамске једначине и неједначине	• **Експоненцијална и логаритамска једначина, неједначина и функција:** важно је истаћи да су екпоненцијална и логаритамска функција инверзне. При решавању једначина инсистирати на постављању одговарајућих услова. • **Тригонометрија:** поновити правила заокругљивања бројева на одређени број децимала. Тригонометрија има велику примену па је важно поред општих бирати и практичне примере. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема из тригонометрије.
ТРИГОНОМЕТРИЈА	• Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности • Оспособљавање за примену тригонометријских функција у практичним проблемима • Оспособљавање ученика за коришћење тригонометријског круга • Оспособљавање ученика за цртање графика произвољне тригонометријске функције • Разумевање и	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице • конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • примењује основне тригонометријске идентичности на израчунавање вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне тригонометријске функције • одреди вредности тригонометријских функција произвољних углова коришћењем тригонометријског круга (нпр. угла $3\pi/4+7\pi$) • нацрта графике основних тригонометријских функција и наведе њихова својства • нацрта графике функција	• Тригонометријске функције у правоуглом троуглу • Основне тригонометријске идентичности • Пројекција вектора на осу. Мерење угла. Радијан • Тригонометријске функције произвољног угла. Тригонометријски круг • Формуле свођења • Особине тригонометријских функција • Графици основних тригонометријских функција • Графици функција $f(x)=a\sin(x)+b$ и $f(x)=a\cos(x)+b$ • Адиционе формуле и примене • Једначине $\sin(x)=m$, $\cos(x)=m$, $tg(x)=m$ и $ctg(x)=m$ • Једноставне тригонометријске неједначине	• **Тела: к**ористити моделе и симулације на рачунару. Површина полиедара је наставак површине многоугла, па је потребно уз примере обновити градиво.Објаснити појам запремине. Навести Каваљеријев принцип. Обрадити и задатке у којима се примењује сличност и тригонометрија. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Степеновање и кореновање **15** часова;

	примена адиционих формула и њихових последица • Разумевање и примена синусне и косинусне теореме	*f(x)=asin(x)+b*иf(x)=acos(x)+b* и наведе њихова својства • примени адиционе формуле • реши једноставну тригонометријску једначину и неједначину • примени синусну икосинуснуи теорему на решавање троугла	• Синусна и косинусна теорема	• Функција и график функције **6** часова; • Квадратна једначина, неједначина и функција: **20** часова; • Експоненцијална и логаритамска једначина, неједначина и функција: **17** часова; • Тригонометрија **22**часа; • Тела **16** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.
ТЕЛА	• Проширивање знања о полиедрима и обртним телима • Уочавање односа у простору • Разумевање површине и запремине полиедара и обртних тела и примена на конкретне примере	• израчуна обим и површину фигура у равни (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) • објасни како настају призма и пирамида • примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине полиедара • објасни како настају ваљак, купа, сфера и лопта • примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине обртних тела • реши једноставније проблемске задатке у којима су описана и/или уписана тела	• Обим и површина фигура (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) у равни • Призма • Пирамида • Ваљак • Купа • Лопта	

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **105 часова**
Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

КОМБИНАТОРИКА	• Разликовање врста распоређивања елемената скупа • Разумевање и примена биномног обрасца	• примени правило збира и производа • одреди број пермутација датога скупа • одреди број варијација датога скупа • одреди број комбинација датога скупа • напише пермутације (варијације, комбинације) датог скупа од највише четири члана • примени биномни образац • одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома на n-ти степен • примени знање из комбинаторике при израчунавању вероватноће догађаја	• Правило производа и правило збира • Пермутације • Варијације • Комбинације • Биномни образац • Класична дефиниција вероватноће	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (105 часова). **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.
НИЗОВИ	• Упознавање са појмом низ ио математичком индукцијом • Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме • Упознавање са појмовима гранична вредност низа и конвергентни низ	• објасни принцип математичке индукције • примени математичку индукцију у једноставним доказима • препозна низ и уме да га настави (једноставнији примери) • препозна аритметички низ, објасни шта су n и d и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова аритметичког низа • објасни шта су n и q и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова геометријског низа • примени образац за суму првих n чланова низа на конкретним примерима из струке	• Математичка индукција • Неке важније једнакости • Бројни низови. Особине • Аритметички низ. Збир првих n чланова аритметичког низа • Геометријски низ. Збир првих n чланова геометријског низа • Гранична вредност низа • Особине конвергентних низова	

АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ	• Упознавање са координатном методом • Разумевање зависности положаја праве и међусобног положаја две праве од коефицијената k и n • Разумевање зависности положаја кружнице (елипсе) и међусобног положаја праве и кружнице (елипсе) од коефицијената у њиховим једначинама • Упознавање са једначинама хиперболе и параболе	• примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) • израчуна растојање између две тачке и координате средишта дужи • израчуна обим и површину троугла ако су дате координате његових темена • разликује општи облик једначине праве од екплицитног облика и преводи из једног облика у други • одреди положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n • одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца • одреди једначину праве одређену датим двема тачкама • примени услов нормалности и услов паралелности две праве • одреди угао који заклапају две праве • израчуна растојање тачке од праве • преведе општи облик једначине кружнице у канонски • одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице • испита међусобни положај праве и кружнице • одреди тангенту кружнице из задатих услова • одреди међусобни положај две кружнице • дефинише појам елипсе и наведе канонски облик једначине елипсе • препозна остале криве другог реда (хиперболу и параболу)	• Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам • Декартов координатни систем у равни. Координате тачке, растојање између две тачке, подела дужи у датој размери • Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Канонски облик • Општи и експлицитни облик једначине праве • Сегментни облик једначине праве • Две праве. Паралелност и нормалност • Угаони коефицијент. Угао између две праве • Разни облици једначине праве • Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве • Једначина кружнице • Узајамни положај праве и кружнице • Узајамни положај две кружнице • Особине елипсе (ексцентрицитет и директрисе) • Хипербола и парабола (као криве другог реда)	• **Комбинаторика:** при решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације комбинаторним проблемима у којима нема понављања. Задатке повезивати са свакодневним животом. • **Низови:** збир првих n природних бројева и Бернулијеву неједнакост доказати математичком индукцијом. Обрадити појам реалног низа при чему посебну пажњу треба усмерити на аритметички и геометријски низ. Низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно.Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. неки изабрани проблем сложеног интересног рачуна, као увод у следећу наставну тему). • **Аналитичка геометрија у равни:** истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве. Једначинукружнице обрадити у општем и канонском облику. • **Функције:** област обухвата општи појам извода као граничне вредности (брзина покретног тела, коефицијент правца тангенте) и практично рачунање уз коришћење формула. Појам прираштаја представити и графички. Потребно је јасно истаћи да је код

ФУНКЦИЈЕ	• Проширивање знања о особинама функцијама • Разумевање појмова инверзна и сложена функција • Упознавање са појмом гранична вредност функције • Разумевање појма извода функције • Оспособљавање за примену извода на испитивање својстава функције • Примена знања о функцијама на решавање проблема из области економских функција	• дефинише функцију и врсте функција (*1-1*, *НА* и бијекција) • користи експлицитни и имплицитни облик функције • објасни монотоност функције, ограниченост, парност, периодичност и нулу функције и уме сваку да одреди (ако је дата функција има) • одреди инверзну функцију дате, једноставне функције • одреди сложену функцију од две задате функције • нацрта и анализира елементарне функције • одреди граничну вредност функције • наброји важне лимесе • одреди асимптоте дате функције • објасни проблем тангенте у датој тачки и проблем брзине • дефинише појам извода • примењује правила диференцирања • одреди извод сложене и извод инверзне функције • примени таблицу елементарних извода • одреди екстремне вредности применом извода • испита монотоност функције применом извода • испита и нацрта графике једноставних функција • чита и анализира, односно нацрта дијаграм из подручја рада • примени извод функције и примитивну функцију код економских функција	• Функције. Основне особине реалних функција реалне променљиве • Сложена функција • Инверзна функција • Преглед елементарних функција (линеарна, степена, експоненцијална, логаритамска, тригонометријска) • Гранична вредност функције.Особине • Број *е*. Важни лимеси • Непрекидност функције • Асимптоте функција. • Проблем тангенте и брзине • Дефиниција извода функције • Правила диференцирања (извод збира, производа и количника функција) • Извод сложене функције • Таблица извода неких елементарних функција • Испитивање екстремних вредности и монотоности функција помоћу извода • Испитивање и цртање графика функција • Примитивна функција и појам интеграла • Економске функције (тражња, понуда, приходи, трошкови)	диференцирања дата функција и треба наћи њен извод, а у случају интеграције дат је извод и треба наћи функцију. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Комбинаторика**12** часова; • Низови **10** часова; • Аналитичка геометрија у равни: **26**часова; • Функције **45** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **93**
Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЕЛЕМЕНТИ ПРИВРЕДНЕ МАТЕМАТИКЕ	• Стицање основних знања и примена простог каматног рачуна • Стицање основних знања из сложеног каматног рачуна • Примена сложеног каматног рачуна у рачуну улога • Примена сложеног каматног рачуна у рачуну ренте	• примени основну пропорцију простог каматног рачуна за време дато у годинама, месецима, данима • израчуна интерес на основу каматног броја и каматног кључа • израчуна камату на више сума • примени каматни рачун више сто и ниже сто • примени термински рачун, есконтовање меница, рачун штедног улога • израчуна месечну отплату код потрошачких кредита • примени верижни рачун у проблемима продаје и куповине валута • препозна разлику између простог и сложеног каматног рачуна • објасни појам декурзивног обрачунавања интереса • израчуна увећану вредност главнице • израчуна време и каматну стопу • израчуна почетну вредност главнице • израчуна сложену камату • објасни појам конформне каматне стопеодреди увећану вредност више периодичних улога при улагању почетком и крајем периода • израчуна број улагања	• Главница, проста камата, каматна стопа и време • Каматни рачун од сто • Каматни број и каматни кључ • Средњи рок и рок салда дуговања • Есконтовање меница • Штедни улог • Потрошачки кредити • Валуте и девизе • Сложена камата • Увећана вредност главнице • Декурзивни каматни чинилац • Време и каматна стопа • Почетна вредност главнице • Конформна каматна стопа • Улагање почетком периода • Улагање крајем периода • Број улагања • Каматна стопа • Садашња вредност више појединачних сума • Број исплата • Каматна стопа • Комбиновани примери	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (93 часа). **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију теме** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика;

		• израчуна каматну стопу • објасни појам садашње (почетне) вредности више периодичних сума које се исплаћују почетком или крајем периода • израчуна збир дисконтованих вредности • одреди вредност исплате крајем и почетком периода • израчуна број исплата • израчуна вредност каматне стопе		• инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. • **Елементи привредне математике:** нагласити разлику између рачуна улога и рачуна ренте.Елементе кредита подробно обрадити кроз израду примера амортизационих планова са малим бројем периода.Нагласити разлику између кредита са релативном и конформном каматном стопом. Користити рачунаре и софтвер у настави.Наводити разноврсне примере из праксе. • **Зајам:** предлози за израду семинарских радова на теме: - прикупљање понуда кредитирања у различитим банкама и анализа повољности понуда уз употребу софтвера - израда амортизационог плана зајма на рачунару за случајеве да су познати различити елементи зајма - израда плана амортизације зајма после конверзије уз промену различитих услова кредитирања.

ЗАЈАМ	• Стицање основних знања о елементима зајма • Овладавање поступком амортизације поступком зајма • Стицање основних знања о конверзији зајма	• разликује врсте зајмова • објасни смисао амортизације зајма • објасни појам ануитета, отплате, интереса, отплаћеног дела дуга и остатка дуга • повезује елементе зајма и да их израчуна • израчуна ануитет • израчуна каматну стопу • израчуна број периода отплаћивања • израчуна износ дуга на почетку обрачунског периода • израчуна интерес и отплату за било који период амортизације зајма • сачини амортизациони план • изврши контролу ваљаности амортизационог плана • сачини план амортизације зајма подељеног на обвезнице • објасни појам конверзије зајма • препозна промену услова отплаћивања зајма • одреди нови ануитет након промене времена амортизације или промене каматне стопе	• Зајам и ануитет • Појам амортизације зајма • Отплата • Интерес • Зајам подељен на обвезнице • Каматна стопа • Број периода отплаћивања • Дуг на почетку периода • Однос између ануитета отплате и остатка дуга • Амортизација зајма • Промена времена амортизације • Промена каматне стопе	• **Примери практичне примене привредне и финансијске математике:** користити софтверске пакете у бироу за учење. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Елементи привредне математике**40** часова; • Зајам **26** часова; • Примери практичне примене привредне и финансијске математике **15** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.
ПРИМЕРИ ПРАКТИЧНЕ ПРИМЕНЕ ПРИВРЕДНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ МАТЕМАТИКЕ	• Примена елемената привредне и финансијске математике у практичним задацима из области пословне администрације	• обрачуна плате за све раднике у предузећу на основу познатих података • обрачуна порезе и доприносе • припреми потребну пратећу документацију • обрачуна штедне улоге и изради табелу • књижи све уплате и исплате и обрачунавати салдо камате • направи комплетан план амортизације зајма • направи план амортизације зајма подељеног на обвезнице	• Обрачун плата • Обрачун пореза и доприноса • Рачун штедног улога • Амортизација зајма	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА Статистика, Рачунарство и информатика. Пословна информатика, Принципи економије

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

НАСТАВНИ ПРОГРАМ РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КОМЕРЦИЈАЛИСТА

ИСТОРИЈА

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
2. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
3. Развијање индивидуалног и националног идентитета;
4. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
5. Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
6. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
7. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод	• Унапређивање знања о основним методама рада историјске науке. • Унапређивање знања о основним елементима хронологије и њене употребе у историјском контексту. • Познавање периодизације историје. • Познавање обележја праисторије и њених најважнијих локалитета у Европи и Србији.	• дефинише појам историје; • разликује историју као науку и као наставни предмет; • именује и разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); • лоцира одређени хронолошки податак у одговарајући миленијум, век и деценију; • препозна различите начине рачунања времена у прошлости и садашњости; • наведе основне историјске периоде у развоју човечанства и одреди граничне датуме који их деле; • дефинише појам историјских извора и познаје њихову основну поделу; • објасни значај историјских извора у изучавању и разумевању прошлости; • разликује историјске изворе од историјске литературе;	• Историја као наука и као наставни предмет. Помоћне историјске науке. • Хронологија и историјски извори. • Главне одлике праисторије и њени остаци у Европи и Србији.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Увод – 5 часова; • Цивилизације старог века – 12 часова; • Европа и Средоземље у средњем веку – 15 часова;

	•	• именује институције и установе које изучавају и чувају историјске изворе и литературу (архив, музеј, библиотека); • опише начин живота у праисторији; • идентификује главне проналаске и њихове последице на начин живота људи у праисторији; • наведе и лоцира најважније праисторијске локалитете у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Винча, Лепенски Вир...).		• Срби и њихово окружење у средњем веку – 18 часова; • Европа и свет од краја XV до краја XVIII века – 13 часова; • Српски народ под страном влашћу од краја XV до краја XVIII века – 11 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја,

Цивилизације старог века	• Упознавање са глобалним прегледом цивилизација старог века. • Разумевање основних одлика цивилизација старог века. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у цивилизацијама старог века. • Разумевање одлика религија и верских схватања у старом веку. • Проширивање знања о култури цивилизација старог века и њеним главним тековинама.	• утврди основне претпоставке за настанак цивилизација старог века; • именује најважније цивилизације епохе старог века; • наведе и лоцира најважније цивилизације из најранијег периода историје човечанства (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија, Крит, Индија, Кина); • одреди основне одлике и најважније тековине цивилизација Далеког истока (Индија, Кина); • опише друштвене структуре у најважнијим државама старог века; • објасни државно уређење цивилизација Старог истока античке Грчке и Рима; • наведе религијске системе и њихове главне одлике у најважнијим државама старог века; • наведе врсте писама цивилизација старог века и препозна њихове особености; • идентификује основне одлике привреда најзначајнијих држава старог века;	• Глобални преглед цивилизација старог века. • Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (Стари исток – најзначајније државе Месопотамије, Египат, Персија; античка Грчка – критско-микенски период, Дорска сеоба, Хомерско доба, колонизација, настанак полиса, државни и друштвени поредак Спарте и Атине, грчко-персијски ратови и атинска хегемонија, Пелопонески рат и његове последице; хеленизам – успон Македоније, царство Александра Великог и хеленистичке монархије; антички Рим – оснивање Рима и доба краљева, државни и друштвени поредак у републици, освајање Италије и Средоземља, грађански ратови и криза републике, главне одлике принципата и домината, Велика сеоба народа и њен утицај на пропаст Римског царства, настанак варварских држава). • Религијаи култура (основне одлике религије Старог истока, античке Грчке, епохе хеленизма и античког Рима, хришћанство; писменост, књижевност, уметност, наука). • Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреда Старог истока, античке Грчке, епохе хеленизма и античког Рима; појава новца; свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине цивилизација старог века – архитектура, календар, иригациони систем, наука, медицина, саобраћајна средства, закони, римско	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и

	• Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у цивилизацијама старог века. • Уочавање утицаја историјског наслеђа цивилизација старог века на савремени свет.	• опише начин живота припадника различитих друштвених слојева у државама старог века; • именује најзначајнија привредна, научна и културна достигнућа цивилизација старог века; • наведе главне тековине цивилизација старог века у савременом добу и препозна њихов значај; • уочи, наведе и упореди сличности и разлике између појава и процеса из историје старог века са појавама и процесима у савременом друштву.	право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, терме, водовод, канализација, путеви, римски бројеви, арена...; јудаизам, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).	динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја,

Европа и Средоземље у средњем веку	• Разумевање основних одлика епохе средњег века. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у средњем веку. • Разумевање одлика религије и верских схватања у средњем веку. • Проширивање знања о средњовековној култури и њеним главним тековинама.	• истакне одлике периода средњег века и уочи основне разлике у односу на античку епоху; • лоцира одређени историјски догађај или појаву на временској ленти средњег века; • објасни формирање феудалне друштвене структуре и вазалне односе; • опише, на примеру Византије, Франачке, Француске, Енглеске и Немачке, друштвену структуру и државно уређење у средњем веку; • наведе и образложи организациону структуру православне и католичке цркве; • сагледа значај Великог раскола и његове последице; • опише настанак и ширење ислама; • разуме узроке и последице крсташких ратова;	• Основне одлике средњег века (хронолошки и просторни оквири, светске цивилизације у периоду средњег века). • Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (Франачка држава, значај Карла Великог; Византијско царство – грчко и римско наслеђе, Константин Велики, оснивање Цариграда, Јустинијан Іи покушаји обнове Римског царства, успон царства и утицај на суседне народе – Бугаре, Србе, Русе; исламски свет у средњем веку – Мухамед и појава ислама, арапска освајања, особеност државног и друштвеног уређења; настанак феудалног друштва – формирање феудалне друштвене структуре, вазални односи, развој и структура феудалних држава– примери Француске, Енглеске и Немачке; Велика повеља слобода; крсташки ратови – најзначајнији походи и најпознатији учесници; развој средњовековних градова). • Религијаи култура (хришћанска црква – црквена организација, монаштво, манастири као средишта средњовековне културе и писмености, процеси покрштавања, Велики раскол и његове последице; појава јеретичких учења, културне области, школе и универзитети, проналасци, опште одлике уметности и књижевности, арапско-исламска култура и њен утицај на културу народа Европе).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао,

	• Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у средњем веку. • Уочавање утицаја историјског наслеђа средњег века на савремени свет.	• уочи значај религије у средњем веку и њен утицај на културно стваралаштво; • наведе и опише највећа културна и техничка достигнућа у средњем веку; • идентификује основне одлике привреде у средњем веку; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у средњем веку; • наведе главне тековине епохе средњег века у савременом добу; • препозна значај тековина епохе средњег века за савремени свет.	• Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у средњем веку; развој банкарства; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и у граду, положај жене у средњем веку, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, институције).	помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време,

Срби и њихово окружење у средњем веку	• Проширивање знања о историји српских држава у средњем веку. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у српским земљама у средњем веку. • Стицање знања о личностима које су обележиле средњи век у националној историји. • Разумевање одлика религије и верских схватања код Срба у средњем веку. •	• лоцира одређени догађај или појаву из српске средњовековне историје на временској ленти; • опише друштвену структуру и државно уређење српских земаља у средњем веку; • наведе одлике српске државности у средњем веку; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српских држава у средњем веку; • уочи значај религије код Срба у средњем веку и њен утицај на културно стваралаштво; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе у средњем веку; • наведе и опише највећа културна достигнућа код Срба у средњем веку; • идентификује основне одлике привреде у српским земљама у средњем веку; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у српским земљама у средњем веку;	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (узроци и правци сеобе Словена, Јужни Словени према староседеоцима и суседима на Балканском полуострву, насељавање Бугара и Мађара и настанак њихових држава; Срби од VII до XII века – досељавање Срба и Хрвата, српске земље, Србија између Византије и Бугарске, успон Дукље; Србија у XII и почетком XIII века – Рашка између Византије и Угарске, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, аутокефалност српске цркве – свети Сава; успон српске државе у XIII и почетком XIV века и Византија Палеолога– Урош I, Милутин, Стефан Дечански и битка код Велбужда; освајања Стефана Душана, успостављање патријаршије и проглашење царства, уређење државе, друштвени слојеви и односи,слабљење царства у време цара Уроша; постанак и развој средњовековне босанске државе; Турци Османлије и њихова освајања на Балкану, битка на Марици; Моравска Србија и њена улога у борби против Османлија – кнез Лазар, бој на Косову; држава српских деспота и околне земље – Стефан Лазаревић и Ђурађ Бранковић, пад Цариграда и пропаст Византије, пад Смедерева, сеобе Срба у Угарску, слабљење и пад Босне, Зета за време Балшића и Црнојевића). • Религија и култура (покрштавање Срба и других Јужних Словена, мисија Ћирила и Методија и њихових ученика, језик и писмо, Мирослављево јеванђеље, књижевност – свети Сава, Теодосије,	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима изсродних предмета.

	• Унапређивање знања о културном наслеђу Срба у средњем веку. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у српским земљама у средњем веку. • Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе.	• наведе главне тековине српске средњовековне културе и уочи њихову присутност у савременом добу; • препозна значај средњовековне државности за настанак модерне српске државе.	монахиња Јефимија; најзначајније задужбине, хералдика, правни споменици – Светосавски номоканон, Душанов законик, Рударски закон деспота Стефана Лазаревића). • Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у српским земљама у средњем веку, развој рударства,значај Дубровника у привредномживоту српских земаља; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и граду, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века: ћирилица, институције српске цркве, светосавље, уметничка баштина, косовска легенда – утицај историјских и легендарних ликова Вука Бранковића, Милоша Обилића и Марка Краљевића на формирање националне свести и идентитета).	

Европа и свет од крајаXV до краја XVIII века	• Стицање знања о историји најзначајнијих европских држава од краја XV до краја XVIII века. • Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у Европи од краја XV до краја XVIIIвека. • Разумевање значаја појаве протестантизма.	• идентификује основне одлике периода од краја XV до краја XVIII века у историји Европе; • сагледа значај и последице великих географских открића; • опише, на примеру Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије и Шпаније, друштвену структуру и државно уређење у апсолутистичким монархијама; • сагледа значај реформације и именује најзначајнија протестанска учења; • именује најважније ствараоце епохе хуманизма и ренесансе и наведе њихова дела; • наведе најзначајнија културна и техничка достигнућа у периоду од краја XV до краја XVIII века; • идентификује основне одлике привреде у периоду од краја XV до краја XVIII века; •	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак(велика географска открића – путовања Бартоломеа Дијаза, Васка да Гаме, Кристифора Колумба и Фернанда Магелана, унапређивање бродоградње,усавршавање компаса, астролаба, дурбина и часовника; улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Ђенове, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почеци грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије – примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније). • Религијаи култура (хуманизам и ренесанса: књижевност, уметност и политичка мисао – Данте Алигијери, Франческо Петрарка, Ђовани Бокачо, Еразмо Ротердамски, Николо Макијавели, Микеланђело Буонароти, Леонардо да Винчи, Рафаело Санти, Тицијан Вечели, Албрехт Дирер...; реформација и противреформација, улога Мартина Лутера, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови, инквизиција). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у периоду од краја XV до краја XVIII века; мануфактура као нови начин производње,револуција цена; преношење економских центара са Средоземља на атлантску обалу; велике банкарске породице и њихов утицај – примери Медичија,	

	• Проширивање знања о културним достигнућима у периоду од краја XV до краја XVIII века. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду од краја XV до краја XVIII века. • Уочавање утицаја историјског наслеђа периода од краја XV до краја XVIII века на савремени свет.	• истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у периоду од краја XV до краја XVIII века; • наведе главне тековине периода од краја XV до краја XVIII века и препозна њихов значај у савременом добу.	• Фугера...;оснивање берзи; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине периода од краја XV до краја XVIII века – научна и техничка открића и културно-уметничко наслеђе).	
Српски народ под страном влашћу од краја XV до краја XVIII века	• Унапређивање знања оположају српског народа под османском, хабзбуршком и млетачком влашћуод краја XV до краја XVIII века. • Стицање знања о личностима које су обележиле период од краја XV до краја XVIII векау националној историји. • Уочавање улоге српске цркве у очувању националног идентитета.	• идентификује основне одлике периода од краја XV до краја XVIII века у националној историји; • опише друштвену структуру и државно уређење Османског царства и положај српског народа у њему; • лоцира на историјској карти најважније правце и области сеоба српског народа; • уочи последице сеоба српског народа; • објасни положај Срба у Хабзбуршкој монархији; • уочи последице процеса исламизације, покатоличавања и унијаћења Срба; • изведе закључак о улози српске цркве у очувању националног идентитета;	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак(османска освајања, држава и друштво – Сулејман Величанствени и врхунац османске моћи, друштво – муслимани и хришћани, тимарски систем; положај Срба у Османском царству – раја и власи; Срби у ратовима Аустрије и Млетачке републике против Османског царства – Дуги, Кандијски, Велики бечки, ратови 1716–1718. и 1737–1739. године, Кочина крајина; хајдуци и ускоци, сеобе Срба – Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем; Срби под хабзбуршком и млетачком влашћу – статус и привилегије, Војна крајина, настанак грађанства код Срба). • Религија и култура (исламизација, Пећка – српска патријаршија: верска, културна, национална и политичка установа; покатоличавање и унијаћење, Карловачка митрополија, школске реформе Марије Терезије и Јосифа II, настанак елита – трговци, официри, свештеници, чиновници, учитељи, правници; Доситеј Обрадовић, Карловачка гимназија).	

	• Унапређивање знања о културном стваралаштву Срба од краја XV до краја XVIII века. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у српским земљама од краја XV до краја XVIII века.	• наведе најзначајнија културна достигнућа српског народа у периоду од краја XV до краја XVIII века; • идентификује основне одлике привреде у српским земљама од краја XV до краја XVIII века; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у српским земљама у периоду од краја XV до краја XVIII века.	• Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у српским земљама у периоду од краја XV до краја XVIII века,значај Дубровачке републикеу привредномживоту; свакодневни живот – живот на селу и граду, обичаји, занимања, култура исхране и становања).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност, Географија, Ликовна култура, Музичка култура, Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање, Верска настава

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

Тема	**циљ**	**исходи**	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

Европа и свет од краја XVIII века до Првог светског рата	• Стицање знања о историји најзначајнијих држава у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Унапређивање знања о друштвеним структурама, политичким системима и идеологијама у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима у периодуод краја XVIII века до Првог светског рата.	• историјског периодаод краја XVIII века до Првог светског рата; • сагледа значај и последице привредног напретка и Индустријске револуције на развој друштва; • опише, на примеру Француске, Велике Британије, Хабзбуршке монархије, Немачке, Русије и САД, друштвену структуру и државно уређење у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата; • сагледа значај и последице појаве политичких идеја национализма, либерализма, радикализма и социјализма; • наведе најважнија научно-техничка достигнућа у периодуод краја XVIII века до Првог светског рата и образложи њихов значај; • истакне одлике свакодневног живота у периодуод краја XVIII века до Првог светског рата у различитим друштвеним слојевима; • издвоји најзначајније правце у књижевности и ликовним уметностима у периодуод краја	• Политичко-историјски оквир(Индустријска револуција; социјална, верска и национална обележја политичких револуција – примери низоземске, енглеске и америчке револуције; појмови уставности и поделе власти; Француска револуција – укидање феудализма, Декларација о правима човека и грађанина; Наполеоново доба, Бечки конгрес, револуције 1848/49. године – јачање идеја национализма, либерализма, демократије, радикализма, социјализма; уједињење Италије и Немачке; Грађански рат у САД; међународни односи у другој половини XIX и почетком XX века – настанак Тројног савеза и Антанте, борба за колоније, успон САД и Јапана, подела Кине, међународне политичке кризе, Источно питање и балкански народи – опадање Османског царства, продор Хабзбуршке монархије на Балкан; утицај великих сила – Русије, Велике Британије, Француске, Немачке, Италије; уобличавање националних држава на Балкану – Грчка, Румунија, Бугарска, Албанија). • Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; последице Индустријске револуције –јачање грађанске и појава радничке класе; оснивање националних банака; Друга индустријска револуција – употреба електричне енергије и мотора са унутрашњим сагоревањем; култура, наука, образовање, најзначајнији правци у књижевности и ликовним уметностима; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Европа и свет од краја XVIII века до Првог светског рата – 14 часова; • Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од краја XVIII века до Првог светског рата – 14 часова; • Први светски рат и револуције у Русији и Европи – 7 часова; • Свет између Првог и Другог светског рата –8 часова; • Југословенска краљевина – 7 часова; • Други светски рат – 8 часова; • Свет после Другог светског рата – 7 часова; • Југославија после Другог светског рата – 7 часова.

	• Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. Разумевање и вредновање утицаја историјског наслеђа периода од краја XVIII века до Првог светског рата на савремени свет.	• XVIII века до Првог светског рата и именује истакнуте ствараоце; • наведе главне тековине периодаод краја XVIII века до Првог светског рата и препозна њихов значај у савременом добу.	• Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; тековине периода – научна и техничка открића (телефон, телеграф, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...) и културно-уметничко наслеђе.	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре,

Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од краја XVIII века до Првог светског рата	• Унапређивање знања о српској националној историји у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. • Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. • Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. • Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе.	• идентификује основне одлике периодаод краја XVIII века до Првог светског рата у историји српског народа; • објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878. и Балканских ратова; • уочи утицај европских збивања и идејних покрета на развој српске националне и државне идеје токомXIX и почетком XXвека; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе токомXIX и почетком XXвека; • лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878. и Балканских ратова; • опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних иституција и формирању модерног политичког система; • изведе закључак о значају уставности за развој модерног	• Политичко-историјски оквир (Српска револуција 1804–1835 – национална и социјална обележја, организација устаничке државе, вожд Карађорђе Петровић и кнез Милош Обреновић, борба за аутономију, Сретењски устав, укидање феудализма; Турски устав, Уставобранитељски режим 1842–1858 – развој државних установа; друга владавина Милоша и Михаила Обреновића; владавина Милана и Александра Обреновића – Устав из 1869. године,ослободилачки ратови 1876–1878,територијално проширење и независност,оснивање политичких странака, проглашење краљевине, српско-бугарски рат, устави из 1888. и 1901, Мајски преврат; владавина краља Петра IКарађорђевића – Устав из 1903, напредак парламентаризма; спољнополитичко окружење; Црна Гора – територија и становништво,унутрашња и спољна политика владика Петра I и Петра II и кнежева Данила и Николе Петровића; Срби под хабзбуршком влашћу – Јужна Угарска, Хрватска и Славонија, Далмација и Бока Которска; Срби у Револуцији 1848/1849. године, национални покрет, последице Аустро-угарске нагодбе и Хрватско-угарске нагодбе, политички живот; Босна и Херцеговина под османском и аустроугарском влашћу – простор, становништво, политички живот; Срби у Османском царству – Косово, Метохија, Рашка област и Македонија; Балкански ратови – сарадња и супротности између балканских	**Препоруке за реализацију наставе:** • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично,

	• Уочавање основних одлика културе, привреде и свакодневног живота код Срба токомXIX и почетком XXвека. • Разумевање утицаја историјског наслеђа периода од краја XVIII века до Првог светског рата на савремено српско друштво.	• политичког система; • сагледа значај и последице привредног напретка на развој српског друштва; • наведе и опише највећа културна достигнућа код Срба токомXIX и почетком XXвека; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе токомXIX и почетком XXвека; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева код Срба токомXIX и почетком XXвека.	националних политика, ратна хроника, последице ратова). • Привреда, култура и свакодневни живот (аграрни карактер привреде, развој занатства и трговине, зачеци индустрије, оснивање банака; значај делатности Доситеја Обрадовића и Вука Караџића, Матица српска, развој школства – од првих школа до Београдског универзитета, напредак науке и оснивање научних друштава, успон националне књижевности и уметности; настанах већих градских центара, успон грађанства; свакодневни живот на селу и у граду). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (присутност и утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција – Народни музеј, Народно позориште, Народна библиотека, академија наука, Народна банка...; културно-уметничко наслеђе као основ савремене српске културе).	• посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем,

Први светски рат и револуције у Русији и Европи	• Разумевање међународног контекста и узрока Првог светског рата. • Продубљивање знања о току рата и његовим главним преломницама. • Сагледавање рата као узрочника поништавања вредности и тековина цивилизације. • Унапређивање знања о учешћу Србије и Црне Горе у Првом светском рату.	• разуме узроке и међународни контекст избијања Првог светског рата; • опише ток Првог светског рата; • наведе и анализира преломне догађаје Првог светског рата; • сагледа утицај ратних искушења на појаву револуционарних идеја и покрета; • разуме разлоге због који је Србија ушла у ратни сукоб са Аустроугарском и Немачком; • лоцира места најважнијих битака које је српска војска водила током Првог светског рата; • анализира последице Првог светског рата за српски народ; уочи утицај ратних збивања и искушења на уметничко стваралаштво.	• Политичко-историјски оквир (сукобљени интереси великих сила, савезништва и фронтови, преломнице рата; губици и жртве, водеће личности држава у сукобу; човек у рату – живот у позадини и на фронту; револуције у Русији и Европи – Фебруарска револуција, Октобарска револуција и грађански рат, утицај Октобарске револуције на прилике у Европи, револуционарно врење, револуције у Мађарској и Немачкој, анархија и распад великих царстава; Србија и Црна Гора у Великом рату – одбрана отаџбине 1914. године, војни слом 1915. године, Албанска голгота, окупациони системи, репресија, покушаји мењања националног и културног идентитета српског становништва, глад и епидемије; влада, војска и народ у избеглиштву, Солунски фронт, ослобођење Краљевине Србије и југословенских покрајина Аустроугарске, допринос победи Антанте; најзначајније војне и политичке личности; југословенска идеја, чиниоци југословенског уједињења – српска влада, Југословенски одбор, Народно вијеће СХС, утицај међународних прилика на настанак југословенске државе.	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору,
	• Сагледавање Првог светског рата и његових последица у историји српског народа.		• Рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата.	

Свет између Првог и Другог светског рата	• Уочавање последица Првог светског рата на међународне односе и друштвене, политичке, привредне и културне прилике. • Унапређивање знања о друштвеним, политичким и привредним процесима између два светска рата. • Разумевање супротности које су свет водиле ка новом рату. • Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима у периоду између два светска рата. • Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду између два светска рата. • Разумевање и вредновање утицаја историјског наслеђа периода између два светска рата на савремени свет.	• сагледа промењену слику света после Првог светског рата; • идентификује основне одлике историјског периода између два светска рата; • опише, на примеру Француске, Велике Британије, Немачке, Италије, СССР-а, различита друштвена и државна уређења у периоду између два светска рата; • сагледа значај и последице појаве тоталитарних политичких идеја и идеологија; • сагледа значај и последице привредног и научног напретка у периоду између два светска рата; • истакне одлике свакодневног живота у периоду између два светска рата у различитим друштвеним слојевима; • издвоји најзначајније правце у књижевности и ликовним уметностима у периоду између два светска рата и именује истакнуте ствараоце; • наведе главне тековине периода између два светска рата и препозна њихов значај у савременом добу.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (друштвене прилике и превирања, криза демократије и појава тоталитарних идеја – комунизам, фашизам и нацизам; раднички покрет; прилике у СССР-у; међународни односи – победничке и поражене земље, настанак нових држава, Друштво народа, радикално заоштравање међународних односа – грађански рат у Шпанији, аншлус Аустрије, Минхенски споразум, Немачко- совјетски пакт. • Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; велика економска криза и модели њеног решавања;уметнички покрети, масовна забава, научна открића, употреба вештачких материјала у индустрији. • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; тековине периода – научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...) и културно-уметничко наслеђе.	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима изсродних предмета.

Југословенска краљевина	• Проширивање знања о југословенској идеји и чиниоцима стварања југословенске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. • Проширивање знања о одликама југословенске државе између два светска рата. • Проширивање знања о положају српског народа у југословенској краљевини. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком и друштвеном животу југословенске краљевине. • Сагледавање међународног положаја југословенске краљевине.	• образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; • уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; • идентификује одлике југословенске државе као монархије; • уочи и разуме међународни положај југословенске краљевине; • именује и сагледа улогу најважнијих личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у југословенској краљевини; • уочи и објасни на историјској карти границе југословенске краљевине и њено административно уређење; • сагледа дубину и трајност националних, верских и политичких супротности у југословенској држави; • наведе најважније одлике привредног развитка у југословенској краљевини; • опише културно-просветне прилике и наведекултурно-уметничка достигнућа у југословенској краљевини; • истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева југословенској краљевини.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (југословенска идеја и конституисање државе, политичке борбе, национално и верско питање и питање демократије; Видовдански и Октроисани устав, лични режим краља Александра, атентат у Марсеју; влада Милана Стојадиновића – унутрашња политика и промене у спољнополитичкој оријентацији; преуређење државе у сенци новог светског рата и међународних притисака – стварање Бановине Хрватске, влада Цветковић-Мачек, отварање српског питања). • Привреда, култура и свакодневни живот (социјално-економске прилике, неуједначеност економског и културног развоја, индустријализација; присуство и утицај страног капитала; универзитет и наука; уметнички покрети, хуманитарна друштва и спортске организације; свакодневни живот – живот на селу и у граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). • Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (присутност и утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција; културно-уметничко наслеђе).	

Други светски рат	• Разумевање међународног контекста и узрока Другог светског рата. • Продубљивање знања о току рата и његовим главним преломницама. • Сагледавање рата као узрочника поништавања вредности и тековина цивилизације. • Разумевање значаја изучавања холокауста и геноцида као феномена Другог светског рата. • Унапређивање знања о посебностима Другог светског рата на југословенском простору. • Сагледавање Другог светског рата и његових последица у историји српског народа.	• разуме узроке и међународни контекст избијања Другог светског рата; • опише ток Другог светског рата; • наведе и анализира преломне догађаје Другог светског рата; • уочи посебности Другог светског рата у Југославији и препозна његову антиокупаторску, националну, верску и идеолошку садржину; • анализира последице Другог светског рата за српски народ; • образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; • разуме важност изучавања холокауста и геноцида као феномена Другог светског рата; • уочи утицај ратних збивања и искушења на уметничко стваралаштво.	• Политичко-историјски оквир (карактер рата и главни фронтови; победе Сила осовине у првој фази рата; образовање Антифашистике коалиције; прекретнице у рату – Москва, Стаљинград и Ел Аламејн; геноцид, холокауст и концентрациони логори; покрети отпора у Европи; ратна свакодневица; савезничке конференције – Техеран, Јалта, Потсдам; људски и материјални губици, модерна војна технологија – употреба атомског оружја; Југославија у Другом светском рату – приступање Тројном пакту и војни пуч 27. марта 1941, Априлски рат и војни слом, окупација, деоба територија и квислиншки режими, Независна Држава Хрватска иполитика геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима; устанци и организовани покрети отпора, револуционарно освајање власти, грађански рат, најзначајније војне операције, савезничка политика према Југославији, основи новог државног уређења, завршне операције за ослобођење југословенског простора, жртве рата и допринос савезничкој победи). • Рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; уништавање и пљачка културних добара; лични доживљај рата.	

Свет после Другог светског рата	• Уочавање последица Другог светског рата на друштвене, политичке, привредне и културне прилике. • Унапређивање знања о друштвеним, политичким и привредним процесима у другој половини XX века. • Разумевање главних одлика хладног рата. • Уочавање значаја деколонизације и других покрета еманципације. • Сагледавање последица пада Берлинског зида и распада Совјетског Савеза. • Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима савременог света. • Уочавање изазова савременог света – глобализација, тероризам, глад, болести, еколошки проблеми.	• сагледа промењену слику света после Другог светског рата; • идентификује основне одлике политичког, друштвеног, привредног, научног и културног развоја послератног света; • препозна и упореди основне одлике различитих привредних система у комунистичким и капиталистичким државама у другој половини XX века; • уочи узроке и последице хладноратовских сукоба; • разуме распрострањеност покрета за ослобођење нација и угрожених мањинских група; • сагледа значај и последице пораза идеје комунизма на крају XXвека; • уочи значај привредног напретка и научно-технолошке револуције; • наведе и образложи проблеме савременог света; • истакне одлике свакодневног живота на различитим просторима и у друштвеним срединама у савременом свету.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (промена односа међу великим силама, стварање блокова; хладни рат и трка у наоружању; улога ОУН у очувању мира, антиколонијални покрети и деколонизација; покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; свет у савременом добу – распад СССР-а, нестанак Источног блока, европске интеграције – Европска унија, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...). • Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; економске институције у савременом свету – Међународни монетарни фонд, Светска банка..;стварање јединственог европског тржишта, заједничка монета;научно-технолошка револуција, освајање свемира, медији, популарна култура...).	

Југославија после Другог светског рата	• Проширивање знања о државном и друштвеном поретку социјалистичке Југославије. • Сагледавање међународног положаја југословенске државе у другој половини XX века. • Продубљивање знања о положају српског народа у југословенској федерацији. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком, научном и културном животу социјалистичке Југославије. • Разумевање последица распада југословенске државе. • Сагледавање међународног положаја савремене српске државе. • Идентификовање проблема савремене српске државе.	• идентификује одлике југословенске државе као социјалистичке републике; • уочи и разуме међународни положај и спољнополитичке односе социјалистичке Југославије; • именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка и културна збивања у социјалистичкој Југославији; • образложи политичке, друштвене, привредне и културне последице нестанка југословенске државе; • разуме место и улогу Србије у савременом свету; • утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; • идентификује проблеме савремене српске државе.	• Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (конституисање југословенске федерације и њено међународно признање;хегемонија комуниста и политичка репресија, сукоб са Информбироом, сарадња са Западом, улога у Покрету несврстаних; самоуправни концепт социјалистичког развоја, устав из 1974. године, разбијање и распад југословенске државе; велике силе и југословенска криза; настанак нових држава, Косовско питање, НАТО интервенција 1999. године, раздвајање Србије и Црне Горе; српска држава у савременом свету). • Привреда, култура и свакодневни живот (индустријализација, државна привреда и њене противречности; култура, наука и образовање; свакодневица, животни стандард, популарна култура; економске и културне последице нестанка Југославије).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност, Географија, Ликовна култура, Музичка култура
- Социологија са правима грађана,Грађанско васпитање,Верска настава

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ПРЕДМЕТА ЛИКОВНА КУЛТУРА ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА ПОСЛОВНИ АДМИНИСТРАТОР

ГЕОГРАФИЈА

Назив предмета:	**ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**74**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	1. Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука; 2. Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи; 3. Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије; 4. Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва; 5. Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света; 6. Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету; 7. Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју; 8. Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењуи за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • препозна значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и значај • Место географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(74 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици

Савременекомпоненте географског положаја Србије	• Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Уочавање општих географских карактеристика, сагледавањем сложених друштвено - економских процеса и промена у југоисточној Европи, на Балканском полуострву и у нашој држави	• дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну • лоцира на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама • дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске • анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње • дефинише појам географски положај и наведе његову поделу • одреди укупан географски положај Србије (повољан, неповољан), анализом својстава чинилаца који га формирају: апсолутни и релативни положај • дискутује о предностима и недостацима географског положаја Србије	• Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије • Регионалне географске компоненте у светлу савремених процеса на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Компоненте географског положаја Србије	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • коришћење савремених електронских помагала • аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја • коришћење информација са Интернета • коришћење интерактивних метода рада • коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање • коришћење географских и историјских карата општих и тематских • коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода треба вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	• Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи • Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	• одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла, значајних за појаву руда и минерала • лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) • идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област • кратко опише постанак Панонског басена, одвоји панонску Србију: Панонску низију и јужни обод Панонског басена са прегледом главних елемената рељефа • одреди планинску област и направи картографски преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, лоцира транзитне и домицилне реке, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање тла, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • дефинише појам земљиште (тло), одреди типове тла на простору Србије, њихов састав и карактер • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише: појам природна средина, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе • наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере	• Геолошки састав и постанак основних геотектонских целина • Панонска Србија и јужни обод Панонског басена • Планинско- котлинска Србија. Родопске, Динарске и Карпатско-балканске планине • Клима. Одлике и економско-географски значај • Воде и водни ресурси. Реке, језера и термоминералне воде - одлике и економско-географски значај • Састав и карактер тла у Србији - економско-географски значај • Биљни и животињски свет. Одлике и економско-географски значај • Заштита, очување и унапређивање природе • Заштићена природна добра у Србији	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • *Увод* ***(најмање 4 часа)*** • *Савремене компоненте географског положаја Србије* ***(најмање 5 часова)*** • *Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај* ***(најмање 14 часова)*** • *Становништво Србије* ***(најмање 9 часова)*** • *Насеља Србије* ***(најмање 9 часова)*** • *Привреда Србије****(најмање 12 часова)*** • *Регионалне целине Србије* ***(најмање 12 часова)*** • *Србија и савремени процеси у Европи и Свету* ***(најмање 9 часова)***

Становништво Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавање демографскихпробл ема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље • Формирање свести онеговању националног и културног идентитета	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретањестановништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај • дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове националног, етничког и културног идентитета • изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији • дефинише појам дијаспоре • лоцира подручја на којима живи српско становништво у непосредном и ширем окружењу (Мађарска, Румунија, Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) • разликује компактну и појединачну насељеност српског становништва у подручјима непосредног и ширег окружења • објасни основне карктеристике становништва Републике Српске • лоцира аутохтоне српске територије (северни делови Далмације, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања) • објасни радне миграције у европске земње и именује државе и градове у којима има нашег становништва • објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте • разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље	• Антропогеографска обележја. Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Срби у непосредном и ширем окружењу • Срби и наше становништво у Европи и ваневропским континентима. Однос дијаспоре и Србије	

Насеља Србије	• Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја • Разумевање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама • Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара • Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	• дефинише појам насеља • објасни постанак, развој и размештај насеља Србије • наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система • лоцира градске центре Србије • образложи улогу градских центара у регионалној организа-ciji Србије • лоцира осовине (појасеве) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • разликује врсте, функције и типове насеља • опише карактеристике урбаних целина • разликује значење појмова урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација • именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	• Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља.Сеоска, градска, приградска и привремена • Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система (урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација) • Градски центри и њихова улога у регионалној организа-ciji Србије • Осовине (појасеви) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • Антропогена културна добра и њихова заштита	

Привреда Србије	▪ Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама ▪ Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у светској привреди	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије • дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде • препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите • утврди значај лова и риболова • дефинише значај Енергетике и Рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије • објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај • направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома	• Развој, размештај и основне карактеристике привреде Србије • Пољопривреда - развој, значај и подела • Шумарство, лов и риболов • Рударство и енергетика • Индустрија - појам, подела, структура и значај • Саобраћај и трговина • Туризам	
		• дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефиншие и наведе поделу туризма		

Регионалне целине Србије	▪ Стицање и проширивање географских знања орегионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	• дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије • лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике • идентификује на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика • лоцира на карти Србије границе источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	• Војводина • Шумадија и Поморавље (западно и велико) • Западна Србија • Старовлашко-рашка висија • Источна Србија • Јужно Поморавље • Косово и Метохија	

Србија и савремени процеси у Европи и Свету	▪ Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету као услова напретка свих земаља и народа ▪ Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	• дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација • објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану • лоцира на карти Европе земље чланице ЕУ, опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније • објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице • разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, OPEK, APEK, G8, BRIK...) • објасни улогу, значај и видове деловања Светске банке и Међународног монетарног фонда и улогу Србије у овим организацијама • опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН • дефинише појам глобализације и разликује одлике политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације.Објасни приоритете Србије у погледу процеса глобализације	• Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама • Европска унија - оснивање,чланице, циљеви,проблеми, фондови и њихова приступачност • Однос Србије према осталим европским и ваневропским економским и политичким интеграцијама • Светско тржиште капитала, структура и међународни значај • Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН • Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Национална економија
- Предузетништво
- Грађанско васпитање
- Верска настава

БИОЛОГИЈА

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**
Годишњи фонд часова: **74 часа**
Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Упознавање са нивоима организације биолошких система, грађом и функцијом ћелије, током и значајем ћелијских деоба;
2. Разумевање физиолошких процеса у људском организму;
3. Упознавање са основним фазама развићачовека;
4. Разумевање основних принципа наслеђивања особина;
5. Разумевање проблема везаних за период одрастања и облике ризичног понашања и схватање улоге и значаја породице.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Биологија ћелије	• Упознавање са предметом и значајем цитологије као научне дисциплине • Упознавање саособинама живих бића и нивоима организације биолошких система • Упознавање са хемијским саставом ћелије, грађом и функцијом • Схаватање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања • Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса • Разумевање тока и значаја ћелијских деоба	• дефинише предмет проучавање цитологије • наведе главне особине живих бића и нивое организације биолошких система • објасни хемијску структуру ћелије • објасни функцију ћелијских органела • објасни разлике између биљне и животињске ћелије • објасни ток и значај кључних метаболичких процеса: фотосинтезе и ћелијског дисања • објасни фазе ћелијског циклуса • објасни ток и значај митозе и мејозе	• Цитологија као научна дисциплина биологије која проучава организацију ћелије • Основне карактеристике живих бића • Нивои организације биолошких система • Грађа ћелије и ћелијских органела • Биљна и животињска ћелија • Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **<u>Место реализације наставе</u>** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса. **<u>Оцењивање</u>** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовања и учествовања у дебатама). **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • биологија ћелије (8часова) • основи физиологије човека (27часова) • биологија развића човека (14часова) • наслеђивање биолошких особина (14часова)

Основи физиологије човека	• Разумевање физиолошких процеса у људском организму	• објасни настанак и пренос нервног импулса • илуструје прост рефлексни лук • објасни улогу нервног система • објасни мишићну контракцију • објасни улогу чулних органа • дефинише позицију и улогу жлезда са унутрашњим лучењем • објасни састав и улогу крви и лимфе • објасни грађу и улогу срца и крвних судова и неурохуморалну регулацију срчаног рада • објасни размену гасова у плућима и ткивима и нервну регулацију дисања • објасни варење, ресорпцију хране и неурохуморалну регулацију варења • објасни улогу екскреторних органа • објасни улогу органа за размножавање	• Нервни систем • Чула • Мишићно – скелетни систем органа • Ендокрине жлезде - хуморална регулација • Систем органа за варење • Систем органа за дисање • Систем за циркулацију телесних течности • Систем органа за излучивање и размножавање	• полно и репродуктивно здравље (11часова) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Биологија развића човека	• Упознавање са основним фазама развића човека • Разумевање процеса полног сазревања	• објасни процесе сперматогенезе и оогенезе • опише процес оплођења • наведе фазе интраутериног развића • објасни настанак ткива и зачетака органа • опише промене које се догађају у организму од рођења до пубертета • објасни полно сазревање	• Стварање и сазревање полних ћелија • Оплођење • Интраутерино развиће • Рађање и детињство • Полно сазревање	

Наслеђивање биолошких особина	•Разумевање основних принципа наслеђивања особина	•упореди ДНК, хроматин, хромозом •дефинише ген, геном, генотип, фенотип •објасни основна правила наслеђивања особина (Менделова правила) •објасни типове наслеђивања особина •објасни врсте и узроке мутација • наведе наследне болести човека и њихове узроке	• Генетика човека • Појам и функције гена • Наслеђивање и варирање особина код човека • Наследне болести • Праћење особина на основу родословног стабла • Генетичка условљеност човековог понашања • Генетичко саветовање и тестирање	
Полно и репродуктивно здравље	• Разумевање проблема везаних за период одрастања • Схватања улоге и значаја породице •Разумевање проблема повезаних са ризичним понашањем	• препозна проблеме везане за период одрастања • објасни значај породице • опише биолошку функцију породице • дефинише појам „планирање породице“ • наведе облике заштите од нежељене трудноће • објасни штетност абортуса по здравље жене • наведе облике ризичног понашања, најчешће полно преносиве болести и болести зависности	• Појам и дефиниција здравља • Проблеми везани за период адолесценције • Планирање породице • Заштита од полних болести • Болести зависности	

СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА

Назив предмета: **Социологија са правима грађана**

Годишњи фонд часова: **62**

Разред: **четврти**

Циљеви предмета:

1. Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва
2. Развијају способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;
3. Унапреде ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура и организација друштва	• Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих • разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (62 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 16. праћење остварености исхода 17. тестове знања
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти с посебним освртом на локалну самоуправу	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике суверености и демократије • зна државне симболе и елементе државности • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије • препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар • схвати изборни поступак и конституисање скупшине и владе • разликује државне органе власти • разликује аутономију и локалну самоуправу • разуме функционисање локалне самоуправе	• Сувереност • Појам и развој демократије • Политика - вештина управљања друштвом • Конститутивни елементи државе • Државни симболи • Подела власти • Организације грађана • Политичке партије • Избори • Скупштина • Државни органи власти • Аутономија • Локална самоуправа	

Људска права и слободе	• Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	• схвати значај устава као највишег правног акта • разликује устав од закона • направи преглед развоја уставности у Србији • разликује уставност и законитост • уочи значај владавине права и правне државе • зна основне одредбе Устава Републике Србије • схвати функционисање правосудног система Републике Србије • разликује врсте судских поступака	• Значење појма устав • Историјски развој уставности • Врсте устава • Уставност и законитост • Владавина права – правна држава • Устав Републике Србије • Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштава) • Мрежа судова у Републици Србији - Врховни касациони суд - Виши суд - Апелациони суд - Основни суд • Судски поступци	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Структура и организација друштва **(12часова)** • Дражава и политика **(17 часова)** • Устав и правна држава (**11 часова**) • Људска права и слободе (**6 часова**) • Култура и друштво (**11 часова**) • Друштвене промене и развој друштва (**5 часова**)
Устав и правна држава	• Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	• схвати људска права и слободе и свој положај у друштву • зна на који начин се штите права и слободе грађана	• Појам грађанина и његове обавезе и права • Лична права и слободе грађана • Политичка права и слободе грађана • Економска права и слободе грађана • Породично право • Остала права и слободе грађана • Заштита права и слобода грађана	

Култура и друштво	• Развијање знања о културним тековинама	• уочи разлику и сличности између културе и цивилизације • схвати настанак религије и религиског мишљења • идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства • разликује обичај и морал • схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	• Појам културе и цивилизације • Религија • Настанак религијског мишљења • Монотеистичке религије • Хришћанство • Обичај и морал • Уметност • Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва и	• идентификује друштвене промене • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости • препозна друштвени развој • формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	• Појам и врсте друштвених промена • Друштвена покретљивост • Друштвени развој	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ПРЕДМЕТА ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ И ВЕРСКА НАСТАВА ИДЕНТИЧНИСУ ЗА СВЕ ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ

3.3.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Годишњи фонд часова: **31 час**

Разред: **четврти**

Циљеви предмета:

1. Схватање односа човека и животне средине;
2. Разумевање структуре екосистема и биосфере;
3. Схватање концепта одрживог развоја;
4. Упознавање са различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.
5. Схватање значаја еколошке културе.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основни појмови екологије	• Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају • Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• дефинише предмет истраживања и значај екологије • објасни структуру екосистема • објасни процесе који се одигравају у екосистему • анализира међусобне односе организама у ланцима исхране • објасни структуру биосфере • анализира биогеохемијске циклусе у биосфери • утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије • Структура екосистема • Процеси који се одигравају у екосистему • Биодиверзитет • Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа. **Оцењивање** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовање и учествовање у дебатама).

Животна средина и одрживи развој	• Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине • Разумевање концепта одрживог развоја • Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине • Постојање свести о последицама глобалних климатских промена	• наведе изворе загађивања животне средине • анализира врсте загађивања свог непосредног окружења • процени последице загађивања животне средине • објасни значај одрживог развоја • наведе облике енергетске ефикасности • разматра еколошку подобност и економску исплативост појединих производа • наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије • испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама • процени последице глобалних климатских промена	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне средине и одрживи развој • Глобалне промене у животној средини и њихове последице	<u>Оквирни број часова по темама</u> • основни појмови екологије (7 часова) • животна средина и одрживи развој (17 часова) • еколошка култура (7 часова) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Еколошка култура	• Разумевање значаја одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора • Схватање значаја правилне употребе производа • Разумевање различитих утицаја на здравље човека	• објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора • разликује адитиве опасне по здравље • објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине • процени значај употребе биоразградиве амбалаже • објасни начине одлагања отпада • анализира утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке неактивности на здравље човека	• Уређење животног и радног простора • Потрошачка култура • Употреба ГМ хране • Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Географија

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова:	**35**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	1. Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 2. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3. Развијање индивидуалног и националног идентитета; 4. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 5. Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 7. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Село и град некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. • Разумевање односа села и града у прошлости и садашњости. • Стицање знања о миграцијама	• уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; • изведе закључак о значају настанка градова; • лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековне и модерне градове у свету, Европи и Србији; • опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (на примеру Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга…); • опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); • опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку;	• Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). • Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). • Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака –обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). • Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава реализујесе у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање:</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом.

	село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	• уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село–град; • уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; • уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора). • Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђенихнаставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета,

Култураодевања и исхране некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. • Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. • Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; • идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	• Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). • Одевање код Срба кроз историју(материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори у облачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). • Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично,
			циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране”).	• посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација,

Војска, оружје и рат некад и сад	• Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. • Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. • Развијање критичког става према рату.	• уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; • разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; • уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; • уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; • разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); • аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	• Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појававатреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). • Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак),

Новац и банке кроз историју	• Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. • Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. • Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	• уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; • изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; • уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; • примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	• Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). • Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). • Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења” новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). • Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика,

Верски живот и обичаји кроз историју	• Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. • Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. • Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. • Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; • идентификуке сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; • уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; • препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.	• Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). • Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). • Религије Далеког истока. • Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). • Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, • током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашавасхватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости,

Образовање и васпитање кроз историју	• Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. • Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. • Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; • опише развој система образовања и васпитања кроз историју; • опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; • упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; • изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; • препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	• Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). • Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). • Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). • Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, • овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, • наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...),

Комуникације, путовања и туризам некад и сад	• Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. • Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	• опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; • изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; • разуме последице развоја модерних комуникација; • изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; • користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; • уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	• Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација,гостионице и хотели, бање).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, • у припреми и реализацији часова наставницимаможе користити следећа литература: Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008. Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату*, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007. Д. Бандић, *Народна религија Срба у 100 појмова*,Београд 2004.

Друштвени и породични живот кроз историју	• Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. • Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	• идентификујеосновна обележја друштвеног живота од антике до данас; • идентификујеосновна обележја породичног живота од антике до данас; • наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; • наведеосновна обележја породичног живота код Срба кроз историју; • упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; • уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; • истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	• Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). • Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања,радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). • Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). • Породични односи код Срба кроз историју(положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007. М. Благојевић, *Србија у доба Немањића*, Београд 1989. С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до крајаXV века*), Београд 2005. Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001. П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005. Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008. К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006. С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997.

Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	• Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју. • Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. • Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији.	• уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; • опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; • разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	• Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа,начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). • Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи;прва филмска пројекција,филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). • Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004. *Историја приватног живота*,I-V,приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд 2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007.
	• Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.		телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914.

Брига о телу и здрављу кроз историју	• Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. • Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. • Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	• уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; • уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; • наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; • разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; • разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	• Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). • Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006.

Грбови и заставе некад и сад	• Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају у историји. • Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	• уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; • уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; • изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; • наведе најчешће хералдичке симболе; • опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	• Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). • Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији*I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003.

Спорт некад и сад	• Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. • Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	• уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; • разуме улогу и значај спорта у људском друштву; • именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; • наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; • опише развој спортског живота код Срба.	• Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). • Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	**Препоруке за реализацију наставе:** Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004.Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном замку*,Београд 2005. Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном селу*,Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Ликовна култура
- Музичка култура

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **35**

Разред: **трећи**

Циљеви предмета

1. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
2. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
3. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
4. Унапређивање естетских критеријума код ученика;
5. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти,телевизија, филм, интернет);

6. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
7. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
	• Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. • Развијање навика за слушање уметничке музике. • Оспособљавање уочавања разлика карактера композиција • Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	• Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. • Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште • Препознаје одслушане композиција уз познавање њихових аутора као ивреме настанка.. • Експресивно,аутономно доживљава карактер одслушане композиције • Поседује адекватан музички укус. • Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	• Значај музике у животу и друштву:***првобитна заједница,стари век*** и развој музике у ***средњем веку***(духовна и световна музика) - Грегоријански корал,Византијско певање,Кир Стефан Србин:Нињa сили. • ***Ренесанса и барок***: Палестрина Л.:*Огни белта,*Вивалди А.:*4 годишња доба,*Хендл Г.Ф.:*Месија(Алелуја*),Бах Ј.С.:*Токата и фуга d – mol,Брандебуршки концерт бр.3 G – dur* • ***Класицизам:*** Хајдн Ј.:*Симфонија изненађења* бр 94.G – dur, Моцарт В.А.:*Симфонија бр.40.G-dur,Реквијем,Мала ноћна музика,Турски марш,*Бетовен Л.В.:*5. и 9. симфонија,За Елизу,* *Месечева соната,* • ***Романтизат*** Менделсон Ф.:*Свадбени марш,*Шопен Ф.:*Валцер des-dur,*Брамс Ј.:*Мађарске игре по избору*,Сметана Б.:*Влтава*,Дворжак А.:*Симфонија из новог света* • ***Импресионизам*** Дебиси К.:*Прелид за поподне једног пауна*,Равел М.: *Болеро* • ***Музика хх века*** Шостакович:*Камерна симфонија*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија*,Шенберг,Стравински,Веберн	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава** **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити сва доступна наставна средства • Користити мултимедијалне презентације • Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим

Опера и балет Оперета и мјузикл	• Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења • Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	• Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. • Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. • Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	• ***опере***:Бизе Ж.: *Кармен*,Верди Ђ.:*Трубадур*,Росини Ђ.:*Севиљски берберин*,Пучини: *Тоска,Боеми*, • ***балети*** Чајковски П.И.:*Лабудово језеро*,*Успавана лепотица*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија* • ***оперете*** Штраус Ј.:*Слепи миш* • ***Мјузикли***:Цигани лете у небо,Коса,Мама Миа,Чикаго...	групама Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 18. праћење остварености исхода 19. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • класична музика (10 часова) • опера и балет;оперета и мјузикл (6 часова) традиционална музика (6 часова) • џез и блуз музика (5 часа) • филм и филмска музука (5 часа) • хор,камерно и оркестарско извођење композиција (5 часова) Број часова по темама прилагодити укупном броју часова.
Традиционална музика(народне песме,игре,плесови)	• Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа • Развијање естетских критеријума код ученика • Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	• Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. • Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	• Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја.Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст.Ст.: *Руковети,*Тајчевић М.: *Охридска легенда* • Народна музика интегрисана у забавну,електронску,џез и разне алтернативне правце. извођачи: Биљана Крстић,састав Балканика,,Слободан Тркуља,Василиса,Кирил Џајковски..	
Џез и блуз музика Филм и филмска музика	• Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(џез,блуз) • Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	• Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. • Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед • Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	• ***Џез и блуз***: Луис Армстронг,Мајлс Дејвис;Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер,Јован Маљоковић,Шабан Бајрамовић... • ***Филм***: Моцарт • ***филмска музика***: Е.Мориконе: музика из филмова:*Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...*	

Хорско певање	• Оспособљавање ученика за заједничко извођење	• Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	• слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Ликовна култура
- Српски језик и књижевност
- Географија
- Историја

ИЗАБРАНИ СПОРТ

Назив предмета: **ИЗАБРАНИ СПОРТ**
Годишњи фонд: **35 или 31**
Разред : **трећи или четврти**
Циљеви предмета: 1. Циљ наставе предмета – изабрани спорт јесте да ученици задовоље своја интересовања и потребе за стицањем знања, способности за бављење спортом као интегралним делом физичке културе и настојање да стечена знања примењују у животу (стварање трајне навике за бављење спортом и учешћем на такмичењима);
2. стицање теоријских знања у изабраном спорту, пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи, технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања;
3. социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењу;
4. откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Предлог спортова који се понуде ученицима као избор: У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу	• Упознавање ученика са вредностима спорта • усмерени развој и одржавање моторичких способности	• теоријски објасни вредности физичких активности при учествовању у спортској игри; • прикаже техничке вештине индивидуалне технике; • прикаже , објасни и	• Програмски садржаји физичког васпитања-изабраног спорта чини следећа структура: • развијање моторичких споосбности ученика; • спортско-техничко образовање ученика (обучавње и усавршавање технике);	Настава физичко васпитање- изабрани спорт је изборни предмет и реализује се у оквиру редовне наставе са једним или два часа недељно који се уноси у распоред часова школе. Часови се уписују према редовном распореду часова у рубрику дневника под називом - изабрани спорт (нпр.атлетика) и посебно се нумеришу; сваки ученик је обавезан да се определи за један спорт које му се понуди почетком

физичког васпитања: **- атлетика** **гимнастика** **-ритмичка гимнастика** **- рукомет** **кошарка** **одбојка** **мали фудбал** **плес** **1. спортови**	ученика; • учење и усавршавање моторичких форми изабраног спорта; • стицање теоријских знања у изабраном спорту; • познавање правила такмичења у изабраном спорту; • формирање навика за бављење изабраним спортом; • социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичења; • откривање	демонстрира колективну тактику спортске гране са којом се упознао и учио ; • игра уз примену правила игре; • учествује у организацији школских спортских такмичења • примењује правила фер плеја	• индивидуална и колективна тактика изабраног спорта; • теоријско образовање; • правила изабраног спорта; • организовање унутар одељенских и међуодељенских такмичења. ТЕОРИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ • упознавање ученика вредностима изабраног спорта; • упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта. Минимални образовни захтеви : • Предметни наставници утврђују минималне образовне захтеве, у складу са усвојеним програмом за сваки изабрани спорт. Под тим се подразумева: • савладаност основне технике и њена примена; • познавање и примена елементарне тактике; • познавање и примена правила; • ангажованост и учешће ученика	школске године, а још боље на крају претходног разреда; школа ученицима треба да понуди такав избор да њиме буду понуђени најмање два инидивидуална и два колективна спорта. Уколико школа има оптималне услове за рад, ученицима се може понудити и више спортова; прихватају се они спортови за које се определило највише ученика у једном одељењу (цело одељење реализује програм изабраног спорта целе школске године). Избор спорта врши се на нивоу одељења; предлог за изабрани спорт даје актив наставника физичког васпитања, у складу са условима рада школе. предлог мора бити реалан; предлажу се спортови за које постоје адекватни услови; ученици једног одељења могу изабрати исти спорт који су упражњавали у предходним разредима или могу изабрати нови спорт који до тада нису упражњавали. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГРАМА Основне карактеристике програму су: изборност; да служе потребама ученика; омогућавање наставницима не само да планирају већ и да програмирају рад у настави у складу са сопственим знањима, искуствима;

	даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом. • учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта; • пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи технике, начин вежбања-тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и њихова примена у пракси;		на такмичењима у изабраном спортру. ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ**	програм у великој мери омогућава креативност наставника; програм је у функцији целокупне наставе физичког васпитања ученика. Предлог спортова који се понуде ученицима као избор. У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: • атлетика; • гимнастика; • ритмичка • гимнастика: • рукомет; • кошарка; • одбојка; • мали фудбал; • плес. Спортови који се налазе у програмима такмичења "Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање Србије": Спортови за које је заинтересована локална средина, односно локална самоурава. Спортови за које постоје одговарајући природни и материјални ресурси: - скијање; - веслање. Спортови са којима су се ученици упознали кроз курсне облике рада. *Дидактичко-методичко упутство за*

	• учење и усавршавање основне тактике изабраног спрта и њена примене у пракси; • обавезна реализација такмичења на одељењском и разредном нивоу; • задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећењем и др; • стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за учешће у изабраном спорту; • подстицање стваралаштва ученика у		- Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну	*реализацију часова изабране спортске гране (изборног спорта)* часове изабране спортске гране потребно је са методичког становишта у што већој мери прилагодити моделу часа физичког васпитања; у складу са моторичким формама које карактеришу изабрани спорт и које се примењују у основној фази часа, неопходно је бирати вежбања, како за уводно-припремну тако и завршну фазу часа; тежиште рада у свим изабраним спортовима да је на техници и њеној примени у ситуационим условима; код индивидуалних спортова инсистирати на примени кретања у такмичарским условима;Настојати да се трчи или плива што брже, скаче што више или баца што даље, постиже што више кругова итд.; код колективних спортова (спортских игара) форсирати уважбавање технике и тактике највише кроз игру и ситуационе услове приближне условима игре; на сваком часу у одређеним временским интервалима спроводити такмичење између екипа. у раду на овим часовима неопходно је правити тимове-екипе према способностима;. на часовима изабраног спорта обавезно је примењивати диференциране облике рада у складу са знањима и способностима ученика. Овакав приступ је обавезан уважавајући структуру ученика који су се

	спорту (у домену технике, тактике и такмичења). • упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са • етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта.		школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским	определили за одређени спорт (има оних који су се тим спортом већ бавили или се њиме баве и ученика почетника); садржаје рада на часовима програмирају наставници задужени за реализацију предмета физичко васпитање – изабрани спорт у складу са знањима о спортској грани и сагледавањем способности и знања ученика; програмирани садржаји планирају се као и сви остали часови наставе физичког васпитања; оцењивање ученика је у складу са обимом и квалитетом оног наученог садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније); реализацијом часова физичког васпитања – изабрани спорт пратити и запажати ученике који су посебно талентовани за спорт и упућивати их да се њиме баве и изван школе у клубовима и спортским школама ако то желе или имају интересовања.; током рада са ученицима уочавати оне чије се интересовање за одређени спорт не поклапа са њиховим могућностима и истим на крају школске године саветовати за који спорт да се определе у наредној школској години. II ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА садржаји наставе физичко васпитање - изабрани спорт могу се реализовати у објектима школе, на одговарајућим вежбалиштима - објектима ван школе, под условом да се налазе у близини школе или

			такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	да је за ученике организован наменски превоз (спортска хала, базен, отворени терени, клизалиште, скијалиште итд.); часови се могу организовати у истој смени у оквиру распореда часова са другим предметима или у супротној смени, ако за тим постоји потреба и адекватни услови. III. ПЛАНИРАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА планирање образовно-васпитнограда спроводе наставници у складу са основним принципима планирања наставе физичког васпитања. Годишњи план рада је обавезни облик насатвог планирања из кога проистичу месечни и недељни планови рада; сходно уобичајеној пракси, наставници обавезно израђују и припрему за појединачан час. Припрема за час базира се на прихваћеној четвороделној структури часа примереног потребама наставе физичког васпитања. IVПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ *Праћење и вредновање постигнућа ученика* праћењенапреткаученикаобављасесукцесивно токомцеле школскегодине, а наосновујединственеметодологијекојапредвиђ аследећетематскецелине. У осмом разредуоцењивањесевршибројчано, наосновуостваривањаоперативнихзадатакаими нималнихобразовнихзахтева: стање моторичких способности; усвојене здравствено-хигијенске навике;достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индувидуалним могућностима; однос према раду. 1. Праћење и вредновање моторичких способности

				врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности – координација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. 2. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а, такође, и на основу усвојености и примене знања из области здравља. 3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. 4. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса,врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савремених дидактичко методичких знања. **Педагошка документација и дидактички материјал** Обавезна педагошка документација је: *Дневникрада*,структу адржај утврђује се нарепубличком нивоу и одобрава га министар, а наставнику се оставља огућност да га допуни оним материјалом за које има још потребе. *Плановирада*:годишњ и, по разредима и циклусима, план стручног актива, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације. *Писане припеме* наставник сачињава за поједине наставне временску ртикулацију остваривања наставне теме укупан и редни број часова, време

				реализације), онзистентну дидактичку структуру часова облике рада, методичке поступке обучавања и увежбавања).*Радни картон*: има сваки ученик са програмом садржаја који се вежба, а који сачињава учитељ или предметни наставник и који је прилагођен конкретним условима рада.*Формулари за обраду података за*: стање физичкихспособности, реализацију програмских садржаја у часовној и ванчасовној организацији рада. *Очигледна средства*: цртежи, контурограми, видео-траке аранжиране, таблице оријентационих вредности моторичких способности, разноврсна обележавања радних места и други писани материјали који упућују ученике на лакше разумевање и остваривање радних циљева и задатака.

3.3.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПРИНЦИПИ ЕКОНОМИЈЕ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	111					111
II	72					72

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци
– Стицање знања о функционисању тржишта

- Стицање основних знања о трошковима предузећа
- Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама
- Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка
- Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине
- Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње
- Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција
- Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају
- Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена
- Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Економска наука: развој, принципи и методи анализе	21	
2.	Понуда, тражња и функционисање тржишта	33	
3.	Трошкови производње	18	
4.	Тржишне структуре и понашање предузећа	24	
5.	Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака	15	

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Макроекономија: теорија, анализа и политика	8	
2.	Систем националних рачуна	16	
3.	Финансијски систем	18	
4.	Новац у макроекономији	16	
5.	Инфлација	8	
6.	Незапосленост	8	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Економска наука: развој, принципи и методи анализе**
Трајање модула: **21 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци	• дефинише предмет изучавања економије као науке • разликује најрепрезентативније школе економске мисли • наведе основне идеје репрезентативних школа економске мисли • идентификује значај одређених школа економске мисли за развој економске науке • дефинише потребе • наводи различите врсте потреба • доведе у везу неопходност размене добара ради задовољења потреба • дефинише реткост и избор • наведе принципе индивидуалног одлучивања • дефинише опортунитетни трошак • дефинише граничне (маргиналне) промене • препозна утицај подстицаја на понашање људи и друштва • наведе принципе међусобног деловања људи	• Дефинисање економије као науке • Настанак и развој економске науке (Меркантилизам, Физиократизам, Класична политичка економија, карактеристике Марксове теорије) • Маргиналистичка револуција и неокласична економија • Развој економије у двадесетом веку • Кејнизијанизам и монетаризам • Економија понуде, Теорија рационалних очекивања, Нови кејнизијанци • Потребе – појам и врсте (биолошке, културно-историјске, личне, заједничке, минималне, просечне, луксузне) • Основни принципи економског резоновања • Принципи индивидуалног одлучивања • Интеракције људи у економским активностима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) • теоријска настава (21 час) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	• препозна користи од учешћа у трговини • дефинише тржишну привреду • дефинише тржиште • препозна значај тржишта за организовање економских активности • дефинише појам „тржишни неуспех“ • дефинише појам „екстерналије“ • дефинише појам „тржишна моћ“ • наведе принципе функционисања привреде • дефинише појам „продуктивност“ • опише утицај продуктивности на ниво животног стандарда • дефинише инфлацију • препозна негативне последице инфлације • дефинише научни метод • идентификује значај посматрања у примени економског метода • доведе у везу посматрање и претпоставке у примени економског метода • препознаје значај графичких приказа у економији • прикаже шематски дијаграм кружног тока • објасни дијаграм кружног тока • прикаже графички границу	• Начин организовања економских активности • Принципи функционисања привреде • Научни метод у економији • Моделирање економских појава • Графички прикази у економији • Економски модели: дијаграм кружног тока и граница производних могућности • Микроекономија и макроекономија	

	производних могућности • идентификује принципе економског резоновања на примеру границе производних могућности • дефинише микроекономију • дефинише макроекономију		

Назив модула: **Понуда, тражња и функционисање тржишта**

Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о функционисању тржишта	• дефинише понуду и тражњу • дефинише тражену количину добара • прикаже графички криву тражње • прикаже графички криву тржишне тражње (збир тражње појединаца) • разликује променљиве које утичу на тражњу • дефинише понуђену количину добара • прикаже графички криву понуде • прикаже графички криву тржишне понуде (збир понуда свих продаваца) • разликује променљиве које утичу на понуду • дефинише тржишну равнотежу • дефинише равнотежну цену • дефинише равнотежну количину	• Тржишта и конкуренција • Тражња – појам • Крива тражње • Променљиве које утичу на тражњу: доходак, цена, укус, очекивања, број купаца • Понуда – појам • Крива понуде • Променљиве које утичу на понуду: цена добра, цена инпута, технологија, очекивања, број продаваца • Равнотежна цена и промена равнотеже • Тржишна равнотежа, вишак добара, мањак добара • Закон понуде и тражње • Анализа промене тржишне равнотеже • Еластичност тражње – појам • Ценовна еластичност тражње	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (33 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз:

	• прикаже графички тржишну равнотежу • објасни закон понуде и тражње • анализира промену тржишне равнотеже • дефинише ценовну еластичносттражње • наведе факторе који утичу на ценовну еластичност тражње • израчуна ценовну еластичносттражње • разликује криве тражње на основу њихових еластичности • прикаже графички криве тражње са различитим коефицијентима еластичности • дефинише укупан приход • објасни промену укупног прихода услед промене цена у зависности од еластичности тражње • дефинише доходну еластичност тражње • дефинише унакрсну еластичност тражње • дефинише ценовну еластичностпонуде • наведе факторе који утичу на ценовну еластичност понуде • израчуна ценовну еластичностпонуде • прикаже графички криве понуде са различитим коефицијентима еластичности	и њене детерминанте • Израчунавање ценовне еластичности тражње • Разноврсност кривих тражње • Укупни приход и ценовна еластичност тражње • Доходна еластичност тражње • Унакрсна еластичност тражње • Еластичност понуде – појам • Ценовна еластичност понуде и њене детерминанате • Израчунавање ценовне еластичности понуде • Разноврсност кривих понуде	• праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Трошкови производње**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о трошковима предузећа	• дефинише појам трошкова • разликује експлицитне и имплицитне трошкове • разликује економски профит и рачуноводствени профит • дефинише производну функцију • дефинише маргинални производ • дефинише опадајући маргинални производ • разликује фиксне и варијабилне трошкове • разликује укупне и просечне трошкове • дефинише маргинални трошак • прикаже графички криве просечних трошкова и маргиналног трошка • разликује трошкове на кратки и дуги рок	• Трошкови производње - појам • Експлицитни и имплицитни трошкови • Профит – појам • Економски и рачуноводствени профит • Производња и трошкови • Производна функција • Крива укупног трошка • Врсте трошкова • Фиксни и варијабилни трошкови • Укупни, просечни и маргинални трошак • Трошковне криве • Трошкови на кратки и дуги рок	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Тржишне структуре и понашање предузећа**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама	• дефинише различита тржишна стања • наведе карактеристике конкурентног тржишта • идентификује приход конкурентног предузећа • објасни максимирање профита конкурентног предузећа • представи графички криву понуде конкурентног предузећа • објасни када предузеће одлучује да обустави производњу • објасни када предузеће одлучује да излази са тржишта • објасни када ће предузеће ући на тржиште • прикаже графички профит конкурентног предузећа • представи графички криву тржишне понуде • препозна како тржиште реагује на промену тражње • опише дугорочну равнотежу на конкурентном тржишту • наведе карактеристике монополског тржишта • препозна основне узроке баријера уласку на тржиште • препозна како монополиста доноси одлуке о производњи и ценама (како максимира	• Тржишна структура – појам и врсте • Конкурентно тржиште • Приход • Просечни и маргинални приход • Максимизација профита и крива понуде конкурентног предузећа • Краткорочна одлука о обустављању производње • Дугорочна одлука предузећа о уласку на тржиште или изласку са њега • Крива тржишне понуде на конкурентном тржишту • Промена тражње на конкурентном тржишту • Дугорочна равнотежа на конкурентном тржишту • Монополско тржиште • Баријере уласку • Приход и профит монополског предузећа • Олигопол – појам и врсте • Равнотежа олигопола • Монополистичка конкуренција Равнотежа на тржишту монополистичке конкуренције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (24 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	профит) • наведе особености олигополске тржишне структуре • препозна како олигополиста доноси одлуке о производњи и ценама • наведе карактеристике монополистичке конкуренције • препозна како монополистички конкурентно предузеће максимизира профит		

Назив модула: **Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка	• дефинише факторе производње • препозна карактер тражње за факторима производње • препозна специфичности тражње и понуде рада • дефинише маргинални производ рада • израчуна вредност маргиналног производа рада • опише како се успоставља равнотежа на тржишту рада • дефинише појам капитал • препозна како се успоставља равнотежа на осталим тржиштима објасни функционалну расподелу дохотка	• Фактори производње (рад, земља, капитал) • Тражња за радом и понуда рада • Производна функција и маргинални производ рада • Вредност маргиналног производа рада и тражња за радом • Равнотежа на тржишту рада • Остали фактори производње – земља и капитал • Равнотежа на осталим тржиштима • Функционална расподела дохотка (наднице, профити, ренте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (15 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

			• усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Макроекономија: теорија, анализа и политика**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине	• доводи у везу микроекономију и макроекономију • дефинише макроекономију • препозна макроекономске варијабле и значај њиховог проучавања • разликује активности учесника у економским трансакцијама • објасни ток добара и новца на примеру кружног тока економских активности • дефинише економску политику • наведе циљеве и инструменте економске политике • препозна утицај економске политике на производњу и цене	• Микроекономија и макроекономија – сличности и разлике • Макроекономија као економска дисциплина • Кључна макроекономска питања • Реална и монетарна макроекономија: кружни ток економских активности • Макроекономија и економска политика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања

			• активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Систем националних рачуна**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње	• дефинише БДП • идентификује улогу БДП у мерењу укупног дохотка и укупних издатака • наведе компоненте БДП • објасни компоненте БДП • доводи у везу потрошњу и инвестиције у рачунима националног дохотка • дефинише реални БДП • разликује појмове штедња и инвестиције • разликује појмове „национална штедња“, „лична штедња“ и „јавна штедња“ • дефинише „буџетски дефицит“ • дефинише „буџетски суфицит“ • доводи у везу штедњу и инвестиције у рачунима националног дохотка • дефинише номинални БДП • дефинише реални БДП • дефинише БДП дефлатор • објасни употребу БДП дефлатора • наведе недостатке БДП као мерила друштвеног благостања • дефинише национални доходак	• Бруто домаћи производ (БДП) – појам • Компоненте БДП-а • Потрошња, штедња и инвестиције у рачунима националног дохотка • Номинални и реални бруто домаћи производ • БДП дефлатор • Национални доходак	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Финансијски систем**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција	• дефинише финансијски систем • дефинише финансијске институције • дефинише финансијска тржишта • наведе особине обвезница • опише у кратким цртама функционисање тржишта обвезница • наведе особине акција • опише функционисање тржишта акција • дефинише појам „финансијски посредник“ • разликује банке као финансијске институције • разликује инвестиционе фондове као финансијске институције • дефинише тржиште зајмовних средстава • разликује изворе зајмовних средстава • дефинише каматну стопу • доводи у везу утицај нивоа каматне стопе на понуду и тражњу зајмовних средстава • дефинише номиналну каматну стопу • дефинише реалну каматну стопу • препозна утицај суфицита и дефицита државног буџета на понуду и тражњу зајмовних средстава	• Финансијски систем – појам • Финансијске институције • Финансијска тржишта • Финансијски посредници • Тржиште зајмовних средстава • Понуда и тражња зајмовних средстава • Каматна стопа • Номинална и реална камата	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Новац у макроекономији**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају	• дефинише новац • наводи функције новца • објасни функцију новца као средства размене • објасни функцију новца као обрачунске јединице • објасни функцију новца као чувара вредности • разликује појмове „готов новац“ и „депозит по виђењу“ • дефинише новчану масу • разликује монетарне агрегате М1 и М2 као мере за количину новца у оптицају • дефинише централну банку • наведе функције централне банке • опише улогу централне банке у регулисању понуде новца • дефинише пословну банку • опише укратко утицај пословних банака на понуду новца • дефинише појам „обавезне резерве“ • дефинише новчани мултипликатор • израчуна величину новчаног мултипликатора	• Новац– појам • Функције новца • Новац као средство размене • Новац као обрачунска јединица • Новац као чувар вредности • Монетарни агрегати • Понуда новца и монетарна политика • Централна банка – појам и функције • Пословне банке • Пословне банке и понуда новца • Новчани мултипликатор • Инструменти монетарне политике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	• наводи инструменте монетарне политике • препозна значај операција на отвореном тржишту као инструмента монетарне политике • препозна значај обавезне резерве као инструмента монетарне политике • препозна важност есконтне стопе као инструмента монетарне политике		

Назив модула: **Инфлација**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена	• дефинише инфлацију • увиђа везу између промене цена и промене вредности новца • наведе различите типове инфлације • објасни различите типове инфлације • наведе факторе који утичу на тражњу за новцем • објасни факторе који утичу на тражњу за новцем • доведе у везу понуду и тражњу новца • прикаже графички равнотежни ниво цена • прикаже графички утицај	• Инфлација– појам • Врсте инфлације • Понуда и тражња за новцем • Монетарна равнотежа • Брзина оптицаја новца • Квантитативна теорија новца -	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат)

	промене понуде новца на ниво цена и вредност новца • анализира утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца • дефинише брзину оптицаја новца • наведе једначину „квантитативне теорије новца“ • објасни једначину „квантитативне теорије новца“		• Користити презентације • Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Незапосленост**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли	• дефинише незапосленост • разликује појмове „запослено лице“ и „незапослено лице“ • дефинише радну снагу • дефинише стопу незапослености • израчуна стопу незапослености • дефинише природну стопу незапослености • објасни природну стопу незапослености • дефинише цикличну стопу незапослености • објасни цикличну стопу незапослености • дефинише фрикциону незапосленост • објасни постојање фрикционе незапослености • дефинише структурну незапосленост	• Незапосленост – појам • Мерење незапослености (стопа незапослености) • Природна стопа незапослености • Циклична незапосленост • Фрикциона незапосленост • Структурна незапосленост • Незапосленост и економска политика државе • Синдикати и колективно преговарање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације • Користити шеме

	• објасни структурну незапосленост као разлог дугорочне незапослености • препозна како политика државе утиче на незапосленост (пример: Закон о минималној надници) • дефинише синдикат • дефинише колективно преговарање • објасни утицај синдиката и колективног преговарања на ниво надница и незапосленост		**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Пословна економија
- Финансијско пословање
- Финансијско–рачуноводствена обука
- Право
- Јавне финансије
- Национална економија

РАЧУНОВОДСТВО

2. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	37	74				111
II	72	72				148
III	70	70				140
IV	62	62				124

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању и контроли пословања
- Стицање основних знања о рачуноводству и његовим деловима.

- Стицање знања о рачуноводственом приказивању и евидентирању стања и промене стања имовине и порекла имовине.
- Стицање знања о настанку расхода и прихода и њиховом утицају на капитал
- Развијање функционалне рачуноводствене писмености
- Оспособљавање ученика за самостално обављање књиговодствених послова
- Оспособљавање ученика за одговорно, ажурно, прецизно и уредно вођење пословних књига
- Развијање способности комуникације са окружењем
- Развијање способности за правилно коришћење, чување и одговорност за средства којим се послује
- Поштовање књиговодствених начела и МРС
- Развијање вештина и компетенција евиденције пословања привредних субјеката по систему двојног књиговодства
- Развијање вештина и компетенција израде рачуноводствених извештаја
- Изградња вредносних ставова који оспособљавају ученике да успешно примењују рачуноводствена и књиговодствена правила у свакодневном животу
- Развијање интереса за даљи професионални развој у складу са сопственим потребама
- Развијање личности и потенцијала ученика у одговорну, зрелу, аналитичну, систематичну, прецизну, комуникативну, професионално активну личност.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у рачуноводство	4	8
2.	Инвентарисање, билансирање и системи књиговодства	14	28
3.	Расходи, приходи и утврђивање финансијског резултата	19	38

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција платног промета	6	6
2.	Евиденција потраживања и обавеза из пословања	30	30
3.	Евиденција материјала	12	12
4.	Евиденција сталних средстава	18	18
5.	Евиденција капитала	6	6

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција робног промета	36	36
2.	Евиденција увоза и извоза	8	8
3.	Евиденција услуга у робном промету	8	8
4.	Утврђивање резултата пословања трговинског предузећа	18	18

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција производног процеса	46	46
2.	Утврђивање резултата пословања производног предузећа	6	6
3.	Израда рачуноводствених извештаја	10	10

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у рачуноводство**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о рачуноводству и његовим деловима.	• дефинише појам и предмет рачуноводства • дефинише појам књиговодства • разликује појмове рачуноводства и књиговодства • наведе интерне и екстерне	• Рачуноводство-појам, предмет обухватања и делови • Рачуноводствене информације – појам и корисници • Књиговодство-појам, циљ, задаци и методе • Рачуноводствена начела:	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (4 часа)

	корисникe рачуноводствених информација • наведе циљ, задатке и методе књиговодства • наведе рачуноводствена начела • објасни принципе уредног књиговодства • наведе принципе уредног књиговодства • препозна пословни догађај • дефинише појам књиговодственог документа • наведе битне елементе књиговодственог документа • класификује књиговодствена документа • разликује циљеве формалне, рачунске и суштинске контроле • наведе разлоге чувања књиговодствених докумената	начело пословне јединице, начело континуитета пословања, начело новчаног мерила, начело опрезности, итд. • Законска, професионална и интерна регулатива • Принципи уредног књиговодства: ажурности, документованости, хронолошког реда, потпуности, јасности, материјалне исправности, економичности • Пословне промене као input рачуноводственог процеса • Појам, подела и елементи књиговодствених докумената • Контрола и чување књиговодствених докумената	• вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Ученици воде свеску из Рачуноводства примењујући принципе уредности • У настави користити оригиналну документацију и на конкретним примерима извршити контролу докумената- формалну, рачунску, суштинску **Оцењивање** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Инвентарисање и билансирање и системи књиговодства**

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Развијање способности за рачуноводствено утврђивање и приказивање имовине	• дефинише средства и изворе средстава • разликује средства од извора средстава	• Средатва и извори средстава - појам, врсте • Основна рачуноводствена једначина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

	• наведе и објасни изворе средстава • примени основну рачуноводствену једначину • објасни бруто и нето имовину • класификује средства и изворе средстава • дефинише појам инвентарисања • наведе врсте инвентарисања • објасни значај инвентарисања • састави инвентар на основу датих података • дефинише биланс • наведе врсте биланса • објасни начело билансне равнотеже • објасни значај биланса стања • састави биланс стања на основу инвентара • објасни утицај пословних промена на биланс стања • дефинише конта-књиговодствене рачуне • разликује облике конта • разликује активна и пасивна конта • примењује правила евидентирања на контима стања • наведе системе књиговодства • објасни појам двојног књиговодства • разликује пословне књиге двојног књиговодства • рашчлани биланс на конта • евидентира пословне	• Инвентарисање-појам, циљ, врсте • Организација инвентарисања • Састављање почетног инвентара • Биланс стања- појам, структура и карактеристике • Састављање биланса стања на основу инвентара • Основне билансне промене • Књиговодствени рачуни-конта-појам, облици и врсте • Активна и пасивна конта • Правила књижења на контима стања • Системи књиговодства • Двојно књиговодство + појам, облици, методе и начело двојности • Пословне књиге двојног књиговодства: • Отварање пословних књига • Књижење кроз дневник, главну књигу • Пробни биланс • Закључивање пословних књига • Једнообразно књиговодство • Контни оквир - појам - принципи састављања • Примена контног оквира	**<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) • вежбе (28 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Израдити са ученицима шеме средстава и извора средстава • Попунити пописне листе користећи примере процедуре инвентарисања • Саставити инвентар на основу пописних листа • Обликовати и саставити биланс стања • Израдити са ученицима шеме конта и приказати правила евидентирања • Применити правила евидентирања на књиговодственим рачунима стања на једноставним примерима **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак

	промене кроз дневник и на контима стања • састави пробни биланс на основу стања на контима • састави биланс стања на основу пробног биланса • објасни значај једнообразности у књиговодству • дефинише контни оквир • наведе принципе састављања контног оквира • примењује контни оквир		

Назив модула: **Расходи и приходи и утврђивање финансијског резултата**
Трајање модула: **57 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о начину евидентирања расхода и прихода и њиховом утицају на капитал предузећа • Оспособљавање за евиденцију прихода и расхода са циљем утврђивања финансијског резултата	• дефинише расходе и приходе • објасни утицај расхода и прихода на капитал • објасни утицај расхода и прихода на биланс стања • дефинише правила евидентирања на успешним контима • примењује правила књижња на успешним контима • састави закључни лист на основу датих података • објасни значај биланса успеха • састави биланс стања и биланс успеха на основу закључног листа	• Расходи и приходи – појам и врсте • Утицај расхода и прихода на капитал • Утицај расхода и прихода на биланс стања • Правила књижења на контима успеха • Књижење пословних промена кроз дневник и на контима стања и успеха • Утврђивање финансијског резултата • Закључни лист • Биланс успеха	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (19 часова) • вежбе (38 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за

	• дефинише позитиван и негативан финансијски резултат • утврди и књижи финансијски резултат на основу датих података • одреди време закључка успешних конта • одреди место добитка и губитка у билансу стања и билансу успеха • састави закључни лист • састави крајњи биланс и биланс успеха на основу закључног листа		рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Израдити са ученицима шеме конта расхода и прихода и приказати правила евидентирања • Обликовати и саставити биланс успеха • Применити правила евидентирања на успешним контима • Приказати у билансу место добитка/губитка • Спровести евиденцију кроз пословне књиге двојног књиговодства и израдити закључни лист • Контни оквир није обавезно користити приликом књижења финансијског резултат **Оцењивање** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак

Назив модула: **Евиденција платног промета у земљи**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију готовинског и безготовинског платног промета	• објасни улогу благајне у предузећу • разликује налогодавна и правдајућа докумената • попуни документацију везану за благајну • евидентира уплате и исплате у готовом новцу • састави благајнички извештај и закључи благајну	• Благајна – појам и улога • Правдајућа и налогодавна документа у благајни • Благајнички извештај • Евиденција благајничког извештаја у пословним књигама • Прелазни рачун • Текући рачун- појам, улога, значај и инструменти платног	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) • вежбе (6 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби

	• разликује готовинско и безготовинско плаћање • евидентира благајнички извештај у финансијском књиговодству • објасни улогу прелазног рачуна • објасни улогу и значај текућег рачуна • разликује инструменте платног промета • евидентира извод банке	промета • Извод банке	**Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • Попунити правдајућу докумнетацију (путни налози...) • Попунити документа за наплату и исплату на основу правдајућих докумената • Повезати са инвентарисањем при утврђивању стварног стања новца у благајни • Ученици на основу благајничке документације састављају благајнички извештај и евидентирају га у пословним књигама а на основу извода банке евидентирају пословне промене на текућем рачуну **Оцењивање** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Евиденција потраживања и обавеза из пословања**
Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију потраживања и обавеза • Оспособљавање ученика за евиденцију пословања услужног	• наведе важеће рачуноводствене регулативе • разликује законску, професионалну и интерну регулативу • састави биланс стања	• Законска, професионална и интерна регулатива (Закон о рачуноводству и ревизији, МРС, рачуноводствене политике) • Биланс стања услужног	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:

предузећа	услужног предузећа • дефинише појам поверилаца-добављача • наведе документацију везану за добављаче • аналитички и синтетички евидентира настанак обавеза према добављачима • евидентира порез на додату вредност на основу примљених рачуна • заведе рачуне у књигу примљених рачуна • евидентира трошкове пословања услужног предузећа (канцеларијског материјала, ситног инвентара, трошкове производних услуга и нематеријалне трошкове) на основу примљених рачуна • прати доспелост обавеза • разликује врсте попуста одобрених оддобављача • евидентира одобрене попусте • евидентира временска разграничења трошкова • дефинише потраживања • наведе документацију која прати настанак и престанак потраживања од купаца • заведе рачуне у књигу издатих рачуна • аналитички и синтетички евидентира настанак и престанак потраживања • евидентира порез на додату	предузећа и отварање пословних књига • Појам поверилаца- добављача • Документацијавезана за добављаче • Евиденција обавеза према добављачима са порезом на додату вредност • Аналитичка и синтетичка евиденција обавеза према добављачима • Извод из аналитичке евиденције добављача • Књига примљених рачуна • Порез на додату вредност у примљеним рачунима • Одобрени попусти добављача • Евиденција плаћања доспелих обавеза уз одобрени каса–сконто,бонификацију • Евиденција трошкова пословања услужног предузећа на основу примљених рачуна од добављача • Временска разграничења трошкова • Појам дужника-купца и документација • Евиденција потраживања од купаца са порезом на додату вредност • Аналитичка и синтетичка евиденција потраживања од купаца • Извод из аналитичке евиденције купаца	• теоријска настава (30 часова) • вежбе (30 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • На основу датих података о имовини предузећа састављати биланс стања услужног предузећа, отварити пословне књиге и евидентирати расходе, приходе, обавезе, потраживања, ПДВ, плаћања и наплате услужног предузећа. • обрачунати зараде и накнаде зарада, примењујући важеће законске прописе из те области. • На основу извода банке књижити исплату зарада и накнада зарада. **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак

	вредност на основу издатих рачуна • евидентира приходе услужног предузећа на основу издатих рачуна • евидентира временска разграничења прихода • прати доспелост потраживања • објасни разлику између претходног и обрачунатог пореза на додату вредност • евидентира наплату потраживања уз одобрене попусте • усаглашава аналитичку и синтетичку евиденцију купаца и добављача • разликује бруто зараде, нето зараде, порезе и доприносе на зараде • наведе кораке за обрачун и исплату зарада • обрачуна зараде • евидентира обрачун зарада • евидентира исплату зарада, пореза и доприноса на зараде • разликује накнаде зарада од зараде • евидентира обрачун и исплату накнада зарада • евидентира обавезе по кредитима • евидетира измирење обавезе и наплату потраживања меницом • евидентира потраживања од	• Књига издатих рачуна • Порез на додату вредност у издатим рачунима • Евиденција прихода од услуга • Временска разграничења прихода • Евиденција наплате доспелих потраживања уз каса – сконто, бонификацију • Обавезе по основу зарада и накнада зарада • Евиденција обавеза по узетим кредитима • Друге обавезе • Потраживања од запослених • Евиденција плаћања и наплате меницом • Обрачун пореза на додату вредност на крају обрачунског периода • Евиденција плаћања обавезе за Порез на додату вредност на крају обрачунског периода	

	запослених и друга потраживања • обрачуна и евидентирапорез на додату вредност на крају обрачунског периода • евидентира плаћање обавезе за порез на додату вредност на крају обрачунског периода • тумачи податке са конта главне књиге услужног предузећа		

Назив модула: **Евиденција материјала**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију набавке и трошења материјала	• доведе у везу набавку и трошење материјала са одговарајућом документацијом • објасни елементе набавне цене • разликује стварну и планску набавну цену материјала • састави калкулацију набавке материјала • евидентира залихе материјала аналитички и синтетички у финансијском књиговодству по стварним набавним ценама • обрачуна трошкове материјала применом различитих метода (FIFO, LIFO и метод просечних цена)	• Појам, врсте и ценематеријала • Документација везана за набавку и трошење материјала • Аналитичка и синтетичка евиденција материјала • Извод из аналитичке евиденције материјала • Набавка материјала, залихе по стварним и планским ценама • Евиденција трошења материјала, залихе постварним ценама (све методе трошења) • Евиденција трошења материјала попланским ценама • Обрачун и књижење одступања од планских цена • Набавка и утрошак ситног инвентара, амбалаже, ауто гума	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује к оз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) • вежбе (12 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**

	• мери ефекте примене различитих метода трошења на висину укупних трошкова • евидентира залихе материјала у материјалном и финансијском књиговодству по планским набавним ценама • обрачуна сразмерни део одступања од планске набавне цене за утрошени материјал • евидентира сразмерни део одступања од планске набавне цене за утрошени материјал • објасни функцију конта одступање од планских набавних цена материјала • објасни вредност залиха материјала у билансу стања • евидентира вишкове и мањкове материјала • евидентира продају материјала • усаглашава аналитичку и синтетичку евиденцију материјала • евидентира трошење осталог материјала који се складишти	иосталог материјала који се складишти • Вишкови и мањкови материјала • Продаја материјала	• Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Ученици књиже набавку и трошење материјала на аналитичким и синтетичким контима материјала. • За књижење трошења по стварној набавној цени користе FIFO, LIFO и метод просечне цене. • За књижење по планској набавној цени, обрачунавају и књиже одступање од планске набавне цене за утрошени материјал. • На часовима вежби саставити биланс стања да би ученици разумели утицај одступања на вредновање залиха. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција сталних средстава**

Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију прибављања, трошења и отуђивања сталних средстава	• разликује врсте сталних средстава • наведе карактеристике основних средстава • разликује евиденције основних средстава • разликује вредности основних средстава • доведе у везу прибављање, отуђивање основних средстава са одговарајућом књиговодственом документацијом • заведе прибављена основна средства у књигу основних средстава, • објасни функцију конта исправка вредности основних средстава • разликује начине прибављања основних средстава • прикаже процедуру прибављања основних средстава • евидентира пријем без накнаде основних средстава у аналитичком и финансијском књиговодству • евидентира куповину основних средстава у аналитичком и финансијском књиговодству	• Стална средства, појам и врсте • Појам и карактеристике основних средстава • Вредности основних средстава • Пословне књиге основних средстава • Аналитичка евиденција основних средстава • Документација у вези са прибављањем основних средстава • Евиденција прибављања основних средстава - пријем без накнаде - куповина - изградња - вишак • Обрачун и књижење амортизације (линеарни метод) • Документација у вези отуђивања основних средстава • Евиденција отуђивања основних средстава - уступање без накнаде - продаја - расходовање - мањак • Евиденција набавке и трошења алата и инвентара • Евиденција дугорочних	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) • вежбе (18 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • Књижити прибављање сталних средстава • Састављати годишњи предрачун и књити амортизацију. • Књиже отуђивање сталних средстава. • Набављено и отуђено основно сресто заводити у књигу основних средстава. • На часовима вежби састављати биланс стања да би ученици разумели улогукорективних рачуна сталних средстава **<u>Оцењивање</u>**

	• евидентира изградњу грађевинских објеката у аналитичком и финансијском књиговодству • обрачуна амортизацију (линеарна метода) • састави годишњи предрачун амортизације • књижи амортизацију у аналитичком и финансијском књиговодству • разликује начине отуђивања основних средстава • прикаже поступак отуђивања основних средстава • евидентира отуђивање основних средстава у аналитичком и финансијском књиговодству • евидентира набавку и трошење алата и инвентара са калкулативним отписом • разликује облике дугорочних финансијских пласмана • евидентира дугорочне финансијске пласмане у финансијском књиговодству • процени вредност основних средстава у билансу стања	финансијских пласмана - учешћа у капиталу - дугорочни кредити • Хартије од вредности (Акције)	• праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција капитала**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију прибављања и смањивања капитала	• разликује облике капитала у зависности од правне форме предузећа • евидентира прибављање капитала приликом оснивања предузећа • евдентира прибављање капитала у току пословања предузећа • евидентира смањење капитала одливом, повлачењем основног капитала	• Облици капитала (улози, удели, акцијски капитал) • Евиденција прибављања капитала приликом оснивања и у току пословања (ортачко, командитно акционарско друштвп, друштва са ограниченом одговорношћу) • Евиденција смањења капитала одливом, повлачењем основног капитала	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) • вежбе (6 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • На основу датих података ученици евдентирају капитал приликом оснивања различитих правних форми предузећа, као и прибављање и смањивање капитала у току пословања • Да би ученици довели у везу повећање или смањење капитала са резултатом пословања урадити са ученицима задатак који садржи почетни биланс са позицијом нераспоређени добитак или губитак **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција робног промета**

Трајање модула: **72 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију робног промета	• састави биланс стања трговинског предузећа • доведе у везу набавку робе са одговарајућим документима • разликује облике разлике у цени • састави калкулацију набавке робе • евидентира набавку робе у робном и финансијском књиговодству • доведе у везу интерно кретање робе са одговарајућом документацијом • евидентира интерно кретање у финансијском и робном књиговодству • доведе у везу продају робе са одговарајућом документацијом • разликује рабат као облик разлике у цени и као трговински попуст • евидентира продају робе у финансијском и робном књиговодству • обрачуна остварену разлику у цени • евидентира остварену разлику у цени • објасни разлог корекције	• Биланс стања трговинског предузећа и отварање пословних књига • Набавка робе: - документација - цене робе (набавна, продајна и малопродајна) - облици разлике у цени - калкулација - евиденција залиха робе (по набавној, продајној, малопродајној цени) у финансијском и робном књиговодству • Интерно кретање робе: - документација - књиговодствена евиденција • Продаја робе: - документација - обрачун остварене разлике у цени - евиденција продаје робе у финансијском и робном књиговодству • Промена цена: - повећање цена - снижење цена • Трошкови пословања трговинског предузећа • Трговачки попуст (рабат) • Попис робе:	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (36 часова) • вежбе (36 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • На основу документације састављати калкулацију и књижити набавку робе на аналитичким и синтетичким контима. • На часовима вежби састављати биланс стања са залихама робе да би ученици разумели утицај разлике у цени на биланс стања (вредновање залиха) • Због реализације наставе финансијско рачуноводствене обуке модул реализовати прво набавку и продају робе по набавним ценама, а затим набавку и продају робе по

	конта Набавна вредност продате робе • утврди набавну вредност продате робе • састави нивелацију цена (листу повећања и снижења) • евидентира промене цена у робном и финансијском књиговодству • процени утицај промене цене на укалкулисану разлику у цени • евидентира вишкове и мањкове робе у робном и финансијском књиговодству • усаглашава аналитичку и синтетичку евиденцију робе • објасни потребу вођења књиге евиденције промета • разликује компензацију, цесију и асигнацију • евидентира плаћања путем компензације, цесије и асигнације • тумачи податке са конта главне књиге трговинског предузећа • анализира биланс стања трговинског предузећа	- вишкови - мањкови - кало, растур, лом и квар • Усаглашавање аналитичке и синтетичке евиденције робе - извод из аналитичке евиденције робе • Књига евиденције промета • Остали облици плаћања (компензацијацесија и асигнација)	продајним ценама. **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција увоза и извоза**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика са евиденцију увоза и извоза	• Дефинише увоз робе • састави калкулацију увоза робе • састави увозни Закључак • евидентира увоз у финансијском и робном књиговодству • евидентира плаћања према иностранству • састави обрачун извозног посла • састави извозни Закључак • доведе у везу Закључак са одговарајућом документацијом • евидентира извоз у финансијском и робном књиговодству • евидентира наплате из иностранства • обрачуна и евидентира курсне разлике	• Основне карактеристике увоза и извоза • Увоз робе-појам • Калкулација увоза робе • Евиденција увоза робе кроз дневник и главну књигу • Извоз робе-појам • Евиденција извоза робе кроз дневник и главну књигу • Обрачун извршеног извозног посла • Плаћања преко девизног рачуна (девизни извод) • Обрачун и евиденција курсних разлика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) • вежбе (8 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • На основу књиговодствене документације ученици састављају калкулацију и књиже увоз и извоз робе на синтетичким контима, • Обрачунати и књижити курсне разлике • . Књижеити плаћања на основу девизног извода. **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу

			• домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција услуга у робном промету**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију услуга у робном промету	• објасни специфичности транзитног робног промета • објасни ефекте посредовања у транзитном промету • евидентира набавку транзитне робе • евидентира продају транзитне робе • евидентира плаћања у транзитној трговини • објасни специфичности комисионих послова • идентификује учеснике у комисионим пословима • разликује ванбилансну и билансну евиденцију залиха робе • евидентира комисиону набавку код комисионара • евидентира комисиону набавку код комитента • евидентира комисиону продају у књиговодству комитента • евидентира комисиону продају у књиговодству комисионара • евидентира плаћања на основу комисионих уговора • објасни специфичности консигнационих послова • разликује комисионе од консигнационих послова • идентификује учеснике у консигнацији	• Транзитни послови, набавка и продаја • Комисциони послови (појам, и учесници, комисиона куповина, комисиона продаја) • Консигнациони послови (појам и учесници, пријем консигнационе робе, продаја консигнационе робе)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) • вежбе (8 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • Ученици књиже специјалне послове кроз кратке примере везане за поједине врсте специјалних послова **<u>Оцењивање</u>**

	• евидентира пријем и продају робе у консигнацији • евидентира исплату обавеза по консигнационом послу		• праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Утврђивање и расподела резултата пословања трговинских предузећа**

Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за утврђивање и евиденцију резултата и расподеле резултата пословања трговинских предузећа • Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању и контроли пословања	• разликује плаћање и настанак трошкова • разликује наплату и настанак прихода • разграничи расходе и приходе на периоде • анализира утицај временских разграничења на биланс стања и биланс успеха • објасни неопходност провере бонитета потраживања • евидентира директно и индиректно отписивање потраживања • евидентира наплату отписаних потраживања • евидентира дугорочна резервисања • обрачуна пореску амортизацију • разликује пореску од рачуноводствене амортизације • евидетира утврђивање и расподелу добити • евидентира утврђивање и	• Ажурирање књиговодствене евиденције за потребе састављања финансијских извештаја • Утврђивање салда активних и пасивних временских • разграничења • Директан и индиректан начин отписивања потраживања • Дугорочна резервисања • Пореска амортизација • Утврђивање и расподела добити у трговинском предузећу • Утврђивање и покриће губитака у трговинском предузећу • Финансијски извештаји трговинског предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (18 часова) • вежбе (18 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • На основу датих података ученици евдентирају временска разграничења прихода и расхода, директан и индиректа отпис потраживања и дугорочна резервисања

	покриће губитка • доведе у везу повећање капитала са резултатом пословања (добитком) • успостави узајамни однос смањивања капитала са резултатом пословања (губитком) • објасни начин попуњавања оригиналних образаца биланса стања и успеха • разликује пословни и укупан резултат • објасни разлоге и процедуру анализе финансијских извештаја • утврди успешност пословања на конкретном примеру • планира будуће резултате пословања на основу утврђеног резултата		• На основу евидентираног пословања обрачунавајупореску амортизацију, евидентирају финансијски резултат и упознају се са оригиналним • обрасцима финансијских извештаја **Оцењивање** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција производног процеса**

Трајање модула: **92 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евидентирање процеса производње	• разликује финансијско и погонско књиговодство • преузме почетне залихе • идентификује расходепроизводног предузећа • обрачуна амортизацију (аритметичко дегресивна,	• Биланс стања производног предузећа • Специфичности расхода производног предузећа • Обрачун амортизације (аритметичко дегресивна, геометријско дегресивна,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (46 часа) • вежбе (46 часа)

	геометријско дегресивна, функционална метода) • преузме пословне расходе за обрачун цене коштања • састави погонски обрачунски лист • лоцира трошкове по местима настанка • распоређује трошкове са места настанка на носиоце трошкова • евидентира и распоређује трошкове у погонском књиговодству • састави калкулацију цене коштања у масовној производњи • састави калкулацију цене коштања у серијској производњи • евидентира залихе готових производа по планским и по стварним ценама коштања • евидентира продају готових производа кроз финансијско и погонско књиговодство (по планској и стварној цени коштања)	функционална метода) • Погонско књиговодство - појам и значај - корисници информација - класа 9-обрачун трошкова и учинака - места и носиоци трошкова • Документација погонског књиговодства - радни налог - погонски обрачунски лист • Калкулација цене коштања - дивизиона калкулација - калкулација помоћу еквивалентних бројева - калкулација везаних производа - додатна калкулација • Евиденција производње на класи 9-обрачун трошкова и учинака • Калкулација продајне цене готових производа • Евиденција продаје готових производа	**<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога • На основу података главне књиге финансијског књиговодства отварити пословне књиге погонског књиговодства, преузимајући залихе и трошкове. • На основу података из финансијског књиговодства књижити и разврставати трошкове према местима њиховог настанка,преносити трошкове на носиоце, састављати калкулацију, књижити пренос производа на залихе,састављати калкулацију продајне цене и књижити продају готових производа у финансијском и погонском књиоводству **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Утврђивање резултата пословања производног предузећа**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију резултата пословања производног предузећа • Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању и контроли пословања	• вреднује залихе готових производа на крају обрачунског периода у погонском књиговодству • евидентира промену залиха готових производа у финансијском књиговодству на крају обрачунског периода • процени ефекте утицаја промене вредности залиха на финансијски резултат • утврђује и евидетира добит и расподелу добити у производном предузећу • утврђује и евидентира губитак и покриће губитка у производном предузећу • објасни начин попуњавања оригиналних образаца биланса стања и успеха производног предузећа	• Промена залиха готових производа • Утврђивање и расподела добити у производном предузећу • Утврђивање и покриће губитака у производном предузећу • Финансијски извештаји у производном предузећу	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) • вежбе (6 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Утврђују вредност залиха готових производа и недовршене производње у погонском књиговодству и књижепромену вредности залиха у финансијском књиговодству. • Утврђују и евидентирају резултат пословања у погонском и финансијском књиговодству **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Израда рачуноводствених извештаја**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за састављање финансијских извештаја	• објасни значај финансијског извештавања • наведе финансијске извештаје према важећим прописима • састави Биланс стања на оригиналном важећем обрасцу на основу датих података • састави Биланс успеха на оригиналном важећем обрасцу на основу датих података • састави и Извештај о токовима готовине на оригиналном важећем обрасцу на основу датих података • састави Извештај о променама на капиталу на на оригиналном важећем обрасцу на основу датих података • састави Статистички анекс на на оригиналном важећем обрасцу на основу датих података	• Обавеза састављања финансијских извештаја • Структура финансијскиогизвештавања • Биланс стања • Биланс успеха • Извештај о токовима готовине • Извештај о променама на капиталу • Напомене уз финансијске извештаје • Статистички анекс	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) • вежбе (10 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота.саставити финансијске извештаје на основу датог закључног листа и осталих потребних података које спрема наставник. **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Принципи економије
- Пословна економија
- Канцеларијско пословање
- Право
- Финансијско рачуноводствена обука
- Финансијско пословање
- Ревизија
- Предузетништво
- Јавне финансије
- Статистика

ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ

3. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	72					72
III	70					70
IV	62					62

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања о финансијама као научној дисциплини
- Стицање основних знања о финансијским институцијама и финансијским организацијама у Републици Србији
- Оспособљавање ученика за самостално обављање послова платног промета
- Стицање основних знања о пословним финансијама и финансијској функцији у предузећу
- Стицање основних знања о начинима обављања финансијске анализе у предузећу
- Стицање основних знања о појму и значају међународне трговине
- Стицање основних теоријских и емпиријских знања о спољнотрговинском пословању
- Стицање основних знања о активностима спољнотрговинског предузећа учесника у међународној трговини
- Стицање основних знања о платном билансу и девизном курсу
- Стицање знања о функционисању финансијског тржишта
- Стицање основних знања о међународном монетарном систему и међународним финансијским организацијама
- Стицање основних знања о организацији и функционисању банака и других финансијских посредника

- Стицање основних знања о осигурању као научној дисциплини и економској институцији која се бави заштитом физичких и правних лица у ситуацијама када се појављује ризик
- Разумевање неопходности повезивања предузећа са финансијским организацијама

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у финансије	20	
2.	Платни промет	54	

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Пословне финансије	20	
2.	Управљање финансијама	52	

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у међународну трговину	8	
2.	Спољнотрговинско пословање	14	
3.	Платни биланс и девизни курс	14	
4.	Финансијски инструменти, тржишта и институције	24	
5.	Увод у међународне финансије	10	

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Банке и други финансијски посредници	24	
2.	Осигурање	20	
3.	Повезаност предузећа и финансијских организација	18	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у финансије**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о финансијама као научној дисциплини • Стицање основних знања о финансијским институцијама и финансијским организацијама у Републици Србији	• дефинише финансије • опише историјски развој финансија • наведе предмет изучавања науке о финансијама • наведе функције финансија • разликује макрофинансије и микрофинансије • наведе дисциплине у оквиру науке о финансијама • разликује различите дисциплине у оквиру науке о финансијама • наведе финансијске институције и финансијске организације у Републици Србији • разликује улоге финансијских институција и финансијских организација у финансијском систему Републике Србије	• Појам, настанак и историјски развој финансија • Предмет изучавања финансија • Функције финансија (алокативна, редистрибутивна, развојна, стабилизациона) • Подела финансија • Микрофинансије и макрофинансије • Дисциплине у оквиру науке о финансијама (монетарне финансије, јавне финансије, пословне финансије, међународне финансије, осигурање,банкарство) • Основе финансијског система Републике Србије • Народна банка Србије • Пословне банке • Берза • Брокерске куће • Инвестициони фондови • Осигуравајуће куће	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе** • Учионица **Облик наставе** Теоријска настава **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити презентације (новац и настанак новца, настанак финансија, финансијски систем Републике Србије) • Користити шеме (поделе финансија, финансијски систем Републике Србије) • Користити сајтове НБС и Београдске берзе **Оцењивање** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Платни промет**
Трајање модула: **54 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
○ Оспособљавање ученика за самостално обављање послова платног промета	• дефинише платни промет • наведе значај платног промета • разликује врсте платног промета • разликује облике плаћања • наведе учеснике у платном промету • разликује учеснике у платном промету • наведе носиоце платног промета • кратко опише задатке носилаца платног промета • дефинише трансакције плаћања • разликује облике платног промета • разликује рачуне у платном промету • наведе кораке у процедури отварања рачуна • попуни обрасце за отварање текућег рачуна • кратко опише начин вођења рачуна • идентификује послове платног промета • разликује инструменте платног промета • класификује инструменте платног промета • идентификује елементе инструмената платног промета • попуни готовинске инструменте платног промета • попуни безготовинске инструменте платног промета • идентификује елементе менице и уноси податке у бланко образац • наведе трансакције са меницом • кратко опише улогу акредитива као инструмента платног промета • наведе инструменте међународног платног промета • идентификује елементе инструмената међународног платног промета • попуни обрасце инструмената међународног платног промета • наведе облике обрачунских плаћања	• Појам, значај и врсте платног промета • Посредан и непосредан новчани ток • Готовинска и безготовинска плаћања • Учесници и носиоци платног промета • Трансакције плаћања • Облици платног промета • Рачуни у платном промету • Текући рачун • Уплатни рачун јавних расхода • Рачун посебне намене • Отварање и вођење рачуна • Послови платног промета • Инструменти платног промета • Инструменти платног промета за готовинска плаћања (налог за уплату, налог за исплату,чек) • Инструменти платног промета за безготовинска плаћања (налог за пренос, налог за наплату) • Остали инструменти платног промета (меница , акредитив, платне и кредитне картице) • Инструменти међународног платног промета (међународне банкарске гаранције, међународни документарни акредитив, налог за плаћање). • Обрачунска плаћања • Компензација • Цесија • Асигнација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На почетку модула пожељно је нацртати шему (алгоритам) платног промета, и наставу реализовати праћењем шеме. • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (игра улога, плакат) • Користити ситуацијске задатке и случајеве • Користити *Закон о платном промету* („Сл. гласник РС“ бр. 26/2006) • Виртуално радити отварање рачуна • Попуњавати бланко инструменте на основу примера из реалног пословног живота • Посетити пословну банку или довести предавача из банке **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословне финансије**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о пословним финансијама и финансијској функцији у предузећу	• дефинише пословне финансије • наведе функције пословних финансија • идентификује задатке финансијске функције • наведе облике (форму) организације финансијске функције • наведе факторе који утичу на организацију финансијске функције и њено функционисање • кратко опише могуће моделе организације финансијске функције • дефинише финансијску политику • дефинише финансијско планирање • класификује финансијске планове према различитим критеријумима • успоставља везу између пословних финансија и рачуноводства • наводи рачуноводствене извештаје који се користе за финансијску анализу	• Појам и функције пословних финансија Прибављање средстава Пласирање средстава • Управљање финансијским средствима • Појам и задаци финансијске функције (планирање, анализа, контрола, евиденција, одлучивања) • Организација финансијске функције • Фактори који утичу на организацију финансијске функције • Модели организације финансијске функције • Појам и значај финансијске политике • Појам финансијског планирања • Подела планова према рочности и редовности састављања • Повезаност пословних финансија и рачуноводства • Рачуноводствени извештаји који се користе за финансијску анализу (биланс стања, биланс успеха, извештај о готовинским токовима)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе** • Учионица **Облик наставе** Теоријска настава **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) • Користити ситуацијске задатке • Употребити шематске и табеларне приказе **Оцењивање** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Управљање финансијама**

Трајање модула: **52 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о начинима обављања финансијске анализе у предузећу	• дефинише финансијски менаџмент • кратко опише улогу финансијског менаџмента • разликује хоризонтална и вертикална правила финансирања • дефинише финансијску анализу • наведе области финансијске анализе • израчуна показатеље ликвидности • анализира добијене показатеље ликвидности • израчуна показатеље активности • анализира добијене показатеље активности • израчуна показатеље финансијске структуре • анализира добијене показатеље финансијске структуре • израчуна показатеље рентабилности • анализира добијене показатеље рентабилности • кратко опише финансијски положај и активност предузећа • кратко опише финансијску	• Појам и улога финансијског менаџмента • Правила финансирања • Хоризонтална правила финансирања • Вертикална правила финансирања • Појам и значај финансијске анализе • Анализа финансијског положаја • Анализа финансијске активности • Показатељи ликвидности (општи рацио ликвидности, ригорозни рацио ликвидности, нето обртни фонд) • Показатељи активности (коефицијент обрта добављача, коефицијент обрта купаца, коефицијент обрта залиха) • Показатељи финансијске структуре (сопствени извори према укупним изворима, позајмљени извори према укупним изворима, дугорочни извори према укупним изворима, краткорочни извори према укупним изворима, коефицијент покрића расхода на име камате)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На почетку модула пожељно је нацртати шему (алгоритам) финансијске анализе, и наставу реализовати праћењем шеме. • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат,.. • Користити ситуацијске задатке и студије случаја • Употребити шематске и табеларне приказе • Поставити ученике у позицију да поређењем израчунатих показатеља са планским, гранским и показатељима из низа претходних периода, процене финансијски положај. • Ученици презентују резултате својих анализа и кратко описују израчунате показатеље. **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

	ситуацију предузећа • идентификује примену правила финансирања • разликује могућа решења за побољшање финансијског положаја и финансијске ситуације предузећа • израчуна показатеље новчаног тока • анализира добијене показатеље новчаног тока • наведе кредитне стандарде • наведе кредитне услове • дефинише оптимални ниво залиха • израчуна оптимални ниво залиха • анализира добијени ниво залиха • дефинише оптимални моменат за пласирање поруџбине • кратко опише „just in time“ систем управљања залихама • дефинише финансијску контролу • разликује врсте финансијске контроле	• Показатељи рентабилности (стопа приноса на укупна пословна средства, стопа приноса на сопствена пословна средства) • Управљање новчаним токовима (обрт новчаних средстава, просечно време трајање готовинског циклуса, минимални салдо готовине) • Управљање потраживањима (кредитни стандарди, кредитни услови) • Управљање залихама (оптимална величина поруџбине, оптимални моменат за пласирање поруџбине - *„just in time“* систем управљања залихама) • Појам финансијске контроле • Врсте финансијске контроле • Интерна и екстерна финансијска контрола	

Назив модула: **Увод у међународну трговину**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о појму и значају међународне трговине	• дефинише међународну трговину • објасни историјски развој међународне трговине • доводи у везу међународну трговину и животни стандард нација (држава) • наведе тенденције у међународној трговини • наведе структуру међународне трговине • доводи у везу међународни трговину и транснационалне компаније • идентификује главне изазове у међународној трговини с којима се суочава Република Србија	• Међународна трговина – појам и историјски развој • Значај међународне трговине • Међународна трговина и животни стандард нација • Динамика и структура међународне трговине • Међународна трговина и транснационалне компаније • Емпиријски аспекти међународне трговине – случај Републике Србије	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе** • Учионица **Облик наставе** Теоријска настава **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, игра улога...). • Оријентисати ученике како би идентификовали главне изазове у међународној трговини с којима се суочава Република Србија **Оцењивање** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Спољнотрговинско пословање**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних теоријских и емпиријских знања о спољнотрговинском	• доводи у везу спољну трговину и спољнотрговинске послове • дефинише специфичност спољнотрговинског посла	• Спољна трговина и спољнотрговински послови • Специфичност и документа у спољнотрговинском послу • Принципи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе**

пословању • Стицање основних знања о активностима спољнотрговинског предузећа учесника у међународној трговини	• наводи документа у спољнотрговинском послу • опише принципе спољнотрговинског пословања • објасни појам и значај INCOTERMS правила • разликује INCOTERMS правила • препознаје стандарде и ознаке у спољнотрговинском пословању • опише улога међународних шпедитера у реализацији спољнотрговинских послова • наводи транспортна и шпедитерска документа • наводи царинска документа • разликује царинске дажбине • попуњава обрасце у вези са царинским документима, царинским дажбинама и обрачуном царине • дефинише спољнотрговинска плаћања • наведе инструменте спољнотрговинског плаћања • разликује врсте спољнотрговинских послова • попуни обрасце инструмената у вези са спољнотрговинским плаћањима	спољнотрговинског пословања • Правила за тумачење међународних трговинских термина (INCOTERMS) • EXW,CIF,CPT,CIP,DDU • Стандарди и ознаке • Улога међународних шпедитера у реализацији спољнотрговинских послова • Царинска документа, царинске дажбине и обрачун • Спољнотрговинска плаћања • Инструменти плаћања • Врсте спољнотрговинских послова	• Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, игра улога...) • Користити ситуацијске задатке и задатке случајеве • Употребити шематске и табеларне приказе • Користити *Закон о спољнотрговинском пословању* („Службени гласник РС“ бр. 36/2009) • Користити *Закон о девизном пословању* („Сл. Гласник РС“ 62/2006.) • Користити сајтове НБС, SIEPA (Агенција за страна улагања и промоцију извоза) **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Платни биланс и девизни курс**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о платном билансу и девизном курсу	• дефинише платни биланс • објасни структуру платног биланса • објасни суфицит и дефицит платног биланса • кратко опише категорије девизног и обрачунског биланса • дефинише платнобилансне трансакције • наведе платнобилансне трансакције • наведе специфичности платног биланса Републике Србије • дефинише девизни курс • наведе функције девизног курса • наведе врсте девизног курса • објашњава фиксни и флексибилни девизни курс • доводи у везу платни биланс и девизни курс • дефинише девизно тржиште • наведе функције девизног тржишта • наведе врсте девизног тржишта	• Појам платног биланса • Структура платног биланса – „подбиланси“ платног биланса • Платнобилансна равнотежа • Девизни биланс • Обрачунски биланс • Платнобилансне трансакције • Платни биланс Републике Србије • Девизни курс – појам, функције и врсте • Девизни курс и платни биланс • Девизно тржиште – појам, функције и врсте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, игра улога...) • Користити ситуацијске задатке и задатке случајеве. • Употребити шематске и табеларне приказе **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Финансијски инструменти, тржишта и институције**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о функционисању финансијског тржишта	• дефинише финансијско тржиште • наведе сегменте финансијског тржишта • дефинише тржиште новца • опише активности на тржишту новца • дефинише девизно тржиште • опише активности на девизном тржишту • дефинише тржиште капитала • опише активности на тржишту капитала • класификује хартије од вредности према рочности • наведе хартије од вредности на новчаном тржишту • наведе хартије од вредности на тржишту капитала • наведе особине хартија од вредности на новчаном тржишту • наведе особине хартија од вредности на тржишту капитала • разликује приносе хартија од вредности • објасни формирање цена хартија од вредности • идентификује шансе и ризике у трговању хартијама од вредности	• Појам финансијског тржишта • Сегменти финансијског тржишта • Тржиште новца • Девизно тржиште • Тржиште капитала. • Хартије од вредности на тржишту капитала (акције, обвезнице) • Хартије од вредности на новчаном тржишту (благајнички, комерцијални и државни записи; цертификати о депозиту; финансијски деривати). • Приноси и цене хартија од вредности • Појам, настанак, развој и врсте берзи • Функције берзе, берзански послови и берзански посредници • Историјат и савремена пракса најважнијих светских берзи (Њујоршка, Токијска, Лондонска) • Београдска берза – историјат • Установе везане за рад Београдске берзе • Брокерске куће • Централни регистар • Комисија за хартије од	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На почетку модула пожељно је нацртати шему (алгоритам) деловања финансијског тржишта и институција, и наставу реализовати праћењем алгоритма. • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, • игра улога...) • Користити ситуацијске задатке и студије случаја • Употребити шематске и табеларне приказе • Ученици презентују резултате својих анализа и изводе закључке • Посетити Београдску берзу • Користити *Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената* („Сл. Гласник РС“ 47/2006.) • Користити сајтове Београдске берзе и Народне банке Србије **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	• дефинише берзу као организовано тржиште • опише настанак и развој берзе • наведе врсте берзи • наведе функције берзе • разликује берзанске послове • разликује берзанске посреднике • наведе најважније светске берзе • кратко опише настанак Београдске берзе • наведе задатке финансијских установа везаних за рад Београдске берзе • доведе у везу учеснике у берзанском трговању • разликује методе трговања на Београдској берзи • разликује индексе Београдске берзе	вредности • Трговање на Београдској берзи • Методе трговања (метод преовлађујуће цене и метод континуираног трговања) • Индекси на Београдској берзи (Belex line, Belex 15).	

Назив модула: **Увод у међународне финансије**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о међународном монетарном систему и међународним финансијским организацијама	• наведе етапе у развоју међународног монетарног система • објасни оснивање, организацију и улогу Међународног монетарног фонда • наведе циљеве Међународног монетарног фонда	• Међународни монетарни систем • Међународни монетарни фонд – оснивање, организација и улога • Циљеви и кредити Међународног монетарног фонда • Европски монетарни систем	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе** • Учионица **Облик наставе** Теоријска настава **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане

	• наведе услове под којима Међународни монетарни фонда одобрава кредите • идентификује улогу Европског монетарног система • наведе међународне финансијске организације • објасни улогу Међународне банке за обнову и развој • објасни улогу Европске инвестиционе банке • објасни улогу Европске банке за обнову и развој • опише сарадњу Републике Србије с међународним финансијским организацијама	• Међународне финансијске организације • Међународна банка за обнову и развој • Европска инвестициона банка • Европска банка за обнову и развој • Сарадња Републике Србије с међународним финансијским институцијама	наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, игра улога...) • Користити ситуацијске задатке и задатке случајеве • Употребити шематске и табеларне приказе **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Банке и други финансијски посредници**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о организацији и функционисању банака и других финансијских посредника	• кратко опише природу финансијског посредништва • дефинише банкарство • кратко опише трансформацију традиционалног банкарства • дефинише банку • наведе фазе развоја банкарства • разликује врсте банака • кратко опише историјат и задатке Народне банке Србије • наведе органе управљања Народне банке Србије • наведе услове оснивања	• Природа финансијског посредништва • Банкарство – појам и настанак • Трансформација традиционалног банкарства • Депозитне финансијске институције • Основе управљања банкама • Врсте банака (емисиона банка, комерцијалне, инвестиционе, пословне, универзалне банке)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, игра улога...) • Користити ситуацијске задатке

	пословне банке • опише процедуру оснивања пословне банке • разликује органе управљања и руковођења пословном банком • дефинише банкарске послове • класификује банкарске послове на основу различитих критеријума • наведе пасивне банкарске послове • објасни пасивне банкарске послове • наведе активне банкарске послове • објасни активне банкарске послове • наведе неутралне банкарске послове • објасни неутралне банкарске послове • наведе сопствене банкарске послове • објасни сопствене банкарске послове	• Централно банкарство • Народна банка Србије – историјат и задаци • Органи Народне банке Србије • Пословна банка • Оснивање пословне банке • Управљање пословном банком • Појам и подела банкарских послова пословне банке • Основни трендови у управљању банкама • Недепозитне кредитне институције – појам и врсте • Друштва за осигурање живота • Пензиони фондови • Брокери хартија од вредности • Инвестиционе банке •	• Употребити шематске и табеларне приказе (врсте банака, подела банкарских послова, управљање Народном банком Србије, управљање пословном банком) • Посетити Народну банку Србије • Користити важећу законску регулативу • Користити сајтове Народне банке Србије, Удружења пословних банака **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Осигурање**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о осигурању као научној дисциплини и економској институцији која се бави заштитом	• дефинише осигурање • кратко опише развој осигурања • наведе функције осигурања • класификује осигурање према различитим критеријумима	• Појам, настанак и развој осигурања • Улога и значај осигурања • Функције осигурања • Врсте осигурања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица

физичких и правних лица у ситуацијама када се појављује ризик	• описује осигурање према различитим критеријумима • наведе организационо-правне форме осигурања • наведе елементе осигурања • објасни елементе осигурања • наведе лица у осигурању • објасни улогу лица у праву осигурања • објасни процедуру осигурања живота (физичко лице) объасни процедуру осигурања имовине	• Према природи ризика (копнено, поморско, ваздушно) • Према предмету осигурања (осигурање имовине, осигурање лица) • Према начину настанка (добровољно, обавезно) • Према начину организовања (премијско, узајамно) • Према броју осигураника (индивидуално, колективно) • Према начину изравнања ризика (унутрашње, спољашње-саосигурање, реосигурање • Организационо-правне форме осигурања • Елементи осигурања • Ризик • Премија осигурања • Осигурани случај • Накнада из осигурања • Лица у осигурању • Осигуравач • Осигураник • Уговарач осигурања • Корисник осигурања • Осигурано лице • Носилац стварних права на осигураној ствари • Прибављач осигуране ствари • Треће оштећено лице код осигурања од одговорности • Агенти осигурања. • Осигурање лица	**<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На почетку модула пожељно је нацртати шему и наставу реализовати праћењем шеме. • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, • игра улога...) • Користити ситуацијске задатке и студије случаја • Употребити шематске и табеларне приказе (врсте осигурања, лица у праву осигурања) • Посетити осигуравајућу компанију и довести предавача из осигуравајуће компаније • Користити *Закон о осигурању имовине и лица* **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

		• Осигурање имовине	

Назив модула: **Повезаност предузећа и финансијских организација**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Разумевање неопходности повезивања предузећа са финансијским организацијама •	• објасни потребу предузећа да се повежу са финансијским организацијама у окружењу • опише природу везе финансијских организација из окружења и предузећа • наведе кораке у процедури одобравања кредита физичким лицима • попуни обрасце за одобравање и коришћење кредита физичким лицима • наведе кораке у процедури одобравања кредита правним лицима • попуни обрасце за одобравање и коришћење кредита правним лицима • наведе облике финансирања • разликује амортизацију и акумулацију као облике самофинансирања • објасни финансирање емисијом акција • објасни финансирање емисијом обвезница • објасни финансирање из	• Неопходност повезивања предузећа и финансијских организација (пословне банке, берза, осигуравајуће компаније, инвестициони фондови, пензиони фондови) • Поступак одобравања кредита физичким лицима и правним лицима (услови, документација за одобравање, документација за коришћење, рокови враћања) • Облици финансирања • Самофинансирање (амортизација и акумулација) • Финансирање путем емисија акција, • Кредитно финансирање • Финансирање путем емисије обвезница • Финансирање путем учешћа, аванса и претплате • Специфични облици финансирања • Лизинг (оперативни и финансијски) • Факторинг, форфетинг	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Облик наставе</u>** Теоријска настава **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • На почетку модула пожељно је нацртати шему веза предузећа са финансијским организацијама и наставу реализовати праћењем шеме. • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат, • игра улога...) • Користити ситуацијске задатке и студије случаја • Употребити шематске и табеларне приказе (процедура одобравања кредита, врсте кредита, документација за одобравање кредита, документација за коришћење кредита, рокови отплате кредита, облици финансирања) **<u>Оцењивање</u>** • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

	кредита • анализира предности и недостатке финансирања емисијом акција, обвезница и кредитног финансирања • разликује финансирање путем учешћа, аванса и претплате • објасни финансирање лизингом • разликује финансирање факторингом и форфетингом	• Осигурање имовине	

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Принципи економије
- Финансијско-рачуноводствена обука
- Канцеларијско пословање
- Рачуноводство
- Право
- Статистика
- Пословна информатика
- Пословна економија
- Јавне финансије
- Национална економија

КАНЦЕЛАРИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ

4. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		111				111
II		72				72

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Упознавање ученика са условима рада, потрошним материјалом,опремом, алатима и прибором

- Оспособљавање ученика за примену технике куцања
- Оспособљавање ученика за обликовање текстова на матерњем и страним језицима
- Оспособљавање ученика за састављање пословних писама и попуњавањепратећих докумената канцеларијске процедуре
- Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом
- Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Организација савремене канцеларије		6
2.	Вештине комуницирања са пословним бонтоном		15
3.	Техника куцања и обликовање текстова		48
4.	Пословна кресподенција		42

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Кореспонденција у вези са радним односом и службеним путовањем		12
2.	Евиденција и класификација докумената		12
3.	Рад са текућом поштом и актима		24
4.	Службена кореспонденција		12
5.	Пословна кореспонденција у спољној трговини		12

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Организација савремене канцеларије**

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са основним канцеларијским условима, материјалом опремом, алатом и прибором	• објасни значај услова за рад у канцеларији • опише изглед канцеларијског простора • примењује канцеларијску опрему, алате и прибор у складу са наменом • разликује врсте потрошног материјала • користи потрошни материјал у складу са наменом • користи обрасце • оверава акте и документацију	• Савремена канцеларија • Услови за рад: просторни , физички, климатски, технички, хигијенски • Канцеларијска опрема, алат и прибор • Појам и врсте хартије • Обрасци (појам, врсте и значај) • Печати, жигови и штамбиљи • Овера рукописа, преписа и потписа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (6 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Демонстрација употребе канцеларијског материјала, алата и прибора **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Вештине комуницирања са пословним бонтоном**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавањеученикасаразличитим врстама пословног комуницирања и пратећим бонтоном	• Објасни појам и елементе комуникације • разликује врсте комуникација • објасни предности и недостатке усмене и писане комуникације • објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације • примењује формални облик комуницирања • примењује неформални облик комуницирања • разликује намену средстава комуникације (телефон, компјутер) • понаша се у складу са правилима пословног бон-тона • примени правила хоризонталне и вертикалне комуникације у предузећу и конкретној служби • примени правила екстерне комуникације • негује и одржава односе са већ стеченим пословним партнерима • примењује општа правила телефонске комуникације приликом позивања или	• Појам комуникација, комуникациони канали и нивои • Врсте комуникација • Усмена и писана комуникација • Вербална и невербална комуникација • Формална и неформална комуникација • Интерна и екстерна комуникација • Средства комуникације – врсте и начин коришћења • Правила пословног понашања (пословни бон-тон) • Корпоративни имиџ • Формална и неформална комуникација • Културолошке карактеристике различитих народа и облици понашања у одређеним пословним ситуацијама • Међународни пословни календар • „Златна” правила вођења телефонског разговора • Електронска комуникација-правила за писање е-маил	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (15 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Игра улога • Пројекат • Студија случаја **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	пријема позива • користи електронске облике комуницирања • примењује правила он- лајн бонтона • препозна могуће баријере у комуникацији • примени правила активног слушања • примени различите методе решавања конфликтних ситуација	порука; форум/чат и правила понашања – он лајн бонтон • Могуће баријере у комуникацији – „убице разговора“ • „Подршка комуникацији“ • Методе решавања конфликтних ситуација	

Назив модула: **Техника куцања и обликовање текстова**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за примену технике куцања на рачунару	• користи технику куцања у алфанумеричком делу тастатуре • користи технику куцања у нумеричком делу тастатуре • обликује текстове у блок форми • обликује текстове у зупчастој форми • обликује текстове у ступцима	• Правила при куцању • Алфанумеричка и нумеричка тастатура • Блок форма за обликовање текстова • Зупчаста форма за обликовање текстова • Обликовање текстова у више стубаца	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (48 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику

			Препоруке за реализацију наставе • Користити специјализоване програме (softwar-е) за технику куцања на рачунару; прогам MS Word ; Notepad или одговарајуће софтвере за слепо куцање: SpeedKing , Typing MasterPro и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословна кореспонденција**

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

• Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање пратећих докумената канцеларијске процедуре	• разликује обавезне и необавезне елементе пословних писама
	• разликује форме обликовања пословних писама
	• обликује пословна писма према задатим елементима
	• састави упит на основу датих елемената
	• разликује врсте понуда
	• састави понуде наоснову датих елемената
	• састави ценовник на основу
		• Појам и структура пословног писма
		• Форме обликовања пословних писама (зупчаста блок и модификована)
		• Пословна биографија (CV)
		• Упит
		• Понуда
		  · циркуларна
		  · општа
		  · посебна
		• Ценовник
			На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања
			
			Облици наставе
			Модул се реализује кроз следеће облике наставе:
			• вежбе (42 часа)
			
			Подела одељења на групе
			Одељење се дели на 2 групе приликом реализације:
			• вежби
			
			Место реализације наставе
			• Кабинет за канцеларијско пословање

	датих елемената • састави поруџбину на основу датих елемената • изради предрачун на основу датих елемената • састави отпремницу на основу датих елемената • састави рачун на основу датих елемената • објасни намену извештаја о књижењу • састави извештај о књижењу • објасни намену комисијског записника • састави комисијски записник на основу датих елемената • састави рекламацију на основу датих елемената • састави одговор на рекламацију на основу датих елемената • састави ургенцију на основу датих елемената	• Поруџбина • Предрачун / Профактура • Отпремница • Рачун / Фактура • Извештај о књижењу – задужењу, одобрењу • Комисијски записник • Рекламација • Одговор на рекламације • Ургенција	• Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за планирање и евиденцију података • Давати примере и ситуације из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Кореспонденција у вези са радним односом и службеним путовањем**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Познавање процедуре за заснивање радног односа • Познавање процедуре везане за службено	• састави пријаву по конкурсу / огласу (класичну, CV – Curriculum vitae) • примени основна правила понашања на заказаном	• Заснивање радног односа • Пријава по конкурсу / огласу – класична • Пријава по конкурсу / огласу – CV – Curriculum vitae	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>**

путовање	разговору поводом заснивања радног односа • попуни налог за службени пут • попуни путни рачун • састави извештај са службеног путовања	• Разговор при пријему на посао • Службено путовање:налог за службени пут, путни рачун, аконтација за службени пут, извештај са службеног путовања	Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Користити примере из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција и класификација докумената**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације	• дефинише појам, врсте и значај евиденција • објасни врсте и значај сваке евиденције • примењује одговарајућа средства евидентирања	• Појам, врсте и значај евиденција • Евиденциона средства • Појам, врсте и значај класификација • Словни системи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:

	• евидентира дневне и недељне обавезе • објасни појам, врсте и значај класификација • класификује документацију према задатим критеријумима и врстама докумената • примењује различите начине класификовања елктронских докумената	класификација и изведени системи • Бројни системи класификација и изведени системи • Начини класификовања електронских докумената	• вежбе (12 час) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за планирање и евиденцију података • Давати примере и ситуације из праксе **Препоручене методе:** - игра улога - студија случаја - пројекат - симулација .**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Рад са текућом поштом и актима**

Трајање модула: **24 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање	• наведе фазе у раду са текућом	• Рад са поштом: пријем,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и

ученика за рад са текућом поштом и актима	поштом • објасни рад у појединим фазама рада са текућом поштом • спроведе процедуру рада по појединим фазама рада са поштом на конкретном примеру • утврди формалну исправност сваког приспелог акта • распореди пошту и акте у службе надлежне за решавање • заведе приспелу пошту и акте • здружи акте по критерујуму • обради акт и достави га странкама • прими електронску пошту • отпреми електронску пошту на више адреса • архивира пошту и акте у складу са стеченим условима • класификује и архивира електронску документацију	отварање и преглед, распоређивање, завођење, достављање у рад, враћање решених предмета писарници, отпремање поште, архивирање • Здруживање предмета • Пријем и отпрема електронске поште • Архивирање електронске поште • Класификација електронске документације	исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (24 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Користити примере из праксе и игру улога (кроз симулацију процеса рада са текућом поштом и актима) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Службена кореспонденција**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање за писање дописа, јавних исправа и поднесака	• објасни појам службене кореспонденције • разликује врсте службене кореспонденције • објасни појам службеног акта • разликује обавезне и необавезне елементе дописа • креира допис у различитим формама на основу датих елемената • објасни појам поднеска • разликује врсте поднесака • креира различите врсте поднесака на основу датих елемената • састави реверс у скалду са радном ситуацијом • састави овлашћење у скалду са радном ситуацијом • састави потврду у скалду са радном ситуацијом • састави признаницу у скалду са радном ситуацијом • састави уверење у скалду са радном ситуацијом	• Појам и врсте службене кореспонденције • Појам и структура службеног акта • Обликовање службеног акта • Појам и врсте поднесака • Молба • Пријава • Жалба • Захтев • Предлог • Јавне и кратке исправе • Реверс • Овлашћење • Потврда • Признанаица • Уверење	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (12 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Користити примере из праксе и игру улога (кроз симулацију процеса рада са текућом поштом и актима) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Пословна кореспонденција у спољној трговини**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за састављање пословних писама и попуњавање докумената у робном промету са иностранством	• састави упит ино-купцу • састави понуду ино-купцу • састави одговор на рекламацију • састави чврсту понуду(QUOTATION) на основу датих елемената • наведе елементе структуре рачуна (INVOICE) • састави поруџбину на основу датих елемената • објасни садржину, значај и намену контролника • попуни контролник увозно-извозног посла • објасни транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) • састави обавештење инодобављачу о шпедитеру • састави AVIZO – обавештење о испоруци робе • састави овлашћење за рад шпедитеру • састави налог за рад шпедитеру на основу датих елемената • заведе примљене рачуне	• Пословна писма и документа у вези са набавком и продајом у иностранству: - Упит - Понуда - Рекламација - Чврста понуда (quotation) - Проформа invoice - Чврста поруџбина - Рачун (invoice) - Контролник увозно-извозног посла - Евиденција примљених рачуна • Улога шпедитера у поступку царињења • Транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) • Обавештење инодобављачу о шпедитеру • AVIZO – обавештење о испоруци робе • Потписано и оверено овлашћење за рад одабраном шпедитеру • Налог за рад шпедитеру • Исплате шпедитеру	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (12 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе • Користити примере из праксе и игру улога (кроз симулацију процеса рада са текућом поштом и актима у спољној трговини) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Рачуноводство
- Српски језик и књижевност
- Пословни енглески језик
- Рачунарство и информатика
- Финансијско-рачуноводствена обука, Предузетништво

ПОСЛОВНА ЕКОНОМИЈА

5. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	72					72
III	70					70

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања о појму, предмету и циљевима изучавања пословне економије
- Стицање основних знања о значењу и значају предузећа у тржишној привреди
- Стицање знања о циљевима и врстама предузећа
- Стицање основних знања о средствима и изворима средстава предузећа
- Стицање основних знања о процесима производње и продаје у предузећу
- Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа
- Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа
- Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа
- Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа
- Стицање основних знања о менаџменту предузећа
- Стицање основних знања о неопходности управљања пословним функцијама предузећа
- Стицање основних знања о организационом понашању и организационој култури
- Развијање знања и вештина, изградња вредносних ставова за успешну примену економских принципа и законитости пословања предузећа у свакодневном животу и за професионални развој у складу са сопственим потребама и интересима.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у пословну економију	8	
2.	Предузеће	32	
3.	Средства предузећа	14	
4.	Структура процеса производње и продаје у предузећу	20	

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Трошкови	32	
2.	Резултати пословања предузећа	20	
3.	Економски принципи пословања предузећа	20	

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Основи менаџмента	32	
2.	Менаџмент пословних функција предузећа	28	
3.	Организационо понашање и организациона култура предузећа	20	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у пословну економију**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о појму, предмету и циљевима изучавања пословне економије	• дефинише појам пословне економије • дефинише појам економике предузећа • разликује предмет изучавања пословне економије и економике предузећа • наведе циљеве изучавања пословне економије • разликује дисциплине пословне економије	• Појам изучавања пословне економије и економике предузећа • Предмет изучавања пословне економије и економике предузећа • Циљеви изучавања пословне економије • Дисциплине пословне економије • Преглед дисциплина пословне економије	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за пословну економију. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Предузеће**

Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о значењу и значају предузећа у тржишној привреди • Стицање знања о циљевима и врстама предузећа	• дефинише појам и услове за настанак предузећа • наведе карактеристике предузећа • кратко опише процес улагања ресурса • кратко опише процес стварања вредности • дефинише предузеће као систем • наведе разлоге постојања предузећа • дефинише поделу рада и специјализацију • класификује предузећа на основу различитих критеријума • наведе карактеристике ортачког друштва • наведе карактеристике командитног друштва • наведе карактеристике друштва са ограниченом одговорношћу • наведе карактеристике акционарског друштва • дефинише јавна предузећа • наведе врсте јавних предузећа • препознаје делатности јавних предузећа • дефинише ефикасност и ефективност предузећа • идентификује значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа	• Предузеће – појам, настанак и карактеристике • Предузеће – самосталан економски субјекат • Предузеће – организована целина • Трансформација улагања у резултате – процес стварања вредности • Предузеће као систем • Разлози постојања предузећа • Подела рада и специјализација • Подела предузећа • Подела предузећа према делатностима – производна и услужна предузећа • Подела предузећа према величини – мала, средња и велика • Привредна друштва – подела према *Закону о привредним друштвима* • Ортачко друштво • Командитно друштво • Друштво са ограниченом одговорношћу • Акционарско друштво • Јавно предузеће – појам, врсте и делатности • Ефикасност и ефективност предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (32 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за предузеће и врсте предузећа. • Теоријску анализу одабраних врста предузећа поткрепити адекватним емпиријским примерима како би ученици успоставили односе између теорије и праксе. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

	• дефинише окружење предузећа • наведе врсте окружења предузећа • дефинише функције предузећа • разликује функције предузећа	• Значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа • Окружење предузећа – појам и врсте • Функције предузећа – појам и структура	

Назив модула: **Средства предузећа**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о средствима и изворима средстава предузећа	• дефинише средства предузећа • препознаје критеријуме за поделу средстава предузећа • наведе врсте средстава предузећа • дефинише обртна средства • наведе врсте обртних средстава • дефинише основна средства • наведе врсте основних средстава • разликује изворе средстава предузећа • опише контролу коришћења средстава	• Појам средстава предузећа • Критеријуми за поделу средстава предузећа • Врсте средстава предузећа • Основна средства – појам и врсте • Обртна средства – појам и врсте • Извори средстава предузећа – појам и врсте • Контрола коришћења средстава	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (14 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. . Ученикеупознати са основним појмовима везаним за средства и изворе средстава предузећа. . Ученицима представити преглед средстава и извора средстава кроз билансна стања предузећа. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Структура процеса производње и продаје у предузећу**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о процесима производње и продаје у предузећу	• дефинише појам производње • разликује основне типове производње • опише припрему производње • кратко описује контролу производње • дефинише организацију робног промета • наведе поделу робног промета • дефинише појам, задатке и организацију набавке • објасни набавну политику • дефинише појам, значај и организацију продаје • објасни политику продаје • опише организацију складиштења	• Увод у процес производње у предузећу • Појам производње • Основни типови производње • Припрема производње • Контрола производње • Организација робног промета • Основна подела робног промета • Појам, задаци и организација набавке • Набавна политика • Појам, значај и организација продаје • Политика продаје • Организација складиштења	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** . Настава се реализује као активно оријентисана настава . Ученикеупознати са основним појмовима везаним за структуру процеса производње и продаје. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Трошкови**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа • Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа	• објасни процес трансформације уложених ресурса у резултате • дефинише трошење фактора производње • разликује појмове – трошкови и утрошци • наведе врсте трошења • наведе трошкове према местима настанка • наведе трошкове према везаности за носиоце • наведе трошкове према начину преношења на носиоце • разликује трошкове у кратком року • дефинише фиксне трошкове • дефинише варијабилне трошкове • дефинише граничне трошкове • опише динамику ук. трошкова • илуструје графички укупне и просечне, фиксне и варијабилне трошкове • илуструје графички укупне трошкове • израчуна поједине категорије трошкова • анализира добијене резултате • анализира динамику трошкова • разликује трошкове у дугом року • дефинише калкулације трошкова • разликује калкулације трошкова • израчуна цену коштања бирајући адекватну калкулацију • анализира добијене резултате	• Трансформација уложених ресурса у резултате • Трошење фактора производње • Трошкови и утрошци • Врсте трошкова • Подела трошкова према факторима производње • Подела трошкова према местима настанка • Подела трошкова према везаности за носиоце • Подела трошкова према начину преношења на носиоце • Подела трошкова у зависности од динамике обима производње • Трошкови у кратком року • Фиксни трошкови • Варијабилни трошкови • Гранични трошкови • Динамика укупних трошкова • Трошкови у дугом року • Калкулације трошкова • Калкулације трошкова према времену израде • Калкулације трошкова према начину израде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (32 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за трошкове предузећа и начине обрачуна. • Употреба графичких приказа за поједине категорије трошкова. • Утврдити цену коштања на конкретним примерима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Резултати пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа	• дефинише приход предузећа • разликује врсте прихода предузећа • дефинише просечан и маргиналан приход • идентификује факторе који утичу на приход предузећа • анализира везу укупног прихода и тражње за производима предузећа • дефинише профит предузећа • објасни изворе профита предузећа • наведе врсте прихода предузећа • израчуна укупан приход и профит предузећа	• Приход предузећа - појам и врсте • Укупан приход • Просечан приход • Маргиналан приход • Фактори који утичу на приход предузећа • Укупан приход и тражња за производима предузећа • Профит предузећа – појам и извори • Врсте профита предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** . Настава се реализује као активно оријентисана настава . Ученикеупознати са основним појмовима везаним за приход и профит предузећа. • Утврдити резултат пословања предузећана конкретним примерима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Економски принципи пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа	• разликује парцијалне економске принципе пословања • дефинише продуктивност • доводи у везу производњу и продуктивност • доводи у везу технологију и продуктивност • наводи циљеве мерења продуктивности предузећа • описује значај пораста продуктивности • доводи у везу људске ресурсе и продуктивност • дефинише економичност • идентификује изворе економичности • успоставља односе између трошкова и унапређења економичности • дефинише рентабилност • наведе значење и значај рентабилности предузећа • наведе циљеве мерења рентабилности предузећа • идентификује факторе унапређења рентабилности • израчунава економске принципе пословања предузећа • упореди израчунате показатеље • анализира израчунате показатеље	• Парцијални економски принципи пословања предузећа • Појам продуктивности • Производња и продуктивност • Технологија и продуктивност • Мерење продуктивности • Показатељи продуктивности • Циљеви мерења продуктивности предузећа • Значај пораста продуктивности • Људски ресурси и продуктивност • Појам економичности • Анализа економичности • Извори економичности • Поређење трошкова и унапређење економичности • Значење и значај рентабилности предузећа • Анализа рентабилности предузећа • Мерење рентабилности предузећа • Унапређење рентабилности предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученикеупознати са основним појмовима везаним за економске принципе пословања. • Утврдити економске принципе пословања предузећана конкретним примерима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Основи менаџмента**

Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о менаџменту предузећа	• дефинише менаџмент • дефинише менаџмент предузећа • доведе у везу организацију и менаџмент • опише предузеће као предузетничку организацију • разликује појмове – менаџмент и менаџери • наведе улоге менаџера • разликује нивое менаџмента у организацији • наведе хијерархију менаџера кроз емпиријске примере • разликује знање и вештине менаџера • разликује теорије (школе) о менаџменту • наводи фазе процеса менаџмента • опише планирање као примарну фазу процеса менаџмента • наведе врсте планирања • наведе планске одлуке које производи оперативно планирање • објасни бизнис план као резултат оперативног планирања • опише организовање као фазу процеса менаџмента • опише контролу као фазу процеса менаџмента • доведе у везу фазе процеса менаџмента • разликује стратегијски и оперативни менаџмент	• Појам менаџмента • Менаџмент предузећа • Организација као последица менаџмента • Предузеће као предузетничка организација • Менаџери – појам • Улога менаџера • Нивои менаџмента у организацији • Знања и вештине менаџера • Развој теорија (школа) о менаџменту • Будућност менаџмента • Фазе процеса менаџмента • Планирање – фаза процеса менаџмента • Организовање – фаза процеса менаџмента • Контрола – фаза процеса менаџмента • Предвиђање – фаза процеса менаџмента • Одлучивање – фаза процеса менаџмента • Вођење – фаза процеса менаџмента • Стратегијски и оперативни менаџмент	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (32 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** . Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за менаџмент предузећа. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • есеј • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Менаџмент пословних функција предузећа**
Трајање модула: **28 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о неопходности управљања пословним функцијама предузећа	• дефинише људске ресурсе • идентификује важност управљања људским ресурсима • опише утицај људских ресурса на конкурентност предузећа • дефинише технологију • разликује врсте технологије • дефинише истраживање и развој • наведе карактеристике и значај истраживања и развоја • наведе стратегије истраживања и развоја • дефинише производни менаџмент • разликује задатке и садржину производног менаџмента • дефинише финансијски менаџмент • разликује задатке и садржину финансијског менаџмента • дефинише трговински менаџмент • разликује задатке и садржину трговинског менаџмента	• Менаџмент људских ресурса – појам и утицај на конкурентност предузећа • Технологија – појам, значај и врсте • Истраживање и развој – појам, карактеристике, значај и стратегије • Производни менаџмент – појам, задаци и садржина • Финансијски менаџмент – појам, задаци и садржина • Трговински менаџмент – појам, задаци и садржина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (28 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** . Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за менаџмент пословних функција предузећа. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Организационо понашање и организациона култура предузећа**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о организационом понашању и организационој култури	• кратко опише појам организационог понашања • дефинише појам организационе културе • дефинише појам организационе климе • дефинише конфликте у организацији • наведе начине решавања конфликата у организацији • разликује позитиван и негативан утицај конфликата на функционисање организације	• Појам организационог понашања • Појам организационе културе и организационе климе • Конфликти у организацији и њихово решавање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** . Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за организационо понашање и организациону културу предузећа. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • есеј • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Рачуноводство
- Финансијско пословање
- Принципи економије
- Финансијско–рачуноводствена обука
- Право
- Национална економија

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА

6. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		72				72

7. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену рачунара у струци
- Оспособљавање ученика за табеларна израчунавања
- Оспособљавање ученика за обраду слика
- Оспособљавање за израду мултимедијалних презентација
- Развијање способности за коришћење готових апликација
- Оспособљавање за самосталан рад
- Оспособљавање ученика за примену нових технологија
- Оспособљавање ученика за примену електронског пословања

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Обрада слика и израда презентација		24
2.	Рад са табелама		48

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Обрада слика и израда презентација**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за обраду слика • Оспособљавање ученика за израду мултимедијалних презентација	• објасни принципе представљања слика у рачунару (растерски, векторски) • разликује формате слика и њихове особине • изврши конверзију формата слике • мења димензије слике • мења капацитет фајла слике • унесе слајдове на презентацију • унесе и форматира текст на слајду • изради и форматира табелу на слајду • убаци и форматира слику на слајду • изради и форматира графиконе и дијаграме на слајду • користи предложене теме и израђује нове за дизајн слајда • уметне интерне и екстерне везе на слајд • користи презентацијске ефекте • изврши припрему за штампу и штампа презентацију • сачува презентацију у различитим форматима	• Програми за обраду слика: MS Office Picture Manager, MS Paint итд. • Представљање слика у рачунару • Формати за чување слика • Скенери и дигитални фотоапарати • Атрибути слика • Основна обрада слика • Појам презентације и слајда • Дефинисање дизајна садржаја и позадине слајда • Текст на слајду • Слике на слајду • Графикони и дијаграми у презентацији • Презентацијски ефекти (анимација, прелази) • Hiperlink • Приказивање презентације • Презентација као интернет сајт • Штампање презентације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (45 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачунарство и информатику или **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - пројекат • Препоручује се да ученици израђују презентацију користећи садржаје стручних предмета • Препоручена литература за наставнике: ECDL4уџбеник за курс Microsoft Office XP; Аутори: *Brendan Munnelly, Paul Holden* **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тестови практичних вештина

Назив модула: **Рад са табелама**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за табеларна израчунавања	• отвори једну и више радних књига • убаци нове радне листове • преименује и брише постојеће радне листове • сачува радну књигу у одговарајућем формату • унесе различите врсте података у ћелију • одреди референцу и име ћелији • форматира саджај ћелије • сортира податке у табели • филтрира податке у табели • унесе формуле • користи формуле за решавање задатака • користи функције • реши задатке помоћу функција • изради графиконе и дијаграме на основу података из табеле • форматира графиконе и дијаграме • унесе слике у радну књигу • објасни појам базе података у проргаму за табеларна израчунавања • изврши различите операције везане за базе података у	• Програм за табеларна израчунавања: MSExcel, OpenOfficeCalc итд. • Покретање програма за рад са табелама (почетни кораци и мењање основних поставки) • Радна свеска и радни листови (поступак са радним листовима) • Типови података које користе програми за табеларна израчунавања: текстулани, нумерички и формуле • Однос величине текста и величине ћелије • Наменске листе • Референце ћелија: релативне, комбиноване и апсолутне • Копирање и премештање садржаја ћелије • Форматирање текстуалних података • Форматирање нумеричких података • Сортирање података: једноставно и сложено • Филтрирање података • Математичке формуле у	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (48 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица опремљена пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином • кабинет за рачунарство и информатику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих метода: - „hot potatoes" – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - метод станица - пројекат

	програму за табеларна израчунавања • користи on-linесервисе за табеларна израчунавања • припреми радну књигу за штампу • штампа податке из радне књиге	табели • Мењање формула • Копирање формула • Математичке и статистичке функције • Функције са условом • Остале функције • Израда и типови графикона • База података • Пивот табеле • Google documents • Припрема за штампу (поставке радног листа и припреме) • Преглед пре штампе и штампање	• У реализацији наставе користити садржаје финансијског књиговодства и других стручних предмета • Препоручена литература за наставнике: ECDL4уџбеник за курс Microsoft Office XP; Аутори: *Brendan Munnelly, Paul Holden* **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

1. Канцеларијско пословање
2. Рачунарство и информатика
3. Финансијско рачуноводствена обука
4. Статистика
5. Пословна економија
6. Рачуноводство

ПРАВО

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II	72					72

III	70					70

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање основних знања о држави и праву
- Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката
- Праћење позитивно важећих прописа и стручне литературе
- Схватање важности сталног праћења важећих правних прописа
- Стицање знања о правима, обавезама и одговорностима запослених и послодавца из радног односа
- Стицање знања о посебним врстама уговора у привреди
- Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		т	в
1.	Основи права и организација државе	38	
2.	Привредни субјекти	18	
3.	Права и обавезе из радног односа	16	

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		т	в
4.	Права и обавезе у вези са пословањем	40	
5.	Комуникација са државним органима	30	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Разред: други

Назив модула:

Основи права и организација државе

Трајање модула:

38 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање основних знања о држави и праву • Праћење стручне литературе и прописа	• објасни појам,елементе и функције државе • објасни улогу државе у друштву • објасни државну организацију • класификује државне органе • објасни поделу власти на законодавну, извршну и судску • објасни надлежност најважнијих државних органа • објасни право и државу као друштвене појаве и њихову везу • објасни појам и елементе правног поретка • објасни појам и елементе правне норме • разликује врсте правних норми • дефинише појам правних аката • разликује изворе права • објасни правну снагу правног акта • објасни појам и елементе правног односа • разликује субјекте права • објасни правну и пословну способност субјеката права • састави пуномоћје на основу задатих елемената разликује објекте права • објасни настанак, мењање и престанак правног односа	• Појам, елементи и функције државе • Улога државе у друштву • Појам и обележја државне организације • Врсте државних органа • Појам поделе власти (законодавна, извршна и судска власт) • Надлежност Скупштине, Владе и органи правосуђа • Право као механизам/ систем државе за управљање јавним пословима • Појам права • Правни поредак • Појам и елементи правне норме • Врсте правних норми • Појам и врсте правних акта • Извори права: Устав, закон, подзаконски правни акти, обичаји... • Правна снага правног акта • Субјекти права, правно овлашћење и правна обавеза	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (38 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** - Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - Студија случаја - Игра улога • Модул се реализје кроз један

	• разликује правне чињенице • разликује добровољно и принудно понашање по правној норми • објасни значење принципа уставности и законитости • разликује својства појединачних правних аката • објасни значај жалбе	• Пуномоћје • Појам и врсте објеката права • Настанак, престанак и мењање правног односа • Правне чињенице • Примена права • Уставност и законитост • Правноснажност и извршност • Појам,својства и дејства жалбе	двочас **Оцењивање** • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

Назив модула: **Привредни субјекти**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о врстама,положају и настанку и престанку привредних субјеката • Стицање знања о неопходности праћења позитивно важећих прописа и стручне литературе и прописа	• наведе врсте привредних субјеката које предвиђа позитивно важећи закон • објасни значај индивидуалних обележја • објасни предузетника • објасни појам, обележја и врсте привредних друштава • разликује финансијске институције • објасни значај јавних предузећа • објасни надлежност Агенције за привредне регистре • објасни садржину оснивачког акта за оснивање привредног друштва • разликује опште правне акте привредних субјеката • разликује стечај и ликвидацију као начин престанка рада привредног друштва	• Појам и врсте привредних субјеката • Атрибути привредног субјекта • Предеузетници • Обележја и врсте привредних друштава (ортачко, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво) • Банке, берзе и осигуравајући заводи • Јавна предузећа • Надлежни орган и оснивачки акт за оснивање привредног друштва • Правилници друштава (о раду, о систематизацији радних места, о	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (18 часа) **Место реализације наставе** - Учионица **Препоруке за реализацију наставе**

		рачуновдству, ...), одлуке у привредном друштву • Стечај и ликвидација	• Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - Студија случаја - Игра улога • Модул се реализје кроз један двочас **<u>Оцењивање</u>** • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

Назив модула: **Права и обавезе из радног односа**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о правима, обавезама и одговорностима запослених и послодавца из радног односа	• објасни елементе радног односа • разликује посебне услове за заснивање радног односа • разликује претходну проверу радних способности од пробног рада • разликује радни однос на одређено и неодређено време • разликује врсте радног времена • објасни појам приправника • објасни елементе уговора о раду • разликује права из радног односа	• Појам и битни елементи радног односа • Услови за заснивање радног односа • Претходна провера радних способности и пробни рад • Заснивање радног однос на одређено и неодређено време • Пуно, непуно, скраћено радно време и прековремени рад • Приправници • Садржина уговора о раду	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (16 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** - Учионица

	• разликује право на зараду, накнаду зараде и друга примања • састави захтев за добијање годишњег одмора • састави захтев за добијање одсуства • објасни материјалну одговорност запосленог • објасни начине престанка радног односа	• Права из радног односа • Структура и елементи зараде • Појам и врсте одмора • Појам и врсте одсуства запосленог • Појам материјалне одговорности • Врсте престанка радног односа	**Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз двочас • Модул се реализује кроз активно оријентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога На основу задате реалне ситуације ученици самостално састављају захтеве за коришћење права из радног односа. **Оцењивање** • усмено излагање • тест • активности на часу • праћење практичног рада • текст практичних вештина

Разред трећи

Назив модула: **Права и обавезе у вези са пословањем**

Трајање модула: **40 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о посебним врстама уговора у привреди у складу са позитивним правним прописима	• објасни појам и особине облигација • објасни појам, дејства и врсте уговора • објасни разлике уговора облигационог и уговора привредног права • објасни значај рокова и начин њиховог рачунања у уговорном односу • објасни правне последице доцње • објасни значај средстава обезбеђења уговорних облигација	• Појам облигација: - особине - извори облигација - подела облигација • Уговор: - појам - закључивање уговора - правна дејства уговора - врсте уговора	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (40 часа)

	• објасни начине престанка уговора • објасни појам, својства и елементе уговора о продаји • објасни права и обавезе уговорних страна из уговора о продаји • разликује посебне врсте уговора о продаји • објасни транспортне клаузуле • састави уговор о продаји на основу задатих елемената • наведе права и обавезе уговорних страна уговора у привреди	• Уговори облигационог и уговори привредног права • Услов и рок у уговору • Појам и врсте доцње • Обезбеђење уговорних облигација • Престанак уговора (раскид, ништави и рушљиви уговори) • Уговор о продаји • Обавезе продавца и купца • Посебне врсте уговора о продаји • Транспортне клаузуле (Е, Ф, Ц и Д) • Уговори у привреди - уговор о заступању - уговор о комисиону - уговор о ускладиштењу - уговор о шпедицији - уговор о превозу - уговор о осигурању - уговор о цесији - уговор о асигнацији - уговор о компензацији - уговор о закупу - уговор о лизингу - уговор о кредиту - уговор о изградњи - уговор о факторингу	**Место реализације наставе** - Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз двочас • Модул се реализује кроз активно оријентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога На примеру готовог уговора о продаји ученици уочавају и издвајају битне елементе уговора. Уочавају уговорне стране, рокове, средства обезбеђења, начине престанка уговора и друге елементе. На основу задате реалне ситуације ученици самостално састављају конкретне уговоре користећи све њихове битне елементе **Оцењивање** • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

Назив модула: **Комуникација са државним органима**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН

	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима • Оспособљавање ученика да предузима појединачне радње у пореском поступку • Развијање свести код ученика о правним последицама кршења норми у области пореских прописа	• објасни појам и врсте управног поступка и надлежност органа • објасни учеснике у управном поступку • разликује радње општења државних органа и странака • састави поднесак на основу задатих елемената • објасни фазе управног поступка • објасни елементе и врсте решења • састави жалбу на основу задатих елемената • објасни обавезу плаћања пореза • разликује права и обавезе пореских обвезника • наведе начела пореског поступка • попуни пореску пријаву на основу задатих елемената • објасни начине утврђивања пореза • разликује врсте и елементе пореских аката • доведе у везу неблаговремено и нетачно утврђивање пореза са одговарајућим санкцијама • разуме сврху и начине спровођења пореске контроле • састави жалбу на решење пореског органа • наведе пореска кривична дела и пореске прекршаје • разликује пореска кривична дела и пореске прекршаје • објасни појам јавних набавки • разликује врсте јавних набавки • објасни процедуре јавних набавки • објасни значај заштите слободне конкуренције	• Управни поступак: - појам и врсте - основна начела - надлежни орган • Учесници у управном поступку • Општење државног органа и странака (поднесци, позивање и достављање) • Фазе управног поступка - покретање поступка - доношење решења - поступак по жалби - административно извршење решења • Пореска обавеза • Права и обавезе пореских обвезника • Начела пореског поступка • Пореска пријава • Утврђивање пореза • Порески акти: решење о утврђивању пореске обававезе, решење о наплати пореза, закључак и записник • Санкције за неблаговремено и нетачно утврђивање пореза • Пореска контрола • Пореска кривична дела и порески прекршаји • Појам и врсте јавних набавки • Процедуре јавних набавки • Заштита слободне конкуренције	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (30 часа) **Место реализације наставе** - Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује као двочас • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - студија случаја - игра улога Кроз симулацију управног поступка ученици се упознају са надлежним органима и странкама у управном поступку. Кроз симулацију пореског поступка истаћи специфичност у односу на општи управни поступак **Оцењивање** • усмено излагање • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

1. Принципи економије
2. Пословна економија
3. Канцеларијско пословање
4. Српски језик и књижевност
5. Финансијско рачуноводствена обука
6. Јавне финансије
7. Финансијско пословање
8. Национална економија

ФИНАНСИЈСКО- РАЧУНОВОДСТВЕНА ОБУКА

8. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		108		30		138
III		140		60		200
IV		124		90		214

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање вештина и рутине за обављање послова оснивања привредног друштва
- Стицање вештина и рутине за обављање послова отварање пословних књига и књиговодствене евиденције
- Развијање вештина за обављање општих и комерцијалних послова
- Стицање вештина и рутине за обављање рачуноводствених послова
- Развијање вештина за обављање спољно- трговинских послова
- Развијање вештина организовања,обрачуна, праћења , контроле и анализе пословања

- Развијање вештина планирања пословних активности и доношења пословних одлука
- Стицање вештина и рутине у обављању послова везаних за завршни рачун производно-трговинског предузећа
- Стицање вештине и рутине за коришћење књиговодственог програма
- Повезивање знања и вештина стечених у виртуалном привредном друштву са пословима у привредном субјекту
- Неговање вештине комуникације у тиму и са окружењем
- Развијање способности праћења позитивних законских прописа

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Оснивање и почетак пословања привредног друштва		108

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Општи и комерцијални послови трговинског привредног друштва		46
2.	Књиговодствени послови трговинског привредног друштва		46
3.	Послови обрачуна, плана и анализе трговинског привредног друштва		48

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Општи и комерцијални послови производно-трговинског привредног друштва		20
2.	Рачуноводствени послови производно-трговинског привредног друштва		20
3.	Спољно-трговински послови производно-трговинског привредног друштва		20
4.	Годишње извештавање		34
5.	Коришћење програма за књиговодствене послове		30

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Оснивање и почетак пословања привредног друштва**

Трајање модула: **108 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Познавање поступка оснивања привредног друштва • Стицање вештина за отварање пословних књига и обављање послова набавке и продаје са књиговодственом евиденцијом	• изради кодекс пословног понашања • спроведе поступак оснивања привредног друштва • састави пријаву за посао • спроведе поступак инвентарисања • састави почетни инвентар • састави почетни биланс стања • отвори пословне књиге • одабере робну групу и дефинише асортиман • истражи тржиште добављача • састави план набавке • изради и пошаље упит • креира обрасце и документацију • евидентира документа у деловодник • изабере и предложи најповољнију понуду • изради поруџбину на основу налога послодавца и пошаље добављачу • евидентира приспеле рачуне у књигу примљених рачуна • састави калкулацију набавне цене • спроведе евиденцију набавке у финансијском књиговодству	• Оснивање привредног друштва • Отварање текућег рачуна • Отварање пословних књига • Послови набавке елемената процеса рада • Послови продаје • Послови платног промета • Књиговодствена евиденција набавке, продаје, плаћања, расхода и друге евиденције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (108 часова) кроз симулацију рада у вируалном привредном друштву (3 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у бироима за финансијско рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 3 часа у континуитету • Наставник покреће послове привредног друштва тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи • У поступку оснивања и регистрације виртуалног предузећа наставник може користити услуге Сервисног центра и WSB банке виртуелних предузећа • Наставник креира једноставне импулсе како би се

	• спроведе евиденцију набавке у аналитици • изврши плаћања доспелих обавеза • креира лагер листу • истражи тржиште купаца • изради понуду и пошаље је купцима • састави и пошаље рачун-отпремницу • спроведе евиденцију продаје у финансијском књиговодству • спроведе евиденцију продаје у аналитици • евидентира послате рачуне у књигу излазних рачуна • ажурира лагер листу • спроведе евиденцију уобичајених расхода • спроведе евиденцију платног промета • изврши контролу докумената • организује функционално своје радно место • планира редослед обављања активности • прати реализацију планираних активности • систематизује податке у рачунару • одложи и чува документацију у одговарајућим фасциклама • састави извештаје о раду • поштује кодекс пословног понашања • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова • поштује принципе економичности и ефикасности		симулирали основни процеси • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • У фази јединственог рада ученици оснивају привредно друштво. Обављају све активности неопходне за отпочињање посла, спроводе процедуру набавке и продајеса књиговодственом евиденцијом. Путем интернета прикупљају потребне податке. Састављају план активности и организују пословање. • На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. • Задатке обављају одговорно и у складу са принципима економичног и ефикасног пословања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • прегледање документације • писани извештај • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула: **Блок настава**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Повезивање знања и вештина стечених у виртуалном привредном друштву са пословима у привредном субјекту	• представи организациону структуру привредног субјекта • објасни начин организације рада у службама • спроведе послове набавке и продаје • спроведе послове платног промета • спроведе благајничко пословање • спроведе књиговодствену евиденцију • објасни токове кретања документације у привредном субјекту • кратко опише пословне активности и сарадњу привредног субјекта са окружењем • упореди рад виртуалног привредног друштва и привредног субјекта	• Упознавање са реалним привредним субјектом • Платни промет • Благајничко пословање • Послови са комитентима • Послови набавке и продаје • Приходи и расходи • Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Практична настава у блоку (30школских часова, односно 5 радних дана по 6 сати) **<u>Место реализације наставе</u>** • Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Блок наставу реализовати у другом полугодишту у недељи пре или након пролећног распуста, пет дана у континуитету • Наставник ученицима даје задатке који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем Дневника практичне наставе наставник проверава и оцењује оствареност дефинисаних исхода • Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику Дневник практичне наставе о извршеним активностима. Које ће активности ученици реализовати зависи од послова који постоје у конкретном привредном субјекту. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици могу да презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз:

			• праћење остварености исхода • активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад - пројекат

Назив модула: **Општи и комерцијални послови трговинског привредног друштва**

Трајање модула: **46 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Развијање вештина општих и комерцијалних послова трговинског привредног друштва	• припреми и организује рад опште- комерцијалне службе • изради месечну евиденцију присутности на раду–карнет • обави послове ликвидатуре • заведе документа у деловодник и проследи одговарајућој служби • зеведе рачуне у Књигу примљених рачуна и Књигу издатих рачуна • креира и попуни обрасце и документацију за послове службе (понуде, упите, поруџбине, калкулације, ценовнике, рачуне-отпремнице, рачуне за извршене услуге, књижна писма, лагер листе, листе нивелације цена, пописне листе, рекламације, интерна документа) • познаје послове рекламе и пропаганде	• Преглед броја радних сати проведених на раду • Набавка основних средстава • Продаја основних средстава • Набавка робе • Продаја робе • Попис робе • Нивелација продајних цена • Израда калкулација • Креирање образаца и израда документације • Пријем, контрола, завођење и слање документације • Пословна кореспонденција са комитентима • Израда рекламног и пропагандног материјала • Извештај о раду опште-комерцијалне службе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (46 часова) кроз симулацију рада у виртуалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују бироима за финансијско рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету,

	• распореди планиране активности опште-комерцијалне службе према приоритету реализације • прати реализацију активности опште- комерцијалне службе • сарађује са рачуноводственом и обрачунском службом • поштује кодекс понашања опште- комерцијалне службе • састави дневне и периодичне извештаје о опште-комерцијалне службе • презентује рад опште-комерцијалне службе • систематизује документацију опште- комерцијалне службе • одложи и чува документацију опште- комерцијалне службе у одговарајућим фасциклама • изврши периодичну електронску заштиту података опште-комерцијалне службе • поштује принципе економичности и ефикасности у раду опште- комерцијалне службе		као фаза подељеног рада и траје 46 часова. • Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализоввати договорене послове Приликом истраживања тржишта потенцијалних добављача наставник и ученици могу користити базу регистрованих виртуелних предузећа у Србији на сајту Сервисног центра • Наставник врши ротације ученика по службама (после 46. часа подељеног рада) како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (46 + 46 + 48 = 140).Два часа више који су предвиђени у служби плана и анализе искористити за потребне презентације и преузимање послова. • После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати сложеност послова • Наставник подстиче сарадњу опште и комерцијалне службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Ученици планирају и управљају целокупним процесом рада у служби.Врше набавку и продају основних средстава и робе. Примају, контролишу заводе и архивирају документацију. Креирају и састављају потребну документацију, и врше пословну кореспонденцију са комитентима.Састављају и

			презентују извештаје о раду.Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • прегледање документације • писани извештај • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула: **Књиговодствени послови трговинског привредног друштва**

Трајање модула: **46 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању послова књиговодствене евиденције	• планира активности књиговодствене службе користећи софтвере и друга средства за планирање • спроведе поступак контроле, сортирања и архивирања књиговодствених докумената • попуни инструменте платног промета • изврши плаћања (готовинска, безготовинска) • обави благајничке послове • примени важећи контни оквир • примени важеће законске прописе из области рачуноводства • примени рачуноводствена начела и књиговодствене принципе	• Контрола, сортирање и архивирање документације • Књиговодствена евиденција основних средстава • Књиговодствена евиденција робе у велепродаји • Књиговодствена евиденција комитената • Књиговодствена евиденција платног промета • Благајничко пословање • Књиговодствена евиденција пореза на додату вредност • Књиговодствена евиденција расхода и прихода • Усаглашавање аналитичке и синтетичке евиденције • Књига евиденције промета • Пробни биланс	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (46 часова) кроз симулацију рада у вируалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују бироима за финансијско

	• састави налоге за књижење • књижи у аналитичкој и синтетичкој евиденцији • усагласи аналитичку и синтетичку евиденцију робе, купаца и добављача • спроведе књиговодствену евиденцију набавке основних средстава и робе • спроведе књиговодствену евиденцију продаје основних средстава и робе • књижи амортизацију и друге расходе • књижи приходе • књижи зараде и исплате зарада • књижи изводе банке • књижи дневне промене благајне • књижи обрачун пореза на додату вредност • књижи вишкове и мањкове по попису (у велепродаји) • књижи нивелације цена • састави и пошаље изводе отворених ставки и опомене купцима за кашњења у плаћањима • води Књигу евиденције промета за велепродају • књижи остварену разлику у цени • провери исправност књижења • састави Пробни биланс • сарађује са комерцијалном и обрачунском службом • поштује кодекс понашања књиговодствене службе • користи информатичку	• Извештај о раду	рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада и траје 46 часа. • Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализоввати договорене послове • Наставник врши ротације ученика по службама (после 44. часа подељеног рада) како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (46 + 46+ 48 = 140).Два часа више који су предвиђени у служби плана и анализе искористити за потребне презентације и преузимање послова • После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати сложеност послова • Наставник подстиче сарадњу књиговодствене службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Ученици контролишу, сортирају и правилно одлажу књиговодствену документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу

	технологију за обављање књиговодствених послова • распореди планиране активности књиговодствене службе према приоритету реализације • прати реализацију планираних активностикњиговодствене службе • систематизује документацију књиговодствене службе • састави дневне и периодичне извештаје о раду у књиговодственој служби • презентује рад књиговодствене службе запосленима у привредном друштву • изврши периодичну електронску заштиту података књиговодствене службе • поштује принципе економичности и ефикасности у раду књиговодствене службе		докумената. Контирају на налозима за књижење и књиже на основу њих. Обављају благајничко пословање. Воде књиговедствену евидендију основних средства, робе, комитената, расхода, прихода, платног промета, ПДВ-а. При крају сваке ротације, ученици врше контролу књижења и састављају Пробни биланс. Састављају и презентују извештаје о пословању.Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • прегледање документације • писани извештај • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула: **Послови обрачуна, плана и анализе трговинског привредног друштва**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Развијање вештина организовања, обрачуна, праћења , контроле и анализе пословања	• планира активности службе обрачуна плана и анализе користећи софтвере и друга средства за планирање • спроведе поступак контроле, сортирања и архивирања документатације службе обрачуна плана и анализе • обрачуна пореза на додату вредност и попуни пореску	• Контрола, сортирање и архивирање документације • Обрачун пореза и састављање пореске пријаве • Обрачун зарада и попуњавање пријава ППОД и ППОПЈ • Обрачун остварене разлике у цени • Обрачун рачуноводствене	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:

	пријаву, • обрачуна зараде запослених • попуни пореске пријаве за порез и доприносе на зараде • обрачуна остварену разлику у цени за претходни период • обрачуна рачуноводствену амортизацију за претходни период • изради Закључни лист за претходни период • изради Биланс стања (школски ообразац) • изради Биланс успеха (школски образац) • изврши анализу на основу финансиских извештаја • предлаже мере за побољшање финансијског положаја на основу израђених показатеља • сарађује са комерцијалном и књиговодственом службом • поштује кодекс понашањаслужбе обрачуна плана и анализе • користи информатичку технологију за обављање послова службе обрачуна плана и анализе • распореди планиране активности службе обрачуна плана и анализе према приоритету реализације • прати реализацију планираних активности службе обрачуна плана и анализе	амортизације • Закључни лист • Биланс стања • Биланс успеха • Анализа финансијских извештаја • Анализа услова плаћања • Извештај о раду	• вежбе (48 часова) кроз симулацију рада у виртуалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују бироима за финансијско рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада и траје48 часова. • Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализоввати договорене послове • Наставник врши ротације ученика по службама (после 44. часа подељеног рада) како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (46 + 46 + 48 = 140).Два часа више који су предвиђени у служби плана и анализе искористити за потребне презентације и преузимање пословаПосле извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати

	• систематизује документацију службе обрачуна плана и анализе • састави дневне и периодичне извештаје о раду у службе обрачуна плана и анализе • презентује рад службе обрачуна плана и анализе запосленима у привредном друштву • изврши периодичну електронску заштиту података службе обрачуна плана и анализе • поштује принципе економичности и ефикасности у раду службе обрачуна плана и анализе		сложеност послова • Наставник подстиче сарадњу књиговодствене служба са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Ученици контролишу, сортирају и правилно одлажу документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу докумената. Обрачунавају ПДВ, остварену разлику у цени, зараде и амортизацију. Попуњавају обрасце ППППДВ, ППОПЈ и ППОД. Сатављају Закључни лист, Биланс стања, Биланс успеха. Врше анализу финансијских извештаја и предлажу мере за побољшање финансијског положаја привредног друштва. Састављају и презентују извештаје.Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • прегледање документације • писани извештај • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула:	**Блок настава**
Трајање модула:	**60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Повезивање знања и вештина стечених у виртуалном привредном друштву са пословима у привредном субјекту	• представи организациону структуру привредног субјекта • објасни начин организације рада у службама • спроведе послове набавке и продаје • спроведе послове платног промета • спроведе благајничко пословање • спроведе књиговодствену евиденцију • објасни токове кретања документације у привредном субјекту • опише пословне активности и сарадњу привредног субјекта са окружењем	• Упознавање са реалним привредним субјектом • Платни промет • Благајничко пословање • Послови са комитентима • Послови набавке и продаје • Приходи и расходи • Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Практична настава у блоку (60школских часова, односно 10 радних дана по 6 сати) **<u>Место реализације наставе</u>** • Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Блок наставу реализовати у другом полугодишту у недељи пре или након пролећног распуста, пет дана у континуитету и пет дана на крају другог полугодишта • Наставник ученицима даје задатке који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем Дневника практичне наставе наставник проверава и оцењује оствареност дефинисаних исхода • Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику Дневник практичне наставе о извршеним активностима. Које ће активности ученици реализовати зависи од послова који постоје у конкретном привредном субјекту. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици могу да презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад - пројекат

Назив модула: **Општи и комерцијални послови производно- трговинског привредног друштва**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Развијање вештина у обављању општих и комерцијалних послова производно-трговинског привредног друштва	• припреми и организује рад у општој комерцијалној служби производно – трговинског предузећа • прикупи податке са иностраног тржишта - цене, врсте робе, количине • набави робу на домаћем тржишту за извоз • изради девизни ценовник • прода увезену робу на домаћем тржишту • изради месечну евиденцију присутности производних и осталих радника–карнет • изврши ликвидатуру, завођење и прослеђивање документације везане за производно- трговинску делатност • требује материјал и ситан инвентар на основу радног налога • креира и попуни обрасце и документацију за производно - трговинске послове • обави послове рекламе и пропаганде производно - трговинског предузећа • распореди планиране активности опште комерцијалне служби	• Преглед броја радних сати проведених на раду • Набавка основних средстава • Продаја основних средстава • Набавка робе • Продаја робе • Попис робе • Нивелација продајних цена • Израда калкулација • Креирање образаца и израда документације • Пријем, контрола, завођење и слање документације • Пословна кореспонденција са комитентима • Израда рекламног и пропагандног материјала • Извештај о раду опште-комерцијалне службе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (20 часова) кроз симулацију рада у виртуалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују бироима за финансијско рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада у првом полугодишту четвртог разреда. Траје 15 недеља, што чини 60 часова рада по службама • Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби • Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и

	производно – трговинског предузећа према приоритету реализације • прати реализацију активности опште комерцијалне службе • примени важеће прописе потребне за послове опште комерцијалне службе • сарађује са рачуноводственом и спољно - трговинском службом • поштује кодекс понашањаопште комерцијалне службе • састави дневне и периодичне извештаје о раду опште комерцијалне службе • презентује рад опште комерцијалне службе • систематизује документацију опште комерцијалне службе • одложи и чува документацију опште- комерцијалне службе производно – трговинског предузећа у одговарајућим фасциклама • поштује принципе економичности и ефикасности опште-комерцијалне службе производно – трговинског предузећа		реализоввати договорене послове • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне ротације ученика по службама (после 20-тог часа подељеног рада) како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (20 часова х 3 ротације = 60 часова у првом полугодишту) • Послови ове службе обухватају и послове који су обављани у првој години учења. • После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати сложеност послова • Наставник подстиче сарадњу опште и комерцијалне службе са осталим службама • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Приликом истраживања тржишта потенцијалних добављача наставник и ученици могу користити базу регистрованих виртуелних предузећа у Србији на сајту Сервисног центра • Ученици планирају и управљају целокупним процесом рада у служби.Врше набавку робе за извоз и продају увезене робе. Примају, контролишу заводе и архивирају документацију. Креирају и састављају потребну документацију, и врше пословну кореспонденцију са комитентима.Обављају послове рекламе и пропаганде.Састављају и презентују извештаје о пословању.Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

			• прегледање документације • писани извештај • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула: **Рачуноводствени послови производно - трговинског привредног друштва**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању послова рачуноводствене евиденције производно трговинског привредног друштва	• планира активности рачуноводствене службе користећи софтвере и друга средства за планирање • спроведе поступак контроле, сортирања и архивирања књиговодствених докумената везаних за производњу и трговину • обави платни промет у земљи и иностранству • примени важеће законске прописе и контни оквир из области рачуноводства производно-трговинског привредног друштва • примени законске прописе везане за спољно-трговинске послове • контира пословне промене у налогу за књижење • књижи промене у пословним књигама • усагласи аналитичке и синтетичке евиденције	• Контрола, сортирање и архивирање документације производно-трговинског привредног друштва • Платни промет у земљи и иностранству • Књиговодствена евиденција залиха • Књиговодствена евиденција потраживања и обавеза из пословања • Књиговодствена евиденција производње • Погонски обрачунски лист • Калкулација цене коштања • Обрачун, књиговодствена евиденција и попуњавање пријаве за ПДВ • Књиговодствена евиденција расхода и прихода производно-трговинског привредног друштва • Усаглашавање аналитичке и синтетичке евиденције готових производа,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (20 часова) кроз симулацију рада у виртуалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују бироима за финансијско рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада у првом полугодишту четвртог разреда. Траје 15 недеља, што чини 60 часова рада по

	готових производа и материјала • књижи приходе и расходе производно-трговинског привредног друштва • обрачуна и књижи зараде производних и осталих радника • исплати зараде и попуни пореске пријаве за зараде производних и осталих радника • обрачуна и књижи порез на додату вредност • попуни пријаву за порез на додату вредност и исплати порез • обрачуна и књижи вишкове и мањкове готових производа и материјала по попису • књижи продају готових производа • утврди и књижи промену вредности залиха • састави и књижи погонски обрачунски лист • састави и књижи калкулацију цене коштања • води књигу евиденције прометау производно-трговинског привредног друштва • провери исправност књижења и састави Пробни биланс производно-трговинског привредног друштва	материјала, робе, комитената и основних средстава • Пробни биланс производно-трговинског привредног друштва • Извештај о раду	службама • Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби • Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализоввати договорене послове • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне ротације ученика по службама (после 20-тог часа подељеног рада) како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (20 часова x 3 ротације = 60 часова у првом полугодишту четвртог разреда) • Послови ове службе обухватају и послове који су обављани у првој години учења. • После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати сложеност послова • Послови ове службе обухватају и послове који су обављани у књиговодственој служби у претходним годинама учења. • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Наставник подстиче сарадњу рачуноводствене службе са осталим службама • Ученици контролишу, сортирају и правилно одлажу књиговодствену документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу докумената. Контирају на налозима за књижење и књиже на основу њих. Обављају послове платног промета у земљи и

	• распореди планиране активности рачуноводствене службе према приоритету реализације • сарађује са комерцијалном и спољно-трговинском службом • поштује кодекс понашањарачуноводствене службе • користи информатичку технологију за обављање рачуноводствених послова • прати реализацију планираних активности рачуноводствене службе • систематизује документацију рачуноводствене службе • састави дневне и периодичне извештаје о раду рачуноводствене службе • презентује рад рачуноводствене службе запосленима у привредном друштву • поштује принципе економичности и ефикасности рачуноводствене службе		иностранству. Воде књиговедствену евидендију увоза и извоза, робе, потраживања и обавеза, расхода, прихода, платног промета, ПДВ-а, залиха и производног процеса. При крају сваке ротације, ученици врше контролу књижења и састављају Пробни биланс. Састављају и презентују извештаје о пословању.Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • прегледање документације • писани извештај • самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула: **Спољно-трговински послови производно-трговинског привредног друштва**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине за обављање спољно- трговинских послова	• припреми и организује рад спољно-трговинске службе • примени прописе везане за спољно-трговинско пословање • спроведе поступак контроле, сортирања, завођења и архивирања докумената везаних за увоз и извоз • води кресподенцију са иностраним купцем • састави рачун за иностраног купца-invoce • отвори Контролник извоза • састави и шаље документацију за шпедитера у вези са извозним послом • изради обрачун извршеног извоза • оцени успешност извршеног извоза • састави потврду извршеног извоза • води кресподенцију са иностраним добављачем • отвори Контролник увоза • састави и шаље документацију за шпедитерау вези са увозним послом • утврди продајне цене увезене робе • састави увозну калкулацију • састави и шаље пријаву о	• Пословна кореспонденција са купцима у иностранству • Контролник извоза • Послови са шпедитером и царином приликом извоза • Обрачун и потврда извршеног извоза • Пословна кореспонденција са добављачима из иностранства • Контролник увоза • Послови са шпедитером и царином приликом увоза • Увозна калкулација • Пријава о извршеном увозу • Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања • Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуалне компаније за образовни профил финансијски администратор. У њему се налазе детаљна упуства за реализацију наставе **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (20 часова) кроз симулацију рада у виртуалном привредном друштву (4 часа у блоку) • **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују бироима за финансијско рачуноводствену обуку **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија 4 часа у континуитету, као фаза подељеног рада у првом полугодишту четвртог разреда. Траје 15 недеља, што чини 60 часова рада по службама • Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби • Служба виртуелног предузећа може успостављати

	извршеном увозу • поштује кодекс понашањаспољно-трговинске службе • сарађује са рачуноводственом и комерцијалном службом • распореди планиране активности спољнотрговинске службе према приоритету реализације • користи информатичку технологију за обављање послова увоза и извоза • прати реализацију планираних активности спољнотрговинске службе • систематизује документацију увозно- извозне службе • састави дневне и периодичне извештаје о раду у спољнотрговинске службе • презентује рад спољнотрговинске службе запосленима у привредном друштву • изврши периодичну електронску заштиту података спољнотрговинске службе • поштује принципе економичности и ефикасности спољнотрговинске службе		контакте са другим виртуелним предузећима и реализоввати договорене послове • При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика • Наставник врши правилне ротације ученика по службама (после 20-тог часа подељеног рада) како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (20 часова х 3 ротације = 60 часова у првом полугодишту четвртог разреда) • Послови ове службе обухватају и послове који су обављани у првој години учења. • После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати сложеност послова • У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова • Наставник подстиче сарадњу увозно- извозне службе са осталим службама • Ученици контролишу, сортирају и правилно одлажу увозно- извозну документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу докумената. Врше пословну кореспонденцију са иностраним партнерима. Састављају документацију и обрачуне за увозно- извозне послове. Састављају и презентују извештаје о пословању.Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • прегледање документације • писани извештај

			• самостални практични рад • посматрање индивидуалног и тимског рада • презентација

Назив модула: **Годишње извештавање**
Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештина и рутине у обављању послова везаних за завршни рачун производно-трговинског предузећа	• састави извод из аналитичке евиденције (купаца, добављача, робе, готових производа, материјала) • усагласи аналитичке са синтетичком евиденцијом • састави и пошаље изводе отворених ставки • обрачуна остварену разлику у цени и остварени пдв у виртуалној компанији • попише средства и утврди евентуалне разлике • сведе књиговодствено на стварно стање • састави коначан обрачун амортизације • изврши обрачун пореске амортизације • састави извештај погонског књиговодства о стању залиха • прокњижи промену залиха готових производа • састави Закључни лист производно-трговинског предузећа • састави Порески биланс производно-трговинског предузећа • састави Биланс стања производно-трговинског предузећа • састави Биланс успеха производно-трговинског предузећа • производно-трговинског предузећа	• Предзакључна књижења - усаглашавање аналитичке и синтетичке евиденције - попуњавање и слање ИОС-а - обрачун остварене разлике у цени и оствареног пдв-а - књижење разлика по попису - коначни обрачун амортизације - обрачун пореске амортизације - извештај погонског књиговодства о стању залиха • Закључни лист • Порески биланс • Биланс стања • Биланс успеха • Књижење финансијског резултата и затварање пословних књига	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (34 часа) кроз симулацију рада у вируалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 4 часа у континуитету • Сви импулси потребни ученицима налазе се у пословним књигама виртуалне компаније • Због обимне документације коју треба припремити за сваког ученика препорука је да се послови поделе и одраде по групама. Свака група о извршеним пословима обавештава остале групе путем презентације. • Приликом састављања финансијских извештаја користии оргиналне обрасце • Обрачунски период је целокупно пословање виртуалне компаније **<u>Оцењивање</u>**

	• прокњижи финансијски резултат производно-трговинског предузећа • затвори пословне књиге производно-трговинског предузећа		Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад - пројекат

Назив модула: **Коришћење програма за књиговодствене послове**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање вештине и рутине за коришћење књиговодственог програма	• користи одговарајући програм за књиговодство • припреми финансијске извештаје помоћу програма за књиговодство • процени предности електронске обраде података	• Унос свих података финансијског књиговодства у одговарајући софтвер • Штампање Закључног листа из програма • Упоређивање програмског и ручно израђеног Закључног листа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (30 часова) кроз симулацију рада у вируалном привредном друштву (4 часа у блоку) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 4 часа у континуитету • Сви импулси потребни ученицима налазе се у налозима за књижење из претходног периода **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад – пројекат • презентација

Назив модула: **Блок настава**

Трајање модула: **90 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања и вештина на пословима финансијског извештавања	• Учествују у састављању пореских извештаја • саставља финансијске извештаје • спроведе попис • сагледа токове кретања увозно извозне документације • учествује у пословима рекламе и пропаганде • евидентира пословне промена у књиговодству	• Порески извештаји • Финансијски извештаји • Пописивање имовине • Послови рекламе и пропаганде • Увозно- извозна документација • Књиговодствена евиденција	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Практична настава у блоку (90 школских часова, односно 15 радних дана по 6 сати) **<u>Место реализације наставе</u>** • Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за обуку (виртуелно предузеће) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Блок наставу реализовати при крају првог полугодишта и средином другог полугодишта пре пролећног распуста и на крају другог полугодишта по 5 дана у континуитету • По могућности Блок наставу реализовати у привреним субјектима. • Наставник ученицима даје задатке који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем урађених задатка наставник проверава оствареност дефинисаних исхода • Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику извештаје у писаној форми о извршеним активностима. Које ће од активности бити реализоване зависиће и од послова који се обављају у привредном субјекту. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

			• активност на блок настави • праћење практичног рада • самостални практични рад - пројекат

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Принципи економије
- Пословна економија
- Канцеларијско пословање
- Право
- Рачуноводство
- Финансијско пословање
- Рачунарство иинформатика
- Пословна информатика
- Предузетништво
- Статистика
- Јавне финансије
- Математика
- Страни језик
- Ревизија

ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ

9. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања о значају улоге државе у алокацији дохотка
- Стицање потребних знања о предмету и значају јавних финансија

- Стицање потребних знања о природи и карактеру јавних расхода
- Стицање потребних знања о природи и карактеру јавних прихода
- Стицање потребних знања о буџету
- Формирање ставова и система вредности које допринесе развоју реалног односа према новцу и формирању буџета
- Стицање компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој
-Развијање самосталности у раду стварањем услова за практичну активност ученика

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у јавне финансије	8	
2.	Јавни расходи	20	
3.	Јавни приходи	30	
4.	Буџет	12	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у јавне финансије**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о појму, предмету и значају јавних финансија	• дефинише појам јавних финансија • објасни настанак јавних финансија као самосталне научне дисциплине • наведе предмет анализе јавних финансија у савременој држави • разликује специфичне институције јавних финансија	• Појам јавних финансија као самосталне научне дисциплине • Предмет јавних финансија • Јавне финансије и друге економске дисциплине • Савремене јавне финансије и активности државе • Институције јавних финансија	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава

			• Ученикеупознати са основним појмовима везаним за јавне финансије. • Наводити емпиријске примери стања и тенденција у јавним финансијама Републике Србије и других земаља, коришћењем публикација министарстава финансија и националних статистичких завода. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Јавни расходи**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о природи и карактеру јавних расхода	• дефинише јавне расходе • наведе разлоге државне интервенције и присуства јавног сектора • дефинише добра • разликује добра • наведе структуру и ефекте јавних расхода • класификује јавне расходе • објасни облике државне интервенције преко јавних расхода • објасни разлоге и ефекте јавних расхода у области образовања • објасни разлоге и ефекте јавних	• Појам јавних расхода • Јавни расходи, јавни сектор и јавна добра • Појам добара • Врсте добара • Карактеристике јавних добара • Ефикасно обезбеђивање јавних добара • Структура јавних расхода • Ефекти јавних расхода • Класификација јавних расхода – GFS класификација према методологији ММФ-а • Функционална и економска	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за јавне расходе.

	расхода у области здравства • објасни разлоге и ефекте јавних расхода у области социјалне заштите	класификација јавних расхода • Облици државне интервенције преко јавних расхода • Јавни расходи за образовање • Билансни значај јавних расхода за образовање • Разлози за државну интервенцију у образовању • Облици државне интервенције у образовању • Издаци за образовање у Републици Србији • Јавни расходи за здравствену заштиту – билансни значај и специфичности • Разлози раста трошкова (расхода) здравствене заштите • Основе система јавне здравствене заштите у Републици Србији • Јавно пензијско осигурање – билансна релевантност, стање и тенденције • Системи финансирања пензија • Пензијски систем у Републици Србији • Јавни расходи за социјалну заштиту у Републици Србији – билансни значај и специфичности	• Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области јавних расхода Републике Србије и других земаља, коришћењем публикација министарстава финансија и националних статистичких завода. • Симулација радних ситуација где се појављују ефекти јавних расхода у различитим областима. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Јавни приходи**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о природи и карактеру јавних прихода	• дефинише јавне приходе • објасни суштину јавних прихода • класификује јавне приходе • дефинише појам пореза • наведе карактеристике пореза • објасни расподелу пореског терета • наведе критеријуме за оцењивање пореских система – ефикасност и правичност • разликује елементе пореза – пореску терминологију • наведе циљеве опорезивања • наведе врсте пореза • дефинише доходак • наведе основне облике пореза на доходак грађана • наведе карактеристике пореза на доходак грађана у Републици Србији • наведе предмете опорезивања • обрачуна порез на доходак грађана (порез на зараде) • попуни пореску пријаву о обрачунатим и плаћеним порезима и доприносима на зараде • наведе разлоге за опорезивање добити предузећа • наведе карактеристике пореза на добит у Републици Србији • разликује елементе пореза на добит • објасни значај пореског биланса • састави порески биланс • обрачуна висину пореске обавезе на	• Појам и суштина јавних прихода • Класификације јавних прихода • Појам и карактеристике пореза • Законска и економска расподела пореског терета • Ефикасно и правично опорезивање • Елементи пореза – пореска терминологија • Циљеви опорезивања • Врсте пореза • **Опорезивање дохотка** • Појам дохотка • Порез на доходак грађана • Основни облици пореза на доходак грађана • Порез на доходак грађана у Републици Србији • Елементи опорезивих прихода • Предмет опорезивања (Зараде; Приходи од ауторских права, интелектуалне својине и сл.; Приходи од пољопривреде и шумарства; Приходи од самосталне делатности; Приходи од капитала; Приходи од непокретности; Капитални добици; Остали приходи) • Порески обвезник (физичка лица – резиденти и нерезиденти Србије) • Пореске стопе • **Порез на добит предузећа** • Разлози за опорезивање добити	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (30часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава. • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за јавне приходе. • Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области јавних прихода Републике Србије и других земаља, коришћењем публикација министарстава финансија и националних статистичких завода. . Практични примери опорезивања правних и физичких лица уз употребу образаца. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

	основу пореског биланса • попуни пореску пријаву на основу пореског биланса • разликује порез на потрошњу и порез на доходак • наведе основне облике пореза на потрошњу • дефинише порез на додату вредност • разликује врсте пореза на додату вредност • објасни значај пореза на додату вредност као најиздашнијег пореског прихода у Републици Србији • разликује елементе пореза на додату вредност • класификује пореске обвезнике према роковима плаћања пореза на додату вредност • попуни пореску пријаву • објасни теоријске аспекте пореза на имовину • наведе карактеристике пореза на имовину у Републици Србији • разликује порез на имовину у статици и динамици • разликује елементе пореза на имовину • обрачуна порез на имовину за различите пореске обвезнике • попуни пријаву за порез на имовину различитих пореских обвезника • наведе остале облике јавних прихода	предузећа • Порез на добит предузећа у Републици Србији • Елементи пореза на добит • Порески обвезници (друштва капитала - резиденти и нерезиденти Републике Србије) • Пореска основица – порески биланс • Пореска стопа • Пореске олакшице • **Порези на потрошњу** • Порези на потрошњу и порези на доходак • Основни облици пореза на потрошњу • Општи порези на потрошњу • Селективни порез на промет у малопродаји (акцизе) • Порез на додату вредност (ПДВ) – појам и врсте • ПДВ у Србији • Елементи ПДВ • Обрачунски период, рокови плаћања и повраћај ПДВ • Акцизе у Републици у Србији • **Порез на имовину** • Порез на имовину – теоријски аспекти • Порез на имовину у Републици Србији • Порез на имовину у статици • Порез на имовину у динамици • Елементи пореза • Остали облици јавних прихода • Царине, таксе, накнаде и доприноси	

Назив модула: **Буџет**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање потребних знања о буџету и буџетском систему	• дефинише буџет као институцију јавних финансија • наведе функције буџета • наведе буџетска начела • наведе законски оквир за буџетски систем у Републици Србији • разликује функције трезора • опише поступак доношења и извршења буџета у Републици Србији • наведе структуру државног буџета Републике Србије • објасни структуру државног буџета Републике Србије	• Појам буџета као институције јавних финансија • Функција буџета • Буџетска начела • Буџетски систем у Републици Србији • Законски оквир • Трезор – појам и функције • Поступак доношења и извршења буџета • Буџетска контрола • Структура државног буџета	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (12 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава . • Ученикеупознати са основним појмовима везаним за буџет. • Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области јавних расхода и јавних прихода Републике Србије, коришћењем публикација Министарства финансија, Народне банке Србије и Републичког завода за статистику. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

1. Рачуноводство
2. Пословна економија
3. Финансијско пословање
4. Принципи економије
5. Финансијско–рачуноводствена обука
6. Право, Национална економија

НАЦИОНАЛНА ЕКОНОМИЈА

10. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања о привредном развоју
- Стицање знања о економским показатељима привредног развоја
- Стицање основних знања о привредном систему и економској политици
- Стицање знања о облицима, разлозима и ефектима интеграција светске привреде
- Стицање знања о одрживом развоју Републике Србије
- Повезивање добијених знања са осталим стручним предметима

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: Трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Привредни развој	22	
2.	Привредни систем и економска политика	12	
3.	Интеграција светске привреде	12	
4.	Одржив развој Републике Србије	24	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Привредни развој**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о привредном развоју • Стицање основних знања о економским показатељима	• дефинише националну економију • објасни предмет изучавања националне економије • дефинише националну економију као примењену макроекономску дисциплину • објасни однос макро и микро економских дисциплина • разликује привредни раст и развој • дефинише концепт одрживог развоја • објасни концепт одрживог развоја • класификује факторе привредног развоја • објашњава факторе привредног развоја • наведе индикаторе привредног развоја • разликује основне економске показатеље • објасни појам „Бруто домаћи производ (БДП)“ • дефинише бруто национални доходак • дефинише бруто национални расположиви доходак • наведе остале економске показатеље • наведе структуру БДП-а у тросекторском моделу • дефинише економски састав становништва као економски показатељ	• Појам националне економије • Предмет националне економије • Национална економија као примењена макроекономска дисциплина • Однос макро и микро економских дисциплина • Привредни раст и развој • Еволуција теорије привредног развоја („од раста ка одрживом развоју“) • Концепт одрживог развоја • Фактори привредног развоја – појам и врсте • Индикатори привредног развоја • **Основни економски показатељи** • Бруто домаћи производ (БДП) • БДП по глави становника • Бруто национални доходак • Бруто национални расположиви доходак • **Остали економски показатељи** • Структура извора БДП-а у тросекторском моделу • Економски састав становништва • Обим и структура робне размене с иностранством • Степен запослености • **Остали индикатори привредног развоја (социјални индикатори, еколошки индикатори)** • Индекс људског развоја (ХДИ)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (**22 часа**) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

	• дефинише обим и структуру робне размене с иностранством као економски показатељ • укаже на значај степена запослености као економског показатеља • наведе остале индикаторе привредног развоја • опише остале индикаторе привредног развоја • објасни индекс људског развоја		

Назив модула: **Привредни систем и економска политика**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о привредном систему и економској политици	• објасни појам привредног система • наведе елементе привредног система • објасни институције и организације као елементе привредног система • доведе у везу привредни систем и економску политику • наведе кључне макроекономске циљеве • наведе врсте економске политике • доведе у везу привредни систем и промене у привредном систему • дефинише појам „транзиција“ • објасни реформу привредног система у транзиционом	• Појам привредног система • Елементи привредног система • Институције и организације • Привредни систем и економска политика • Кључни макроекономски циљеви • Врсте економске политике • Веза економске политике и привредног раста • Нормативни и реални привредни систем • Реформа привредног система у транзиционом периоду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (1**2 часова**) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и

	периоду		Привредне коморе Србије **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

Назив модула: **Интеграција светске привреде**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о облицима, разлозима и ефектима интеграција светске привреде	• дефинише економске интеграције • наведе разлоге економских интеграција • наведе потенцијалне (могуће) ефекте економских интеграција • опише шансе глобализације • идентификује ризике глобализације • дефинише СТО-у • наведе функције СТО • наведе међународне финансијске организације • објасни улогу међународних финансијских организација • наведе регионална партнерства • објасни најсложенији облик интеграције – Европску унију	• Појам економских интеграција • Разлози економских интеграција • Потенцијални (могући) ефекти економских интеграција • Глобална и регионална партнерства • Шансе глобализације • Ризици глобализације • Међународни споразуми и Светска трговинска организација (СТО) • Међународне финансијске организације • Регионална партнерства • Европска унија као регионални лидер	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (1**2 часова**) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије

			<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

Назив модула: **Одржив развој Републике Србије**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о одрживом развоју Републике Србије	• наведе карактеристике привредног развоја Републике Србије у XXI веку • доведе у везу историјско наслеђе и привредни развој • анализира индикаторе макроекономских кретања у периоду 2000-2010. • наведе структуру извора БДП-а у периоду 2000-2010. • анализира спољнотрговинске и финансијске токове у периоду 2000-2010. • објасни предности, слабости, шансе и претње за одржив развој Републике Србије • идентификује националне приоритете одрживог развоја • наведе стубове одрживог развоја • објасни одржив развој привреде • објасни одржив развој друштва	• **Привредни развој Републике Србије у XXI веку** • Историјско наслеђе • Индикатори макроекономских кретања у периоду 2000-2010. • Структура извора БДП-а у периоду 2000-2010. • Спољнотрговински и финансијски токови у периоду 2000-2010. • Предности, слабости, шансе и претње за одржив развој Републике Србије • Национални приоритети одрживог развоја • **Стубови одрживог развоја** • Одржив развој привреде • Одржив развој друштва • Заштита животне средине – рационално располагање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (**24 часа**) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **<u>Оцењивање</u>**

	• доведе у везу одржив развој и заштиту животне средине (рационално располагање природним ресурсима) • доведе у везу избор економских политика и одрживог развоја економије • објасни нужност (потребу) реструктурирања привреде Републике Србије • објасни нужност (потребу) реиндустрализације • наведе потенцијале за развој пољопривреде • доведе у везу значај инфраструктурних приоритета (енергетика и саобраћај) и одрживог развоја економије • објасни значај образовања за одржив економски развој. • доведе у везу информационе технологије, економију знања и одрживи економски развој • доведе у везу научно-технолошке политике и одрживи развој економије • наведе друштвене услове одрживог развоја • анализира популациону политику као услов одрживог развоја • доведе у везу социјалну сигурност, смањење сиромаштва са друштвени условима одрживог развоја • објасни спровођење стратегије одрживог развоја	природним ресурсима • **Одржив развој економије** • Избор економских политика • Реструктурирање привреде Републике Србије • Реиндустрализација • Потенцијал за развој пољопривреде • Инфраструктурни приоритети – енергетика и саобраћај • Образовање • Информационе технологије и економија знања • Одрживост научно-технолошке политике • Регионални развој • Спољнотрговинска политика • **Друштвени услови одрживог развоја** • Популациона политика • Социјална сигурност • Смањење сиромаштва • **Спровођење стратегије одрживог развоја** • Изабрани индикатори одрживог развоја (Гини коефицијент, БДП по глави становника, унутрашњи и спољни дуг)	Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање • тестови знања • домаћи задатак • активност на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Принципи економије
- Пословна економија
- Предузетништво, Јавне финансије, Финансијско пословање

СТАТИСТИКА

11. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV		93				93

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима
- Стицање основних знања о прикупљању, сређивању, обради и приказивању података
- Стицање основних знања о мерама централне тенденције и мерама дисперзије, као и могућностима њихове примене
- Стицање основних знања о простој линераној регресији и корелацији
- Стицање основних знања о индексним бројевима и анализи временских серија
- Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима
- Повезивање добијених знања и вештина са осталим стручним предметима

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у статистику		9
2.	Дескриптивна статистика		33
3.	Проста линеарна регресија и корелација		21
4.	Индексни бројеви и анализа временских серија		30

5. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у статистику**
Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима	• дефинише појам „статистика“ • наведе предмет статистичког истраживања • наведе области статистике • дефинише основни скуп • дефинише узорак • објасни значење јединице посматрања • објасни значење појма „променљива“ • објасни значење појма „податак“ • разликује структурне и временске серије • наведе изворе података	• Статистика – појам • Предмет статистичког истраживања • Области статистике: дескриптивна статистика и статистичко закључивање • Основни скуп и узорак • Основни појмови у статистици: јединица посматрања, променљива и податак • Структурне и временске серије • Извори података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (9 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Ученикеупознати са основним појмовима *основни скуп, узорак, попис, анкета* наводећи адекватне емпиријске примере. • Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата • Наводити примере података из интерних и екстерних извора • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању).

			<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Дескриптивна статистика**
Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о прикупљању, сређивању, обради и приказивању података • Стицање основних знања о мерама централне тенденције и мерама дисперзије, као и могућностима њихове примене	• доведе у везу прикупљање, сређивање и обраду података • дефинише циљ истраживања • наведе врсте мерних скала • наведе методе прикупљања података • објасни различите методе прикупљања података • разликује серије структуре и временске серије • направи одговарајуће статистичке табеле у функцији статистичког истраживања • илуструје графички посматрану појаву у правоугаоном координатном систему коришћењем софтвера • илуструје графички посматрану појаву у поларном координатном систему	• Прикупљање, сређивање и обрада података • Циљ истраживања • Мерне скале • Методи прикупљања података (попис, извештај, узорак, сређивање и обрада) • Приказивање података (серије структуре и временске серије) • Табеларно приказивање података • Графичко приказивање података (у правоугаоном координатном систему, у поларном координатном систему, у ван координатном систему) • Дескриптивне мере • Мере централне тенденције негруписаних података • Аритметичка средина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (33 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Ученикеупознати са основним појмовима *основни скуп, узорак, попис, анкета* наводећи адекватне емпиријске

	коришћењем софтвера • илуструје графички посматрану појаву у ван координатном систему коришћењем софтвера • одредити адекватну врсту графичког приказа за презентацију различитих резултата статистичког истраживања • наведе мере централне тенденције негруписних података • дефинише аритметичку средину негруписаних података • дефинише медијану као меру централне тенденције • дефинише модус као меру централне тенденције • доведе у везу однос између аритметичке средине, медијане и модуса • наведе мере дисперзије негруписаних података • дефинише интервал варијације • дефинише варијансу • дефинише стандардну девијацију • објасни аритметичку средину, варијансу и стандардну девијацију груписаних података • дефинише геометријску средину • дефинише хармонијску средину	• Медијана • Модус • Односи између аритметичке средине, медијане и модуса • Мере дисперзије негруписаних података • Интервал варијације • Варијанса • Стандардна девијација • Аритметичке средина, варијанса и стандардна девијација груписаних података • Геометријска средина • Хармонијска средина	примере. • Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата • Наводити примере података из интерних и екстерних извора • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). • Модул структурисати на начин да се одређени број часова подели на више појединачних тема које су везане за фазе статистичког истраживања. Други део модула реализовати као пројекат да би се знање ученика систематизовало. • Ученици у групама решавају задати пројекат тако што спроводе статистичко истраживање на задату тему. На крају пројекта ученици презентују и анализирају своје резултате. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

	• израчуна мере централне тенденције коришћењем софтвера • израчуна мере дисперзије коришћењем софтвера • анализира на конкретним примерима израчунате мере централне тенденције и мере дисперзије		

Назив модула: **Проста линеарна регресија и корелација**
Трајање модула: **21 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о простој линераној регресији и корелацији	• наведе циљеве регресионе и корелационе анализе • дефинише појам регресије, односно линеарног регресионог модела • дефинише дијаграм распршености (растурања) • објасни метод најмањих квадрата • наведе могућности примене просте линеране регресије • дефинише стандардну грешку регресије • дефинише коефицијент детерминације • дефинише линеарну корелацију • дефинише коефицијент просте линеарне корелације	• Циљеви регресионе и корелационе анализе • Проста линеарна регресија • Дијаграм распршености (растурања) • Оцењивање: Метод најмањих квадрата • Примена просте линеарне регресије • Стандардна грешка регресије • Коефицијент детерминације • Проста линеарна корелација • Коефицијент просте линеарне корелације • Употреба простог линераног регресионог модела	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (21 час) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме

	• анализира на конкретном примеру употребу простог линераног регресионог модела коришћењем софтвера		• Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

Назив модула: **Индексни бројеви и анализа временских серија**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о индексним бројевима и анализи временских серија • Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима	• дефинише појам „индексни бројеви“ • разликује врсте индексних бројева • дефинише индивидуалне индексе • израчуна индивидуалне индексе коришћењем софтвера • анализира на конкретним примерима израчунате индивидуалне индексе • дефинише групне индексе • разликује методе конструкције групних индекса • израчуна групне *индексе методом агрегата* коришћењем софтвера	• Индексни бројеви – појам и врсте • Индивидуални индекси • Израчунавање индивидуалних индекса • Групни индекси • Метод агрегата и метод просечних односа • **Примена индексних бројева** • Индекс зарада • Индекс продуктивности рада • **Анализа временских серија** • Тренд компонента • Линеарни тренд • Експоненцијални тренд • Сезонска компонента • Мерење сезонских варијација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе**

	• израчуна групне индексе *методом просечних цена* коришћењем софтвера • израчуна индексе зарада на конкретним примерима коришћењем софтвера • израчуна индексе продуктивности рада на конкретним примерима коришћењем софтвера • анализира израчунате резултате индекса зарада и индекса продуктивности • објасни анализу временских серија • дефинише појам „тренд компонета“ • дефинише појам „линеарни тренд“ • дефинише појам „експоненцијални тренд“ • дефинише појам „сезонска компонента“ • разликује методе мерења сезонских варијација		• Сви исходи се реализују кроз трочас • Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе • Користити презентације • Користити шеме • Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест • домаћи задатак • активност на часу • праћење практичног рада • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Рачуноводство
- Финансијско рачуноводствена обука
- Предузетништво
- Пословна економија
- Рачунарство и информатика
- Пословна информатика
- Јавне финансије
- Математика

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Назив предмета: **ПРЕДУЗЕТНИШТВО**

Годишњи фонд часова: **62 часа**

Разред: **Четврти**

Циљеви предмета

1. Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања;
2. Развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим;
3. Развијање пословног и предузетничког начина мишљења;
4. Развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној орјентацији;
5. Оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и самозапошљавање);
6. Оспособљавање за израду једноставног плана пословања мале фирме;
7. Мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу;
8. Развијање основе за континуирано учење;
9. Развијање одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Предузетништво и предузетник	• Разумевање појма и значаја предузетништва; • Препознавање особености предузетника.	• наведе адекватне примере предузетништва из локалног окружења; • наведе карактеристике предузетника; • објасни значај мотивационих фактора у предузетништву; • доведе у однос појмове иновативнност, предузимљивост и предузетништво; • препозна различите начине отпочињања посла у локалној заједници.	• Појам, развој и значај предузетништва; • Профил и карактеристике успешног предузетника; • Мотиви предузетника; • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција.	• На уводном часу ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања/ обавезом ученика да у току наставе редовно формирају радну свеску Реализација наставе: **Вежбе (62 часова)** • **Методе рада:** Радионичарски (све интерактивне методе рада) • **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (2 наставника) • **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Препоруке за реализацију наставе** ▪ **Предузетништво и**

				предузетник: Дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима или посета успешном предузетнику;
Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план	• Развијање способности за уочавање, формулисање и процену; пословних идеја • Упознавање ученика са елементима маркетинг плана; • Развијање смисла за тимски рад.	• примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; • препозна садржај и значајбизнис плана; • истражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност; • прикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију • развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања; • самостално изради маркетинг плана у припреми бизнис плана; • презентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана.	• Трагање за пословним идејама; • Процена пословних могућности за нови пословни подухват; • SWOTанализа; • Структура бизнис плана и маркетинг плана као његовог дела; • Елементи маркетинг микса (5П) – (производ/услуга, цена, канали дистрибуције, промоција, личност); • Рад на терену- истраживање тржишта; • Презентација маркетинг плана за одабрану бизнис идеју.	▪ **Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план:** Користити олују идеја и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном смишљању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не инсистирати на томе.Ученици се дела на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту.

	• Упознавање	• наведе особине успешног менаџера;	• Менаџмент функције	

Управљање и организација, правни оквир за оснивање и функционисање делатности	ученика са суштином основних менаџмент функција и вештина; • Упознавање ученика са специфичностима управљања производњом/услугама и људским ресурсима; • Упознавање ученика са значајем коришћења информационих технологија за савремено пословање; • Давање основних упутстава где доћи до неопходних информација.	• објасни основе менаџмента услуга/производње; • објасни на једноставном примеру појам и врсте трошкова, цену коштања и инвестиције; • израчуна праг рентабилности на једноставном примеру; • објасни значај производног плана и изради производни план за сопствену бизнис идеју у најједноставнијем облику (самостално или уз помоћ наставника); • увиђа значај планирања и одабира људских ресурса за потребе организације; • користи гантограм; • објасни значај информационих технологија за савремено пословање; • схвати важност непрекидног иновирања производа или услуга; • изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности; • изради и презентује организациони план за сопствену бизмис идеју; • самостално сачини или попуни основну пословну документацију.	(планирање, организовање, вођење и контрола); • Појам и врсте трошкова, цена коштања; • Инвестиције; • Преломна тачка рентабилности; • Менаџмент производње - управљање производним процесом/услугом; • Управљање људским ресурсима; • Управљање временом; • Инжењеринг вредности; • Информационе технологије у пословању; • Правни аспект покретања бизниса.	▪ **Управљање и организација:** ▪ Препоручене садржаје по темама ученик савладава на једноставним примерима уз помоћ наставника ▪ **Методе рада :** Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија ▪ Давати упутстава ученицима где и како да дођу до неопходних информација. Користити сајтове за прикупљање информација (www.apr.gov.rs. , www.sme.gov.rs. и други). ▪ Основна пословна документација: CV, молба, жалба, извештај, записник... ▪ Посета социјалним партнерима на локалном нивоу (општина, филијале Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој малих и средњих предузећа и сл.)

Економија пословања, финасијски план	• Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану; • Препознавање профита/добити као основног мотива пословања; • Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа.	• састави биланс стања на најједноставнијем примеру; • састави биланс успеха и утврди пословни резултат на најједноставнијем примеру; • направи разлику између прихода и расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране на најједноставнијем примеру; • наведе могуће начине финансирања сопствене делатности; • се информише у одговарајућим институцијама о свим релевантним питањима од значаја за покретање бизниса; • идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа; • састави финансијски план за сопствену бизнис идеју самостално или уз помоћ наставника; • презентује финансијски план за своју бизнис идеју.	• Биланс стања; • Биланс успеха; • Биланс токова готовине (cash flow); • Извори финансирања; • Институције и инфраструктура за подршку предузетништву; • Припрема и презентација финансијског плана.	**Економија пословања, финасијски план** ▪ Користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања. ▪ Користити **<u>најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса успеха ибиланса новчаних токова.</u>** ▪ Обрадити садржај на најједноставнијим примерима из праксе ▪ **Методе рада :** Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија
Ученички пројект-презентација пословног плана	• Оспособити ученика да разуме и доведе у везу све делове бизнис плана; • Оспособљавање ученика у вештинама презентације бизнис плана	• самостално или уз помоћ наставника да повеже све урађене делове бизнис плана; • изради коначан (једноставан) бизнис план за сопствену бизнис идеју; • презентује бизнис план у оквиру јавног часа из предмета предузетништво.	• Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; • Презентација појединачних/групних бизнис планова и дискусија.	**Ученички пројект-презентација пословног плана:** Позвати на јавни час успешног предузетника, представнике школе, локалне самоуправе и банака за процену реалности и иновативности бизнис плана. Према могућности наградити најбоље радове. У презентацији користити сва расположива средства за визуализацију а посебно презентацију у powerpoint–у.

				<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 20. активност ученика на часу 21. редовност и прегледност радне свеске 22. домаће задатке 23. тестове знања 24. израду практичних радова (маркетинг,организационо-производни и финансијски план) 25. израду коначне верзије бизнис плана 26. презентацију **<u>Оквирни број часова по темама</u>** ▪ Предузетништво и предузетник **8 часова вежби** ▪ Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план **16 часова вежби** ▪ Управљање и организација **20 часова вежби** ▪ Економија пословања **10 часова вежби** ▪ Ученички пројект – презентација пословног плана **8 часова вежби**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

1. Сви стручни предмети

РЕВИЗИЈА

12. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	62					62

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања о појму, улози и значају ревизије
- Стицање основних знања о појмовима интерне контроле и интерне ревизије
- Стицање основних знања о процесу ревизије

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у ревизију	12	
2.	Интерна контрола и интерна ревизија	12	
3.	Процес ревизије	38	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у ревизију**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о појму, улози и значају ревизије	• разликује рачуноводство и ревизију • дефинише ревизију • наведе основну улогу и значај ревизије • разликује врсте ревизије • наведе сврху и циљеве ревизије • објасни значај рачуноводствених и ревизијских стандарда • дефинише појам ревизор • наведе врсте ревизора • разликује звања ревизора • наведе најпознатије ревизорске куће у свету и у Републици Србији • укаже на значај етике за рачуновође и ревизоре	• Рачуноводство и ревизија • Ревизија – појам • Ревизија – основна улога, значај и врсте • Сврха и циљеви ревизије • Рачуноводствени и ревизијски стандарди • Ревизор – појам и врсте • Звања ревизора • Ревизорске куће (фирме) • Етика за рачуновође и ревизоре	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се организује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученикеупознати са основним појмовима везаним за ревизију. Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области ревизије у Републици Србији и у другим земаља. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

азив модула: **Интерна контрола и интерна ревизија**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
○ Стицање основних знања о појмовима интерне контроле и интерне ревизије	• дефинише интерне контроле • наведе значај интерне контроле • разликује врсте интерне контроле • наведе компоненте интерне контроле • дефинише интерну ревизију • наведе функције интерне ревизије • објасни однос између интерне ревизије и интерне контроле • објасни улогу (посао) интерне ревизије у предузећу	• Интерна контрола – појам, значај и врсте • Компоненте интерне контроле (контролно окружење, процена ризика, контролне активности, информација и комуникација, надгледање и праћење) • Интерна ревизија – појам и функције • Однос између интерне ревизије и интерне контроле • Улога (посао) интерне ревизије у предузећу	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се организује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученикеупознати са основним појмовима везаним за интерну контролу и интерну ревизију. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Процес ревизије**
Трајање модула: **38 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање основних знања о процесу ревизије	• објасни шта за ревизора значи прихватање клијента • наведе услове ангажовања ревизора	• Прихватање клијента – прва фаза процеса ревизије • Услови ангажовања ревизора	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања.

	• објасни циљ ревизијског ангажовања • објасни поступак планирања ревизијског ангажмана • дефинише ревизијске доказе • објасни ревизијске доказе и документовања као фазе процеса ревизије • наведе врсте ревизијских доказа • објасни процедуре ревизије као упутства ревизорима • дефинише ревизијски узорак • објасни избор и величину ревизијског узорка • дефинише убедљивост и поузданост ревизијских доказа • дефинише радна документа ревизије • разликује радну документацију ревизије • објасни како се завршава ревизија • наведе врсте (типове) ревизијских извештаја • наведе делове ревизијских извештаја	• Циљ ревизијског ангажмана – фаза процеса ревизије • Поступак планирања ревизијског ангажмана • Ревизијски докази и документовања – фаза процеса ревизије • Ревизијски доказ – врсте и довољност • Процедуре ревизије као упутства ревизорима • Узорак – избор и величина • Убедљивост и поузданост ревизијских доказа • Радна документа • Извештаји ревизије – завршетак процеса ревизије • Врсте извештаја ревизије • Делови извештаја ревизије • Наслов извештаја • Адреса извештаја ревизије • Уводни параграф • Параграф о делокругу рада • Мишљење • Назив предузећа • Датум у извештају ревизије • Емпиријски аспекти ревизије	**Место реализације наставе** Настава се организује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученикеупознати са основним појмовима везаним за процес ревизије. Наводити емпиријске примере извршене ревизије у различитим привредним друштвима, имајући у виду радне компетенције ученика. Користити реалне извештаје о извршеној ревизији доступне на интернету и заједно са ученицима изводити закључке о истим. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • усмено излагање • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Рачуноводство
- Пословна економија, Финансијско пословање
- Принципи економије
- Финансијско–рачуноводствена обука
- Право
- Национална економија

3.3.5. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**ПОСЛОВНИ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред**:**	**трећи**

Циљ предмета:

1. Усвајање знања из страног језика и јачање самопоуздања код ученика да у усменој и писаној комуникацији користи језик и да се компетентно и самосвесно споразумева са људима из других земаља.
2. Оспособљавање ученика да упозна језик струке у оноликој мери која му омогућава да користи страни језик ради вођења пословне комуникације, праћења новина у струци и ширењу пословних веза

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУТРЕЋЕГРАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским стручним темама • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/ разговора	ТЕМЕ (Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика) • Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје • Примена информационих технологија у домену струке	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на Забрану	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности

		• Вођење евиденције и документације у администрацији • Праћење новина у области међународних правно-административних послова • Примене међународних стандарда и законске реуглативе • Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА • Начини преговарања • Истраживање тржишта • Иновације у послу • Конкуренција	14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	• наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме текстове блиске струци (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише пословно писмо према одређеном моделу различите садржине • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама на послу	• Продаја на велико и на мало Напомена: Језички садржаји су идентични као и за опште-образовни предмет СТРАНИ ЈЕЗИК		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице			

ЕЛЕКТРОНСКО ПОСЛОВАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

1. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену рачунара у струци
- Оспособљавање ученика за израду интернет презентација
- Оспособљавање ученика за коришћење електронског банкарства
- Оспособљавање ученика за коришћење електронске трговине
- Оспособљавање ученика за креирање публикација
- Оспособљавање ученика за примену нових технологија

2.. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у електронско пословање	12	
2.	Мреже и интернет презентације	16	
3.	Електронско банкарство	18	
4.	Електронска трговина	12	
5.	Израда публикација	12	

3.. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у електронско пословање**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са основним појмовима	• објасни појам дигиталне економије • наведе суштнске елементе дигиталне економије	Појам дигиталне економије и њени суштински елементи Облици електронског пословања – EDI CRM – појам и компоненте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачунарство и

електронског пословања	• објасни значај EDI • објасни појам CRM • наведе компоненте CRM-а • објасни основне функције електронског пословања • наведе моделе електронског пословања • објасни модел B2B • објасни модел B2C • објасни модел C2C • објасни Интернет у јавној управи • објасни концепт e-government-а • објасни телекомуникациони концептелектронског пословања • користи заштиту и мере безбедности у електронском пословању	Модели електронског пословања B2B модел електронског пословања B2C модел електронског пословања Модел C2C Мобилно пословање Телекомуникациони канали Медијуми и комуникације Протоколи и интерфејси- GIS и GPS Интернет у јавној управи и e-goverment Заштита информационих система Сигурност у електронском пословању	информатику • кабинет за канцеларисјко пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: Мреже и интернет презентације

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за израду интернет презентација и значај рачунарских мрежа	• објасни појам рачунарске мреже • наведе врсте мрежа у односу на критеријуме • објасни специфичности презентације на интернету • објасни појам Web стране • објасни појам Web site, blog, rss, URL, Хипер текст (HTML, XML, CSS...) • користи алате за израду Web презентације WYSIWYG и HTML едиторе • користи поступак прављења презентација • изради Web страницу • повеже више Web страница • примени основна знања из маркетинга • дизајнира интернет презентацију • изради интернет презентацију • постави презентацију на интернет	• Основни појмови рачуарских мрежа • INTRANET, EKSTRANET, LAN, WAN, WLAN,ETERNET ...и друге врсте мрежа у односу на топологију, величину и технологију преноса података • Презентација на интернету и њене специфичности • Web страна • Web site, blog, rss, URL • Хипер текст (HTML, XML, CSS...) • Алати за израду Web презентације WYSIWYG и HTML едитори • Поступак прављења презентације • Рад са текстом • Рад са сликама • Маркетинг правила при креирању интернет презентације • Повезивање (линковање) Web страна • Приказивање Web презентације • Постављање Web презентације на сервер (FTP протокол и алати)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе</u>** • кабинет рачунарства и информатике • кабинет за канцеларијско пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз часове активне оријентисане наставе помоћу следећих метода: - „hot potatoes" – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - метод станица - пројекат **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Електронско банкарство**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за коришћење електронског	• објасни елементе и функције електронског банкарства • наведе системе електронског	• Електронски платни промет и системи плаћања • Системи електронског	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

банкарства	плаћања преко Интернета • објасни појам електронског новца • објасни појам електронског чека • објасни електронски новац и електронски чек • објасни значај мобилног телефона у електронском банкарству • објасни значај дигиталног потписа • објасни улогу јавних и приватних кључева у електронском банкарству • објасни улогу дигиталног потписа и сертификата • објасни значај платних картица у електронском плаћању • наведе врсте платних картица • наведе улогу платних картица према врстама • објасни улогу мобилног телефона у банкарству • објасни значај тв-а у електронском банкарству • објасни улогу рачунара у електронском банкарству • објасни појам HomeBanking	плаћања преко Интернета • Појам и класификација електронског плаћања • Електронски новац • Електронски чек • Мобилни телефон у ЕП • Дистрибуираност електронског банкарства • ATM системи/банкомати • Појам и значај платних картица • POS системи и фискалне касе • Телефонско банкарство • SMS банкарство • Мобилно банкарство • WAP банкарство • WEBTV • On-linePC банкарство • Интернет банкарство • HomeBanking	**<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинетске вежбе се реализују у кабинетима за рачуноводство • Кабинет за канцеларисјко пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих метода: - „hot potatoes" – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - метод станица - пројекат • У реализацији наставе користити садржаје стручних предмета • Препоручена литература **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на часу • домаћи задатак • писмени задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Електронско трговина**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за познавање концептуалног оквира е-трговине , различитих модела и предности њиховог увођења	• дефинише појам електронске трговине • објасни елементе електронске трговине • објасни функције електронске трговине • објасни значај електронских комуникационих технологија • наручи робу и услуге електронским путем • купује у електронској продавници • изврши електронске трансакције • објасни значај примене метода заштите информација	• Појам и елементи електронске трговине • Електронске комуникационе технологије – Интернет, Екстранет, електронска пошта, електронске књиге, базе података и мобилни телефони • Електронска продавница • Електронска корпа • Портали • Трговина на Web-у • IT за обраду трансакције • Заштитиа тајности, интергритета и аутентичности информација • Методи шифровања и дешифровања, кључеви	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе</u>** • Кабинет за рачунарство и информатику или канцеларисјко пословање **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • Користи рачунар за планирање и евиденцију података • Давати примере и ситуације из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

Назив модула: **Израда публикација**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за креирање и израду публикација	• дефинише појам публикација • наведе врсте публикација • објасни значај публикације	• Појам, значај и врсте публикација • Улога Закона о издавању	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

	• направи једноставну публикацију • припреми публикацију за штампу • штампа публикацију • разликује штампане и електронске публикације • користи направљену публикацију	публикација • Креирање просте публикације (позивница, резиме, визит карта, флајер, каталог...) • рад са текстом у публикацијама • убацивање слика и облика • форматирање садржаја публикације • Креирање разних публикација за штампање • Креирање публикација за e-mail (newsletter...) • Припрема за штампу и штампање публикације	**Место реализације наставе** • Кабинет за канцеларијско пословање • Кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** • Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих метода: - „hot potatoes" – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. - web quest (припрема наставног материјала у електронком облику, најчешће html) - метод станица - пројекат • У реализацији наставе користити садржаје стручних предмета • Коришћење пакета MS Office • Препоручена литература **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак • тест практичних вештина

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

1. Канцеларијско пословање
2. Рачунарство и информатика
3. Финансијско рачуноводствена обука
4. Пословна економија
5. Рачуноводство

РАЧУНОВОДСТВО ФИНАНСИЈСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА И БУЏЕТСКИХ КОРИСНИКА

13. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	62					62

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за евиденцију банкарских послова
- Оспособљавање ученика за евиденцију пословања осигуравајућих друштава
- Оспособљавање ученика за евиденцију пословања буџетских организација
- Развијање свести о повезаности економских поцеса и привредних субјеката

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Рачуноводство банака	22	
2.	Рачуноводство осигуравајућих друштава	20	
3.	Буџетско рачуноводство	20	

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Рачуноводство банака**
Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију банкарских послова	• објасни специфичности књиговодства у банкама • разликује контни оквир банака од контног оквира за предузећа • тумачи биланс стања банака • евидентира пласмане банке • евидентира приходе банке • евидентира прикупљање средстава • евидентира расходе банака • обрачунава и евидентира резултат пословања банке • тумачи биланс успеха банке	• Специфичност књиговодства и пословних књига у банкама • Садржај контног оквира банке • Биланс стања банке • Банкарски послови пласирања новчаних средстава привреди и становништву ○ кредитирање привреде ○ кредитирање становништва • Банкарски послови прикупљања депозита и улога на штедњу - прикупљање депозита и задуживање банке - улози на штедњу • Послови платног промета • Расходи и приходи банака • Обрачун и евиденција резултата банке • Биланс успеха банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (22 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Обрадити примере, пословне догађаје у вези са прибављањем и снабдевањем привреде и становништва потребним новчаним средствима, извршењем међусобних плаћања између учесника у платном промету тако да ученици схвате расходе и приходе који произилазе по основу пословања банака, **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

Назив модула: **Рачуноводство осигуравајућих друштава**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију пословања осигуравајућих друштава	• објасни специфичности послова осигуравајућих друштава • разликује контни оквир осигуравајужих друштава од контног оквира за предузећа • тумачи биланс стања осигуравајућег друштва • евидентира потраживања и приходе од премија животних и неживотних осигурања и друге приходе • обрачунава обавеза и расхода од премија и друге расходе • обрачунава и евидентира резултат пословања осигуравајућих друштава • тумачи биланс успеха осигуравајужих друштава	• Основна обележја послова осигуравајућих друштава - основни приходи осигуравајућих друштава - основни расходи осигуравајућих друштава • Садржај контног оквира осигуравјућег друштва • Биланс стања осигуравајућег друштва • Евидентира приходе у друштвима за осигурање - приходи од премија животних и неживотних осигурања - остали приходи • Евиденција расходе у друштвима за осигурање - расходи од премија у друштвима за осигурање - остали расходи • Обрачун и евиденција резултата осигуравајућих друштава • Биланс успеха осигуравајућих друштава	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Обрадити примере, пословне догађаје у вези са пословима животног и неживотног осигурања од потенцијалног ризика са циљем остваривања добити осигуравајућих друштава, али уз задовољење потреба осигураника **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задата

Назив модула: **Буџетско рачуноводство**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за евиденцију пословања буџетских организација	• објасни основна обележја буџетског рачуноводства • разликује директне и индирекне кориснике буџетских средстава • разликује контни план за буџетски систем од контног оквира предузећа • објасни биланс стања корисника буџетских средстава • разликује нефинансијску и финансијску имовину буџетских корисника • евидентира нефинансијску имовину у сталним средствима • евидентира нефинансијску имовину у залихама • евидентира новчана средства и потраживања • евидентира обавезе буџетских корисника • евидентира текуће расходе корисника буџетских средстава • евидентира текуће приходе корисника буџетских средстава • објасни биланс прихода и расхода корисника буџетских средстава	• Основна обележја буџетког рачуноводства • трезор • инстируције које послују по буџетском систему • Дирекни и индиректни корисници буџетских средстава • Специфичности књиговодства и пословних књига буџетских корисника • Садржај контног плана за буџетски систем • Биланс стања буџетских корисника • Нефинансијска и финансијска имовина буџетских корисника • нефинансијска имовина у сталним средствима • нефинансијска имовина у залихама • новчана средства и потраживања • Обавезе буџетских корисници • Текући расходи буџетских корисника • Текући приходи буџетских корисника • Биланс прихода и расхода корисника буџетских средстава	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (20 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. • Обрадити примере на основу пословнех догађаја индиректног корисника буџетских средстава (школе). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • домаћи задатак

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Рачуноводство
- Финансијско пословање
- Принципи економије
- Јавне финансије
- Ревизија
- Пословна економија

МАРКЕТИНГ

1.ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	62					62

2.ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање знања и развијање свести о улози и значају маркетинга
- Разумевање основних принципа маркетиншког наступа и њихова употреба кроз практичну примену
- Познавање основних инструмената маркетинга и њихове улоге у маркетиншком наступу предузећа
- Оспособљавање за самостално организовање активности везаних за промоцију предузећа
- Развијање способности за самостално прикупљање и анализирање информација о тржишту и конкуренцији
- Оспособљавање за самостално коришћење интернета и стручне литературе
- Стварање исправног односа према имиџу предузећа
- Развијање свести о значају управљања маркетингом за успешно пословање
- Оспособљавање ученика за успостављање добрих пословних односа са јавношћу и потрошачима

3.НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА Разред: четврти

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)	
		т	в
1.	Основи маркетинга	42	
2.	Управљање маркетингом	20	

4.ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Разред: други

Назив модула: **Основи маркетинга**

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања и развијање свести о улози и значају маркетинга • Развијање способности и овладавање вештинама маркетинг активности	• дефинише појам маркетинга • објасни природу маркетинга и његовразвој • дефинише појам тржишта • разликује врсте тржишта • објасни значај сегментације тржишта • разликује стратегије маркетинга • примени одговарајућу стратегију у конкретном примеру • дефинише конкуренцију • објасни значај конкуренције • дефинише појам маркетинг истраживања • разликује циљеве маркетинг истраживања • објасни елементе плана маркетинга • објасни изворе података маркетинг истраживања • разликује методе и технике маркетинг истраживања • састави анкетни лист за испитивање потрошача • спроведе испитивање потрошача • спроведе посматрање мањег сегмента тржишта у кратком периоду • објасни значај истраживања тржишта • објасни улогу МИС-а • дефинише појам маркетинг микса • наведе елементе маркетинг микса • дефинише производ као инструмент маркетинга	• Појам и развојмаркетинга • Појам, подела и сегментација тржишта • Стратегије маркетинга • Конкуренција на тржишту • Појам, садржај и циљеви истраживања тржишта • Планирање истраживања тржишта • Извори података - примарни - секундарни • Методе истраживања тржишта - историјски метод - метод посматрања - метод испитивања • Улога и значај истраживања тржишта у пословном одлучивању • Маркетинг информациони систем • Маркетинг микс	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (42 часа) **Место реализације наставе**

	• класификује производе према различитим критеријумима • објаснимарку, дизајн, стил, модуихиркаокарактеристикепроизвода • разликује стил, моду и хир на конкретним примерима • дефинише појам животног циклуса производа • објасни фазе животног циклуса производа • доведеувезуфазуживотногциклусапроизводасапримeномодговарајућих маркетиншкихактивности • објашњава значење и процес развоја новог производа • разликује начине позиционирања производа на тржишту • дефинише појам и улогу цене као инструмента маркетинга • објасни начине диференцирања цена • објасни појам канала дистрибуције • разликује специфичности канала дистрибуције • разликује маркетинг стратегије наступа на тржишту • објасни улогу промоције у маркетинг миксу • разликује облике промоције • наведе предности и недостатке личне продаје • наведе предности и недостатке унапређења продаје • наведе предности и недостатке публицитета • наведе врсте и циљеве економске пропаганде • разјасни ефекте комбиновања облика промоције • наведе мотиве тражње и куповине • објасни процес доношења одлуке о куповини • разликује моделе понашања потрошача • објасни појам пропагандне поруке • објасни процескреирања пропагандне поруке • одреди садржај поруке према жељеном ефекту • креира једноставну пропагандну поруку • разликује врсте медија • објасни критеријуме за избор медија • разликује средства економске пропаганде • креира неко од средстава економске пропаганде	• Производ као инструмент маркетинга - појам - класификација - марка и дизајн производа - животни циклус производа • Нови производ - појам - развој - процес прихватања • Позиционирање производа • Цена као инструмент маркетнига • Диференцирање цена • Канали дистрибуције • Стратегије дистрибуције • Промоција као елемент маркетинг микса • Облици промоције - лична продаја - унапређење продаје - економска пропаганда (појам,циљеви,.) - публицитет • Мотиви тражње и куповине • Понашање потрошача • Пропагандна порука • Медији • Средства економске пропаганде	- Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - Студија случаја - Игра улога **<u>Оцењивање</u>** • Праћење остварености исхода • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

Назив модула:

Управљање маркетингом

Трајање модула: **20часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Развијање свести о значају управљања маркетингом за успешно пословање • Оспособљавање ученика за успостављање добрих пословних односа са јавношћу и потрошачима	• дефинише мисију предузећа • наведе критеријуме за утврђивање тржишне позиције предузећа • објасни позиције и карактеристике појединих позиција у SWOT матрици • изради SWOT матрицу конкретног предузећа • наведе критеријуме за креирање Бостонске матрице • наведе категорије производа који се налазе у матрици • објасни карактеристике сваке категорије производа из матрице • доведе у везу фазу животног циклуса са управљањем производом • изабере цену у складу са фазом животног циклуса производа или услуге • објасни критеријуме за избор најповољнијег канала продаје • објасни критеријуме за креирање оптималног промоционог микса • оцени ефикасност медија на конкретном примеру • објасниметодепланирања трошкова економске пропаганде • процени предности појединих метода планирања трошкова економске пропаганде • наведе ефекте економске пропаганде • објасни начине мерења ефеката економске пропаганде	• Мисија предузећа • Тржишна позиција (SWOT матрица) • Управљање производом – Бостонска матрица (раст тржишта / тржишно учешће) • Управаљање ценом у функцији животног циклуса производа • Управљање каналима продаје • Управљање промоцијом • Управљање трошковима економске пропаганде • Контрола и тестирање успешности економске пропаганде	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици рада</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теориска настава (22 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** - Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе • Препоручене методе: - Студија случаја - Игра улога **<u>Оцењивање</u>** • Праћење остварености исхода • тест • есеј • домаћи задатак • активности на часу

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

-Принципи економије
-Пословна економија
-Канцеларијско пословање
-Финансијско рачуноводствена обука
-Национална економија
-Предузетништво
-Пословна информатика
-Електронско пословање

3.3.6. МАТУРСКИ ИСПИТ

Испит се реализује у складу са Приручником о полагању матурског испита у образовном профилу финансијски администратор.
Концепт матурског испита: Матурски испит је један од елемената система обезбеђивања квалитета стручног образовања. Полагањем матурског испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Матурским испитом се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном четворогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила. Матурски испит састоји се од три независна испита: • испит из српског језика и књижевности, односно језика и књижевности на којем се ученик школовао (у даљем тексту: матерњи језик); • испит за проверу стручно–теоријских знања; • матурски практични рад. Поред дипломе, сваки појединац полагањем оваквог испита стиче и тзв. додатак дипломи - Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил, чиме се на транспарентан начин послодавцима представљају стечене компетенције и постигнућа ученика.
ЦИЉ Матурским испитом проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за образовни профил финансијски администратор, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације финансијски администратор .
СТРУКТУРА Матурски испит састоји се од три независна испита:
1. испит из српског језика и књижевности, односно језика и књижевности на којем• се ученик школовао (у даљем тексту: матерњи језик);
2. испит за проверу стручно–теоријских знања;
3. матурски практични рад.
ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У оквиру матурског испита се проверава стеченост стручних компетенција. Оцењивање стручних компетенција врши се комбинацијом метода: тестирање стручно теоријских знања и симулација путем извођења практичних радних задатака. Тест знања заснива се на исходима стручног образовања (исходи знања), док су радни задаци формирани превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације финансијски администратор. Критеријуми оцењивања стручних компетенција развијени су на основу јединица компетенција и чине Оквир за оцењивање компетенција за квалификацију финансијски администратор (у

даљем тексту: Оквир). Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на матурском испиту формирани су и усклађени са Оквиром.

3.4.ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР

Трајање образовања: ЧЕТИРИ ГОДИНЕ

На основу члана 79. став1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС" бр. 72/09 и 52/11) на предлог министра просвете, науке и технолошког развоја,

Национални просветни савет доноси

ПРАВИЛНИК
О ИЗМЕНАМАПРАВИЛНИКА О ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕДМЕТЕ У СТРУЧНИМ И УМЕТНИЧКИМ ШКОЛАМА

Члан 1.

У Правилнику о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Службени гласник СРС - Просветни гласник", број 6/90и „Просветни гласник", бр. 4/91 7/93, 17/93, 1/94, 2/94 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08**,** 1/09, 3/09, 10/09, 5/10 и 8/10) врше се следеће измене:

1) У делу: „ПРОГРАМ ЗАЈЕДНИЧКИХ ПРЕДМЕТА ЗАIРАЗРЕД СТРУЧНИХ ШКОЛА", и „ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗАII, IIIиIVРАЗРЕД СТРУЧНИХ ШКОЛА"– ЗАЈЕДНИЧКИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ ЗА СРЕДЊЕ СТРУЧНЕ ШКОЛЕ,наставни програми предмета:„СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ", „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК"„СОЦИОЛОГИЈА", „ФИЛОЗОФИЈА", „ИСТОРИЈА", „МУЗИЧКА УМЕТНОСТ", „ЛИКОВНА КУЛТУРА", „ФИЗИЧКОВАСПИТАЊЕ", „МАТЕМАТИКА", „РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА"„ГЕОГРАФИЈА"„ФИЗИКА", „ХЕМИЈА", „БИОЛОГИЈА", „ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ", „УСТАВ И ПРАВО ГРАЂАНА" и „ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ", у трогодишњем и четворогодишњем трајању,замењују се новим наставним програмима предмета:„СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ", „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК", „СОЦИОЛОГИЈА", „ФИЛОЗОФИЈА", „ИСТОРИЈА", „МУЗИЧКА УМЕТНОСТ", „ЛИКОВНА КУЛТУРА"„ФИЗИЧКОВАСПИТАЊЕ", „МАТЕМАТИКА", „РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА"„ГЕОГРАФИЈА"„ФИЗИКА", „ХЕМИЈА", „БИОЛОГИЈА", „ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ", „УСТАВ И ПРАВО ГРАЂАНА" и „ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ";

2) У делу: „ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗАII, IIIиIVРАЗРЕД СТРУЧНИХ ШКОЛА",ЗАЈЕДНИЧКИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ ЗА СРЕДЊЕ СТРУЧНЕ ШКОЛЕ, наставни програм предмета: „ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК", за II, IIIиIVразред за све образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању, замењује се новим наставним програмом предмета: „ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК ", за II, IIIиIVразред.

Програми из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Просветном гласнику", а примењиваће се до краја школске 2012/2013. године.

Број:110-00-00070/2012-03

У Београду, 18. марта 2013. године

Председник
Националног просветног савета
проф. др Десанка Радуновић

3.4.1. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

(за четворогодишње образовање)

Циљ и задаци

Циљ наставе српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика као слободне, креативне и културне личности, критичког ума и оплемењеног језика и укуса.

Задаци

Настава језика (знања о језику, способност служење језиком и васпитна улога наставе језика). Ученици треба да:

– овладају знањима о српском књижевном језику;

– стекну вештине и способности његовог коришћења у општењу са другима, у писменом и усменом изражавању, приликом учења, образовања и интелектуалног развоја;

– поштују матерњи језик, негују српски језик, традицију и културу српског народа, националних мањина, етничких заједница и других народа;

– унапређују културу језичког општења, у складу са поштовањем расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, са развијањем толеранције и уважавања различитости и са поштовањем и уважавањем других језика и других култура.

Настава књижевности (усвајање књижевних знања, развијање читалачких вештина и афирмисање васпитних вредности путем књижевности). Ученици треба да:

– упознају репрезентативна дела српске књижевне баштине и дела опште књижевности, њихове ауторе, поетске и естетске вредности;

– негују и развијају читалачке компетенције и интерпретацијске вештине посредством којих ће се упознавати са репрезентативним књижевним делима из историје српске и опште књижевности, читати их и тумачити у доживљајној и истраживачкој улози;

– развијају литерарне афинитете и постану читаоци рафинираног естетског укуса који ће умети да на истраживачки, стваралачки и активан начин читају књижевна дела свих жанрова, вреднују их, говоре о њима и поводом њих;

– усвоје хуманистичке ставове, уверења и систем вредности;

– оспособе се за поуздано морално просуђивање, опредељивање за добро и осуду насилништва и нечовештва, одбацивање свих видова агресивног и асоцијалног понашања и за развијање самосвести и личне одговорности;

– подстичу на саосећање са ближњима и одговорност према другом;

– развију врлине разборитости и равнотеже и мудрости.

Општи задаци. Ученици треба да:

– развијају и негују стваралачки и истраживачки дух у процесу учења и у примени стечених знања;

– развијају и негују методичност и методичка поступања приликом овладавања сложеним и обимним знањима;

– усаглашено са општим исходима учења, као и усклађено са узрастом и способностима, даље развијају знања, васпитне вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу;

– развијају лични и национални идентитет и осећање припадности држави Србији;

– формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина;

– буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву.

I разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈ ПРОГРАМА

КЊИЖЕВНОСТ (66 часова)

I УВОД У ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (12 часова)
II КЊИЖЕВНОСТ СТАРОГ ВЕКА (10 часова)
III СРЕДЊОВЕКОВНА КЊИЖЕВНОСТ (11 часова)
IV НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ (11 часова)
V ХУМАНИЗАМ И РЕНЕСАНСА (11 часова)
VI БАРОК И КЛАСИЦИЗАМ (6 часова)
VII ЛЕКТИРА (5 часова)
VIII КЊИЖЕВНО-ТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

ЈЕЗИК (25 часова)

I ОПШТИ ПОЈМОВИ О ЈЕЗИКУ
II ЈЕЗИЧКИ СИСТЕМ И НАУКЕ КОЈЕ СЕ ЊИМЕ БАВЕ
III ФОНЕТИКА
IV ПРАВОПИС

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (14 часова)

I УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
II ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
Четири писмена задатка годишње.

II разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

КЊИЖЕВНОСТ (72)

ПРОСВЕТИТЕЉСТВО (5)
РОМАНТИЗАМ (32)
РЕАЛИЗАМ(ЗО)

ЈЕЗИК (20)

КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК
МОРФОЛОГИЈА (У УЖЕМ СМИСЛУ)
ПРАВОПИС

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (13)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

Правописне вежбе: писање бројева и одричних облика глагола. Писање скраћеница.

Писмени састави: Израда плана писменог састава, усавршавање текста; писање побољшане верзије писменог састава (уношење нових података, отклањање безначајних појединости).

Четири школска писмена задатка.

III разред
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

КЊИЖЕВНОСТ(69)

МОДЕРНА(29)
МЕЂУРАТНА И РАТНА КЊИЖЕВНОСТ (30)
КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

ЈЕЗИК(20)

ТВОРБА РЕЧИ
ЛЕКСИКОЛОГИЈА (СА ЕЛЕМЕНТИМА ТЕРМИНОЛОГИЈЕ И ФРАЗЕОЛОГИЈЕ)
СИНТАКСА
ПРАВОПИС

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (16)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

Писмене вежбе: новинарска вест, чланак, извештај, интервју, коментар и др. Приказ књижевно-сценског или филмског дела. Увежбавање технике израде писмених састава.

Домаћи писмени задаци (читање и анализа на часу).

Четири писмена задатка.

IV разред
(3 часа недељно, 90 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (10)

ЛЕКТИРА (15)
КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

ЈЕЗИК (20)

СИНТАКСА
ПРАВОПИС

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (10)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

Правопис: интерпункција (вежбања).

Домаћи писмени задаци сложенијих захтева (читање и анализа на часу).

Четири писмена задатка годишње.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

УВОДНА ОБЈАШЊЕЊА

Зависно од разреда и садржаја годишњи фонд часова наставе овог предмета распоређен је тако да је за подручје књижевност издвојено око 60 одсто, а за друга два (језик и култура изражавања) око 40 одсто часова.

У оквиру тог фонда планирани садржаји се обрађују са 70 одсто часова. Осталих 30 одсто часова предвиђено је за понављање, утврђивање, вежбање и систематизовање програма.

Циљ и задаци чине целину и остварују се током четири године - систематски и континуирано - у свим предвиђеним програмско-тематским подручјима и видовима рада.

Сви садржаји распоређени су по разредима, подручјима, областима и темама уз примену начела поступности, корелације, интеграције и примерености узрасту.

Садржаји књижевности конкретизовани су по разредима, сегментима (књижевност и лектира), а обухватају књижевнотеоријско и књижевноисторијско проучавање књижевноуметничких дела и књижевности жанровски распоређених.

Подручје језик обухвата изучавање језика као система. У садржаје овог подручја уграђени су елементи опште лингвистике и правописа.

Подручје култура изражавања обухвата облике и врсте у области усменог и писменог изражавања (по разредима). У овој области планиране су говорне и писмене вежбе, домаћи задаци и писмени задаци, који треба да се раде наизменично ћирилицом и латиницом.

Ради што успешније реализације бројних захтева и садржаја неопходна је и стална сарадња наставника српског језика и књижевности с наставницима других предмета (историје, сродних општестручних и ужестручних предмета), стручним сарадницима (школским библиотекаром-медијатекаром, педагогом, психологом) и органима (стручним активом и већима), родитељима ученика и међуопштинском (регионалном) просветно-педагошком службом; такође је корисна сарадња наставника и са одређеним институцијама (народном библиотеком, домом културе, биоскопом, локалним новинама, радио-станицом и др.).

Квалитет и трајност знања, умења, вештина и навика ученика у многоме зависе од принципа, облика, метода и средстава који се користе у образовно-васпитном процесу. Због тога савремена настава српског језика и књижевности претпоставља остваривање битних задатака и садржаја програма уз максимално могућу мисаону активност ученика (субјеката у настави), поштовање одређених дидактичких принципа (посебно: свесне активности ученика, научности, примерености, поступности, систематичности и очигледности), као и адекватну примену оних наставних облика, метода, поступака и средстава чију су вредност утврдиле савремена пракса и методика наставе српског језика и књижевности (пре свега: разни видови групног и индивидуалног рада примерени могућностима ученика, методе - дијалошка, текстуално-графичке демонстрације и самосталних радова ученика, средства - уџбеници, приручници, разне врсте текстова и графичких приказа, графофолије, наставни и други филмови, радио и телевизијске емисије и сл.). Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, наставним садржајем и циљевима (образовним, васпитним и функционалним), које треба остварити на једном часу српског језика и књижевности.

Редовна настава српског језика и књижевности изводи се у специјализованим учионицама и кабинетима за овај предмет, који треба да буду опремљени у складу са нормативима за средње стручне школе. Делимично, она се организује и у другим школским просторијама (библиотеци-медијатеци, читаоници, аудиовизуелној сали и сл.).

У настави српског језика и књижевности користе се одобрени уџбеници и приручници и библиотечко-информацијска грађа од значаја за остваривање задатака и садржаја програма овог предмета, односно за систематско оспособљавање ученика за самостално коришћење разних извора сазнања у настави и ван ње.

У односу на досадашњи, овај програм доноси извесне промене и новине, које треба имати у виду приликом планирања (глобалног и оперативног) и реализације предвиђених задатака и садржаја. Посебно су значајне ове промене и новине у програму: измењен је недељни и годишњи фонд часова у свим разредима средњих стручних школа као и начин расподеле предвиђеног годишњег фонда часова на поједине сегменте програма; обезбеђен је адекватнији однос између часова обраде и других типова часова: кориговани су циљ и задаци наставе; измењени су структура и садржаји подручја књижевност и језик; у програм је укључен садржај проучавања књижевног дела. Уведена је област лектире, укључени су нови аутори и наслови; одређени су основни књижевнотеоријски појмови који се усвајају током обраде одговарајућих дела: створени су предуслови за креативно испољавање наставника и прилагођавање васпитно-образовног рада различитим ситуацијама у пракси, као и за појачавање стваралачке сарадње наставника и ученика.

КЊИЖЕВНОСТ

Ово програмско-тематско подручје обухвата најзначајнија дела из српске и светске књижевности, која су распоређена у књижевноисторијском континуитету од старог века до данас.

Од историјског континуитета одступа се само у поглављу увод у проучавање књижевног дела у Iразреду и проучавање књижевног дела у IVразреду, као и у поглављу лектира.

Програм Iразреда је за почетак предвидео увод у проучавање књижевног дела (књижевнотеоријски приступ) како би се избегло нагло прелажење са тематског проучавања, карактеристичног за наставу овог предмета у основној школи, на проучавање историје књижевности, тј. изучавање књижевноуметничких дела у историјском контексту. Уз тај основни разлог треба имати у виду и друга преимућства оваквог приступа: наставник ће стећи увид у књижевноисторијска знања која су ученици понели из основне школе. Та знања ће се систематизовати, проширити и продубити, чиме ће се остварити ваљанији пут за сложенији и студиознији приступ књижевним делима какав захтева програм књижевности у средњим стручним школама.

Наставник српског језика и књижевности у средњим стручним школама треба да пође од претпоставке да је ученик у основној школи стекао основна знања:

- из теорије књижевности: тема, мотив, фабула; лик, карактер; структура прозног књижевног дела; књижевни родови и врсте;основна језичкостилска изражајна средства; усмена и писана књижевност; структура лирске песме; стих, строфа, рима, ритам; структура драмског дела; дијалог, монолог, драмска врста, драма и позориште, филм, радио-драма, телевизијска драма;
- из основа сценске и филмске културе: слика, реч, звук, филмска музика, ситуација, радња, јунаци филма, елементи филмског израза, филмске врсте, од синопсиса до сценарија; филм, телевизија, књижевност (сличност и разлике).

Са стеченим знањима, која се у програму средњих стручних школа проширују и продубљују, ученик може активно да учествује у интерпретацији књижевног дела.

Проучавање књижевног дела дато је, такође посебно место у IVразреду, када су ученици зрелији и способнији за упознавање слојевитије структуре књижевноуметничког дела и књижевних методологија.

Интерпретативно-аналитички методички систем је основни вид наставе књижевности и њега треба доследно примењивати приликом упознавања ученика са изабраним књижевним делима која су предвиђена програмом. Наравно, не треба очекивати да се сва програмом предвиђена дела обрађују на нивоу интерпретације као најпотребнијег аналитичко-синтетичког приступа књижевном делу. Наставник треба да процени на којим ће делима радити интерпретацију, а на којим осврт, приказ или, пак, проблемско-стваралачки методички систем.

Нема сумње да овакав програм књижевности у средњим стручним школама повремено тражи и примену експликативног методичког система када се мора чути наставникова реч, и то најчешће приликом давања информација о епохама које се проучавају, као и у свим другим ситуацијама у којима наставник не може рачунати на ученикова предзнања (на пример: основне информације о почецима писмености, да је његов говор модел правилног, чистог и богатог језика каквом треба да теже његови ученици).

Књижевна дела из програма лектира имају равноправан третман са делима из обавезног програма књижевности и обрађују се по истом методичком систему. Треба напоменути да се из лектире која је дата по избору ученика и наставника не морају обрадити сви писци, већ књижевно дело оног писца за које се опредељују ученици и наставник.

ЈЕЗИК

Програм наставе језика у средњим стручним школама конципиран је тако да омогући ученицима стицање знања и о језику као друштвеној појави и о језику као систему знакова. Циљ је да ученици, поред знања о свом матерњем језику, стекну и опште лингвистичка односно социолингвистичка знања неопходна образованом човеку. Ова општа знања су функционално повезана са наставом матерњег језика. Главни део тих знања обрађује се у сегменту општи појмови о језику (на почетку програма за први и на крају програма за четврти разред). Као у уводном делу сегмента књижевни језик (у првом разреду) и сегменту језички систем и науке које се њиме баве; али се општи појмови обрађују и током целе наставе - у вези са одговарајућим партијама о српском као матерњем језику. Инсистирање на једном теоријски и методички вишем нивоу изучавању језичких појава даје нови квалитет настави која обухвата и знања с којима су се ученици сретали у основној школи. Ова знања, поред своје општеобразовне вредности и значаја за олакшавање и побољшавање наставе српског језика, треба да послуже и лакшем савлађивању градива из страних језика.

Део програма књижевни језик (први и други разред) вишеструко је значајан. Његовом реализацијом ученици треба да стекну знања и изграде одговарајуће ставове о српском књижевном језику и о значају књижевнојезичке норме и језичке културе. Овај део програма укључује и наставу о развоју књижевног језика.

У сегменту програма посвећеног организацији и функционисању језичког система не обрађују се само чисто граматички аспекти језичког система већ се обухватају и функционални аспекти. Зато су, између осталог, у синтаксу унети и елементи лингвистике текста и граматике. Посебан је значај дат лексикологији (која се надовезује на део о творби речи), и то не само да би ученици стекли више знања о речничком благу свога језика него и да би развили правилан однос према разним појавама у лексици.

У обради свих сегмената програма треба се надовезивати на знања која су ученици стекли током претходног школовања. Међутим, овде није реч о простом обнављању и утврђивању раније стечених знања, него о добијању целовите слике о српском језику, и као што је већ речено, о усвајању једног квалитативно вишег приступа проучавању језичке организације и језичких законитости.

Веома је важно да се настава језика повеже са осталим деловима овог наставног предмета. Наиме, ова настава пружа лингвистичка знања која ће бити подлога за тумачење језика и стила књижевних дела, с тим што ова дела пружају и одговарајући материјал за уочавање естетске функције језика. С друге стране, настава језика се мора повезати и са наставом културе изражавања. Тиме ће лингвистичка знања (о акценатском систему, творби речи, лексикологији, синтакси итд.), као и проучавање правописа, допринети да ученици боље и поступније усвоје књижевнојезичку норму и да побољшају своје изражајне способности.

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА

Вежбе у усменом изражавању треба у средњим стручним школама да дају одређени степен правилне артикулације, дикције, интонације, ритма и темпа у читању и казивању лирског, епског и драмског текста. Ове се вежбе, по правилу, реализују у току обраде књижевног текста на тај начин што ће наставник, директно, својим читањем, говорењем или уз помоћ снимка, анализирати одговарајуће елементе правилног усменог изражавања како би их ученици уочили. Стечена сазнања трансформишу се у вештине и умења на тај начин што ученици интерпретирањем књижевних текстова настоје да сами достигну одговарајући степен вештине и умења ове врсте. Стечене способности се даље увежбавају различитим облицима усменог изражавања ученика (извештавање, расправљање, реферисање и др.). Већина предвиђених облика ове наставе непосредно се укључује у наставу књижевности или примене за израду писмених састава.

У првом разреду (делимично и у другом) веома је упутно да наставник ученицима демонстрира методологију израде писменог састава. У том смислу корисно је комбиновати индукцију и дедукцију. На одабраном узорку (расправа, извештај и др.) треба анализирати његову композицију, функцију одељака и остале елементе (примереност стила и сл.). Затим се ученицима може дати задатак да припреме грађу о

једној теми, али да прикупљену грађу не обликују већ да се то уради на часу. Вежба у методологији израде писменог састава на основу прикупљене грађе требало би да буде демонстрација целокупног поступка израде писменог састава: од анализе теме, одређивања њеног тежишта, селекције прикупљене грађе, распореда појединости с гледишта добре композиције, до обликовања грађе и рада на усавршавању текста. Рационализација наставе у овом послу постиже се на тај начин што ће узорак текста бити у вези с књижевним делом из програма за одређени разред.

И диференцирање функционалних стилова ваља обављати на узорцима које је наставник одабрао. Да би ученик био оспособљен да свој језик и начин изражавања подеси врсти писменог састава (излагања), треба да напише конкретан састав (припреми излагање). Вежбе ове врсте треба понављати све док сваки ученик не буде оспособљен да се служи одређеним облицима изражавања. Да би се постигао већи наставни учинак, корисно је наћи неопходну психолошку мотивацију. Због тога ученике треба обавестити не само о коначном циљу који се жели постићи одређеним системом вежбања него и о сврсисходности појединих парцијалних вежбања која чине интегралну целину. Тако, на пример, ако су ученици обавештени да ће следећи писмени задатак бити у форми расправе или приказа, онда и конкретне вежбе треба да буду подређене том циљу. Наставник ће на одабраном моделу конкретног облика изражавања показати ученицима његове битне карактеристике, подразумевајући ту и примереност језика и стила. После тога ученици у форми домаћег задатка чине прве покушаје да самостално напишу састав одређене врсте. Читањем и коментарисањем домаћих задатака ученици се даље оспособљавају у писменом изражавању и овладавању одређеним врстама састава. Када је наставник стекао утисак да су сви ученици релативно овладали одређеном врстом писменог изражавања, утврђује час израде школског писменог задатка. Резултати таквог поступка показују се у школском писменом задатку, па се на основу њих планира даљи рад на усавршавању културе изражавања ученика. Ако више ученика не постигне одређени успех, цео се процес понавља.

Оквирни број часова који је предвиђен за усмено и писмено изражавање означава укупно време, а не и број вежби у току наставне године (препоручује се организовање већег броја краћих вежби с прецизно одређеним циљевима).

Током наставне године ученицима се дају писмени задаци (у складу са облицима и врстама наведеним у програму културе изражавања). По правилу, наставник је обавезан да прегледа и анализира задатке свих ученика. Одабрани задаци (не само најуспешнији) читају се и коментаришу на часу (делу часа). Поред писмених, у складу са захтевима програма, наставник даје ученицима и друге врсте конкретних домаћих задатака (усмених, практичних – примерених могућностима ученика и њиховој оптерећености разним обавезама).

Израда школског писменог задатка, по правилу, траје један час. Изузетно, кад то поједини облици писменог изражавања изискују, израда задатака може трајати и дуже од једног часа.

СТРАНИ ЈЕЗИК

(за образовне профиле четворогодишњег образовања којима је недељни фонд часова 3)

ЗАЈЕДНИЧКИДЕОПРОГРАМА

Циљ и задаци

Циљ наставе страног језика је овладавање комуникативним вештинама и развијање способности и метода учења страног језика; развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова; развијање општих и специфичних стратегија учења и критичког мишљења; развијање способности за самостално, аутономно учење, тражење, селекцију и синтезу информација; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Посебан циљ наставе страног језика у средњим стучним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се страни језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну пословну комуникацију у усменом и писаном облику.

Задаци наставе страног језика су да ученици:

- буду оспособљени да у школској и ван школској свакодневници могу писмено и усмено да остваре своје намере, диференцирано и сходно ситуацији;
- продубљују и проширују комуникативне способности и постављају основе за то да страни језик функционално користе и после завршетка свог образовања (током студија, у будућем послу или даљем образовању);
- стекну увид у језичку стварност и буду оспособљени да уоче контрасте и врше порђења у односу на сопсвену стварност;
- буду оспособљени да се компетентно и самосвесно споразумевају са људима из других земаља, усвајају норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који уче, као и да наставе, у оквиру формалног образовања и самостално, учење другог и трећег страног језика;
- до краја трећег разреда средње стручне школе савладају први страни језик до нивоа Б1+ према Заједничком европском оквиру.

Напомена:

Истичемо да ће степен постигнућа по језичким вештинама варирати, односно да ће рецептивне вештине (разумевање говора и читање) бити на предвиђеном нивоу, док се за продуктивне вештине (говор, интеракција, медијација и писање) може очекивати да буду за један ниво ниже (на пример, Б1+ рецептивно, Б1 продуктивно)

Комуникативне функције:

1. Представљање себе и других
2. Поздрављање (састајање, растанак;формално, неформално, специфично по регионима)
3. Идентификација и именовање особа,објеката, боја, бројева итд
4. Давање једноставних упутстава и команди;
5. Изражавање молби и захвалности
6. Изражавање извињења
7. Изражавање потврде и негирање
8. Изражавање допадања и недопадања
9. Изражавање физичких сензација и потреба
10. Исказивање просторних и временских односа
11. Давање и тражење информација и обавештења
12. Описивање и упоређивање лица и предмета
13. Изрицање забране и реаговање на забрану
14. Изражавање припадања и поседовања
15. Скретање пажње
16. Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања
17. Тражење и давање дозволе
18. Исказивање честитки
19. Исказивање препоруке
20. Изражавање хитности и обавезности
21. Исказивање сумње и несигурности

Тематика

I разред

Из живота младих; нова средина и другови; спортска такмичења.

Породица идруштво: спољни изглед и особине чланова породице; чланови породице у кући и ван ње; ситуације из свакодневног живота и на радном месту; односи у породици и друштву.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: природне лепоте и заштита човекове средине; путовање и коришћење саобраћајних средстава; из историјске и културне прошлости; културне и привредне манифестације које су постале традиционалне; из живота и рада познатих људи; актуелне теме од васпитног значаја. Стручна тематика (до 10% од укупног годишњег фонда часова). Увод у основну терминологију везану за струку. (Са увођењем стручне тематике почиње се у другом полугодишту). Школски писмени тадаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

Објашњење програма

Предложени програм првог страног језика предвиђен је за фонд од два часа недељно. Код фонда већег од два часа недељно са стручну терминологију предвиђа се до 15% од укупног годишњег фонда часова, а код школских писмених задатака по два писмена задатка у сваком полугодишту.

II разред

(3 часа недељно, 108 часова годишње)

Општа тематика

Из живота младих: забавни и спортски живот; школовање и образовање;

Породица и друштво: чланови породице у друштвеном животу; средства јавног информисања; прославе, празници; временски услови и прогноза времена;

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи: теме из савременог живота; одабрани културно-историјски споменици догађаји из живота и рада познатих стваралаца; примери људске солидарности.

Стручна тематика

За стручну тематику се предвиђа:

а) за фонд од два часа недељно - до 15 одсто од укупног годишњег фонда часова;

б) за фонд већи од два часа недељно - до 20 одсто од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци:

а) по један писмени задатак у сваком полугодишту за фонд од два часа недељно;

б) по два писмена задатка у сваком полугодишту за фонд већи од два часа недељно.

III разред

(3 часа недељно, 108 часова годишње)

Општа тематка

Из живота младих: дружење, слободно време;

Породица и друштво: живот и обичаји; правила понашања у разним ситуацијама; однос појединца према животној средини;

Из савременог живота и тековина културе и науке народа нији се језик учи: збивања у свету; значајнији историјски догађаји; разни видови уметничког и научног стваралаштва; заштита културног блага.

Стручна тематика

За стручну тематику предвиђа се:

а) за фонд од два часа недељно - до 20 одсто од укупног годишњег фонда часова;

б) за фонд већи од два часа недељно - до 30 одсто од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци:

а) по један писмени задатак у сваком полугодишту за фонд од два часа недељно;

б) по два писмена задатка у полугодишту за фонд већи од два часа недељно.

IV разред

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Општа тематика

Из живота младих: проблеми младих данас; избор занимања и планови за будућност; млади и међународна сарадња;

Породица и друштво: проблеми савремене породице;

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: природна блага и карактеристике привредног развоја; нове технологије и њихова примена у разним сферама живота; савремена достигнућа науке и технологије; међународне организације и њихов значај за добробит људи и мир у свету; познате личности из јавног и културног живота.

Стручна тематика

За стрчучну тематику предвиђа се:

а) за фонд од два часа недељно - до 25 одсто од укупног годишњег фонда часо ва;

б) за фонд већи од два часа недељно - до 40 одсто од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци:

а) по један писмени задатак у сваком полугодишту за фонд од два часа недељно;

б) по два писмена задатка у полугодишту за фонд већи од два часа недељно.

Стручна тематика (од 20 до 40 одсто од укупног годишњег фонда часова за све четири године учења страног језика)

Различити типови текстова у настави (шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл) треба да обухватају следећу тематику вазану за струку:

Материјали, средства, сировине, препарати, намиринице;

Алати, машине и уређаји, прибор за рад, инструменти, опрема;

Припрема, производња, паковање, складиштење и контрола производа;

Организација и процес рада, пружање услуга, организација фирме, предузећа;

Људски ресурси унутар фирме: звања, опис послова, одговорности и обавезе;

Прописана документација везана за струку;

Мере заштите и очувања радне и животне средине;

Праћење новина у области струке;

Пословна комуникација на страном језику релевантна за струку.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I разред

(3 часа недељно, 111 часова годишње)

САДРЖАЈ ПРОГРАМА
РЕЧЕНИЦА
IIИМЕНИЧКА ГРУПА
III ГЛАГОЛСКА ГРУПА
IV ТВОРБА РЕЧИ
VОРТОГРАФИЈА
VIЛЕКСИКОЛОГИЈА
VIIЛЕКСИКОГРАФИЈА

II разред

(3 часа недељно, 108 часова годишње)

I РЕЧЕНИЦА
II. ИМЕНИЧКА ГРУПА
III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА
IV. ТВОРБА РЕЧИ
V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА
VI. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

III разред

(3 часа недељно, 108 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА
II. ИМЕНИЧКА ГРУПА
III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА
IV. ТВОРБА РЕЧИ
V. ФОНОЛОГИЈА
VI. ЛЕКСИКОЛОГИ ЈА
VII. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

IV разред

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА
II. ИМЕНИЧКА ГРУПА
III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА
IV. ТВОРБА РЕЧИ
V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА
VI. ЛЕКСИКОГРАФИ ЈА

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Iразред

(3 часа недељно, 111 часова годишње)

SADRŽAJIPROGRAMA

Jezičkagrađasavladanauosnovnoj školiintegrišesesanovomgrađomineprestanoprimenjuje, proširujeiusavršava.

Kazivanje vremena

Kazivanje želje, volje, namere

infinitivom

Odredbe kvaliteta i kvantiteta - značenje prideva zavisno od mesta

Odredbe za vreme

Odredbe za način

Izrazi za meru i količinu

Slaganje vremena - samo sa indikativom, i to:

Slaganje determinanata i imenica u rodu i broju; razlike u izgovoru (gde postoje) i razlikovanje nastavaka u tekstu.

Nastavci imenica i prideva

Tvorba reči

Najčešći prefiksi i sufiksi.

Glagolska grupa

Subjunktiv prezenta - objasniti princip tvorbe, a primenjivati samo u datim rečeničnim modelima. (R)

Kazivanje svršene i nesvršene radnje u govoru (pass頤ompos頭 imparfait) - naučeno u osnovnoj školi primenjivati i usavršavati,

Slaganje participa perfekta sa subjektom

Ortografija

Interpunkcija - osnovna pravila.

Pisanje velikog slova.

Podela reči na slogove.

Leksikologija

Derivacija: sufiksi i prefiksi

Leksikografija

Struktura dvojezičnih rečnika

II разред

(3 часа недељно, 108 часова годишње)

Сложене реченице

а.Зависна реченица у индикативу:

б. Зависна реченица у субјунктиву:

Императив- инфинитив

Слагање времена

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Грађење сложеница

Значење речи (основно и пренесено)

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура стручних речника

III разред

(3 часа недељно, 108 часова годишње)

Пасивне конструкције

субјекат + именица
Партицип презента
Le l'ai écouté jouant du piano.
Герундив
Безличне конструкције
Униперсонали глаголи
)

Субјунктив - утврдити што је речено у I и П разреду, активно усвојити субјунктив презента и указати на јављање овог начина у тзв. безличним конструкцијама и иза извесних глагола.

Субјунктив перфекта - облици и употреба (Р)
Бројеви
Читање разломака, математичких знакова и радњи, квадрат и куб у мерама
Фонетика
Основне самогласничке опозиције (lit / lu / loup) и сл.
Везивање условљено "h aspiré" и "h muet".
Интонација реченице
Лексикографија
Структура стручног речника и његово коришћење

IV разред

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Сложена реченица
препознавање односа главне и зависне реченице у тексту; уочавање субјунктивних конструкција
каузални однос
Изражавање циља, намере
финална реченица
Именице са два рода- Плуралиа тантум
Бројеви
Читање разломака, математичких знакова и радњи.
Творба речи
Лексикологија
Најчешћи идиоми и фразеологизми. Обогаћивање фонда стручне терминологије.
Лексикографија
Употреба енциклопедијских речника

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм првог страног језика намењен је трогодишњем и четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.

Структуру програма чине:

а) захтеви и садржаји који су заједнички за трогодишње и четворогодишње школовање;

б) захтеви и садржаји који су диференцирани према разликама у фонду часова и укупној оријентацији датог типа школе;

- школски писмени задаци (за сваки разред по два писмена задатка);
- језички садржаји (за сваки језик и сваки разред посебно).

Облици наставе

Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU...)

Препоруке за реализацију наставе

У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада.

Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика. Стога је неопходно да наставник прида значај :

вештинама подучавања;
вештинама организовања рада у учионици;
способностима да спорводи истраживања праксе и да размишља о свом искуству;
стиловима подучавања;
разумевању тестирања, оцењивања и евалуације и способностима за њихово спровођење;
знањима и способностима да предаје социокултурне садржаје;
интекултурним ставовима и вештинама;

знањима о естетској вредности књижевности и способностима да развије такво рзумевање код ученика;

способностима за индивидуализацију рада у одељењу у којем наставу похађају типови ученика с различитим способностима за учење.

Ови релевантни квалитети и способности се најбоље развијају када наставник:

- надгледа, прати рад и одржава ред у учионици;
- стоји на располагању ученицима и пружа им индивидуалне савете;
- преузме улогу супервизора и фацилитатора уважавајући примедбе у вези са њиховим учењем, реагујући на њих и координирајући њихове активности.

Стога се у настсави страних језика препоручују следеће активности којима се гарантује најефикаснија реализација наставног програма, и то су:

- слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа;
- рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.);
- мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.);
- дебате и дискусије примерене узрасту (дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему);
- обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате;
- усклађивање Програмом предвиђене граматичке грађе са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације;
- евалуација (формативна која се спроводи током године и служи усмеравању даљег тока наставе и сумативна на крају године која указује на остварење циљева и задатака) и самоевауација (језички портфолијо) ученичких постигнућа.

Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током трогодишњег односно четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке.

Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних него продуктивних вештина јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ НА КРАЈУ IV РАЗРЕДА

СЛУШАЊЕ

Ученици могу на овом нивоу могу да разумеју главне поруке и детаље неке изјаве ако се ради о темама које су у складу са интересовањима и узрасним карактеристикама. Они су у стању да из медија издвоје битне информације када се ради о актуелним догађајима и темама из њиховог домена интересовања односно струке.

Ученик може да:

разуме опширнија упутства и објашњења (нпр.у ситуацијама таком наставе) и да их примењује;

прати разговоре у свакодневним ситуацијама када се прича о познатим темама; да би био сигуран у разумевање може да саговорнику узвраћа питања и моли за објашњење;

разуме саопштења везана за орјентацију и сналажење у простору и свакодневне ситуације (нпр.на телефону) и реагује на адекватан начин;

разуме најаве преко разгласа, издваја битне и релевантне информације из њих и понаша се у складу са њима;

издвоји најважније исказе из снимљених радио и ТВ емисија – под претпоставком да их могу више пута чути и гледати – када се ради о познатим темама; у стању је да садржаје својим речима преприча, сумира и коментарише;

приликом слушања примењује један проширени репертоар стратегија рецепције (нпр. критичко слушање, процењивање приликом слушања, слушање са задовољством).

ГОВОР

ИНТЕРАКЦИЈА

Ученици могу на овом нивоу да без припремања учествују у разговору о познатим темама и садржајима који их интересују и при том образлажу своје лично мишљење и реагују на мишљење других.

Ученик може да:

изрази осећања (као нпр. изненађење, радост, тугу, бес и равнодушност) и реагује на одговарајуће емотивне реакције;

опише сопствене циљеве, надања, снове и реагује код других на исте;

да започне разговор или дискусију, води их , прихвата или одбија мишљење других;

да у интервјуу наведе конкретне информације и реагује на спонтана питања или води припремљени интервју и поставља спонтано додатна питања;

примењује језичка средства адекватна саговорнику и ситуацији;

користи реторичке стратегије (форме учтивог обраћања, повратна питања, поједностављења, реконструкције, невербална средства).

МОНОЛОШКО ИЗЛАГАЊЕ

Ученици могу на овом нивоу да пред публиком говоре уз припрему о темама из области њиховог искуства и интересовања, описујући релевантне садржаје и/или процењујући их. Могу да причају приче и извештавају о догађајима и о сазнањима поштујући одређени логички ток.

Ученик може да:

изведе припремљену презентацију у вези са познатом темом и притом глобално објасни основне аспекте;

извести о сопственим сазнањима и опише сопствена осећања и реакције;

извештава о реалним догађајима;

користи стратегије за формирање и структурисање језичког излагања (нпр. уводне и закључне формулације, кључне речи);

да истакне значај одређених изјава пригодном гестиком и мимиком или наглашавањем и интонацијом.

ЧИТАЊЕ

Ученици могу на овом нивоу да самостално читају, разумеју и процењују различите текстове који се односе на области њихових интересовања, струке и искуства.

Ученик може да:

разуме комплексније захтеве и диференциране сажетке градива током наставе;

чита и разуме информативне, аргументационе, апелативне текстове (нпр. уводи, брошуре, писма читалаца, мејлови, блогови, омладински часописи или школске новине, веб странице за младе) као и дуже, чак и нешто комплексније стручне текстове о познатим темама;

прошири репертоар стратегија читања (критичко, процењујуће читање и читање са уживањем).

ПИСАЊЕ

Ученик на овом нивоу може да напише или сажме краћи текст о познатим темама и садржајима који их интересују корестећи једноставне фазе и реченице.

Ученик може да:

састави лично саопштење (кратко писмо) у којем се захваљује, извињава, договара или одговара на питање;

једноставним језичким средствима извештава о интересантним догађајима, описује своје хобије и интересовања и да друге пита о истим тим стварима;

прошири дате текстове, допуни, преиначи или пак да састави текст према датом моделу;

оно што је чуо, прочитао, видео или доживео репродукује кратким и једноставним реченицама и изнесе своје мишљење и запажање у вези са тим.

СОЦИОЛОГИЈА

(за образовне профилечетворогодишњег образовања)

Циљ и задаци

Циљ предмета социологија јесте да ученици овладају основним социолошким појмовима, како би боље разумели савремено друштво и успешније остварили своју улогу и место у њему; да ученици стекну примењива и функционална знања о друштвеним појавама, структури, развоју и противуречностима савременог друштва, како би развили кључне компетенције потребне за живот и партиципацију у демократски уређеном мултикултуралном друштву.

Задаци наставе социологије су да ученици:

овладају основним знањима о најважнијим друштвеним појавама, те о повезаности појединца и друштва;

унапреде способности заузимања критичког и ангажованог става према друштву и друштвеним институцијама;

развију способности за улогу одговорног грађанина, за живот и партиципацију у демократски уређеном и хуманом друштву;

усвоје вредности и формирају аутономни вредносни систем у складу са основним (универзалним) вредностима правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;

развију лични и национални идентитет у духу мултикултурализма, поштовања и очувања националне и светске културне баштине;

унапреде и прошире општу културу;

јачају осетљивост у односу на постојање друштвених неједнакости (економских, образовних, родних, класних, етничких, глобалних...);

развију спремност за успостављање активног односа према решавању друштвених проблема;

унапреде способност да самостално проналазе релевантне информације и да успоставе критички однос према њима;

унапреде способност свих облика комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става;

унапреде способност квалитетне и ефикасне сарадње са другима (групног рада, тимског рада).

II, III или IV разред

(2 часа недељно)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I. СОЦИОЛОШКИ ПРИСТУП ДРУШТВУ

II. ДРУШТВЕНА СТРУКТУРА И ДРУШТВЕНЕ ПРОМЕНЕ

III. ОСНОВНЕ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА

IV. ПОЈАВЕ И ПРОБЛЕМИ САВРЕМЕНОГ ДРУШТВА

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм Социологије у гимназији подразумева да се његово пуно остварење реализује у корелацији са другим наставним предметима као што су грађанско васпитање, историја, филозофија, српски језик и књижевност, психологија, устав и права грађана, музичка култура, ликовна култура, као и укључивањем ученика у различите ваннаставне активности.

Садржај програма и начин његове реализације треба да обезбеде остварење постављених циљева и задатака предмета, који се не односе само на стицање знања, већ и на формирање ставова и овладавање вештинама значајним за сналажење у савременом друштву. Предвиђене садржаје треба презентовати кроз четири веће тематске области, које третирају различите теоријске и практичне аспекте социологије као научне дисциплине: социолошки приступ друштву;друштвена структура и друштвене промене;основни облици друштвеног живота (економски, културни, религијски и политички аспекти друштва); појаве и проблеми савременог друштва. Важно је да ученици разумеју специфичност социолошког приступа друштву, да уоче сличности и разликесоциолошких оријентација и ниво њихове примењивости. Наставницима се препоручује да са ученицима дискутују о специфичностима ових приступа, као и да користе примере конкретних социолошких истраживања. Ученицима треба омогућити да у оквиру школе организују интерно социолошко истраживање на неку од тема за коју су заинтересовани (нпр. ставови младнх о квалитету нашег образовног система; млади и слободно време; проблем алкохолизма или наркоманије код младих...).

Појмове попут вредности, норми, идентитета и социјализације сматрамо посебно важним јер они представљају неопходни појмовни апарат за разумевање основних облика друштвеног живота, што ће допринети формирању аутономног вредносног система у складу са основним вредностима правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности и допринети развоју личног и националног идентитета уз развијање мултикултурализма. Препоручује се наставницима да ове појмове проширују и стално користе у објашњењу друштвених појава, јер је потребно да ученици увиде да је свет културе омеђен управо људским потребама, нормама и вредностима, да оне посредујуизмеђу човека и друштва, и на посебан начин обликују друштвене институције и човека као индивидуално и социјално биће.

Посебну пажњу треба посветити упоредној анализи различитих социолошких теорија класа, што је од кључног значаја за разумевање друштвене структуре и друштвених промена у савременом друштву. Наставнике упућујемо да ову тему допуне и подацима о раслојавању, односима и главним изворима моћи, елити и квазиелити унутар српског друштва.

Тема друштвених неједнакости је посебно важна, па је треба обрадити кроз низ разноврсних примера, који говоре о различитим облицима неједнакости (економских, образовних, родних, класних, етничких, глобалних...) у односу на њихове различите социјалне и историјске изворе и последице по појединца и друштво. Од наставника се очекује да са ученицима дискутује о узроцима, облицима и нивоима неједнакости у нашем друштву, као и начинима за њихово евентуално ублажаваљс или искорењивање.

Проблему друштвене промене и развоја треба приступити кроз стално присутно двојство човека и друштва, својства сталности и променљивости. Упознавање ученика са раним и савременим теоријским

концептима о друштвеној промени и њеним покретачким механизмима и облицима треба комбиновати са ученичким радионицама, у оквиру којих ће ученици, на основу изнетих становишта, бити охрабрени да изнесу властито мишљење о врстама. квалитету и последицама друштвених промена у нашем друштву. За ученике је посебно важно да разумеју властити положај унутар социјалне структуре, као и постојеће социјалне неједнакости, које утичу на степен њихове властите социјалне слободе, како би били у позицији да критички промисле и одговоре који је то пут ка друштву који даје подједнаке шансе свима, као и да увиде значај друштвених промена на личном и општем плану.

Наставници у свом раду, уз постојеће уџбенике, треба да користе и другу литературу релевантну за социологију (оригинална ауторска дела, бројна теоријска и емпиријска социолошка истраживања, стручне часописе, Статистички годишњак, али и - интернет, специјализоване сајтове, одговарајуће пробране филмове, аудио или видео записе, јер су то облици комуникације блиски младима, на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету. Важно је да сами наставници користе различите изворе информација и да на њих упућују ученике, али и да оспособе ученике да самостално проналазе одговарајуће информације и да успоставе критички однос према њима.

Природа садржаја овог предмета омогућава коришћење различитих облика рада и наставних метода, које ангажују ученике и повећавају њихову заинтересованост. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе, уз усаглашавање садржаја са одговарајућим методичким активностима. Уз традиционални, фронтални облик, неопходно је применити и друге различите облике радионичарског рада (симултана индивидуална активност, рад у паровима или малим групама, групна дискусија, дебата...) Препоручује се примена бројних техника активног и кооперативног учења, искуственог учења, учења открићем, упознавање са техникама истраживачког рада као и пројектног рада. Коришћењем интерактивних метода у презентовању одређених тематских области и појмова ученике треба подстаћи да критички преиспитају властита, односно лична и социјална искуства и интерпретирају их у социолошком кључу - на начин који доприноси бољем разумевању актуелних социјалних процеса унутар српског и ширег глобалног друштвеног контекста. Ученике треба подстицати да проналазе информације, да их критички процењују, да постављају релевантна питања, да унапређују културу дијалога, да аргументовано заступају или оспоравају одређена становишта или сопствене ставове.

Вредновање ученичког постигнућа треба да укључи, поред степена усвојеног знања, сваку од поменутих активности ученика, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације. Потребно је да континуирану евалуацију и самоевалуацију примењују како наставници, тако и ученици. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању циљева, задатака и исхода предмета, као и напредак других ученика у групи, увек уз одговарајућу аргументацију.

ИСТОРИЈА

(за образовне профиле четворогодишњег образовања)

Циљ и задаци

Циљ наставе историје је стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; развијање индивидуалног и националног идентитета; стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

Задаци наставе историје су да ученици:

- стекну и прошире знања о националној и општој историји (политичкој, економској, друштвеној, културној...), да разумеју узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса, и улогу истакнутих личности у развоју људског друштва;
- поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости;
- разумеју да национална историја представља саставни део регионалне, европске и глобалне историје;
- развијају истраживачки дух и критички однос према прошлости самосталном анализом различитих историјских извора и литературе и проналажењем и систематизовањем стечених информација;
- буду оспособљени за проналажење, прикупљање и коришћење информација датих у различитим симболичким модалитетима (историјске карте, графикони, табеле...) и њихово повезивање са претходним историјским знањем;
- буду оспособљени да препознају различита тумачења истих историјских догађаја;
- повезују стечена знања и вештине са садржајима сродних наставних предмета;
- буду оспособљени за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу;

- унапређују вештине неопходне за индивидуални и тимски рад (комуникативност, образлагање сопствених ставова, аргументовани дијалог...);
- развијају одговорност, систематичност, прецизност и позитивни став према учењу;
- развијају свест о квалитету стеченог знања и потреби сталног усавршавања.

I разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

УВОД

ПРАИСТОРИЈА

СТАРИ ВЕК

СРЕДЊИ ВЕК

НОВИ ВЕК

II разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Свет у другој половини XIXи почетком XXвека
Друштвено-економске и културне прилике:
Међународни односи:
Србија, Црна Гора и њихови суседи у другој половини XIXи почетком XXвека
Србија у другој половини XIXи почетком XXвека:
Црна Гора у другој половини XIXи почетком XXвека:
Срби у Аустроугарској у другој половини XIXи почетком XXвека:
Балкански ратови:
Први светски рат и револуције у Русији и Европи
Први светски рат:
Свет између два светска рата
Друштвене, политичке, привредне и културне прилике:
Међународни односи:
Југославија између два светска рата:
Други светски рат
Свет у Другом светском рату:
Југославија у Другом светском рату:
Свет и Југославија после Другог светског рата
Друштвене, политичке и привредне прилике:
Југославија после Другог светског рата:

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Полазну тачку програма чине циљ и задаци овог предмета, чија реализација треба да буде прилагођена узрасту и развојним карактеристикама ученика.Садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведени циљ. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ и задатке предмета.

Програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, културно-историјски споменици, музејске збирке...).

У средњим школама на наставном језику неке од националних мањина могу се, осим садржаја из њихове историје који су дати у програму, обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа. При томе, наставници ће настојати да, коришћењем разноврсних извора и релевантне историографске и етнографско-антрополошке литературе,ученицима пруже могућност да стекну јасну представу о прошлости народа коме припадају, али и окружења у коме живе: какав им је био начин живота и које су значајне личности обележиле њихову историју.

Важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича”, богата информацијама и детаљима, како би историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно и динамично. Настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се десило и какве су последице проистекле.

Посебно место у настави историјеимају питања, она која поставља наставник ученицима, и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње, користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, како у фази утврђивања и систематизације градива, тако и у обради наставних садржаја. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем итд.

Пожељно је што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задаци, као што су семинарски радови, презентације, самостални и групни пројекти...).

Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи" у свом уму, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе.Коришћење историјских карата изузетно је важно, јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме су се догађаји одвијали, олакшавајући им праћење промена на одређеној територији.

Треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), будући да историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да схвате повезаност и условљеност географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време.Треба избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница, јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина.

Како би циљеви наставе историје били што потпуније остварени, препоручује се и примена дидактичког концепта мултиперспективности.

Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба Интернета, прављење Power point презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата и матурског рада).

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

(за образовне профиле четворогодишњег образовања)

Циљ и задаци

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања су:

- подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
- развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
- подстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
- мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

СТРУКТУРА ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА

Садржаји програма усмерени су на:

- развијање физичких способности
- спортско - техничко образовање
- повезивање физичког васпитања са животом и радом.

РАЗВИЈАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ

На свим часовима наставе физичког васпитања, предвиђа се:

1) развијање основних елемената физичке кондиције карактеристичних за овај узраст и пол; као и других елемената моторне умешности ,који служе као основа за повећавање радне способности, учвршћивање здравља и даље напредовање у спортско техничком образовању,
2) превентивно компензацијски рад у смислу спречавања и отклањања телесних деформитета,
3) оспособљавању ученика у самосталном неговању физичких способности, помагању раста, учвршћивању здравља, као и самоконтроли и провери својих физичких и радних способности.

Програмски задаци се одређују индивидуално, према полу, узрасту и физичком развитку и физичким способностима сваког појединца на основу оријентационих вредности које су саставни део упутства за вредновање и оцењивање напретка ученика као и јединственој батерији тестова и методологије за њихову проверу и праћење.

СПОРТСКО ТЕХНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Спортско техничко образовање се реализује у I,II,III разреду кроз заједнички програм (атлетика, вежбе на справама и тлу) кроз програм по избору ученика, а у IV разреду кроз програм по избору ученика.

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМ

I разред

(2 часа недељно, 70 годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

АТЛЕТИКА

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

СПОРТСКА ИГРА (ПО ИЗБОРУ)

II разред

(2 часа недељно, 70 годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

АТЛЕТИКА

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

СПОРТСКА ИГРА (по избору)

III разред

(2 часа недељно, 70 годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМ

АТЛЕТИКА

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

СПОРТСКА ИГРА (по избору)

IV разред

(2 часа недељно, 66 годишње)

Реализује се програм по избору.

ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА

I - IV

Циљ и задаци

Опште поставке

Циљ наставе приграма по избору ученика - изабрани спорт јесте да ученици задовоље своја интересовања и потребе за стицањем знања, способности за бављење спортом као интегралним делом физичке културе и настојање да стечена знања примењују у животу (стварање трајне навике за бављење спортом и учешћем на такмичењима);

Задаци наставе програма по избору ученика – изабрани спорт јесу:

- стицање теоријских знања у изабраном спорту, пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи, технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања;
- социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењу;
- откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом.

Ученици се на основу својих способности и интереса опредељују за један спорт у коме се обучавају, усавршавају и развијају своје стваралаштво током целе школске године. То могу да буду предложене спортске гране и други спортови за које ученици покажу интерес.

Да би се избор остварио, свака школаје дужна да обезбеди просторне и друге услове за реализацију бар четири спорта.

На почетку сваке школске године наставничко веће, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања , утврђује спортове за који ученици те школе могу да се определе.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ

Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице;

Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо,

Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима.

Треба савладати најмање пет народних плесова.

Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима.

СПОРТСКА ИГРА (по избору)

Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре.

Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру.

РУКОМЕТ

Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу.

Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес.

Правила игре.

Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима.

ФУДБАЛ

Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу.

Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес.

Правила малог фудбала.

Учествовање на разним школским и међушколским такмичељима.

КОШАРКА

Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу

Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока.

Правила игре и суђење.

Учествовање на разредним и школским такмичењима.

ОДБОЈКА

Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу

Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес.

Правила игре и суђења.

Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима.

ПЛИВАЊЕ

Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању;

Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети.

Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима.

БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ

Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм.

КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ

Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима

Минимални образовни захтеци

Ниво спортско- техничких достигнућа ученика у изборном спорту се проверава кроз разредна, школска и међушколска такмичења као и друга спортска такмичења. Пожељно је да сваки ученик учествује на најмање три спортска такмичења.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм физичког васпитања је наставак програма физичког васпитања у основној школи, стим што је усмерен на још интензивније остваривање индивидуалних и друштвених потреба у области физичке културе. Ради тога , овај програм заснован је на индивидуализацији процеса физичког васпитања:

- обезбеђује повезивање знања са животом и праксом и каснијим опредељењима ученика;
- заснован је на изборној настави за коју се ученици опреселепрема свом афинитету и потребама;
- обавезује школу на остваривање одређених задатака у овој области

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања;

Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље;

Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

теоријска настава ;

мерење и тестирање;

практична настава .

Подела одељења на групе

Одељење се не дели приликом реализације;

Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан.

Место реализације наставе

Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом;

Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште).

Препоруке за реализацију наставе

Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја.

Садржај циклуса је:

- за проверу нивоа знања на крају школске године – један;
- за атлетику – један;
- за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један
- за спорт по избору ученика – два;
- за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један.

Начин остваривања програма

Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом.

Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања.

Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса.

Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**,** не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења ни на спортском терену ни у фискултурној сали.

У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа

Праћење, вредновање и оцењивање

Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма

Оквирни број часова по темама:

Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова).

Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту).

Атлетика (12 часова).

Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова.

Спортска игра: по избору школе(12 часова).

Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова).

Пливање (10 часова).

Провера знања и вештина (4 часа).

ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ

Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току школске године организује:

Два целодневна излета са пешачењем

Іразред до 12км (укупно у оба правца);

Празреддо 14 км (укупно у оба

правца);

IIразредdo 16 km(укупно у оба правца);

Два кроса : јесењи и пролећни

Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика.

Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања.Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

МАТЕМАТИКА

Циљ и задаци

Циљ наставе математике је да ученици усвоје знања, развију вештине, формирају ставове потребне за схватање појава и законитости у природи и друштву, формирање научног погледа на свет, решавање разноврсних задатака из струке и свакодневног живота,наставак математичког образовања и самообразовања и развијање личности ученика.

Задаци наставе математике су да ученици:

- развијају логичко и апстрактно мишљење;
- развијају способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
- развијају способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
- разликују геометријске објекте и њихове узајамне односе и трансформације;
- разумеју функционалне зависности, њихово представљање и примену;
- развијају способности сагледавања струковних проблема и њиховог математичког моделовања и решавања;
- развијају систематичност, уредност, прецизност, темељност, истрајност, критичност у раду, креативност и формирају систем вредности;
- развијају радне навике и унапреде способности за самостални и групни рад;
- стекну знања и вештине примењиве у савладавању наставних програма других предмета;
- унапреде способност коришћења различитих извора информација и стручне литературе;
- формирају свест о универзалности и примени математичког начина мишљења;
- буду подстакнути за стручни развој и усавршавање у складу са индивидуалним способностима и потребама струке и друштва;
- унапреде способности решавања различитих проблема и нових ситуација у процесу рада и свакодневном животу.

МОДЕЛИ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА

За средње стручне и уметничке школе утврђено је више модела:

М4 (3+2+0=5) - за трогодишње образовање у подручјима (областима) рада: личне услуге (сви образовни профили); пољопривреда, производња и прерада хране (сви образовни профили пољопривредне струке осим руковаоца-механичара пољопривредне технике);

М5 (3+2+2=7) - за трогодишње образовање у подручјима рада: шумарство и обрада дрвета (образовни профили: руковалац шумском механизацијом, шумар и расадничар); трговина, угоститељство и туризам (сви образовни профили); текстилство и кожарство (сви образовни профили);

М6 (3+3+2=8) - за трогодишње образовање у подручјима рада шумарство и обрада дрвета (произвођачи примарних и финалних производа дрвета, тапетари); пољопривреда, производња и прерада хране (сви образовни профили прехрамбене струке осим месара, пекара и прерађивача млека); саобраћај (сви образовни профили); геологија, рударство и металургија (сви образовни профили); геодезија и грађевинарство (сви образовни профили); машинство и обрада метала (сви образовни профили); хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили осим графичарских);

М7(3+3+3=9) - за трогодишње образовање у подручју рада: хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили графичара);

М8 (3+3+0+0=6) - за четворогодишње образовање у подручјима рада: култура, уметност и јавно информисање (сви образовни профили осим културолошког техничара, техничара дизајна ентеријера и индустријских производа); личне услуге (сви образовни профили); пољопривреда, производња и прерада хране (техничар хортикултуре и зоотехничар);

М9 (3+3+2+2=10) - за четворогодишње образовање у подручјима рада: култура, уметност и јавно информисање (техничар дизајна ентеријера и индустријских производа); здравство и социјална заштита (образовни профили: фармацеутски техничар, лабораторијски техничар); шумарство и обрада дрвета (шумарски техничар); трговина, угоститељство и туризам (сви образовни профили); економија, право и администрација (правни техничар, биротехничар);

М10 (3+3+3+3=12) - за четворогодишње образовање у подручјима рада: шумарство и обрада дрвета (техничар за пејзажну архитектуру); геологија, рударство и металургија (сви образовни профили у геологији); текстилство и кожарство (сви образовни профили осим техничара - моделара коже); хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили графичара); пољопривреда, производња и прерада хране (техничар пољопривредне технике, сви образовни профили производње и прераде хране);

М11 (3+3+3+3=12) - за четворогодишње образовање у подручју рада: економија, право и администрацнја (сви образовни профили осим правног техничара, биротехничара);

М12 (4+4+3+3=14) – за четворогодишње образовање у подручјима рада: шумарство и обрада дрвета (техничар за примарну обраду дрвета и техничар за финалну обраду дрвета); геодезија и грађевинарство (извођач основних грађевинских радова, извођач инсталатерских и завршних грађевинских радова); саобраћај (сви образовни профили осим наутичког техничара – поморски смер); машинство и обрада метала (погонски техничари, машински техничар моторних возила, техничар оптике);

М13 (4+4+4+4=16) - за четворогодишње образовање у подручјима рада: електротехника (сви образовни профили), геодезија и грађевинарство (грађевински техничари за: високоградњу, нискоградњу, хидроградњу, лабораторијска испитивања); геологија, рударство и металургија (сви образовни профили у рударству); машинство н обрада метала (машински техничар, техничар за компјутерско управљање, техничар хидраулике и пнеуматике, машински техничар мерне и регулационе технике, ваздухопловни машински техничар); хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили осим графичарских);

М14 (4+5+5+4=18) - за четворогодишње образовање у хидрометеорологији (сви образовни профили).

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

ПРОГРАМ М4 (3+2+0)

Пољопривреда (сви образовни профили сем руковаоца-механичара пољопривредне технике); личне услуге (сви образовни профили).

Трогодишње образовање

I разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Логика и скупови (9)
Реални бројеви (5)
Пропорционалност величина (8)
Увод у геометрију (8)
Изометријске трансформације (21)
Рационални алгебарски изрази (14)
Линеарне једначине и неједначине. Линеарна функција (18)
Хомотетија и сличност (10)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

II разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Степеновање и кореновање (11)
Квадратна једначина и квадратна функција (14)
Експоненцијална функција, логаритамска функција (11)
Полиедри (12)
Обртна тела (10)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ПРОГРАМ М5(3+2+2)

Шумарство и обрада дрвета (руковалац шумском механизацијом, шумар и расадничар); трговина, угоститељство и туризам (сви образовни профили); текстилство и кожарство (сви образовни профили).

Трогодишње образовање

I и II разред

Програм је истоветан са програмом М4.

III разред

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Елементи тригонометрије (24)
Аналнтичка геометрија у равни (21)
Низови (7)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ПРОГРАМ М6(3+3+2)

Шумарство и обрада дрвета (произвођачи примарних и финалних производа од дрвета, тапетари); пољопривреда, производња и прерада хране (сви образовни профили прехрамбене струке осим месара, пекара и прерађивача млека); економија, право и администрација (сви образовни профили); саобраћај (сви образовни профили); геологија, рударство и металургија (сви образовни профили); геодезија и грађевинарство (сви образовни профили); машинство и обрада метала (сви образовни профили); хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили осим графичарских).

Трогодишње образовање

I разред

Програм је истоветан са програмом М4

II разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Тригонометрија правоуглог троугла (8)
Степеновање и кореновање (17)
Квадратна једначина и квадратна функција (25)
Експоненцијална функција, логаритамска функција (16)

Полиедри (16)
Обртна тела (11)
НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

III разред

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Тригонометријске функције (24)
Аналитичка геометрија у равни (21)
Низови (7)
НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ПРОГРАМ М7 (3+3+3)

Хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили у графичарству).

Трогодишње образовање

I и II разред

Програм је истоветан са програмом М6

III разред

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

Тригонометријске функције (29)
Вектори (10)
Аналитичка геометрија у равни (30)
Елементи линеарног програмирања (5)
Низови (10)
НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ПРОГРАМ М8 (3+3+0+0)

Култура, уметност и јавно информисање (сви образовни профили осим техничара дизајна ентеријера и индустријских производа); личне услуге (сви образовни профили); пољопривреда (техничар хортикултуре и зоотехничар).

Четворогодишње образовање

I и II разред

Програм је истоветан са програмом М6

ПРОГРАМ М9 (3+3+2+2)

Култура, уметност и јавно информисање (техничар дизајна ентеријера и индустријских производа); здравство (фармацеутски техничар и лабораторијски техничар); шумарство и обрада дрвета (шумарски техничар); трговина, угоститељство и туризам (сви образовни профили); економија, право и администрација (правни техничар, биротехничар)

Четворогодишње образовање

I разред

Програм је истоветан са програмом М4.

II разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Степеновање и кореновање (18)
Квадратна једначина и квадратна функција (26)
Експоненцијална функција, логаритамска функција (17)
Елементи тригонометрије (32)
НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

III разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Полиедри (17)
Обртна тела (11)
Аналитичка геометрија у равни (22)
Низови (8)
НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

IV разред

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Елементи привредне математике (8)
Функције (12)
Извод функције (12)
Вероватноћа и статистика (20)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ПРОГРАМ М10 (3+3+3+3)

Шумарство и обрада дрвета (техничар за пејзажну архитетуру); геологија, рударство и металургија (сви образовни профили у геологији); текстилство и кожарство (сви образовни профили осим техничара - моделара коже); хемија, неметали и графичарство (сви образовни профили у графичарству); пољопривреда, производња и прерада хране (техничар пољопривредне технике, сви образовни профили у производњи и преради хране).

Четворогодишње образовање

I и II разред

Програм је истоветан с програмом М9

III разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Полиедри (18)
Обртна тела(13)
Низови (12)
Вектори (12)
Аналитичка геометрија у равни (33)
Елементи линеарног програмирања (5)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12)

IV разред

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

Функције (22)
Извод функције (22)
Комбинаторика (10)
Вероватноћа и статистика (30)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ПРОГРАМ М11(3+3+3+3)

Економија, право и администрација (сви образовни профили осим правног техничара, биротехничара).

Четворогодишње образовање

I и II разред

Програм је истоветан с програмом М9

III разред

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Полиедри (14)
Обртнатела(10)
Низови (12)
Аналитичка геометрија у равни (27)
Елементи линеарног програмирања (5)
Елементи привредне и финансијске математике (25)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

IV разред

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

Елементи финансијске математике (18)
Функције (20)
Извод функције (26)
Комбинаторика н вероватноћа (20)

НАПОМЕНА: Обавезна су четири двочасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (12).

ДОДАТНИ РАД

Оријентациони програм

(за све струке)

Програм је оквирни и исти за све средње школе

I разред

(30 часова годишње)

1. Елементи математичке логике (6)
2. Елементарна тсорија бројева - одабрани задаци (6)
3. Полиноми (8)
4. Рационални алгебарски изрази, једначине и неједначине (5)

5. Апсолутна вредност броја и примене (4)
6. Системи линеарних једначина и неједначина (5)
7. Равне геометријске фигуре (6)
8. Одабрани доказни и рачунски задаци. Вектори н њихова примена.
9. Једнакост многоуглова (4)
10. Геометријске конструкције у равни (8)
11. Инверзија (4)
12. Аполонијев проблем додира (4)
13. Елементи топологије (4)
14. Логички и комбинаторни задаци (5)
15. Одабрани задаци за такмичења из математике (6)

II разред

(30 часова годишње)

1. Квадратне једначине, функције н неједначине (4)
2. Нелинеарне Диофантове једначине (4)
3. Ирационални алгебарски изрази, једначине и неједначине (4)
4. Експоненцијални и логаритамски изрази, једначине и неједначине (4)
5. Проблеми екстремних вредности (6)
6. Реални бројеви (4)
7. Геометријске конструкције у простору (5)
8. Одабрана поглавља тригонометрије (8)
9. Логичко-комбинаторни и слични нестандардни задаци (4)
10. Рачуноводство (8)
11. Одабрани задаци за математичка такмичења (5)

III разред

(30 часова годишње)

1. Полиедри, правилни полиедри; тетраедар (6)
2. Обртна тела. Комбинована тела (4)
3. Математичка индукција. Низови (6)
4. Рекурентне формуле и неке њихове примене (4)
5. Разне примене вектора (4)
6. Метод координата. Функције и графици (8)
7. Комплексни бројеви и полиноми (6)
8.Системи једиачина и неједначина другог или вишег реда (4)
9. Конусни пресецн (6)
10. Сферна геометрија (8)
11. Математика у применама (4)
12. Логичко-комбинаторни задаци (4)
13. Одабрани задаци за математичка такмичења (6)

IV разред

(30 часова годишње)

1. Математнчке структуре (4)
2. Развој и врсте геометрија (4)
3. Кратак преглед историје математике (8)
4. Функције у природи и техници (4)
5. Извод и интеграл (8)
6. Непрекидност (4)
7. Нумеричке методе (5)
8. Елементи комбинаторике и вероватноће (8)
9. Елементи теорије информација и основни кибернетике (5)
10. Математика у применама: елементи математичког моделирања (6)
11. Елементи теорије игара (4)
12. Одабрани задаци за математичка такмичења (4)

НАПОМЕНА: У сваком разреду треба обрадити 6-8 тема (по избору наставника), зависно од подручја рада и струке, односно програма наставе. Назначени број часова за поједине теме је оријентациони и може се повећати (смањити) за 1 или 2 часа.

СЛОБОДНЕ МАТЕМАТИЧКЕ АКТИВНОСТИ

За рад у оквиру слободне математичке активности (секције, клуба и сл.), поред неких тема из наведеног програма за додатни рад (које су приступачне ученицима), узимати и друге садржаје које изаберу сами ученици у сарадњи са наставником, а првенствено: теме из историје математике, логичко-комбинаторне задатке, рационалне поступке рачунања и трансформација израза, занимљиве конструкције, елементе топологије, разне примене табела и дијаграма, бројевне системе, математичке игре и друге математичке занимљивости.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Битне карактеристике програма

Основне карактеристике програма математике су: усклађеност са програмом математике за основну школу; заступљеност заједничких садржаја из програма математике за гимназије и стручне школе; логичка повезаност садржаја, посебно са аспекта развоја математике; настојање, где год је то било могуће, да садржаји математике претходе садржајима других предмета у којима се математика примењује; заступљеност оних елемената развоја математике који чине основу математичке културе свих свршених ученика средњих школа; хоризонтална и вертикална усклађеност између програма математике за поједине групације струка и степена стручне спреме, као и између ових програма и програма за поједине смерове у гимназији (распоред тема по разредима, њихов обим, основни захтеви и сл.).

При избору садржаја програма била је врло значајна образовна и васпитна функција наставе математике и њен допринос даљем оспособљавању ученика да логички мисле и стваралачки приступају решавању различитих проблема, јер таква оспособљеност (захваљујући адекватнимматематичким садржајима и методама) има широки утицај на многобројне делатности и омогућава касније ефикасно учење.

Веома су значајни и практични циљеви наставе математике. То значи да се води рачуна о примени математике у животу, пракси и другим научним областима које ученици на овом когнитивном нивоу изучавају или ће их учити касније.

За реализацију циља и задатака наставе математике изабрани садржаји програма су довољно приступачни свим ученицима. Они такође могу и стимулативно деловати на ученике, јер они имају могућност да их усвоје и на нешто вишем нивоу (већи степен апстракције и генерализације, синтезе и примене, стваралачко решавање проблема). У вези с тим, строгост у интерпретацији садржаја треба да буде присутна у прихватљивој мери, уз ослањање на математичку интуицију и њено даље развијање. Мотивација и интуитивно схватање проблема треба да претходе строгости и критичности, а излагање градива мора бити праћено добро одабраним примерима. Након довољног броја урађених примера треба приступити генералисању појма, чињенице и сл. Наиме, школска математика не може бити сасвим формализована, тј. изложена строго дедуктивно. Колико ће она строга бити одређује уџбеник и наставник математике (у зависности од фонда часова, састава одељења и предзнања ученика).

ОБЈАШЊЕЊЕ САДРЖАЈА ПРОГРАМА

(Посебне напомене о обради програмских тема)

Неке опште напомене

1. Да би се остварио постављени циљ, наставе математике, неопходно је у току наставе успешно реализовати одређене образовне, васпитне и практичне задатке, истакнуте, на почетку програма.

Услови за успешну реализацију програма математике су: правилно планирање и редовно припремање наставника за извођење наставе; целисходно коришћење фонда часова и добро организован наставни процес; комбинована примена савремених наставних метода и разноврсност облика рада са ученицима, уз смишљено одабирање и припремање примера и задатака и употребу одговарајућих наставних средстава, учила за наставу математике и рачунара. Све то треба да одрази интенције програма: подизање нивоа наставе и њену актуелизацију, стварање услова у којима ће ученици сопственим напорима усвајати трајна и активна математичка знања и оспособљвати се за примену тих знања и стицање нових знања.

Тако организована и извођена настава математике, уз пуно интелектуално ангажовање ученика у свим фазама наставног процеса, у већој мери је ефикасна и продуктивна. Такође подстиче самоиницијативу ученика у стицању знања и доприноси изграђивању радних навика и подизању радне културе ученика (што је и важан васпитни задатак наставе).

2. Реализација програма математике, посебно у Iразреду, треба да представља природан прелаз од наставе у основној школи и да се заснива на већ стеченим математичким знањима ученика (што омогућава доста добра вертикална повезаност програма математике у средњим школама и основној школи). Објективна ситуација изискује и извесно систематско утврђивање и обнављање оних садржаја из програма основне школе на којима се заснива обрада садржаја у средњојшколи, а то се може постићи интегрисањем појединих садржаја изосновне школе у обраду нових садржаја на оном месту где је то потребно и у оној фази наставе када је то актуелно (обнављање на самом часу и самостално обнављање од стране ученика кроз домаћи рад и сл.). То претпоставља смишљено и студиозно планирање градива од страненаставника.

3. У погледу математичке терминологије мора постојати континуитет у односу на коришћену (прописану) терминологију у основнојшколи**.**

4. Ради осавремењивања наставе математике и ефикаснијег усвајања садржаја, пожељно је да се обезбеди и присуство рачунарске подршке у настави математике (у почетној фази у фронталном облику рада и уз коришћење узорних демонстрационих програмских апликација, уколико нема услова за масован индивидуални рад ученика на рачунару у оквиру наставе математике).

Објашњење садржаја – начин реализације (начин остваривања програма)

За све програме (М4 - М14) даје се заједничко објашњење садржаја програма - начин остваривања програма, с тим што се евентуалне разлике које се односе на поједине програме, односно садржаје, наводе у одговарајућем делу.

Овде се укратко указује само на оно што је најбитније у свакој теми програма (важни појмови, чињенице, идеје, методе и др.), тј. на оно што је основни циљ при реализацији садржаја, без обзира на број часова предвиђених за одређену тему. Наравно, уколико је број часова већи, садржаји теме треба да буду обрађени и усвојени у већој мери (и у дубину и у ширину). Тако, на пример, свака тема из програма М14 реализоваће се знатно шире и дубље него у осталим програмима. Ово ће у извесној мери зависити и од конкретне ситуације (природа струке, састав одељења, други услови).

Iразред

Логика н скупови. Ову тему треба реализовати кроз понављање, продубљивање и допуњавање оног што су ученици учили у основној школи. Ови логичко-скуповни садржаји (исказ, формула, логичке и скуповне операције, основни математички појмови, логичко закључивање и доказивање тврдњи) су извесна основа за виши ниво дедукције и строгости у реализацији осталих садржаја програма математике на овом нивоу образовања и васпитања ученика. При томе, нагласак треба да буде на овладавању математичко-логичким језиком и разјашавању суштине значајннх математичких појмова и чињеница, без превеликих формализација.

Важан моменат у спречавању формализма и усмеравању пажње у настави математике на суштинска питања јесте правилно схватање улоге и места логичко-скуповне (па и геометријске) терминологије и симболике. Симболика треба да се користи у оној мери у којој олакшава изражавање и записе (а не да их компликује), скраћује време (а не да захтева додатна објашњења), помаже да се градиво што боље разјасни (а не да отежава његово схватање).

Елементе комбинаторике објаснити на једноставнијим примерима и задацима, као примену основних принципа пребројавања коначних скупова. Треба имати у виду да обрадом ових садржаја није завршена и изградња појединих појмова, јер ће се они дограђивати и у каснијим програмским темама.

Реални бројеви. У краћем прегледу бројева од природних до реалних, треба извршити систематизацију знања о бројевима стеченог у основној школи, посебно истичући принцип перманенције својстава рачунских операција. При томе посебну пажњу обратити на својства рачунских операција, као основу за рационализацију рачунања и трансформације израза у оквиру других тема. У зависности од конкретне ситуације, ово се може дати и на нешто вишем нивоу. Посебну пажњу треба посветити обради приближних вредности. При томе ученик треба да схвати да рачунање са реалним бројевима најчешће значи рачунање са приближним вредностима.

Пропорционалност величина. Карактеристика ове теме је што у њој долази до изражаја повезивање и примена разних математичких знања. На бази проширивања и продубљивања раније стечених знања, основну пажњу треба посветити примени функција директне и обрнуте (у основној школи се не обрађује детаљно) пропорционалности и пропорција у решавању разних практичних задатака, повезујући то са табличним и графичким приказивањем одређених стања, процеса и појава.

Увод у геометрију. Ово је уводна тема у геометрију, нарочито у погледу упознавања ученика са аксиоматским приступом изучавању геометрије (основни и изведени појмови и ставови, дефиниције важнијих геометријских фигура). Полазећи од посебно изабраних аксиома припадања, распореда и паралелности треба на неколико једноставнијих примера упознати ученике са суштином и начином доказивања теорема.

Подударност, изометријске трансформације. Обрада садржаја из ове теме (подударност, вектори, изометријске трансформације) треба да буде наставак онога што се о томе учило у основној школи. Појам вектора изградити до нивоа неопходног за ефикасну примену. Кроз понављање треба истаћи основна својства сваке од изучаваних изометрија, а нешто више обрадити изометријске трансформације као пресликавања равни у саму себе, њихову класификацију и нарочито њихове примене (као метода) у доказним и конструктивним задацима у вези са троуглом, четвороуглом и кружницом. Трансформације користити у оној мери у којој олакшавају изучавање одређених садржаја геометрије.

Рационални алгебарски изрази. Циљ ове теме је да ученици, користећи својства операција са реалним бројевима, овладају идејама и поступцима вршења идентичних трансформација полинома и алгебарских разломака. При томе тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини тих трансформација, а не на раду са компликованим изразима. Одређену пажњу треба посветити важнијим неједнакостима (доказивање и примена: неједнакост између средина и др.).

Линеарне једначине н неједначине. Линеарне функције. У оквиру ове теме треба извршити продубљивање и извесно проширивање знања ученика о линеарној функцији, линеарним једначинама и неједначинама, која су стекли у основној школи, истичући појам еквивалентности једначина и неједначина и примену у њиховом решавању. Треба узимати и примере једначина у којима је непозната у имениоцу разломка, као и оне које садрже један или два параметра.

У сваком случају, треба избегавати једначине и неједначине са сувише сложеним изразима. На неколико једноставнијих примера може се показати и решавање система линеарних једначина са више од две непознате. У овој теми тежиште треба да буде на примени једначина на решавање разних проблема. Приликом обраде неједначина и система неједначина са једном непознатом ограничити се само на оне које не садрже параметре. Решења неједначина записивати на више начина (опредељујући се за најприхватљивији), користећи при томе првенствено унију и пресек скупова.

Хомотетија и сличност. У оквиру ове теме, поред мерења дужи (повезујући самерљивост дужи с карактером размере њихових дужина) и усвајања Талесове теореме (са применама), ученици треба да упознају хомотетију као једну трансформацију равни која није изометријска, а сличност као композицију хомотетије и изометрије (односно, хомотетију као трансформацију сличности), као и да уоче практичне примене сличности. Посебно треба да схвате суштину метода сличности у решавању рачунских и конструктивних задатака. Значајна је примена сличности у доказивању појединих теорема (Питагорине и др.). Може се обрадити и однос површина сличних многоуглова (у виду задатка). Одговарајућу пажњу треба посветити примени Питагорине теореме у рачунским и конструктивним задацима.

Тригонометрија правоуглог троугла. (У програмима М6-М8 и М12-М14. У осталим програмима садржаји ове теме су у IIразреду (М9-М11) или IIIразреду (М5) у оквиру теме „Елементи тригонометрије“.) Ученици треба да схвате везе између страница и углова правоуглог троугла (дефиниције тригонометријских функција оштрог угла), њихове последице и примене. При решавању правоуглог троугла треба се ограничити на једноставније и разноврсне задатке.

Празред

Степеновање и кореновање. У овој наставној теми треба посветити пуну пажњу усвајању појма степена и корена и савлађивању операција са њима (на карактеристичним, али не много сложеним задацима). Од посебног је значаја релација $\sqrt{a^2}=|a|$, атакође и децимални запис броја у тзв. стандардном облику $a \cdot 10^n$, где је $1< a<10$ и $n \in Z$. Рационалисање обрадити на примерима у којима су имениоци облика: $\sqrt{a}, \sqrt{a} \pm \sqrt{b}$. Функцију $y = x^n$ испитивати само у неколико случајева (за $n \leq 4$), са закључком о облику графика када је изложилац n паран и када је непаран број. У вези са комплексним бројевима треба обрадити само основне појмове и чињенице које ће бити неопходне при изучавању садржаја о квадратној једначини.

Квадратна једначина и квадратна функција. Садржаји ове теме значајни су са становишта систематског изграђивања алгебре и практичних примена. Треба решавати и једначине са непознатом у имениоцу разломка, које се своде на квадратне једначине, као и једноставније једначине са параметрима. Посебну пажњу посветити примени квадратних једначина и неједначина у решавању разноврсних, а једноставнијих проблема. Неопходно је да ученици добро науче да скицирају и "читају" график квадратне функције. При испитивању квадратне функције у већој мери треба користити управо њен график (његову скицу), не инсистирајући много на одређеној "шеми испитивања функције" у којој цртање графика долази тек на крају. Квадратне неједначине треба решавати користећи знања о знаку квадратног тринома, као и знања о решавању линеарних неједначина. Решавати и једноставније ирационалне једначине (у програмима М12-М14).

Тригонометријске функције(У програмима М12-М14. У програмима М9-М11 у ову тему, али под називом „Елементи тригонометрије“, укључени су (на почетку) и садржаји из подтеме „Тригонометрија правоуглог троугла“. У програмима М5-М7 тема је у III разреду.) При дефинисању и уочавању својстава тригонометријских функција ма ког угла и тзв. свођењу на први квадрант треба користити тригонометријски круг, као и симетрију (осну и централну). Упоредо са одређивањем вредности тригонометријских функција, треба решавати и тригонометријске једначине облика: $\sin x = b$, $\cos x = b$, $\operatorname{tg} x = b$.Ученици треба да схвате да се многи научни и технички проблеми моделују тригонометријским функцијама, па је зато неопходно настојати да упознају основна својства ових функција, а првенствено да умеју скицирати и „читати“ њихове графике. Посебну целину у тригонометријским садржајима представљају адиционе теореме и њихове последице. Оне су значајне не само за одређене идентичне трансформације у самој тригонометрији, већ и за примене у неким другим предметима. Зато овој целини треба посветити велику пажњу и градиво добро увежбати. Упознавањем синусне и косинусне теореме ученици треба да схвате да се проширују могућности примене тригонометрије на решавање ма којег троугла, као и на решавање разних проблема из метричке геометрије, физике и посебно струковне праксе.

Експоненцијална и логаритамска функција. Приликом обраде ових функција, за уочавање њихових својстава користити првенствено графичке интерпретације. На једноставним примерима упознати одређивање логаритама без употребе џепних рачунара (у циљу продубљивања појма логаритма). Логаритмовање обрадити у мери неопходној за практичне примене (уз коришћење џепних рачунара).

III разред

Полиедри и обртна тела. (У програмима М9-М14. У осталим програмима ова тема је у II разреду.)У обради ових садржаја (у ствари, продубљивању и допуњавању знања која о њима ученици већ имају) значајно је да ученици већ усвојене основне појмове и чињенице просторне геометрије умеју успешно да примењују у решавању задатака (једноставнијих), укључујући и оне практичне природе (одређивање запремине модела неког геометријског тела, конкретне грађевине или предмета, ако унапред нису дати неопходни подаци и сл.). Ученици треба да "виде" да се изучавана својства просторних фигура широко користе у пракси, астрономији, физици, хемији и др. Посветити пажњу даљем развијању логичког мишљења и просторних представа ученика, уз позивање на очигледност, коришћење модела (или приручних средстава) и правилно скицирање просторних фигура. Рационалније је и боље прво наћи решење задатка у "општем облику", па онда замењивати дате податке. Корисно је повремено од ученика захтевати да дају процену резултата рачунског задатка (нпр. запремине, површине). Може се као задатак дати одређивање односа површина и односа запремина сличних полиедара и сличних обртних тела, као и одређивање

полупречника уписане или описане сфере одређеног геометријског тела. Обрасце за површину и запремину лопте и њених делова није потребно изводити.

Вектори. У овој теми ученици упознају координате вектора, дефиницију и смисао скаларног, векторског и мешовитог производа вектора. Од посебног значаја је координатна интерпретација скаларног, векторског и мешовитог производа и њихова примена (одређивање угла између два вектора, израчунавање површине и запремине фигура, неке примене у физици и др.).

Аналитичка геометрија у равни. Основни циљ у реализацији ове теме јесте да ученици схвате суштину координатног система и његову ефикасну примену. На основу својстава праве и кривих линија другог реда, ученици треба да умеју да формирају њихове једначине и испитују међусобне односе тих линија. Повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије.

Елементи линеарне алгебре и линеарног програмирања. *(*Са овим називом и садржајима само у програму М13. Део ових садржаја, као тема „Елементи линеарног програмирања“, изучава се у програмима М7, М11 и М12).У оквиру ове теме ученици треба да продубе и прошире знање **о** системима линеарних једначина са две непознате, да упознају линеарну неједначину са две непознате, системе линеарних неједначина са две непознате (све то уз графичку интерпретацију) и да упознају суштину проблема линеарног програмирања (решавањем карактеристичних примера). Ови садржаји пружају могућност за повезивање раније стечених знања о једначинама, неједначинама и неким геометријским појмовима.

Један део садржаја из програма М7, М11 и М12 (линеарне једначине, неједначине и системи) укључен је у тему „Аналитичка геометрија у равни“ (садржаји о правој), док су остали издвојени у посебну тему „Елементи линеарног програмирања“.

Математичка индукција. (Математичка индукција изучава се само у програмима М12- М14 у теми „Математичка индукција. Низови“).Ученици треба да схвате значај и суштину математичке индукције као посебног и ефикасног метода у математици за доказивање појединих тврђења. Овај метод треба увести и увежбати помоћу што једноставнијих примера.

Низови. На подесним и једноставним примерима објаснити појам низа као пресликавања скупа **N** у скуп **R,** уз графичку интерпретацију. Као значајне примере низова обрадити аритметички низ и геометријски низ (дефиниција-основно својство, општи члан, збир првих *n*чланова). Појам граничне вредности бесконачног низа увести на једноставним примерима. Извести образац за збир чланова бесконачног геометријског низа, уз илустровање на примерима (периодични децимални разломци, једноставнији примери из геометрије).

Комплексни бројеви. (Само у програмима М13-М14.) Проширивање знања ученика о бројевима, посебно комплексним, на погодно одабраним задацима и кроз практичну примену.

Елементи привредне и финансијске математике. (Само у програмима М9 (у IV разреду: Улози на штедњу, сложени каматни рачун) и М12.) Користити повезаност ових садржаја са раније изучаваним садржајима (пропорционалност величина, степеновање, логаритми, једначине и др.). Ученици треба да разумеју суштину садржаја и овладају техником израчунавања одређених елемената у оквиру тих садржаја (камата, каматне стопе, крајње вредности износа улога и времена улагања, износа и времена плаћања, и сл.), повезујући то са конкретним примерима из праксе.

IV разред

Функције. Допунити и систематизовати ученичка знања о функцији и њеним основним својствима, а затим направити преглед елементарних функција. Упознавање граничне вредности и непрекидности функције треба да буде на основу интуитивног приступа тим појмовима. Није потребно дуже задржавање на техници одређивања граничне вредности разних функција, већ акценат треба да буде на неколико карактеристичних лимеса.

Извод функције. Прво ученике треба упознати са појмовима прираштаја независно променљиве и прираштаја функције и полазећи од појма средње брзине и проблема тангенте на криву, формирати појам количника прираштаја функције и прираштаја независно променљиве, а затим дефинисати извод функције као граничну вредност тог количника када прираштај независно променљиве тежи нули. Указати на основне теореме о изводу и изводе неких елементарних функција. Уз појам диференцијала и његово геометријско значење треба указати и на његову примену код апроксимације функција. Пажњу посветити испитивању функција и цртању њихових графика користећи извод функције (не узимајући сувише компликоване примере).

Интеграл. Програм предвиђа да се прво обради неодређени интеграл, па је потребно објаснити везу између извода и интеграла и увести појам примитивне функције. Интеграљење објаснити као операцију која је инверзна диференцирању. Поред табеле основних интеграла и њене примене показати и неке методе интеграљења (метода замене и метода парцијалне интеграције). Полазећи од проблема површине и рада, доћи до појма одређеног интеграла као граничне вредности збира бесконачно много бесконачно малих величина. Указати на основна својства одређеног интеграла, а акценат треба да буде на применама одређеног интеграла.

Комбинаторика.(Само у програмима М10-М14) На основу раније стечених знања о пребројавању коначних скупова (основни принципи) ученици треба да упознају суштину издвајања, распоређивања и одређивања броја одређених распореда, уочавајући разлику између појединих врста распоређивања објеката (на погодно одабраним примерима). Важно је добро увежбати препознавање појединих врста

комбинаторних објеката на довољном и одабраном броју разноврсних задатака. Тек онда треба да уследе одговарајуће формуле за број варијација, пермутација и комбинација. Повезујући биномне коефицијенте са комбинацијама, могу се показати неке примене биномног обрасца.

Вероватноћа и статистика.После увођења појма случајног догађаја увести појам вероватноће (преко појма релативне фреквенције и класичном дефиницијом), као и основне теореме о вероватноћи. На погодно изабраним примерима треба увести појам случајне променљиве и указати на неке њене нумеричке карактеристике и расподеле. Истаћи улогу случајног узорка и статистичког експеримента,**а** затим објаснити начин прикупљања података, њиховог приказивања и одређивања важнијих статистичких карактеристика.

Елементи финансијске математике. *(*Само у програму М11) У овој теми долази до изражаја повезивање са многим раније изучаваним садржајима, посебно из области привредне математике. Ученици треба да разумеју суштину појмова финансијске математике и да на примерима из праксе умеју да направе амортизациони план зајма (са потребним израчунавањима), да врше конверзију зајма и сл.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

(за образовне профиле четворогодишњег образовања)

Циљ и задаци

Циљ наставног предмета рачунарство и информатика у средње стручној школи је стицањезнања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву,даље стручно усавршавање и практичну примену у процесу рада; као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.

Задаци наставе рачунарство и информатика су да ученици:

- развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва;
- примене стечена знања и вештине у стицању конкретног образовања за будуће занимање;
- јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознајусе са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;
- стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система;
- овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела;
- упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација;
- разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење;
- унапреде способностиза брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање и преношење;
- развију прецизност, рационалности креативност у раду са рачунаром;
- на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно;
- изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље;
- упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије;
- развијају способности да стечена знања примењују за решавање проблема и нових ситуација у процесу рада и свакодневном животу.

I разред

(2 часа недељно, 64 - 74 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

1.Основе рачунарске технике (6-8)
2. Основе рада у оперативном систему са графичким интерфејсом (8-10)
3. Текст-процесор (14-16)
4. Слајд-презентације (10-12)
5. Рад са табелама (14-16)
6. Интернет и електронска комуникација (12-14)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Iразред

На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

Облици наставе: Настава се реализује кроз лабораторијске вежбе

Место реализације наставе: Лабораторијске вежбе се реализују у рачунарској лабораторији

Подела одељења на групе: Приликом реализације вежби одељење се дели на две групе

Препоруке за реализацију наставе:

На почетку наставе урадити проверу нивоа знања и вештина ученика, која треба да послужи као оријентир за организацију и евентуалну индивидуализацију наставе.

У уводном делу двочаса наставник истиче циљ и задатке одговарајуће наставне јединице, затим реализује теоријски део неопходан за рад ученика на рачунарима. Уводни део двочаса, у зависности од садржаја наставне јединице, може да траје највише 30 минута. Након тога организовати активност која, у зависности од теме, подстиче изградњу знања, анализу, критичко мишљење, интердисциплинарно повезивање. Активност треба да укључује практичан рад, примену ИКТ, повезивање и примену садржаја различитих наставних предмета, тема и области са којима се сусрећу изван школе. Активности осмислити тако да повећавају мотивацију за учење и подстичу формирање ставова, уверења и система вредности у вези са развојем језичке и информатичке писмености, здравим стиловима живота, развојем креативности, способности вредновања и самовредновања.

Годишњи фонд часова зависи од броја наставних недеља у првом разреду који је дефинисан наставним планом за сваки образовни профил. Све школе, које у наставним плановима имају у првом разреду 36, односно 37 наставних недеља без блок наставе, могу реализовати садржаје овог предмета са 72, односно 74 часа годишње. Повећан број часова (2 или 4 часа) оставља се наставнику да распореди на оне тематске целине за које сматра да је то потребно. Уз сваку тему програма дат је и оријентациони број часова који има циљ да наставнику сугерише обим, дубину и начин интерпретације појединих целина, односно тема. Овај фонд часова је оквирног карактера и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у одељењу и специфичностима за сваки профил. У реализацији програма треба се придржавати наведеног редоследа теме.

При реализацији програма дати предност пројектној, проблемској и активној настави, кооперативном учењу, изградњи знања и развоју критичког мишљења. Подстицати тимски рад и сарадњу нарочито у областима где наставник процени да су присутне велике разлике у предзнању код појединих ученика. Уколико услови дозвољавају дати ученицима подршку хибридним моделом наставе (комбинацијом традиционалне наставе и електронски подржаног учења), поготово у случајевима када је због разлика у предзнању потребна већа индивидуализација наставе.

У наредном тексту, у заградама је наведен препоручени број часова за савлађивање садржаја.

При реализацији тематске целине**Основе рачунарске технике** ученици би требало да усвоје значење појмова информација и информатика; овладају вештином превођења броја из декадног у бинарни бројевни систем и обратно (1); знају да објасне како се у рачунару кодирају текстуална, графичка и звучна информација, усвоје појмове бит, бајт, и редове величине за мерење количине информација(1). Потребно је да ученици стекну знања о структури и принципу рада рачунара, функцији његових компоненти и утицају компоненти на перформансе рачунара. Ово треба постићи тако што ће ученици знати да: наведу и практично препознају из којих се компоненти састоји рачунар(1); објасне намену оперативне и спољашње меморије у рачунарском систему, наброје врсте спољашњих меморија и објасне њихове карактеристике(1); објасне функцију процесора, матичне плоче и магистрале у рачунару, објасне како се одвија комуникација компоненти у току извршавања програма (1); наведу параметре којима се изражавају перформансе рачунарских компоненти и објасне њихов утицај на перформансе рачунара(1).

Развој информационих технологија сагледати у контексту значаја развоја ових технологија за развој и ширење писмености и развој људског друштва уопште. Подстаћи ученике да повезују развој ИКТ-а са темама из историје, математике, физике и осталим областима људске делатности. Из овог угла сагледати значај информатике, области примене рачунара (и њихов развој), и карактеристике информационог друштва;развити код ученика свест о опасностима и неопходним мерама заштите здравља од претеране и неправилне употребе рачунара(1).

(остаје 1 час за систематизацију теме)

Препоруке за реализацију:

- конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу.
- при реализацији модула инсистирати на вештинама;
- потребно је објаснити градацију "податак-информација-знање" и утврдити значај информатике у прикупљању и чувању података, трансформацији у корисну информацију и интеграцији у знање;
- за вежбање: превођења количине информација из једне мерне јединице у другу, или превођења из декадног бројевног система у бинарни и обратно, може се користити калкулатор (који се налази у саставу оперативног система);
- важно је да се на примерима (звука, температуре, слике) ученицима приближи процес дискретизације информација, која је неопходна ради обраде на рачунару;
- код упознавања са развојем информационих технологија не упуштати се у перформансе рачунара појединих генерација већ сагледати место информационих технологија у развоју науке и технике у датом историјском периоду и утицај технологије на развој писмености, привреде и људског друштва уопште (реализовати кроз дискусију);
- принцип рада рачунарског система објаснити правећи паралелу са системима који су ученицима већ познати из ранијег искуства.

- ученици треба да упознају функционалне могућности компоненти и принцип рада рачунара без упуштања у детаље техничке реализације (електронске схеме, конструктивни детаљи итд.);
- основне компоненте рачунара: објаснити ученицима начин повезивања рачунара, улазно – излазне портове и уређаје спољашње меморије, а централну јединицу само на нивоу основне блок – шеме (матична плоча, напајање, РАМ, процесор, графичка, звучна и мрежна карта);
- објаснити значај и направити хијерархију утицаја појединих компоненти РС на перформансе рачунара;
- развој компоненти рачунара треба приказати занимљивим видео исечцима и другим материјалима са Интернета;
- пожељно је да се ученицима покаже редослед расклапања и склапања рачунара, и омогући да то сами понове: из компоненти саставе рачунар и покрену га;
- корисно је да се ученицима укаже на једноставне кварове које могу сами препознати и отклонити;
- уводећи опште појмове, на пример: капацитет меморије, брзина процесора, наставник треба да упозна ученике са вредностима ових параметара на школским рачунарима (користећи „контролну таблу“ оперативног система);
- за домаћи, ученици могу да, за кућне рачунаре, направе листу компоненти и њихових карактеристика;
- ради постизања важног педагошког циља: развоја код ученика навике за самостално коришћење помоћне литературе, у овој наставној области ученици за домаћи задатак могу да, коришћењем рачунарских часописа или Интернета, опишу конфигурацију рачунарског система која у том моменту има најбоље перформансе.

При реализацији тематске целине**Основе рада у оперативном систему са графичким интерфејсом** ученик треба да стекне знања о значају програмске подршке за функционисање рачунара и утицају на његове могућности, као и знања, вештине и навике битне за успешно коришћење основних могућности оперативног система. Ово треба постићи тако што ће ученици научити да објасне основне функције оперативног система, разлику између системског и апликативног софтвера, наведу етапе у развоју програмског производа (1); објасне карактеристике дистрибуција програмских производа, разликују права коришћења лиценцираних програмских производа и информација до којих може доћи путем мреже. Ученицима развити правну и етичку свест о ауторским правима над информацијама које се дистрибуирају путем мреже. Посебну пажњу посветити потреби коришћења лиценцираних програма, заштити програма и података, вирусима и заштити од њих(1). У оквиру ове тематске целине ученик би требало да научи да: подеси основне параметре оперативног система (регионална и језичка подешавања, изглед окружења итд.)(1); покрене и користи програме који су у саставу оперативног система за уређење текста, цртање и једноставна нумеричка израчунавања (1); разликује намену датотеке и каталога, наведе намену типова датотека који се најчешће користе, изабере одговарајући програм за преглед или уређивање појединих типова датотека (подешавање подразумеваног програма за одређени тип датотеке) (1); примењује основне операције које се користе при раду са датотекама и каталозима, формира хијерархијску структуру каталога, архивира и деархивира датотеке, каталоге и дискове (1); зна да одреагује на најчешће поруке оперативног система (при брисању датотека и каталога; при затварању програма, а да није претходно сачуван документ, итд.), инсталира и деинсталира корисничке програме, инсталира и деинсталира управљачке програме за периферне уређаје (1); користи мултимедијалне могућности оперативног система (1); објасни деструктивне могућности рачунарских вируса, користи и подешава антивирусни програм (1). Неки елементи тематске целине Основе рада у оперативном систему са графичким интерфејсом могу се прожимати са другим тематским целинама, тако што ће се, на пример, програм калкулатор (који се налази у оквиру оперативног система) користити када се учи превођење из декадног у бинарни бројевни систем и обратно, класификацију програма извршити на конкретним примерима, структуру и перформансе конкретног рачунара сагледати кроз елементе оперативног система итд. Повезати градиво са њиховим искуствима.

(остаје 1 час за систематизацију теме)

<u>Препоруке за реализацију:</u>

- конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу.
- при реализацији модула инсистирати на вештинама;
- поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативни софтвер и драјвери и објаснити њихову намену;
- при подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања;
- при реализацији хијерархијске организације фасцикли објаснити ученицима њен значај;
- инсталацију софтвера реализовати на програмима за заштиту рачунара и архивирање података;
- инсталацију периферних уређаја урадити на примеру штампача.

При реализацији тематске целине**Текст-процесор** потребно је да ученик стекне знања, вештине и навике неопходне за успешно коришћење програма за обраду текста.Ово се огледа у оспособљености ученика да: подеси радно окружење текст процесора, унесе текст (у ћириличном и латиничном писму) (1); зна и примењује правила слепог куцања (2); користи основне операције за уређење текста (отклањање грешака, уметање текста, прелом реда, спајање суседних параграфа; приказивање и сакривање симбола за форматирање и њихова примена, копирање, исецање и премештање селектованог текста) (1);сачува унети

текст на неком спољашњем медијуму за чување информација, отвори текстуални документ, затвори активни документ, премешта садржај између више отворених докумената, аутоматски пронађе и замени задати текст (1); уметне у текст: специјалне симболе, датум и време, слику, текстуалне ефекате, уметне и позиционира нетекстуалне објекте (дијаграме, формуле, фотографије, итд.) (1); креира табелу задатих својстава коришћењем средстава текст процесора (1); примени операције за форматирање текста и параграфа (промена својстава симбола и параграфа, креирање заглавља и подножја, претварање текста у листу, претварање текста у табелу, слагање текста по колонама, итд.) (1); користи алате за исправљање граматичких и правописних грешака (1); уметне нумерацију страница, креира и користи стилове, генерише садржај (1); користи готове шаблоне и изради шаблоне по сопственим потребама (1); унесе у документ математичке формуле, прегледа текстуални документ пре штампе; подешава параметре за штампу, штампање. (1).

(остаје 4 часа за увежбавање, рад на пројекту и систематизацију теме)

Препоруке за реализацију:

- конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима (форме, текстови, обрасци, извештаји и сл. са каквима ће ученик радити при обављању стручних послова);
- ученике треба упознати са постојањем два типа текст процесора – оних заснованих на језицима за обележавање текста (нпр. LaTeX, HTML) и WYSIWYG система какав ће се обрађивати у оквиру предмета;
- при реализацији овог модула инсистирати на правопису, поштовању правила слепог куцања и употребу писма матерњег језика;
- инсистирати на правилном форматирању параграфа (максимално користити могућности које пружа програм, избегавати поновљену употребу тастера „ентер“ и „размак“);
- При обради табела као пример урадити табелу која ће се касније користити при изради циркуларног писма;
- ученике треба упознати са логичком структуром типичних докумената (молби, обавештења, итд.), школских реферата, семинарских и матурских радова;
- за вежбу од ученика се може тражити да неформатирани текст од бар десет страна уреде по угледу на уређену верзију дату у формату који се не може конвертовати у документ текст процесора (на пример, pdf-формат);
- указати на проблеме који могу да искрсну при покушају да се штампа документ када су инсталирани управљачки програми за више штампача;
- пожељно је да израду једноставнијих докумената ученици увежбају кроз домаће задатке.

При реализацији тематске целине **Слајд-презентације** потребно је да ученици схвате предности коришћења слајд-презентација у различитим ситуацијама, препознају ситуације у којима се може користити слајд-презентација, планирају и израђују адекватне презентације. При томе је потребно да знају основне етапе при развоју слајд-презентације, основне принципе доброг дизајна презентације (број информација по слајду, естетика, анимација у служби садржаја) (2); подешавање радног окружења програма за израду слајд-презентација, одабир одговарајућег типа „погледа“ на презентацију, израду фото-албум презентације, основне операције са слајдом, дизајнирање позадине и „мастера“ слајда на задати начин, додавање и форматирање текстуалних објеката, додавање нетекстуалних објеката, анимацију објеката слајда, анимацију прелаза између слајдова (2); прављење интерактивне презентације, подешавање време трајања слајдова, аутоматизацију презентације, подешавање параметара штампе и штампање презентације (2); Кроз тимски рад на пројектима увежбати и утврдити научено. На крају извршити заједничку анализу и вредновање пројеката (6).

Препоруке за реализацију:

- практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду слајд презентације;
- конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима;
- при реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре;
- кроз цео модул ученик треба да ради на једној презентацији чија је тематика везана за конкретан образовни профил и да на њој примени сва усвојена знања и вештине;
- током излагања градива од стране наставника на првом двочасу, приказати ученицима разноврсне примере презентација: добрих и оних са типичним грешкама и кроз дискусију доћи до „правила добре презентације“;
- извођење наставе започети објашњењима наставника а затим усмерити ученике да самостално вежбају;
- инсистирати на значају слајд презентација и важности квалитетног презентовања, подстицати код ученика креативност;
- рад на презентацијама организовати пројектном методом, ученике организовати по тимовима;
- дати смернице за израду пројекта:

- одлука: тема, циљ, области које пројекат обухвата (инсистирати на интердисциплинарности), извори, примењивост, изводљивост,
- планирање: ток пројекта (кораци реализације), сценарио, дизајн,

- реализација,
- критеријуми за оцењивање пројекта: Оствареност циља, мултидисциплинаран приступ, оригиналност употребљених материјала, дизајн, мултимедијалност, интерактивност, техничка реализација, тимски рад;
  - организовати самопроцену и сарадничко оцењивање;
  - консултације са наставником и сарадњу тима током израде пројекта реализовати путем система за електронски подржано учење или неким другим видом комуникације и сарадње путем Интернета;
  - последња два часа ученици презентују своје радове и дискутују о њима.

При реализацији тематске целине**Рад са табелама** потребно је објаснити основне појмове о програмима за рад са табелама (табела, врста, колона, ћелија, ...) и указати на њихову општост у програмима овог типа.

При уношењу података у табелу, објаснити разлику између различитих типова података (нумерички формати, датум и време), као и грешке које могу из тога да произађу. Приликом манипулација са подацима (означавања ћелија, кретање кроз табелу, премештање, копирање,...), указати на општост ових команди и упоредити их са сличним командама у програмима за обраду текста.

Код трансформација табеле указати на различите могућности додавања или одузимања редова, или колона у табели. Објаснити појам опсега.

Код форматирања приказа податка у ћелији, приказати на примерима могућност различитог тумачења истог нумеричког податка (број, датум, време). Такође, нагласити важност доброг приказа података (висине и ширине ћелија, фонта, поравнања) и истицања појединих података или група података раздвајањем различитим типовима линија и бојењем или сенчењем.

Указати на повезаност података у табели и могућност добијања изведених података применом формула. Објаснити појам адресе и различите могућности референцирања ћелија. Указати на различите могућности додељивања имена подацима или групама података и предности коришћења имена.

Приказати функције уграђене у програм и обратити пажњу на најосновније функције, посебно за сумирање и сортирање.

Указати на различите могућности аутоматског уношења података у серији.

Посебну пажњу посветити различитим могућностима графичког представљања података. Указати на промене података дефинисаних у табели формулама, и графикону у случају измене појединих података у табели. Указати на могућност накнадних промена у графикону, како у тексту, тако и у размери и бојама (позадине слова, скале, боја, промена величине, ...).

Указати на важност претходног прегледа података и графикона пре штампања, као и на основне опције при штампању.

Све појмове уводити кроз демонстрацију на примерима. Од самог почетка давати ученицима најпре једноставне, а затим све сложеније примере кроз које ће сами практично испробати оно што је демонстрирао наставник.

Препоручљиво је да се сви нови појмови уведу у првих 12 часова тако што ће ученици радити задатке које је припремио наставник (текстуалним описом задатка или задатом коначном табелом, одштампаном, без увида у формуле) а затим ученицима дати конкретне мале пројекте различите природе: да направе електронски образац (на пример предрачун или нешто слично), прикупљање и обраду података који се односе на успех ученика из појединих предмета, неку појаву или процес из других наставних и ваннаставних области рада и интересовања ученика.

Препоруке за реализацију:

- конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима;
- при реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре;
- логичке функције: избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила;
- форматирање ћелија обрађивати током два часа;
- при обради графикона, показати различите врсте графикона (хистограме, линијске, и „пите“; објаснити њихову намену; показати подешавање појединих елемената графикона).

При реализацији тематске целине **Интернет и електронска комуникација** потребно је да ученици схвате предности умрежавања, разумеју у чему је разлика између рачунара-сервера и рачунара-клијената, који посао обављају Интернет-провајдери, карактеристике основних технологија приступа Интернету, адресирање на Интернету, принципе функционисања Интернета, чему служе Интернет протоколи, како да повеже рачунар са Интернетом (2). Потребно је да ученици науче да: визуализују веб-страницу коришћењем веб-читача, крећу се веб-пространством коришћењем адреса и хиперлинкова, проналазе и преузимају садржаје са веба, користе Интернет мапе (2); отворе и подесе налог електронске поште (вебмејл), шаљу и преузимају поруке и датотеке коришћењем електронске поште и сервиса за синхрону комуникацију, упознају се са правилима електронске комуникације (*netiqette*) (2); упознају се са начином функционисања, правилима понашања, предностима и опасностима социјалних мрежа; упознају се са сервисима за дељење датотека на Интернету и појмом веб-апликације (*Cloud computing*) (2); отворе налог и користе виртуелни телефон, (нпр Скајп и сл.) (2); разумеју појмове „електронска трговина“ и „електронско банкарство“, науче како функционише електронски подржано учење (2). При свему овоме неопходно је перманентно радити на

развијању свести о важности поштовања правних и етичких норми при коришћењу Интернета, критичком прихватању информација са веба, поштовању ауторских права при коришћењу информација са веба, поштовању права приватности.

(остаје 2 часа за увежбавање и систематизацију теме, повезивање са другим областима, упознавањем са веб апликацијама према интересовању ученика)

Препоруке за реализацију:

- при реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре;
- полазна тачка при упознавању локалних мрежа треба да буде конкретна школска мрежа на којој се могу илустровати њене саставне компоненте, топологија, ресурси, клијент-сервер, итд.;
- локалне мреже, након упознавања, треба ставити у контекст Интернета (мреже свих мрежа) и кооперативног коришћења расположивих информационих ресурса;
- вежбе крстарења (енгл. *surf*) и претраживања требало би да су у функцији овог, али и других предмета, како би се код ученика развијала навика коришћења Интернета за прикупљање информација за потребе сопственог образовања;
- преузимање датотека са веба вежбати на датотекама разних типова (текст, слика, видео-клип);
- ученицима треба објаснити како раде претраживачки системи и о чему треба водити рачуна да би се остварила ефикаснија претрага;
- при реализацији ове теме инсистирати на могућностима злоупотребе Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце;
- при претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење;
- при обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената...;
- показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (cloud computing), доступних путем веба;
- преузимање садржаја са веба вежбати на примерима преузимања текста, слика, клипова и датотека;
- при електронској комуникацији поштовати правила лепог понашања (netiquette).
- при реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма;
- доследно спроводити поштовање ауторских права и софтверских лиценци.

ЕКОЛОГИЈА

Циљ и задаци

Циљ наставе екологије је да ученици развију еколошку, општу научну и језичку писменост, да развију способности, вештине и ставове корисне у свакодневном животу и раду, да развију мотивацију за учење и интересовања за екологију као науку уз примену концепта одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

Задаци наставе екологије су да ученици:

- усвоје наставне садржаје екологије са научног аспекта као основ за професионални развој и наставак школовања;
- разумеју опште законитости које владају у природи и прихвате их као основ за формирање сопствених и општих норми понашања према средини у којој живе;
- стекну способност интегративног-мултидисциплинарног приступа наставним садржајима;
- развију способности посматрања, уочавања, упоређивања и анализирања;
- развију способност логичког, критичког мишљења, закључивања и решавања проблема;
- развију научну писменост, способност за писану и вербалну комуникацију на матерњем језику у екологији као науци;
- развијају функционална знања из екологије;
- развију способност коришћења информационих технологија;
- развију способност проналажења, прикупљања и анализе еколошких материјала и података;
- разумеју значај еколошке (органске) производње;
- развију способност за рад у тиму, самовредновање, самостално презентовање резултата рада и вршњачко учење;
- прихвате да су очување природе и заштита животне средине, поштовање и чување националне и светске културне баштине, одговорно коришћење природних ресурса и заштита животиња њихови приоритетни задаци;
- развију свест о важности здравља и практикују здраве стилове живота;
- развију толерантно, хумано понашање без обзира на националне, религијске, полне и друге разлике међу људима;
- формирају радне навике и одговоран однос према раду;
- оспособе се за самостално и целоживотно учење.

I разред
(2 часа недељно, 70 годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

IРАЗНОВРСНОСТ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТА
IIБИОЛОГИЈА ЋЕЛИЈЕ
IIIБИОЛОГИЈА РАЗВИЋА ЧОВЕКА
IVГЕНЕТИКА ЧОВЕКА
VЗАШТИТА ЗДРАВЉА
VIЕКОЛОГИЈА, ЗАШТИТА И УНАПРЕЂИВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ
VII ЕКОЛОШКИ, ЗДРАВСТВЕНИ И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ ИНТЕГРАЛНОГ БИОЛОШКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Садржаји програма наставног предмета екологије за образовне профиле у четворогодишњим стручним школама имају општеобразовни и стручни карактер и треба да допринесу формирању опште културе ученика и његовом професионалном развоју. Истовремено, структура програма даје основу за боље разумевање садржаја стручних предмета.

Програм је структуиран тако да су поједине области подељене на наставне теме, које представљају логичке целине. Наставне теме су рашчлањене на наставне јединице у оквиру којих се ближе одређују конкретни наставни садржаји. Број часова потребних за реализацију наставне теме (обрада новог градива, понављање, вежбање, систематизација) одређује наставник.

За реализацију програма веома је важно добро планирање и припремање наставног процеса. Под тим се, између осталог, подразумева превасходно израда глобалног (годишњег) и оперативних (месечних) планова рада.

Приликом реализације програма потребно је водити рачуна о циљевима и задацима наставе, узрасту ученика, њиховом претходно стеченом знању и корелацији биологије са другим наставним предметима..

Узимајући у обзир структуру програмских садржаја екологије за ове образовне профиле, наставник може да примени широки опсег различитих облика, дидактичких модела, метода и средстава наставног рада. Нови садржаји, који нису пропраћени постојећим уџбеницима, могу се реализовати употребом адекватних текстуалних и видео материјала.

Наставник треба да реализује дидактичке моделе који у себи интегришу различите облике, методе и средства наставног рада, који су у складу са програмским садржајима, циљевима и задацима наставе биологије.

Посебно је погодно за реализацију зоолошких програмских садржаја (систематика и филогенија организама) применити егземпларни модел наставе. Уколико су у питању еколошки садржаји, онда је могуће применити проблемски, програмирани модел наставе и теренску наставу или наставну екскурзију и различите пројектне активности. Предвиђене пројектне активности је потребно реализовати тимском наставом у школи или ван ње.

Уколико се настава реализује у школи, најадекватнији објекат за то је кабинет. За реализацију програма неопходно је да школа обезбеди минимум наставних средстава, што је предвиђено и регулисано Правилником о нормативу школског простора, опреме и наставних средстава..

Приликом посете објектима у области производње, ученици треба да се што непосредније, потпуније и систематичније упознају са корелацијама које се остварују између људских делатности и природе. Под тим се подразумева упознавање ученика са сировинама добијеним из природе и технологијама њихове прераде. Такође, ученици треба на тај начин да употпуне процесе сазнавања и развоја сопствене радне културе.

Учениково успешно савлађивање наставних садржаја зависи и од правилно одређених нивоа васпитно-образовних захтева. У том смислу, могу се дефинисати три широке категорије когнитивног домена (према Блумовој таксономији): ниво обавештености, ниво разумевања и ниво примене.

На нивоу обавештености ученици треба да познају: опште карактеристике живота, вирусе, бактерије као изазиваче болести; грађу ћелије и процесе у њој, биологију развића, принципе генетике и еволуције и исказују одговоран однос према природи, њеној заштити и унапређивању.

На нивоу разумевања, ученици треба детаљније да познају грађу ћелије, процесе који су везани за живот ћелије и феномене који проистичу из тих процеса, да исказују критички однос према проблемима загађивања, деградације и заштите животне средине, прихвате концепт одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину. Такође је потребно да разумеју механизме наслеђивања и еволуционих променаи да схвате значај бактерија у индустрији, пољопривреди, медицини, шумарству и генетичком инжењерингу.

На нивоу примене, потребно је да ученици умеју да повежу грађу ћелије са њеном функцијом, како би разумели суштину животних феномена и да стечена знања из екологије, заштите, унапређивања животне средине и одрживог развоја примене у решавању проблема из ове области.

Савремени наставни процес биологије захтева од наставника пуну ангажованост и перманентан рад на личном стручном усавршавању. Под тим се подразумева похађање адекватних акредитованих семинара и праћење савремене научне и стручне биолошке и методичке литературе.
Образовни профил: ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР

ХЕМИЈА

Циљ и задаци

Циљ наставе хемије је развој практичне и функционалне хемијске писмености као оспособљавање за примену хемијских знања у свакодневном животу и у струци, оспособљавање за решавање проблема у новим и непознатим ситуацијама, развој општих когнитивних и комуникацијских способности и развијање одговорног односа према себи, другима и животној средини.

Задаци наставе хемије су да ученици:

- развију хемијску писменост и способност комуникација у хемији до нивоа практичне и функционалне писмености;
- развију функционални систем хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
- разумеју однос између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене, посебно у области струке;
- оспособе се за претраживање хемијских информација применом савремених информационих технологија;
- разумеју основе научног метода у хемији;
- разумеју основне хемијске концепте;
- разумеју значај хемије и хемијске производње за савремено друштво и одрживи развој;
- развију свест о повезаности хемије у систему природних наука са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама;
- развију одговоран став према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионслном раду;
- буду оспособљени за заштиту од потенцијалних ризика у хемији и науче да адекватно реагују при хемијским незгодама у свакодневном животу;
- развију осетљивост за проблеме и способност решавања проблема;
- развију одговорност, систематичност, прецизност у раду и позитиван став према учењу;
- развију свест о сопственом знању и потреби за перманентним хемијским образовањем и унапреде сарадњу и тимски рад.

I разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

СУПСТАНЦЕ

ОСНОВНА НЕОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА

НЕОРГАНСКИ ХЕМИЈСКИ ПРОИЗВОДИ

УВОД У ОРГАНСКУ ХЕМИЈУ
ОРГАНСКА КИСЕОНИЧНА ЈЕДИЊЕЊА
ОРГАНСКА АЗОТНА ЈЕДИЊЕЊА
ПОЛИМЕРИ
ВИТАМИНИ, ХОРМОНИ, АЛКАЛОИДИ, АНТИБИОТИЦИ
БОЈЕ И ЛАКОВИ
ХЕМИЈСКИ АСПЕКТИ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током реализације наставног програма хемије неопходно је имати у виду високи дидактички потенцијал хемије као наставног предмета и когнитивне узрасне карактеристике ученика, те сходно томе активности ученика и наставника у наставном процесу ускладити са дефинисаним циљевима и задацима наставе. Посебну пажњу треба обратити на коришћење интерактивних метода наставе и учења због њихове високе образовне и мотивационе вредности у свим сегементима наставе.

Садржаји програма хемије су организовани тако да се у првом разреду изучавају садржаји опште, неорганске и органске хемије. Хемија као наставни предмет има висок дидактички потенцијал јер:

- хемија омогућава и олакшава ученицима прелазак са конкретног на апстрактно мишљење;

- присутност хемије у готово свим сегемнтима активности савременог човека чини хемијска знања актуелним и неопходним за сваког појединца;
- динамика развоја хемије, као и корисност и ризици за друштвене заједнице и одрживи развој друштва које она носи, додатно мотивишу ученике за изучавање хемије.

Динамика савременог развоја хемијских научних дисциплина резултује огромним повећањем корпуса хемијских знања. Ученици, као основне идеје хемије, треба да разумеју да су својства супстанци и могућности њихове примене непосредно условљене њиховом хемијском структуром. За разумевање ових идеја и концепата у настави хемије је потребно синхронизовано представљање хемијских знања на макро, микро и симболичком нивоу репрезентације. Когнитивне карактеристике ученика омогућавају већу заступљеност микроскопског и симболичког нивоа репрезентације, као и интеграцију и симултану примену сва три нивоа. Међутим, у настави хемије увек треба поћи од тога да је хемијски експеримент, као примарни извор знања и као основни метод сазнавања у хемији, кључни механизам за корелацију међу свим нивоима репрезентације знања. При томе посебну пажњу треба посветити прецизности примене хемијског језика (на пример, изводи се хемијска реакција, а пише се хемијска једначина). Симултана примена различитих нивоа репрезентације знања у хемији може да изазове когнитивно преоптерећење услед дељења пажње. У таквим случајевима треба сегментисати садржаје (делити их у мање целине).

У почетним разредима, посебно код изучавања високоапстрактних појмова (структура супстанци, ток хемијске реакције, хемијска кинетика, термохемија) пожељно је према потреби користити и инструкције примерене конкретно операционој фази мишљења уз већи удео макроскопског нивоа представљања знања. Основне хемијске концепте (корпускуларни концепт, концепт одржања материје, концепт равнотеже) треба засновати на брижљиво одабраним садржајима са високом информативном вредношћу за ученике, при чему наставне ситуације треба дизајнирати тако да мотивишу ученике за њихово изучавање, везујући их за ситуације из свакодневог живота. У оквиру овог програма ученици треба да развију практичну и функционалну хемијску писменост, односно да достигну ниво хемијске писмености који је потребан да особа у савременим условима нормално функционише у погледу познавања хране и исхране, здравља и услова становања у свакодневном животу. У складу са потребама струке треба обрађивати садржаје о супстанцама које су у саставу актуелних материјала.

Настава хемије треба да омогући ученицима и стицање неопходних техничко-технолошких знања, највише у домену призводње супстанци које се користе у свакодневном животу и различитих комерцијално важних супстанци и материјала. С обзиром да ученици средњошколског узраста разумеју узрочно-последичне везе, у изучавању ових садржаја треба инсистирати на корисности и ризицима од хемијске производње као и употребе одређених супстанци. При томе посебно треба истицати убрзани техничко-технолошки развој и неопходност перманентног образовања у овој области. Садржаје о хемијским аспектима заштите животне средине радити у корелацији са других наставним предметима, пре свега биологијом.

Ученичка постигнућа треба континуирано пратити као усмену и писану евалуацију.

Редослед наставних тема је обавезујући, а предлаже се следећи број часова, потребних за њихову реализацију, као оријентациони: Супстанце (7); Основна неорганска једињења (7); Неоргански хемијски производи (7); Увод у органску хемију (3); Угљоводоници (8); Органска кисеонична једињења (16); Органска азотна једињења (14); Полимери (3); Витамини, хормони, алкалоиди и антибиотици (2); Боје и лакови (1); Хемијски аспекти загађивања животне средине (2).

3.4.2. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ОСНОВИ ЕКОНОМИЈЕ

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета основи економије је стицање знања о основним економским принципима и законима, формирање ставова и овладавање вештинама које допринесе развоју економског начина размишљања као и подршка стицању компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој уз примену концепта одрживог развоја.

Задаци наставе основа економије су да ученици:

- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација релеватних за живот човека;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења;

- негују интелектуалну радозналост и стваралачко мишљење;
- разумеју концепт одрживог развоја и значај привредних ресурса, усвоје економске принципе и примењују их у свакодневном животу;
- развију ставове и вредности значајне за живот у савременом мултикултуралном и демократски уређеном друштву засноване на поштовању људских права, толеранцији, солидарности, уважавању различитости и родне равноправности.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I разред

(2 часа недељно, 74 часа годишње)

НАСТАНАК И РАЗВОЈ ЕКОНОМСКИХ НАУКА (6)
ПРОЦЕС ДРУШТВЕНЕ ПРОИЗВОДЊЕ КАО ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА ПОЛИТИЧКЕ ЕКОНОМИЈЕ (12)
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О ДРУШТВЕНОЈ ПРОИЗВОДЊИ (20)
РОБНА ПРОИЗВОДЊА И ЊЕНЕ ЗАКОНИТОСТИ (32)

II разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

РОБНИ ПРОИЗВОЂАЧ И ЊЕГОВА РЕПРОДУКЦИЈА (20)
НАЦИОНАЛНИ ДОХОДАК КАО МАТЕРИЈАЛНА ОСНОВА РАСПОДЕЛЕ У САВРЕМЕНОЈ ПРИВРЕДИ (30)
ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОЦЕСА РЕПРОДУКЦИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ (20)

III Разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА НАЦИОНАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ (3)
ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ (4)
ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ СФРЈ (4)
РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛАТНОСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ПРИВРЕДЕ (11)
РАЗВОЈНА ПОЛИТИКА И ИНВЕСТИЦИЈЕ (10)
ПРИВРЕДНИ СИСТЕМ (10)
ПРЕТПОСТАВКЕ РАЗВОЈА СРБИЈЕ (14)
ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА (10)
СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ И ПОЛИТИКА (4)
АКТУЕЛНИ ПРОБЛЕМИ И ПРИОРИТЕТИ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА (6)

IV разред

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ТЕОРИЈА МЕЂУНАРОДНЕ ТРГОВИНЕ (15)
ТРГОВИНСКА ПОЛИТИКА (7)
ПЛАТНИ БИЛАНС (10)
ДЕВИЗНИ КУРСЕВИ (7)
МЕЂУНАРОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА (11)
ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЈА СВЕТСКЕ ПРИВРЕДЕ (7)
ИНТЕГРАЦИЈА СВЕТСКЕ ПРИВРЕДЕ (7)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји су организовани у тематске целине за које је наведен оквирни број часова за реализацију. Наставницима је дата могућност да могу мењати број часова појединих тема (до 20 %).

Програм предмета основи економије својим садржајем обухвата основне економске категорије савремене робне привреде, основне економске законе и механизам робне производње, као и економску структуру савременог друштва.

Програм предмета конципиран је према потреби сумирања и сагледавања квалитативно нових садржаја економске стварности наше земље. У току остваривања програмских садржаја треба обухватити и све важне промене у економској стварности наше земље да би настава добијала што више у актуелности и да се ученици заинтересују за истраживање економскогамбијента у коме живе, али и за светску привреду проучавајући правила и облике, као и начин функционисања међународних економских односа. Питањима девизног курса и међународних финансија треба посветити једнако дужну пажњу, тим пре што су у данашње време међународна финансијска кретања вишеструко обимнија од размене робе.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да се не наруши целина наставног програма, односно да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета Основи економије има природну везу са садржајима других предметима као што су српски језик, историја, математика, пословна економија. Ученицима треба стално указивати на ту везу, и по могућности, са другим наставницима организовати тематске часове. Осим тога, ученицима треба указивати и на везу са предметима које ће тек изучавати као што су економска географија, монетарна економија и банкарство, статистика. На тај начин знања, ставови, вредности и вештине стечене у оквиру наставе основа економије добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Садржаје програма је неопходно реализовати савременим наставним методама и средствима. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

ПОСЛОВНА ЕКОНОМИЈА

Циљ и задаци

Циљ наставе пословна економија је развијање знања и вештина, изградња вредносних ставова који оспособљавају ученике да успешно примењују економске принципе и законитости пословања предузећа у свакодневном животу и професионално се развијају у складу са сопственим потребама и интересима, развијају своју личност и потенцијале у одговорну, зрелу и комуникативну личност, активну у економском и сваком другом развоју друштва.

Задаци наставе су да ученици:

- развију функционалну економску писменост
- разумеју значај, функције и циљеве предузећа као основне институције тржишне привреде
- усвоје економске принципе и примењују их у свакодневном животу;
- да користе методе и технике анализе релевантних економских проблема,
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад
- стекну навике и умешност у коришћењу разноврсних извора знања
- управљају сопственим ресурсима времена, знања и доносе исправне одлуке на основу аргумената
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота у новим и непознатим условима;
- унапреде способности за прикупљање података, њихову анализу и критичку процену, организацију, примену и даље преношење информација битних за живот и рад;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења;
- негују интелектуалну радозналост и стваралачко мишљење;
- развију ставове и вредности значајне за живот у савременом друштву
- развију свест о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I разред

(2 часа недељно, 74 часа годишње)

ОСНОВИ ЕКОНОМИЈЕ ПРЕДУЗЕЋА
УВОД У ПОСЛОВНУ ЕКОНОМИЈУ (1)
НОСИОЦИ ПРИВРЕЂИВАЊА (1)
ПРЕДУЗЕЋЕ (20)
ФУНКЦИЈЕ ПРЕДУЗЕЋА (1)
СРЕДСТВА И ИЗВОРИ СРЕДСТАВА ПРЕДУЗЕЋА (12)
ТРОШКОВИ ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА (10)
ТОКОВИ ВРЕДНОСТИ У ПРЕДУЗЕЋУ (12)
РЕЗУЛТАТИ ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА (6)
ПРИНЦИПИ И ОЦЕНЕ ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА (6)

ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА ЕКОНОМИЈЕ ПРЕДУЗЕЋА (1)

II разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

ПОСЛОВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕДУЗЕЋА
ДЕФИНИСАЊЕ ПОЈМА ФУНКЦИЈА (1)
ДИФЕРЕНЦИРАЊЕ ФУНКЦИЈА У ПРЕДУЗЕЋУ (1)
ФУНКЦИЈА ПЛАНИРАЊА (1)
ПРОИЗВОДНА ФУНКЦИЈА (10)
НАБАВНА ФУНКЦИЈА (10)
ПРОДАЈНА ФУНКЦИЈА (12)
СКЛАДИШНА ФУНКЦИЈА (5)
ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНА ФУНКЦИЈА (5)
КАДРОВСКА ФУНКЦИЈА (5)
ФУНКЦИЈА КОНТРОЛЕ (5)
ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНА ФУНКЦИЈА (5)
ОПШТИ ПОСЛОВИ У ПРЕДУЗЕЋУ (3)
ПРЕДУЗЕЋЕ У ПОСЕБНИМ УСЛОВИМА (1)
ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА О ФУНКЦИЈАМА ПРЕДУЗЕЋА (1)

III Разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

УПРАВЉАЊЕ ПРЕДУЗЕЋЕМ
ДЕФИНИСАЊЕ УПРАВЉАЊА (1)
ТЕОРИЈЕ И КОНЦЕПТИ УПРАВЉАЊА (2)
АКТИВНОСТИ УПРАВЉАЊА (2)
ПЛАНИРАЊЕ ПОСЛОВАЊА И РАЗВОЈА ПРЕДУЗЕЋА (15)
ОРГАНИЗОВАЊЕ ПРЕДУЗЕЋА (15)
ВОЂЕЊЕ ПРЕДУЗЕЋА (РУКОВОЂЕЊЕ) (8)
ОРГАНИЗАЦИОНО ПОНАШАЊЕ И КУЛТУРА ПРЕДУЗЕЋА (10)
КОНТРОЛА ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА (6)
НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ УПРАВЉАЊА (10)
ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА О УПРАВЉАЊУ ПРЕДУЗЕЋЕМ (1)

IV разред

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

УПРАВЉАЊЕ ПОСЛОВНИМ ПОДРУЧЈИМА ПРЕДУЗЕЋА
ДИВЕРСИФИКАЦИЈА УПРАВЉАЊА (3)
ПРОИЗВОДНИ МЕНАЏМЕНТ (УПРАВЉАЊЕ ПРОИЗВОДЊОМ) (5)
МЕНАЏМЕНТ МАРКЕТИНГА (УПРАВЉАЊЕ МАРКЕТИНГОМ) (4)
ФИНАНСИЈСКИ МЕНАЏМЕНТ (УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈАМА) (15)
ТРГОВИНСКИ МЕНАЏМЕНТ (УПРАВЉАЊЕ ТРГОВИНОМ) (15)
ПРОЈЕКТНИ МЕНАЏМЕНТ (УПРАВЉАЊЕ ПРОЈЕКТИМА) (6)
МЕНАЏМЕНТ ЉУДСКИХ РЕСУРСА (УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА) (10)
УПРАВЉАЊЕ ИНФОРМАЦИОНИМ СИСТЕМИМА (5)
ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА О УПРАВЉАЊУ ПОСЛОВНИМ ПОДРУЧЈИМА ПРЕДУЗЕЋА (1)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји су организовани у тематске целине за које је наведен оквирни број часова за реализацију. Наставницима је дата могућност да могу мењати број часова појединих тема (до 20 %).

Програм предмета пословна економија својим садржајем обухвата објашњење суштине пословања предузећа, законитости његовог функционисања, као и вештине управљања предузећем. Програм је конципиран тако да омогућава ученицима сумирање претходно стечених знања као и коришћење знања за објективно сагледавање економске стварности.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета пословна економија је у корелацији са садржајима других предмета као што су српски језик, историја, математика, основи економије. Ученицима треба стално указивати на ту везу, и по могућности, са другим наставницима организовати тематске часове, радионице. Осим тога, ученицима треба указивати и на везу са предметима које ће тек изучавати као што су економска географија, монетарна економија и банкарство, статистика. На тај начин знања, ставови, вредности и вештине стечене у оквиру наставе пословне економије добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и

васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Садржаје програма је неопходно реализовати савременим наставним методама и средствима. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

РАЧУНОВОДСТВО

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета рачуноводство је развијање функционалне рачуноводствене писмености, стицање знања, овладавање вештинама, изградња вредносних ставова који оспособљавају ученике да користе рачуноводствена знања и умења у свакодневном животу,да заинтересује ученике за даљи професионални развој у складу са сопственим потребама и интересима, да развијају своју личност и потенцијале у одговорну, аналитичну, систематичну, прецизну, комуникативну, професионално активну личност.

Задаци наставе су да ученици:

- развију функционалну рачуноводствену писменост и комуницирају коришћењем рачуноводствених термина;
- развију способности и умећа тачности, уредности, правовремености, прецизности, јасности, систематичности, упорности, поступности;
- примењују стечена знања и вештине тумачења економских промена у предузећу;
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад
- стекну навике и умешност прикупљања и коришћења релевантних информација у различитим изворима знања (стручна литература, Internet,уџбеник)
- унапреде способности за обраду података, њихову анализу, критичку процену и примену и даље преношење и пружање информација корисницима;
- управљају сопственим ресурсима времена, знања и доносе исправне одлуке на основу аргумената;
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота у новим и непознатим условима;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова, логичког, апстрактног и критичког мишљења и закључивања;
- негују интелектуалну радозналост и стваралачко мишљење;
- развију свест о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I разред

(1+2 часа недељно, 37+74 часова годишње)

УВОД (2)
СРЕДСТВА И ИЗВОРИ СРЕДСТАВА (2+4)
ИНВЕНТАРИСАЊЕ (3+6)
ПОЧЕТНИ БИЛАНС СТАЊА (3+6)
ПОСЛОВНЕ ПРОМЕНЕ(ДОГАЂАЈИ) И КЊИГОВОДСТВЕНА ДОКУМЕНТА (2+4)
КЊИГОВОДСТВЕНИ РАЧУНИ – КОНТА (2+4)
ЕВИДЕНЦИЈА НОВЧАНИХ СРЕДСТАВА (6+12)
ЕВИДЕНЦИЈА МАТЕРИЈАЛА (4+8)
ЕВИДЕНЦИЈА ОБАВЕЗА ПРЕМА ДОБАВЉАЧИМА (4+8)
ЕВИДЕНЦИЈА ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА (2+4)
ЕВИДЕНЦИЈА ПОТРАЖИВАЊА ОД КУПАЦА (2+4)
ЕВИДЕНЦИЈА РОБЕ (4+8)

ПРОСТО КЊИГОВОДСТВО (2+4)

II разред

(1+2 часа недељно, 36+72 часа годишње, 30 часова у блоку)

УТИЦАЈ ПОСЛОВНИХ ПРОМЕНА НА БИЛАНС СТАЊА (2+4)
ДВОЈНО КЊИГОВОДСТВО И ПОСЛОВНЕ КЊИГЕ ДВОЈНОГ КЊИГОВОДСТВА (5+10)
РАСХОДИ И ПРИХОДИ (3+6)
ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА РАСХОДА И ПРИХОДА (2+4)
УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ПОСЛОВАЊА УСЛУЖНОГ ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА(6+12)
ЈЕДНООБРАЗОВНО КЊИГОВОДСТВО, КОНТНИ ОКВИР И МРС (3+6)
ЕВИДЕНЦИЈА ОСНОВНИХ СРЕДСТАВА (13+26)
ЕВИДЕНЦИЈА ДУГОРОЧНИХ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАСМАНА (2+4)

НАСТАВА У БЛОКУ

Организација рачуноводствене функције у привредном друштву.
Аналитичка и синтетичка евиденција:новчаних средстава, потраживања, обавеза.
Расходи и приходи са документацијом.
Утврђивање резултата пословања привредног друштва

III Разред

(2+2 часа недељно, 72+72 часа годишње, 30 часова у блоку)

ЕВИДЕНЦИЈА ЗАЛИХА ПРОИЗВОДНОГ ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА(10+10)
ЕВИДЕНЦИЈА НОВЧАНИХ СРЕДСТАВА (6+6)
ЕВИДЕНЦИЈА ПОТРАЖИВАЊА (6+6)
ЕВИДЕНЦИЈА ОБАВЕЗА (6+6)
ЕВИДЕНЦИЈА КАПИТАЛА(6+6)
ЕВИДЕНЦИЈА РАСХОДА (8+8)
ЕВИДЕНЦИЈА ПРИХОДА (6+6)
ЕВИДЕНЦИЈА ПРОИЗВОДЊЕ - ИНТЕРНИ ОБРАЧУН (16+16)
ЕВИДЕНЦИЈА НЕДОВРШЕНЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА (2+2)
УТВРЂИВАЊЕ И РАСПОРЕЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ПОСЛОВАЊА (6+6)

НАСТАВА У БЛОКУ

Евиденција пословања производног привредног друштва
Средства и извори средстава
Расходи и приходи
Резултат пословања
Рачуноводствено извештавање у складу са МРС.

IV разред

(2+2 недељно, 66+66 годишње, 30 часова наставе у блоку)

ЕВИДЕНЦИЈА ПОСЛОВАЊА ТРГОВИНСКИХ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА(46+46)
1.ЕВИДЕНЦИЈА НАБАВКЕ РОБЕ (12+12)
2. ЕВИДЕНЦИЈА РЕАЛИЗАЦИЈЕ РОБЕ (8+8)
3. ЕВИДЕНЦИЈА УВОЗА И ИЗВОЗА РОБЕ (8+8)
4. ЕВИДЕНЦИЈА КОМИСИОНИХ И КОНСИГНАЦИОНИХ ПОСЛОВА (4+4)
5.ЕВИДЕНЦИЈА ТРОШКОВА ТРГОВИНЕ (4+4)
6.УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ТРГОВИНСКОГ ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА (8+8)
7. ИЗВЕШТАВАЊЕ ПО МРС (2+2)
СПЕЦИФИЧНОСТИ КЊИГОВОДСТВА БАНАКА (14+14)
ОСНОВЕ РАЧУНОВОДСТВЕНОГ ПЛАНИРАЊА, КОНТРОЛЕ–РЕВИЗИЈЕ И АНАЛИЗЕ (6+6)

НАСТАВА У БЛОКУ

Евиденција пословања трговинскогпривредног друштва или банке
Средства и извори средстава
Расходи и приходи
Резултат пословања
Рачуноводствено извештавање у складу са МРС.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји рачуноводства дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин интерпретације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином. Структуру теорије и вежбе треба посматрати у дужем временском периоду и уклопити је у укупну структуру часова.

Програм предмета рачуноводство својим садржајем обухвата основна правила, принципе, законитости књиговодства и рачуноводства, као и евиденцију пословања производних и трговинских привредних

субјеката и банака. Наведени садржаји поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ усмерен ка овладавању практичних вештина рачуноводственог евидентирања пословања. Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га, у складу са могућностима, реализују.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета рачуноводство је у корелацији са садржајима других предмета као што су српски језик, историја, математика, нарочито пословна економија. Осим тога, ученицима треба указивати и на везу са предметима које ће тек изучавати као што су монетарна економија и банкарство, статистика. На тај начин знања, ставови, вредности и вештине стечене у оквиру наставе рачуноводства добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији активности и изради пројеката. Реализацијасадржаја програма пружа могућност за применубројних савремених наставних метода и употребу информационих технологија. Избор наставних метода зависи од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

НАПОМЕНА: На часовима вежби и блок наставе рачуноводства одељење се дели на 2 групе. Настава у блоку може да се организује у предузећу или у школи.

САВРЕМЕНА ПОСЛОВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета савремена пословна кореспонденцијаје да ученици развију општу језичку и функционалну писменост, стицањем образовања и васпитања као слободне, креативне и културне личности, критичког ума и оплемењеног језика и укуса,способности, вештина и ставова корисних у свакодневном животу;да развију мотивацију за учење и интересовања за основне облике комуницирња са људима, колегама, руководиоцима, странкама, уз примену концепта одрживог развоја, етичности и равноправности; овладају вештинама и формирају вредносне ставове који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву; као и оспособљавање ученика да ефикансо и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.

Задацинаставе предмета савремена пословна кореспонденцијаје да ученици:

- разумеју психолошке основе међуљудских односа, унапреде све облике комуникацијске вештине са странкама, запосленима
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад и неговање социјалних и емоционалних односа
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења
- негују интелектуалну радозналост, морално расуђивање и стваралашко мишљење

- разумеју концепт менталног здравља и значај превенције, унапреде здраве животне стилове и примењују их свакодневном животу
- развију ставове и вредности значајне за живот у савременом мултикултуралном и демократски уређеном друштву засноване на поштовању људских права, толеранцији, солидарности, равноправности и уважавању различитости.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I разред

(1+2 часа недељно, 37+74 часова годишње)

УВОД (5+0)
ТЕХНИКА КУЦАЊА (9+21)
САМОСТАЛНО ОБЛИКОВАЊЕ ТЕКСТОВА (8+20)
КОРЕСПОНДЕНЦИЈА (7+15)
НАЧЕЛА ПОСЛОВНЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ (8+18)
Употреба интернета у пословној кореспонденцији

II разред

(1+2 часа недељно, 36+72 часа годишње)

УСАВРШАВАЊЕ ТЕХНИКА РАДА СА ТЕКСТОВИМА (3+6)
РАД СА СТРАНКАМА (1+2)
ЕВИДЕНЦИЈА РАДНИХ ОБАВЕЗА (1+2)
САСТАНЦИ И ЗАПИСНИЦИ (2+4)
КОРЕСПОНДЕНЦИЈА (25+50)
КОРЕСПОНДЕНЦИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА ВЕЗАНА ЗА СЛУЖБЕНА ПУТОВАЊА (1+2)
ПОСТУПАК СА ПОШТОМ (1+2)
КОРИШЋЕЊЕ СРЕДСТАВА ВЕЗЕ (2+4)
КЛАСИФИКАЦИЈЕ И АРХИВИРАЊЕ ДОКУМЕНАТА (1+2)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји су организовани у тематске целине за које је наведен оптималан број часова за реализацију. Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да се не наруши целина наставног програма, односно да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима Савремене пословне кореспонденције што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења, велики број примера и коришћење информација из различитих извора, симулације радних процеса и радних ситуација.

Настава из предмета Савремена пословна кореспонденција треба да допринесе даљем развоју комуникацијских способности и зато је посебно погодна метода демонстрације и симулирања радних ситуација.

Садржаје програма је неопходно реализовати савременим наставним методама и средствима. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници); визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката кроз ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере постигнућа и практичног рада, а у складу са програмом наставног предметаСавремена пословна кореспонденција.

Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања (изложба радова, резултати истраживања, модели, учешћа у дебати и дискусији, писању домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада,

Постигнуће ученика из практичног рада и вежби, уметничког оцењује се на основу примене учениковог знања, самосталности, показаних вештина у коришћењу материјала, алата, инструмената и других помагала у извођењу задатка.

НАПОМЕНА: На часовима вежби савремене пословне кореспонденције одељење се дели на 2 групе

СТАТИСТИКА

Циљ и задаци

Циљ наставног предмета статистика је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развојустатистичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву, као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално примене статистичке

поступке у решавању разноврсних проблема и доношењу закључака у свакодневном животу и даљем професионалном развоју .

Задаци наставе предметастатистика су да ученици:

- развијању способности за примену статистичких метода у истраживању економских идругих појавау различитим подручјима људске делатности
- оспособљавање ученика за основно статистичко проучавање појава и доношење закључака
- унапреде способности посматрања, опажања, прикупљања, анализе, организације, критичке процене,интерпретације и презентације података
- примењују савремене инструменте, алате и средства информационих технологија у креирању писаних статистичких садржаја поштујући основна начела писаног комуницирања
- негују интелектуалну радозналост, логичко, апстрактно и стваралачко мишљење
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад и неговање социјалних односа;
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

III Разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

УВОД
СТАТИСТИЧКО ПОСМАТРАЊЕ (10)
СРЕЂИВАЊЕ И ГРУПИСАЊЕ ПОДАТАКА (8)
ПРИКАЗИВАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА (16)
АНАЛИЗА ПОДАТАКА (32)

IV разред

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О ПОСЛОВНОЈ СТАТИСТИЦИ (4)
СТАТИСТИЧКО ОБУХВАТАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПРОМЕТА (8)
СТАТИСТИЧКО ИСТРАЖИВАЊЕ ДИНАМИКЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПРОМЕТА (15)
СТАТИСТИЧКО ПРИКАЗИВАЊЕ СТАЛНИХ СРЕДСТАВА ПРЕДУЗЕЋА (12)
СТАТИСТИЧКО ОБУХВАТАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ (8)
СТАТИСТИЧКО ОБУХВАТАЊЕ ПРОДУКТИВНОСТИ РАДА (7)
СТАТИСТИКА НЕТО ЗАРАДЕ (ПЛАТА) (10)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји статистике дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Програмскисадржај статистике усмерен је на оспособљавање ученика за прикупљање података и њихову обраду применом статистичких метода, развијање способности за статистичка истраживања економских и других појава и доношење исправних закључака, исказаних кроз статистичке извештаје и графичке прегледе.Наведени садржаји поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ усмерен ка овладавању практичних вештина статистичке обраде података.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета статистика је у корелацији са са садржајима других предмета као што су српски језик, историја, математика, пословна економија, рачуноводство, пословна информатика. Ученике треба анимирати да сами потраже везу са другим предметима. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем статистике стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Програм статистике је конципиран тако да у његовој реализацији омогућава наставницима и ученицима велику креативну слободу, што зависи од могућности, али избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи, пре свега, од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих

извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се:вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

УСТАВНО И ПРИВРЕДНО ПРАВО

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета уставно и привредно право је развијање функционалне правне писмености, стицање знања, овладавање вештинама, изградња вредносних ставова који оспособљавају ученике да поштују правну регулативу у свакодневном животу, заинтересује ученике за даљи професионални развој у складу са сопственим потребама и интересима, да развијају своју личност и потенцијале у одговорну, слободну,креативну, комуникативну, демократичну, политички културну и професионално активну личност у амбијенту правне државе.

Задаци наставе предметасу да ученици:

- развију елементарну правну писменост
- примењују стечена правна знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад
- стекну навике и умешност у коришћењу разноврсних извора знања
- управљају сопственим ресурсима времена, знања и доносе исправне одлуке на основу аргумената
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења;
- негују интелектуалну радозналост, морално расуђивање и стваралачко мишљење;
- развију ставове и вредности значајне за живот у савременом мултикултуралном и демократски уређеном друштву засноване на поштовању људских права, толеранцији, солидарности, уважавању различитости и родне равноправности.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

III Разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

ДРУШТВЕНЕ НОРМЕ (5)
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О ДРЖАВИ (13)
ПРАВНА НОРМА (3)
ПРАВНИ АКТИ (5)
ПРАВНА СНАГА НОРМАТИВНОГ АКТА (4)
СУБЈЕКТИ ПРАВА, ОБЈЕКТИ ПРАВА И ПРАВНЕ ЧИЊЕНИЦЕ (7)
ПРИМЕНА ПРАВА (5)
ПРАВНА СРЕДСТВА (3)
ПРАВНИ СИСТЕМ (2)
ДЕМОКРАТИЈА И МЕХАНИЗМИ ВЛАСТИ У СРБИЈИ (5)
СРБИЈА КАО ДРЖАВА, АУТОНОМИЈА И ЛОКАЛНА САМОУПРАВА (6)
УРЕЂЕЊЕ СРБИЈЕ (5)
ГРАЂАНИН И ЊЕГОВА ПРАВА И СЛОБОДЕ У СРБИЈИ (7)

IV разред

(2 часа недељно, 66 часа годишње)

ГРАЂАНСКО ПРАВО (8)
ГРАЂАНСКО ПРАВНИ ОДНОС (5)
ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО (5)
УГОВОР (13)
УГОВОР О КУПОВИНИ И ПРОДАЈИ РОБЕ (6)
ВЕЖБА - обрада конкретног уговора
УГОВОР О ТРГОВИНСКОМ ПОСРЕДОВАЊУ (3)

УГОВОР О ТРГОВИНСКОМ ЗАСТУПНИШТВУ (3)
ВЕЖБА - обрада конкретног уговора
УГОВОР О КОМИСИОНУ (3)
УГОВОР О УСКЛАДИШТЕЊУ РОБЕ (3)
УГОВОР О ШПЕДИЦИЈИ (3)
УГОВОР О ПРЕВОЗУ (3)
УГОВОР О ОСИГУРАЊУ (3)
ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ (6)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји уставног и привредног права дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Програмскисадржај предмета уставно и привредно право усмерен је на оспособљавање ученика за поштовање правне регулативе и указује на значај правне државе. Програмскисадржај третира и могућности учешћа грађана у политичком процесу, као и начина остваривања заштите њихових права и слобода. Анализа облика демократије и избора указује на улогу грађанина у вршењу државне власти. Програм истиче значај уставности као историјског, цивилизацијског достигнућа у развоју демократије и уставног уређења Србије.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета уставно и привредно право је у корелацији са са садржајима других предмета као што су српски језик, историја, али је и у високом степену у функцији економске групе предмета. Ученике треба анимирати да сами потраже везу са другим предметима. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем уставног и привредног права стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Програм уставног и привредног права је конципиран тако да у његовој реализацији омогућава наставницима и ученицима велику креативну слободу, што зависи од могућности, али избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи, пре свега, од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се:вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

МОНЕТАРНА ЕКОНОМИЈА И БАНКАРСТВО

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета монетарна економија и банкарство је стицање знања о основним карактеристикама монетарног система, банкарског система и финансијског тржишта, формирање ставова и овладавање вештинама које допринесе развоју економског начина размишљања као и подршка стицању компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој.

Задаци наставе предметамонетарна економија и банкарство су да ученици:

- унапреде сарадњу са другима и способности за тимски рад;

- разумеју суштинумонетарних финансија односно монетарне економије и значај монетарно–кредитних мера, формирају здрав однос према новцу и примењују га у свакодневном животу;
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота везане за монетарно-кредитна питања;
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација релеватних за банкарско пословање;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења;
- негују интелектуалну радозналост, морално расуђивање и стваралачко мишљење;
- развију ставове и вредности који доприносе њиховој креативности, предузимљивости, комуникативности и систематичности у раду.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

III разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

ФИНАНСИЈЕ И МОНЕТАРНА ЕКОНОМИЈА (4)
НОВАЦ И НОВЧАНИ СИСТЕМ (20)
ФИНАНСИЈСКИ СИСТЕМ И МОНЕТАРНО-КРЕДИТНА ПОЛИТИКА (9)
ФИНАНСИЈСКА ФУНКЦИЈА И ФИНАНСИЈСКИ МЕНАЏМЕНТ (12)
СУШТИНА И ЗНАЧАЈ ФИНАНСИЈСКОГ ТРЖИШТА (25)
ФИНАНСИЈСКИ ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА ИЗ ФИНАНСИЈА И БАНКАРСТВА. ОДГОВАРАЈУЋИ ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ, КУРСНЕ ЛИСТЕ, ЛИСТЕ КОТАЦИЈА ХАРТИЈА И ВРЕДНОСТИ, ИЗВОДИ О СТАЊУ РАЧУНА ИТД.

IV разред

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

БАНКА И НАУКА О БАНКАРСТВУ (3)
БАНКАРСКИ СИСТЕМ СРБИЈЕ (5)
НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ (14)
ПЛАТНИ ПРОМЕТ У ЗЕМЉИ (5)
ПОСЛОВНО БАНКАРСТВО СРБИЈЕ (18)
БАНКАРСКИ ПОСЛОВИ И БАНКАРСКО ПОСЛОВАЊЕ
УПРАВЉАЊЕ КРЕДИТНИМ ПОТЕНЦИЈАЛОМ - БАНКАРСКИ МЕНАЏМЕНТ (14)
ЗНАЧАЈ ИЗГРАДЊЕ САВРЕМЕНОГ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА У БАНКАМА (6)
ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА ИЗ БАНКАРСТВА. УПОЗНАВАЊЕ СА ОДГОВАРАЈУЋИМ ПРИМЕРИМА ИЗ ПРАКСЕ БАНАКА И ФИНАНСИЈСКИХ БЕРЗИ. КУРСНЕ ЛИСТЕ, ИЗВОДИ ТЕКУЋЕГ И ДЕВИЗНОГ РАЧУНА

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји предмета дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Садржај предмета монетарна економија и банкарство усмерен је на стицање потребних знања из области монетарне економије, банкарског система и банкарског пословања, кредитног система, финансијског тржишта, финансијских берзи и банкарског менаџмента.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета монетарна економија и банкарство је у корелацији са са садржајима других предмета као што су српски језик, историја, математика, основи економије,пословна економија, рачуноводство. Ученике треба анимирати да сами потраже везу са другим предметима. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем монетарне економије и банкарства стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи, пре свега, од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање

садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се:вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

КОМЕРЦИЈАЛНО ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

Циљ и задаци

Циљ наставе комерцијално познавање робе је стицање знања о основним карактеристикама производа и робног асортимана, формирање ставова и овладавање вештинама које доприносе правом и одговорном избору робе, развоју компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој.

Задаци наставе предметакомерцијално познавање робе су да ученици:

- унапреде сарадњу са другима и способности за тимски рад;
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука избора робе у свакодневном животу на основу познавања карактеристика робе;
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација о квалитету производа;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења;
- негују интелектуалну радозналост, морално расуђивање и стваралачко мишљење;
- развију ставове и вредности који доприносе њиховој креативности, предузимљивости, комуникативности и систематичности у раду.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

II разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

ПОЈАМ, СИСТЕМАТИЗАЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА РОБЕ (3)
КВАЛИТЕТ РОБЕ (7)
АМБАЛАЖА И ПАКОВАЊЕ РОБЕ (8)
СКЛАДИШТЕЊЕ И ТРАНСПОРТ РОБЕ (3)
ЕНЕРГИЈА (10)
ПРОИЗВОДИ МЕТАЛУРГИЈЕ (12)
ПРОИЗВОДИ ИНДУСТРИЈЕ НЕМЕТАЛА (6)
ПРОИЗВОДИ ПРЕРАДЕ ДРВЕТА (4)
ПРОИЗВОДИ ТЕКСТИЛНЕ ИНДУСТРИЈЕ (7)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји предмета Комерцијално познавање робе дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Садржај предмета Комерцијално познавање робе има интердисциплинарни карактер. Роба(производ) се посматра не само са природно-техничког, већ и са економско-комерцијалног становишта.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета комерцијално познавање робе је у корелацији са са садржајима општеобразовних предмета као што су хемија, екологија, математика, али и са стручним предметима где је такође роба у фокусу, али посматрана са другог аспекта. Тако је комерцијално познавање робе у корелацији са предметима основи економије,пословна економија, рачуноводство. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем предмета комерцијално познавање робе стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи, пре свега, од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се:вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

МАРКЕТИНГ

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета маркетинг је да ученици развију општу научну, функционалну и језичку писменост, стицањем образовања и васпитања као слободне, креативне и културне личности, критичког ума и оплемењеног језика и укуса, способности, вештина и ставова корисних у свакодневном животу, да развију мотивацију за учење и интересовања за маркетинг као науку уз примену етичности и равноправности у тржишној утакмици, као и комуникацији са људима, колегама, руководиоцима, странкама.

Задаци наставе предмета а су да ученици:

- разумеју психолошке основе међуљудских односа, унапреде све облике комуникацијске вештине са странкама, запосленима
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад и неговање социјалних и емоционалних односа
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења
- негују интелектуалну радозналост, морално расуђивање и стваралашко мишљење
- развију ставове и вредности значајне за живот у савременом мултикултуралном и демократски уређеном друштву засноване на поштовању људских права, толеранцији, солидарности, равноправности и уважавању различитости.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

IV разред

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

УВОД У МАРКЕТИНГ (1)
ПРИСТУП ИЗУЧАВАЊУ МАРКЕТИНГА (4)
ТРЖИШТЕ (7)
МАРКЕТИНГ АКТИВНОСТИ (9)
МАРКЕТИНГ ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ (3)
ИНСТРУМЕНТИ МАРКЕТИНГА (22)
ЕКОНОМСКА ПРОПАГАНДА КАО ОБЛИК ПРОМОЦИЈЕ (16)
ПОНАШАЊЕ ПОТРОШАЧА (2)
ЛЕКСИКОН ОСНОВНИХ ПОЈМОВА
ЛИТЕРАТУРА
.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји предмета маркетинг дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Садржај предмета маркетинг усмерен је на стицање знања и вештина ученика о прилагођавању производа и услуга жељама и потребама потрошача, комбиновањем инструмената маркетинг микса.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета маркетинг је у корелацији са са садржајима и општеобразовних али и стручних предмета, јер је маркетинг надградња других наука из области економије и веза са њима. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем предмета маркетинг стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Програм статистике је конципиран тако да у његовој реализацији омогућава наставницима и ученицима велику креативну слободу, што зависи од могућности, али избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи, пре свега, од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се:вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

ЕКОНОМСКА ГЕОГРАФИЈА

Циљ и задаци

Циљ наставе предмета економске географије је да ученици развију просторну, општу научну и језичку писменост, да развију способности, вештине и ставове корисне у свакодневном животу, да развију мотивацију за учење и интересовања за географију као науку која ће им омогућити разумевање основних физичко-географских одлика наше земље и упознавање друштвено-економских процеса и промена у земљи и свету, уз примену концепта одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

Задаци наставе економске географије су да ученици:

- да стекну осећај за положај и простор.
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде писану и говорну комуникацију, мисаона, практична и друга умења, цифарско и графичко изражавање и развију географско мишљење.
- да се развијају односи и вредности према:средини која окружује ученика и према разноликостима природних и људских карактеристика у свету и у нашој земљи;значају природних лепота, природних услова и фактора који утичу на људске делатности у свету и Србији;бризи за квалитет, планирање и заштиту животне средине и људског хабитата на домаћим и светским просторима;разумевању за решења локалних, регионалних, националних и светских проблема економског, политичког и другог значаја;могућностима да доносе одлуке без негативног ефекта на животну средину, као да развијају етику њене заштите која ће их руководити у њиховим радним и животним активностима.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

II разред

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

1. УВОД У ЕКОНОМСКУ ГЕОГРАФИЈУ СВЕТА И СРБИЈЕ (3)
2. ЕКОНОМСКО-ГЕОГРАФСКА ВАЛОРИЗАЦИЈА ПРИРОДНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА СВЕТА И СРБИЈЕ (10)

3. ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКИ ФАКТОРИ ПРИВРЕЂИВАЊА (10)
4. ЕКОНОМСКО-ГЕОГРАФСКО ДЕФИНИСАЊЕ ПРИВРЕДЕ И ФАЗЕ РАЗВОЈА ПРИВРЕДЕ У СРБИЈИ (6)
5. ПОЉОПРИВРЕДА У СВЕТУ И СРБИЈИ (9)
6. ИНДУСТРИЈА У СВЕТУ И СРБИЈИ (14)
7. ПРОМЕТ У СВЕТУ И СРБИЈИ (10)
8. ВАЖНЕ ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ САВРЕМЕНОГ СВЕТА (6)
ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА (2)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји економске географије дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Програмскисадржај економске географије усмерен је на поступно увођење ученика у сложене економско-географске појмове, изучавање привреде са економско-географског аспекта, где је акценат нанајважнијим привредно-географским законитостима, фазама развоја привреде у свету и у Србији.Наведени садржаји поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ усмерен ка овладавању просторног сналажења.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета економска географија својом хетерогеном тематском структуром природа и друштвено-економски садржаји) има велике могућности за корелацију са другим наставним предметима природних и друштвених наука, а посебно са различитим економским дисциплинама, као што суоснови економије, пословна економија, монетарна економија и банкарство, статистика. Ученике треба анимирати да сами потраже везу са другим предметима. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем економске географије стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Програм економске географије конципиран је тако да у његовој реализацији омогућава наставницима и ученицима велику креативну слободу, што зависи од могућности, али избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи, пре свега, од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се:вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА

Циљ и задаци

Циљ наставног предмета пословна информатика је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву, као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.

Задаци наставе пословне информатике су да ученици:

- стекну основна знања и вештине коришћења готових програма за обраду текста, за рад са базом података и рад са табелама
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација релеватних за савремене токове информација;
- примењују савремене инструменте, алате и средства информационих технологија у креирању писаних садржаја поштујући основна начела писаног комуницирања
- негују интелектуалну радозналост, способност писменог изражавања, морално расуђивање и стваралачко мишљење
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад и неговање социјалних односа;
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема из свакодневног живота;
- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

III Разред

(0+2 часа недељно, 0 + 72 часа годишње)

I РАД СА ТАБЕЛАМА (56)
II ОБРАДА СЛИКА (6)
III ИЗРАДА ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ (10)

IV разред

(0+2 часа недељно, 66 часова годишње)

БАЗЕ ПОДАТАКА (56)
ЕЛЕКТРОНСКО ПОСЛОВАЊЕ (10)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програмски садржаји пословне информатике дати су у виду наставних целина - тема. За наставне целине дат је оквирни број часова, који наставнику треба да сугеришу обим, дубину и начин реализације сваке целине. Тај фонд часова има оријентациони карактер и треба га усклађивати са конкретном ситуацијом у разреду и одређеном наставном целином.

Програм предмета пословна информатика својим садржајем одређен је фактички садржајем предмета струке. Идеална мера стечених знања и навика из пословне информатике је то колико су она у функцији ефикасног и поузданог решавања проблема из предмета струке уз помоћ рачунара.Програмскисадржај усмерен је на оспособљавање ученика за послове коришћења готових пакета програма на рачунару. Циљ је да ученици упознају детаљно један текст процесор, један пакет за рад са базама података и један програм за рад са табелама. Избор конкретног програмског пакета треба прилагодити материјалним и кадровским ресурсима школе. При избору пакета критеријум треба да буде његова поузданост, распрострањеност и то да ли покрива у потпуности програмске садржаје. Наведени садржаји реализују се кроз активан приступ усмерен ка овладавању практичних информатичких вештина. Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га, у складу са могућностима, реализују.

Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења и различите изворе информација, као и многобројне примере из праксе, којима се илуструје дата проблематика.

Садржај предмета пословна информатика је у корелацији са садржајима других предмета а нарочито са савременом пословном кореспонденцијом, рачуноводством и статистиком. Повезивањем садржаја других предмета са садржајем пословне информатике стечена знања, ставови, вредности и вештине у оквиру наставе добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева, посебно оних који се односе на унапређивање когнитивног, емоционалног и социјалног развоја ученика.

Наставник, уз примену интерактивне наставе, код ученика развија заинтересованост за предметне садржаје и усмерава ученике на самосталност у организацији и реализацији активности, као и изради пројеката. Избор наставних метода у реализацијисадржаја програма зависи од циља и задатка наставног часа, способности ученика, расположивих наставних средстава и учила. У оквиру сваке програмске целине, ученике треба оспособљавати за: самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници),визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.); тимски рад; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Приликом оцењивања процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа у складу са програмом наставног предмета.Ученик се оцењује и на основу активности и ученикових продуката рада, а нарочито: излагања и представљања, учешћа у дебати и дискусији, писања есеја, домаћих задатака, учешћа у различим облицима групног рада, рада на пројектима.

Постигнуће ученика из практичног рада и друге вежбе, оцењује се на основу примене учениковог знања, самосталности, показаних вештина у коришћењу програмских пакета и других помагала у извођењу задатка, као и примене мера заштите и безбедности према себи, другима и околини.

НАПОМЕНА: На часовима вежби пословне информатике одељење се дели на 2 групе.

3.4.3.МАТУРСКИ ИСПИТ

Матурски испит у средњим стручним школама ученици полажу у складу са Правилником о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама – Садржај и начин полагања матурског испита у стручној и уметничкој школи („Службени гласник СРС - Просветни гласник", број 6/90и „Просветни гласник", бр. 4/91 7/93, 17/93, 1/94, 2/94 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08**,** 1/09, 3/09, 10/09, 5/10 и 8/10).

А) Заједнички део обухвата предмет обавезан за све ученике средњих стручних школа, а према програму који је створен у току четворогодишњег образовања.

Српски језик и књижевност/матерњи језик и књижевност за ученике који су наставу имали на језику народности (писмено).

Б) Посебни део обухвата:

1. матурски практични рад са усменом одбраном рада,
2. усмени испит из изборног предмета.

1. Матурски практични рад

На матурском испиту проверава се оспособљеност кандидата за обављање послова занимања обухваћених образовним профилом.

Садржаји практичног рада утврђују се из следећих области:

- пословна средства предузећа,
- благајничко пословање,
- евиденција материјала ситног инвентара и амбалаже,
- трошкови пословања у предузећу,
- калкулације,
- реализација роба и услуга,
- приходи и расходи у пословању предузећа,
- утврђивање пословног резултата,
- расподела пословног резултата,
- инвентарисање,
- банкарско пословање,
- финансијско пословање у предузећу,
- статистичко обухватање производње и промета и
- изражавање пословног резултата.

Садржаји усмене одбране рада проистичу из садржаја програма матурског практичног рада и односе се на објашњења конкретног матурског практичног рада.

2. Усмени испит из изборног предмета

У оквиру изборног дела ученик полаже један предмет по сопственом избору из групе предмета значајних за знања која ће примењивати у свакодневном извршавању конкретних радних задатака из подручја рада економија, право и администрација - област економије.

Изборни предмет који ученик бира може бити од значаја за даље образовање или за укључивање у рад. Ученик бира један предмет између следећих:

1. Математика,
2. Основи економије,
3. Пословна економија,
4. Рачуноводство,
5. Маркетинг,
6. Статистика,
7. Монетарна економија и банкарство.

Изборни предмети се полажу према програмима које су ученици остварили у току четворогодишњег школовања

3.5.КУВАР

3.5.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

1. **Назив квалификације:**Кувар
2. **Подручје рада:** Трговина, угоститељство и туризам
3. **Ниво квалификације:**III
4. **Трајање образовања:** тригодине
5. **Сврха квалификације:** Припрема, сервира и декорише оброке**.**
6. **Стручне компетенције:**

- Организовање сопственог рада и радног места
- Пријем, обрада и складиштење намирница
- Припрема јела за издавање
- Издавање поруџбине
- Вођење евиденција

7. **Опис рада**

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Организовање сопственог рада и радног места	- Одржава хигијену и здравствено безбедносне услове - Припрема опрему, уређаје и инвентар - Комуницира са сардницима - Учествује у изради дневног јеловника - Обавља процедуре затварања (процедуре «предаје смене») - Прати иновације у области куварства
Пријем, обрада, паковање и складиштење намирница	- Одређује врсту, класу и категорију намирница потребну за припрему планираног јеловника - Контролише исправност намирница - Обрађује месо, рибу, ракове, шкољке - Обрађује поврће и воће - Складишти необрађене и обрађене намирнице - Уклања неисправне намирнице

Стручна компетенција	Јединице компетенције

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Припрема јела за издавање	- припрема супе и чорбе - припрема готова јела - припрема печења - припрема варива - припрема хладна предјела - припрема топла предјела - припрема рибу, ракове и шкољке - припрема јела по поруџбини - припрема јела са роштиља - припрема фондова и сосева - припрема салате - припрема једноставне посластице - припрема пецива
Пријем и издавање поруџбине	- Комуницира са конобарима у вези са поруџбинама - Сервира припремљена јела за услуживање - Декорише поруџбину - Сарађује са осталим одељењима угоститељског објекта
Вођење евиденција	- Требује потребну количину намирница - Пописује намирнице - Води евиденцију поруџбина и издатих јела - Води евиденцију о расходованим - неисправним намирницама - Примењује нормативе

8. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил кувар је оспособљавање ученика за припрему, сервирање и декорисање оброка**.**

Неопходност сталног прилагођавања промењљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућности запослења, усмерава ученике да се оспособљавају за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у складу са концептом одрживог развоја;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

9. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
организује сопствени рад и радно место	- објасни значај и наведе принципе: санитарне заштите, хигијенске заштите, заштите здравља и безбедности на раду, еколошке заштите, HACCP стандарда при руковању намирницама - објасни намену и карактеристике опреме и инвентара за припремање јела - објасни начине и правила одржавања алата уређаја и инвентара - наведе начине и системе организације рада у кухињи и угоститељском предузећу - објасни принципе састављања и писања менија и јеловника - примењује стручну терминологију у куварству	- одражава личну хигијену и радну униформу према стандарду - одржава хигијену радног места, средине опреме и инвентара - сортира алат и одлаже га на одговарајуће место - утврђује стање опреме, уређаја и инвентара - осигурава радне процесе и хигијену при руковању храном и пићем - обезбеђује техничке услове у смислу безбедности и заштите здравља (осветљење, проветравање, заштина средства и сл.) - укаже прву помоћ у случају механчких, хемијских, термичких повреда и струјних удара - ради у тиму - припрема мениј и јеловник у сарадњи са шефом кухиње	- савесно, одговорно,уредно и благовремено обавља поверене послове - испољи позитиван однос према примени санитарних и здравствених мера у процесу рада - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад - ефикасно организује време - води рачуна о режијским трошковима - примењује иновације у раду - испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима
врши пријем, обраду, паковање и складиштење намирница	- разликује врсте и категорије поврћа и воћа - разликује врсте меса, риба, ракова и шкољки - наведе категоризације меса - опише састав и органолептичка својства намирница - разликује начине обраде намирница - наведе и објасни узроке кварења појединачних група намирница - објасни принципе складиштења и чувања намирница	- наручује и прима намирнице у сарадњи са шефом кухиње - препознаје квалитет намирница и изврши класирање - чисти намирнице - обрађује намирнице – механички и термички - сортира и уклања отпатке при обради намирница - пакује намирнице и полупроизводе у амбалажу и одлаже их на одговарајући начин	
припрема јела за издавање	- објасни основне принципе нутриционизма - наведе рецептуре и нормативе за припрему различитих врста: супа и чорби, готових јела, печења, варива, хладни и топлих предјела, риба, ракова, шкољки, јела по поруџбини, јела са роштиља, фондова и сосева, салата, једноставних посластица и пецива - објасни карактеристике дијеталне и вегетаријанске исхране - кратко опише норматив за одговарајућу врсту јела	- дозира намирнице према нормативу - врши механичку и термичку обраду намирница - подеси укус, мирис и друга својства јела додавањем зачина - успостави жељену конзистенцију, структуру, хомогеност и друге карактеристике јела - подеси рад, контролише и искључује апарате и урђаје - сортира јела у „топле купке“	
прима и издаје поруџбине	- наведе нормативе формирања порције јела - објасни начин издавања јела по поруџбине или	- прима поруџбине од конобара - формира порције по нормативима	

	менију - објасни принципе и начине декорисања јела	- израђује декоративне елементе - обликује поврће и воће - обликује млечне производе - сервира и декорише јела - издаје припремљена јела конобару на основу поруџбине	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
води евиденције	- наведе врсте евиденција - опише процедуру евидентирања издатих оброка - објасни елементе калкулације за јела и менија	- формира требовање намирница - попише намирнице - води евиденцију утрошених намирница - евидентира број издатаих оброка - евидентира расходоване намирнице - припреми тражене податке за калкулације и формирање ценовника	

3.5.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова:	**102**
Разред:	први
Циљеви предмета:	- Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику; - Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању; - Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога; - Оспособљавање за ефикасно комуницирање; - Упознавање књижевне уметности; - Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа; - Развијање хуманистичког и књижевног образовања на најбољим делима српске и светске културне баштине; - Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности; - Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности; - Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у проучавање књижевног дела	• Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	• разликује врсте уметности и њихова изражајна средства • објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности • наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности • увиђа разлику између усмене и писане књижевности • разликује књижевне родове и врсте • одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу • износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	• Врсте уметности, подела уметности • Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности • Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика • Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору • Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве“) • Драма као књижевни род: драма по избору • Процена остварености исхода - тест	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (102 часа)** **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност • Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** • Увод у проучавање дела **(13 часова)** • Књижевност старог века **(12часова)** • Средњовековна књижевност **(12часова)** • Народна књижевност **(12часова)** • Хуманизам и ренесанса **(10часова)** • Општи појмови о језику **(5часова)** • Фонетика **(10часова)** • Правопис **(10часова)** • Култура изражавања **(18 часова)**
Књижевност старог века	• Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	• објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе • наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама • објасни универзалне поруке књижевности старог века	• Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) • Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… • Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) • Софокле: Антигона (одломак) • Стари и Нови завет (текстови по избору) • Процена остварености исхода	
Средњовековна књижевност	• Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	• наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали • именује ауторе и дела • разуме поетику жанрова средњовековне књижевности • лоцира обрађене текстове у историјски контекст • објасни значај средњовековне књижевности за српску културу	• Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ • Рад Ћирила и Методија • Словенска писма и развој књижевног језика • Најстарији споменици јужнословенске културе • Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) • Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ • Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ • Процена остварености исхода - тест	
Народна књижевност	• Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, чувара моралног и националног кодекса	• разликује лирске, епске и лирско-епске песме • уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) • процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности • тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима • упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	• Врсте народне књижевности • Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) • Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ • Ллирско-епске песме (по избору) • Ннародне проза (бајка по избору) • Кратке народне прозне врсте	

			(избор) • Процена остварености исхода	
Хуманизам и ренесанса	• Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	• наведе најзначајније представнике и њихова дела • објасни значење појмова хуманизам и ренесанса • наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе	• Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници • Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) • Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери „Пакао“ (приказ дела, одломак) • Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ • Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) • Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	• Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	• објасни функцију језика и појам језичког знака • разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика • наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века • наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	• Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација • Књижевни језик, језичка норма и стандардизација • Језички систем и науке које се њиме баве • Књижевни језици код Срба до 19. века Процена остварености исхода	
Фонетика	• Сстицање знања из области фонетике (фонологије) књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању	• правилно изговара гласове и акценте књижевног језика • разликује гласовне алтернације	• Фонетика и фонологија • Гласови књижевног језика и њихов изговор • Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), самогласника (промена о у е и умекшаност сугласника, непостојано а, промена сонанта л у вокал о) и упрошћавање сугласничких група са правописним решењима • Акценти књижевног језика • Процена остварености исхода - тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• уме да се служи правописом • примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом • примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом • подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	• Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на –ов и –ин, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) • Подела речи на крају реда	

Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању • разликује функционалне стилове • препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила • попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	• Језичке вежбе • Стилске вежбе • Врсте функционалних стилова- основне одлике • Разговорни функционални стил • Књижевноуметнички функционални стил • Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. • Школски писмени задаци 4х2+2 • Домаћи задаци	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Историја;
- Грађанско васпитање/Верска настава.

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	други

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Барок, класицизам, просветите-љство	• Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	• наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности • препозна на обрађеним делима одлике просветитељства • објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност • направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности	• Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности • Молијер: „Тврдица“ • Просветитељство у Европи и код нас • Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића • Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) • Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ (одломци) • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (64 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Барок , класицизам, просветитељство **(10 часова)** • Романтизам **(14 часова)** • Реализам **(14 часова)** • Морфологија са творбом речи **(10 часова)** • Правопис **(6 часова)** • Култура изражавања **(10 часова)**
Романтизам	• Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике романтизма и њихова дела • уочава и образлаже одлике романтизма • изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања • препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа	• Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Пушкин: „Цигани“ (одломак) • Хајне: „Лорелај“ или Ш. Петефи: „Слобода света“ • Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад • Значај 1847. године • Петар Петровић Његош: Хуманистичко-филозофске мисли „Горског вијенца“ (тумачење гномских израза по избору) • Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ • Ђура Јакшић: „На Липару“	

			• Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор) • Лаза Костић: „Santa Maria della Salute“ • Процена остварености исхода	
Реализам	• Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике правца и њихова дела • дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	• Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Балзак: „Чича Горио“ (одломци по избору) • Гоголь : „Ревизор“ (одломак) • Милован Глишић: „Глава шећера“ • Лаза Лазаревић: „Ветар“ • Радоје Домановић: „Данга“ • Симо Матавуљ: „Поварета“ • Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ • Војислав Илић: „Сиво, суморно небо“ • Процена остварености исхода	
Морфологија са творбом речи	• Систематизовање знања о врстама речи, њиховим облицима и основним правилима грађења речи	• одреди врсту речи и граматичке категорије • употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом • препозна просте, изведене и сложене речи • препозна основне принципе творбе речи	• Морфологија у ужем смислу • Врсте речи • Именске речи и њихове граматичке категорије • Глаголи. Граматичке категорије глагола • Прилози, предлози, везници, речце, узвици • Основни појмови о извођењу речи • Основни појмови о творби сложеница и полусложеница. Процена остварености исхода	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	• Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације) Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама које намећу књижевни текстови али су и део свакодневног живота • примени одлике новинарског стила	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Школски писмени задаци 2x2+2 • Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања • Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Модерна	• Упознавање са основним одликама модерне, представницима и њиховим делима	• наведе одлике правца, представнике и њихова дела • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Одлике симболизма и импресионизма • Шарл Бодлер: „Албатрос“ • Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ • Алекса Шантић: „Претпразничко вече“ • Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор) или песма по избору • Милан Ракић: „Долап“ или „Јасика“ • В. П. Дис: „Можда спава“ или С. Пандуровић: „Светковина“ • Б. Станковић: дело по избору • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (60часова)** **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **Оквирни број часова по темама** • Модерна **(12 часова)** • Међуратна књижевност **(12 часова)** • Савремена књижевност **(7 часова)** • Лексикологија **(6 часова)** • Синтакса **(5 часова)** • Правопис **(6 часова)** • Култура изражавања **(12 часова)**
Међуратна књижевност	• Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	• наведе одлике праваца, представнике и њихова дела • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Одлике међуратне књижевности и представници у светској и српској књижевности • Тагоре: „Градинар“ (избор)“ • Душан Васиљев: „Човек пева после рата“ • Милутин Бојић: „Плава гробница“ • Милош Црњански: „СеобеI“ (одломак) • Иво Андрић: „ Мост на Жепи“ или приповетка по избору • Растко Петровић: „Људи говоре“ или И. Андрић: „ExPonto” • Процена остварености исхода	
Савремена књижевност	• Упознавање ученика са одабраним делима савремене књижевности	• изнесе своје утиске о прочитаним делима савремене српске књижевности • уочи одлике савремене књижевности на прочитаним делима • уочи разлику између књижевног дела и његове интерпретације у филмској и позоришној уметности	• Савремена српска књижевност у другој половини 20. века • Савремена поезија - (по избору обрадити песму Васка Попе, Миодрага Павловића или Десанке Максимовић) • Савремена проза - Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Савремена драма – Душан Ковачевић: драма по избору • Процена остварености исхода	
Лексикологија	• Упознавање ученика са основама лексикологије	• препозна и одреди вредност лексеме • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	• Синонимија • Хомонимија • Антонимија • Полисемија • Састав лексике српског књижевног језика • Дијалектизми	

			• Архаизми и историзми • Вулгаризми • Неологизми • Жаргонизми • Термини • Фразеологизми • Евалуавија- тест	
Синтакса	• Системати-зовање знања о синтакси	• одреди синтаксичке јединице у реченици • препозна типове зависних, независних реченица и напоредних конструкција	• Синтаксичке јединице • Основне реченичне и синтагматске конструкције • Систем зависних реченица • Систем независних реченица • Напоредне конструкције	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописне знаке у складу са језичком нормом • употреби интерпункцију у складу са језичком нормом • примењује правописна правила у писању скраћеница	• Правописни знаци • Општа правила интерпункције у реченици • Скраћенице • Процена остварености исхода	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању • Оспособљавање ученика да попуњавају администра-тивне обрасце у складу са језичком нормом и користе функционални адмистративни стил	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању • примени одлике административног стила • примени вештину комуникације у ситуацијама везаним за струку	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 2x2+2 • Писање молбе, жалбе, биографије…	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Грађанско васпитање/Верска настава
- Социологија са правима грађана

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**			
Годишњи фонд часова:	**68**			
Разред:	**први**			
Циљеви предмета:	- Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.			
ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА** **Ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **(80% + 20%)**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме реченице, питања иупутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) • разуме општи садржај краћих,прилагођених текстова (рачунајући и стручне) посленеколико слушања или уз помоћвизуелних ефеката (на упутствима, форму-ларима, ознакама, етикетама) • разуме бројеве (цене, рачуне,тачно време)	• Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) • Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) • Познати градови и њихове знаменитости • Спортови и позната спортска такмичења • Живот и дела славних људи XX века (из света науке и културе) • Медији (штампа, телевизија) • Интересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (распрострањеност и примена)	Представљање себе и других • Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) • Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) • Давање једноставних упутстава и команди • Изражавање молби и захвалности • Изражавање извињења • Изражавање потврде и негирање • Изражавање допадања и недопадања • Изражавање физичких сензација и потреба • Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) • разуме општи садржај и смисаокраћих текстова (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде намашинама/компју-теру, декларације о производима,упутства за употребу и примену)	СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и	• Описивање и упоређивање лица и предмета • Изрицање забране и реаговање на забрану • Изражавање припадања и	критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• употребљава једноставне изразеи реченице да би представио свакодевне, себи блискеличности, активности, ситуације и догађаје	усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tagquestions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) - *Yes/No* питања - "*WH*" питања	поседовања • Скретање пажње • Тражење мишљења и изражавање • Слагања и неслагања • Тражење и давање дозволе • Исказивање честитки • Исказивање препоруке • Изражавање хитности и обавезности • Исказивање сумње и несигурности	учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• саставља кратак текст (мејл, писмо) оодговарајућој теми • пише кратке поруке релевантнеза посао (место и термини састанка) • пише краћи текст о себи и свомокружењу • попуњава формулар где сетраже опширнији лични и пословни подаци	- Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 2. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 3. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 4. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Квантификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• на једноставан начин сеспоразумева са саговорникомкоји говори споро и разговетно • поставља једноставна питања увези са познатим темама изживота и струке као и да усменоили писмено одговара на иста(бројеви, подаци о количинама,време, датум) • напише кратко лично писмо,поруку,разгледницу,честитку			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање	• на једноставан начин сажме и преприча садржај краћих	- Модални глаголи: *maycan, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – theSimplepresent/past		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских

ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	текстова	(прошло време рецептивно) - *goingto* и трајни презент за планове и намере, *goingto* и *will* (за будућа предвиђања) - *usedto* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први		активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• користи садржаје медијскепродукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернет итд.)	**Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? iche?/ checosa?)* Неодређене заменице (*ognunoiqualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buonoibello*; неодређени придев *tutto*. Придевина – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојнипридеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошкеодликепридева*questo, quello, bello i buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума. **Глагол** Садашње време (*IndicativoPresente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere,* *andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*. Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*.		
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) иморфосинтаксичке категорије(именички и глаголски наставци, основни ред речи)			

		Партицип прошли и прошло свршено време Passatoprossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futurosemplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuroanteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложенареченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu*. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл.		
		ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректнапитања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avantde, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - даниунедељи, prochain/dernier; ilya/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** unedouzaine, unecentaine, untasde, pasmalde, environ... исл.		

		Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовременарадња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. lesdéterminantsinterrogatifs - exclamatifs – relatifs; lesdéterminantsindéfinisНаставциименицаипридева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **Шпански језик** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno,* *ninguno, todo, cualquiera*) уразличитимзначењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Unmuchachocualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголскагрупа** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питањасаупитнимречима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректнапитања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичкереченице (првтип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a*		

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) • разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	• Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање • (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнепричe и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	1. . Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.)	12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативноинтерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље • открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника • уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	**ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tagquestions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)		задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника	II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 2. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти,
ПИСАЊЕ	• саставља краћи текст (мејл, писмо) у одређене личне и пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина) • пише краћи текст о фирми, пословању и персоналу • пише извештај на основу белешки			

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)	III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Модални глаголи: *maycan, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – theSimplepresent/past (прошло време рецептивно) - *goingto* и трајни презент за планове и намере, *goingto* и *will* (за будућа предвиђања) - *usedto* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први		декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку и обављања посла			

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном,афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета:

1. Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
2. Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
3. Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
4. Проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
5. Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
6. Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
7. Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**

Годишњи фонд часова:		68		
Разред:		**први**		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (56часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. • **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године –
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; • Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу); • Спортска игра (по избору); • Физичка, односно	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 мученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 мученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљтехником увинућа Скок увис леђном ***Бацања:***	

спортска активност: у складу са могућностима школе.	кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	(пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи; • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот; • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења.	Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана премета странце удесно и улево; - за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскомом на обе ноге („рондат“) ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка ***3.Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **нике** /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице** /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег,прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0(одношка), завршити боком према притци. ***5.Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/:	један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** • Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом; • Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања; • Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса; • Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали; • У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа ; **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова); • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); • Атлетика (11 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (11часова);

			- суножним одривом узмак; ковртљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (заањихом). ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела (**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** • Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре; • Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре; • Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче).	• Спортска игра: по избору школе(12 часова); • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова); • Провера знања и вештина (4 часа). • **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току **школске године** организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - Iразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIразреддо 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:		**Физичко васпитање**		
Годишњи фонд часова:		**64**		
Разред:		**други**		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена культураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (6 часова)** • **практична настава (56 часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја.
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; • Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу); • Спортска игра (по избору);	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче; • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење;	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 mученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 mученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљкорачном техником.	

• Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.	вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	• Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима; • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја); • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања; • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	Скок увис леђном техника. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај - премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну - за **напредни ниво** премет напред упором **2. *Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/	Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом

			- из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7.Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** **Да ли треба рећи да се игра разликује од оне у првом разреду?** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • **Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање**	полугодишту). • Атлетика (11 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (11) часова. • Спортска игра: по избору школе(11 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (9 часова). • Пливање (9 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току **школске године** организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - Iразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIразредdo 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена культураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4часа)** • **мерење и тестирање (4 часа)** • **практична настава (52 часа)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један.
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; • Програм по избору ученика: • Ритмичка гимнастика и народни плесови; • Спортска игра (по избору); • Рукомет;	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима;	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ**	

• Фудбал; • Кошарка; • Одбојка; • Пливање; • Борилачке вештине; • Клизање, смучање;	задатака у целине; али без стварања крутих моторичких аутоматизама • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у цјелине: у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	• Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	- Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђенипрограмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичељима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и	**Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (10 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10) часова. • Спортска игра: по избору школе(10 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (8 часова). • Пливање (9 часова). • Провера знања и вештина (4 ч). Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

			избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Екологија и заштита животне средине;
- Хемија;
- Ликовна култура;
- Музичка култура;
- Исхрана.

МАТЕМАТИКА	
Циљеви предмета:	-Развијање логичког и апстрактног мишљења; -Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика; -Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа; -Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације; -Разумевање функционалних зависности, њихово представљање и примена; -Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду.
Годишњи фонд часова:	**68 часова**
Разред:	**први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	• Проширивање знања о скупу реалних бројева • Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	• разликује различите записе бројеваиз скупова *N, Z, Q*, и те бројевеприказује на бројној правој и пореди их. • разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације N⊂Z⊂Q⊂R, I⊂R • израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда • одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси • заокругли број на одређени број децимала • одреди апсолутну и релативну грешку	• Преглед бројева, операције са реалним бројевима • Апсолутна вредност реалног броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања • Апсолутна и релативна грешка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (68 часова). **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.
ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	• израчуна одређен део неке величине • одреди непознате чланове просте пропорције • прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе • препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени јепри решавању једноставних проблема и. прикаже графички • одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	• Размера и пропорција • Директна и обрнута пропорционалност • Прост сразмерни рачун • Рачун поделе • Процентни и промилни рачун	
РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	• Проширивање знања о полиномима • Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	• сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	• Полиноми • Растављање полинома на чиниоце • НЗД и НЗС полинома • Трансформације рационалних алгебарских израза	• **Реални бројеви:** садржаје о грешкама повезати сстручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. • **Пропорционалност:** користити што више конкретних примера из живота и струке (рецептуре за одређене прехрамбене производе, енергетска вредност оброка и сл). • **Рационални алгебарски изрази:** тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованимизразима. • **Геометрија:** инсистиратина прецизности, уредности

ГЕОМЕТРИЈА	• Обнављање основних појмова у геометрији • Проширивање знања о трогловима и четвороугловима	• разликује основне и изведене геометријске појмове • разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) • наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) • наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла • дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла • конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла • конструише значајне тачке трогла • наведе својство тежишта • наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу • разликује врсте четвороуглова и њихове особине • наведе ставове о паралелограму и уме да их примени • наведе особине специјалних паралелограма формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова	• Геометријски појмови и везе између њих • Троугао • Значајне тачке троугла • Четвороугао • Талесова теорема	и правилној терминологији. • **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције.Садржаје повезати са одговарајућим садржајима хемије и примерима из свакодневног живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу.
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ	• Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији • Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену • Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на решавање проблема • реши једначину које се своди на линеарну једначину • дефинише појам линеарне функције • прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију • реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења • реши систем линеарних једначина са две непознате	• Линеарна једначина и њене примене • Линеарна функција и њен график • Линеарна неједначина • Систем линеарних једначина	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Реални бројеви**8 часова;** • Пропорционалност **11 часова;** • Рационални алгебарски изрази **13 часова;** • Геометрија **14 часова;** • Линеарне једначине и неједначине **14 часова.** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

МАТЕМАТИКА	
Годишњи фонд часова:	**64 часа**
Разред:	**Други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА	• Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности • Оспособљавање за примену тригонометријских функција у практичним проблемима	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице • конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • наведе тригонометријске идентичности и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих • наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) • примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање практичних проблема	• Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу • Вредности тригонометријских функција за углове од0^0, 30^0 , 45^0 , 60^0,90^0 • Основне тригонометријске идентичности • Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (64 часа). **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.
СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	• Проширивање знања о степеновању и кореновању • Уочавање веза између степеновања и кореновања • Овладавање поступком рационалисања имениоца	• наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • наведе особине операција кореновања и примени их у трансформацијама једноставних израза • наведе особине операција степеновања са рационалним изложиоцем и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • рационалише именилац разломка у једноставним случајевима	• Појам степена. Операције са степенима • Степен са целим изложиоцем • Појам корена. Операције са коренима • Степен са рационалним изложиоцем • Рационалисање имениоца разломка	
ФУНКЦИЈА И ГРАФИК ФУНКЦИЈЕ	• Упознавање основних својстава функција • Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	• наведе примере функција • одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику • прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине • податке представљене у једном графичком облику представи у другом	• Појам функције. • Функције са коначним доменом • Графичко представљање функције • Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова • Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела,график, дијаграм, круг) • Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	• **Тригонометрија правоуглог троугла:** садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота. Поновити правила заокругљивања бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. • **Степеновање и кореновање:** при проширивању скупа из кога је изложилац , нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. • **Функција и график функције:** приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. • **Квадратна једначина и квадратна функција:** показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест
КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА	• Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина • Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције	• реши непотпуну квадратну једначину у скупу R • наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R • примени образац за решавање квадратне једначине • одреди природу решења квадратне једначине • растави квадратни трином • скицира и анализира график квадратне функције (да прочита нуле функције, максимум или минимум, где расте, а где опада)	• Квадратна једначина • Образац за решавање квадратне једначине • Природа решења квадратне једначине • Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце • Квадратна функција и њен график	

ТЕЛА	• Проширивање знања о телима • Уочавање односа у простору • Разумевање површине и запремине тела и примена на конкретне примере	• израчуна обим и површину фигура у равни • разликује правилне полиедре • израчуна површину и запремину коцке и квадра • израчуна површину и запремину правилне шестоугаона призме и ваљка • израчуна површину и запремину лопте • одреди површину једноставних равних пресека тела	• Обим и површина фигура у равни • Призме и врсте призми. Површина и запремина призме • Површина и запремина коцке и квадра • Површина и запремина правилне шестоугаона призме • Ваљак. Површина и запремина ваљка • Лопта. Површина и запремина лопте • Једноставни равни пресеци тела	облика квадратне функције. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. • **Тела:** користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. • **Низови:** низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно.Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. проблем сложеног интересног рачуна).
НИЗОВИ	• Упознавање са појмом низа • Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	• препозна низ и да га настави (једноставнији примери) • препозна аритметички низ, објасни шта су n и d и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова аритметичког низа • препозна геометријски низ,објасни шта су n и q и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова геометријског низа	• Појам низа • Аритметички низ • Збир првих n чланова аритметичког низа • Геометријски низ • Збир првих n чланова геометријског низа	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тригонометрија правоуглог троугла **7 часова;** • Степеновање и кореновање **12 часова;** • Функција и график функције **6 часова;** • Квадратна једначина и квадратна функција **15 часова;** • Тела **10 часова;** • Низови **6 часова.** За реализацију 4писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

МАТЕМАТИКА	
Годишњи фонд часова:	**30 часова**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ	• Упознавање са координатном методом • Разумевање зависности положаја праве и међусобног положаја две праве од коефицијената ki n • Разумевање зависности положаја кружнице и међусобног положаја праве и кружнице од коефицијената у њиховим једначинама	• примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) • израчуна растојање између две тачке и обим троугла ако су дате координате његових темена • разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други • објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n • одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца • одреди једначину праве одређену датим двема тачкама • примени услов паралелности две праве • израчуна растојање тачке од праве • преведе општи облик једначине кружнице у експлицитни • одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице	• Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам • Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке • Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве • Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца • Једначина праве одређена двема тачкама • Узајамни положај две праве • Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве • Једначина кружнице • Узајамни положај праве и кружнице	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија
ЕЛЕМЕНТИ ФИНАНСИЈСКЕ МАТЕМАТИКЕ	• Упознавање са основним елементима финансијске математике • Уочавање разлике између простог и сложеног каматног рачуна • Оспособљавање за примену стечених знања у свакодневном животу	• примени каматни рачун од сто (време дато у годинама, месецима или данима) • примени каматни рачун више сто и ниже сто • објасни појам менице и на који начин се употребљава • примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита • покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	• Прост каматни рачун (каматни рачун од сто, више сто и ниже сто) • Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) • Појам сложеног каматног рачуна	• **Аналитичка геометрија у равни:** истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве.Једначинукружнице обрадити у општем и канонском облику. • **Елементи финансијске математике:** користити што више конкретних примера из живота. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. усмену проверу знања; 2. писмену провера знања; 3. тестове знања; 4. активност на часу. **Оквирни број часова по темама** • Аналитичка геометрија у равни**: 17 часова;** • Елементи финансијске математике: **9 часова;** За реализацију 2 писмена задатка са исправкама планирана су **4 часа.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Хемија;
- Економика туристичких и угоститељских предузећа;
- Предузетништво;
- Рачунарство и информатика.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

1. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		68				68

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КОМЕРЦИЈАЛИСТА

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	1.Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 2.Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3.Развијање индивидуалног и националног идентитета; 4.Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 5.Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6.Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Српска држава и државност	• Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. • Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. • Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. • Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава.	• препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; • разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; • наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; • уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; • објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; • лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; • опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних иституција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовима и Првом светском рату; • изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	• Српска државност у средњем веку. • Српски народ и његови суседи у средњем веку. • Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). • Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. • Развој државних институција. • Развој уставности. • Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. • Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. • Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). • Положај Срба под османскоми хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. • Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар IIПетровић, књаз Данило Петровић, књаз НиколаПетровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ ПетарI Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **Место реализације наставе:** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** • Српска држава и државност – 31часа; • Српски народ у југословенској држави – 13часова; • Достигнућа српске културе – 9часова; • Српски народ и Србија у савременом свету – 7 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре,

Српски народ у југословенској држави	• Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. • Проширивање знања о одликама југословенске државе. • Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. • Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	• образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; • уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; • идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; • разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; • уочи и разуме међународни положај југословенске државе; • образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; • именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	• Југословенска идеја и конституисање државе. • Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октроисани устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). • Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. • Отпор, устанак и грађански рат. • Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. • Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. • Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. • Југославија између истока и запада. • Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. • Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета,програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја,

Достигнућа српске културе	• Разумевање појма српског културног простора. • Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. • Сагледавање српске културе као дела европске културног наслеђа. • Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. • Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. • Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	• разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; • упореди одлике српске културе различитих периода; • објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; • опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	• Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). • Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). • Успон грађанске класе. • Свакодневни живот сеоског и градског становништва. • Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. • Европски културни утицаји. • Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар IIПетровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). • Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић…).	**Препоруке за реализацију наставе:** • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле,у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору,
Српски народ и Србија у савременом свету	• Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. • Сагледавање међународног положаја Србије. • Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. • Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	• идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; • разуме место и улогу Србије у савременом свету; • утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; • објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	• Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. • Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. • Геополитички положај Србије. • Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН…). • Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). • Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	**Препоруке за реализацију наставе:** • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање/ Верска настава

Назив предмета:	**ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова:	**34**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	1. Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета; 2. Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене; 3. Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању; 4. Развој хемијске научне писмености; 5. Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду; 6. Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку; 7. Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мере заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду; 8. Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду; 9. Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад; 10. Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу; 11. Развој свести о сопственом знању и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура супстанце	• Разумевање корпускуларног концепта грађе супстанци • Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава • Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	• објасни електронеутралност атома • разуме појам изотопа и примену изотопа • разликује атом од јона • зна симболе елемената и формуле једињења • објасни узрок хемијског везивања атома • објасни типове хемијских веза • разликује јонску везу од ковалентне везе • разликује неполарну од поларне ковалентне везе • разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе • разуме појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе • разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом супстанце • зна квантитативно значење симбола и формула	• Грађа атома, атомски и масени број. Релативна атомска маса • Хемијски симболи и формуле • Хемијска веза (јонска и ковалентна веза). Релативна молекулска маса	На почетку теме, ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава • демонстрациони огледи **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у: • одговарајућем кабинету • специјализованој учионици • учионици

Дисперзни системи	• Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава • Разумевање односа између квантитативног односа компоненти раствора и његових својстава • Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	• разуме да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци • разликује дисперзну фазу и дисперзно средство • објасни појам хомогене смеше • објасни везу између величина честица раствора и врсте раствора • зна појам и разуме примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида • разуме утицај температуре на растворљивост супстанци • израчуна масени процентни садржај раствора • разуме појам количинске концентрације раствора	• Дисперзни системи • Растворљивост • Масени процентни садржај раствора • Количинска концентрација раствора **демонстрациони огледи:** • припремање раствора познате количинске концентрације • припремање раствора познатог масеног процентног садржаја • **размена енергије између система и околине** растварање амонијум-хлорида и натријум-хидроксида у води	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији • наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке • прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила • упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података • указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи • указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмену проверу знања • писану проверу знања **<u>Број часова по темама</u>** • Структура супстанце (4) • Диспезни системи (3) • Хемијске реакције (5) • Хемија елемената и једињења (20) • Хемијски аспекти загађивања животне средине (2)
Хемијске реакције	• Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије • Разумевање корпускуларног концепта у процесу одигравања хемијских реакција	• разуме да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза • разликује реакције синтезе и анализе • напише једначине за хемијске реакције • примени и користи знања из стехиометријског израчунавања на хемијским једначинама • разликује егзотермне и ендотермне реакције • зна факторе који утичу на брзину хемијске реакције • разуме значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота • објасни појам електролита • разуме појам јаких и слабих електролита • прикаже електролитичку дисоцијацију киселина, база и соли хемијским једначинама • разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора	• Хемијске реакције, хемијске једначине и квантитативни аспект хемијских реакција • Топлотни ефекти хемијских реакција • Брзина хемијске реакције и хемијска равнотежа • Електролити и електролитичка дисоцијација киселина, база и соли • pH вредност **демонстрациони огледи:** **кретање честица као услов за хемијску реакцију** /реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника/	

Хемија елемената и једињења	• Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава • Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу • Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима	• разуме периодичну промену својстава елемената у ПСЕ • разликује метале, неметале и металоиде • зна карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет • зна карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет • зна општа својства прелазних метала и њихових једињења и њихову примену у струци • објасни процесе оксидације и редукције као отпуштања и примања електрона • разуме шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулу • препознаје практичан значај електролизе • препознаје примере корозије у окружењу • зна својства атома угљеника у органским молекулима • познаје класификацију органских једињења (према структури и врсти хемијских веза) • зна како хемијска својства зависе од природе хемијске везе • зна хемијска својства органских једињења која имају примену у струци и свакодневном животу	• Преглед и опште карактеристике елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ • Преглед и опште карактеристике елемената 1. и 2. групе ПСЕ • Опште карактеристике прелазних елемената и њихова практична примена • Оксидо-редукциони процеси. Електролиза и корозија • Угљоводоници – извор енергије • Органска једињења са кисеоником: алкохоли, карбонилна једињења, карбоксилне киселине и естри • Угљени хидрати • Липиди • Протеини. Ензими • Витамини **демонстрациони огледи:** • реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином • дејство сирћетне киселине на предмете од бакра • припремање пенушавих освежавајућих пића • доказивање скроба раствором јода • растварање скроба у топлој и хладној води • згрушавање протеина лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	• Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду • Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	• разуме и објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи • зна најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла • разуме и објасни значај пречишћавања • разуме значај правилног одлагања секундарних сировина	• Загађивање атмосфере, воде и тла • Извори загађивања • Пречишћавање • Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Екологија и заштита животне средине
- Исхрана
- Здравствена култура

Назив предмета:	ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Годишњи фонд часова:	**32 часа**

Разред:		**други**		
Циљеви предмета:		5. Схватање односа човека и животне средине; 6. Разумевање структуре екосистема и биосфере; 7. Схватање концепта одрживог развоја; 8. Упознавање са различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основни појмови екологије	• Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају • Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• дефинише предмет истраживања и значај екологије • објасни структуру екосистема • објасни процесе који се одигравају у екосистему • анализира међусобне односе организама у ланцима исхране • објасни структуру биосфере • анализира биогеохемијске циклусе у биосфери • утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије • Структура екосистема • Процеси који се одигравају у екосистему • Биодиверзитет • Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа. **Оцењивање** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовање и учествовање у дебатама). **Оквирни број часова по темама** • основни појмови екологије (5 часова) • животна средина и одрживи развој (18 часова) • еколошка култура (9 часова) **Препоруке за реализацију наставе** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Животна средина и одрживи развој	• Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине • Разумевање концепта одрживог развоја • Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине • Постојање свести о последицама глобалних климатских промена	• наведе изворе загађивања животне средине • анализира врсте загађивања свог непосредног окружења • процени последице загађивања животне средине • објасни значај одрживог развоја • наведе облике енергетске ефикасности • наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије • испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама • процени последице глобалних климатских промена	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне средине и одрживи развој • Глобалне промене у животној средини и њихове последице	
Еколошка култура	• Разумевање значаја одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора • Схватање значаја правилне употребе производа • Разумевање различитих утицаја на здравље човека	• објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора • разликује адитиве опасне по здравље • објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине • процени значај употребе биоразградиве амбалаже • објасни начине и значај одлагања отпада • анализира утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке активности на здравље човека	• Уређење животног и радног простора • Потрошачка култура • Употреба ГМ хране • Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Хемија
- Географија
- Здравствена култура

Назив предмета:	ГЕОГРАФИЈА
Годишњи фонд часова:	**34**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	1. Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука; 2. Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи; 3. Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије; 4. Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва; 5. Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света; 6. Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету; 7. Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју; 8. Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењуи за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • препозна значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и место географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(34часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици

Савременекомпоненте географског положаја Србије	• Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Уочавање општих географских карактеристика сагледавањем сложених друштвено – економскеих процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави.	• дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну • објашњава на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама • дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске • анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње • уочава предности и недостатке географског положаја Србије	• Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије • Савремене компоненте географског положаја Србије	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • коришћење савремених електронских помагала, • аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја • коришћење информација са Интернета • коришћење интерактивних метода рада • коришћење географских и историјских карата, општих и тематских • коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршит кроз: • праћење остварености исхода • тестови знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • увод (најмање 2 часа) • савремене компоненте географског положаја Србије (најмање 3часа) • природни ресурси Србије и њихов економско географски значај (најмање 6 часова) • становништво и насеља Србије (најмање 5 часова) • привреда Србије (најмање2 часа) • регионалне целине Србије (најмање10 часова) • Србија и савремени процеси у Европи и свету (најмање 6 часова)

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	• Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи • Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	• одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла значајних за појаву руда и минерала • лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) • идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област • одреди Планинску област и преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише појам природне средине, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе • наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите • препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању • дефинише: парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости	• Рељеф Србије • Клима, биљни и животињски свет (одлике и значај) • Воде и водни ресурси, састав и карактер тла • Заштићена природна добра у Србији и заштита, очување и унапређивање природе	
Становништво и насеља Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавање демографскихпробле ма и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље • Формирање свести онеговању националног и културног идентитета	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретањестановништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; да их објашњава, врши предвиђања и изводи закључке . • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај. • дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове: националног, етничког и културног идентитета • изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији • објасни радне миграције у евопске земље и именује државе и градове у којима има нашег становништва • објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте • разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље • именује државе и градове у којима живи наше становништво	• Антропогеографска обележја Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена	

Привреда Србије	• Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефиншие и наведе поделу туризма	• Основне карактеристике привреде Србије и место туризма и њој	
Регионалне целине Србије	• Стицање и проширивање географских знања орегионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	• дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије • лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе Западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике • покаже на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика • лоцира на карти Србије границе Источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе Јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	• Војводина • Шумадија и Поморавље (западно и велико) • Западна Србија • Старовлашко-рашка висија • Источна Србија • Јужно Поморавље • Косово и Метохија	
Србија и савремени процеси у Европи и Свету	• Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету који су услов за напредак свих земаља и народа Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	• дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација • објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану • опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније • објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице • опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН • дефинише појам глобализације и разликује политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације	• Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама • Европска унија - оснивање,чланице, циљеви,проблеми, фондови и њихова приступачност • Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН • Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Економика туристичких и угоститељских предузећа
- Туристичка географија
- Предузетништво
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета:	СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА	
Годишњи фонд часова:	**30**	
Разред:	**трећи**	
Циљеви предмета:	1. Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва; 2. Развијају способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;	

	3. Унапреде ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става.			
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (30 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 27. праћење остварености исхода 28. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Структура и организација друштва **(8 часова)** • Устав и правна држава у Србији **(4часова)** • Држава и политика **(4часа)** • Грађанин и његова права и слободе у Србији (**4 часа**) • Србија као држава, аутономија и локална самоуправа (**2 часа**) • Култура и друштво **(5 часова)** • Друштвене промене и развој друштва **(3 часа)**
Држава и политика	• Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	• схвати значај устава као највишег правног акта • разликује устав од закона • направи преглед развоја уставности у Србији • разликује уставност и законитост • уочи значај владавине права и правне државе • зна основне одредбе Устава Републике Србије • схвати функционисање правосудног система Републике Србије • разликује врсте судских поступака	• Значење Устава Републике Србије • Принципи уставност и законитости • Уставни суд • Редовни судови	
Грађанин и његова права и слободе	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике суверености и демократије • зна државне симболе и елементе државности • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије • препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар • схвати изборни поступак и конституисање скупшине и владе • разликује државне органе власти	• Сувереност народа и грађани • Облици непосредне демократије • Вишепартијски систем • Избори • Скупштина • Органи власти	
Србија као држава, аутономија и локална самоуправа	• Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	• схвати људска права и слободе и свој положај у друштву • зна на који начин се штите права и слободе грађана	• Политичке слободе и права грађана • Економске слободе и права грађана • Личне слободе и права грађана • Остале слободе и права грађана • Заштита уставом гарантованих права и слобода	
Устав и правна држава у Републици Србији	• Обогаћивање знања о државности Републике Србије поређењем традиције и садашњег стања • Развијање знања о аутономији и локалној самоуправи	• пореди садашње стање и традицију државности и уставности у Србији • разликује аутономију и локалну самоуправу • разуме функционисање локалне самоуправе	• Србија, њена државност и уставотворна власт (традиција и садашње стање) • Облици аутономије • Демократска локална самоуправа	
Култура и	• Развијање знања о културним	• уочи разлику и сличности између културе и цивилизације	• Појам културе и цивилизације	

друштво	тековинама	• схвати настанак религије и религиског мишљења • идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства • разликује обичај и морал • схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	• Религија • Настанак религијског мишљења • Монотеистичке религије • Хришћанство • Обичај и морал • Уметност • Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва	• идентификује друштвене промене • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости • препозна друштвени развој формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	• Појам и врсте друштвених промена • Друштвена покретљивост Друштвени развој	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја

3.5.3. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

14. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	68					68

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Стицање знања о основним принципима савремене заштите здравља, превентивним активностима које су најефикасније у заштити здравља становништва;
– Стицање знања о хигијенским принципима на основу којих ученици формирају позитиван став са циљем да се усвоји и увек примењује здраво понашање - здрав стил живљења, као основа за очување здравља;
– Стицање знања и усвајање вештина о указивању неодложне помоћи животно угроженим лицима у непредвиђеним задесним ситуацијама.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Лична хигијена и хигијена физичке културе	19
2.	Ментална хигијена	10

3.	Хигијена исхране	9
4.	Комунална хигијена	7
5.	Хигијена рада	7
6.	Основе прве помоћи	16

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:	**Лична хигијена и хигијена физичке културе**		
Трајање модула:	**19 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Усвајање одговорности и доследности према личном здрављу и здрављу других; • Стицање знања о значају који лична хигијена има за очување и унапређење здравља; • Стицање знања о болестима које се преносе полним контактом; • Стицање знања о примени контрацептивних средстава; • Стицање знања о утицају атмосферских фактора, воде и физичке активности на очување и унапређење здравља.	• наведе дефиницију здравља СЗО; • објасни појам душевног и телесног здравља; • наведе факторе који утичу на здравље; • објасни значај редовног лекарског прегледа; • одржава личну хигијену; • одабере здравствено исправна средства за одржавање личне хигијене; • одабере и употреби одговарајућу заштиту од болести које се преносе полним контактом; • одабере и употреби одговарајуће контрацептивно средство; • одабере адекватну одећу и обућу; • користи благодети воде, ваздуха и сунчевог зрачења у циљу унапређења здравља; • примени мере којима се штити од неповољног дејства сунчевог зрачења; • усвоји и планира дневне физичке активности као део здравог стила живота.	• Дефиниција здравља, концепт здравља; • Значај и принципи одржавања хигијене коже, слузокоже и аднекса; • Хигијенски захтеви средстава за одржавање личне хигијене; • Болести који настају услед неправилног одржавања личне хигијене; • Анатомија и физиологија полних органа; • Полно преносиве болести; • Сида; • Здравствени аспекти контрацепције и примене контрацептивних средстава; • Хигијенски и здравствени значај одеће и обуће; • Улога сунчевог зрачења, воде, ваздуха и физичке активности у очувању и унапређењу здравља; • Физичка активност као мера превенције обољења у различитим животним добима.	Напочетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе** Модул се реализује кроз: • **теоријску наставу (19часова)** **Место реализације наставе** • учионица **Препоруке за реализацију наставе** • активна настава; • демонстрација; • рад у групама. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • активност на часу.

Назив модула:	**Ментална хигијена**		
Трајање модула:	**10часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о значају очувања менталног здравља и упознавање са факторима који могу да наруше ментално здравље;	• примени мере којима се прилагођава утицајима средине и делује као стабилна и зрела личност; • примени мере којима се одупире факторима који нарушавају ментално здравље;	• Ментално здравље, однос телесног и менталног здравља, фактори који утичу на ментално здравље; • Специфичности менталног здравља код	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе** Модул се реализује кроз:

• Стицање знања о ризичном понашању деце и адолесцената; • Стицање знања о болестима зависности и њиховој превенцији.	• примени мере које подижу ниво психичке кондиције; • усвоји здрав стил живота, што значи да не постане зависан од никотина, алкохола и опојних дрога.	деце и омладине; • Стрес; • Болести зависности: пушење, наркоманија и алкохолизам; • Превенција болести зависности: пушење, наркоманија и алкохолизам.	• **теоријску наставу (10часова)** **Место реализације наставе** • учионица **Препоруке за реализацију наставе** • активна настава; • демонстрација; • групни рад. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • активност на часу.

Назив модула:	**Хигијена исхране**		
Трајање модула:	**9 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о правилној исхрани; • Стицање знања о последицама неправилне исхране.	• објасни улогу хранљивих материја у организму; • објасни принципе правилне исхране; • примени пирамиду исхране; • наведе последице неправилне исхране;	• Физиологија исхране; • Принципи правилне исхране и пирамида исхране; • Поремећаји понашања у исхрани; • Болести проузроковане неправилном исхраном.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе** Модул се реализује кроз: • **теоријску наставу (9 часова)** **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • активна настава; • демонстрација; • групни рад. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • активност на часу.

Назив модула:	**Комунална хигијена**
Трајање модула:	**7 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о позитивним и негативним утицајима спољне средине на здравље; • Стицање знања о значају воде за пиће, земљишта, атмосфере, аерозагађења и отпадних материја; • Стицање знања о зрачењима у животној средини.	• наведе како влага, атмосферски притисак, кретање ваздуха и температура утичу на здравље; • наведе како аерозагађење доводи до настанка болести; • опише значај хигијенски исправне воде за пиће и болести које се повезују са загађењем воде; • наведе методе пречишћавања воде; • наведе методе хигијенског уклањања отпадних материја; • одлаже материјал за рециклажу у зависности од порекла.	• Састав атмосфере и аерозагађење; • Хигијенски, епидемиолошки, еколошки и здравствени значај воде за пиће; • Састав земљишта, кружење материје и мере заштите земљишта од загађења; • Зрачења у животној средини; • Хигијенски захтеви одлагања отпадних материја и вода; • Рециклажа и њен значај за одрживи развој.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе** Модул се реализује кроз: • **теоријску наставу (7 часова)** **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • активна настава; • демонстрација; • групни рад. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • активност на часу.

Назив модула:	**Хигијена рада**
Трајање модула:	**7 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о дејству штетних нокси и других фактора у радној средини који доводе до нарушавања здравља; • Стицање знања о превенцији професионалних обољења и трауматизма.	• наведе факторе и штетне ноксе које утичу на здравље у радној средини; • објасни последице деловања штетних фактора у радној средини; • опише значај умора, замора и премора код појединих врста рада; • примени хигијенске методе за обнављање радне способности; • примени превентивне мере у циљу очувања здравља и спречавања професионалних болести и професионалног трауматизма.	• Утицај радне средине и процеса рада на здравље; • Подела и значај штетних нокси радне средине; • Појава умора, замора и премора код појединих врста послова и хигијенске методе за обнављање радне способности; • Хигијенски захтеви рада за омладину, жене, инвалиде и стара лица; • Санитарно-хигијенски надзор услова у радној средини; • Санитарно-хигијенски надзор запослених; • Превенција професионалних обољења и професионалног трауматизма.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе** Модул се реализује кроз: • **теоријску наставу (7 часова)** **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • активна настава; • демонстрација; • групни рад. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • активност на часу.

Назив модула:	**Основе прве помоћи**
Трајање модула:	**16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Усвајање вештина за пружање помоћи лицима у бесвесном стању; • Стицање знања о кардиопулмоналној реанимацији и усвајање вештина у техници оживљавања; • Усвајање вештина за практично пружање прве помоћи код крварења , рана и повреда зглобно-коштаног система; • Стицање знања о повредама изазваним физичким, хемијским и биолошким факторима.	• дефинише прву помоћ и разуме њен значај; • утврди стање свести, утврди постојање дисања, утврди постојање срчаног рада; • препозна различите нивое поремећаја свести и збрине п/о на одговарајући начин (сомноленција, сопор, кома); • постави п/о у бочни релаксирајући положај; • препозна престанак дисања и рада срца; • изводи кардиопулмоналну реанимацију; • заустави крварење различитим методама; • правилно збрине рану; • препозна знаке повреда зглобова и костију; • изврши имобилизацију појединих телесних сегмената; • препозна различите термичке повреде и на одговарајући начин збрине различите термичке повреде; • пружи адекватну прву помоћ код повреда електрицитетом; • препозна хемијска оштећења организма и збрине их на адекватан начин; • пружи прву помоћ код биолошких пов	• Појам, циљеви, задаци и значај прве помоћи; • Појам, узроци и класификација поремећаја свести; • Појам и циљеви кардиопулмоналне реанимације; • Крварења - врсте и последице и методе привремене хемостазе; • Ране и поступак са ранама; • Имобилизација - појам, циљеви, правила имобилизације и средства за имобилизацију; • Повреде изазване дејством високе температуре на организам: топлотни удар, сунчаница, опекотине; • Повреде електрицитетом: повреде електричном струјом и удар грома; • Хемијске опекотине; • Тровање алкохолом, лековима и психоактивним супстанцама; • Биолошке повреде: уједа змија и других животиња, убоди инсеката (пчела, оса, стршљен, шкорпион, паук, крпељ); • Алергијске реакције.	Напочетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе** Модул се реализује кроз: • **теоријску наставу (16 часова)** **Место реализације наставе** • кабинет • учионица **Препоруке за реализацију наставе** • значај благовремено пружене прве помоћи илустровати са што више примера; • приказати ученицима филм са овом тематиком; • организовати рад у паровима или групи; • активна настава; • демонстрација; • групни рад. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмено излагање; • тестове знања; • активност на часу; • праћење рада; • самостални рад; • праћење остварености исхода.

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Биологија;
- Хемија;
- Физика.

Назив предмета:	**ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТЕЉСТВА**
Годишњи фонд часова:	**68 часова**
Разред:	**први**
Циљеви предмета	- Разумевање теоријских основа, основних принципа и организације туризма; - Схватање туристичке индустрије кроз међузависности различитих сектора; - Упознавање ученика са делатношћу угоститељства, његовим карактеристикама и значајем.

ТЕМА	**ЦИЉЕВИ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

Појмовне основе туризма	• Упознавање ученика са основним појмовима из туризма.	• наводи дефиницију појмова: туризам, туриста, пословни путник, туристичка дестинација, туристичко место, туристичка регија; • описује људске потребе; • описује туристичке потребе и мотиве.	• Појам, значај и задаци туризма; • Категорије потрошача у туризму • Основне карактеристике туризма као просторног, социјалног и економског феномена • Туристичке потребе и мотиви • Савремени потрошач и његове потребе • Појам туристичке дестинације, места и регије.	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици, одговарајућем кабинету или угоститељско- туристичком предузећу, школској радионици **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **Оквирни број часова по темама** • Појмовне основе туризма (6 часова) • Облици, видови и функцијетуризма (6 часова) • Туристичко тржиште (8 часова) • Нови трендови у туризму (8 часова) • Угоститељство (5 часова) • Услуге у угоститељству (5 часова) • Угоститељске пословне јединице (20 часова) • Кадрови у угоститељству (5 часова) • Узансе у угоститељству (5 часова)
Облици, функције и видови туризма	• Упознавање ученика са видовима, облицима и функцијамасавременог туризма.	• разликује облике туризма; • описује видове туризма; • познаје карактеристике видова туризма; • наводи функције туризма; • описује функције туризма; • разликује привредне и непривредне функције туризма.	• Облици туризма; • Видови туризма; • Појам функција туризма; • Функције туризма..	
Туристичко тржиште	• Упознавање ученика са карактеристикама туристичког тржишта	• дефинише туристичко тржиште; • познаје карактеристике туристичког тржишта; • дефинише туристичку тражњу; • описује специфичности туристичке тражње; • дефинише туристички промет • дефинише туристичку понуду; • описује специфичности туристичке понуде; • разликује факторе понуде и тражње.	• Појам и карактеристике туристичког тржишта; • Појам и карактеристике туристичке понуде; • Појам и карактеристике туристичке тражње; • Појам туристичког промета Фактори понуде и тражње.	
Нови трендови у туризму и угоститељству	• Упознавање ученика са савременим туристичким кретањима	• Наводи нове трендове у туризму и угоститељству • познаје карактеристика развоја домаћег и иностраног туризма; • опише нове форме туристичке индустрије (timesharing); • дефинише индустрију слободног времена; • дефинише подстицајна путовања; • дефинише хотелске и ресторанске ланце; • познаје начине пословања у ланцима; • дефинише облике привредног раста и развоја туристичких предузећа; • наводи пример туристичких занимљивости из своје локалне средине.	• Карактеристике и перспективе развоја међународног туризма; • Карактеристике и перспективе развоја туризма у Србији; • Мега трендови у туризму; • Timesharing-нова туристичка индустрија • Индустрија слободног времена; • Подстицајна путовања • Међународни хотелски и ресторатерски ланци; • Прилагођавање туристичке понуде новим трендовима.	
Угоститељство	• Упознавање ученика са појмом угоститељство и његовим местом и значајем у привредним делатностима	• наведе дефиницију појма угоститељства; • опише настанак и историјски развој угоститељства; • познаје место и улогу угоститељства у привреди земље; • објасни значај угоститељства за стратешки развој привреде Србије; • наведе задатке и објасни значај угоститељства.	• Појам угоститељства; • Настанак и историјски развој; • Улога угоститељства у привреди Србије; • Задатак и значај угоститељства.	
Услуге у угоститељству	• Оспособљавање ученика да прилагоде угоститељске услуге жељама и потребама гостију	• објасни појам угоститељске услуге; • разликује врсте угоститељских услуга; • објасни појам угоститељске понуде; • описује квалитет угоститељске услуге	• Појам услуге у угоститељству; • Подела угоститељских услуга; • Квалитет угоститељских услуга; • Угоститељска понуда; • Угоститељска услуга.	

Угоститељске пословне јединице	• Оспособљавање ученика да разликују угоститељске пословне јединице према намени и услугама које пружају	• наводи дефиницију угоститељске пословне јединице; • разликује врсте угоститељско пословних јединица; • познаје правилник о категоризацији угоститељско пословних јединица; • разликује угоститељску понуду различитих угоститељско пословних јединица; • описује опремљеност угоститељско пословних јединица сходно категорији и врсти.	• Угоститељске пословне јединице; • Подела угоститељских пословних јединице; • Карактеристике угоститељске пословне јединице; • Категоризација УПЈ.	
Кадрови у угоститељству	• Упознавање ученика са значајем, улогом и структуром	• објасни значај и улогу кадрова у угоститељству; • објасни структуру кадрова у угоститељству.	• Значај и улога кадрова у угоститељству; • Структура кадрова у угоститељству;	
Узансе у угоститељству	• Упознавање ученика са пословним обичајима у угоститељству	• Дефинише узансе; • Описује пословне обичаје.	• Узансе у угоститељским објектима за исхрану; • Узансе у угоститељском објекту за храну и пиће.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Стручни предмети (Услуживање, Основе куварства, Основе посластичарства);
- Економика туристичких и угоститељских предузећа;
- Предузетништво.

КУВАРСТВО

15. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		408		60		468
II		384	192	90		666
III		300	180	120		600

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у куварству;
– Оспособљавање ученика за израду угоститељске понуде;
– Оспособљавање ученика за механичку обраду и примену животних намирница у куварству;
– Оспособљавање ученика за термичку обраду животних намирница;
– Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање фондова и сосева;
– Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата;
– Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање прилога и варива;
– Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густих супа, чорби;
– Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање топлих предјела;

- Оспособљавање ученика за припрему и издава готових јела;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање националних јела;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање печења;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање хладних предјела и јела;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање јела по поруџбини;
- Оспособљавање ученика за припрему и издава готових јела са жара;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање посластица.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Увод у куварство	186
2.	Термичке - топлотне обраде намирница	48
3.	Фондови и сосови	96
4.	Салате	30
5.	Прилози и варива	114

Разред: **други**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Бистре и густе супе, чорбе	138
2.	Топла предјела	186
3.	Готова јела	288
4.	Национална јела	42
5.	Печења	24

Разред: **трећи**

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Хладна предјела и јела	196
2.	Јела по поруџбини	316
3.	Јела са жара	44
4.	Посластице	44

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:	**Увод у куварство**		
Трајање модула:	**186 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у куварству, за израду угоститељске понуде, за механичку обраду и примену сировина у куварству.	• дефинише појмове: куварство и кухиња; • објасни значај куварства и задатке куварства; • опише историјски развој куварства; • разликује врсте кухиња и кухињска одељења; • опише појам, значај и примену НАССР-а у куварству; • примењује принципе НАССР; • спроводи НАССР у кухињи; • анализира критичне тачке у систему НАССР-а; • користи стручне изразе у куварству; • разликује свечане оброке у угоститељству; • објасни дневне оброке у угоститељству; • објасни састав понуде за свечане оброке; • дефинише инструменте угоститељске понуде; • планира мени; • групише јела у јеловнику састави; • наведе основне карактеристике животних намирница; • дефинише појмове: месо и месне прерађевине, рибе, ракове, шкољке и морске плодове, млеко и млечни производи, јаја, поврће, воће, зачини и масноће; • објасни начине складиштења животних намирница; • примењује животне намирнице; • познаје органолептичка стања животних намирница; • контролише исправност животних намирница; • складишти животне намирнице; _____	*а) Хигијенски стандарди:* • Појам, значај, задаци и историјски развој куварства; • Кухиња - појам и врсте кухиња; • Кухињска одељења; • Кухињско особље подела и дужности кухињског особља; • Организација рада у кухињи подела и дужности кухињског особља; • ХТЗ - мере заштите на раду (повреде на раду), лична и радна хигијена; • Средства за рад - појам и подела, коришћење опреме и инвентара; • Основна средства и ситан инвентар; • НАССР - појам, значај и примена у кухињи; • Основни принципи НАССР- а; *б) Угоститељска понуда:* • Терминологија у куварству; • Дневни оброци - подела и основне карактеристике; • Доручак: комплет, бечки, француски, швајцарски, шведски, енглески, српски, англоамерички; • Свечани и оброци у угоститељству - коктел партије, бифе сто и банкет; • Средства понуде - појам, подела, планирање менија и распоред јела у јеловнику; *в) Животне нмаирнице* • Појам и подела животних намирница; • Намирнице животињског порекла - појам, подела и примена у куварству; • Месо-појам, подела и примена у куварству; • Говеђе - јунеће месо - основне особине, категоризација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству; • Телеће месо - основне особине, категоризација - оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **кабинетске вежбе 168 часова** • **настава у блоку 18 часа** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе од по 12 ученика приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство; • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици; • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту; **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим • настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 60 часова. • препоручује се реализација блок наставе након прва два модула у трајању од 30 часова • *Хигијенски стандарди - (54) часова* • *Угоститељска понуда - (30) часова* • *Животне нмаирнице - (102) часова* **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

	ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • примењује животне намирнице; • познаје органолептичка стања животних намирница; • контролише исправност животних нмаирница; • складишти животне намирнице;	• Овчије месо - основне особине, категоризација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству; • Свињско месо - основне особине, категоризација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству; • Живинско месо - основне особине, класификација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству; • Полупроизводи и производи од меса и њихова примена у куварству; • Месо дивљачи - основне	
		• особине, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству; • Основне маринаде – пацеви који се користе за маринирање меса; • Дивљач - сирови пац и кувани пац; • Месо риба, ракова, шкољки и плодова мора - подела, основне карактеристике, складиштење и примена у куварству; • Млеко и млечни производи - појам, подела, складиштење и примена у куварству; • Јаја - појам, класификација, складиштење и примена у куварству; • Намирнице биљног порекла - појам и подела; • Поврће - појам, подела и примена у куварству; • Воће - појам, подела и примена у куварству; • Зачини - појам, подела и примена у куварству; • Масноће - појам, подела и примена у куварству;	

Назив модула:	**Термичке - топлотне обраде намирница**		
Трајање модула:	**48 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за термичко-топлотну обраду животних намирница	• дефинише термичку (топлотну) обраду намирница; • разликује врсте термичке обрада према средини у којој се припремају; • опише врсте термичке обрада намирница; • термички обрађује животне намирнице. _____ ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • термички обрађује животне намирнице	• Термичке - топлотне обраде намирница - појам и подела; • Термичке- топлотне обраде намирница у влажној средини - у води и у масноћи; • Термичке обраде намирница у сувој средини; • Термичке обраде намирница у комбинованој средини; • Термичке обраде намирница микроталасима.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 36 часова** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • кабинетских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство; • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часа може се реализовати и у

			учионици; • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту; **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 60 часова. • Препоручује се реализација блок наставе након прва два модула у трајању од 30 часова **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Фондови и сосови**		
Трајање модула:	**96 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање фондова и сосева; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише фондова- сосове; • наведе врсте фондова- сосова; • разликује нормативе и израђује основне калкулације за фондове-сосове; • описује начине припреме намирница за фондове- сосове; • наведе примену фондова у куварству; • наведе примену фондова-сосова; • комбинује технике термичке обраде; • припреми фондове- сосове; • одржава јела до сервирања; • сервира фондове-сосове • комбинује сосове са јелима;	• Фондови – Сосови - појам, дефиниција, елементи који означавају назив, ароматичне гарнитуре, класификација и чување; • Средства за повезивање - појам, подела и употреба у куварству; • Сложени путери - појам, подела и употреба у куварству; • Сложени маслаци: путер -метрдотел, са месом ракова, са сенфом, са поврћем, колберт; • Запршке - појам, подела и употреба у куварству: – хладне запршке - клајстери и маслаци: састав, техника израде и употреба у куварству; – топле запршке - светле, тамне и црвене: састав, техника израде и употреба у куварству; – дијеталне - суве запршке - састав, техника израде и употреба у куварству;	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 84 часа** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куваарство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог

	• користи дресинге при припреми одређених јела; • припрема сложене маслаце. ——————————— ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • комбинује технике термичке обраде; • припреми фондове- сосове; • одржава јела до сервирања; • сервира фондове-сосове • комбинује сосове са јелима; • користи дресинге при припреми одређених јела; • припрема сложене маслаце.	• Основни светли фондови (светли телећи, живински, говеђи, од поврћа) - састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Основни тамни сосови (од говеђег меса, живински, од патке, од јагњетине и од дивљачи; • Сосови којима је основа светли фонд - пилећи и телећи велуте сос, Сипрем сос - састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Сосови којима је основа светли рибљи фонд - Аурора сос, амерички сос: састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Сосови на бази бешамела - крем сос, морнеј сос и субиз сос - састав, техника израде и употреба у куварству; • Основни тамни сос – еспањол: састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Сосови изведени од основних тамних сосова: мадера, порто, ловачки, - састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Специјални сосови топле кухиње (емулзиони полукоагулациони сосови) - холандез и беарнез - састав, техника израде и употреба у куварству; • Сосови изведени од холандеза: муслин, микадо - састав, техника израде и употреба у куварству; • Сосови изведени од бернеза: шорон сос - састав, техника израде и употреба у куварству; • Сосови хладне кухиње: емулзиони сос - мајонез и његови деривати: рам сос, тартар сос, зелени сос, ајоли сос- састав, техника израде и употреба у куварству; • Емулзиони нетабилни сос - Винегрет и његови деривати: бечки винегрет, француски винегрет, равигот - састав, техника израде и употреба у куварству; • Дресинзи - појам, примена у куварству и подела на: сирћетне – винегрети, на бази мајонеза, на бази парадајза, индустријски; • Фонд хладне кухиње - аспик сосови изведени од аспика - шофроа састав, техника израде и употреба у куварству.	дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часа може се реализовати и у учионици • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 60 часова. • Препоручује се реализација блок наставе након петог модула у трајању од 30 часова **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Салате**		
Трајање модула:	**30 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише салате; • наведе врсте салата; • наведе врсте поврћа за припрему салата; • познаје нормативе и израђује основне калкулације за салате; • припреми намирнице за салате; • термички обрађује намирница за салате; • припреми салате; • одржава јела до сервирања; • сервира салате; • декорише салате. ——————————— ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • припреми намирнице за салате; • термички обрађује намирница за салате; • припреми салате; • одржава јела до сервирања; • сервира салате; • декорише салате.	**<u>Салате-појам, подела, припрема и примена</u>:** • **једноставне салате од свежег поврћа**: - зелена и све врсте зелене салате, свеж купус, парадајз, краставац, шаргарепа, мимоза, башта и витаминска; • **једноставне салате од печеног поврћа:** - печене паприке са белим луком, ајвар; - једноставне салате од печеног поврћа. • **једноставне салате од куваног поврћа:** кромпир, цвекла и пасуљ; • **сложене-мешане салате:** - српска, српска са сиром и грчка салата. • **салате од киселог поврћа**: - кисели купус, кисели краставац.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 24 часова** • **настава у блоку 6 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куваарство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана, 6 часова; • први дан у трајању од 6 часа може се реализовати и у учионици • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 60 часова. • Препоручује се реализација блок наставе након петог модула у трајању од 30 часова **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Прилози и варива**		
Трајање модула:	**114 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање варива и прилога; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише прилоге и варива; • разликује врсте прилога и варива; • разликује нормативе и израђује основне калкулације за варива и прилоге; • припрема намирница за варива и прилоге; • обликује површе; • термички обрађује површе; • припрема варива и прилоге; • сервира вариво и прилоге; • декорише варива и прилоге. _____ ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • припрема намирница за варива и прилоге; • обликује површе; • термички обрађује површе; • припрема варива и прилоге; • сервира вариво и прилоге; • декорише варива и прилоге.	**Варива и прилози:** • дефинисање, подела и карактеристике варива и прилога. **Кувано варива и прилози:** • кувани (слани) кромпир, кувана шаргарепа на путеру, кувани грашак на путеру, кувани карфиол на путеру, кувани кукуруз на путеру, кувани броколи на путеру. **Обликовани прилози** • цветови и куглице од кромпира и шаргарепе. **Повезана варива и прилози** • боранија на српски начин, спанаћ и шаргарепа као крем, фино вариво. **Динстана варива и прилози** • динстани пиринач, купус на бечки начин, подварак. **Печена варива и прилози** • кромпир на пекарски начин, пасуљ пребранац. **Пржена варива и прилози** • пом-фрит, пом-чипс, пом-пај, пом-шато, пом-дипломат. **Прилози за дивљач** • париске, чешке и тиролске кнедле, печене и куване јабуке са брусницама.	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 96 часова** • **настава у блоку 18 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује три пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 90 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања *тестове практичних вештина

Назив модула:	**Бистре и густе супе, чорбе**		
Трајање модула:	**138 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густих супа и чорби; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише бистре и густе супе, чорбе; • наведе врсте бистрих и густих супа, чорби; • разликује нормативе и за бистре и густе супе, чорбе; • израђује основне калкулације за бистре и густе супе, чорбе и њихове додатке; • описује начине припреме намирница за бистре и густе супе, чорбе; • припрема бистре и густе супе, чорбе; • разликује додатке за бистре и густе супе; • припрема додатке за бистре и густе супе, чорбе • одржава јела до сервирања; • сервира припремљена јела; • декорише припремљена јела; _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема бистре и густе супе, чорбе; • припрема додатке за бистре и густе супе, чорбе • одржава јела до сервирања; • сервира припремљена јела; • декорише припремљена јела;	**Бистре супе: појам, припрема и примена у куварству:** • супа од говеђег меса; • супа од кокошијег меса; **Додаци за супе од:** • теста: резанци, флекице, тарана; • од ливеног теста: целестино и фридато; • гриза: кнедле од гриза и кнедле од цигерице; • поврћа: жилијен; **Појачане супе:** • консомеи: појам, припрема и примена у куварству; • консоме од говеђег меса; • консоме од кокошијег меса; • додаци за консомее: • печени: профитероле, бисквит са шунком и крутон; • комбиновани: колберт. **Густе супе** • потажи: појам, подела, припрема и примена у куварству: • велутеи: од пилећег меса, целера и артичока; • пасирани потажи: од парадајза и од поврћа; • непасирани потажи од: печурака и броколија. **Чорбе: појам, подела, припрема и примена** • рагу чорбе: од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса; **Националне чорбе:** • од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса на српски начин; • мађарска гулаш чорба; Руски боршч; Италијански минестрон.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 84 часова** • **практична настава 42 часа** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 60 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Топла предјела**		
Трајање модула:	**186 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање топлих предјела	Дефинише топла предјела; разликује врсте топлих предјела; разликује рецептуре за топла предјела; израђује основне калкулације за топла	**Топла предјела**: појам, подела и карактеристике; **Топла предјела од јаја:** • Омлет натур, омлет са сувомеснатим и млечним	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • **<u>Облици наставе</u>**

• Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	предјела; припрема намирница за топла предјела; припрема топла предјела; чува до сервирања топла педјела; сервира топла предјела; декорише топла предјела. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: припрема намирница за топла предјела; припрема топла предјела; чува до сервирања топла педјела; сервира топла предјела; декорише топла предјела.	производима; • Кајгана натур и на српски начин; • Специјалитети од јаја; • Поширана јаја са путером, на кладовски и ловачки начин. **Топла предјела од теста:** - српска гибаница; - пита зељаница; - савијаче; - њоке; - равиоли; - канелони са спанаћем и шунком. - **Шпагете:** - наполитен, миланез, болоњез, карбонаре. - **Топла предјела од палачинки:** - поховане палачинке са шунком и печуркама; - гратиниране палачинке са сиром. - **Топла предјела од пиринча:** - рижото од печурака; - црни рижото; - рижото од плодова мора. - **Топла предјела са сиром:** - крофне са сиром; - поховани качкаваљ. - **Топла предјела од печурака** - печурке на жару; - печурке „орли”. - **Шпагете:** - наполитен; миланез; болоњез;карбонаре. - **Брускете**сицилијен, - карли бред**Крокети од:**кромпира; - пиринча;шунке; печурака.**Суфлеи/ пудинзи са** - сиром; печуракама; спанаћем. - **Топла предјела од рибе:** - Риба „орли”; - лигње порвенсал; - поховане лигње.	Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 108 часова** • **практична настава 54 часа** • **настава у блоку 24 часа** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује три пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 90 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина
Назив модула:	**Готова јела**		
Трајање модула:	**288 часова**		

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање готових јела; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	дефинише готова јела; групише готова јела; познаје норматив и израђује основне калкулације за готова јела; припрема намирнице за готова јела; примени видове термичке обраде намирница; користи фондове у припреми јела; припрема готова јела; одржава припремљено готово јело до сервирања; сервира готова јела; декорише готова јела. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: припрема намирнице за готова јела; примени видове термичке обраде намирница; користи фондове у припреми јела; припрема готова јела; одржава припремљено готово јело до сервирања; сервира готова јела; декорише готова јела.	**Готова јела - појам, дефиниција, подела, припрема и примена:** • Кувана меса: кувана говедина, кувана телетина, кувана јагњетина у млеку, пилеће месо у супи; • Гулаш: говђи гулаш и бакрач гулаш; • Паприкаш: од телећег, од свињског, од пилећег и од јагњећег меса; • Шпикована меса: шпикована говедина у пикант сосу. **Јела од поврћа и меса:** • Сладак купус са свињским месом и са јагњећим месом; • Чорбаст пасуљ са сувим месом; • Ћувеч: ћувеч са свињским месом; • Ризото: ризото са телећим месом и са пилећим месом; • Пилав: пилав са телећим месом, са јагњећим месом, са пилећим месом; • Ајмокац (фрикасе): од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса, ајмокац дибари; од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса; • Соте: од телећег меса са печуркама. **Јела од млевеног меса –** фаширане месне масе: • припрема месне масе; • фаширана шницла; • ролат –Штефани; • ћуфте у сосу од парадајза; • Сарма: од слатког и од киселог купуса, од зеља; • Пуњено поврће: пуњене паприке у парадајз сосу, пуњене тиквице у мирођија сосу; • Мусаке: од кромпира, од тиквица. **Јела од рибљег меса**: • поширана риба, паприкаш од шарана, пијани шаран, смуђ на смедеревски начин. **Јела од дивљачи:** • срнећи рагу са печуркама, леђа од срне (зеца) у марсала сосу, шпикован срнећи бут у вилд сосу, фазан на ловачки начин. **Од изнутрица**: • шкембићи у сафту, трипе италијен, рестована цигерица, јагњећа сарма у марамици.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 168 часова** • **практична настава 84 часа** • **настава у блоку 36 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује три пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 90 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Национална јела**
Трајање модула:	**42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛАПо завршетку модула ученик ће бити у стању да:**	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање националних јела; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише национална јела; • разликује норматив за одређена национална јела; • припрема намирнице и израђује основне калкулације за национална јела; • припрема национална јела; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за национална јела; • припрема национална јела; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела.	• Национална јела појам, карактеристике, припремање и примена - свадбарски купус; - пуњени патлиџан - имам Бајалди; - ћуфте на грчки начин; - розбратна на српски начин; - јагњећа капама.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 24 часа** • **практична настава 12 часова** • **настава у блоку 6 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује три пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 90 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина
Назив модула:	**Печења**		
Трајање модула:	**24 часа**		

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање печења • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	разликује нормативе и израђује основне калкулације за печења; припрема намирнице за печења; опише начин припреме печења; припрема сафт за печење; сервира печења; декорише печења. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: припрема намирнице за печења; опише начин припреме печења; припрема сафт за печење; сервира печења; декорише печења	**Печења** - свињско; - телеће; - пилеће; - прасеће; - роловане пуњене телеће груди.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **кабинетске вежбе 12 часова** • **практична настава 6 часова** • **настава у блоку 6 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за куваарство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 6 часова може се реализовати и у учионици • практична настава се реализује у школској радионици или у угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова, један за другим; • настава у блоку се реализује три пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 90 часова. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Хладна предјела и јела**

Трајање модула:	**196 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање хладних предјела и јела; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• Дефинише хладна предјела и хладна јела; • разликује врсте хладних предјела јела; • разликује декоративна средства; • разликује нормативе и израђује основне калкулације за хладна предјела и јела; • припрема намирница за хладна предјела и јела; • припрема хладна предјела и јела; • сервира хладних предјела и јела; • декорише хладна предјела и јела; • чува хладна предјела и јела до примене. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирница за хладна предјела и јела; • припрема хладна предјела и јела; • сервира хладних предјела и јела; • декорише хладна предјела и јела; • чува хладна предјела и јела до примене.	• **Хладна предјела и јела** – појам и дефиниција; подлоге, врсте декорација, аспик и врсте шофроа сосова. • **Везане салате**: руска салата, француска салата, валдорф салата, Цезар салата, од лигања, од говеђег меса, од пилећег меса; • **Хладна предјела од јаја**: пуњена јаја "касино"; • **Закуске и ордевери**: српска закуска; • **Наресци**: његушка пршута, говеђа пршута, ужичка пршута; • **Млечни производи као хладно предјело**: српски сир, кајмак,бри, рокфор, гауда, ементалер; • Поврће као хладно предјело: шпаргле, печурке и артичоке у винегрет сосу; • **Хладна предјела од меса**: - од говеђег меса: хладан розбиф; - од телећег меса: хладан фрикандо; - од пилећег меса: пилећи галантин. • **Хладна предјела од речних и морских риба и ракова:** - лангуст белви; - смуђ белви; - пастрмка у аспику; - попијети од смуђа; - смуђ у маринату од поврћа. • **Хладна предјела – мус од:** гушчије џигерице, рибљег меса, меса ракова; • **Седвичи и канапее –** појам и подела: - отворени и затворени сендвичи и канапее са: месом, - сухомеснатим производима, млечним производима, рибљим месом и прерађевинама, поврћем.	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 100 часова** • **практична настава 60 часова** • **настава у блоку 36 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куваарство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 4 часа може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова, један за другим; • практична настава реализује се један дан недељно у трајању од 5 часова • настава у блоку се реализује четири пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 120 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Јела по поруџбини**		
Трајање модула:	**336 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање јела по поруџбини; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише јела по поруџбини; • групише јела по поруџбини; • познаје рецептуре и израђује основне калкулације за јела по поруџбини; • припрема намирнице за јела по поруџбини; • припрема јела по поруџбини; • прима поруџбину; • користи фондове у припреми јела; • сервира јела по поруџбини; • декорише јела по поруџбини. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за јела по поруџбини; • припрема јела по поруџбини; • прима поруџбину; • користи фондове у припреми јела; • сервира јела по поруџбини; • декорише јела по поруџбини.	• **Јела по поруџбини -** појам,дефиниција, подела: • **Шницле:** натур, париска, бечка, карађорђева, кордон блу; • **Котлет:** на жару, на путеру, „бон-фам“, „Орлов“, „Парма“, „Миланез“, „Империјал“; • **Медаљони:** натур, на путеру, сосом од печурака, „Букетијер“; • **Крменадле:** лионски, на жару, на путеру, цигански и шумадијски начин; • **Свињски филе:** царски филе, пуњени свињски филе; • **Пилећег меса –** пилеће месо на шару и „америкен“;„Салтим бока“; • **Ћевапи:** чобански, хајдучки, српски; • **Говеђи филе:** Шатобријан на жару, бифтек на жару, бифтек са јајетом, „Монте Карло“, фефер; турнедо „Росини“, филе мињони са печуркама, на ловачки и мексички начин, Соте Строганов, тартар бифтек; • **Рамстек:** на жару, на начин шефа кухиње, „Мирабо“; • **Од рибљег меса:** пржена риба на тршћански и далматински начин;	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 160 часова** • **практична настава 96 часова** • **настава у блоку 60 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 4 часа може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова, један за другим; • практична настава реализује се један дан недељно у трајању од 5 часова • настава у блоку се реализује четири пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 120 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина
Назив модула:	**Јела са роштиља**		

Трајање модула:	**44 часа**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање јела са роштиља • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише јела са роштиља; • наброји јела са роштиља • познаје нормативе и израђује основне калкулације за јела са роштиља; • припрема намирница за јела са роштиља; • припрема јела са роштиља; • прима поруџбину; • сервира јела са роштиља; • декорише јела са роштиља. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирница за јела са роштиља; • припрема јела са роштиља; • прима поруџбину; • сервира јела са роштиља; • декорише јела са роштиља.	**Јела са роштиљапојам, дефиниција, подела** - Пљескавица на жару, на кајмаку; ћевапчићи на жару и на кајмаку; - Вешалице (свињска, телећа) бела и димљена; - Ражњићи; - Мућкалица на други начин; - Ћулбастија; - Лесковачки уштипци; - Ролована цигерица у марамици; - Роловано пилеће бело месо.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 20 часа** • **практична настава 12 часова** • **настава у блоку 12 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • кабинетских вежби • практичне наставе • наставе у блоку **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова; • први дан у трајању од 4 часа може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова, ва један за другим; • практична настава реализује се један дан недељно у трајању од 5 часова • настава у блоку се реализује четири пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 120 часова. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

Назив модула:	**Посластице**		
Трајање модула:	**44 часа**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за	• разликује врсте посластица; • познаје нормативе и израђује	**Посластичарство:** -Предмет, значај и задаци	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе:

припрему, примену и издавање посластица • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	основне калкулације за одређене посластице; • познаје стручне термине у посластичарству; • припрема намирнице за посластице; • припрема посластице; • сервира посластице; • декорише посластице. _____ ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за посластице; • припрема посластице; • сервира посластице; • декорише посластице.	посластичарства; -Подела посластичарства. **Хладне посластице:** **Брантајнг маса** **-** Принцес крофне са шлагом. **Слатки линзер** **-**Мирбер пита. **Вучено тесто** - Сува пита са орасима. **Основна ванил парфе маса** **-** Парфеи по врстама. -Воћне салате **Топле посластице и преливи:** **-**Палачинке једноставне са џемом, чоколадом, орасима. **Шатои –ински шато** -Палачинке у шатоу; -Гратиниране палачинке са орасима и маком; **-**Кох од гриза са винским шатоом.	• **вежбе 20 часова** • **практична настава 12 часова** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе по 12 ученика приликом реализације: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за куварство • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова • први дан у трајању од 4 часа може се реализовати и у учионици • практична настава реализује се у школској радионици или угоститељском објекту • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова: првог дана 4 и другог дана 6 часова, један за другим; • практична настава реализује се један дан недељно у трајању од 5 часова • настава у блоку се реализује четири пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) укупно 120 часова. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Здравствена култура- Исхрана- Хемија- Основе услуживања- Националне кухиње- Економика и организација угоститељско туристичких предузећа

НАЦИОНАЛНЕ КУХИЊЕ

16. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		60				60

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Упознавање ученика са навикама у исхрани појединих народа света;
– Оспособљавање ученика да препознају основне карактеристике значајних кухиња света;
– Упознавање ученика са најпознатијим јелима светских кухиња;
– Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање најпознатијих јела.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Националне кухиње	60

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:	**Националне кухиње**		
Трајање модула:	**60 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему јела националних кухиња.	• Описује предмет изучавања; • познаје задатке националне кухиње као предмета; • објашњава значај предмета. • познаје карактеристике српске, француске, мађарске, руске, италијанске, кинеске кухиње, кухиња земаља Магреб-а, турске, грчке, индијске и јапанске кухиње; • наброји најзаступљеније намирнице у исхрани ; • наведе најпознатија јела за сваку кухињу; • познаје културу исхране народа ових кухиња; • познаје територијалну заступљеност ових кухиња;	• Појам, значај и задаци предмета; • Подела кухиња према сродности. ***Српска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност српске кухиње; • Сировине за припремање јела српске кухиње; • Најпознатија јела српске кухиње: хлеб, погаче, проје, цицваре, качамак, попара, чорбе, гибанице, свијаче, филије, кајмак, пасуљ пребранац.... • Специфичности у сервирању јела српске кухиње (грнчарија); • Култура живљења народа ове кухиње; ***Француска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност француске кухиње; • Сировине за припремање јела француске кухиње; • Најпознатија јела француске кухиње: француске закуске, лук супа, марсељења бујабеса, сосеви, рататуј, шукрут, алзашки пасуљ.... • Специфичности у сервирању јела фанцуске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Мађарска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност мађарске кухиње; • Сировине за припремање јела мађарске кухиње; • Најпознатија јела мађарске кухиње: љуте чорбе, гулаши, паприкаши, ткањи, перкелти, балатонски варенац.... • Специфичности у сервирању јела мађарске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Руска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност руске кухиње; • Сировине за припремање јела руске кухиње; • Најпознатија јела руске кухиње	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** • Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **- вежбе 60 часова** **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за куварство. **Препоруке за реализацију наставе** • Препоручује се да се од наведених јела практично припреми једно типско јело по избору у оквиру одређене националне кухиње. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: 29. праћење остварености исхода 30. тестове знања

	• разликује посуде и начине сервирања јела • разликује норматив за одређена национална јела наведених кухиња; • припрема намирнице за одређена национална јела наведених кухиња; • припрема одређена национална јела наведених кухиња; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела.	шчи, боршч, расољник, сољанка, уха, каше, окрошка, салата „орлов“, блињи, кулич, јагоде „Романов“... • Специфичности у сервирању јела руске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Италијанска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност италијанске кухиње; • Сировине за припремање јела италијанске кухиње; • Најпознатија јела италијанске кухиње: макарони, лазање, пице, тотелине, шпагете, њоке, пасте, особуко, минестре, меланцини, полпете.... • Специфичности у сервирању јела италијанске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Кинеска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност кинеске кухиње; • Сировине за припремање јела кинеске кухиње; • Најпознатија јела кинеске кухиње: свињетина са кикирикијем, говеђи кари, јунетина са цветовима карфиола, пикантни патлиџан, пржене банане са сладоледом од ваниле... • Специфичности у сервирању јела кинеске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Кухиња земаља Магреб-а*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност кухиња земаља Магреба; • Сировине за припремање јела кухиња земаља Магреба; • Најпознатија јела кухиња земаља Магреба: Алжирски Кускус, Марокански Тајине, Мезе, Месхуи, Тунижанска кемиа, Биссара, Хлалем; • Специфичности у сервирању јела кухиња земаља Магреба; Култура живљења народа ове кухиње; **Турска кухиња** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност турске кухиње; • Сировине за припремање јела турске кухиње; • Најпознатија јела турске кухиње: Пиде, Сомун, Кебаб, Пастрма, Кофте, Изгара, Долма, Имам бајалди Пилав, , Шампита, Ратлук, Туфахије, Халва, Кадаиф; • Специфичности у сервирању јела турске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Грчка кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност грчке кухиње; • Сировине за припремање јела грчке кухиње; • Најпознатија јела грчке кухиње:Мезедес: Долмадакиа, Флоринис јемистес, Сароникос; Авголемоно – супа, Трахана супа; Гирос, Сувлаки, Тзазики, Хориатики; Милопита, Каридопита, Боугатса; • Специфичности у сервирању јела турске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Индијска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност индијске кухиње; • Сировине за припремање јела индијске кухиње; • Најпознатија јела индијске кухиње: Дал, Батхура погачице, Кари, Чатни, Раита салата, Басмати пиринач, Теста: Чапати, Ги, Самоса, Парота; Посластице: пудинг од пиринча; • Специфичности у сервирању јела индијске кухиње; • Култура живљења народа ове кухиње. ***Јапанска кухиња*** • Основне карактеристике и територијална распрострањеност јапанске кухиње;	31. тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** • *Увод у националне кухиње* ***2 часа*** • *Српска кухиња* ***8 часова*** • *Француска кухиња* ***6 часова*** • *Мађарска кухиња* ***4 часа*** • *Руска кухиња* ***4 часа*** • *Италијанска кухиња* ***6 часова*** • *Кинеска кухиња* ***6 часова*** • *Кухиње земаља Магреба* ***6 часова*** • *Грчка кухиња* ***4 часа*** • *Индијска кухиња* ***4 часа*** • *Турска кухиња* ***4 часа*** *Јапанска кухиња* ***6 часова***

		• Сировине за припремање јела јапанске кухиње; • Најпознатија јела јапанске кухиње: едамаме, мисо супа, суши, теријенси, фугу, темпура, јакитори, бута дон, јакимеши, сладолед од зеленог чаја; • Специфичности у сервирању јела јапанске кухиње; Култура живљења народа ове кухиње.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Куварство- Здравствена култура- Исхрана- Основе услуживања- Туристичка географија- Географија

Назив предмета:	**ОСНОВЕ УСЛУЖИВАЊА**
Годишњи фонд часова:	**30 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета	- Упознавање ученика са појмом услуживања; - Упознавање ученика са средствима за рад, дневним оброцима, системом и начином услуживања; - Оспособљавање ученика да знање из области куварства прилагоди потребама услуживања хране у угоститељским објектима.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовне основе услуживања	• Упознавање ученика са предметом, улогом и значајем услуживања, инвентаром и опремом, намештајем за услуживање; • Упознавање са радним одељењима и функционалном повезаношћу.	• објасни значај и улогу услуживања у угоститељским објектима; • препозна и прилагоди инвентар за услуживање у угоститељским објектима; • разликује радна одељења и објасни њихову функцију; • разликује просторије за служење оброка.	• Појам улога и задаци услуживања; • Радна одељења и њихова функционална повезаност; • Услужно особље (особине и дужности); • Инвентар, опрема и уређаји, намештај за услуживање.	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе: • **теоријска настава (30 часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања;
Дневни оброци	• Упознавање ученика са дневним оброцима и дневним циклусима исхране.	• набројa дневне оброке; • објасни дневне оброке.	• Дневни оброци и дневни циклуси исхране у угоститељству – Главни дневни оброци, међу оброци,	

			туристички оброци – Редовни и ванредни оброци	• тестове практичних вештина. **Оквирни број часова по темама** • Појмовне основе услуживања 6 часова • Дневни оброци 6 часова • Системи и начини услуживања 6 часова • Услуживање хране 11 часова
Системи и начини услуживања	• Упознавање ученика са системима и начинима услуживања.	• наброји системе услуживања; • објасни системе услуживања; • наброји начине услуживања; • објасни начине услуживања.	• Организациони системи рада у услуживању (обер, ревирни, реонски, бригадни систем рада); • Начини услуживања (бечки, руски, енглески, француски и комбиновани начин услуживања).	
Инструменти понуде у угоститељству	• Оспособљавање ученика да препознају и наведу инструменте понуде.	• Правилно писање и састављање инструмената понуде.	• Инструменти понуде и документи продаје у угоститељским објектима; • Појам, врсте, презентовање гостима (карта пића, кафанска карта, винска карта, јеловник, анкетни јеловник, мени карта и др.).	
Услуживање хране	• Оспособљавање ученика да знања из куварства прилагоде потребама услуживања хране.	• објасни начин услуживања доручка и једноставних јела; • објасни начин услуживања хладних предјела; • објасни начин услуживања супа, чорби, потажа и консомеа; • објасни начин услуживања топлих предјела; • објасни начин услуживања рибе, ракова и шкољки; • објасни начин услуживања главних јела; • објасни начин услуживања варива, салата и сирева; • објасни услуживање посластица, воћа и компота.	• Услуживање доручака, једноставних јела, хладних предјела, супа, чорби, потажа, консомеа, топлих предјела, рибе, ракова, шкољки, готових јела, печења, јела по поруџбини, специјалитета са роштиља, варива, салата и сирева, посластица, воћа и компота.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Стручни предмети- Исхрана- Здравствена култура

Назив предмета:	**ЕКОНОМИКА ТУРИСТИЧКИХ И УГОСТИТЕЉСКИХ ПРЕДУЗЕЋА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	- Упознавање организације и пословних активности предузећа; - Оспособљавање ученика за успешно и рационално решавање основних економских и организационих питања предузећа;

	- Стицање основе за разумевање појмова из економике предузећа као што су: средства предузећа, трошкови, развој итд;			
ТЕМА	**ЦИЉЕВИ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Појмовно одређење економике и организације предузећа	• Упознавање ученика са економиком и организацијом предузећа	• дефинише економику као науку; • дефинише организацију као науку; • познаје циљеве изучавања економике и организације предузећа.	• Појам економике и организације предузећа; • Значај економике и организације у данашњим условима пословања.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • теоријску настава 32 часа **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици, одговарајућем кабинету или угоститељско-туристичком предузећу, школској радионици **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **Оквирни број часова по темама** 1. Појмовно одређење економике и организације предузећа (2 часа) 2. Појам предузећа (5 часова) 3. Средства предузећа (4 часа) 4. Извори средстава (2 часа) 5. Расходи предузећа (10 часова) 6. Резултати рада и расподела (5 часова) 7. Мерила успешности пословања предузећа (4 часа)
Појам угоститељско-туристичког предузећа	• Упознавање ученика са угоститељско-туристичким предузећима	• дефинише угоститељско и туристичко предузеће и њихове задатке; • познаје карактеристике угоститељског и туристичког предузећа;	• Појам угоститељско и туристичко предузеће; • Карактеристике угоститељског и туристичког предузећа;	
Средства угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са пословним средствима угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише средства угоститељског и туристичког предузећа; • познаје облике и амортизацију основних средстава; • познаје облике обртних средства.	• Појам средстава угоститељско и туристичко предузећа; • Основна средства предузећа; • Обртна средства предузећа.	
Извори средстава	• Упознавање ученика са изворима средстава угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише изворе средстава; • разликује сопствене и туђе изворе средстава.	• Појам извора средстава; • Сопствени извори средстава; • Туђи извори средстава.	

Расходи угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са расходима предузећа и калкулацијом цене производа и услуга у туризму и угоститељству	• дефинише утрошке, трошкове и расходе предузећа; • Разликује појмове: утрошке, трошкове и расходе предузећа; • Познаје врсте трошкова; • Познаје карактеристике трошкова; • израђује калкулацију; • Разликује врсте калкулација; • Познаје специфичности обрачуна трошкова и утврђивање цена у туризму и угоститељству.	• Појам расхода предузећа; • Појам утрошака; • Појам, подела и распоред трошкова; • Појам калкулације; • Врсте калкулације; • Специфичности обрачуна трошкова.	
Резултати рада и расподела	• Упознавање ученика са резултатима рада и расподелом	• Дефинише укупан приход; • Разликује приходе предузећа; • Утврђује резултате предузећа; • Познаје начин распоређивања резултата предузећа (добитак, губитак).	• Појам укупног прихода; • Утврђивање резултата предузећа; • Распоређивање резултата предузећа.	
Мерила успешности пословања угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са мерилима успешности угоститељског и туристичкогпредузећа	• Дефинишење мерила успешности; • Познаје продуктивност рада; • Познаје економичност рада; • Познаје рентабилност рада.	• Појам мерила пословног успеха; • Продуктивност ; • Људски капитал; • Економичност рада; • Рентабилност.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Стручни предмети
- Основе туризма и угоститељства
- Предузетништво

Назив предмета:	**ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**32 часа**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	- Стицање знања о туристичко-географском простору и кретању у њему; - Стицање знања о туристичким вредностима Србије, њиховом простирању и атрактивности; - Разумевање међузависности туризма и географске средине.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Географски и туристички положај Србије	• Проширивање знања о географском и туристичком положају Србије.	• Опише и покаже на карти положај Србије у Европи; • Објасни значај географског положаја за развој туризма на примеру Србије.	• Географски положај; • Величина територије и границе; • Туристички и функционални положај;	• На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу (32 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Географски и туристички положај Србије - **5 часова,** Природне туристичке вредности Србије - **10 часова** Антропогене туристичке вредности Србије **- 6 часова** Материјална основа туризма - **4 часа** Правци туристичког кретања у Србији **- 2 часа** Перспективе развоја туризма Србије – **5 часова**
Природне туристичке вредности Србије	• Проширивање знања о природним туристичким вредностима Србије.	• Класификује природне туристичке вредности Србије према генези и функцији; • Наведе и лоцира на карти природне туристичке вредности Србије; • Објасни разлоге атрактивности природних туристичких вредности Србије.	• Планине као туристичке вредности; • Термоминерални извори; • Језера; • Реке; • Остале природне вредности.	
Антропогене туристичке вредности Србије	• Усвајање знања о антропогеним туристичким вредностима Србије.	• Подели антропогене туристичке вредности Србије по врстама; • Издвоји специфичности најатрактивнијих антропогених туристичких вредности Србије.	• Археолошке туристичке вредности; • Споменичке вредности; • Уметничке вредности; • Етносоцијалне вредности; • Амбијенталне целине и туристичке манифестације.	
Материјална основа туризма	• Стицање знања о утицају материјалне основе на развој туризма у Србији.	• Разликује факторе туристичког промета; • Наведе врсте саобраћаја који се користи у туризму; • Одреди предности и недостатке сваке врсте саобраћаја који се користи у туризму; • Познаје обим и структуру смештајних и угоститељских капацитета Србије.	• Фактори туристичког промета; • Саобраћајнице и саобраћајна средства; • Смештајни и угоститељски капацитети.	
Правци туристичког кретања у Србији	• Усвајање знања о правцима туристичких кретања у Србији.	• Наведе и покаже на карти најважније правце кретања туриста у Србији.	• Најважнији правци туристичких кретања иностраних и домаћих туриста.	
Перспективе развоја туризма Србије	• Коришћење стечених знања у прогнозирању перспектива развоја туризма Србије.	• Састави карту природних и антропогених вредности завичаја • Наброји локалне ресурсе у средини у којој живи, који јесу или би могли представљати туристичку атракцију • Наброји могуће правце развоја туризма Србије • Припреми промоцију туристичког садржаја изабраног по сопственом избору	• Стратегија развоја туризма у Србији; • Савремени трендови у туризму.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја
- Здравствено васпитање
- Маркетинг у туризму
- Стручни предмети

Назив предмета:	**ПРЕДУЗЕТНИШТВО**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета	– Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања; – Развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим; – Развијање пословног и предузетничког начина мишљења; – Развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној орјентацији; – Оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и самозапошљавање); – Оспособљавање за израду једноставног плана пословања мале фирме;

	– Мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу; – Развијање основе за континуирано учење; – Развијање одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.			
ТЕМА	**ЦИЉЕВИ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Предузетништво и предузетник	• Разумевање појма и значаја предузетништва; • Препознавање особености предузетника;	• наведе адекватне примере предузетништва из локалног окружења; • наведе карактеристике предузетника; • објасни значај мотивационих фактора у предузетништву; • доведе у однос појмове иновативнност, предузимљивост и предузетништво; • препозна различите начине отпочињања посла у локалној заједници.	• Појам, развој и значај предузетништва; • Профил и карактеристике успешног предузетника; • Мотиви предузетника; • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција.	На уводном часу ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања/ обавезом ученика да у току наставе редовно формирају радну свеску **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • Вежбе (64 часа) **<u>Методе рада</u>:** Радионичарски (све интерактивне методе рада) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе (2 наставника) **<u>Место реализације наставе</u>** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Предузетништво и предузетник 6 часова Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план 16 часова Управљање и организација 18 часова Економија пословања 10 часова Ученички пројект–презентација пословног плана 8 часова **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност ученика на часу; • редовност и прегледност радне свеске; • домаће задатке; • тестове знања; • израду практичних радова (маркетинг,организационо-производни и финансијски план); • израду коначне верзије бизнис плана; • презентацију. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** **Предузетништво и предузетник:** Дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима или посета успешном предузетнику;

Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план	• Развијање способности за уочавање, формулисање и процену; пословних идеја • Упознавање ученика са елементима маркетинг плана; • Развијање смисла за тимски рад.	• примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; • препозна садржај и значајбизнис плана; • истражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност; • прикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију; • развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања; • самостално изради маркетинг плана у припреми бизнис плана; • презентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана.	• Трагање за пословним идејама; • Процена пословних могућности за нови пословни подухват; • SWOTанализа; • Структура бизнис плана и маркетинг плана као његовог дела; • Елементи маркетинг микса (5П) – (производ/услуга, цена, канали дистрибуције, промоција, личност); • Рад на терену-истраживање тржишта; • Презентација маркетинг плана за одабрану бизнис идеју.	**Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план:** Користити олују идеја и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном смишљању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не инсистирати на томе.Ученици се дела на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту.
Управљање и организација, правни оквир за оснивање и функционисање делатности	• Упознавање ученика са суштином основних менаџмент функција и вештина; • Упознавање ученика са специфичностима управљања производњом/услугама и људским ресурсима; • Упознавање ученика са значајем коришћења информационих технологија за савремено пословање; • Давање основних упутстава где доћи до неопходних информација.	• наведе особине успешног менаџера; • објасни основе менаџмента услуга/производње; • објасни на једноставном примеру појам и врсте трошкова, цену коштања и инвестиције; • израчуна праг рентабилности на једноставном примеру; • објасни значај производног плана и изради производни план за сопствену бизнис идеју у најједноставнијем облику (самостално или уз помоћ наставника); • увиђа значај планирања и одабира људских ресурса за потребе организације; • користи гантограм; • објасни значај информационих технологија за савремено пословање; • схвати важност непрекидног иновирања производа или услуга; • изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности; • изради и презентује организациони план за сопствену бизмис идеју; • самостално сачини или попуни основну пословну документацију.	• Менаџмент функције (планирање, организовање, вођење и контрола); • Појам и врсте трошкова, цена коштања; • Инвестиције; • Преломна тачка рентабилности; • Менаџмент производње - управљање производним процесом/услугом; • Управљање људским ресурсима; • Управљање временом; • Инжењеринг вредности; • Информационе технологије у пословању; • Правни аспект покретања бизниса.	**Управљање и организација:** Препоручене садржаје по темама ученик савладава на једноставним примерима уз помоћ наставника **Методе рада :** Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија Давати упутстава ученицима где и како да дођу до неопходних информација. Користити сајтове за прикупљање информација (www.apr.gov.rs. , www.sme.gov.rs. и други). Основна пословна документација: CV, молба, жалба, извештај, записник... Посета социјалним партнерима на локалном нивоу (општина, филијале Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој малих и средњих предузећа и сл.)
Економија пословања, финасијски план	• Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја	• састави биланс стања на најједноставнијем примеру; • састави биланс успеха и утврди пословни резултат на најједноставнијем примеру; • направи разлику између прихода и	• Биланс стања; • Биланс успеха; • Биланс токова готовине (cash flow); • Извори финансирања; • Институције и	**Економија пословања, финасијски план** Користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања. Користити **<u>најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса успеха ибиланса новчаних токова.</u>** Обрадити садржај на најједноставнијим примерима из праксе **Методе рада :**

	у бизнис плану; • Препознавање профита/добити као основног мотива пословања; • Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа.	расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране на најједноставнијем примеру; • наведе могуће начине финансирања сопствене делатности; • се информише у одговарајућим институцијама о свим релевантним питањима од значаја за покретање бизниса; • идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа; • састави финансијски план за сопствену бизнис идеју самостално или уз помоћ наставника; • презентује финансијски план за своју бизнис идеју.	инфраструктура за подршку предузетништву; • Припрема и презентација финансијског плана.	Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија
Ученички пројект-презентација пословног плана	• Оспособити ученика да разуме и доведе у везу све делове бизнис плана; • Оспособљавање ученика у вештинама презентације бизнис плана.	• самостално или уз помоћ наставника да повеже све урађене делове бизнис плана; • изради коначан (једноставан) бизнис план за сопствену бизнис идеју; • презентује бизнис план у оквиру јавног часа из предмета предузетништво.	• Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; • Презентација појединачних/групних бизнис планова и дискусија.	**Ученички пројект-презентација пословног плана:** Позвати на јавни час успешног предузетника, представнике школе, локалне самоуправе и банака за процену реалности и иновативности бизнис плана. Према могућности наградити најбоље радове. У презентацији користити сва расположива средства за визуализацију а посебно презентацију у powerpoint–у.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

– Сви стручни предмети

Назив предмета:	**ИСХРАНА**
Годишњи фонд часова:	**68**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	- Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница; - Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани; - Оспособљавање ученика да утврди састав оброка којима се задовољавају енергетске потребе људи; - Стицање знања о болестима које изазива неправилна исхрана.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**
Хранљиве материје	• Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница	• разликује појмове хране и исхране и њихове улоге; • објасни улогу појединих хранљивих материја у организму; • разликује намирнице по пореклу; • наведе хемијски састав и значај појединих намирница биљног порекла у исхрани, • наведе хемијски састав и значај појединих намирница животињског порекла у исхрани; • наведе предности употребе органских производа у људској исхрани; • разликује појмове органске и конвенционалне хране, • наведе ризике употребе генетски модификоване хране; • израчуна енергетску вредност појединих намирница.	• Храна; • Исхрана; • Подела и врсте хранљивих материја и њихови извори; • Подела и врста намирница биљног порекла; • Подела и врста намирница животињског порекла; • Органска храна; • Генетски модификована храна; • Енергетска вредност намирница и енергетске потребе.
Правилна исхрана	• Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани	• наведе принципе правилне исхране; • наброје узроке неправилне исхране; • објасне последице неправилне исхране; • израчуна индекс ухрањености (БМИ); • састави дневни оброк.	• Принципи правилне исхране; • Потребе у људској исхрани; • Пирамида исхране; • Болести изазване неправилном исхраном; • Индекс ухрањености (БМИ); • Састављање дневног оброка;
Кварење намирница и конзервисање	• Стицање основних знања о кварењу намирница и методама конзервисања	• наброје најчешће узроке квара намирница; • објасне услове под којима настаје кварење намирница; • наведе начине смањења ризик кварења намирница; • наведе начине очувања (намирница); • опише методе конзервисања намирница; • наведе могуће узрочнике и начине тровања храном.	• Микроорганизми у храни - корисна и штетна дејства; • Најчешћи узроци квара намирница; • Начини очувања намирница од проиводње до потрошње; • Методе конзервисања; • Органолептичка својства намирница, провера декларације; • Биолошки, хемијски и радиолошки узрочници тровања храном.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНОМОДУЛИМА

- Хигијенски стандарду и куварству, посластичарству и угоститељству;
- Здравствена култура;
- Куварство и посластичарство;
- Основи угоститељства;
- Хемија.

ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАКСА

17. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I					30	30
II					60	60

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за припрему фондова и сосова
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање прилога и варива;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густи супа, чорби;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање топлих прејела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање готових јела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање националних јела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање печења.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први и други**

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Фондови и сосови	12
2.	Једноставне и сложене салате	6
3.	Прилози и варива	12
4.	Бистре и густе супе, чорбе	12
5.	Топла предјела	12
6.	Готова јела	24
7.	Национална јела	9
8.	Печења	3

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:	**Фондови и сосови**
Трајање модула:	**12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање фондова и сосева .	• дефинише фондова- сосове; • наведе врсте фондова- сосова; • разликује нормативе за фондове- сосове; • описује начине припреме намирница за фондове- сосове; • наведе примену фондова у куварству; • наведе примену фондова-сосова; • комбинује технике термичке обраде; • припреми фондове- сосове; • одржава јела до сервирања; • сервира фондове-сосове • комбинује сосове са јелима.	<u>Фондови и сосеви топле кухиње</u> Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата; • основних сосова: - еспањол, - пилећи и телећи велуте, - бешамел, - холандез, - бернез. • од њих изведених сосова топле кухиње: - Мадера, Порто, Ловачки сос; - Пилећи и телећи велуте сос и Сипрем сос; - Крем сос, Морнеј и Субиз сос; - Муслин и Микадо сос; - Шорон сос • примена истих; • правилно чување до примене и сервирања. <u>Основни сосеви и од њих изведени сосеви хладне кухиње</u> Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата; • фондова - мајонез - винегрет - аспик • од њих изведених сосова хладне кухиње - Рам сос, Тартар сос, Зелени сос, ајоли сос; - Бечки и Француски винегрет; Равигот сос. - Светли и тамни шофроа • примена истих; • правилно чување до примене и сервирања. • У току практичног рада: - одржавање личне и радне хигијене; - примена хигијенских стандарда; - примена правила заштите на раду; - примена НАССР принципа у току рада; - коришћење стручних израза.	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15. августа. • <u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.
Назив модула:	**Салате**		
Трајање модула:	**6 часова**		

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата.	• дефинише салате; • наведе врсте салата; • наведе врсте поврћа за припрему салата; • познаје нормативе за салате; • припреми намирнице за салате; • термички обрађује намирнице за салате; • припреми салате; • сервира салате; • декорише салате.	Салате : Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата; припрема салата: - Једноставне салате од свежег поврћа: зелене салате, свеж купус, парадајз , краставац, шаргарепа, мимоза, башта и витаминска салата; - Једноставне салате од печеног поврћа: печене паприке са белим луком, ајвар; - Једноставне салате од куваног поврћа: кромпир, цвекла и пасуљ салата; - Сложене - мешане салате: српска, српска са сиром и грчка салата; - Салате од киселог поврћа: кисели купус и кисели краставац салата. • правилно чување салата до примене и сервирања; • сервирање салата. • У току практичног рада: - одржавање личне и радне хигијене; - примена хигијенских стандарда; - примена правила заштите на раду; - примена НАССР принципа у току рада; - коришћење стручних израза.	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15. августа. • Оцењивање: Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.
Назив модула:	**Прилози и варива**		
Трајање модула:	**12 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање прилога и варива.	• дефинише прилоге и варива • разликује врсте прилога и варива; • разликује нормативе за варива и прилоге; • опише начин припремања	Прилози и варива : Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата. припрема прилога и варива:	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15 августа. • Оцењивање: Вредновање остварености исхода се врши кроз:

	намирница за варива и прилоге; • термички обрађује површе; • припрема варива и прилоге; • сервира вариво и прилоге; • декорише варива и прилоге.	**-Кувано варива и прилози:** Кувани (слани) кромпир, кувана шаргарепа на путеру, кувани грашак на путеру, кувани карфиол на путеру, кувани кукуруз на путеру, кувани броколи на путеру. **-Обликовани прилози** Цветови и куглице од кромпира и шаргарепе. **-Повезана варива и прилози** Бораниј на српски начин, спанаћ и шаргарепа као крем, фино вариво. **-Динстана варива и прилози** Динстани пиринач, купус на бечки начин, подварак. **-Печена варива и прилози** Кромпир на пекарски начин, пасуљ пребранац. **-Пржена варива и прилози** Пом-фрит, пом-чипс, пом-пај, пом-шато, пом-дипломат. **-Прилози за дивљач** Париске, чешке и тиролске кнедле, печене и куване јабуке са брусницама. - правилно чување прилога и варива до примене и сервирања - сервирање прилога и варива. У току практичног рада - одржавање личне и радне хигијене; - примена хигијенских стандарда; - примена правила заштите на раду; - примена НАССР принципа у току рада; - коришћење стручних израза.	• праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе;

Назив модула: **Трајање модула:**	**Бистре и густе супе, чорбе** **12 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густих супа и чорби.	• дефинише бистре и густе супе, чорбе; • наведе врсте бистрих и густих супа, чорби; • разликује нормативе за бистре и густе супе, чорбе;	**Бистре супе: појам, припрема и примена у куварству:** супа од говеђег меса; супа од кокошијег меса. **Додаци за супе од:** теста: резанци, флекице, тарана од ливеног теста: целестино и фридато;	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова. • <u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода;

• Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• описује начине припреме намирница за бистре и густе супе, чорбе; • припрема бистре и густе супе, чорбе; • разликује додатке за бистре и густе супе; • припрема додатке за бистре и густе супе, чорбе • одржава јела до сервирања; • сервира припремљена јела; • декорише припремљена јела;	гриза: кнедле од гриза и кнедле од цигерице; поврћа: жилијен. **Појачане супе** консомеи: појам, припремаипримена у куварству: консоме од говеђег меса, консоме од кокошијег месадодаци за консомее: печени: профитероле, бисквит са шунком и крутон; комбиновани: колберт. **Густе супе** потажи: појам, подела, припрема и примена у куварству: велутеи:од пилећег меса, целера и артичока; пасирани потажи: од парадајза и од поврћа; непасирани потажи од: печурака и броколија. **Чорбе: појам, подела, припрема и примена** рагу чорбе: од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса. **Националне чорбе:** од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса на српски начин, мађарска гулашчорба, руски боршч, италијански минестрон.	• тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.

Назив модула:	**Топла предјела**
Трајање модула:	**12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање топлих предјела. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	Дефинише топла предјела разликује врсте топлих предјела; разликује рецептуре за топла предјела; опише начине припремања намирница за топла предјела; припрема топла предјела; чува до сервирања топла педјела; сервира топла предјела;	**Топла предјела**: појам, подела и карактеристике; **Топла предјела од јаја:** - Омлет: натур, омлет са сувомеснатим и млечним производима; - Кајгане: натур и на српски начин; - Специјалитети од јаја: бекендекс и хемендекс; - Поширана јаја: са путером, на кладовски и ловачки начин **Топла предјела од теста:** Српска гибаница, пита зељаница, савијаче, њоке, равиоли, канелони са спанаћем и шунком	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова. • <u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.

	• декорише топла предјела.	**Топла предјела од палачинки:** Поховане палачинке са шунком и печуркама, гратиниране палачинке са сиром; **Топла предјела од пиринча :** Рижото од печурака, црни рижото и рижото од плодова мора; **Топла предјела са сиром:** Крофне са сиром, поховани качкаваљ; **Топла предјела од печурака:** Печурке на жару, печурке „орли"; **Шпагете:** Наполитен, миланез, болоњез и карбонаре; **Брускети:** Сицилијен, карли бред; **Крокети:** Од кромпира, пиринча, шунке, печурака; **Суфлеи/ пудинзи:** Са сиром, печуракама и спанаћем; **Топла предјела од рибе:** Риба „орли", лигње порвенсал, поховане лигње;	
Назив модула:	**Готова јела**		
Трајање модула:	**24 часа**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање готових јела. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише готова јела; • групише готова јела; • познаје норматив за готова јела; • припрема намирнице за готова јела; • користи фондове у припреми јела; • припрема готова јела; • одржава припремљено готово јело до сервирања; • сервира готова јела;	**Готова јела - појам, дефиниција, подела, припрема и примена:** - Кувана меса: кувана говедина, кувана телетина, кувана јагњетина у млеку, пилеће месо у супи; - Гулаш: говеђи гулаш и бакрач гулаш; - Паприкаш: од телећег, од свињског, од пилећег и од јагњећег меса; - Шпикована меса: шпикована говедина у пикант сосу. **Јела од поврћа и меса:** - Сладак купус са свињским месом и са јагњећим месом; - Чорбаст пасуљ са сувим месом; - Ђувеч: ђувеч са свињским месом; - Ризото: ризото са телећим месом и са пилећим месом; - Пилав: пилав са телећим месом, са јагњећим месом, са пилећим месом;	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова. • <u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.

	• декорише готова јела.	- Ајмокац (фрикасе): од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса, ајмокац дибари; од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса; - Соте: од телећег меса са печуркама. **Јела од млевеног меса –** фаширане месне масе: - припрема месне масе; - фаширана шницла; - ролат –Штефани; - ћуфте у сосу од парадајза; - Сарма: од слатког и од киселог купуса, од зеља; - Пуњено поврће: пуњене паприке у парадајз сосу, пуњене тиквице у мирођија сосу; - Мусаке: од кромпира, од тиквица. **Јела од рибљег меса**: - поширана риба, паприкаш од шарана, пијани шаран, смуђ на смедеревски начин.	

Назив модула:	**Национална јела**
Трајање модула:	**9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање националних јела. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише национална јела; • разликује норматив за одређена национална јела; • припрема намирнице за национална јела; • припрема национална јела; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела.	• Национална јела појам, карактеристике, припремање и примена - свадбарски купус; - пуњени патлиџан - Имам бајалди; - ћуфте на грчки начин; - розбратна на српски начин; - јагњећа капама.	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова. • <u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.

Назив модула:	**Печења**
Трајање модула:	**3 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање печења. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	разликује нормативе за печења; припрема намирница за печења; опише начин припреме печења; припрема сафт за печење; сервира печења; декорише печења.	**Печења** - свињско; - телеће; - пилеће; - прасеће; - роловане пуњене телеће груди.	• Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова. • <u>Оцењивање:</u> Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • тестове практичних вештина; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време

			професионалне праксе.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Здравствена култура
- Исхрана
- Хемија
- Основе услуживања
- Националне кухиње
- Економика и организација туристичких и угоститељских предузећа

3.5.4. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**Други**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU)

		Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова* **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања	**Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).		
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика		

различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.	Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[7]: **1**. **Средствазанаглашавањереченичнихделова***c'est ... qui***ис***'est... que***: *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2.Средства која указују на лице**: а) наглашенеличнезаменицепослепредлога : *Onpeutallerchezmoi; Jepeuxm'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашенеличнезаменицепосле позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализатореименице:** а) вредностиодређеногчлан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављањечлана: натписи (*Pâtisserie*), врстепроизвода (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испредимениципозицијиатрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (каоодговорнапитање*Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе*un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:**	познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама		

[7]**Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5.Парцијалнодиректноиинди**ректнопитање:*Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.*(Симултаност радњи). **6.Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *parterre, aumilieu, aucentre, dehors, dedans ;* б) прилошкезаменице *ени*у: *Tuvas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) местопридева*petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) променазначењанекихпридеваузависностиодместа: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози*dans, depuis*иизраз*ilya : Jeparsdansdeuxjours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивањесимултаностиибудућностиупрошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *ilfautque, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Ilfautqueturacontes ça à tonfrère)*, као и рецептивно: *Ilfautquetufasses/ quetuailles/ quetusois/*	

		quetulises/ quetusaches/ quetu écrives; - презент кондиционала :*Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средствазаисказивањепогодбе**:*Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.*	

Назив предмета:	**ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (шеста година учења)**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), друге врсте текстова о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима у пословном окуружењу	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU)
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; • издваја кључне информације и препричава оно		

	што је видео, доживео, чуо или прочитао; • пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне коресподенције	медији) • Интересантне животнеприче и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	**Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај , писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). • једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са другима. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	**СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања	
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста	• разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; • разуме и адекватно интерпретира садржај		

текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) • Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота.	Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властитеизајединичке, одговарајућирод, број, садетерминативом: *Madame/MonsieurMercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, laFrance, laSerbie, l'océanAtlantique, lesAlpes ; mesparents, leurmère, notrepays, vosenfants, cet élève, quellemaison ?* 2. Одређеничланиспреддатума: *Aujourd'huic'estle 31 janvier*; испредименадана*: Lemardijefaisdutennis.* 3. Партитивничлан: *J'ai acheté de la crème solaire.* 4. Заменицу*on: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Tesamis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?*Саморецептивно: *Je te le prête avec plaisir !* 6. Придеве – одговарајућирод, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.* 7. Бројеве:основнепреко 1000, реднедо 20: *C'est un livre de cent pages! J'habite au sixième étage.* 8. Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est-ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?* *9.* Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.* 10. Заповедниначин:*Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!* 11. Кондиционалглагола*pouvoir*и*vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?*	производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формености, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама		

		12. Глаголскавремена: - презентиндикативафреквентнихглагола, рачунајућииповратне (*se lever, se coucher*) иуниперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ; - сложениперфектиимперфект – грађењеиконтрастирањеупотребе: *Nous nous sommes rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.* - футурпрви: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.* 13. Конструкцију*il faut*саинфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…* 14. Предлогеисажетечланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer nos vacances en Belgique; nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi.* 15. Прилогезавреме, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд. 16.Везникее*t, ou, mais.*	
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем • записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.) • у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања • записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.		
ГОВОР Оспособљавање ученика	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном		

за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставним предмета. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.		
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради	• разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски		

информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) • може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота • разуме краће текстове у вези са градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	• у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи • препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи • препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације • адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава • адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) • учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) • користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама		

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Матерњи језик,
- Историја,
- Социологија са правима грађана,
- Музичка култура,
- Ликовна култура,

- Информатика и рачунарство

Назив предмета:	**ПУТЕВИ ХРАНЕ**
Годишњи фонд часова:	**64 часова**
Разред:	Други
Циљеви предмета	- Упознавање ученика са предметом; - Упознавање ученика са развојем хране кроз историју; - Упознавање ученика са територијалном заступљеношћу животних намирница; - Упознавање ученика са утицај познатих кувара, познатих личности и догађаја на путеве хране.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у путеве хране	• Упознавање ученика са предметом	• Познаје појам и значај путева хране.	• Појам и значај путева хране	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава 64 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 32. праћење остварености исхода 33. тестове знања **Оквирни број часова по темама** Увод у путеве хране 2 Путеви хране кроз развој куварства 14 Регионална подељеност животних намирница 18 Утицај знаметих личности и догађаја на путеве хране 8 Утицај познатих личности и догађаја наших простора на путеве хране 8 Утицај познатих кувара на путеве хране 8 Путеви хране у савременом добу 6
Путеви хране кроз развој куварства	• Упознавање ученика са развојем хране кроз развој куварства	• Описује почетке и пут употребе намирница биљног порекла; • Описује почетке и пут употребе намирница животињског порекла; • Описује почетке и пут употребе зачина.	• Почеци и пут употребе намирница биљног порекла • Почеци и пут употребе намирница животињског порекла • Почеци и пут употребе зачина -биљног порекла -животињског порекла и -минералног порекла	
Регионална подељеност животних намирница	• Упознавање ученика са територијалном заступљеношћу животних намирница	• Разликује заступљене намирнице по континентима; • Описује утицај заступљених намирница на путеве хране; • Препознаје значај заступљених намирница на светске кухиње.	• Регионална подељеност животних намирница: -Европа-Азија-Северна Америка -Јужна Америка-Африка	
Утицај знаметих личности и догађаја на путеве хране	• Упознавање ученика са утицајем знаменитих личности и догађаја на путеве хране	• Наводи знамените личности и догађаје; • Описује утицај познатих личности на развој путеве хране; • Повезује знамените догађаје и њихов утицај на путеве хране; • Повезује знамените личности са јелима која су настала у њихову част. Или • Повезује одређена јела са знаменитим личностима.	• Утицај знаметих личности и догађаја на путеве хране: -Наполеон -Катарина Медичи-Велигтон -Ришеље-Ди Бари -Валдорф- Колбер -Холштајн-Строганов	
Утицај познатих личности и догађаја наших простора на путеве хране	• Упознавање ученика са утицајем познатих личности и догађаја наших простора	• Наводи знамените личности и догађаје наших простора; • Описује утицај познатих личности на развој путеве хране; • Повезује знамените догађаје и њихов утицај на путеве хране. • Повезује знамените личности са јелима која су настала у њихову част. Или • Повезује одређена јела са знаменитим личностима.	• Утицај знаметих личности и догађаја на путеве хране: - Цар Душан - Цар Лазар - Милош Обреновић - Карађорђе - Доситеј Обрадоваић- Тито	
Утицај познатих кувара на путеве хране	• Упознавање ученика са утицај познатих кувара на путеве хране	• Наводи познате куваре; • Описује утицај познатих кувара на путеве хране; • Разуме утицај познатих кувара на путеве културе хране.	• Утицај познатих кувара на развој припреме хране: -Апицијус- -Бартоломео Саши Платина -Братоломео Скапи- Опера -Ескофије-Дидије-Пелапрат	
Путеви хране у	• Упознавање ученика са	• Описује путеве хране у савременом добу.	• Савремени путеви хране и њихови	

савременом добу	савременим путевима хране		узрочници	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Куварство
- Исхрана
- Здравствена култура
- Познавање животних намирница
- Туристичка географија
- Историја

Назив предмета:	**ПОЗНАВАЊЕ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**други**
Циљеви предмета:	— Стицање знања о основним карактеристикама животних намирница, њиховом хемијском и биолошком саставу; — Стицање знања о калоричној и хранљивој вредности животних намирница, физичким и хемијским процесима који доводе до промена; — Упознавање ученика са основним врстама и карактеристикама намирница биљног порекла; — Упознавање ученика са основним врстама и карактеристикама намирница животињског порекла; — Оспособљавање ученика да препознају основне врсте и карактеристике пића и сокова; — Оспособљавање ученика да чувају животне намирнице до употребе у кулинарству; — Стицање основних знања о исхрани и њеном значају за човека и друштво; — Упознавање ученика са основним појмовома о роби и условима промета робе која се користи у угоститељским објектима; — Оспособљавање ученика да примењују стечена знања у обављању радних задатака; — Развијање правилног односа према заштити животне средине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основни састојци прехрамбених производа	• Упознавањеученикасаосновним карактеристикама животних намирница	• наведе и објасни основне карактеристике животних намирница; • препозна квалитетне од неквалитетних намирница; • наведе начине оцене квалитета животних намирница; • набројi стандарде квалитета и објасни како се примењују у пракси; • наведе улогу хранљивих материја и њихове основне карактеристике; • наведе основне састојке прехрамбених производа.	• Животне намирнице - дефиниција; - подела; - квалитет. • Прописи о промету животних намирница - станарди квалитета НАССР. • Енергетски састојци хране (хемијски састав, особине, извори и потребе) - беланчевине; - масти; - угљени хидрати. • Неенергетски састојци хране (хемијски састав, особине, извори и потребе) - витамини; - минералне материје; вода.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поновити основне појмове о аминокиселинама; • садржаје о представљању прописа свести на неколико примера; • примере и особине енергетских састојака хране објаснити на неколико основних и карактеристичних намирница које су у употреби; • потребе за витаминима објаснити на неколико примера.
Житарице	• Оспособљавање ученика да познају основне врсте и карактеристике житарица, млинских и пекарских производа	• препозна врсте житарица и објасни њихов значај у исхрани; • наведе типове брашна и објасни њихове основне карактеристике; • правилно ускладиштава и чува житарице и млинске производе; • оцени квалитет брашна и изврши припрему за употребу у куварству; • објасни процес производње хлеба, пецива и тестенина; • наведе врсте пекарских производа у промету; • правилно ускладиштава пекарске производе; • препозна болести и мане хлеба.	• Врсте и значај житарица у исхрани; • Грађа и хемијски састав зрна жита; • Врсте брашна у промету; • Оцена квалитета брашна (органолептичка и лабораторијска); • Ускладиштење и чување брашна до употребе; • Производња хлеба (припремање теста, ферментација и печење теста, квалитет и складиштење хлеба); • Средства за дизање теста – пекарски квасац и прашак за пециво; • Врсте хлеба у промету (квалитет, хранљива вредност); • Болести и мане хлеба; • Врсте, квалитет, производња, промет, и хранљива вредност пецива; • Врсте, квалитет, производња и промет тестенина.	• врсте житарица демонстрирати на примерима из околине и наше земље; • особине брашна објаснити и демонстрирати на примеру брашна у промету; • припремање теста одређеног квалитета објаснити на примерима везаним за куварство;

Поврће и зачини	• Оспособљавање ученика са основним врстама и особинама поврћа, њиховом хранљивом и употребном вредношћу; • Оспособљавање ученика да препознају врсте зачина и правилно их користе у куварству.	• дефинише поврће; • наведе основне врсте поврћа и објасни њихове карактеристике; • препозна квалитетно од неквалитетног поврћа; • набројн стандарде у погледу квалитета поврћа; • објасни хранљиву и биолошку вредност поврћа; • правилно ускладиштава и чува поврће од кварења; • препозна јестиве гљиве и објасни њихову хранљиву вредност; • правилно користи поврће и гљиве; • препозна зачине и објасни њихову примену у куварству; • наведе порекло зачина и њихов значај у исхрани; • правилно ускладиштава зачине и препознаје квалитетне од неквалитетних.	• Појам и подела и хемијски састав поврћа; • Хранљива и биолошка вредност поврћа; • Квалитет поврћа (европски стандарди); • Ускладиштење поврћа и штетне промене на поврћу; • Значајне врсте поврћа и њихове органолептичке особине; • Лиснато-зељасто поврће; • Коренасто-кртоласто поврће; • Плодасто поврће; • Стабличасто и цветасто поврће; • Термичка обрада поврћа; • Конзервисање поврћа (фиизичким, хемијским и биолошким методама); • Врсте гљива и њихова хранљива вредност; • Познавање јестивих од нејестивих гљива (органолептичка оцена, класирање); • Конзервисање гљива (сушење и маринирање) и употреба у куварству; • Врсте зачина, порекло и подела; • Зачини који се користе у куварству; • Значај зачина у исхрани; • Ускладиштење и чување зачина; • Оцена квалитета зачина; • Со и сирће - производња, врсте, квалитет и примена.	• садржај о поврћу свести на препознавање којој групи припада одређено поврће; • примере о хранљивој и биолошкој вредности заснивати на најзаступљенијем поврћу у исхрани људи;
Технологија меса	• Оспособљавање ученика са основним врстама и особинама меса, њиховом хранљивом и употребном вредношћу.	• дефинише хемијски састав меса и органолептичка својства меса; • опише промене на месу током стајања; • опише начин конзервисања меса, транспорт и складиштење меса; • наведе промене на месу код разних начина готовљења јела: кување, динстање, печење и пржење; • разликује месо перади, риба, дивљачи; • наведе врсте кобасица и опише начин производње, мане и складиштење кобасица; • опише сухомеснате производе.	• Хемијски састав, органолептичка својства меса и расецање меса; • Промене на месу током стајања – зрење меса, кварење меса и смрдљиво зрење меса; • Начин конзервисања меса, транспорт и складиштење меса; • Промене на месу код разних начина готовљења јела: кување, динстање, печење и пржење; • Месо перади - састав, обрада и конзервисање; • Месо риба – подела, врсте, хемијски састав, органилептичка својства, прерађевине и конзервисање; • Месо дивљачи – састав, својства, врсте сазревања и чување; • Месо шкољки и ракова – врсте, обрада, одрживост, складиштење и кварење; • Месо осталих животиња: сипе, хоботнице, лигње, корњаче, пужеви и жабљи батаци; • Кобасице – врсте, производња квалитет, мане и складиштење; • Сухомеснати производи – врсте, производња, састав, складиштење и кварење.	• својства меса демонстрирати на намирницама од којих се пеипремају јела; • упознати ученике са променама на месу које настају током стајања и неправилног складиштења; • упознати ученике са месом перади, риба, дивљачи; • указати на примену сухомеснатих производа у исхрани људи.

Млека, јаја, масти и уља	• Унапређивање знања о својствима млека, јаја, масти и уља	• дефинише хемијски састав, начин обраде, хлађења и конзервисања млека; • наведе кисело – млечне производе: јогурт, кисело млеко, кефир и кумис; • опише производе од млека: павлака, маслац, кајмак, сиреви и масло; • наведе грађу и састав и класификацију јаја у промету; • опише производњу, врсте и складиштење масти и уља.	• Млеко – хемијски састав, обрада, хлађење, конзервисање и микроорганизми млека; • Кисели – млечни производи: јогурт, кисело млеко, кефир и кумис; • Производи од млека: павлака, маслац, кајмак, сиреви и масло; • Производња меких сирева: бели меки сиреви у кришкама, бели меки ситни сиреви, сиреви са зелено-плавим племенитим плеснима, сиреви са белим племенитим плеснима, непреврели сиреви (крем сиреви); • Топљени сиреви за мазање и резање; • Болести сирева: „сирни цвет“ и „надутост тврдих сирева“; • Јаја – грађа и састав јаја, класификација јаја у промету, испитивање квалитета јаја, производи од јаја, пловчија јаја; • Дефектна и покварена јаја. • Масти и уља – састав, производња и складиштење; • Животињске масти – производња, класирање, складиштење, промене на мастима; • Маргарин – производња, врсте и складиштење.	• Својства млека демонстрирати на млеку и млечним производима; • упознати ученике са променама на јајима које настају неправилним складиштењем.
Пића и воће	• Стицање знања о основним врстама и особинама пића; • Стицање знања о врстама, особинама, хранљивој и употребној вредности воћа.	• наведе класификацију пића; • опише особине природних вина; • наведе специјална вина; • опише одлике пива; • дефинише природне и миришљаве ракије; • наведе врсте и примену ликера у кулинарству; • наведе врсте и примену безалкохолних пића у кулинарству; • опише средства за уживање кафу, чај и какао; • наведе одлике, хемијски састав и хранљиву вредност воћа; • опише брање, транспорт и складиштење воћа; • дефинише врсте воћа; • опише конзервисање воћа.	• Класификација пића, алкохолна ферментација (винификација); • Природна вина: бела, црна и ружичаста; • Специјална вина: десертна, пенушава и аперитивна; • Пиво – производња, одлике и складиштење; • Природне и миришљаве ракије; • Ликери – производња, врсте и примена у кулинарству; • Безалкохолна пића – производња – врсте и примена у кулинарству; • Средства за уживање: кафа, чај и какао; • Воће – одлике, хемијски састав и хранљива вредност, сазревање, брање, транспорт, складиштење, кварење и врсте воћа; • Јабучасто воће; • Коштичаво воће; • Јагодасто и бобичасто воће; • Језграсто (лупинасто) воће; • Јужно воће; • Конзервисање воћа – воћни полуфабрикати и готови производи.	• врсте вина демонстрирати на примерима из околине и наше земље; • особине ракија објаснити на примеру ракија у промету; • припремање средства за уживање одређеног квалитета објаснити на примерима везаним за куварство; • одлике воћа и њихово припремање објаснити на примерима везаним за куварство и посластичарство.

Материје за заслађивање	• Стицање знања о материјама за заслађивање.	• дефинише квалитет и опише својства меда; • објасни добијање меда; • дефинише квалитет шећера и опише његова својства; • наведе начин складиштења шећера; • препозна и опише употребу вештачких материја за заслађивање.	• Мед – хранљива вредност, квалитет и складиштење. • Обичан шећер – производња, квалитет и складиштење. • Вештачке материје за заслађивање.	**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **Оквирни број часова по темама** • **Основни састојци прехрамбених производа (8)** • **Житарице (8 часова)** • **Поврће и зачини (10 часова)** • **Технологија меса (16 часова)** • **Млеко, јаја, масти и уља (8 часова)** • **Пића и воће (10 часова)** • **Материје за заслађивање (4 часа)**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА /МОДУЛИМА

- Здравствена култура
- Исхрана
- Куварство

Назив предмета:	**ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова:	**64часа**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	– Развој способности за примена рачунарства и информатике у угоститељству и туризму – Подстицање осамостаљивања ученика у коришћењу рачунарског система у будућем раду и даљем школовању

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Табеларни прорачуни	• Унапређење знања и вештина ученика • Примена програма за табеларне прорачуне у струци ученика	• разликује апсолутно и релативно адресирање • користи напредне функције за табеларне прорачуне • креира норматив • креира табеле за требовања • креира табеле за вођење залиха • креира табеле за калкулације оброка	• Апсолутно и релативно адресирање • Напредне функције (IF, SUMIF, COUNTIF, LOOKUP…) • Табеле за дневна, недељна и месечна требовања • Табеле за вођење залиха и праћење квантитета и квалитета намирница • Табеле за калкулације посластица, дневних менија, за чајанку и за свечани мени	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (64часа)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе Ако школа није у могућности да обезбеди довољан број комплета, предвидети рад у групама тако да највише два ученика раде заједно **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у кабинету за информатику **Препоруке за реализацију наставе**
Обрада цртежа на рачунару	• Упознавање ученика са обрадом цртежа на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• лоцира основне опције програма за обраду цртежа • црта основне графичке објекте • трансформише графичке објекте • користи текст у графичком окружењу • креира једноставне и сложене меније користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира дневне и свечане меније користећи програм за	• Припрема и пројектовање цртежа • Цртање, измена и брисање основних графичких објеката • Трансформација графичких објеката • Манипулација графичким објекатима, глобални преглед цртежа • Текст у графичком окружењу	

		обраду цртежа (кувар, конобар) • креира стандардне и дневне јеловнике користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира карту топлих посластица користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • креира карту хладних посластица користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • креира карту чајева користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • користи опције за штампу • шаље цртеж помоћу електронске поште	• Креирање једноставних и сложених менија помоћу програма за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање дневних и свечаних менија помоћу програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање стандардних и дневних јеловника помоћу програма за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање цртежа распореда столова и крупног инвентара у ресторану (конобар) • Креирање карти хладних и топлих посластица помоћу програма за обраду цртежа (посластичар) • Креирање карти чајева помоћу програм за обраду цртежа (посластичар) • Штампа цртежа и слање помоћу електронске поште	• **Табеларни прорачуни:** Користити неки од софтвера за табеларне прорачуне, на пример *MicrosoftOfficeExcel*. Препоручује се задавање конкретних задатака и редовно праћење индивидуалног напредовања ученика. На почетку обновити формуле и функције (SUM, MAX, MIN и AVERAGE). • **Обрада цртежа на рачунару:** Користити неки од софтвера за обраду цртежа, на пример *CorelDraw*. Препоручује се задавање конкретних задатака и редовно праћење индивидуалног напредовања ученика. • **Обрада видеои аудио записа:** Користити неки од софтвера за обраду видео записа, на пример *WindowsMovieMaker* и *VirtualDub*. Препоручује се задавање конкретних задатака и редовно праћење индивидуалног напредовања ученика. Користити, креирати и обрађивати видео записе који су у вези конкретне струке ученика • **Обрада дигиталне фотографије на рачунару:** Користити неки од софтвера за обраду слика, на пример *AdobePhotoshop*. Користити и креирати слике које су у вези конкретне струке ученика. Повезати ову наставну тему са темом обрада цртежа на рачунару. Ученици могу да креирају рекламни материјал за објекат (хотел, ресторан...) у којем обављају практичну наставу • **Презентације:** Користити неки од софтвера за обраду видео записа, на пример *Microsoft Office PowerPoint*. Користити и креирати презентације које су у вези конкретне струке ученика на пример: Презентације процеса припреме намирница и јела или посластица по фазама **1**. припремање намирница; **2**. припремање јела или посластица; **3**. чување јела или посластице до сервирања и **4**. сервирање јела или посластице. На пример, ученик креира презентацију неких фаза. Потребне
Обрада видеои аудио записа	• Упознавање ученика са обрадом видео и аудио записа на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• обавља пренос видео записа са дигиталног камкордера на рачунар • сними аудио запис • наведе типове формата видео записа на рачунару • наведе типове формата аудио записа на рачунару • лоцира основне опције програма за обраду видео записа • едитује видео секвенце • додаје наслов, прелазе и ефекте	• Употреба дигиталног камкордера и пренос видео записа са дигиталног камкордера на рачунар • формати видео и аудио записа на рачунару • обраду видео записа • Додавање наслова, прелаза и ефеката	
Обрада дигиталне фотографије на рачунару	• Упознавање ученика са обрадом дигиталне фотографије на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• користи основне опције дигиталног фотоапарата • обавља пренос фотографија са дигиталног фотоапарата на рачунар • наведе типове формата записа слика на рачунару • лоцира основне опције програма за обраду слика • скенира користећи програм за обраду слика • користи алате за селекцију делова слике • користи алате за опсецање делова слике • манипулише деловима слике • промени величину слике и подлоге • побољша квалитет контраста и осветљења делова слике • црта основне графичке објекте • користи опције за рад са текстом и опције за филтере • користи опције за рад са слојевима • обавља конверзију боја • одабере одговарајући формат за снимање слике • штампа слику	• Пренос фотографија са дигиталног фотоапарата на рачунар • Програма за обраду слика • селекцију делова слике • Опсецање и манипулација деловима слике • Величину слике и подлоге, квалитет контраста и осветљења делова слике • Основне графички објекти • Рад са текстом, филтери, слојеви • Конверзију боја и формати за снимање слике, штампање слике	
Презентације	• Унапређење знања и вештина ученика у коришћењу програма за креирање презентација • Примена наученог у	• додаје мултимедијалне садржаје у презентацију • примењује ефекте анимације над објектима презентације • примењује ефекте транзиције слајдова • управља начином приказа презентације	• Додавање мултимедијалних садржаја у презентацију (слика, звука, музике, видео записа) • Динамички ефекти прелаза између слајдова (Slide Tranzition)	

	конкретној струци ученика	• креира мултимедијалну презентацију неких фаза процеса рада у конкретној струци ученика • именује формате у којима може бити сачувана презентација	• Ефекти анимације над објектима презентације (Custom Animation) • Контрола тока приказа презентације • Припрема презентације за приказивање (Package for CD…) • Презентација процеса припреме намирница, јела и посластица по • Презентације процеса постављања столова по фазама	мултимедијалне садржаје припремити раније. Презентацију снимити на CD или DVD. • **Интернет презентације :** Користити неки од софтвера за креирање Интернет презентација на пример *MicrosoftOfficeFrontPage*..Користити и креирати Интернет презентације које су у вези конкретне струке ученика.
Интернет презентације	• Унапређење знања и вештина ученика у коришћењу Интернет технологија • Упознавање ученика са програмом за креирање Интернет презентација	• опише врсте Интернет презентација • користи разне изворе и садржаје у креирању Интернет презентација • користи wizard при креирњу Интернет презентација • користи табеле при креирњу Интернет презентација • форматира текст у Интернет презентацији • дода графику у Интернет презентацију • прегледа презентацију у Интернет читачу	• Врсте Интернет презентација, извори и садржаји у креирању • Коришћење wizard-а при креирњу Интернет презентација • Коришћење табеле при креирњу Интернет презентација • Рад са текстом у Интернет презентацији • Унос графичких објеката у у Интернет презентацију	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 34. праћење остварености исхода 35. тестове знања 36. тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Табеларни прорачуни **11 часова** Обрада цртежа на рачунару **12 часова.** Обрада видеои аудио записа **9 часова.** Обрада дигиталне фотографије на рачунару **12 часова.** Презентације**12 часова.** Интернет презентације **8 часова.** Уколико је фонд часова 58, наставник смањује број часова у темама према сопственој процени.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМ

- Математика
- Рачунарство и информатика
- Маркетинг у туризму и угоститељству
- Предузетништво

Назив предмета:	**ПСИХОЛОГИЈА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета	- Стицање основних знања о природи психолошких процеса и особина и њиховом манифестовању у понашању - Разумевање принципа и законитости људског понашања у групи и процесу рада - Сагледавање места, улоге и значаја комуникације и комуникацијских вештина у туризму и угоститељству - Унапређење вештине опхођења с гостом/потрошачем услуга - Упознавање са применом психолошких сазнања у развоју маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Психологија као наука	• Упознавање са предметом психологије и њеном применом у угоститељству и труризму	• објасни предмет изучавања психологије и њену примену у угоститељству/туризму • објасни органске основе психичког живота	• Предмет, значај и области примене психологије у угоститељству и туризму • Органски основи психичког живота	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • **теоријску настава (60 часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** ▪ **Психички процеси и особине и тематска целина личност:** оветемепредстављају селективан узорак из области опште психологије који треба да буде основа за разумевање осталих садржаја из програма који су више оријентисани на примену психолошких сазнања у туризму и угоститељству.У складу са тим наведени исходи траже елементарно знање из ове области али оно треба да буде такво да обезбеди ученицима разумевање психичког живота особе као целине међусобно повезаних процеса и особина ▪ **Међуљудски односи у раду:** за постизање исхода користити симулацију реалних радних ситуација, играње улога у „као да ситуацијама“ и анализу случаја. ▪ **Комуникација:** на примеру симулације радне ситуације
Психички процеси и особине	• Стицање основних знања о природи психичких процеса и особина и разумевање психичког живота особе као целине међусобно повезаних процеса и особина	• опише процес опажања других особа и факторе од којих тај процес зависи • познаје појам пажње и чиниоце од којих она зависи • познаје основе о процесима учења и разликује врсте учења • објасни процес памћења и факторе који доводе до заборављања • познаје основе о појмовима мишљења и интелигенције • познаје основе емоционалног живота човека и опише значај емоција за душевно здравље човека • објасни шта су мотиви и наведе врсте и карактеристике мотива • објасни појам и врсте фрустрација, конфликата и начине реаговања на њих	• Опажање • Пажња и фактори који је изазивају • Учење, врсте учења инструментално, вербално, учење по моделу, стицање моторних вештина • Памћење и заборављање • Мишљење стваралачко, имагинарно, интелигенција • Емоцијепојам и врсте, значај за душевно здравље, стрес • Мотивација /појам и врсте, фрустрације и конфликти, начини реаговања – реалистичко и одбрамбено	
Личност	• Стицање општих знања о психологији личности: структура, динамика и развој личности	• наведе дефиницију појма личности • разликује основне појмове структуре личности и наведе њихове основне карактеристике • препозна тип личности и карактеристике типова личности према Јунгу • наведе факторе који утичу на развој личности • наведе карактеристике зреле личности	• Појам личности (јединство, особеност и доследност) • Структура личности (црте личности, темперамент, карактер, способности, и свест о себи) • Типологија личности: (Јунгова) • Развој личности: фазе и фактори који утичу на развој личности (зрела личност)	
Међуљудски односи на раду	• Упознавање са принципима и законитостима људског понашања у групи и у процесу рада • Развијање свести о личној одговорности за међуљудске односе Усвајање социјалних вештина за конструктивно решавање конфликата	• разликује основне врсте група и њихову структуру • објасни разлику између групе и тима • препозна различите улоге које имају чланови тима • разликује вођство од руковођења • наведе карактеристике сарадње и такмичења • опише различите типове конфликата у групи • објасни на примеру важност позитивне психолошке климе у групи/организацији • увиди сопствено понашање у раду	• Појам, врсте и структура групе/тима (формалне, неформалне, кохезивне, референтне) • Одређивање улога појединаца у тиму (према Р. Белбину, Ле Бон-у итд.) • Типови вођења и руковођења • Сарадња и такмичење • конфликти у групи (појам, врсте и начин решавања) • Међуљудски односи као фактор успеха у раду (организациона култура)	
Комуникација	• Стицање општих знања о комуникацијском процесу и унапређење вештине комуникације са гостом/клијентом	• наведе основне елементе комуникационог процеса • разликује вербалну од невербалне комуникације и њихове карактерисатике • наводе факторе који доводе до неспоразума и уме да објасни начине њиховог негативног деловања по наставак	• Комуникациони процес (пошиљалац – прималац, једносмерана и двосмерна, садржај и форма поруке) • Карактеристике вербалне и невербалне комуникације	

		комуникације • демострира технике успешне комуникације • препозна специфичности комуникације са гостом/ клијентом и уме да примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских конфликата са њима	• Извори неспоразума у комуникацији (значења, нејасне и дупле поруке итд.) • Технике успешне комуникације: активно слушање, јасан говор, итд. • Специфичности комуникације са гостом/клијентом • Најчешћи комуникацијски конфликти са гостом/клијентом и њихово разрешавање	ученици треба да вежбају технике успешне комуникације, правилну употребу невербалне коминикације и конструктивно решавање конфликата ▪ **Психологија опхођења са гостима:** користити вежбе у којима се симулира радна ситуација у којој одређене особине туристичког радника могу бити освешћене. ▪ **Психологија рекламе:** тему повезати са знањима из области опажања, емоција, мотивације и личности. Подстицати рад у малој групи и креативност ученика. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање оствареності исхода вршити кроз: 37. праћење оствареності исхода 38. тестове знања 39. тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Психологија као наука **4 часа** • Психички процеси **10 часова** • Личност **6 часова** • Међуљудски односи на раду **8 часова** • Комуникација **10 часова** • Психологија опхођења са гостима **15 часова** • Психологија рекламе **7 часова**
Психологија опхођења са гостима	• Усвајање знања и развијање вештина значајних за опхођење са гостом/корисником услуга	• објасни и демонстрира особине туристичког радника потребне за успешно обављање посла • објасни и демонстрира последице добре и лоше прве импресије коју туристички радник оставља на госта • објасни и демонстрира општа и специфична правила опхођења са гостима • објасни и демонстрира основне принципе продаје туристичких услуга на примеру • опише и демонстрира на примеру како се ствара поверење код госта / клијента • разликује и објаси мотиве куповине који опредељују госта / корисника услуга • разликује врсте гостију/ корисника услуга с обзиром на својства и особености њиховог понашања	• Особине угоститељског радника (способности, особине личности, знања, вештине, мотивација, интересовања, ставови) из анализе и описа посла и радних задатака • Правила опхођења са гостима: комуникативност, одмереност, асертивност, срдачност, тактичност, љубазност, полетност, стрпљивост • Недискриминативност у раду са гостима/клијентом (у односу на расу, пол, веру, инвалидитет, сексуално опредељење итд.) • Основни принципи продаје туристичких услуга: остваривање повољне атмосфере продаје, уважавање личности госта / клијента • Стварање поверења код госта / клијента • Мотиви за коришћењем услуга • Стварање одлуке о куповини-коришћењу услуга и опажање ризика • Врсте гостију/ корисника услуга: одлучан/ неодлучан, стрпљив/ нестрпљив, осећајан/ разуман, скроман/ разметљив, угодан/ неугодан итд.	
Психологија рекламе	• Развијање свести о неопходности планирања маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству	• познаје врсте промотивних средстава и уме да препозна њихове предности и слабости • зна основне психолошке принципе које треба да задовољи рекламна порука • познаје основне принципе деловања рекламе на циљну групу • уме да осмисли пример рекламе за задату циљну групу корисника	• Предмет, циљеви и улога оглашавања • Деловање рекламе • Психолошки услови оглашавања /рекламне поруке • Утицај ауторитета у куповини / коришћењу услуга • Слика производа / услуге • Реклама «Од уста до уста» • Врсте промотивних средстава, њихове предности и слабости	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Здравствена култура
- Предузетништво
- Услуживање

- Професионална пракса
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање

Назив предмета:	**МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	- Оспособљавање ученика за успешне маркетиншке и продајне технике у области пружања услуга у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у маркетинг у туризму	• Упознавање ученика са појмом и етапама развоја маркетинга у туризму	• наводи дефиницију појма маркетинга; • разликује етапе развоја маркетинга; • познаје маркетинг оријентацију.	• Појам маркетинга; • Развој маркетинга; • Маркетиншка оријентација у сфери услуга.	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (60 часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици / кабинету **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Увод у маркетинг у туризму **8 часова** • Туристичко тржиште и примена маркетинга **20 часова** • Инструменти маркетинг микса **16 часова** • Понашање потрошача у процесу куповине у туризму **10 часа** • Истраживање туристичког тржишта и формирање маркетиншке базе података**6 часа** Уколико је број часова 58, наставник смањује број часова у темама према сопственој процени.
Туристичко тржиште и примена маркетинга	• Упознавање ученика са туристичким тржиштем (понуда и тражња)	• наводи дефиницију туристичког тржишта; • познаје специфичности туристичког тржишта; • наводи дефиницију туристичке понуде и тражње; • познаје карактеристике туристичке понуде и тражње; • на задатом примеру истражује тржиште; • познаје појам „здрава конкуренција“; • на задатом примеру сегментира тржиште.	• Појам и особине туристичког тржишта; • Појам и специфичности туристичке понуде; • Појам и специфичности туристичке тражње; • Стратегија маркетинга у туризму; • Маркетинг методе истраживања тржишта; • Избор тржишта; • Сегментација.	
Инструменти маркетинг микса	• Оспособљавање ученика за примену инструмената маркетинг микса	• наводи дефиницију туристичког производа; • познаје факторе креирања туристичког производа; • разликује фазе животног циклуса производа; • опише квалитетан туристички производ; • опише начин иновирања туристичког производа; • дефинише цену туристичког производа; • познаје факторе креирања цене; • познаје елементе промотивне политике; • разликује канале продаје; • познаје особине и значај добре локације; • Употреби инструменте на примеру путем презентације.	• Појам туристичког производа; • Фактори креирања туристичког производа; • Животни циклус производа; • Квалитет и иновирање туристичког производа; • Микс цене у туризму; • Микс презентације у туризму; • Директни и индиректни начини пласирања туристичког производа; • Инструменти маркетинг микса у сфери услуга - људи, процес и физички доказ; • Појам и значај локације.	
Понашање потрошача у процесу куповине у туризму	• Упознавање ученика са понашањем потрошача у куповини	• дефинише факторе који утичу на понашање људи као потрошача; • објасни основне фазе процеса одлучивања; • анализира основне ризике при куповини услуге.	• Основни фактори друштвеног окружења; • Понашање потрошача.	
Истраживање туристичког тржишта и формирање	• Упознавање ученика са основним техникама	• објасни поступак исраживања тржишта у реалном окружењу; • објасни начине формирања маркетиншке базе података;	• Маркетинг - информациони системи и његови елементи;	

маркетиншке базе података	истраживања тржишта и базом података	• наведе могуће проблеме у формирању базе података.	• Маркетинг истраживања.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- КуварствоОснове туризма и угоститељстваЕкономика и организација туристичких и угоститељских предузећаПредузетништво

Назив предмета:	**ОПШТА ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета:	- Стицање знања о туристичко - географском простору и кретању у њему - Стицање знања о туристичким регијама у свету, њиховој атрактивности и простирању - Упознавање са карактеристикама најпознатијих туристичких вредности појединих туристичких региона - Разумевање међузависности туризма и географске средине

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Простор и туризам	• Стицање знања о предмету,задатку и циљевима туристичке географије и о елементима туристичких кретања	• дефинише туристичко географске појмове • наведе елементе туристичких кретања • разликује међусобну повезаност и условљеност туристичких кретања	• Предмет ,задатаки повезаност туристичке географије са другим наукама • Рекреативни и културни елементи туристичких кретања • Просторни елементи туристичких кретања • Функционални елементи туристичких кретања	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе и учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(60часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Садржаје повезати са садржајима из опште туристичке географије Употреба визуалзције (пројектор), географских карата, итд. По потреби, одржите час у информатичком кабинету да би ученици могли да прикупљају информације на интернету. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања
Туристичке вредности	• Стицање знања о појму, врстама и атрактивностима туристчких вредности	• дефинише туристичке вредности и њихова својства • наведе врсте туристичких вредности • наведе карактеристике природних и антропогених турисричких вредности	• Класификација туристичких вредности (геоморфолошке, хидрографске вредности светског мора, хидрографске вредности копнених вода, климатске туристичке вредности, биогеографске вредности, пејзажне туристичке вредности, манифрстационе, амбијенталне, уметничке и етносоцијалне)	
Саобраћај и туризам	• Усвајање знања о улози собраћаја у туризму и њиховој узајамној повезаности	• наведе врсте собраћаја • познаје предности и недостатке појединих врста саобраћаја • објасни улогу собраћаја у повезивању матичних и туристичких места	• Предности и недостаци појединих врста саобраћаја	
Фактори туристичких кретања	• Анализа утицаја економских и политичких,организацио них и културних фактора на развој туризма	• наведе поделу фактора туристичких кретања • препозна утицај фактора на матична и туристичка места • примени знање о факторима на туристичке дестинације	• Подела фактора (економски, политички, организациони и културни)	
Туристичка кретања и туристички правци	• Стицање знања о облицима, врстама и правцима туристицких кретања	• дефинише туристичко кретање • разликује врсте туристичких кретања • опише поједине облике туристичких кретања • опише правце туристичких кретања	• Подела туристички кретања према врстама саобраћаја • Подела туристичких кретања прма врстама туристичких вредности • Подела туристичких кретања према	

		• познаје најважније правце туристичких кретања	основним потребама туриста • Подела праваца туристичких кретања (интерконтинентални, континентални и регионални)	тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** ▪ Простор и туризам **6 часова** ▪ Туристичке вредности **10 часова** ▪ Саобраћај и туризам **2часа** ▪ Фактори туристичких кретања **5 часова** ▪ Туристичка кретања и туристички правци **6 часова** ▪ Туристички локалитети, места, центри и регије **2 часа** ▪ Туристичке регије Европе **18 часова** ▪ Остале туристичке регије света **9 часова** ▪ Савремени трендови и перспективе развоја туризма **2 часа**
Туристички локалитети, места, центри и регије	• Упознавање ученика са појмовима туристички локалитет, место, центар и регија	• наведе особености туристичког локалитета, места, центра и регије • разликује појмове локалитет, место, центар и регија	• Туристички локалитети, места, центри и регије	
Туристичке регије Европе	• Стицање знања о природним и антропогеним туристичким вредностима Европе	• именује природне туристичке регије Европе и укаже на њихов положај • опише утицај природних и антропогених фактора на положај и атрактивност туристичких регија Европе • користи географску карту као извор сазнања и инфрмација • идентификује разлоге атрактивности туристичких регија Европе • издвоји специфичности туристичких регија Европе • анализира узроке и последице атрактивности и развијености појединих туристичких регија Европе	• Приморске туристичке регије Европе, Медитеран • Планинске туристичке регије Европе, Алпи • Бањске туристичке регије Европе • Језерске туристичке регије Европе • Метрополе Европе • Куриозитетне туристичке вредности Европе (нпр. фјордови, дворци Лоаре, Алтамира , Панчићева оморика, Лурд, Шпанска корида...).	
Остале туристичке регије света	• Стицање знања о природним и антропогеним туристичким вредностима осталих туристичких регија света	• именује остале туристичке регије света и укаже на њихов положај • опише утицај природних и антропогених фактора на положај и атрактивност осталих туристичких регија света • користи географску карту као извор сазнања и инфрмација • идентификује разлоге атрактивности осталих туристичких регија света • издвоји специфичности осталих туристичких. регија света	• Остале приморске туристичке регије света • Остале планинске туристичке регије света • Остале језерске туристичке регије света • Остале светске метрополе	
Савремени трендови и перспективе развоја туризма	• Разумевање међусобног утицаја туризма и географске средине	• објасни утицај туризма на географску средину • наведе примере позитивних и негативних утицаја туризма на географску средину • наведе савремене трендове у туризму	• Савремени трендови у туризму (еко туризам, етно туризам, сајамски туризам, комбиновање различитих облика туризма итд.)	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја - Здравствена култура- Маркетинг у туризму и угоститељству

3.5.5. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ И ВЕРСКА НАСТАВА
НАСТАВНИ РОГРАМ ИДЕНТИЧАН ЈЕ ЗА СВЕ ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК I (седма година учења)**

Годишњи фонд часова:	**30**			
Разред:	**трећи**			
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.			
ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА** **Ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **(80% + 20%)**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА** Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички

		посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Напомена:** **У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се система-тизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање учени-цима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.**	21. Исказивање сумње и несигурности	припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме опис догађаја и осећања • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку			
ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			• учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и преприча садржај краћих усмених и писаних текстова	• Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Социологија са правима грађана
- Одређени садржаји стручних предмета

ИЗАБРАНИ СПОРТ

Годишњи фонд: **32 или 30**

Разред : **други или трећи**

Циљеви предмета:

1. Циљ наставе предмета – изабрани спорт јесте да ученици задовоље своја интересовања и потребе за стицањем знања, способности за бављење спортом као интегралним делом физичке културе и настојање да стечена знања примењују у животу (стварање трајне навике за бављење спортом и учешћем на такмичењима);
2. Стицање теоријских знања у изабраном спорту, пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи, технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања;
3. Социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењу;
4. Откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Предлог спортова који се понуде ученицима као избор: У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: **- атлетика** **гимнастика** **-ритмичка гимнастика** **- рукомет** **кошарка** **одбојка** **мали фудбал** **плес** **1. спортови**	• Упознавање ученика са вредностима спорта • усмерени развој и одржавање моторичких способности ученика; • учење и усавршавање моторичких форми изабраног спорта; • стицање теоријских знања у изабраном спорту; • познавање правила такмичења у изабраном спорту; • формирање навика за бављење изабраним спортом; • социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичења; • откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом. • учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта; • пружање неопходних знања из изабраног	• теоријски објасни вредности физичких активности при учествовању у спортској игри; • прикаже техничке вештине индивидуалне технике; • прикаже , објасни и демонстрира колективну тактику спортске гране са којом се упознао и учио ; • игра уз примену правила игре; • учествује у организацији школских спортских такмичења • примењује правила фер плеја	• Програмски садржаји физичког васпитања-изабраног спорта чини следећа структура: • развијање моторичких споосбности ученика; • спортско-техничко образовање ученика (обучавње и усавршавање технике); • индивидуална и колективна тактика изабраног спорта; • теоријско образовање; • правила изабраног спорта; • организовање унутар одељенских и међуодељенских такмичења. ТЕОРИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ • упознавање ученика вредностима изабраног спорта; • упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта. Минимални образовни захтеви : • Предметни наставници утврђују минималне образовне захтеве, у складу са усвојеним програмом за сваки изабрани спорт. Под тим се подразумева: • савладаност основне технике и њена	Настава физичко васпитање- изабрани спорт је изборни предмет и реализује се у оквиру редовне наставе са једним или два часа недељно који се уносе у распоред часова школе. Часови се уписују према редовном распореду часова у рубрику дневника под називом - изабрани спорт (нпр.атлетика) и посебно се нумеришу; сваки ученик је обавезан да се определи за један спорт које му се понуди почетком школске године, а још боље на крају претходног разреда; школа ученицима треба да понуди такав избор да њиме буду понуђени најмање два инидивидуална и два колективна спорта. Уколико школа има оптималне услове за рад, ученицима се може понудити и више спортова; прихватају се они спортови за које се определило највише ученика у једном одељењу (цело одељење реализује програм изабраног спорта целе школске године). Избор спорта врши се на нивоу одељења; предлог за изабрани спорт даје актив наставника физичког васпитања, у складу са условима рада школе. предлог мора бити реалан; предлажу се спортови за које постоје адекватни услови; ученици једног одељења могу изабрати исти спорт који су упражњавали у предходним разредима или могу изабрати нови спорт који до тада нису упражњавали. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГРАМА Основне карактеристике програму су: изборност; да служе потребама ученика; омогућавање наставницима не само да планирају већ и да програмирају рад у настави у складу са сопственим знањима, искуствима; програм у великој мери омогућава креативност наставника; програм је у функцији целокупне наставе физичког васпитања ученика. Предлог спортова који се понуде ученицима као избор.

	спорта (принципи технике, начин вежбања-тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и њихова примена у пракси; • учење и усавршавање основне тактике изабраног спрта и њена примене у пракси; • обавезна реализација такмичења на одељењском и разредном нивоу; • задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећењем и др; • стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за учешће у изабраном спорту; • подстицање стваралаштва ученика у спорту (у домену технике, тактике и такмичења). • упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са • етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта.		примена; • познавање и примена елементарне тактике; • познавање и примена правила; • ангажованост и учешће ученика на такмичењима у изабраном спортру. ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање	У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: • атлетика; • гимнастика; • ритмичка • гимнастика: • рукомет; • кошарка; • одбојка; • мали фудбал; • плес. Спортови који се налазе у програмима такмичења "Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање Србије": Спортови за које је заинтересована локална средина, односно локална самоурава. Спортови за које постоје одговарајући природни и материјални ресурси: - скијање; - веслање. Спортови са којима су се ученици упознали кроз курсне облике рада. *Дидактичко-методичко упутство за реализацију часова изабране спортске гране (изборног спорта)* часове изабране спортске гране потребно је са методичког становишта у што већој мери прилагодити моделу часа физичког васпитања; у складу са моторичким формама које карактеришу изабрани спорт и које се примењују у основној фази часа, неопходно је бирати вежбања, како за уводно-припремну тако и завршну фазу часа; тежиште рада у свим изабраним спортовима да је на техници и њеној примени у ситуационим условима; код индивидуалних спортова инсистирати на примени кретања у такмичарским условима;Настојати да се трчи или плива што брже, скаче што више или баца што даље, постиже што више кругова итд.; код колективних спортова (спортских игара) форсирати уважбавање технике и тактике највише кроз игру и ситуационе услове приближне условима игре; на сваком часу у одређеним временским интервалима спроводити такмичење између екипа. у раду на овим часовима неопходно је правити тимове-екипе према способностима;. на часовима изабраног спорта обавезно је примењивати диференциране облике рада у складу са знањима и способностима ученика. Овакав приступ је обавезан уважавајући структуру ученика који су се определили за одређени спорт (има оних који су се тим спортом већ бавили или се њиме баве и ученика почетника); садржаје рада на часовима програмирају наставници задужени за реализацију предмета физичко васпитање – изабрани спорт

			лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који	у складу са знањима о спортској грани и сагледавањем способности и знања ученика; програмирани садржаји планирају се као и сви остали часови наставе физичког васпитања; оцењивање ученика је у складу са обимом и квалитетом оног наученог садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније); реализацијом часова физичког васпитања – изабрани спорт пратити и запажати ученике који су посебно талентовани за спорт и упућивати их да се њиме баве и изван школе у клубовима и спортским школама ако то желе или имају интересовања.; током рада са ученицима уочавати оне чије се интересовање за одређени спорт не поклапа са њиховим могућностима и истим на крају школске године саветовати за који спорт да се определе у наредној школској години. II ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА садржаји наставе физичко васпитање - изабрани спорт могу се реализовати у објектима школе, на одговарајућим вежбалиштима - објектима ван школе, под условом да се налазе у близини школе или да је за ученике организован наменски превоз (спортска хала, базен, отворени терени, клизалиште, скијалиште итд.); часови се могу организовати у истој смени у оквиру распореда часова са другим предметима или у супротној смени, ако за тим постоји потреба и адекватни услови. IIIПЛАНИРАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА планирање образовно-васпитнограда спроводе наставници у складу са основним принципима планирања наставе физичког васпитања. Годишњи план рада је обавезни облик насатвог планирања из кога проистичу месечни и недељни планови рада; сходно уобичајеној пракси, наставници обавезно израђују и припрему за појединачан час. Припрема за час базира се на прихваћеној четвороделној структури часа примереног потребама наставе физичког васпитања. IVПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ *Праћење и вредновање постигнућа ученика* праћењенапреткаученикаобављасесукцесивно токомцеле школскегодине, а наосновујединственеметодологијекојапредвиђаследећетематскецелине. У осмом разредуоцењивањесевршибројчано, наосновуостваривањаоперативнихзадатакаиминималнихобразовнихзахтева: стање моторичких способности; усвојене здравствено-хигијенске навике; достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индувидуалним могућностима;

			се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	однос према раду. 1. Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности – координација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. 2. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а, такође, и на основу усвојености и примене знања из области здравља. 3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. 4. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса,врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савремених дидактичко методичких знања. Педагошка документација и дидактички материјал Обавезна педагошка документација је: *Дневник рада*,структуктура и садржај утврђује се на републичком нивоу и одобрава га министар, а наставнику се оставља могућност да га допуни оним материјалом за које има још потребе. *Плановирада*:годишњи, по разредима и циклусима, план стручног актива, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације. *Писане припеме* наставник сачињава за поједине наставне временску артикулацију остваривања наставне теме (укупан и редни број часова, време реализације), конзистентну дидактичку структуру часова (облике рада, методичке поступке обучавања и увежбавања).*Радни картон*: има сваки ученик са програмом садржаја који се вежба, а који сачињава учитељ или предметни наставник и који је рилагођен конкретним условима рада.*Формулари за обраду података за*: стање физичких способности, реализацију програмских садржаја у часовној и ванчасовној организацији рада. *Очигледна средства*: цртежи, контурограми, видео-траке аранжиране, таблице оријентационих вредности моторичких способности, разноврсна обележавања радних места и други писани материјали који упућују ученике на лакше разумевање и остваривање радних циљева и задатака.

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова:	**30**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	16. Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 17. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 18. Развијање индивидуалног и националног идентитета; 19. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 20. Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 21. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 22. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Село и град некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. • Разумевање односа села и града у прошлости и садашњости. • Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	• уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; • изведе закључак о значају настанка градова; • лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековне и модерне градове у свету, Европи и Србији; • опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (на примеру Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга…); • опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); • опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; • уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село–град; • уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; • уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	• Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). • Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). • Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака –обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). • Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора). • Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе:</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **<u>Место реализације наставе:</u>** • Теоријска настава реализујесе у учионици или одговарајућем кабинету. **<u>Оцењивање:</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама:</u>** • Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђенихнаставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета,

Култураодевања и исхране некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. • Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. • Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; • идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	• Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). • Одевање код Срба кроз историју(материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори у облачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). • Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране”).	**Препоруке за реализацију наставе:** • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација,
Војска, оружје и рат некад и сад	• Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. • Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. • Развијање критичког става према рату.	• уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; • разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; • уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; • уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; • разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); • аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	• Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појававатреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). • Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	**Препоруке за реализацију наставе:** • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак),

Новац и банке кроз историју	• Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. • Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. • Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	• уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; • изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; • уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; • примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	• Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). • Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). • Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења" новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). • Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	**Препоруке за реализацију наставе:** • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика,
Верски живот и обичаји кроз историју	• Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. • Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. • Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. • Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; • идентификуке сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; • уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; • разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; • препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.	• Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). • Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). • Религије Далеког истока. • Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). • Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	**Препоруке за реализацију наставе:** • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, • одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, • током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашавасхватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости,

Образовање и васпитање кроз историју	• Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. • Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. • Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; • опише развој система образовања и васпитања кроз историју; • опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; • упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; • изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; • препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	• Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). • Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). • Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). • Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, • овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, • наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...),
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	• Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. • Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	• опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; • изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; • разуме последице развоја модерних комуникација; • изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; • користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; • уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	• Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација,гостионице и хотели, бање).	**<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, • у припреми и реализацији часова наставницимаможе користити следећа литература: Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008. Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату*, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007. Д. Бандић, *Народна религија Срба у 100 појмова*,Београд 2004.

Друштвени и породични живот кроз историју	• Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. • Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	• идентификујеосновна обележја друштвеног живота од антике до данас; • идентификујеосновна обележја породичног живота од антике до данас; • наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; • наведеосновна обележја породичног живота код Срба кроз историју; • упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; • уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; • истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	• Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). • Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања,радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). • Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). • Породични односи код Срба кроз историју(положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	**Препоруке за реализацију наставе:** В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007. М. Благојевић, *Србија у доба Немањића*, Београд 1989. С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до крајаXV века*), Београд 2005. Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001. П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005. Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008. К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006. С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997.
Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	• Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју. • Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. • Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. • Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	• уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; • опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; • разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	• Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа,начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). • Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи;прва филмска пројекција,филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). • Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење • телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	**Препоруке за реализацију наставе:** Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004. *Историја приватног живота*,I-V,приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд 2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007. М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914.

Брига о телу и здрављу кроз историју	• Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. • Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. • Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	• уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; • уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; • наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; • разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; • разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	• Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). • Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	**Препоруке за реализацију наставе:** Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006.
Грбови и заставе некад и сад	• Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају у историји. • Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	• уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; • уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; • изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; • наведе најчешће хералдичке симболе; • опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	• Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). • Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	**Препоруке за реализацију наставе:** *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији*I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003.
Спорт некад и сад	• Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. • Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	• уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; • разуме улогу и значај спорта у људском друштву; • именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; • наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; • опише развој спортског живота код Срба.	• Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). • Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	**Препоруке за реализацију наставе:** Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004.Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном замку*,Београд 2005. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном селу*,Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Ликовна култура
- Музичка култура

Назив предмета:	**ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета:	1. Развијање стваралачког мишљења, визуелног опажања, критичког мишљења, индивидуалности и самопоуздања у самосталном ликовном изражавању, радозналости и маштовитости; 2. Оспособљавање за изражавање идеја, ставова, порука и емоција традиционалним и савременим визуелним медијима; 3. Подстицање успешне вербалне комуникације, тимски рад, самостално проналажење и систематизовање информација из различитих извора, креативне активности у слободновреме, као и развијање способности за самопроцену и презентацију свог рада; 4. Развијање одговорности према очувању здравља и животне средине; 5. Упознавање са значајем и улогом уметности у друштву, свакодневном животу и раду; 6. Формирање позитивног става према очувању културног идентитета, националне и светске културне баштине; 7. Формирање навике праћења културно-уметничких садржаја путем штампе и електронских медија и посећивања музеја, галерија, библиотека,концерата, биоскопа, позоришта и других институција културе; 8. Оспособљавање за примену стечених знања и умења у свакодневном животу и раду.
Планирање и организација наставе	1. Приликом израде годишњег плана, од 15 понуђених тема треба одабрати најмање 4. Минимално време за реализацију једне теме је пет часова. Наставник формира програм бирајући теме према: • циљевима предмета; • расположивом фонду часова; • години учења; • специфичностима профила; • могућностима школе; • специфичностима локалне заједнице; • предзнањима и сазнајним могућностима ученика. 2. Теоријски садржаји и практични ликовни рад су интегрисани. 3. Теме треба обрадити комбиновањем савремених наставних метода, уз разноврсне визуелне примере. 4. Посебни садржаји су препоручени садржаји намењени појединим профилима и/или заинтересованим ученицима. Препоручени садржаји су садржаји који нису кључни за достизање исхода и могу да се обраде информативно: један редовни час, кроз домаћи задатак, тематску наставу или индивидуалне, одељенске и школске пројекте. 5. У зависности од теме, пожељно је припремати наставу у сарадњи са наставницима општеобразовних, стручних и изборних предмета, педагогом, локалним уметницима и стручњацима и/или институцијама културе. 6. Користити стручну литературу и интернет у припремању наставе. Ради лакшег прикупљања наставног материјала, програм садржи препоручене адресе или линкове на интернет-странице. Међутим, треба имати у виду да се ове адресе често мењају и да је наставник упућен на континуирано ажурирање наставног материјала. 7.У зависности од теме, настава се реализује у кабинету за ликовну културу (атељеу), кабинету за информатику, радионици, простору школе, библиотеци, музеју, галерији, атељеу уметника, локалном окружењу...

		8. Како се не би прекинула мотивација и континуитет у раду, допустити ученицима да заврше радове код куће. 9. Подстицати ученике да одступају одрутинских поступака и стереотипије, а елементе искуства реструктурирју и стављају у нове односе, испробавају различита оригинална решења у самосталном ликовном изражавању и процењују свој рад и радове других. 10. Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • активност на часу. 11.Пожељно је на крају полугодишта и/или године организовати изложбу у локалној заједници и позвати родитеље на отварање. 12. Препоручује се наставницима вођење електронског портфолија који садржи: основне податке о наставнику, опис успешно реализоване теме, препоручено време за реализацију, коришћене материјале и технике, примере радова ученика, евентуално наставни материјал (визуелне примере) и препоручену литературу или адресе интернет-страница. Електронски портфолио треба да буде доступан на сајту или профилу школе. Циљ објављивања портфолија је промоција рада наставника и размена наставних материјала, идеја и линкова.		
ТЕМЕ	***ЦИЉЕВИ:***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА:**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Дигитална фотографија	• Оспособљавање за примену дигиталне фотографије у настави, свакодневном животу и раду;	• фотографише целину и детаљ под различитим условима осветљења; • учита дигиталну фотографију на рачунар; • обради фотографију у одабраном рачунарском програму;	• Примена дигиталне фотографије у настави, свакодневном животу и будућој професији, дигитална фотографија као савремени уметнички медиј; • Принципи компоновања у фотографији, кадрирање, осветљење; • Етичке норме у избору мотива, обради фотографије и објављивању фотографија; • Фотографисање дигиталним фотоапаратом или мобилним телефоном: екстеријер, ентеријер, детаљ, мртва природа, аутопортрет; • Пренос фотографије на рачунар, обрада фотографије основним алаткама: опсецање, подешавање светлине, контраста и боје; • Сортирање,обележавање и чување фотографија на рачунару; • Могуће преобликовање неуспелих фотографија у апстрактне слике, позадине, колаже; • Самопроцена радова. <u>Посебни садржаји:</u> • Цртање светлом; • Израда електронског портфолија; • Рекламна фотографија; • Модна фотографија.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет; • простор школе. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • остварити сарадњу са наставником информатике и размену информација и искустава између ученика и ученика и наставника; • према условима осветљења и временским приликама –један час реализовати у школском дворишту или у природи; • изабрати рачунарски програм за обраду фотографија према могућностима школе и предзнањима ученика; • објаснити ученицима како да фотографишу ликовне радове; • напреднијим ученицима допустити експериментисање сложенијим алаткама у програму по избору; • упутити заинтересоване ученике на литературу и бесплатне фото-едиторе на интернету; • мотивисати ученике да учествују у уређењу школског часописа или сајта/профила школе. **<u>Интернет:</u>** www.photoarts.com www.atget www.photography-now.net www.photographysites.com www.pixiport.com www.usefilm.com www.graphicssoft.about.com http://www.photographymad.com/blog/post/10-top-photography-composition-rules http://graphicssoft.about.com/od/pixelbasedwin/tp/freephotoedw.htm http://www.shapecollage.com/ http://download.cnet.com/ http://AndreaPlanet.com/

Примитивна племенска уметност	• Стицање знања о појави, значају и функцији уметности у праисторији; • Развијање интересовања за племенску уметност и традицију различитих народа; • Формирање позитивног става према очувању културног идентитета;	• наведе улогу примитивне племенске уметности у праисторијско и савремено доба; • одабере медиј, мотив и материјал за рад и образложи избор; • уради ликовни рад са одликама примитивне племенске уметности;	• Примитивна племенска уметност од праисторије до савременог доба; • Услови за настанак уметности, функције уметности у праисторијско доба, материјали; • Разлози за дуготрајни опстанак примитивне племенске уметности, популарност савремене племенске уметности, последице комерцијализације; • Уметност афричких племена, инуитска уметност, уметност индијанских племена, аборицанска, полинезијска... плес, музика, одећа, украшавање, орнаментика, занати; • Примитивна уметност као инспирација савременим уметницима; • Израда цртежа, слика, скулптура, употребних и украсних предмета, тотема, маски, скица за шминку, одећу, накит, фризуре. <u>Посебни садржаји:</u> • Креирање звука облицима из природе, уобличавање композиције на рачунару, учитавање звука у презентацију; • Ритуални плес: обједињавање слике, музике и плеса; • Терапија путем уметности: уметнички занати; • Истраживање: народна уметност Србије; • **Израда сувенира;** • Презентација: поређење култура (шминке, ношње, фризура, обуће, керамике, веза...).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • направити визуелни преглед праисторијске уметности свих континената, укључујући и налазе на тлу Србије, **као увод у тему;** • упоредити примере праисторијске уметности са савременом племенском уметношћу; • мотивисати ученике да самостално уоче специфичности примитивне племенске уметности различитих култура и народа; • у складу са могућностима, приказати презентацију, документарни филм или промотивни спот; пустити карактеристичну музику; остварити сарадњу са музејима; • упутити ученике на стваралачко изражавање природним материјалима: угљен, креда, дрво, лишће, шљунак, слама, плодови, кожа, камен, глина, канап, влакна, органске боје; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање или објавити презентацију радова на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** <u>http://www.google.rs/images</u> <u>http://www.bradshawfoundation.com/</u> <u>http://www.nativevillage.org/</u> <u>http://www.indianetzone.com/</u> <u>http://www.aboriginalartonline.com/culture/symbols.php</u> <u>http://www.inuit.com/</u> <u>http://www.wamena-gallery.com/en/tribal-art/oceania/primitive-magic-stone-malekula~60~671.html</u> <u>http://www.visual-arts-cork.com/ancient-art/tribal-art.htm</u> <u>http://www.tribal-explorer.com/bygeo_2.html</u> <u>http://www.archaeology.org/</u> *www.youtube.com: Janet and Kathy throat singing between classes, Aboriginal Didgeridoo part1, Masai tribe dance, Naga tribal chant and dance, Zulu-premarital dance…*

Цивилизације прошлости	• Упознавање са значајним споменицима културе; • Формирање позитивног става према очувању културног наслеђа;	• објасни значај очувања споменика културе; • уради ликовни рад са карактеристикама одабране цивилизације; • дискутује о различитим решењима задатка;	• Цивилизација – појам; • Општи приказ: географски положај, градови, трајање и разлог нестанка, веровања, положај владара, улога уметника и уметности; • Оријентациони избор споменика прошлости: Персеполис, Тутанкамонова гробница, Mohenjo-daro, Sanchi (Индија), Qin династија – ратници од теракоте, MachuPicchu, Mesa Verde, ChichenItza,Tikal, ElTajin, толтечки ратниciу Тули, Angkor, Петра, Нара; • Уметничка идеја у прошлим цивилизацијама, утицај веровања и друштвене организације на уметност; • Израда цртежа и скица за палате, храмове, стубове, орнаменте, споменике, рељефе, фасаде, фонтане, престоле, намештај, употребне и ритуалне предмете, дворске одежде, владарске симболе, вајање владарског портрета. <u>Посебни садржаји:</u> • Осмишљавање туристичке туре, израда рекламне презентације или брошуре; • Заштићена светска културна баштина.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • приказати цивилизације на временској ленти или их означити на карти света; • **тему обрадити методом аналогије; посветити више пажње културама (цивилизацијама) које су ученицима непознате;** • нагласити значај споменика прошлих цивилизација као наслеђа свих народа; • мотивисати ученике да самостално уоче сличности и разлике у уметности различитих цивилизација; • приликом постављања задатка, наставник је у улози наручиоца уметничког рада, а ученик у улози уметника; • поставити више задатака различитог степена сложености и омогућити ученицима да самостално одаберу задатак; • упутити ученике на доступне изворе информација; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање или објавити презентацију радова на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** http://www.google.rs/images www.youtube.com/ http://www.ancientcivilizations.co.uk/home_set.html http://www.mayalords.org/ http://whc.unesco.org/en/list/668 http://www.latinamericanstudies.org/olmecs.htm http://www.dinosoria.com/archeologie.htm

Ктитори, мецене и колекционари	• Сагледавање вредности и значаја уметничких дела из угла инвеститора; • Формирање навике праћења културно--уметничких манифестација;	• објасни улогу и значај ктитора, мецена и колекционара у историји уметности; • формира електронску или штампану збирку уметничких дела; • образложи избор уметничких дела;	• Појмови: ктитор, мецена, колекционар; • Велики инвеститори у уметност кроз историју: црква, владари, племство, буржоазија, држава, приватни фондови...улога и значај; • Инвестирање у различите облике уметности кроз историју: сакрални објекти, палате, споменици, ликовна уметност, позориште, балет, музика, мода, филм...музејске колекције, приватне збирке, мотиви за улагање у уметност; • Приказ десет значајних уметничких дела по избору наставника, уз образложење избора; • Одељенски обилазак електронских: музеја, галерија, културно-историјских споменика, фестивала; • Улога колекционара или инвеститора: прикупљање и формирање електронске или штампане збирке уметничких дела по избору ученика. <u>Посебни садржаји:</u> • Истраживање: значајне културно--уметничке манифестације у Србији; • Истраживање: институције културе у Србији; • Терапија путем уметности: укључивање старије популације у уметничке активности.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • извући занимљивости из литературе и са интернета о дворским уметницима, градњи споменика, изради наруџбина; • објаснити ученицима разлику између уметничких дела и кича; • приликом поделе улога, поставити ученицима смернице, нпр. утврђену суму новца, институцију за коју се набавља уметничко дело, врсту уметности у коју се улаже; • у складу са могућностима, формирати индивидуалне или заједничку електронску, штампану или фото-збирку уметничких дела; • избећи негативне коментаре, мотивисати ученике да образложе свој избор; • у складу са могућностима, један час реализовати у музеју или галерији; • мотивисати ученике на континуирано ажурирање збирке; • мотивисати ученике на посећивање институција културе и културно-уметничких манифестација у локалном окружењу. **<u>Интернет:</u>** http://www.woopidoo.com/profession/art-collectors/index.htm http://www.famousartistsgallery.com/ http://www.museumstuff.com/ http://mason.gmu.edu/~montecin/museum.htm http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en http://www.theatrehistory.com/ http://www.artabus.com/ http://www.filmsite.org/directors.html http://www.famouspeople.co.uk/dancers/ http://www.greatbuildings.com/ http://www.notablebiographies.com http://www.wga.hu/

Уметност рециклирања	• Оспособљавање за креативно преобликовање материјала за рециклажу;	• објасни значај рециклирања; • наведе улогу уметности у очувању животне средине; • уради ликовни рад одматеријала за рециклажу; • образложи избор мотива и материјала;	• Уклањање отпада у великим градовима, време распадања појединих материјала, значај рециклирања, улога и значај уметности у очувању животне средине и смањењу сиромаштва; • Израда скица; • Преобликовање предмета и материјала за рециклажу: израда таписерије од пластичних трака, израда асамблажа, скулптура и инсталација, израда накита, торби, шешира, кутија за оловке и накит, посуда, лустера, стоних лампи, мозаика; • Оријентациони избор уметника: DanielClemmett, NickGentry, RobertBradford, JamesCorbett, SubodhGupta, EmmaWhiteside, MicheldeBroin, HongKyoung, AuroraRobson, LucyNorman, NekChand… <u>Посебни садржаји:</u> • Израда колекције одећа од материјала за рециклажу; • Грађење зидова, пултова, клупа, ограда и мањих објеката од пластичних флаша, конзерви, стиропора, гума, затварача; • Терапија путем уметности: материјали за рециклажу који су погодни за рад са децом и старијим особама; • Креирање звука предметима за рециклажу; • Видео-рад: акција чишћења околине.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • успоставити повезаност са сличним садржајима(обликовање и преобликовање)из основне школе; • према потреби поделити ученике у парове или мање тимове; • избећи шаблонске радове, нпр. људске фигуре и роботе направљене од пластичних флаша; • упутити ученике у процес израде, али инсистирати на иновативним решењима у оквиру процеса; • уколико ученици раде на једном или два сложенија рада већег формата, помоћи у техничкој реализацији (нпр. спајање делова у целину, поставка и сл.); • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и објавити радове на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** http://webecoist.com/ http://www.arteco.com/ http://www.bags2riches.co.uk/ http://www.robbierowlands.com.au/artworks.php http://www.johndahlsen.com/ http://www.toontoonz.com/canart/canartmain.html http://www.bonniemeltzer.com/MixedMedia.html http://www.heart2art2heart.com/pages/theforevertron.html http://www.aluminouspublishing.com/phpBB/ http://www.arthunt.co.uk/index.htm http://www.recycle2art.com/ http://freshome.com/2010/07/17/original-wall-clocks-made-from-vinyl-records/ http://www.ghostforest.org/ http://quazen.com/arts/architecture/seven-strange-houses-made-of-recycled-materials/ http://inhabitat.com/low-income-housing-made-of-recycled-materials/ http://www.greenhomebuilding.com/recyclematerials.htm http://sciencehax.com/2010/01/beautiful-home-built-from-recycled-materials/ http://www.expeditio.org/ http://www.scivee.tv/node/6935http://www.achildgrows.com/2008/02/28/cool-recycled-bags-by-a-womens-co-op/

Уметност и наука	• Формирање целовите слике о повезаности уметности, науке и различитих делатности;	• наведе примере повезаности уметности и науке, наставних предмета и различитих делатности;	• Повезаност науке и уметности; • Математика у уметности: симетрија, перспектива, модуларност, златни пресек, орнаментика, теселација, оригами; • Географија у уметности: пејзажи; апстрактне слике инспирисане сателитским снимцима и географским картама; • Биологија у уметности: уметност под микроскопом, илустрације, анатомски цртежи; • Хемија у уметности: производња пигмената и материјала, фотографије; • Физика у уметности: оптика, акустика, фотографије; • Историја и уметност: историјски догађаји у уметничким делима, уметничка дела као историјски извори; • Разговор о повезаности уметности и других наставних предмета и делатности; • Израда цртежа, скулптура, слика, графика, постера, инсталација, фотографија, видео-радова, орнамената, оригамија, колажа... наука, наставни предмет, област, лекција, дефиниција, формула, појам као инспирација. <u>Посебни садржаји:</u> • Терапија путем уметности: лечење бојом, звуком и покретом; • Тематски дан.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • разговарати о уметничкој вредности научнихилустрација; • приказати Леонардове, Рембрантове и Дирерове скице и цртеже; **задати ученицима пројектне задатке, према интересовањима;** • избећи наглашавање ликовног рада као илустрације наставнихсадржаја, инсистирати на оригиналном ликовном приказу; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у просторушколе и заједнички одабрати радове за објављивање насајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** www.mi.sanu.ac.rs/~jablans/s-d3.htm http://www.litandart.com/2008/01/30/the-art-science-phenomenon/ www.origamitessellations.com http://cedison.wordpress.com/category/origami-tessellation/ www.artofgeography.com www.brainpicking.org http://www.scienceart.nl/ http://www.scienceart.co.uk/ https://bioart.med.harvard.edu/ http://www.worldsciencefestival.com/BioArt http://atunu.blogspot.com/2006/11/who-says-engineering-and-art-cant.html http://www.arttherapy.org/ http://www.cap.ca/aop/art.html http://www.fieldsproject.com/ http://artofchemistry.com/index.html http://www.shands.org/aim/ http://cade.writtle.ac.uk/AgricultureArt.asp http://www.geologyinart.com/geoart_webzine.html http://www.pbs.org/seeinginthedark/resources-links/astronomy-and-the-arts.html http://artandtech.osu.edu/

Уметност XXI века	• Упознавање са утицајем технологије на уметност XXI века; • Стваралачко изражавање савременим медијима;	• објасни утицај технологије на уметност XXI века; • наведе пример утицаја технологије на уметност XXI века; • изрази идеје, емоције, поруке и ставове савременим медијима;	• Традиционални и савремени медији у XXI веку; • Одговарајући примери уметничких медија, праваца и техника: 3Д анимација, сликање песком, динамичко сликарство, дигитална уметност, ласерска уметност, генетичка уметност, нано уметност, интерактивна уметност, виртуелна уметност, акционо сликање на сцени, визуелни ефекти за филм; • Прибор: glowgraffiti спреј, LED светлосни канапи, интерактивне табле, I/O четка, Филипсов прибор за дигитално сликање светлом; • Cyberfest (Киберфест, Русија), STRP фестивал; VIDFEST (Ванкувер); • Цртање, сликање, графика и вајање у рачунарском програму; видео-записи, одељенски спотови, монтажа и анимација у рачунарском програму; колективно акционо сликање на сцени; обједињавање ликовне уметности, филма, музике и плеса; израда светлосне скулптуре, слике или инсталације; израда звучне скулптуре, кинетичке скулптуре... <u>Посебни садржаји:</u> • Специјални (механички)ефекти у позоришту и визуелни ефекти за филм; • Звучни ефекти; • Електронска музика; • Терапија путем уметности: материјали и технике; • Експериментална архитектура, паметне зграде; • Црно позориште; плес сенки; • Ликовно обликовање веб странице.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • остварити сарадњу са наставником информатике и/или наставницима стручних предмета; • приказати ученицима разноврсне примере; • по завршетку теме заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** www.cyland.ru https://bioart.med.harvard.edu/ http://sandfantasy.com/ http://www.flixxy.com/ukraine-talent-sand-animation.htm http://www.sanbase.com/ http://www.davemc.net/GenArt/ http://www.gamasutra.com http://www.virtualart.at/ http://www.abstractdigitalartgallery.com http://www.neme.org/main/524/collecting-new-media-art http://www.dpandi.com/jd/index.html http://creativefan.com/30-incredible-matte-paintings-from-famous- films/ http://www.e-onsoftware.com/products/solutions/?page=matte http://www.zoicstudios.com http://www.alchemists.com http://www.holographicart.co.uk http://www.laserartfest.ca/ http://www.mat.ucsb.edu/ http://www.animatronics.org/ http://www.techblog.com youtube: Blacklight Nu2ART performance; Paint dance; Mo(ve)ment: live painting and dance; Synchronized Elements; light painting; ArtCreatedFromShadows, Philips-digital-light-painting-kit, I/O brush...

Амбијент и простор	• Оспособљавање за естетско преобликовање елемената ентеријера и обликовање простора;	• опише утицај амбијента на расположење, понашање и радни учинак; • преобликује елементе ентеријера; • уреди део школског простора;	• Утицај амбијента на расположење, понашање и радни учинак; • Одговарајући примери дизајна школског простора, инсталација у ентеријеру и преобликовања елемената ентеријера; • Израда скица; • Преобликовање елемената ентеријера: осликавање и преобликовање похабаних столица, клупа, столова, ормана, зидова, прозорских оквира, стаклених површина, стубова; лепљење и уметање различитих материјала; израда витража, лустера, лампи, асамблажа, мозаика; • Обликовање простора у делу учионице или простору школе. <u>Посебни садржаји:</u> • Терапија путем уметности: психологија боје; • Биодекорација стубова и зидова или зелених површина; • Дизајн светла, обликовање простора светлом; • Декорација зидова: рад са шаблонима и пројектором, називи боја, механичко мешање боја, нијансе, психологија боје; • Ленд арт; • Амбијентална музика.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет; • школски простор. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • ученике мотивисати визуелним примерима; • према потреби поделити ученике у парове или мање тимове; • у раду користити еколошке боје и лакове; • обликовање простора може бити заједнички рад на нивоу одељења, разреда или школе; • подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; • по завршетку теме објавити радове свих ученика на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** http://www.arteco.com/ http://www.skifurniture.com http://www.bikefurniture.com/ http://freshome.com/ http://www.instructables.com/id/DIY-Vinyl-Wall-Art/ http://comeuptomyroom.com/ http://www.apartmentherapy.com/ http://www.alldriftwoodfurniture.com/driftwood_tables.html http://www.fauxfinish.com/FauxFinish/faux-appetite-design.htm http://bhousedesain.com/ http://azmyarch.com/ http://www.google.rs/images http://home.rebstech.com/cool-wall-painting/ http://inter1or.com/decoration/tag/office-chairs/ http://homes-designing.com/decorate/decoration/old-furniture-new-life/ http://www.nobleparkps.vic.edu.au/art_show_2008.htm http://www.salvationsct.com/furniture.htm http://www.stylehive.com/tag/rustic_furniture http://www.flickr.com/photos/29371360@N00/272362405/ http://www.dezignwithaz.com/ http://www.bhajanhunjan.com/wp/?page_id=798 http://www.conceptualgardens.co.uk/

Стрип	• Формирање целовите слике о стрипу као савременом уметничком медију;	• препозна уметнички цртеж у стрипу; • опише традиционални поступак цртања стрипа; • нацрта ликовно-графички рад;	• Појмови: стрип, манга, чиби, графички роман; • Развојни пут стрипа, различите функције стрипа кроз историју; • Школе стрипа: америчка и јапанска, француско-белгијска, енглеска, италијанска – карактеристике, типични представници, међусобни утицаји, популарност школа и аутора код нас и у свету; • Фестивали стрипа, музеји, друштва; • Утицај стрипа на уметничке правце, културу и друштво; • Оријентациони избор аутора: RodolpheTopffer, WaltDisney, OsamuTezuka, RichardOutcault, SteveDitko, AlanMoore, FrankMiller, Moebius, MasashiKishimoto, KojiMorimoto, HiromuArakawa, MatsuriHino, TakeshiObata, Марко Стојановић, Бане Керац, Влада Весовић, Саша Ракезић, Алекса Гајић, Зоран Јањетов; • Традиционални прибор и поступак израде; рачунарски програми и графичке табле; • Израда табле стрипа, стрип јунака, корица за графички роман, израда одељенског фанзина; илустрација одломака приче, песме, филма... традиционалним или савременим техникама. <u>Посебни садржаји:</u> • Анимирани филм; • Израда сценарија за стрип, графички роман, рачунарску игрицу или анимирани филм; • Студија фигуре у покрету; • Колекција одеће, обуће или накита инспирисана стрипом; • Музика у анимираном филму.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • направити поређење између америчког, европског и јапанског стрипа; • указати ученицима на могуће смерове цртања и читања стрипа; • разговарати о утицају јапанског стрипа на савремени европски стрип и анимирани филм; • објаснити ученицима разлику између карикатуре и уметничког стрипа; више пажње посветити графичком роману као књижевно-графичкој форми; • на репрезентативним примерима указати ученицима на ликовни рукопис, композицију, покрет, скраћење, сенку; • упутити ученике како да увежбавањем постигну препознатљив стил и са једноставним, непрофесионалним цртежом; • по могућности организовати гостовање професионалних цртача стрипа како би ученици стекли целокупну слику о теми; • упутити заинтересоване ученике на електронске уџбенике, школе стрипа и рачунарске програме; • тема може да се реализује као одељенски рад – израдом табле стрипа на хамеру, уцртавањем или лепљењем појединачних цртежа; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** http://en.wikipedia.org/wiki/European_comics http://www.seecult.org/ http://www.comicartdepot.com/ http://www.linesandcolors.com/ http://www.filetransit.com/screenshot.php?id=79391 http://ideja.forum-express.net/t2093-manga http://www.dereksantos.com/comicpage/

Знаменити српски уметници	• Упознавање са знаменитим српским уметницима и разумевање значаја њихових дела;	• наведе неколико знаменитих српских уметника; • објасни значај одабраног уметника; • уради оригиналан визуелни приказ живота и/или дела одабраног уметника;	• Знаменити српски уметници, избор наставника; • Израда оригиналног, нетрадиционалног ликовног приказа живота и/или дела српског уметника по избору ученика: презентација, графичка прича, колаж, инсталација; комбинација текста, илустрација и фотографија; видео-рад, анимација; • Разговор о значају, животу и делу одабраних уметника. Посебни садржаји: • Израда монографије одабраног уметника, одељенски рад; • Терапија путем уметности: организовање гостовања професионалних уметника у болницама и домовима за старе; организовање ликовне радионице.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** • одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** • направити сажет приказ живота и дела одабраних уметника; • поредити сензибилитет одабраних уметника; • упутити ученике на доступне изворе информација; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе.
Трагом наслеђа	• Оспособљавање ученика за израду промотивног рада;	• прикупља информације из различитих извора; • дискутује о знаменитостима краја; • уради промотивни ликовни рад;	• Значај квалитетне промоције у будућој професији; • Истраживање културних, историјских и природних знаменитости краја: обилазак околине, обилазак локалних галерија и музеја; истраживање стручне литературе, интернета, архиве, новинских чланака; разговори са одговарајућим профилом стручњака, наставницима, родитељима, фамилијом; интервјуи, анкете; проучавање и прављење фото и писане документације; • Оријентациони избор тема у оквиру пројекта: природне одлике, историја, културно-историјски споменици, манифестације, спорт, уметност, туризам, делатности, стари занати, обичаји и веровања, знаменити људи, одевање кроз историју, архитектура, кулинарство, музика; • Дизајн промотивног материјала; • Израда промотивног спота, презентације, брошуре, плаката, илустрованих прича, разгледница, паноа за промовисање културно- -историјских и природних знаменитости краја. Посебни садржаји: • Промоција професије; • Промоција школе; • Промоција одељења; • Терапија путем уметности: поставка изложбе, организовање промоције радова путем интернета и штампе; • Маркетинг и брендови.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** • одговарајући кабинет; • библиотека; • локална заједница. **Препоруке за реализацију наставе:** • тему обрадити као одељенски пројекат; • мотивисати ученике атрактивним визуелним примерима; • омогућити ученицима неспутано изношење предлога ликовних решења; • по завршетку теме објавити рад на сајту/профилу школе.

Необична уметност	• Подстицање иновативности у ликовном изражавању ;	• предложи нетрадиционални материјал за рад; • уради ликовни рад од нетрадиционалног материјала; • образложи избор материјала и мотива;	• Визуелни приказ: необичне идеје, уметничка дела на неуобичајеној подлози или од неуобичајених материјала; • Оријентациони избор уметника: JulianBeever, GuidoDaniele, Jim Denevan, RichardLong, Daniel Baumann, OlafurElasson, MichaeldeBroin, AgataOlek, HangNga, MathierCollos, RebeccaMurtaugh, Jonathan Borofsky, LiviodeMarchi, ChakaiaBooker, ChoiJungHyun, MargaretBenyon, Jennifer Maestre, NathanSawaya, Baptiste Debombourg, Toge-NYC, Ran Hwang, DonLucho, Scott Gundersen, SydneyCash, Scott Hove, Evan Blackwell, Jean-Luc Cornec, Jason Hackenwerth, Jason de Caires Taylor, Shinichi Marayama, Joan Dulla, Janet Echelman, Alain Guerra, Lara Schnitger, Maurizio Savini, Renata Memole, Neraldo de la Paz, Elisabeth Higgins O`Connor, Carabosse ; • Израда ликовних радова од неуобичајених материјала.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** • одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** • визуелним примерима, разговором и асоцијацијама мотивисати ученике да осмисле оригиналне предлоге; • према потреби поделити ученике у парове или мање тимове; • подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе, заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **Интернет:** www.myunusual www.creativity-portal.com www.dornob.com www.flatrock.org www.webcoist.com www.weburbanist.com http://weburbanist.com/2009/01/08/food-art-and-food-artists/ http://www.darkroastedblend.com/2009/04/pasta-monster-and-other-strange-food.html http://www.collthings.co.uk/2008/12/cool-food-art.html http://www.agilitynut.com/h/bh.html http://www.jennifermaestre.com/portfolio.php http://karenswhimsy.com http://www.lostateminor.com/2009/08/06/scott-hoves-cakeland/ http://www.greenpiecewireart.com/ http://www.jeffbots.com http://www.deepapanchamia.com/

Архитектура Србије	• Упознавање са одликама архитектуре на тлу Србије; • Формирање позитивног става према очувању културног наслеђа;	• наведе неколико значајних споменика и грађевина у Србији; • објасни значај очувања знаменитих грађевина и споменика; • уради ликовни рад са стилским одликама локалне архитектуре;	• Знаменити споменици и зграде –обележја светских градова; • Сакрална архитектура Србије; • Замкови, утврђења и палате Србије; • Световна архитектура Србије: типови старих српских кућа, знаменити објекти XIX и XX века; • Споменици, фонтане, паркови и парковске скулптуре; • Значај очувања знаменитих грађевина и споменика; • Израда скица за викендицу, викенд-насеље, етно-село, наменске објекте, реконструкција замка или утврђења, скица за рељефе, тргове, ограде, прозорска окна и друге елементе екстеријера, споменике и скулптуре у пленеру... <u>Посебни садржаји:</u> • Истраживање: римска насеља на тлу Србије; • Повезивање ученика путем интернета са вршњацима из другог места у Србији, размена фотографија и информација о архитектури, споменицима и парковима; • Осмишљавање туристичке туре;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет; • локална заједница. **<u>Препоруке за реализацију теме:</u>** • излагање прилагодити сазнајним могућностима и интересовањима ученика, приказати само карактеристичне примере; • препоручује се обилазак родног места или локалног окружења, фотографисање објеката и споменика, скицирање фасада и споменика, разговор о елементима архитектуре, стиловима, фасадама, стубовима, фонтанама, споменицима; • подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** <u>http://www.greatbuildings.com/</u>

Улична уметност	• Препознавање уметничких вредности у супкултури; • Формирање одговорног односа према очувању здравља и окружења;	• препозна естетске и идејне вредности уличне уметности; • наведе материјале штетне по здравље и мере заштите; • уради скицу за мурал или графит;	• Појмови: улична уметност, мурали, графити, тагирање; • Видови уличне уметности: мурали, графити, стикери, инсталације; • Историјат графита, легални графити, графити у галеријама; • Дискусија: намера уметника, идеје, поруке, ставови, емоције, стилови; тагирање по културно- -историјским споменицима, знаменитим зградама, приватној својини, радовима уметника; • Материјали, опасност по здравље и околину, мере заштите; • Оријентациони избор уметника, уметничких група и пројеката: EdgarMueller, JulianBeever, KurtWenner, JeroenKoolhaas – DreUrhahn, ErnestoNeto, MarkJenkins, PeterGibson, DavidChoe, Cityzenkane, Belx2, LadyPink, KeithJive, Baer, RasTerms, JonReiss (Bombit-документарни филм), Blu (одабрани радови), RinpaEshidan, ReverseGraffitiProject; • Израда скице за мурал или графит традиционалним материјалима или у рачунарском програму. <u>Посебни садржаји:</u> • Истраживање: улична култура, музика и плес; • Пантомима; • Знамените грађевине Србије; • Израда документарног филма.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе:</u>** • одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију теме:</u>** • разговарати о томе шта један графит чини уметничким и о различитим доживљајима посматрача; • радове урађене у рачунарском програму треба одштампати како би ученици по њима урадили слободоручни цртеж уз додавање оригиналних детаља; • у складу са могућностима, реализовати скицу еколошким бојама на оштећеном зиду школе или у окружењу; • подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **<u>Интернет:</u>** http://www.graffiti.org/ http://www.barcelonastreetart.net/ http://www.unurth.com/ http://www.xmarkjenkinsx.com/outside.html http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/ http://www.metanamorph.com http://www.european-street-painting.com http://www.toxel.com/inspiration/2008/09/15/pedestrian-street-art-by-peter-gibson/ http://www.heatheronhertravels.com/crimes-of-passion-street-art-on-show-in-bristol/ http://weburbanist.com http://graffiti.playdo.com/ http://www.carolynrydercooley.com/photo440.html http://been-seen.com/index.php/articles/passport/creative-subways-around-the-world

Времеплов	• Формирање опште слике о променама у уметности током историје.	• наведе узроке промена у уметности током историје; • прикаже ликовним радом специфичност одабраног историјског периода.	• Свакодневни живот, проналасци, открића, важни историјски догађаји и личности, одевање, намештај, архитектура, ликовна уметност, музика, позориште, плес, спорт, забава... од критско-микенске културе до краја XX века; • Ликовни приказ историјског периода по избору ученика; израда маски, костима, шешира, перика, декорација, скица за употребне предмете ... Посебни садржаји: • Пројекат свих одељења, тематска забава – реконструкција одабраног периода: израда сценографије, костима, маски, фризура, шминке, избор музике, концерт, наступ хора, представа, плес, луткарско позориште...	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** • одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** • приказати визуелну презентацију појединачних историјских периода, изнети само кључне информације и карактеристичне примере; • разговарати о томе како су историјски догађаји, развој технологије и открића утицали на промене у естетици и уметности ; • омогућити ученицима неспутано изношење мишљења и идеја; • по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **Интернет :** http://www.historyworld.net/ http://www.hyperhistory.com/ http://www.eyewitnesstohistory.com http://www.britannica.com/ http://www.fashion-era.com/ http://www.essentialsofmusic.com/ http://www.theatrehistory.com/

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Музичка култура- Српски језик и књижевност- Историја- Хемија- Математика- Рачунарство и информатика

Назив предмета:	**МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	8. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова; 9. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва; 10. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике; 11. Унапређивање естетских критеријума код ученика; 12. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти,телевизија, филм, интернет); 13. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета; 14. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
	• Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. • Развијање навика за слушање уметничке музике. • Оспособљавање уочавања разлика композиција по карактеру • Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	• Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. • Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште • Препознаје одслушане композиције уз познавање њихових аутора као и у односу на време настанка. • Експресивно,аутономно доживљава карактер одслушане композиције • Поседује адекватан музички укус. • Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације . .	• Значај музике у животу и друштву:***првобитна ајединица,стари век*** и развој музике у ***средњем веку***(духовна и световна музика) - Грегоријански корал,Византијско певање,Кир Стефан Србин:Нињa сили. • ***Ренесанса и барок***: Палестрина Л.:*Огни белта,*Вивалди А.:*4 годишња доба,* Хендл Г.Ф.:*Месија(Алелуја*),Бах Ј.С.:*Токата и фуга d – mol,Брандебуршки концерт бр.3 G – dur* • ***Класицизам:*** Хајдн Ј.:*Симфонија изненађења* бр 94.G – dur, Моцарт В.А.:*Симфонија бр.40.G-dur,Реквијем,Мала ноћна музика,Турски марш,*Бетовен Л.В.:*5. и 9. симфонија,За Елизу,Месечева соната,* • ***Романтизат*** Менделсон Ф.:*Свадбени марш,*Шопен Ф.:*Валцер des-dur,*Брамс Ј.:*Мађарске игре по избору*,Сметана Б.:*Влтава*,Дворжак А.:*Симфонија из новог света* • ***Импресионизам*** Дебиси К.:*Прелид за поподне једног пауна*,Равел М.: *Болеро* • ***Музика хх века*** Шостакович:*Камерна симфонија*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија*,Шенберг,Стравински,Веберн	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује крозтеоријску наставу **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити сва доступна наставна средства • Користити мултимедијалне презентације • Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим групама Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 40. праћење остварености исхода 41. тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • класична музика
Опера и балет Оперета и мјузикл	• Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења • Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних типова опере кроз историју	• Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. • Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. • Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	• ***опере***:Бизе Ж.: *Кармен*,Верди Ђ.:*Трубадур*,Росини Ђ.:*Севиљски берберин*,Пучини: *Тоска,Боеми*, • ***балети*** Чајковски П.И.:*Лабудово језеро*,*Успавана лепотица*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија* • ***оперете*** Штраус Ј.:*Слепи миш* • ***Мјузикли***:Цигани лете у небо,Коса,Мама Миа,Чикаго..	

Традиционална музика(народне песме,игре,плесови)	• Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа • Развијање естетских критеријума код ученика • Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	• Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. • Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	• Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја.Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст.Ст.:Р*уковети,* Тајчевић М.: *Охридска легенда* • Народна музика интегрисана у забавну,електронску,џез и разне алтернативне правце. Извођачи: Биљана Крстић,састав Балканика,Слободан Тркуља, Василиса, Кирил Џајковски...	(10 часова) • опера и балет;оперета и мјузикл (6 часова) традиционална музика (6 часова) • џез и блуз музика (4 часа) • филм и филмска музука (4 часа) • хор (5 часова)
Џез и блуз музика Филм и филмска музика	• Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(џез,блуз) • Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	• Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. • Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед • Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	• ***Џез и блуз***: Луис Армстронг,Мајлс Дејвис; Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер, Јован Маљоковић • ***Филм***: Моцарт • ***филмска музика***: Е.Мориконе: музика из филмова:*Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...*	
Хорско певање	• Оспособљавање ученика за заједничко извођење	• Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	• слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Ликовна култура
- Физичко васпитање
- Српски језик и књижевност
- Математика
- Екологија и заштита животне редине
- Географија
- Верска настава
- Грађанско васпитање

3.5.6. ЗАВРШНИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КУВАР

Завршни испит реализује се по Приручнику о полагању завршног испита у образовном профилу кувар

ЦИЉ
Завршним испитом проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за образовни профил кувар, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације кувар6.
2. СТРУКТУРА
У оквиру завршног испита ученик извршава **један сложени радни задатак** којим се проверава стеченост стручних компетенција.
3. ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА
У оквиру завршног испита се проверава стеченост **стручних компетенција**. Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације кувар. Критеријуми оцењивања стручних компетенција разијени су на основу јединица компетенција и чине *Оквир за оцењивање компетенција за квалификацију кувар (у даљем тексту: Оквир)*. Стручне компетенције су интегрисане у оквир са критеријумима за процену квалификација. Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на завршном испиту формирани су у складу са Оквиром.

3.6. ПОСЛАСТИЧАР

3.6.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

1. Назив квалификације:Посластичар
2. Подручје рада: Трговина, угоститељство и туризам
3. Ниво квалификације:III
4. Трајање образовања: тригодине
5. Сврха квалификације: Припрема, декорисање и сервирање топлих, хладних и сувих посластица**.**
6. Стручне компетенције:

- Организовање сопственог рада и радног места
- Пријем, обрада, паковање и складиштење намирница и готових посластица
- Припрема топлих, хладних и сувих посластица
- Пријем и издавање поруџбине
- Вођење евиденција

7. Опис рада

Стручна компетенција	Јединице компетенције

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Организовање сопственог рада и радног места	- Одржава хигијену и здравствено безбедносне услове - Припрема опрему, уређаје и инвентар - Комуницира са сардницима - Учествује у изради дневне понуде - Обавља процедуре затварања (процедуре „предаје смене“) - Прати иновације у области посластичарства
Пријем, обрада, паковање и складиштење намирница и готових посластица	- Одређује врсту, класу и категорију намирница потребну за припрему посластица - Контролише исправност намирница - Механички и термички обрађује намирнице за припрему посластица - Пакује и складишти необрађене и обрађене намирнице - Уклања неисправне намирнице - Пакује и складиштиготове посластице

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Припрема топлих, хладних и сувих посластица	- Припрема сладолед - Припрема торте и колаче - Припрема ледене посластице - Припрема ситне колаче - Припрема чајно пециво - Припрема воћне салате и купове - Припрема напитке - Припрема топле посластице - Декорише посластице
Пријем и издавање поруџбине	- Комуницира са конобарима и клијентима у вези са поруџбинама - Сервира припремљене посластице за услуживање - Декорише поруџбину - Сарађује са осталим одељењима угоститељског објекта
Вођење евиденција	- Требује потребну количину намирница - Пописује намирнице - Води евиденцију поруџбина и издатих посластица - Води евиденцију о расходованим - неисправним намирницама - Примењује нормативе - Израђује декларације за готове производе - Израђује калкулације производних цена

8. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил посластичар је оспособљавање ученика за припрему, декорисање и сервирање топлих, хладних и сувих посластица.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућности запослења, усмерава ученике да се оспособљавају за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у складу са концептом одрживог развоја;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

9. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
организује сопствени рад и радно место	- објасни значај и наведе принципе: санитарне заштите, хигијенске заштите, заштите здравља и безбедности на раду, еколошке заштите, HACCP стандарда при руковању намирницама - објасни намену и карактеристике опреме и инвентара за припремање посластица - објасни начине и правила одржавања алата уређаја и инвентара - наведе начине и системе организације рада у посластичарници и угоститељском предузећу - објасни принципе састављања и писања инструмената понуде - примењује стручну терминологију у посластичарству	- одражава личну хигијену и радну униформу према стандарду - одржава хигијену радног места, средине опреме и инвентара - сортира алат и одлаже га на одговарајуће место - утврђује стање опреме, уређаја и инвентара - осигурава радне процесе и хигијену при руковању намирницама - обезбеђује техничке услове у смислу безбедности и заштите здравља (осветљење, проветравање, заштина средства и сл.) - укаже прву помоћ у случају механчких, хемијских, термичких повреда и струјних удара - ради у тиму - припрема инструмената понуде	- савесно, одговорно,уредно и благовремено обавља поверене послове - испољи позитиван однос према примени санитарних и здравствених мера у процесу рада - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад - ефикасно организује време - води рачуна о режијским трошковима - примењује иновације у раду - испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима - испољи позитиван однос према професионално- етичким нормама и вредностима
врши пријем, обраду, паковање и складиштење намирница и готових посластица	- разликује врсте и категорије животних намирница - опише састав и органолептичка својства намирница - разликује начине обраде намирница - наведе и објасни узроке кварења појединачних група намирница - објасни принципе складиштења и чувања намирница и готових посластица - разликује врсте амбалаже за чување намирница, полупроизвода и готових производа	- наручује и прима намирнице - препознаје квалитет намирница и изврши класирање - чисти намирнице - обрађује намирнице – механички и термички - сортира и уклања отпатке при обради намирница - пакује намирнице и полупроизводе у амбалажу и одлаже их на одговарајући начин - пакујеготове посластицеу адекватну амбалажу и одлаже их на одговарајући начин - пакује и декларише посластице у продајну амбалажу	
припрема топле, хладне и суве посластице	- објасни основне принципе нутриционизма - разликује главне и помоћне сировине за производњу посластица - наведе рецептуре и поступке за припрему различитих врста: сладоледа, торта, колача, ледених посластица, ситних колача, чајног пецива, компота, воћних салата, купова, напитака, топлих посластица. - разликује начине обликовања посластица у складу са врстом - наведе начине декорисања посластица у складу са врстом - објасни рецептуре и начине израде различитих декоративних елемената - кратко опише норматив за одговарајућу врсту посластица	- дозира намирнице према нормативу - врши механичку и термичку обраду намирница - подеси укус, мирис, боју и друга својства посластице додавањем одговарајућих састојака - успостави жељену конзистенцију, структуру, хомогеност и друге карактеристике посластице - подеси рад, контролише и искључује апарате и уређаје - израђује декоративне елементе - обликује посластице - декорише посластице	
прима и издаје	- наведе нормативе формирања порције	- прима поруџбине од конобараили клијента	

поруџбине	- објасни начин издавања посластица по наруџби или менију - објасни принципе и начине декорисања порције	- формира порције по нормативима - сервира и декорише посластице - издаје припремљене посластице конобару или клијенту на основу наруџбе
води евиденције	- наведе врсте евиденција - опише процедуру евидентирања издатих посластица - објасни елементе калкулације производних цена посластица - објасани значај и структуру декларације	- формира требовање намирница - попише намирнице - води евиденцију утрошених намирница - евидентира количину издатих посластица - евидентира расходоване намирнице - припреми тражене податке за калкулације и формирање ценовника - декларише готове посластице

3.6.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни план и програм општеобразовних предмета истоветан је
наставном плану и програму општеобразовних предмета за образовни профил Кувар

3.6.3. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТЕЉСТВА

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ИСХРАНА

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ПОСЛАСТИЧАРСТВО

18. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

	НАСТАВА	Професионална	УКУПНО

РАЗРЕД	Теоријска настава	вежбе	Практична настава	Настава у блоку	пракса	
I	0	408	0	60	0	468
II	0	384	192	90	0	666
III	0	300	180	120	0	600

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за припрему и примену животних намирница у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за израду (припрему, декорисање, сервирање) прелива и кремова;
- Оспособљавање ученика за израду (припрему, декорисање, сервирање) колача од теста;
- Оспособљавање ученика за израду основног норматива, основне посластичарске калкулације,понуде и поруџбине;
- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) торти;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) чајног пецива;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) сладоледа;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема,обликује, декорише) декорација од воћа;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, обликује, декорише) јестивих декор, чоколадних и осталих јестивих маса;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, обликује, декорише) од прелива, шлага и крема;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, обликује, декорише) марципана и перципана;
- Оспособљавање ученика за израду основног норматива, основне посластичарске калкулације,понуде и поруџбине;
- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) колача;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) топлих посластица;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) воћне салате, купова и напитака;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) хладних и ледених посластица;
- Оспособљавање ученика за топљење, темперирање и обликовање декорација од чоколаде;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) магичног шећера, карамела и глукозе;
- Оспрсобљавање ученика за припрему сосова и декорисање тањира;
- Оспособљавање ученика за израдуосновног норматива, основне посластичарске калкулације,понуде и поруџбине;

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Основе посластичарства	114
2.	Преливи	60
3.	Кремови	96
4.	Колачи од теста	198

Разред: **други**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Торте	336
2.	Чајно пециво	126
3.	Сладоледи	66
4.	Декорације у посластичарству	138

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Колачи	348
2.	Топле посластице	60
3.	Воћне салате, купови и напици	38
4.	Хладне и ледене посластице	60
5.	Декорације у посластичарству	94

Назив модула: **Основе посластичарства**
Трајање модула: **114 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за општа знања из историје поделе посластичарства и посластица • Оспособљавање ученика за применуличне, радне хигијене особља и заштите на раду • Оспособљавање ученика за коришћење просторија, опреме, машина, алата, посуђа и	• опише историјски развој посластичарства; • наведе поделу посластичарства и врсте посластица; • групише историјски развој посластичар-ства, подела и врсте посластица; • наведе значај личне хигијене и хигијене радног места; • опише средства за одржавање личне хигијене и хигијене радног места; • опише дужности особља посластичарнице; • разликује и групише средства за одржавање хигијене; • обележи место за одлагање средстава за хигијену;	**<u>Вежбе</u> :** • Историјски развој посластичарства - подела посластичарства, врсте посластица; • Лична хигијена, радна хигијена, особље и заштита на рад; • Посластичарске просторије за рад, опрема, машине, алати, посуђе и форме; • Стручне речи и изрази; • НАССР – е; • Млеко, млечни производи и јаја –врсте, примена у посластичарству, пријем и складиштење; • Житарице и производи на базижитарица,	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 108 часова** • **настава у блоку 6 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • настава у блоку се реализује у школској радионици или

форми • Оспособљавање ученика за примену стручних речи и израза у посластичарству • Оспособљавање ученика за примену НАССР стандарда • Оспособљавање ученика за примену животних намирница у посластичарству	• држава личну хигијену и хигијену радног места; • користи средства за одржавање хигијене; • спроводи хигијенске стандарде; • опише посластичарске просторије за рад. опрему, машине, алате, посуђе и форме; • разликује и групише посластичарске просторије за рад, опрему, машине, алате, посуђе и форме; • препозна одговарајуће просторије за рад, опрему, машине, алате, посуђе и форме; • користи посластичарске просторије за рад, опрему, машине, алате, посуђе и форме; • држава хигијену просторија за рад, опреме, машина, алата, посуђа и форми; • наведе стручне речи и изразе; • примењује стручне речи и изразе; • опише појам, значај и примену НАССР-а у посластичарству; • наведе принципе НАССР-а; • опише врсте опасности по животне намирнице, полупроизводе, производе и учеснике у ланцу производње, транспорта, израде и продаје; • опише и анализира критичне тачке у систему НАССР-а; • опише и наведе средства за проверу температуре и хигијене; • групише средства и обележи место за њихово одлагање; • примењује принципе НАССР-а на свим нивоима и на свим критичним тачкама у оквиру система; • наведе врсте животних намирница; • опише хемијски састав животних намирница; • групише животне намирнице по врстама; • одреди начин чувања животних намирница до употребе; • разликује начин обраде животних намирница; • класира одређене врсте животних намирница; • опише и примењује животне намирнице у посластичарству; • опише начин израде компота; • опише начин сервирања воћа и компота; • опише основне калкулације животних намирница у посластичарству; • држава личну и радну хигијену; • одабере животне намирнице; • користи начине механичке и термичке обраде животних намирница; • организује чување животних намирница до употребе; • користи и комбинује одређене врсте животних намирница; • кува компоте; • сервира воће и компоте; • израчунава основне калкулације животних намирница у посластичарству;	семенке – врсте и примена у посластичарству; • Воће и производи од воћа – врсте и примена у посластичарству; • Заслађивачи у посластичаству(шећер,мед и дијететски производи) врсте и примена у посластичарству; • Напици – врсте и примена упосластичарству; • Зачини – врсте и примена упосластичарству; • Средства за ферментацију – врсте и примена у посластичарству; • Алкохолна пића – врсте и примена у посластичарству; • Јестиве боје – врсте и примена у посластичарству; • Масноће – врсте и примена посластичарству; • Месо и месни производи – врсте примена у посластичарству;	угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана (један за другим даном) недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова • настава у блоку се реализује пред крај модула у трајању од 6 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • дневик вежби код реализације наставе у блоку
Назив модула:	**Преливи**		

Трајање модула:	**60 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за израду прелива	• наведе врсте прелива; • разликује примену прелива; • наведе намирнице по рецептури; • комбинује намирнице по рецептури ; • разликује преливе за преливање –декорацију; • одреди врсту прелива за дати тип посластице; • објасни начин декорисања посластице са преливом; • одреди начин чувања до сервирања; • опише начине сервирања; • опише основну калкулацију; • препозна понуду и поруџбину; • припреми намирнице за преливе; • измери потребне намирнице; • изради преливе; • одабере врсту прелива за одређени тип посластице • декорише посластицу преливима; • организује чување прелива и преливених посластица; • сервира преливену посластицу; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину;	**<u>Вежбе</u> :** • лајтер и фондан ; • желе; • добош и грилијаш; • чоколадни прелив;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 48 часова** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана (један за другим даном) недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • дневик вежби код реализације наставе у блоку

Назив модула:	**Кремови**
Трајање модула:	**96 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за израду кремова	• наведе врсте кремова; • разликује примену кремова; • наведе намирнице по рецептури; • комбинује намирнице по рецептури; • разликује кремове за филовање и декорацију и кремове као самосталну посластицу; • одреди врсту крема за дати тип посластице; • објасни начине филовања и декорисања посластица са кремовима; • одреди начин чувања кремова и посластица са кремовима до сервирања; • опише начине сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • припреми намирнице за кремове; • измери потребне намирнице; • изради кремове; • одабере врсту крема за одређени тип • посластице; • филује кремовима одређени тип посластице; • декорише кремовима одређени тип посластице; • организује чување кремова, нафилованих и декорисаних посластица; • сервира нафиловану и преливену посластицу; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину;	**Вежбе и практична настава:** • Бутер крем (крем са маслацем) са мараскином, са белим бадемом, са ананасом, са бананама, са поморанџама, са јагодама, са малинама, са мешаним воћем, тути фрути, са орасима, са лешником, са бадемом, са грилијашем, са кестеном, кафа и мока, добош, са чоколадом (црна, млечна, бела); • Желатин (баварски крем) са ванилом ананасом, бресквама, јагодама, малинама, тути фрути, мешаним воћем орасима, лешником, бадемом грилијашем, кафом, моком, чоколадом специјалне врсте желатин крема, баварски, дипломат, хладан кабинет пудинг, са три врсте чоколаде; • Кувани кремови -берлинер крем на први и други начин -посластичарски крем ; • Паризер крем са белом чоколадом, са млечном чоколадом, са црном чоколадом -париски крем са белом чоколадом, са млечном чоколадом, са црном чоколадом; • Запечени кремови -карамел крем -крем бруле; • Мусеви – воћни и чоколадни; • Кремови са сиром (сремски, рикота и марскапоне, врсте кремова: хладни, моделирани, печени; • пене; • пана-кота; • Ганаж кремови;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 84 часова** • **настава у блоку 12 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана (један за другим даном) недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • дневник вежби код реализације наставе у блоку

Назив модула:	**Колачи од теста**
Трајање модула:	**198 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за израду колача од теста	• наведе врсте колача од теста; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип теста; • одреди начин припремања теста; • разликује начине обликовања теста за колаче; • разликује врсте кремова и филова за колаче од теста; • објасни обликовање колача од теста и печење; • објасни начине декорисања за одређени тип колача од теста; • опише начин сервирања колача од теста; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • припрема намирнице по рецептури; • одмери намирнице по рецептури; • припреми тесто за дати тип колача; • обликује тесто за дати тип колача; • припреми фил за дати тип колача од теста; • обликује дати тип колача од теста; • пече дати тип колача; • декорише дати тип колача од теста; • сервира дати тип колача од теста; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину;	**<u>Вежбе</u> :** • Колачи од линцер (линзер теста) – слатко линцер (линзер) тесто: пита са јабукама, са трешњама, са вишњама, корпице са ананасом, са поморанџама, са јагодама, са мешаним воћем, тарталете са бресквама и са мешаним воћем; – колачи од линцер (линзер) теста са квасцем (презбургер): кифлице са орасима, са маком; штрудлице (пајгле) са орасима, са маком, са џемом; – производи од сланог линцер теста: штанглице са сиром, са кимом и жу-жу коцкице; • Колачи од киселог теста: штрудла са орасима, са маком, бриоши, кајзерице, крофне са џемом, крофне са берлинер кремом, крофне са еурокремом и бечки куглоф; • Колачи од вученог (воденог) теста: савијача са јабукама, са трешњама, са вишњама, са слатким сиром, сува пита са орасима, баклава; • Колачи од кромпир теста: кнедле са шљивама, са кајсијама, шуфнудле; • Колачи од теста за резанце: резанци са маком, са орасима; • Палачинке: једноставне палачинке са џемом, орасима, бадемом, лешником, медом, лимуном, мараскином, чоколадом, берлинер кремом; • Колачи од принцес (брантајг) масе: принцес крофне са шлагом, са берлинер кремом, са желатин кремом, еклери, профитероле; • Колачи од лиснатог теста; • Врсте лиснатог теста:тиролска штрудла са јабукама,са трешњама, са вишњама, са слатким сиром	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 168** • **настава у блоку 30 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана (један за другим даном) недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • дневник вежби код реализације наставе у блок

Назив модула:	**Торте**
Трајање модула:	**336 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• **Оспособљавање ученика за израду торти**	• наведе врсте колача од теста; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип теста; • одреди начин припремања теста; • разликује начине обликовања теста за колаче; • разликује врсте кремова и филова за колаче од теста; • објасни начине декорисања за одређени тип колача од теста; • опише начин сервирања колача од теста; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припрема намирнице по рецептури; • одмери намирнице по рецептури; • припреми тесто за дати тип колача; • обликује тесто за дати тип колача; • припреми фил за дати тип колача од теста; • обликује дати тип колача од теста; • декорише дати тип колача од теста; • сервира дати тип колача од теста; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину; • наведе врсте маса; • комбинује намирнице по датој рецептури заодређени тип масе; • одреди начин припреме маса; • разликује начине обликовања маса; • објасни начине декорисања према типу торте; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по рецептури; • припреми масу за дати тип торте; • обликује масу за дати тип торте; • припреми крем за дати тип торте; • филује масу за дати тип торте; • декорише торту; • сервира торту; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију;	**Вежбе и практична настава:** • Колачи од лиснатог теста: кремпита шампита шамролне воловани бушеи паштете са сиром паштете са месом рол виршле; • Торте од жуте бисквит масе: са мараскином, белим бадемом, ананасом, лимуном, бананама, поморанџама, јагодама, малинама, мешаним воћем, рум торта; • Торте од браон -нус масе: са орасима, лешником, бадемом, грилијашем, кестеном, кафом, торта са куваном кафом – мока; • Торте од чоколад масе: са чоколадом, рококо торта; • Торте од добош масе: округла добош торта • Торте од коки масе: округла, четвртаста, реформ; • Торте од боем масе: округла, четвртаста; • Торта од меринг масе: Павлова; • Торте од сахер масе: Сахер, Паризијен, Холбург, Моцарт; • Торте од лаке сант масе: воћна дипломат торта, чоколад дипломат торта;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 204 часа (** од укупног броја часова 24 часа обухвата модул колачи од теста, а 180 часова обухвата модул торте**)** • **практична настава 102 часа** • **настава у блоку 30 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту • први дан у трајању од 4 часа може се реализовати и у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана (један за другим даном) недељно, са фондом часова: првог дана 6 и другог дана 6 часова,практична настава 6 часова недељно • настава у блоку се реализује пред крај модула 30 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

	• израђује понуду ; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** ●припреми намирнице по рецепптури за лиснато тесто и дати тип масе; ● изради лиснато тесто и масу за дати тип посластице; ● припреми крем (фил) и прелив за дати тип посластице; ● креира облик посластице; ● декорише посластицу; ● чува посластицу до сервирања; ● сервира посластицу уцело или као моно порцију; ● израђује основни норматив, основну калкулацију, основну понуду и поруџбину;		• дневик вежби код реализације наставе у блоку • На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму

Назив модула:	**Чајно пециво**		
Трајање модула:	**126 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• **Оспособљавање ученика за израду чајног пецива**	• наведе врсте чајног пецива; • комбинује намирнице по рецептури ; • одреди начин припрема маса; • разликује начине обликовања маса; • разликује кремове за чајно пециво; • разликује преливе за чајно пециво; • разликује декорацију за чајно пециво; • објасни начине декорисања према врсти чајног пецива; • одреди начин чувања до сервирања; • опише сервирање; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице за чајно пециво; • измери потребне намирнице за чајно пециво; • припреми масу за чајно пециво; • обликује масу за чајно пециво; • припреми крем за одређену врсту чајног пецива; • филује чајно пециво; • припреми прелив за чајно пециво; • декорише чајно пециво; • одржава чајно пециво до сервирања; • сервира чајно пециво; • израђује основни норматив;	**Вежбе и практична настава:** • Чајно пециво од макрон масе: од ораха, бадема, лешника, кокоса , фигаро; • Чајно пециво од жуте бутер масе, воћни хлеб,чајно пециво од чоколад бутер масе; • Чајно пециво од трошног теста: ванилице са џемом, орасима, герестер штанглице, ишлери, гнезда, кифлице; • Чајно пециво од марципана: звездице, штапићи, шприцано пециво од марципана; • Чајно пециво од бисквитних маса: бисквитни штапићи, анисови штапићи, воћни штапићи; • Чајно пециво од паризер крема: париске бомбице са лешником, орахом, бадемом, пирамиде; • Чајно пециво од индијанер масе: индијанери са чоколад	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 72 часа** • **практична настава 36 часова** • **настава у блоку 18 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • Практична настава се реализује у кабинету за посластичарство, школској радионици или угоститељском објекту • Настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са

	• израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** ● припреми намирнице по рецепптури за масу или тесто; ● креира масу или тесто за дату посластицу; ● израђује крем (фил) и прелив за дату посластицу; ● дефинише облик посластице; ● декорише посластицу; ● чува посластицу до сервирања; ● сервира посластицу; ● израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;	кремом, индијанери са кафа кремом; • Маса за пишкоте - разни облици; • Посно чајно пециво: ситни колачи, пшеничне куглице, розен коцке, ораснице, кестен ролат, лешник коцке, манастирске шните, медене шните, посне реформ шните;	фондом часова првог дана 6 и другог дана 6 часова, практична настава 6 часова недељно, а при крају модула се реализује настава у блоку од 18 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

Назив модула:	**Сладоледи**		
Трајање модула:	**66 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• **Оспособљавањеученика за израду сладоледа**	• наведе врсте сладоледа; • именује намирнице за сладоледне масе; • комбинује намирнице по рецептури за одређенитип сладоледа; • разликује начине обликовања; • одабере начин чувања; • објасни начине декорисања према врсти сладоледа; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по калкулацији за сладоледе; • обликује сладоледну масу; • организује чување сладоледа; • сервира сладоледе; • декорише сладоледе; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду;	**Вежбе и практична настава:** • Млечни сладоледи од : ваниле, ораха, лешника, бадема, грилијаша, пралина, малаге, кафе, мока, чоколаде • Воћни сладоледи од пасираног воћа - јагода и бресква; индустријских сокова - кајсија и малина; цеђеног сока - лимун и поморанџа • Индустријске смеше сладоледних маса (савремен начин припреме сладоледа у лабо машинама)	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 36 часова** • **практична настава 18 часова** • **настава у блоку 12 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • Практична настава се реализује у кабинету за посластичарство, школској радионици или угоститељском објекту • Настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе**

	• прима поруџбину Исходи за практичну наставу ● припреми намирнице по рецепптури за сладоледну масу ● обликује сладоледну масу ● чува сладолед до сервирања ● сервира сладоледе ● декорише сладоледе ● израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину		• препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова првог дана 6 и другог дана 6 часова дан за даном, практична настава 6 часова недељно, а при крају модула се реализује настава у блоку од 12 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

Назив предмета:	**Декорације у посластичарству**		
Трајање модула:	**138 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за израду декорација у посластичарству	• Опише појам и значај декорација у посластичарству; • Наведе поделу декорација по сложености и на основу примене; • Опише декорације по сложености и на основу примене; • Наведе и опише одељења,опрему и инвентар специфичан за израду декорација; • Наведе и опише алат посуђе и форме које користи за израду различитих врста декорација; • Разликује и групише одељења, опрему, инвентар, алат, посуђе и форме које се примењују у изради декорација; • разликује начин обраде животних намирница; • наведе иопише обликовање воћа по врстама,	• Појам и значај декорација у посластичарству,поделе декорација на основу сложености и на основу примене; • Одељења, опрема и инвентар (потребни за израду и чување декорација) ; • Алати, посуђе и форме ; • Животне намирнице и њихова примена у изради декорација: - Шећер мед и глукоза- појам, врсте и примена - Чоколада и какао- појам, врсте и примена - Млеко, млеко у праху и слатка павлака - Јаја - Брашно, скроб, обланде и кекс - Масноће (уље, биљна маст, маргарин, какао бутер и маслац) - Желатин, агар-агар, пектин, трагант - Воће - појам, врсте и примена ; • Употреба јестивих индустријских боја (у праху, спреју, гелу и течне), алкохола и зачина ; • Обликовање воћа одговарајућим алатом: Обликовање ауштехерима (листови,цветови, звезде, куглице...), Обликовање сечењем (сечење лепеза од воћа, сечење трака и везивање машница и чворића), једноставне декорације од воћа (цвет, лист, срце, печурка), Обликовање животиња (лабуд, зец, меда, пас, миш, риба...) сложене декорације (корпа и паун);	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 72 часа** • **практична настава 36 чаова** • **настава у блоку 30 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • настава у блоку због

	ауштеховањем и сечењем; • разликује врсте декорација; • Наведе намирнице за одређену врсту декорације; • Комбинује намирнице по рецептури декорација; • Одреди начин припреме декорације ; • Дизајнира декорацију; • Разликује технике обликовања декорација; • Одабере начин чувања декорација; • Опише начин сервирања декорисане посластице; • Опише норматив и основну калкулацију; • Препозна понуду и поруџбину; • Припреми намирнице за декорације; • Креира декорације; • користи различите технике обликовања декорација; • користи различите технике увијања посластица; • одлаже израђену декорацију до употребе; • декорише посластицу увијањем; • декорише посластицу припремљеном декорацијом ; • чува до сервирања декорисану посластицу; • израђује норматив, основну калкулацију и посластичарску понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** ● припреми намирнице по рецепптури за одређену врсту декорације; ● изради тесто, масу или прелив за декорисање; ● дефинише начин декорисања; ● креира одређену врсту декорације; ● чува декорацију до употребе; ● декорише посластице готовом декорацијом; ● израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;	• Врсте јестивих маса и њихова примена: глазура за украшавање и писање (слова и орнаменти), рojал маса (чипка, чипка „корнелија“,цветови, листови, лептир, снешко, пахуље, јелка, печурке корпа), течна рojал маса (израда слике од течне рojал масе); слатко тесто за обликовање (од ратлука): Цветови (висибаба, нарцис, лала), Воће (јагода, малина, грожђе), Животиње (јеж, зец ,пас); декор маса са млеком у праху: Цветови (љубичице, кале, мак...), Воће (поморанџа, лимун, банана,), Животиње (меда, прасе, лав...); декор маса са какаом Израда ружа и листова; декор паста од желатина: Цветови (сунцокрет , бела рада...), Воће (бресква, вишња, лубеница), Животиње (тигар, риба, пингвин, ,...); • Примена прелива за израду декорација : Фондан- бели и бојени (дресирање и моделирање у калупу); Добош-обликован ручно и у калупу **;** Грилијаш- ниске декорације (ауштеховане и сечене) и високе декорације (корпе и фешеци); Чоколад прелив : Комбиновање две или три врсте и боје чоколаде код преливања и обликовање мреже, пера,срца сузица и дуплих шара, писање чоколадонм масом са алкохолом и обликовање, цвета, листа, лептира и мрежице; • Декорисање шлагом и кремовима једноставан и сложени венац, орнаменти, облици од шлага и крема (срце, цвет,лист, ружа, меда, зека, звоно, сат); • Украсни колачи од маса и теста: Декорације од принцес масе, од масе за холипне, меринг и јапанске масе; Декорације од линзер теста, дизаног теста и теста за медењаке; Чоколадне масе за израду украса и декорисање посластица увијањем на класичан и савремен начин; • Врсте чоколадних маса: -Бела чоколадна маса за моделирање, -обојена чоколадна маса за моделирање, -чоколадна маса од тамне и млечне чокладе, -чоколадна паста за моделирање, -чоколадни нугат; • Марципан, бадемове масе и персипан за израду декорација и увијање посластица: Појам, врсте и примена, • Обликовање марципана, бадемових маса и персипана у декорацију: Цветови (ружа, љиљан, каранфил...), Воће (крушка , кајсија, јабука), Површе (шаргарепа, паприка, купус, парадајз), Животиње (слон, маца, жаба); Декорисање посластица увијањем у марципан, бадемове масе и персипан на класичан и савремен начин; Увијање посластица у декор масу (декор маса од фондана, декор маса	специфичности садржаја модула препоручује се да се реализује у кабинету посластичарства или угоститељском објекту који испуњава специфичне услове за реализацију (изолованост од радног процеса, мир и алат); **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • дневник вежби код реализације наставе у блоку • дневник практичне наставе

		са млеком у праху, декор масе са какаом, декор паста са желатином);	

Назив модула:	**Колачи**		
Трајање модула:	**348 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Оспособљавање ученика за израду колача	• наведе врсте маса; • комбинује намирнице по датој рецептури за одређени тип масе; • разликује обликовање масе; • објасни начине декорисања према типу колача; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припрема намирнице по рецептури; • припреми масу за дати тип колача; • обликује масу; • припреми крем; • филује масу; • припреми прелив за дати тип колача; • комбинује технике декорисања колача; • организује чување колача и сервира колаче; • израђује основни норматив; • израчуна основне калкулације; • израђује понуду и прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецептури за дати тип колача; • израђује масу за дати тип колача; • креира облик посластице; • припреми крем и прелив за дати тип колача; • дефинише облик посластице; • декорише посластице; • чува посластице до сервирања; • сервира посластице уцело или као моно	**Вежбе и практична настава:** • Миљони, десерти, шнитеви и ролати: од жуте бисквит масе са ананасом, бресквама, мешаним воћем; од браон -нус масе са орасима, лешником, бадемом, грилијашем, кафом, куваном кафом -мока, кестеном; од чоколад масе са чоколадом – црна, млечна и бела, рококо; од добош масе: добош коцке, добош, паризер, Авала, Пушкин, фигаро шнит; од коки масе: коки, Калемегдан шнит, ник нак коцке, коки ролат од боем масе: боем шнит и коцке од меринг масе: корпице и гнезда са воћем, са чоколадним кремом; од сахер масе: срнећа леђа, Холбург шнит и сахер шнит; колачи од лаке сант масе - шнитеви и ролати: воћни дипломат и чоколад дипломат; масни бисквит и чоколад масни бисквит-шнитеви и коцке; • Шарлоти са ананасом, поморанџама, малинама, лешником, чоколадом и руски; • Омлети: изненађења, Штефани, чоколадни и омлет суфле; • Специјалне врсте посластица: хладан кабинет пудинг, хладан пиринач са воћем; • Савремени десерт: воћни, чоколадни; • Колачи са сиром: хладни, моделирани и печени;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 180 часова** • **практична настава 108 часова** • **настава у блоку 60 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2или више група приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • Практична настава се реализује у кабинету за посластичарство, школској радионици или угоститељском објекту • Настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно са фондом часова првог дана 4 и другог дана 6 часова, практична настава 6 часова недељно а на средини и пред крај модула се реализује настава у блоку 30 + 30 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

	порцију; • израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;		

Назив модула:	**Топле посластице**
Трајање модула:	**60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Оспособљавање ученика за израдутоплих посластица	• наведе врсте топлих посластица; • наведе врсте топлих прелива; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип топле посластице; • одреди начин припреме маса за топле посластице; • разликује начине обликовања маса за топле посластице; • групише шатое, сосове, пирее и каше према типу посластице; • опише начин сервирања топлих посластица; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по рецептури; • одмери намирнице по рецептури; • припреми масу за одређену топлу посластицу; • обликује масу; • припреми фил за топлу посластицу; • филује одређену топлу посластицу; • припреми топао прелив за одређену топлу посластицу; • одржава посластицу до сервирања; • сервира топлу посластицу; • декорише топлу посластицу; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду иприма поруџбину **Исходи за практичну наставу** ● припреми намирнице по рецептури за дати тип топле посластице; ● креира масу за дати тип посластице; ● израђује фил и прелив за дати тип посластице; ● дефинише облик посластице; ● чува посластице до сервирања;	**<u>Вежбе и практична настава</u>:** • Палачинке: гратиниране палачинке са орасима, маком и слатким сиром; палачинке у винском шатоу са орасима; • Шатои: ванил, лешник, чоколада, вински, сос од чоколаде, сос од малина, пиреи и воћне каше; • Кохови: кох од гриза (прелив сируп од малина), кох од пиринча - ванил шато; кох од вина -вински шато; • Суфлеи: ванил, лешник, бадем, чоколадни,топли воћни суфле, шненокле; • Пудинзи: ванил, лешник, бадем, кафа, чоколадни; специјалне врсте пудинга: пудинг од ораха, топао рojал дипломат пудинг, пудинг од трешања;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 30 часа** • **практична настава 18 часова** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 или више група приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • Практична настава се реализује у кабинету за посластичарство, школској радионици или угоститељском објекту • Настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова првог дана 4 и другог дана часова, практична настава 6 часова недељно, а пред крај модула се реализује настава у блоку 12 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика

	● декорише посластице; ● сервира посластице; ● израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;		**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

Назив модула:	**Воћне салате, купови и напици**		
Трајање модула:	**38 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Оспособљавањеученика за израду воћних салата, купова и напитака	• наведе врсте воћних салата, купова, напитака; • наведе намирнице за воћне салате, купове и напитке; • комбинује намирнице по рецептури за одређени типвоћних салата, купова и напитака; • разликује начине обликовања; • одабере начин чувања; • опише начине декорисање; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • разликује технолошку и физиолошку зрелост воћа; • припреми намирнице по калкулацији за воћне салате, купове и напитке; • комбинује намирнице по рецептури за воћне салате, купове и напитке; • прави воћне салате, купове и напитке; • организује чување воћних салата, купова и напитака; • сервира воћне салате, купове и напитке; • декорише воћне салате, купове и напитке; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** ● припреми намирнице по рецептури за дати тип посластице; ● креира воћне салате, купове и напитке; ● чува до сервирања; ● сервира воћне салате, купове и напитке;	**Вежбе и практична настава:** • Воћне салате: од свежег воћа, од мешаног воћа, од пошираног воћа, мешани воћни компоти; • Купови: куп Жак, пеш Мелба, куп дишес, куп лепа Јелена, куп Паризијен, кестен пире са шлагом и чоколадом; • Напици: од цеђеног и пасираног воћа, лимунаде, сокови, воћни шејк, млечни шејк, пунч –шампањ, топла чоколада-црна, млечна,бела, ајс кафа, шербети, гранити, сангрија;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 20 часа** • **практична настава 12 часова** • **настава у блоку 6 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 или више група приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • Практична настава се реализује у кабинету за посластичарство, школској радионици или угоститељском објекту • Настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова првог дана 4 и другог дана 6 часова један дан за другим практична настава 6 часова недељн, а пред крај модула се реализује настава у блоку од 6 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода

	● декорише воћне салате, купове и напитке; ● израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;		• Тестове знања • Тестове практичних вештина

Назив предмета: Хладне и ледене посластице
Фонд часова: 60 часова

ЦИЉЕВИ	**ИСХОДИ** По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Оспособљавањеученика за израду хладних и леденихпосластица	• наведе врсте хладних и ледених посластица; • наведе намирнице за хладне и ледене посластице; • комбинује намирнице по рецептури за одређенитип хладних и ледених посластица; • разликује начине обликовања; • одабере начин чувања; • објасни начине декорисања према врсти хладних и ледених посластица; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по калкулацији за хладне и ледене посластице; • обликује хладне и ледене посластице; • организује чување хладних и леденихпосластица; • сервира хладне и ледене посластице; • декорише хладне и ледене посластице; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** ● припреми намирнице по рецептури за одређени тип посластица; ● обликује хладне и ледене посластице; ● чува до сервирања; ● сервира хладне и ледене посластице уцело или као моно порције; ● декорише хладне и ледене посластице; ● израђује основни норматив, основну клакулацију, понуду и поруџбину;	**Вежбе и практична настава:** • Сорбети - воћни и млечни; • Маркизе - воћне и млечне; • Парфеи - ванила, лешник, грилијаш, мешано воће, кафа и чоколада; • Сладоледне бомбе од млечног сладоледа са ванилом, лешником малагом, кафом, мока и чоколадом; сладоледне бомбе од воћног сладоледа са лимуном, поморанџом, мешаним воћем и тути фрути; сладоледне бомбе од комбинованог сладоледа, дипломат, Аида и Одеса; • Сладоледене посластице ледени вашерин, ледена посластица од кафе сладоледни ролат - ванила, лешник, сладоледни шнит - чоколада, марципан; • Касато: италијански и венецијански;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 30 часа** • **практична настава 18 часова** • **настава у блоку 12 часова** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 или више група приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство • Практична настава се реализује у кабинету за посластичарство, школској радионици или угоститељском објекту • Настава у блоку се реализује у школској радионици или угоститељском објекту **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова првог дана 4 и другог дана 6 часова, практична настава 6 часова недељно, а пред крај модула се реализује настава у блоку од 12 часова • Код практичне наставе акценат ставита на самосталан рад ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

Назив модула: **Декорације у посластичарству**
Трајање модула: **94 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за израду декорација у посластичарству	• Наведе врсте декорација; • Наведе намирнице за одређену врсту декорације; • Комбинује намирнице по рецептури декорација; • Одреди начин припреме декорације; • Дизајнира декорацију; • Разликује технике обликовања декорација; • Одабере начин чувања декорација; • Опише начин сервирања декорисане посластице; • Опише норматив и основну калкулацију; • Препозна понуду и поруџбину; • Разликује врсте декорација; • Примењује хигијенске стандарде; • Припреми намирнице за декорације; • Креира декорације; • Чува декорацију до употребе; • Примени декорацију за одређену посластицу; • Чува декорисану посластицу до сервирања; • Израђује норматив; • Израђује основну калкулацију; • Израђује понуду; • Прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** ●припреми намирнице по рецептури за одређену врсту декорације; ● израђује преливе и сосове за одређену врст декорације; ●дефинише врсту декорације; ● креира декорацију; ● чува декорацију до употребе; ● декорише посластицу; ● сервира;	**Вежбе и практична настава:** • Декорације од чоколаде: топљење и темперирање чоколаде (беле, млечне и црне); бојење и сенчење чоколаде; Чоколадне мрвице, шкољкице, струготине, таблетице од чоколаде, цигарете, замотуљци, лепезе и листови; сузе од две боје чоколаде, чоколадне сабље, извијене траке и мраморне плочице; обликовање декорација од темпериране чоколаде (посуде, чаше, корпице, чипкане посуде, кутије, сат..); • Магични шећер и глукоза Обликовање декорација у калупу и ручно обликовање; • Карамел- технике кувања шећера и обликовања декорација: технике обликовања декоррација: ручно и у калупима или на силиконској подлози Ливени карамел (Буш, кавез, спирале,орнаменти, тањир, цветни аранжман...) Вучени карамел (листови цветови (ружа, љиљан, кала, лала), лабуд, машна,фишек, корпа... **);** • Декорације од воћа – сложене (бунар, колица, лабуд, ваза, цветни аранжман, палма од ананаса); • Украшавање сосовима и декорисање тањира: врсте сосова (ванил, чоколад, воћни...), технике декорисања; • Изложбени посластичарски производи**:** -индивидуални радови ученика у форми композиције;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **Облици наставе** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 40 часа** • **практична настава 24 часова** • **настава у блоку 30 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2групе по 12 ученика) **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • настава у блоку због специфичности садржаја модула препоручује се да се реализује у кабинету посластичарства или угоститељском објекту који испуњава специфичне услове за реализацију (изолованост од радног процеса, мир и алат); • вежбе се реализују у два дана недељно, са фондом часова првог дана 4 и другог дана 6 часова, практична настава 6 часова недељно, а пред крај модула се реализује настава у блоку од 30 часова **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • дневник вежби код реализације наставе у блоку • дневник практичне наставе за време професионалне праксе

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

- Исхрана;
- Здравствена култура;
- Страни језик;
- Рачунарство и информатика;
- Пословна информатика;
- Сви стручни предмети

Назив предмета:	**ОСНОВЕ УСЛУЖИВАЊА**
Годишњи фонд часова:	**30 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета	- Упознавање ученика са појмом услуживања; - Упознавање ученика са средствима за рад, дневним оброцима, системом и начином услуживања; - Оспособљавање ученика да знање из области куварства прилагоди потребама услуживања хране у угоститељским објектима.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовне основе услуживања	• Упознавање ученика са предметом, улогом и значајем услуживања, инвентаром и опремом, намештајем за услуживање; • Упознавање са радним одељењима и функционалном повезаношћу.	• објасни значај и улогу услуживања у угоститељским објектима; • препозна и прилагоди инвентар за услуживање у угоститељским објектима; • разликује радна одељења и објасни њихову функцију; • разликује просторије за служење оброка.	• Појам улога и задаци услуживања; • Радна одељења и њихова функционална повезаност; • Услужно особље (особине и дужности); • Инвентар, опрема и уређаји, намештај за услуживање.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе: • **теоријска настава (30 часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Појмовне основе услуживања 6 часова • Дневни оброци 6 часова • Системи и начини услуживања 6 часова • Услуживање хране 11 часова
Дневни оброци	• Упознавање ученика са дневним оброцима и дневним циклусима исхране.	• набројa дневне оброке; • објасни дневне оброке.	Дневни оброци и дневни циклуси исхране у угоститељству • Главни дневни оброци, међу оброци, туристички оброци • Редовни и ванредни оброци	
Системи и начини услуживања	• Упознавање ученика са системима и начинима услуживања.	• набројa системе услуживања; • објасни системе услуживања; • набројa начине услуживања; • објасни начине услуживања.	• Организациони системи рада у услуживању (обер, ревирни, реонски, бригадни систем рада); • Начини услуживања (бечки, руски, енглески, француски и комбиновани начин услуживања)	
Инструменти понуде у угоститељству	• Оспособљавање ученика да препознају и наведу инструменте понуде.	• Правилно писање и састављање инструмената понуде.	• Инструменти понуде и документи продаје у угоститељским објектима; • Појам, врсте, презентовање гостима (карта пића, кафанска карта, винска карта, јеловник, анкетни јеловник, мени карта и др.).	
Услуживање хране	• Оспособљавање ученика да знања из куварства прилагоде потребама услуживања хране.	• објасни начин услуживања доручка и једноставних јела; • објасни начин услуживања хладних предјела; • објасни начин услуживања супа, чорби, потажа и консомеа; • објасни начин услуживања топлих предјела; • објасни начин услуживања рибе, ракова и шкољки; • објасни начин услуживања главних јела; • објасни начин услуживања варива, салата и сирева;	• Услуживање доручака, једноставних јела, хладних предјела, супа, чорби, потажа, консомеа, топлих предјела, рибе, ракова, шкољки, готових јела, печења, јела по поруџбини, специјалитета са роштиља, варива, салата и сирева, посластица, воћа и компота.	

		• објасни услуживање посластица, воћа и компота.		

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Стручни предмети
- Исхрана
- Здравствена култура

ЕКОНОМИКА ТУРИСТИЧКИХ И УГОСТИТЕЉСКИХ ПРЕДУЗЕЋА

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар
ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА
Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

НАЦИОНАЛНЕ ПОСЛАСТИЦЕ

19. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА					УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		60				60

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда;
- Оспособљавање ученика за примену животних намирница;
- Оспособљавање ученика за припрему , декорисање и сервирање српских националних и интернационалних посластица;
- Оспрсобљавање ученика за израду основног норматива,сновне калкулације , понуде и поруџбине;

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Националне посластице	60

Назив модула:	**Националне посластице**
Трајање модула:	**60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Оспособљавање ученика за израду српских националних и интернационалних посластица	наведе потребне намирнице за дати тип српски националних посластица; наведе потребне намирнице за дати тип интернационалних посластица које презентују одређену земљу; разликује врсте српских националних посластица; разликује врсте интеернационалних посластица; опише врсте српских националних посластица; опише врсте интернационалних посластица; разликује врсте теста за дати тип посластица; разликује врсте маса за дати тип посластица; разликује врсте кремова за дати тип посластице; разликује врсте филова за дати тип посластица; разликује врсте прелива и сосова; опише начин припреме посластица; опише начин обликовања посластице пре термичке обраде; опише начин термичке припреме посластице; опише начин сечења и филовања (по потреби) за одређени тип посластице; опише коначни начин обликовања посластице; наведе начин чувања до сервирања; опише начин декорисања посластиц; наведе начин сервирања посластице; опише основну калкулацију и понуду; опише начин примања поруџбине	Увод у националне посластице Србије; Историјски утицај на развој националних посластица; Торте : Београдска торта, Васина торта, Банатска торта са кајсијама,: Колачи : Савијача са сувим воћем, Бундевара, Манастирске врећице, Штрудла са слатким сиром и сосом од вишања, Смедеревски колач са грожђем, Пиротске татлије (гурабије), Српски шнит, Шумадијске палачинке са сосом од сувих шљива; Чајно пециво : Салчићи, Београдске гурабије, Нишке гурабије са бибером, Ружице са орасима,Ваљевске суве шљиве, пуслице са орасима, кифлице са пивом; Жито; Балкански регион; Црна Гора- Фритуле; БиХ- Туфахије; Хрватска-Пашка торта, Загребачка торта са сиром; Словенија-Бледска кремпита; Македонија-Крем султанија; Албанија-Флија; Грчка-Грчка баклава, Тулумбе, Воће у шећерном сирупу; Турска-Баклаве, кадаиф, суџук, халва; Румунија-Козонак (слатки хлеб); Шпанија –Чурос; Посластицама кроз Европу; Аустрија- Сахер торта,Царске мрвице, Салцбуршке нокле; Мађарска- Добош торта, Естерхази торта Риго Јанчи, Жербо коцке;	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе 60 часова **<u>Место реализације наставе</u>** Кабинет посластичарства **Подела одељења- Одељење се дели на две групе** **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Практично урадити све српске националне посластице а интернационалне по једну карактеристичну за одређену земљу; **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

	припреми намирнице по рецептури за дат тип посластице измери потребне намирнице припреми тесто за дати типпосластице посластице припреми масу за дати тип посластице обликује посластицу припреми крем или фил за дату посластицу пече посластицу припреми прелив или сос сече и филује посластицу (по потреби) одлаже на адекватан начин посластицу до декорисања декорише посластицу одлаже посластицу до сервирања сервира посластицу израђује основну калкулацију израђује понуду и прима поруџбину **Исходи за практичну наставу** припрема намирнице по рецептури за дат тип посластице креира тесто или масу, крем и прелив за дати тип посластице дефинише облик посластице декорише типску посластицу сервира посластицу уцело или као монопорцију израђује основни норматив, основну калкулацију, основну понуду и поруџбину.	Италија- Тирамису, Забајоне, Касато торта; Чешка- Трделник (слатке ролнице); Немачка- Франфуртски венац, Шварцвалд торта, Суфле кнеза Pûcklera; Русија- Руски шарлот, Јагоде Романов; Француска-Тарт , Парис-Брест, Опера торта, Карамел крем са воћем, CrêpesSuzette; Белгија- Пралине, Вафли са шлагом и воћем или чоколадом; Швајцарска- Трешњева торта, Медењаци; Велика Британија- Божићни пудинг, Браунис; Са свих континената: Канада –Палачинке са сирупом од јавора; Средња Америка –Њујоршки chesecake, cupcake; Јужна Америка- Флан; Африка-Троугли са белим бадемом, сос од меда и менте (Тунис), Египатска баклава; Азија- Касутера (Јапан); Аустралија –Лемингтон коцке, Павлова;	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

- Посластичарство
- Здравствена култура
- Исхрана
- Страни језик
- Туристичка географија
- Пословна информатика

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАКСА

20. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Кабинетске вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I					30	30
II					60	60

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Оспособљавање за практичну примену теоријских знања

- Оспособљавање за правилно и рационално коришћење опреме
- Оспособљавање за самостално руковање, подешавање и одржавање опремом
- Развијање радних навика, сигурности, прецизности и одговорности у раду
- Оспособљавање за радну и професионалну одговорност, прецизност и сигурност при раду
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине
- Оспособљавање за практичну примену теоријских знања
- Оспособљавање за правилно и рационално коришћење опреме
- Оспособљавање за самостално руковање, подешавање и одржавање опремом
- Развијање радних навика, сигурности, прецизности и одговорности у раду
- Оспособљавање за радну и професионалну одговорност, прецизност и сигурност при раду
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	разред	Трајање модула (часови)
1.	Технологија производње прелива,кремоваи колача од теста	**први**	30
2	Технологија производње торти, чајног пецива и сладоледа	**други**	60

Назив модула: Технологија производње прелива, кремова и колача од теста

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за израду прелива • Оспособљавање ученика за израду кремова • Оспособљавање ученика за израду колача од теста	припреми намирнице за преливе измери потребне намирнице изради преливе одабере врсту прелива за одређени тип посластице декорише посластицу преливима организује чување прелива, преливених посластица сервира преливену посластицу израђује основну калкулацију израђује понуду прима поруџбину припреми намирнице за кремове измери потребне намирнице изради кремове одабере врсту крема за одређени тип посластице филује кремовима одређени тип посластице декорише кремовима одређени тип посластице организује чување кремова, нафилованих и декорисаних посластица сервира нафиловану и преливену посластицу израђује основну калкулацију израђује понуду, прима поруџбину припрема намирнице по рецептури одмери намирнице по рецептури припреми тесто за дати тип колача обликује тесто за дати тип колача припреми фил или крем за дати тип колача од теста обликује дати тип колача од теста пече дати тип колача декорише дати тип колача од теста сервира дати тип колача од теста израђује основне калкулације израђује понуду прима поруџбину	• Преливи:индивидуална припрема намирница, инвентара и израда прелива (лајтер и фондан, желе, добош и грилијаш и чоколадни прелив). Практична примена истих и декорисање посластица и чување до сервирања. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, пише понуду и поруџбину. Кремови индивидуална припрема намирница,инвентара и израда кремова (бутер крем по врстама, баварски – желатин крем,кувани кремови, паризер крем, запечени кремови, мусеви, кремови са сиром и ганаж кремови по врстама). Практична примена истих филовање, декорисање посластица, обликовање кремова као самосталне посластице и чување до сервирања. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину. Колачи од тестаиндивидуална припрема намирница, инвентара и израда - од слатког линзер (линцер) теста (пите, корпице, тарталете), од презбургер теста (кифлице и пајгле) и сланог теста штанглице Колачи од киселог теста – штрудле,бриоши, куглоф и крофне. Практична израда наведених посластица, чување до сервирања и сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално. Индивидуална припрема намирница, инвентара и израда колача од вученог теста (савијаче са јабукама, вишњама, сува пита, баклаве), колача од кромпир теста (кнедле са шљивама, шуфнудле), колачи од теста за резанце са орасима и маком. Практична израда наведених посластица, чување до сервирања и сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално. Индивидуална припрема намирница,инвентара и израда колача од принцес масе (крофне,еклери и профитероле са кремовима), колача од лиснатог теста (тиролске штрудле са јабукама,трешњама, сиром),кремпите,шам ролне,паштете и бушеи. Практична израда наведених посластица, чување до сервирања и сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • професионалне праксе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 или више групе приликом реализације: • професионалне праксе **Место реализације наставе** • часове професионалне праксе реализовати у школској радионици или адекватним угоститељским објектима **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада • Професионалну праксу реализовати у току летњег распуста **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове практичних вештина • дневнике практичног рада

Назив модула: Технологија производње торти, чајног пецива и сладоледа

Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за израду торти • Оспособљавање ученика за израду чајног пецива • Оспособљавање ученика за израду сладоледа .	припреми намирнице по рецептури за торте измери потребне намирнице изради торте одабере врсту декорације за одређену торту декорише торту организује чување торти до сервирања сервира торте израђује основну калкулацију израђује понуду прима поруџбину припреми намирнице по рецептури за чајно пециво измери потребне намирнице изради чајно пециво декорише чајно пециво организује чување чајног пецива до сервирања сервира чајно пециво израђује основну калкулацију израђује понуду, прима поруџбину припрема намирнице по рецептури за сладолед одмери намирнице по рецептури припреми и хлади сладоледну масу обликује сладоледну масу одлаже на замрзавање или хлађење до сервира сервира сладолед декорише сладолед израђује основне калкулације израђује понуду прима поруџбину	• Торте: индивидуална припрема намирница, инвентара и израда масе, кремова, прелива и декорације. Практична примена истих и декорисање торти и чување до сервирања. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, пише понуду и поруџбину. Чајно пециво- индивидуална припрема намирница,инвентара и израда маса, обликовање, печење, декорисање по врстама. Чување до сервирања. Практична примена истих. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину. Сладолед индивидуална припрема намирница, инвентара и израда сладоледних маса. Обликовање, хлађење или замрзавање (чување до употребе), припрема декорације за сервирање, сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, НАССР и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • професионалне праксе (60 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 или више група приликом реализације: • професионалне праксе **Место реализације наставе** • часове професионалне праксе реализовати у школској радионици или адекватним угоститељским објектима **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току практичне наставе и професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада • Професионалну праксу реализовати у току летњег распуста • Модул торте реализовати у првој недељи професионалне праксе а модуле чајно пециво и сладоледи реализовати у другој недељи професионалне праксе. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове практичних вештина • дневнике практичног рада

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

- Здравствена култура- Наука о исхрани- Страни језик- Пословна информатика

3.6.4. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)

Наставни план и програм предмета истоветан је

наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (шеста година учења)

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ПСИХОЛОГИЈА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ЧОКОЛАТЕРСТВО

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		64				64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену радне хигијене у чоколатерству;
- Оспособљавање ученика за коришћење опреме, машина, алата, посуђа и форми и чоколатерству
- Оспособљавање ученика за примену животних намирница у чоколатерству;
- Оспособљавање ученика за топлотну обраду чоколаде (беле,црне и млечне) - темперирање;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену прелива и кремова у чоколатерству;
- Оспособљавање ученика за разливање чоколаде у калупе, пуњење и затварање;
- Оспособљавање ученика за хлађење чоколаде, избацивања из калупа, чување до сервирања;
- Оспособљавање ученика заобликовање и преливање чоколадних производа и декорисање;
- Оспособљавање ученика за израду основних норматива, основне калкулације,основне понуде и основне поруџбине;

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **други**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Чоколатерство	64

Назив модула: **Чоколатерство**
Трајање модула: **64 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за општа знања из историје Чоколатерства; • Оспособљавање ученика за примену личне, радне хигијене особља и заштите на раду; • Оспособљавање ученика за коришћење просторија, опреме, машина, алата, посуђа и форми • Оспособљавање ученика за примену стручних речи и израза у чоколатерству; • Оспособљавање ученика за примену животних намирница у чоколатерству; • Оспособљавање ученика за припрему кремова за пралине; • Оспособљавање ученика за темперирање чоколаде; • Оспособљавање ученика за израду пралина, тартуфа и бајадера; • Оспособљавање ученика за израду производа од	• опише историјски пут и развој чоколатерства; • наведе значај личне хигијене и хигијене радног места и заштите на раду; • опише посластичарске просторије за рад. опрему, машине, алате, посуђе и форме у чоколатерству; • наведе стручне речи у чоколатерству; • наведе и опише кремове за пралине; • опише ароматизовање и обликовање кремова; • опише начин темперирања беле, млечне и црне чоколаде; • опише обликовање и филовање у калупима и ручно; • опише обликовање бајадера, тартуфа и чоколадних производа; • опише начин чувања до сервирања или паковања; • опише начин сервирања и	**<u>Вежбе</u> :** • Историјски пут каковца до чоколаде и производи од чоколаде; • Лична хигијена, радна хигијена, особље и заштита на раду; • Посластичарске просторије за рад, опрема, машине, алати, посуђе и форме којесе користе у чоколатерству; • Стручне речи и изрази и њихово значење у чоколатерству; • Кремови за пралине; • Мануфактурна производња пралина од беле чоколаде; • Ароматизовање кремова који се најчешће слажу са белом чоколадом; • Темперирање беле чоколаде; • Разливање чоколаде у калупе; • Пуњење; • Затварање: • Хлађење; • Избацивање из калупа; • Чување до сервирања; • Сервирање; • Паковање; • Основни норматив, основна калкулација, понуда и поруџбина; • Производња пралина од млечне чоколаде	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму. **<u>Облици наставе</u>** Програм се реализује кроз следеће облике наставе: • **вежбе 64 часа** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби (2 групе по 12 ученика) **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у кабинету за посластичарство **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • вежбе се реализују у једном дану недељно, са фондом часова: 2 часа **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина

чоколаде; • Оспособљава ученике за израду основнеог норматива, калкулације, понуде и поруџбине;	паковања; • опише основни норматив, калкулацију, понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену и примењује заштиту на раду; • разликује и користи посластичарске просторије за рад,опрему, машине, алате, посуђе и форме у чоколатерству; • примењује стручне речи и изразе; • припрема и користи кремове за пралине; • ароматизује кремове • темперира белу, млечну и црну чоколаду; • обликује пралине у калупе и ручно; • хлади пралине до избацивања из калупа и примењује специфичан начин избацивања пралина из калупа или ручно; • чува до сервирања или паковања; • сервира или пакује; • израђује основни норматив, основну калкулацију, поруџбину и понуду;	• Производња пралина од црне чоколаде • Тартуфи (les truffes au chocolat) • Бајадере • Чоколадни обликовани производи;	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

- Исхрана
- Здравствена култура
- Страни језик
- Сви стручни предмети

МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

ОПШТА ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА

Наставни план и програм предмета истоветан је
наставном плану и програму предмета за образовни профил Кувар

3.6.5. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни план и програм изборних општеобразовних предмета истоветан је
наставном плану и програму изборних општеобразовних предмета за образовни профил Кувар

3.6.6. ЗАВРШНИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ПОСЛАСТИЧАР

Завршни испит реализује се по Приручнику о полагању завршног испита у образовном профилу посластичар

1. ЦИЉ
Завршним испитом проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за образовни профил **посластичар**, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације **посластичар** 6.
2. СТРУКТУРА
У оквиру завршног испита ученик извршава **један сложени радни задатак** којим се проверава стеченост стручних компетенција.
3. ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА
У оквиру завршног испита се проверава стеченост **стручних компетенција**. Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације **посластичар**. Критеријуми оцењивања стручних компетенција разијени су на основу јединица компетенција и чине *Оквир за оцењивање компетенција за квалификацију* ***посластичар*** *(у даљем тексту: Оквир)*. Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на завршном испиту формирани су у складу са Оквиром.

3.7. КОНОБАР

3.7.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

1. **Назив квалификације:**Конобар
2. **Подручје рада:** Трговина, угоститељство и туризам
3. **Ниво квалификације:**III
4. **Трајање образовања:** тригодине
5. **Сврха квалификације:** услуживање госта храном и пићем**.**
6. **Стручне компетенције:**
   - Одржавање хигијене и здравствено-безбедносних услова
   - Обављање припремних и завршних радова спровођењем ресторанске процедуре
   - Пријем госта и поруџбине
   - Услуживање госта пићем
   - Услуживање госта храном
   - Извршавање административних послова
7. **Опис рада**

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Одржавање хигијене и здравствено-безбедносних услова	- Одржава хигијену радног простора, радних површина, опреме и инвентара - Одржава личну хигијену и радну униформу - Одржава хигијену при руковању храном
Обављање припремних и завршних радова спровођењем ресторанске процедуре	- Упознаје се са дневном понудом хране и пића - Упознаје се са дневним планом и активностима - Припрема ситан инвентар и стону апотеку - Припрема опрему и уређаје за послуживање - Распрема столове на крају рада - Враћа ситан инвентар на крају рада - Проверава исправност простора, опреме и инвентара на крају рада
Пријем госта и поруџбине	- Смешта госте - Прима поруџбину пића и хране - Региструје поруџбину - Дистрибуира поруџбину
Услуживање госта пићем	- Услужује аперитиве, дицестиве, напитке - Услужује вина - Припрема пиће пред гостом - Проверава задовољство госта услугом

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Услуживање госта храном	- Услужује предјела - Услужује супе и чорбе - Услужује главна јела - Услужује посластице - Припрема храну пред гостом - Проверава задовољство госта услугом
Извршавање административних послова	- Наплаћује рачун - Обрачунава дневни промет - Води књигу шанка

8. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил конобар је оспособљавање ученика за услуживање госта храном и пићем.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућности запослења, усмерава ученикеда се оспособљавају за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине ускладу са концептом одрживог развоја;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

9. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
Одржава хигијену и здравствено-безбедносне услове	- наведе санитарно-здравствене прописе у угоститељству - наведе хигијенске прописе у угоститељству - објасни значај и наведе принципе HACCP стандарда при руковању храном и пићем - наведе прописе о безбедности и заштити здравља у угоститељству - наведе еколошке прописе у угоститељству	- одржава личну хигијену и радну униформу према стандарду - одржава хигијену радног места, опреме и инвентара - спроводи санитарно здравствене прописе у угоститељским објектима - спроводи мере безбедности и заштите здравља у угоститељству	- савесно, одговорно, уредно и благовремено обавља поверене послове - ефикасно организује време - испољи позитиван однос према примени санитарнихиздравствених мера у процесу рада
Обавља припремне и завршне радове спровођењем	- објасни појам и функцију припремних и завршних радове у угоститељским објектима - наведе припремне и завршне радове у угоститељским објектима	- ради у тиму - анализира дневну понуду – јеловник, мени карту, ценовник пића и винску карту - планира и организује послове из делокруга свога рада	- испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад

ресторанске процедуре	- разликује групе инвентара за услуживање - разликује опрему, уређаје и намештај за услуживање - наведе садржај и редослед постављања малог стоног инвентара и кувера за одређени оброк - наведе садржај и редослед постављања инвентара за услуживање на и у сервисни сто	- рукује инвентаром за услуживање, опремом, уређајима и намештајем за услуживање - користи и одржава опрему и уређаје за услуживање - пере, брише и полира инвентар за услуживање - изврши прекривање стола ресторанским рубљем - уреди сервисни сто - комплетира и поставља мали стони инвентар - савија салвете на најмање три начина - поставља кувер на сто за одређени оброк - опсервира инвентар - сортира инвентар за услуживање - примењује различите технике ношења и преношења инвентара - равна столове у свом реону - припрема изложбени сто за самоуслуживање - припрема употребљено стоно рубље за замену - враћа неупотребљени прибор за услуживање у офис	- испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према гостима и сарадницима - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
Прима госта и поруџбине	- објасни процедуру пријема, прихвата и смештаја гостију - објасни процедуру резервација у ресторану - наведе и објасни правила пословног бонтона у угоститељству - наведе врсте и садржај понуде угоститељског објекта - наведе карактеристике различитих врсте јела, пића и напитака које се служе у уоститељском објекту - разликује врсте гостију с обзиром на својства и особености њиховог понашања	- организује пријем, прихват и смештај гостију - дочекује госта - поздравља госта - смешта госта за слободни или резервисани сто - презентује понуду јела и пића - саслуша жеље (потребе) госта и адекватно на њих регује - препоручи госту адекатну комбинацију јела и пића - евидентира и предаје поруџбину производним одељењима - поздрави и испрати госта - примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских конфликата - користи стручну терминологију у угоститељству на српском и два страна језика	
Услужује госта пићем	- класификује пића и напитке према групама у карти пића, винској карти, барској карти и ценовнику пића - наведе основне карактеристике пића и напитака - препознаје пића, напитке и барске мешавине из инструмената понуде - наведе врсте и географско порекло вина и	- преузима поруџбине из производних одељења - примењује основне технике ношења, припремања и сервирања пића, барских мешавина и напитака - правилано прилази госту - демонстрира технике фрапирања, шамбрирања, презентовањања, отварања, дегоржирања и декантирања вина	

	виногорја у Србији - познаје угоститељски норматив за пића и напитке - наведе правила коришћења инвентара за услуживање пића и напитака - наведе редослед послуживања пића и напитака по бонтону и протоколу	- припрема толле и хладне напитке - услужује алкохолна и безалкохолна пића, хладне и топле напитке у одређеним приликама, доручковаоници, ресторану и кафани	
Услужује госта храном	- класификује храну и посластице према групама у инструментима понуде - разликује јела и посластице из инструмената понуде - наведе врсте и састав доручка - наведе угоститељски норматив за јела и посластице - објасни правила коришћења инвентара за услуживање јела - наведе редослед послуживања јела по бонтону и протоколу	- примењује основне технике ношења и начине услуживања у различитим системима организације рада - комбинује одговарајуће начине услуживања - примењује правилан прилаз госту при услуживању - услужује: топла и хладна предјела, супе, чорбе, потаже и консоме, рибе, ракове, шкољке,главна јела, варива, салате, сиреве, посластице, воће и компоте - услужује доручак у доручковаоници, кафани и хотелској соби - припрема јела пред гостом (фламбира, филира, траншира)	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
Извршава административне послове	- наведе и објасни врсте евиденција у угоститељству - објасни процедуру испостављања и наплате рачуна - наведе поступке материјалног и финасијског раздужења	- примењује различите начине наплате рачуна - води књигу шанка - пише требовања и утврди стање у шанку - води књигу пазара, сортира рачуне по врсти, упише рачуне у дневни извештај - утврди и преда дневни пазар	

3.7.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни план и програм општеобразовних предмета истоветан је наставном плану и програму општеобразовних предмета за образовни профил Кувар

3.7.3.ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК II (пета година учења)**

Годишњи фонд часова:	**68**
Разред:	**Први**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова*	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	**СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми	**Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** • Представљање себе и других • Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) • Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева	

	будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и • изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	итд.) • Давање једноставних упутстава и команди • Изражавање молби и захвалности • Изражавање извињења • Изражавање потврде и негирање • Изражавање допадања и недопадања • Изражавање физичких сензација и потреба • Исказивање просторних и временских односа • Давање и тражење информација и обавештења • Описивање и упоређивање лица и предмета • Изрицање забране и реаговање на забрану • Изражавање припадања и поседовања • Скретање пажње • Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања • Тражење и давање дозволе • Исказивање честитки • Исказивање препоруке • Изражавање хитности и обавезности • Исказивање сумње и несигурности	припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему)
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.		решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	• у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи • препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи • препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације • адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава • адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формености, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) • учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) • користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[8]: **1. Средствазанаглашавањереченичнихделова***c'est ... quiиc'est... que*:*C'estPierrequivalefaire ; c'esttoiquej'aime.* **2.Средства која указују на лице**: а) наглашенеличнезаменицепослепредлога : *Onpeutallerchezmoi; Jepeuxm'asseoir à côté devous? Jen'aijamais été chezeux ;* б) наглашенеличнезаменицепослепозитивногимператива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализатореименице:** а) вредностиодређеногчлан – генерализација: *Lesenfantsaimentlesjeuxdesociété*; спецификација: *LefrèredeMiaaimejouerauScrabble* ; б) изостављањечлана: натписи (*Pâtisserie*), врстепроизвода (*Chocolat, SavondeMarseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromageblanc*); испредимениципозицијиатрибута: *Elleestmédecin ; Ilestboulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (каоодговорнапитање*Lequel? / Laquelle ?*); *Cettemoto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе*un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se*	развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста,

[8]**Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		pencher; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијалнодиректноиндиректнопитање:***Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаностраднви). **6.Средствазаисказивањепросторниходноса**: а) прилошкиидругиизрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошкезаменицеепиу:*Tuvas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) местопридева*petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) променазначењанекихпридеваузависностиодместа: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози*dans, depuis*израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивањесимултаностиибудућностиупрошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *ilfautque, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Ilfautqueturacontes ça à tonfrère)*, као и рецептивно: *Ilfautquetufasses/ quetuailles/ quetusois/ quetulises/ quetusaches/ quetu écrives*; - презент кондиционала :*Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средствазаисказивањепогодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничкеименицеспроменомучлануидругимдетерминативима - (*ellibro, estelibro, milibro, loslibros, estoslibros, mislibros*) 2. Придеви – рецептивноипродуктивно а. Поређењепридева: *comparativoysuperlativorelativo*: másbonitoque, elmásbonito	дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

		б. Придевисаапокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личнезаменице – рецептивноипродуктивно а. уфункцијисубјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. уфункцијиобјекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. уфункцијиобјекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким*se"): lavarse;* *tratarsede...* 4. Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos* *de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашњевремеправилнихглагола*–ar, -er, -ir*инајфреквентнијихглаголасапроменомуоснови*: decir, traer, poner, etc. Presentedelindicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estáshaciendo? - Estoyleyendoelperiódico*.) в. *Imperativoиpresentedelsubjuntivo*горенаведенихглагола (унегиранимимперативнимконструкцијамаиуформалномстилуобраћања: *habla/hable/hablad/hablen/nohables/nohablen/nohabléis)* – ирецептивноипродуктивно г. Прошлавремена (индикативисубјунктивудоленаведенимконструкцијама): *Pretéritoperfectosimple (pretéritoindefinido); Pretéritoimperfecto; Pretéritoperfectocompuesto, Pretéritopluscuamperfecto*: – фреквентниправилниглаголииодређенибројнајфреквентнијихнеправилнихглаголаусвимглаголскимлицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - ирецептивноипродуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tenerque, gustar* *Megusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличнеконструкцијесасубјунктивом- рецептивноипродуктивно	

		Es importante que estudies lenguas extranjeras. *Es necesario que duermas bien.* е.Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Esteveranoviajaré aEspaña.* *Telodiré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay muchagenteaquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Piensoque, Diceque, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно): *Me dijo que vendría.* *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* 6. Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилозизавреме*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces,* *de vez en cuando, etc...* в. Прилозизаколичину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилозизаначин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio,* *voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, enla* *calle, en casa, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основни до10000 8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи(*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација - рецептивно и продуктивно *Notrabajahoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК II (шеста година учења)**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**Други**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), друге врсте текстова о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима у пословном окуружењу	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнеприче и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; • издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; • пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне кореспоненције		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај , писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). • једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са другима. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице,		

	као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** • Представљање себе и других • Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) • Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) • Давање једноставних упутстава и команди • Изражавање молби и захвалности • Изражавање извињења • Изражавање потврде и негирање • Изражавање допадања и недопадања • Изражавање физичких сензација и потреба • Исказивање просторних и временских односа • Давање и тражење информација и обавештења • Описивање и упоређивање лица и предмета • Изрицање забране и реаговање на забрану • Изражавање припадања и поседовања • Скретање пажње • Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања • Тражење и давање дозволе • Исказивање честитки • Исказивање препоруке • Изражавање хитности и обавезности • Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властитеизајединичке, одговарајућирод, број, садетерминативом: *Madame/MonsieurMercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, laFrance, laSerbie, l'océanAtlantique, lesAlpes ; mesparents, leurmère, notrepays, vosenfants, cet élève, quellemaison ?* 2. Одређеничланиспреддатума: *Aujourd'huic'estle 31 janvier*; испредименадана*: Lemardijefaisdutennis.* 3. Партитивничлан: *J'ai acheté de la crème solaire.* 4. Заменицуон*: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Tesamis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?*Саморецептивно: *Je te le prête avec plaisir !* 6. Придеве – одговарајућирод, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.* 7. Бројеве: основнепреко 1000, реднедо 20: *C'estunlivredecentpages! J'habite au sixième étage.* 8. Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est-ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?* *9.* Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.*	учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) • Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу		

	говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	10. Заповедниначин: *Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!* 11. Кондиционалглагола*pouvoir*и*vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?* 12. Глаголскавремена: - презентиндикативафреквентнихглагола, рачунајућиповратне (*se lever, se coucher*) иуниперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ; - сложениперфектиимперфект – грађењеиконтрастирањеупотребе: *Nous nous sommes rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.* - футурпрви: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.* 13. Конструкцији*il faut*саинфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…* 14. Предлогеисажетечланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer nos vacances en Belgique; nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi.* 15. Прилогезавреме, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд. 16.Везникеe*t, ou, mais*.	

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК II (седма година учења)**
	60
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до 15 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих аутентичних текстова из свакодневног живота после 1-2 слушања (обавештења са разгласа на станици, аеродрому, у супермаркету или у школи)	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и

	• разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.) • разуме краће рекламе, радио и ТВ емисије о темама предвиђеним наставним програмом из домена свакодневног језика као и пословног.	чији се језик учи ● Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) ● Заштита човекове околине (волонтерски рад) ● Медији (штампа, телевизија, електронски медији) ● Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи ● Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** • Представљање себе и других • Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) • Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) • Давање једноставних упутстава и команди • Изражавање молби и захвалности • Изражавање извињења • Изражавање потврде и негирање • Изражавање допадања и недопадања • Изражавање физичких сензација и потреба • Исказивање просторних и временских односа • Давање и тражење информација и обавештења • Описивање и упоређивање лица и предмета • Изрицање забране и реаговање на забрану • Изражавање припадања и поседовања • Скретање пажње • Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања • Тражење и давање дозволе • Исказивање честитки • Исказивање препоруке • Изражавање хитности и обавезности • Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Француски језик**	паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учиницу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем • записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.) • у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања • записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставним предмета. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом		

	(укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	Ученици треба да разумеју и користе[9]: **1. Средствазанаглашавањереченичнихделова***c'est ... qui***и***c'est... que***:***C'estPierrequivalefaire ; c'esttoiquej'aime.* **2.Средства која указују на лице**: а) наглашеничнезаменицепослепредлога : *Onpeutallerchezmoi; Jepeuxm'asseoir à côté devous? Jen'aijamais été chezeux ;* б) наглашеничнезаменицепослепозитивногимператива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализатореименице:** а) вредностиодређеногчлан – генерализација: *Lesenfantsaimentlesjeuxdesociété*; спецификација: *LefrèredeMiaaimejouerauScrabble* ; б) изостављањечлана: натписи (*Pâtisserie*), врстепроизвода (*Chocolat, SavondeMarseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromageblanc*); испредимениципозицијиатрибута: *Elleestmédecin ; Ilestboulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (каоодговорнапитање*Lequel? / Laquelle ?*); *Cettemoto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе*un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијалнодиректноииндиректнопитање:***Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаностраднји). **6.Средствазаисказивањепросторниходноса**: а) прилошкиидругиизрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;*	мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) • може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота • разуме краће текстове у вези са градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.		

[9]**Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуникација), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формености, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	б) прилошкезаменицеенпу:*Tuvas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:** а) местопридева*petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) променазначењанекихпридеваузависностиодместа: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози*dans, depuis*израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивањесимултаностиибудућностиупрошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *ilfautque, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Ilfautqueturacontes ça à tonfrère)*, као и рецептивно: *Ilfautquetufasses/ quetuailles/ quetusois/ quetulises/ quetusaches/ quetu écrives*; - презент кондиционала :*Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средствазаисказивањепогодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.*	језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- матерњи језик,
- историја,
- социологија са правима грађана,
- музичка култура,
- ликовна култура,
- информатика и рачунарство

ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Наставни план и програм ЗДРАВСТВЕНЕ КУЛТУРЕ истоветан је наставном плану и програму ЗДРАВСТВЕНЕ КУЛТУРЕ за образовни профил Кувар

ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТРЉСТВА

Наставни план и програм ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТРЉСТВА истоветан је

наставном плану и програму ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТЕЉСТВА за образовни профил Кувар

СВЕЧАНИ ПРИЈЕМИ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		90		30		120

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима.
- Оспособљавање ученика за квалитетно услуживање пића, напитака, хране и посластица на различитим заједничким оброцима и свечаним пријемима.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Свечани пријеми	120

4 ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:	**Свечани пријеми**
Трајање модула:	**120 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима; • Оспособљавање ученика за квалитетно услуживање пића, напитака, хране и посластица на различитим заједничким оброцима и свечаним пријемима.	• разликује врсте заједничких оброка и свечаних пријема, њихове поделе, просторије у којима се одржавају, инвентар за услуживање; • класификује пића, напитке, јела и посластице из понуде за одређени заједнички оброк и свечани пријем; • препознаје пића, напитке, јела и посластице из понуде за одређени заједнички оброк и свечани пријем; • изврши припрему простора, опреме и уређаја, инвентара и намештаја за одређени заједнички оброк и свечани пријем; • примењује стандардизован приступ госту и одговарајуће начине услуживања на одређеном заједничком оброку и свечаном пријему; • услужује аперитиве на заједничким оброцима и свечаним пријемима; • услужује алкохолна и безалкохолна пића на на заједничким	• Дневни оброци у угоститељству – (2 недеље) – Примена, место и време одржавања дневних оброка према врстама – Редовни и ванредни оброци; • Организациони системи рада на заједничким оброцима и свечаним пријемима – (2 недеље); • Начини услуживања на заједничким оброцима и свечаним пријемима (2 –недеље); • Мени и мени карта – (4 недеље) – Појам, улога, врсте, намена, правилно писање и изглед – Састављање менија за заједничке одброке и свечане пријеме – Услуживање групе гостију по менију;	• На почетку програма ученике упознати са циљевима и исходима наставе, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе** Предмет се реализује кроз: • вежбе (90 часова) • наставу у блоку (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • кабинетских вежби • блок настава **Место реализације наставе** • кабинетске вежбе се реализују у кабинету **Препоруке за реализацију наставе** • Нужно је коришћење визуелних средстава,

	оброцима и свечаним пријемима; • услужује вина на заједничким оброцима и свечаним пријемима; • услужује дижестиве на заједничким оброцима и свечаним пријемима; • услужујетопле и хладне напитке на заједничким оброцима и свечаним пријемима; • услужује хладна и топла предјела на заједничким оброцима и свечаним пријемима; • услужује супе, чорбе, потаже, консоме на заједничким оброцима свечаним пријемима; • услужује рибе, ракове, шкољке на заједничким оброцима свечаним пријемима; • услужује главна јела на заједничким оброцима свечаним пријемима; • услужује варива, салате, сиреве на заједничким оброцима свечаним пријемима; • услужује посластице, воће, компоте на заједничким оброцима свечаним пријемима; • услужује топле и хладне напитке на заједничким оброцима свечаним пријемима; • наводи и саставља различите врсте менија намењених заједничким оброцима и свечаним пријемима; • разликује и услужује јела и посластице по утврђеном мениу за заједнички оброк и свечани пријем; • користи елементе протокола приликом услуживања гостију; • врши правилно опхођење са гостима и колегама показујући љубазност, културу и предусретљивост; • наводи карактеристике у пословању везаном за кетеринг.	• Заједнички оброци као облици угоститељске понуде (појам, значај, врсте) – (5 недеља); – Заједнички ручак – Заједничка вечера – Пословни ручак – Пословна вечера • Свечани пријеми као облици угоститељске понуде (појам, значај, врсте) – (10 недеља) – Банкет - свечани ручак – Банкет – свечана вечера – Свечани хладни бифе – Свечани топли бифе – Свечани хладно – топли бифе – Коктел партија – Гарден партија – Чајанка • Услуживање са протоколарним захтевима (по протоколу) – (3 недеље); • Кетеринг – (2 недеље).	угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање • Наставу у блоку реализовати кроз рад на заједничким оброцима и свечаним пријемима према плану одржавања заказаних пријема односно према могућности и потреби. • Препоручује се обављање блок наставе у различитим врстама угоститељских објеката **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • активности на часу • самостални практичан рад • усмено излагање

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Основе туризма и угоститељства;
- Исхрана;
- Страни језици;
- Основе куварства;
- Основе посластичарства;
- Предузетништво.

УСЛУЖИВАЊЕ

1. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		204	204	60		468

II		192	192	90		474
III		150	180	90		420

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Примена теоријских знања у практичном контексту;
- Примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- Преузимање одговорност за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- Благовремено реаговање на промене у радној средини;
- Препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- Употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.
- Оспособљавање ученика за обављање припремних и завршних радова у угоститељским објектима;
- Оспособљавање ученика за квалитетно услуживање пићем и напицима у различитим угоститељским објектима и различитим приликама.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Хигијенски стандарди и заштита на раду	60
2.	Основе угоститељског услуживања	408

Разред: други

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Пословна комуникација	94
2.	Угоститељско услуживање	380

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Угоститељско услуживање	344
2.	Припремање јелапред гостом	76

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Разред: **први**

Назив модула:	**Хигијенски стандарди и заштита на раду**
Трајање модула:	**60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са појмом, улогом и задацима услуживања у угоститељству; • Оспособљавање ученика за примену санитарних и здравствених прописа (стандарда) из области личне и радне хигијене; • Оспособљавање ученика за примену заштите на раду.	• познаје појам, улогу и задатке услуживања у угоститељству; • примењује мере заштите од повреда на раду; • наведе и примењује хигијенске стандарде из области личне и радне хигијене у услуживању; • наведе последице непридржавања хигијенских стандарда у односу на госте и угоститељски објекат; • примењује хигијенске стандарде из области личне и радне хигијене у услуживању.	• Појам, улога и задаци услуживања. **Хигијенски стандарди и заштита на раду:** • Заштита од повреда на раду; • Појам, улога и задаци хигијене у угоститељству; • Санитарни преглед угоститељских радника (особља); • Лична хигијена (хигијена тела, руку, ногу, косе, хигијена доњег веша, чарапа); • Радна хигијена (хигијена радне униформе, хигијена инвентара за услуживање, хигијена радних површина, хигијена радних просторија, хигијена опреме и уређаја); • Средства, апарати и опрема за одржавање личне и радне хигијене; • Упознавање и примена НАССР норме у услуживању.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (30 часова) • практичну наставу (30 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби; • практичне наставе. **<u>Место реализације наставе</u>** • Вежбе се реализују у одговарајућем кабинету; • Практична настава и настава у блоку се реализује у одговарајућем кабинету или школској радионици. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • модул реализовати коришћењем визуелних средстава, угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање; • део практичне наставе реализовати кроз обављање обавезног санитарног прегледа и обилазак угоститељских објеката и манифестација (хотела, ресторана, сајмова) **<u>Предвиђене недеље рада</u>** : – Хигијенски стандарди и заштита на раду (5 недеља). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина; • активности на часу • самостални практичан рад.

Назив модула:	**Основе угоститељског услуживања**
Трајање модула:	**408 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за обављање припремних и завршних радова у угоститељским објектима; • Оспособљавање за правилно опхођење са гостима и колегама; • Оспособљавање ученика за услуживање гостију на доручку.	• објасни припремне и завршне радове у угоститељским објектима; • разликује групе инвентара за услуживање; • разликује опрему, уређаје и намештај за услуживање; • наведе садржај и редослед постављања малог стоног инвентара и кувера за одређени оброк; • наведе садржај и редослед постављања инвентара за услуживање на и у сервисни сто; • разликује средства понуде - документа продаје; • рукује инвентаром за услуживање; • рукује опремом, уређајима и намештајем за услуживање; • користи и одржава опрему и уређаје за услуживање; • пере, брише и полира инвентар за услуживање у угоститељским објектима; • користи стручну терминологију; • врши правилно опхођење са гостима и колегама показујући љубазност, културу и предусретљивост; • класификује јела, пића и напитке у карти доручка; • разликује и објасни дневне оброке у угоститељству; • примењује основне технике ношења и начине услуживања у различитим системима рада; • комбинује одговарајуће начине услуживања; • примењује правилан прилаз госту и начине услуживања; • наводи врсте и састав доручака; • услужује доручак у доручковаоници, кафани и хотелској соби; • изврши прекривање стола подстољнаком, стољњаком и надстољнаком; • уреди сервисни сто; • комплетира и поставља мали стони инвентар; • савија салвете на најмање три начина; • поставља кувер на сто за одређени оброк; • апсервира инвентар; • сортира инвентар за услуживање; • примењује различите технике ношења и преношења инвентара.	**Угоститељски објекти и угоститељске услуге:** • Основне и допунске угоститељске услуге; • Угоститељски објекти за смештај; • Угоститељски објекти за пружање услуга хране и пића госту; • Стручна терминологија у угоститељству. **Услужно и производно особље угоститељских објеката :** • Особине и дужности, хијерархија, изглед и униформа, улога у услужном процесу рада. **Опхођење и брига о госту:** • Дочек, прихват и смештај госта; • Разговор са гостом; • Испраћај госта; **Радна оделења угоститељских објеката:** • Техничко технолошка опремљеност, распоред и функционална повезаност. **Опрема, уређаји и намештај у просторијама за пријем и услуживање гостију:** • Врсте, намена, руковање и одржавање; • Заштита на раду. **Инвентар за услуживање гостију:** • Појам, улога и важност правилне употребе и чувања инвентара за услуживање; • Подела на групе према намени и материјалу од ког је инвентар израђен; • Инвентар за услуживање – група: рубље; • Инвентар за услуживање – група: стакло; • Инвентар за услуживање – група: порцулан; • Инвентар за услуживање – група: прибор за јело; • Инвентар за услуживање – група: мали стони инвентар; • Инвентар за услуживање – група: помоћни инвентар; • Инвентар за услуживање – група: метално посуђе. **Припремни и завршни радови у угоститељству:** • Појам, улога и значај припремних радова у угоститељству; • Основна подела у офису, сали, точионици пића, аперитив бару– поступци и процедуре; • Кувери у угоститељству– појам, улога, значај (основни и проширени); • Завршни радови. **Организациони системи рада у услуживању:** • Распоред услужног особља, њихове улоге и	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (174 часа) • практичну наставу (174 часа) • наставу у блоку (60 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби; • практичне наставе; • наставе у блоку. **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у одговарајућем кабинету; • Практична настава и настава у блоку се реализује у одговарајућем кабинету или школској радионици. **Препоруке за реализацију наставе:** • модул реализовати коришћењем визуелних средстава, угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање; • део практичне наставе реализовати кроз обилазак угоститељских објеката и манифестација (хотела, ресторана, сајмова, такмичења); • време реализације наставе у блоку ускладити са активностима у угоститељским објектима у којима се рализује настава у блоку. **Предвиђене недеље рада** : – Угоститељски објекти и угоститељске услуге (2 недеље); – Услужно и производно особље угоститељских (1 недеља); – Опхођење и брига о госту (1 недеља); – Радна одељења угоститељских објеката (1 недеља); – Опрема, уређаји и намештај у просторијама за пријем и услуживање гостију (1 недеља); – Инвентар за услуживање гостију (7 недеља); – Припремни и завршни радови у угоститељству (2 недеље); – Организациони системи рада у услуживању (1 недеља); – Начини услуживања гостију (3 недеље); – Дневни оброци у угоститељству (1 недеља); – Доручак (5 недеља). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина; • активности на часу; • самостални практичан рад.

		дужности у различитим системима услуживања (обер, ревирни, реонски и бригадни систем). **Начини услуживања гостију:** • Појам, улога, врсте и особености начина услуживања (бечки, енглески, француски, руски и комбиновани). **Дневни оброци у угоститељству:** • Појам, улога и значај дневних оброка у угоститељству; • Дневни циклус исхране и подела дневних оброка према њему; • Примена, место и време одржавања дневних оброка према врстама. **Доручак:** • Доручковаоница; • Врсте и састав доручака; • Кувери за различите врсте доручака; • Инструменти понуде – карта доручка; • Доручак на бази самопослуживања – бифе сто; • Доручак у етажном сервису.	

Разред: **други**

Назив модула:	**Пословна комуникација**		
Трајање модула:	**150 часа**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима; • Оспособљавање ученика за обављање административно-књиговодствених послова у угоститељским објектима	• познаје правила пословног бонтона у угоститељству; • саслуша жеље (потребе) госта и адекватно на њих регује; • дочека, прихвати и смести госта за сто; • показује љубазност, предусретљивост у опхођењу са гостом; • наведе врсте и садржај понуде угоститељског објекта; • наведе карактеристике различитих врсте јела, пића и напитака које се служе у уоститељском објекту; • препоручи госту адекватну комбинацију јела и пића; • примењује различите начине наплате рачуна; • води књигу шанка; • пише требовања и утврди стање у шанку; • води књигу пазара, сортира рачуне по врсти, упише рачуне у дневни извештај; • утврди и преда дневни пазар;	**Пословна комуникација:** • Појам, улога и значај пословне комуникације; • Врсте комуникације и начини њеног остваривања; • Бонтон у угоститељству – дочек, прихват и смештај гостију, уважавање жеља гостију, пријем поруџбина и реаговање на жалбе; • Сугестивна и инпулсивна продаја услуга; • Регистровање и дистрибуција поруџбине, наплата услуга, прављење и наплата рачуна (врсте и начин), вођење књеге дневних пазара; • Обрачун дневног промета – предаја пазара, вођење књиге шанка, књиге требовања, књиге отписа. **Инструменти понуде и документи продаје:** • Инструменти понуде и документи продаје у угоститељским објектима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (60 часова) • практичну наставу (60 часова) • настава у блоку (30 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби; • практичне наставе; • наставе у блоку. **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у одговарајућем кабинету; • практична настава и настава у блоку се реализује у одговарајућем кабинету, школској радионици или у угоститељском објекту. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • модул реализовати коришћењем визуелних средстава, угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање; • део практичне наставе реализовати кроз обилазак специфичних угоститељских

	• наведе елементе добре угоститељске праксе. • класификује пића и напитке према групама у карти пића, винској карти, барској карти и ценовнику пића • врши правилно опхођење са гостима и колегама показујући љубазност, културу и предусретљивост.	• Појам, врсте, презентовање гостима (карта пића, кафанска карта, винска карта, јеловник, анкетни јеловник, мени карта,десертна карта и др.)	објеката и манифестација (хотела, ресторана, угоститељских објеката, сајмова, такмичења); • Препоручује се обављање практичне наставе у различитим врстама угоститељских објеката; • Време реализације наставе у блоку ускладити са активностима у угоститељским објектима у којима се рализује настава у блоку. **Предвиђене недеље рада** : – Пословна комуникација (7 недеља); – Инструменти понуде и документи продаје (3 недеље). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина; • активности на часу; • самостални практичан рад.

Назив модула:	**Услуживање пића и напитака**		
Трајање модула:	**324 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за квалитетно услуживање пићем и напицима у различитим угоститељским објектима и различитим приликама; • Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима.	• наводи појам, улогу и значај точионице пића; • рукује опремом, уређајима, инвентаром точионице пића; • наведе основне карактеристике пића и напитака; • правилано прилази госту приликом услуживања пића и напитака; • услужује алкохолна и безалкохолна пића у одређеним приликама, ресторану и кафани; • припрема топле и хладне напитке; • услужује хладне и топле напитке у одређеним приликама, доручковаоници, ресторану и кафани; • препознаје пића, напитке и барске мешавине из инструмената понуде; • примењује основне технике ношења, припремања и сервирања пића, барских мешавина и напитака; • познаје врсте и географско порекло вина и виногорја у Србији, региону и свету; • демонстрира технике фрапирања, шамбрирања, презентовањања, отварања, дегоржирања и декантирања вина.	**Точионица пића:** • појам, улога и значај точионице пића • опрема, уређаји, инвентар точионице пића • организација рада, требовање пића, складиштење и чување пића, намирница и материјала **Услуживање пића и напитака:** • класификација и подела пића у угоститељству према садржају акохола, према намени и времену служења, према температури служења и према начину припреме **Алкохолна пића:** • подела, врсте, особине, норматив, начин сервирања и услуживање (џин, виски, вотка, рум, коњак, бренди, ракије, аперитиви, ликери, дижестиви, топла алкохолна пића и пива) **Безалкохолна пића:** • подела, врсте, особине, норматив, припрема, начин сервирања и услуживање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (132 часа) • практичну наставу (132 часа) • настава у блоку (60 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби; • практичне наставе; • наставе у блоку; **Место реализације наставе** • вежбе се реализују у одговарајућем кабинету; • практична настава и настава у блоку се реализује у одговарајућем кабинету, школској радионици или у угоститељском објекту. **Препоруке за реализацију наставе** • модул реализовати коришћењем визуелних средстава, угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање; • део практичне наставе реализовати кроз обилазак специфичних угоститељских објеката и манифестација (хотела, ресторана, угоститељских објеката, сајмова, такмичења);

		Топли и хладни напици: • подела, врсте, карактеристике, прилози, припрема, сервирање и услуживање **Барске мешавине:** • опрема, уређаји и инвентар за припрему барских мешавина; • стручна терминологија, читање и писање рецептура; • основне технике припреме барских мешавина; • подела, врсте, особине, припрема, норматив, начин сервирања и услуживање барских мешавина. **Вина и виногорја:** • подела вина – према боји, количини шећера, квалитету, начину производње; • сорте грожђа; • виногорја србије, региона, света; • појам, улога и значај сомалијера; • чување, сервирање (декантирање, фрапирање, дегоржирање, дегустација), презентовање, отварање и услуживање вина; • слагање вина и хране.	• препоручује се обављање практичне наставе у различитим врстама угоститељских објеката; • време реализације наставе у блоку ускладити са активностима у угоститељским објектима у којима се рализује настава у блоку. **<u>Предвиђене недеље рада</u>** : – Точионица пића (2 недеље); – Услуживање пића и напитака (2 недеље); – Алкохолна пића (4недеље); – Безалкохолна пића (2 недеље); – Топли и хладни напици (2 недеље); – Барске мешавине (4 недеље); – Вина и виногорја (6 недеље). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина; • активности на часу; • самостални практичан рад.

Разред: **трећи**

Назив модула:	**Услуживање јела и посластица**		
Трајање модула:	**354 часа**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима • Оспособљавање ученика за квалитетно услуживање хране и посластица у различитим угоститељским објектима и различитим приликама	• класификује храну и посластице према групама у инструментима понуде; • познаје јела и посластице из инструмената понуде; • примењује основне технике ношења и начине услуживања у различитим системима организације рада; • комбинује одговарајуће начине услуживања; • примењује правилан прилаз госту и начине услуживања; • разликује и услужује топла и хладна предјела у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • разликује и услужује супе, чорбе, потаже и консоме у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • разликује и услужује рибе, ракове, шкољке, мекушце у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • разликује и услужује главна јела у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима;	**Дневни оброци и дневни циклус исхране у угоститељским објектима:** • Примена, место и време одржавања дневних оброка према врстама **Организациони системи рада у услуживању:** • Обер, ревирни, реонски и бригадни систем рада **Начини услуживања хране и посластица:** • Бечки, француски, енглески, руски, комбиновани **Инструменти понуде – јеловник:** • Појам, улога, значај, изглед и врсте • Редослед писања, правилно груписање и избор јела **Услуживање по јеловнику са познавањем карактеристика хране и посластица:** • Група јела - хладна предјела • Група јела –супе, чорбе, потажи, консомеи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (120 часова) • практичну наставу (144 часа) • наставу у блоку (90 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби; • практичне наставе; • наставе у блоку. **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у одговарајућем кабинету; • практична настава и настава у блоку у се реализују у одговарајућем кабинету, школској радионици или у угоститељском објекту.

	• разликује и услужује варива, салате у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • разликује и услужује сиреве у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • разликује и услужује посластице, воће, компоте у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • наводи и саставља различите врсте менија; • разликује и услужује јела и посластице по утврђеном мениу у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима; • разликује организације рада и инструменте понуде у пансионском пословању; • спроводи правилно анкетирање гостију; • правилно услужује јела, пића и напитке у пансиону; • правилно прима поруџбину, припрема потребан инвентар и услужује храну у хотелским собама.	• Групе јела – топла предјела • Група јела – рибе, ракови, шкољке и мекушци • Група јела – готова јела • Група јела – печења • Група јела – јела по поруџбини • Група јела – специјалитети са роштиља • Група јела – варива, салате • Група јела – сиреви • Група јела - посластица, компота, воћа **Мени и мени карта:** • Појам, улога, врсте, намена, правилно писање и изглед • Састављање менија за различите дневне одброке **Пансионско пословање:** • Организација рада и инструменти понуде • Начини анкетирања гостију (анкетни јеловник, анкетна мени карта, анкетни мени лист) • Етажни сервис у пансиону	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • модул реализовати коришћењем визуелних средстава, угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање; • део практичне наставе реализовати кроз обилазак специфичних угоститељских објеката и манифестација (хотела, ресторана, угоститељских објеката, сајмова, такмичења); • препоручује се обављање практичне наставе у различитим врстама угоститељских објеката; • време реализације наставе у блоку ускладити са активностима у угоститељским објектима у којима се рализује настава у блоку. **<u>Предвиђене недеље рада</u>** : – Дневни оброци и дневни циклус исхране у угоститељским објектима (2 недеље); – Организациони системи рада у услуживању (1недеља); – Начини услуживања хране и посластица (3 недеље); – Инструменти понуде – јеловник (2 недеље); – Услуживање по јеловнику са познавањем карактеристика хране и посластица (8 недеља); – Мени и мени карта (3 недеље); – Пансионско пословање (3 недеље). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина; • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина • активности на часу • самостални практичан рад

Назив модула:	**Припрема јелапред гостом**
Трајање модула:	**74 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима; • Оспособљавање ученика за квалитетно припремање, довршавање, сервирање и услуживање јела пред гостом;	• припрема потребан инвентар, опрему и намирнице за услуживање јела пред гостом у различитим угоститељским објектима и различитим приликама; • правилно филира, транширa, фламбира јела, посластице и воће пред гостом; • правилно примењује технике филирања, транширања, фламбирања пред гостом; • припрема јела пред гостом у различитим угоститељским објектима и различитим приликама; • врши правилно опхођење са гостима и колегама показујући љубазност, културу и предусретљивост.	**Припрема јела, посластица, воћа пред гостом и њихово услуживање:** • Услужно особље – траншер, фламбер • Припремање потребног инвентара, опреме, припремни радови, поступак рада, и завршни радови; • Филирање рибе (пастрмка); • Транширање – расецање (печено пиле); • Припремање татар бифтека пред гостом, сервирање и услуживање; • Фламбирање воћа и посластица (банане и палачинке).	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (30 часова) • практичну наставу (36 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби; • практичне наставе; • наставе у блоку. **<u>Место реализације наставе</u>** • вежбе се реализују у одговарајућем кабинету; • практична настава и настава у блоку у се реализују у одговарајућем кабинету, школској радионици или у угоститељском објекту. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • модул реализовати коришћењем визуелних средстава, угоститељске опреме, инвентара, намештаја и уређаја за услуживање; • део практичне наставе реализовати кроз обилазак специфичних угоститељских објеката и манифестација (хотела, ресторана, угоститељских објекатаи, сајмова, такмичења); • препоручује се обављање практичне наставе у различитим врстама угоститељских објеката; • време реализације наставе у блоку ускладити са активностима у угоститељским објектима у којима се рализује настава у блоку. **<u>Предвиђене недеље рада у</u>**: – Припрема јела, посластица, воћа пред гостом и њихово услуживање (6 недеља). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања; • тестове практичних вештина; • активности на часу; • самостални практичан рад.

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/МОДУЛИМА:

- Основе туризма и угоститељства;
- Исхрана;
- Страни језици;
- Основе куварства;
- Основе посластичарства,
- Рачунарство и информатика,
- Психологија у туризму и угоститељству;
- Туристичка географија;Предузетништво.

Назив предмета:	**ИСХРАНА**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**други**
Циљеви предмета:	- Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница; - Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани; - Оспособљавање ученика да утврди састав оброка којима се задовољавају енергетске потребе људи; - Стицање знања о болестима које изазива неправилна исхрана.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Хранљиве материје	• Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница	• разликује појмове хране и исхране и њихове улоге; • објасни улогу појединих хранљивих материја у организму; • разликује намирнице по пореклу; • наведе хемијски састав и значај појединих намирница биљног порекла у исхрани, • наведе хемијски састав и значај појединих намирница животињског порекла у исхрани; • наведе предности употребе органских производа у људској исхрани; • разликује појмове органске и конвенционалне хране, • наведе ризике употребе генетски модификоване хране; • израчуна енергетску вредност појединих намирница.	• Храна; • Исхрана; • Подела и врсте хранљивих материја и њихови извори; • Подела и врста намирница биљног порекла; • Подела и врста намирница животињског порекла; • Органска храна; • Генетски модификована храна; • Енергетска вредност намирница и енергетске потребе.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • теоријску настава **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава - у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • приказати израчунавање енергетске вредности појединих намирница и оброка; • вежбати са ученицима израчунавање енергетске вредности намирница и оброка; • користити нутриционистичке табеле; • израдити са ученицима постере група намирница; • приказати примере јеловника који задовољавају принципе правилне исхране; • приказати болести неправилне исхране (видео записи); • сугерисати ученицима да прикупе податке о различитим намирницама користећи Интернет и друге изворе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Хранљиве материје (23 часа) • Правилна исхрана (23 часова) • Кварење намирница и конзервисање(18)
Правилна исхрана	• Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани	• наведе принципе правилне исхране; • наброје узроке неправилне исхране; • објасне последице неправилне исхране; • израчуна индекс ухрањености (БМИ); • састави дневни оброк.	• Принципи правилне исхране; • Потребе у људској исхрани; • Пирамида исхране; • Болести изазване неправилном исхраном; • Индекс ухрањености (БМИ); • Састављање дневног оброка;	
Кварење намирница и конзервисање	• Стицање основних знања о кварењу намирница и методама конзервисања	• наброје најчешће узроке квара намирница; • објасне услове под којима настаје кварење намирница; • наведе начине смањења ризик кварења намирница; • наведе начине очувања (намирница); • опише методе конзервисања намирница; • наведе могуће узрочнике и начине тровања храном.	• Микроорганизми у храни - корисна и штетна дејства; • Најчешћи узроци квара намирница; • Начини очувања намирница од проиводње до потрошње; • Методе конзервисања; • Органолептичка својства намирница, провера декларације; • Биолошки, хемијски и радиолошки узрочници тровања храном.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНОМОДУЛИМА

- Хигијенски стандарду и куварству, посластичарству и угоститељству;

- Здравствена култура;
- Куварство и посластичарство;
- Основи угоститељства;
- Хемија.

Наставни план и програм ЕКОНОМИКА ТУРИСТИЧКИХ И УГОСТИТЕЉСКИХ ПРЕДУЗЕЋА истоветан је наставном плану и програму ЕКОНОМИКА ТУРИСТИЧКИХ И УГОСТИТЕЉСКИХ ПРЕДУЗЕЋА за образовни профил Кувар

Назив предмета:	**ПСИХОЛОГИЈА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета	- Стицање основних знања о природи психолошких процеса и особина и њиховом манифестовању у понашању - Разумевање принципа и законитости људског понашања у групи и процесу рада - Сагледавање места, улоге и значаја комуникације и комуникацијских вештина у туризму и угоститељству - Унапређење вештине опхођења с гостом/потрошачем услуга - Упознавање са применом психолошких сазнања у развоју маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Психологија као наука	• Упознавање са предметом психологије и њеном применом у угоститељству и труризму	• објасни предмет изучавања психологије и њену примену у угоститељству/туризму • објасни органске основе психичког живота	• Предмет, значај и области примене психологије у угоститељству и туризму • Органски основи психичког живота	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску настава (60часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе**

Психички процеси и особине	• Стицање основних знања о природи психичких процеса и особина и разумевање психичког живота особе као целине међусобно повезаних процеса и особина	• опише процес опажања других особа и факторе од којих тај процес зависи • познаје појам пажње и чиниоце од којих она зависи • познаје основе о процесима учења и разликује врсте учења • објасни процес памћења и факторе који доводе до заборављања • познаје основе о појмовима мишљења и интелигенције • познаје основе емоционалног живота човека и опише значај емоција за душевно здравље човека • објасни шта су мотиви и наведе врсте и карактеристике мотива • објасни појам и врсте фрустрација, конфликата и начине реаговања на њих	• Опажање • Пажња и фактори који је изазивају • Учење, врсте учења инструментално, вербално, учење по моделу, стицање моторних вештина • Памћење и заборављање • Мишљење стваралачко, имагинарно, интелигенција • Емоцијепојам и врсте, значај за душевно здравље, стрес • Мотивација /појам и врсте, фрустрације и конфликти, начини реаговања – реалистичко и одбрамбено	• Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** ▪ **Психички процеси и особине и тематска целина личност:** оветемепредстављају селективан узорак из области опште психологије који треба да буде основа за разумевање осталих садржаја из програма који су више оријентисани на примену психолошких сазнања у туризму и угоститељству.У складу са тим наведени исходи траже елементарно знање из ове области али оно треба да буде такво да обезбеди ученицима разумевање психичког живота особе као целине међусобно повезаних процеса и особина ▪ **Међуљудски односи у раду:** за постизање исхода користити симулацију реалних радних ситуација, играње улога у „као да ситуацијама“ и анализу случаја. ▪ **Комуникација:** на примеру симулације радне ситуације ученици треба да вежбају технике успешне комуникације, правилну употребу невербалне коминикације и конструктивно решавање конфликата ▪ **Психологија опхођења са гостима:** користити вежбе у којима се симулира радна ситуација у којој одређене особине туристичког радника могу бити освешћене. ▪ **Психологија рекламе:** тему повезати са знањима из области опажања, емоција, мотивације и личности. Подстицати рад у малој групи и креативност ученика. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 42. праћење остварености исхода 43. тестове знања 44. тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама**
Личност	• Стицање општих знања о психологији личности: структура, динамика и развој личности	• наведе дефиницију појма личности • разликује основне појмове структуре личности и наведе њихове основне карактеристике • препозна тип личности и карактеристике типова личности према Јунгу • наведе факторе који утичу на развој личности • наведе карактеристике зреле личности	• Појам личности (јединство, особеност и доследност) • Структура личности (црте личности, темперамент, карактер, способности, и свест о себи) • Типологија личности: (Јунгова) • Развој личности: фазе и фактори који утичу на развој личности (зрела личност)	
Међуљудски односи на раду	• Упознавање са принципима и законитостима људског понашања у групи и у процесу рада • Развијање свести о личној одговорности за међуљудске односе • Усвајање социјалних вештина за конструктивно решавање конфликата	• разликује основне врсте група и њихову структуру • објасни разлику између групе и тима • препозна различите улоге које имају чланови тима • разликује вођство од руковођења • наведе карактеристике сарадње и такмичења • опише различите типове конфликата у групи • објасни на примеру важност позитивне психолошке климе у групи/организацији • увиди сопствено понашање у раду	• Појам, врсте и структура групе/тима (формалне, неформалне, кохезивне, референтне) • Одређивање улога појединаца у тиму (према Р. Белбину, Ле Бон-у итд.) • Типови вођења и руковођења • Сарадња и такмичење • конфликти у групи (појам, врсте и начин решавања) • Међуљудски односи као фактор успеха у раду (организациона култура)	
Комуникација	• Стицање општих знања о комуникацијском процесу и унапређење вештине комуникације са гостом/клијентом	• наведе основне елементе комуникационог процеса • разликује вербалну од невербалне комуникације и њихове карактерисатике • наводе факторе који доводе до неспоразума и уме да објасни начине њиховог негативног деловања по наставак комуникације • демострира технике успешне комуникације • препозна специфичности комуникације са гостом/ клијентом и уме да примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских конфликата са њима	• Комуникациони процес (пошиљалац – прималац, једносмерана и двосмерна, садржај и форма поруке) • Карактеристике вербалне и невербалне комуникације • Извори неспоразума у комуникацији (значења, нејасне и дупле поруке итд.) • Технике успешне комуникације: активно слушање, јасан говор, итд. • Специфичности комуникације са гостом/клијентом • Најчешћи комуникацијски конфликти са	

			гостом/клијентом и њихово разрешавање	• Психологија као наука **4 часа** • Психички процеси **10 часова** • Личност **6 часова** • Међуљудски односи на раду **8 часова** • Комуникација **10 часова** • Психологија опхођења са гостима **15 часова** • Психологија рекламе **7 часова**
Психологија опхођења са гостима	• Усвајање знања и развијање вештина значајних за опхођење са гостом/корисником услуга	• објасни и демонстрира особине туристичког радника потребне за успешно обављање посла • објасни и демонстрира последице добре и лоше прве импресије коју туристички радник оставља на госта • објасни и демонстрира општа и специфична правила опхођења са гостима • објасни и демонстрира основне принципе продаје туристичких услуга на примеру • опише и демонстрира на примеру како се ствара поверење код госта / клијента • разликује и објаси мотиве куповине који опредељују госта / корисника услуга • разликује врсте гостију/ корисника услуга с обзиром на својства и особености њиховог понашања	• Особине угоститељског радника (способности, особине личности, знања, вештине, мотивација, интересовања, ставови) из анализе и описа посла и радних задатака • Правила опхођења са гостима: комуникативност, одмереност, асертивност, срдачност, тактичност, љубазност, полетност, стрпљивост • Недискриминативност у раду са гостима/клијентом (у односу на расу, пол, веру, инвалидитет, сексуално опредељење итд.) • Основни принципи продаје туристичких услуга: остваривање повољне атмосфере продаје, уважавање личности госта / клијента • Стварање поверења код госта / клијента • Мотиви за коришћењем услуга • Стварање одлуке о куповини-коришћењу услуга и опажање ризика • Врсте гостију/ корисника услуга: одлучан/ неодлучан, стрпљив/ нестрпљив, осећајан/ разуман, скроман/ разметљив, угодан/ неугодан итд.	
Психологија рекламе	• Развијање свести о неопходности планирања маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству	• познаје врсте промотивних средстава и уме да препозна њихове предности и слабости • зна основне психолошке принципе које треба да задовољи рекламна порука • познаје основне принципе деловања рекламе на циљну групу • уме да осмисли пример рекламе за задату циљну групу корисника	• Предмет, циљеви и улога оглашавања • Деловање рекламе • Психолошки услови оглашавања /рекламне поруке • Утицај ауторитета у куповини / коришћењу услуга • Слика производа / услуге • Реклама «Од уста до уста» • Врсте промотивних средстава, њихове предности и слабости	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Здравствена култура
- Предузетништво
- Услуживање
- Професионална пракса
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање

ОСНОВЕ КУВАРСТВА

2. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II	64					64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Упознавање ученика са начинима термичке, механичке обраде и применом животних намирница у куварству;
- Упознавање ученика са стручном терминологијом у куварству;
- Упознавање ученика са врстама и карактеристикама фондова и сосева, прилога и варива, бистрих и густих супа, чорби, топлих предјела, готових јела;
- Упознавање ученика са начином припреме фондова и сосева, прилога и варива, бистрих и густих супа, чорби, топлих предјела, готових јела;
- Упознавање ученика са начином чувања јела до услуживања.

Назив предмета: Основе куварства

Фонд часова: 64 часа

Разред: други

ЦИЉЕВИ	**ИСХОДИ** По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Упознавање ученика са карактеристикама, начином припреме и сервирања јела која услужује	• разликује кухињска одељења; • разликује сировине у куварству према групама; • познаје стручну терминологију у куварству; • објасни различите врсте термичке обраде намирница; • препознаје састав и начин припреме и сервирања јела по групама и врстама; • објасни начине чувања јела од тренутка припреме до услуживања.	• **Појам и значај куварства** - Појам, значај, задаци и развој куварства; - Појам кухиње и хигијенско технички стандарди ; - Појам и значај појединих стручних термина у куварству; • **Стручна терминологија у куварству** • **Куварске методе прераде намирница – врсте термичке и механичке обраде;** - Животне намирнице - Намирнице животињског порекла; - Намирнице биљног порекла; - Зачини; • Фондови и сосеви топле и хладне кухиње • Салате - Једноставне салате од свежег, од куваног и од печеног поврћа; - Мешане и сложене салате од свежег поврћа; • Прилози и варива - Појам и подела – кувано; повезано; динстано;	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу (64 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе: **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у кабинету (учионици) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Нужно је коришћење визуелних средства током наставе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

		гратинирано;печено; пржено и рестовано поврће; • Хладна предјела - Везане салате као хладно предјело или подлога; - Хладна предјела од меса: розбиф, карпаћо, и галантин, Ордевери и закуске; - Млечни производи и наресци као хладно предјело; - Хладна предјела од речних и морских риба –Салата од плодова мора, Карпаћо од лососа, Коктел од шкампи,паштете; • Бистре и густе супе и чорбе - Једноставне бистре супе и додаци за супе; - Консомеи и додаци за консомее; - Чорбе – рагу и националне чорбе; - Потажи и велутеи; • Топла предјела - од јаја (омлети, кајгане, специјалитети од јаја, поширана јаја) - од теста (гибаница, пите); - Топла предјела са сиром (крофне од сира, суфле од сира) - Тестенине (кратке, дуге, пуњене); - од пиринча - од палачинки; - Крокети - од риба и од плодова мора – плодови мора на бузари, пуњене лигње,црни ризото ; • Готова јела - Кувана меса као готова јела; - Гулаши; Паприкаши; Перкелти, Токањи и Сотеи; - Готова јела од млевеног меса – јела од фаширане месне масе; - Пуњена поврћа као готово јело; - Ризота - Пилави; - Мусаке; - Телеће; Свињско; Јагњеће; Пилеће печење; • Јела по поруџбини - од телећег и свињског меса шницле; - Јела по поруџбини од телећег и свињског меса – котлети и крменадле; - Јела по поруџбини од телећег меса – медаљони; - Јела по поруџбини од говеђег филеа; - Јела по поруџбини од рамстека и розбратне; • Јела са жара - Ћевапчићи; Пљескавица; Вешалица;	

		- Домаћи специјалитети са роштиља – Мућкалица; • Ванредни и свечани оброци - Банкет - Појам и јела која се могу наћи у саставу свечаних менија; - Хладни - топли бифе столови - Појам и јела која се могу наћи у понуди; - Коктел партија и чајанка - Појам и јела која се могу наћи у понуди (сендвичи, канапеи и другик коктел залогаји)	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Услуживање
- Исхрана
- Здравствена култура

ОСНОВЕ ПОСЛАСТИЧАРСТВА

21. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	30					30

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА
- Упознавање ученика са стручном терминологијом у посластичарству
- Упознавање ученика са врстама и карактеристикама посластица
- Упознавање ученика са начином припреме посластица
- Упознавање ученика са основним нормативима посластица у зависности од угоститељске услуге
- Упознавање ученика са начином чувања посластица до услуживања
- Упознавање ученика са начинима декорисања посластица у зависности од врсте угоститељске услуге
- Упознавање ученика са начином сервирања посластица у зависности од врсте угоститељске услуге

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Основе посластичарства	30

Назив модула:	**Основе посластичарства**
Трајање модула:	**30 часова**

ЦИЉЕВИ	**ИСХОДИ** По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Упознавање ученика са карактеристикама и начинима сервирања посластица које услужује	• Препознаје стручну терминологију у посластичарству • Разликује посластице по врстама • Објасни састав посластице • Опише начин припреме посластице • Опише начин чувања различитих врста посластица од тренутка припреме до сервирања • Препознаје основне нормативе посластица у зависности од угоститељске услуге • Опише начине декорисања посластице у зависности од угоститељске услуге • Опише начин сервирања посластице у зависности од угоститељске услуге	• Појам и значај посластичарства • Стручна терминологија у посластичарству • Подела посластица - хладне посластице - топле посластице - суве посластице - компоти - воће - топли и хладни напици • Начин чувања посластица до услуживања • Начини сервирања посластица у зависности од врсте угоститељске услуге: - коктел партија - чајанка - свечани ручак (ресторански десерт) - свечана вечера - хладни бифе - топли бифе	• На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. • Недељни приказ броја часова дат је у гантограму **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (30 часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе: **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Нужно је коришћење средства визуелизације током наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење остварености исхода • Тестове знања • Тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Наука о исхрани
- Услуживање пића и напитака
- Услуживање хране и посластица

ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА

Наставни план и програм ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА истоветан је наставном плану и програму ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА за образовни профил Кувар

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Наставни план и програм ПРЕДУЗЕТНИШТВО истоветан је наставном плану и програму ПРЕДУЗЕТНИШТВО за образовни профил Кувар

ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАКСА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I					30	30
II					60	60

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање за практичну примену стечених теоријских знања, практичних вештина и ставова
- Оспособљавање за правилно и рационално коришћење опреме и уређаја, инвентара и намештаја за услуживање гостију
- Оспособљавање за самостално руковање, подешавање и одржавање опреме и уређаја, инвентара и намештаја за услуживање гостију
- Развијање радних навика, сигурности, прецизности и одговорности у раду
- Оспособљавање за радну и професионалну одговорност, прецизност и сигурност при раду
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине
- Оспособљавање за правилно опхођење са гостима и колегама
- Оспособљавање ученика за услуживање гостију на доручку
- Оспособљавање ученика за обављање припремних и завршних радова у угоститељским објектима

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Основе угоститељског услуживања	30
2.	Услуживање пића и напитака	60

Назив модула:	**Основе угоститељског услуживања**		
Трајање модула:	**30 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за примену санитарних и здравствених прописа (стандарда) из области личне и	• примењује мере заштите од повреда на раду • примењује санитарно-здравствене прописе из области личне и радне хигијене • рукује опремом, уређајима и намештајем за услуживање • врши правилно опхођење са гостима и колегама показујући љубазност, културу и	• Хигијенски стандарди и заштита на раду • Припремни и завршни радови у угоститељским објектима • Услуживање различитих врста доручака • Опхођење са гостима и колегама	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • наставу у блоку (30 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • наставе у блоку

радне хигијене • Оспособљавање ученика за примену заштите на раду • Оспособљавање ученика за обављање припремних и завршних радова у угоститељским објектима • Оспособљавање за правилно опхођење са гостима и колегама • Оспособљавање ученика за услуживање гостију на доручку	предусретљивост • пере, брише и полира инвентар за услуживање у угоститељскеим објектима • Примењује одговарајуће начине услуживања • примењује правилан прилаз госту и начине услуживања • услужује доручак у доручковаоници, кафани и хотелској соби • изврши прекривање стола подстољнаком, стољњаком и надстољнаком • уреди сервисни сто • комплетира и поставља мали стони инвентар • савија салвете на најмање три начина • поставља кувер на сто за одређени оброк • апсервира инвентар • сортира инвентар за услуживање • примењује различите технике ношења и преношења инвентара.		**Место реализације наставе** • часове наставе у блоку реализовати у школској радионици **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине и заштите на раду • У току практичне наставе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада • **Професионалну праксу реализовати у току летњег распуста, најкасније до 15. августа, а по унапред утврђеном распореду**. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове практичних вештина • дневнике практичног рада

Назив модула:	**Услуживање пића и напитака**		
Трајање модула:	**60 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима и запосленим особљем у угоститељским објектима • Оспособљавање ученика за обављање административно-књиговодствених послова у угоститељским објектима • Оспособљавање ученика за квалитетно услуживање пићем и напицима у различитим угоститељским објектима и различитим приликама • Оспособљавање за правилно опхођење са	• саслуша жеље (потребе) госта и адекватно на њих регује • дочека, прихвати и смести госта за сто • показује љубазност, предусретљивост у опхођењу са гостом • препоручи госту адекатну комбинацију јела и пића • примењује различите начине наплате рачуна • води књигу шанка • пише требовања и утврди стање у шанку • води књигу пазара, сортира рачуне по врсти, упише рачуне у дневни извештај • утврди и преда дневни пазар • класификује пића и напитке према групама у карти пића, винској карти, барској карти и ценовнику; • рукује опремом, уређајима и инвентаром у точионици пића • услужује пића и напитке	• Пословна комуникација • Инструменти понуде и документи продаје • Точионица пића • Услуживање пића и напитака • Алкохолна пића • Безалкохолна пића • Топли и хладни напици • Барске мешавине • Вина и виногорја	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • наставу у блоку (60 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • наставе у блоку **Место реализације наставе** • часове наставе у блоку реализовати у школској радионици и у угоститељским објектима **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине и заштите на раду • У току практичне наставе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада • **Професионалну праксу реализовати у току летњег распуста, најкасније до 15. августа, а по унапред утврђеном распореду**. **Оцењивање**

гостима и колегама	• припрема и услужује пића и напитке, у одређеним приликама у различитим угоститељским објектима • познаје врсте и географско порекло вина и виногорја у Србији, региону и свету • демонстрира технике фрапирања, шамбрирања, презентовањања, отварања, дегоржирања и декантирања вина.		Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове практичних вештина • дневнике практичног рада

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА
- Здравствена култура

3.7.4. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ

Наставни план и програм ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ истоветан је наставном плану и програму ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ за образовни профил Кувар

Назив предмета:		**БАРСКО ПОСЛОВАЊЕ**		
Годишњи фонд часова:		**64**		
Разред:		**други**		
Циљеви предмета:		- Оспособљавање ученикада уз примену хигијенских стандарда у угоститељству изврши припремне и завршне радове у бару; - Оспособљавање ученика да примењује правила пословне комуникације у бару; - Оспособљавање ученика да услужује госте пићем, напитцима и једноставним јелима у бару; - Оспособљавање ученика да припрема барске мешавине уз примену законских прописа и етичких норми..		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Хигијенски стандарди у бару	• Стицање знања о санитарно здравственим прописима из области личне и радне хигијене; • Оспособљавање ученика да примењује хигијенске стандарде у бару.	• наведе и примени санитарне и здравствене прописе из области личне и радне хигијене • спроводи мере заштите на раду.	• Појам улога и задаци хигијене у угоститељству; • Лична хигијена; • Радна хигијена; • Заштита од повреда на раду.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • вежбе **Место реализације наставе** • Вежбе се реализују у учионици и школској радионици **Препоруке за реализацију наставе**

Припремни и завршни радови у бару	• Стицање знања о припремним и завршним радовима у бару.	• објасни припремне и завршне радове; • разликује групе инвентара за услуживање; • разликује опрему, уређаје и намештај за услуживање; • рукује инвентаром, опремом, уређајима и намештајем; • примењује различите технике ношења и преношења инвентара; • сортира инвентар; • апсервира инвентар; • уреди барски пулт и ретропулт; • пере, брише и полира инвентар, опрему и уређаје; • врши контролу и допуну расхладних уређаја пићем и намирницама.	• Угоститељски објекти и услуге • Бар (историјат, врсте, понуда) • Услужно особље • Радна оделења • Намештај, опрема и уређаји • Инвентар • Припремни радови (појам, улога, задаци, процедуре) • Завршни радови.	• приказати санитарне и здравствене прописе из области личне и радне хигијене; • вежбати са ученицима припремне и завршне радове у бару; • приказати примере инструмената понуде и продаје (барска карта, коктел карта); • израдити са ученицима инструменте понуде и продаје (барска карта, коктел карта); • користити књигу шанка, пазара, отписа; • приказати технике фрапирања, презентовања, отварања и декантирања пића • (видео записи); • сугерисати ученицима да прикупе податке о различитим начинима сервирања пића, напитака и једноставнијих јела користећи различите технике сипања и растакања као и декорација користећи Интернет и друге изворе. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • **Хигијенски стандарди у бару** (5 часова) • **Припремни и завршни радови у бару** (12 часова) • **Пословна комуникација** (7 часова) • **Сервирање и услуживање**(20 часова) • **Припрема барских мешавина**(20 часова)
Пословна комуникација	• Стицање основних знања о правилима пословног бонтона у угоститељству; • Оспособљавање ученика за успешну комуникацију са гостима као и запосленим особљем.	• познаје правила пословног бонтона у угоститељству; • примењује правила пословног бонтона у угоститељству; • дочека, прихвати, смести и испрати госта; • саслуша жеље и жалбе гостију и адекватно на њих реагује • наведе врсте и садржај понуде • региструје поруџбину; • примењује различите начине наплате; • утврђује стање у бару; • пише требовања; • води књигу шанка, пазара, отписа.	• Комуникација и пословни бонтон; • Брига о госту (дочек, прихват, смештај и испраћај госта, пријем поруџбине и управљање жалбама); • Инструменти понуде и продаје (барска карта, коктел карта, итд.); • Регистровање поруџбине и наплата рачуна; • Обрачун дневног промета, књиге требовања, књиге шанка и вођење књиге отписа.	
Познавање, сервирање и услуживање пића, напитака и једноставнијих јела	• Оспособљавање ученика да услужује госте пићем, напитцима и једноставним хладним и топлим јелима.	• класификује пића, напитке и једноставна јела према групама из инструмената понуде; • наведе основне карактеристике пића, напитка, и једноставних јела из инструмената понуде; • припрема пића, напитке и једноставна јела; • сервира пића, напитке и једноставна јела користећи различите технике сипања и растакања као и декорација; • услужује пића, напитке и једноставна јела за барским пултом и за столом госта користећи технике и начине услуживања; • примењује технике фрапирања, презентовања, отварања и декантирања пића; • примењује стандардне нормативе при сервирању пића и јела.	• Алкохолна пића (подела, врсте, особине, примена, припрема, сервирање и услуживање); • Безалкохолна пића (подела, врсте, особине, примена, припрема, сервирање и услуживање); • Напитци (подела, врсте, особине, примена, припрема, сервирање и услуживање) • Намирнице (избор, примена, припрема, сервирање и услуживање).	

Припрема барских мешавина	• Оспособљавање ученика да припрема барске мешавине пред гостимакористећи потребне састојке, инвентар и опрему.	• класификује барске мешавине према групама из инструмената понуде; • наведе основне карактеристике барских мешавина из инструмената понуде; • познаје и примењује стручну терминологију у барском пословању уз поштовање утврђених рецептура; • припрема барске мешавине користећи различите технике припреме; • сервира и декорише барске мешавине; • услужује барске мешавине за барским пултом и за столом госта користећи технике и начине услуживања; • примењује технике фрапирања чаша; • прилагођава услугу жељама гостију.	• Подела барских мешавина; • Стручна терминологија,читање и писање рецептура; • Зачини, додаци и декорација; • Основне технике припреме барских мешавина (припрема инвентара и састојака, миксовање, декорација, сервирање и услуживање); • Припрема кратких и дугих пића; • Припрема барских мешавина према времену услуживања (аперитивни и дижестивни); • Припрема барских мешавина према начину припреме (у чаши, шејкеру, михгласу, блендеру); • Припрема барских мешавина према саставу (алкохолне, безалкохолне и млечне мешавине).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНОМОДУЛИМА

- Хигијенски стандарду угоститељству
- Здравствена култура
- Услуживање

МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ

Наставни план и програм МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ истоветан је наставном плану и програму МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ за образовни профил Кувар

ОПШТА ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА

Наставни план и програм ОПШТА ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА истоветан је наставном плану и програму ОПШТА ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА за образовни профил Кувар

3.7.5. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СТРАНИ ЈЕЗИК I

Наставни план и програм СТРАНИ ЈЕЗИК I истоветан је

наставном плану и програму СТРАНИ ЈЕЗИК I за образовни профил Кувар

ИЗАБРАНИ СПОРТ

Наставни план и програм ИЗАБРАНИ СПОРТ истоветан је
наставном плану и програму ИЗАБРАНИ СПОРТ за образовни профил Кувар

ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)
Наставни план и програм ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ) истоветан је
наставном плану и програму ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ) за образовни профил Кувар

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Наставни план и програм ЛИКОВНА КУЛТУРА истоветан је
наставном плану и програму ЛИКОВНА КУЛТУРА за образовни профил Кувар

МУЗИЧКА КУЛТУРА
Наставни план и програм МУЗИЧКА КУЛТУРА истоветан је
наставном плану и програму МУЗИЧКА КУЛТУРА за образовни профил Кувар

3.7.6.ЗАВРШНИ ИСПИТ

Завршни испит реализује се по Приручнику о полагању завршног испита у образовном профилу конобар

1. ЦИЉ

Завршним испитом проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за образовни профил **конобар**, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације конобар6.

2. СТРУКТУРА

У оквиру завршног испита ученик извршава **један сложени радни задатак** којим се проверава стеченост стручних компетенција.

3. ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

У оквиру завршног испита се проверава стеченост **стручних компетенција**. Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације конобар. Критеријуми оцењивања стручних компетенција разијени су на основу јединица компетенција и чине *Оквир за оцењивање компетенција за квалификацију конобар (у даљем тексту: Оквир)*. Стручне компетенције су интегрисане у оквир са критеријумима за процену квалификација. Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на завршном испиту формирани су у складу са Оквиром.

3.8.ТРГОВАЦ

3.8.1. Стандард квалификације, циљеви и исходи стручног образовања

1. Назив квалификације: Трговац
2. Сектор - подручје рада: Трговина **-** Трговина, угоститељство и туризам
3. Ниво квалификације: III
4. Сврха квалификације: Продаја и набавка робе.
5. Начин стицања квалификације:
Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса образовања у средњој стручној школи.
6. Трајање:
Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје три године.
7. Начин провере:
Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на завршном испиту.
8. Заснованост квалификације:
Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.
8.1. Опис рада
Дужности - стручне компетенције:

- Припрема и организација процеса рада у продавници
- Набавка робе
- Складиштење и чување робе у приручном складишту продавнице
- Продаја робе
- Одржавање презентације робе изван продавнице

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Припрема и организација процеса рада у продавници	- Проверава исправност техничких уређаја продавнице - Припрема средства за рад у продавници - Контрола залиха - Распоређивање и излагање робе на продајном месту
Набавка робе	- Вођење евиденције о добављачима - Набавка робе од добављача - Требовање и израда поруџбенице на основу плана набавке и висине залиха робе у продавници - Преузимање робе од добављача - Припрема калкулације малопродајне цене производа
Складиштење и чување робе у приручном складишту продавнице	- Вођење евиденције о роби у складишту - Пријем робе – квантитативна и квалитативна контрола робе - Распоређивање робе у складишту - Обезбеђење одговарајућих услова за чување робе до продаје - Контрола квалитета робе у складишту - Прикупљање, сортирање и одлагање отпада (робе и амбалаже) - Припрема робе за продају - Допуњавање залиха
Продаја робе	- Комуникација са купцем - Пружање информација купцима о карактеристикама робе и начину употребе - Непосредна продаја (нпр. мерење тражене количине робе) - Наплата продате робе - Паковање продате робе и испраћај купца - Обављање рада на каси и контрола пазара - Израда спецификације и уплата дневног пазара - Евиденција и праћење продаје робе - Утврђивање резултата продаје - Спровођење послова снижења цена, промоција и акционих продаја у продавници - Организовање и спровођење пописа робе – инвентарисање
Одржавање презентације робе изван продавнице	- Припрема терена (избор локације, одабир објекта, позивање гостију, поставка експоната и пријем гостију) - Представљање производа - Вођење продајног разговора са гостима/купцима - Сређивање простора/објекта након завршене презентације - Израда месечног плана продаје - Достављање дневног, недељног и периодичног извештаја о спроведеним презентацијама

8.1.1. Екстремни услови под којима се обавља посао са стеченом квалификацијом:

- нема.

8.1.2. Изложеност ризицима при обављању посла са стеченом квалификацијом:

- нема.

8.2. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за квалификацију ТРГОВАЦ је оспособљавање лица за припрему и организацију процеса рада у продавници, набавку робе, складиштење и чување робе, продају робе, одржавање презентације новог производа.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и санитарних мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

8.3. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
припреми и организује процес рада у продавници	- опише пословне функције које се обављају у продавници - објасни радње неопходних за припрему продаје - опише време и начин провере исправности техничких уређаја продавнице - објасни улогу продавца у процесу продаје робе - опише припрему продавца за рад са купцима - наведе редослед послова припреме радног места - објасни појам залихе робе у продавници - разликује врсте и димензије асортимана робе у продавници - објасни принципе распоређивања и излагања робе на продајном месту	- провери исправност техничких уређаја продавнице по прописаној процедури - припреми средства за рад за почетак рада са купцима - израчуна потребне количине залиха - обави контролу залиха - припреми робу за продају - распоређује и излаже робе на продајном месту - обележи вредност робе	- савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове - ефикасно организује време - испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима - испољи љубазност, комуникативност, спретност, ненаметљивост и флексибилност у односу према купцима - буде оријентисан ка клијенту односно купцу - испољи позитиван однос према значају спровођења
врши набавку робе	- објасни садржај плана набавке и значај планирања набавке - разликује начине снабдевања продавнице робом - објасни начин вођења евиденције о добављачима - разликује критеријуме за избор добављача	- уговори набавку робе са добављачем - поручи робу од добављача или из централног складишта - самостално обради сва документа у вези са набавком - наруџбеница, требовање,	

	- разликује врсте и фазе преузимања робе - опише комисијски записник и његов значај у пословању продавнице - објасни начин и сврху рекламације добављачима	пријемница, повратница, комисијски записник, бонификација - спроводи поступак преузимања робе из централног складишта, од добављача и превозника - спроводи по потреби поступак комисијског преузимања робе - сачини са осталим члановима комисије комисијски записник - састави калкулацију малопродајне цене - подноси рекламацију добављачима у законом предвиђеним условима - примени правила испуњавања, чувања и одлагања документације о пословању продавнице	„ISO“ стандарда, „HACCP“ стандарда, гранских и интерних стандарда, прописа о квалитету, произвођачких спецификација и трговинских узанси који важе у трговини - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности машина, уређаја и алата које користи при обављању послова набавке, складиштења и чувања робе, њеном манипулацијом и продајом - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима - испољи позитиван и професионалан однос према поштовању свих законских одредби, нарочито одредби Закона о трговини и Закона о заштити потрошача.
обавља складиштење и чување робе у приручном складишту продавнице	- објасни значај складишне функције у пословању продавнице - разликује врсте складишта у оквиру трговинског предузећа - објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе - разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе из складишта - наведе и опише послове који се обављају у приручном складишту продавнице - објасни значај опреме и уређаја у складишту за очување квалитета робе и њеног коришћења - наведе и објасни услове чувања различитих врста робе - наведе принципе распоређивања и слагања различитих врста роба - разликује губитке на роби - наведе врсте амбалаже	- планира одговарајућа робна места у складишту - контролише испуњеност услова за чување робе у току складиштења - спроводи поступак пријема робе у складиште - самостално обради сва документа у вези са пријемом и издавањем робе у складишту - пријемница, отпремница, робне картице, лагер листа, комисијски записник - самостално води одговарајућу електронску и штампану складишну евиденције и документације (КЕПУ и остала евиденција) - изради спецификацију робе - прати кретање залиха робе - обавља послове припреме робе за продају, почев од распакивања робе па до њеног означавања - распоређује робу у приручном складишту према правилима чувања	

продаје робу	- објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације са купцима - објасни видове персонализације купаца - разликује типове потрошача - разликује продају групи од продаје један на један - препозна потребе купаца	- комуницира са купцем на начин који одговара типу потрошача, врсти робе и начину продаје робе купцима - користи средства за рад у обављању свих фаза непосредне продаје робе купцима у продавници	

	- објасни основне карактеристике класичног и савремених облика продаје - наведе и објасни све фазе непосредне продаје робе у класичној и савременим продавницама - разликује и објасни средства плаћања - разликује и примени GS1 систем нумерације - објасни систем касе као инструмента за обраду података о продаји - разликује различите ознаке које носи роба у робном промету - разликује и објасни атест, гарантни лист, техничко упутство, декларацију робе и елементе декларације - повеже ознаке стандарда, гранских и интерних стандарда, прописа о квалитету, произвођачких спецификација и трговинских узанси са нивоом квалитета робе - разликује врсте робе по намени, сировинском саставу и начину производње - објасни карактеристике различитих врста робе (прехрамбена, текстилна, кожарска, хемијска, метална, дрвна, грађевинска, електротехничка) - протумачи техничку документацију и упутставо за употребу уређаја које продаје - наведе санитарне и еколошке услове / прописе за чување и продају продају одговарајуће врсте робе - разликује видове и органе, мере и облике заштите права потрошача у области квалитета робе и услуга у робном промету - детаљно опише обавезе и одговорности трговца у примени прописа из области трговине на мало	- мери робу - пакује робу - обавља благајничке послове - испуњава обрасце и уплаћује дневни пазар - обрађује документацију везану за продају робе - решава рекламације купаца - даје купцима информације о карактеристикама и начину употребе робе коју купац жели да купи - комбинује информације које пружа купцима са ознакама „ISO“ стандарда, „HACCP“ стандарда, гранских и интерних стандарда, прописа о квалитету, произвођачких спецификација и трговинских узанси са нивоом квалитета робе - преноси купцима информације о документацији која прати робу у робном промету - атест, гарантни лист, техничко упутство, декларацији робе и елементе декларације - прати и примењује одредбе Закона о трговини и Закона о заштити потрошача - примењује одговарајуће санитарне и еколошке прописе у раду са различитим врстама робе - користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова продаје	

одржава презентације робе изван продавнице	- објасни промоцију као инструмент маркетинга у трговини - наведе и кратко опише елементе промоционог микса у трговини - анализира личну продају и њену улогу у промоцији производа - објасни унапређење продаје и мере унапређења продаје - кратко опише публицитет - опише односе са јавношћу	- планира презентацију робе – одабир места у продајном објекту, аранжирање ентеријера дела продајног објекта за презентацију, поставка узорака робе, позивање гостију - реализује план презентације у погледу циља, робе, времена, простора и сл. - презентује купцима карактеристике робе, води са њима разговор и одговара на постављена питања о роби - организује демонстрације, дегустације или	

	- објасни промоцију продаје - разликује начине комбиновања облика промоције - објасни правила промоције односно презентације робе на терену.	поделу узорака робе - срећује објекат након завршене презентације - прати и анализира продају робе и трошкове презентације.	

3.8.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**105**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	- Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику; - Развијање и неговање језичке культуре, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању; - Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога; - Оспособљавање за ефикасно комуницирање; - Упознавање књижевне уметности; - Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа; - Развијање хуманистичког и књижевног образовања на најбољим делима српске и светске културне баштине; - Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности; - Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности; - Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у проучавање књижевног дела	• Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	• разликује врсте уметности и њихова изражајна средства • објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности • наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности • увиђа разлику између усмене и писане књижевности • разликује књижевне родове и врсте • одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу • износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	• Врсте уметности, подела уметности • Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности • Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика • Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору • Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (105 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>**

			цветале тикве“) • Драма као књижевни род: драма по избору • Процена остварености исхода - тест	• Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност • Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Увод у проучавање дела **(13 часова)** • Књижевност старог века **(13 часова)** • Средњовековна књижевност **(13 часова)** • Народна књижевност **(13 часова)** • Хуманизам и ренесанса **(10 часова)** • Општи појмови о језику **(5 часова)** • Фонетика **(10 часова)** • Правопис **(10 часова)** • Култура изражавања **(18 часова)**
Књижевност старог века	• Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	• објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе • наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама • објасни универзалне поруке књижевности старог века	• Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) • Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… • Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) • Софокле: Антигона (одломак) • Стари и Нови завет (текстови по избору) • Процена остварености исхода	
Средњовековна књижевност	• Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	• наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали • именује ауторе и дела • разуме поетику жанрова средњовековне књижевности • лоцира обрађене текстове у историјски контекст • објасни значај средњовековне књижевности за српску културу	• Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ • Рад Ћирила и Методија • Словенска писма и развој књижевног језика • Најстарији споменици јужнословенске културе • Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) • Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ • Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ • Процена остварености исхода - тест	

Народна књижевност	• Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, чувара моралног и националног кодекса	• разликује лирске, епске и лирско-епске песме • уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) • процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности • тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима • упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	• Врсте народне књижевности • Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) • Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ • Ллирско-епске песме (по избору) • Народне проза (бајка по избору) • Кратке народне прозне врсте (избор) • Процена остварености исхода	

Хуманизам и ренесанса	• Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	• наведе најзначајније представнике и њихова дела • објасни значење појмова хуманизам и ренесанса • наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе	• Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници • Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) • Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери „Пакао“ (приказ дела, одломак) • Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ • Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) • Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	• Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	• објасни функцију језика и појам језичког знака • разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика • наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века • наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	• Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација • Књижевни језик, језичка норма и стандардизација • Језички систем и науке које се њиме баве • Књижевни језици код Срба до 19. века • Процена остварености исхода	

Фонетика	• Сстицање знања из области фонетике (фонологије) књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању	• правилно изговара гласове и акценте књижевног језика • разликује гласовне алтернације	• Фонетика и фонологија • Гласови књижевног језика и њихов изговор • Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), самогласника (промена о у е и умекшаност сугласника, непостојано а, промена сонанта л у вокал о) и упрошћавање сугласничких група са правописним решењима • Акценти књижевног језика • Процена остварености исхода - тест	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• уме да се служи правописом • примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом • примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом • подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	• Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на –ов и –ин, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) • Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању • разликује функционалне стилове • препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила • попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	• Језичке вежбе • Стилске вежбе • Врсте функционалних стилова-основне одлике • Разговорни функционални стил • Књижевноуметнички функционални стил • Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. • Школски писмени задаци 4 х2+2	

			• Домаћи задаци	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Историја;
- Грађанско васпитање/Верска настава.

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**други**

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Барок, класицизам, просветите-љство	• Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	• наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности • препозна на обрађеним делима одлике просветитељства • објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност • направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности	• Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности • Молијер: „Тврдица“ • Просветитељство у Европи и код нас • Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића • Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) • Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ (одломци) • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (70 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици
Романтизам	• Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике романтизма и њихова дела • уочава и образлаже одлике романтизма • изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања • препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа	• Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Пушкин: „Цигани“ (одломак) • Хајне: „Лорелај“ или Ш. Петефи: „Слобода света“ • Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад • Значај 1847. године • Петар Петровић Његош: Хуманистичко-филозофске мисли	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Барок , класицизам, просветитељство **(11 часова)**

			„Горског вијенца“ (тумачење гномских израза по избору) • Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ • Ђура Јакшић: „На Липару“ • Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор) • Лаза Костић: „Santa Maria della Salute“ • Процена остварености исхода	• Романтизам **(15 часова)** • Реализам **(15 часова)** • Морфологија са творбом речи **(11 часова)** • Правопис **(7 часова)** • Култура изражавања **(11 часова)**
Реализам	• Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	• наведе представнике правца и њихова дела • дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима • тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	• Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) • Балзак: „Чича Горио“ (одломци по избору) • Гогољ : „Ревизор“ (одломак) • Милован Глишић: „Глава шећера“ • Лаза Лазаревић: „Ветар“ • Радоје Домановић: „Данга“ • Симо Матавуљ: „Поварета“ • Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ • Војислав Илић: „Сиво, суморно небо“ • Процена остварености исхода	
Морфологија са творбом речи	• Систематизовање знања о врстама речи, њиховим облицима и основним правилима грађења речи	• одреди врсту речи и граматичке категорије • употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом • препозна просте, изведене и сложене речи • препозна основне принципе творбе речи	• Морфологија у ужем смислу • Врсте речи • Именске речи и њихове граматичке категорије • Глаголи. Граматичке категорије глагола • Прилози, предлози, везници, речце, узвици • Основни појмови о извођењу речи • Основни појмови о творби сложеница и полусложеница. • Процена остварености исхода	

Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	• Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације) • Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, • Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама које намећу књижевни текстови али су и део свакодневног живота • примени одлике новинарског стила	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Школски писмени задаци 2x2+2 • Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања • Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Модерна	• Упознавање са основним одликама модерне, представницима и њиховим делима	• наведе одлике правца, представнике и њихова дела • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Одлике симболизма и импресионизма • Шарл Бодлер: „Албатрос“ • Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ • Алекса Шантић: „Претпразничко вече“ • Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор) или песма по избору • Милан Ракић: „Долап“ или „Јасика“ • В. П. Дис: „Можда спава“ или С. Пандуровић: „Светковина“ • Б. Станковић: дело по избору • Процена остварености исхода	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (64 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Модерна **(12 часова)** • Међуратна књижевност **(12 часова)** • Савремена књижевност **(8 часова)** • Лексикологија **(7 часова)** • Синтакса **(6 часова)** • Правопис **(7 часова)** • Култура изражавања **(12 часова)**
Међуратна књижевност	• Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	• наведе одлике праваца, представнике и њихова дела • анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	• Одлике међуратне књижевности и представници у светској и српској књижевности • Тагоре: „Градинар“ (избор)“ • Душан Васиљев: „Човек пева после рата“ • Милутин Бојић: „Плава гробница“ • Милош Црњански: „Сеобе I“ (одломак) • Иво Андрић: „ Мост на Жепи“ или приповетка по избору • Растко Петровић: „Људи говоре“ или И. Андрић: „Ex Ponto” • Процена остварености исхода	

Савремена књижевност	• Упознавање ученика са одабраним делима савремене књижевности	• изнесе своје утиске о прочитаним делима савремене српске књижевности • уочи одлике савремене књижевности на прочитаним делима • уочи разлику између књижевног дела и његове интерпретације у филмској и позоришној уметности	• Савремена српска књижевност у другој половини 20. века • Савремена поезија - (по избору обрадити песму Васка Попе, Миодрага Павловића или Десанке Максимовић) • Савремена проза - Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Савремена драма – Душан Ковачевић: драма по избору • Процена остварености исхода	
Лексикологија	• Упознавање ученика са основама лексикологије	• препозна и одреди вредност лексеме • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	• Синонимија • Хомонимија • Антонимија • Полисемија • Састав лексике српског књижевној језика • Дијалектизми • Архаизми и историзми • Вулгаризми • Неологизми • Жаргонизми • Термини • Фразеологизми • Евалуавија- тест	
Синтакса	• Систематизовање знања о синтакси	• одреди синтаксичке јединице у реченици • препозна типове зависних, независних реченица и напоредних конструкција	• Синтаксичке јединице • Основне реченичне и синтагматске конструкције • Систем зависних реченица • Систем независних реченица • Напоредне конструкције	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописне знаке у складу са језичком нормом • употреби интерпункцију у складу са језичком нормом • примењује правописна правила у писању скраћеница	• Правописни знаци • Општа правила интерпункције у реченици • Скраћенице • Процена остварености исхода	

Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању • Оспособљавање ученика да попуњавају администра-тивне обрасце у складу са језичком нормом и користе функционални адмистративни стил	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању • примени одлике административног стила • примени вештину комуникације у ситуацијама везаним за струку	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 2x2+2 • Писање молбе, жалбе, биографије…	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Грађанско васпитање/Верска настава
- Социологија са правима грађана

СТРАНИ ЈЕЗИК

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**			
Годишњи фонд часова:	**70**			
Разред:	**први**			
Циљеви предмета:	- Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.			
ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) • разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, формуларима, ознакама, етикетама) • разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	• Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) • Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) • Познати градови и њихове знаменитости • Спортови и позната спортска такмичења • Живот и дела славних људи XX века (из света науке и културе) • Медији (штампа, телевизија) • Интересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (распрострањеност и примена)	Представљање себе и других • Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) • Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) • Давање једноставних упутстава и команди • Изражавање молби и захвалности • Изражавање извињења • Изражавање потврде и негирање • Изражавање допадања и недопадања • Изражавање физичких сензација и потреба • Исказивање просторних и временских односа • Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним

		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену трговине • Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини • Прибор и опрема за рад у трговини • Пословни бонтон • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tag questions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) - *Yes/No* питања - "*WH*" питања	• Описивање и упоређивање лица и предмета • Изрицање забране и реаговање на забрану • Изражавање припадања и поседовања • Скретање пажње • Тражење мишљења и изражавање • Слагања и неслагања • Тражење и давање дозволе • Исказивање честитки • Исказивање препоруке • Изражавање хитности и обавезности • Исказивање сумње и несигурности	критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) • разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компју-теру, декларације о производима, упутства за употребу и примену)			одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	• употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодевне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје	- Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 5. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 6. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 7. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• саставља кратак текст (мејл, писмо) о одговарајућој теми • пише кратке поруке релевантне за посао (место и термини састанка) • пише краћи текст о себи и свом окружењу • попуњава формулар где се траже опширнији лични и пословни подаци	б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу		и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно • поставља једноставна питања у вези са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама,време, датум)	- Модални глаголи: *may can, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) - *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) - *used to* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица**		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира

	• напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку	Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*).		(поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• на једноставан начин сажме и преприча садржај краћих текстова	**Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* i *qualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* i *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*.		

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернет итд.)	Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума. **Глагол** Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*. Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*.		
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	• препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије(именичк и и глаголски наставци, основни ред речи)	Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu,duetro.*		

		Синтакса Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложена реченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu.* Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts* **Придеви** Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie*		

		Бројеви Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола **Реченице** Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне. **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор. **Именице** Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.** **Придеви** Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худишй. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви**		

		Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи** Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога. **Предлози** Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом 1) копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером. Это утверждение является спорным. 2) отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** 1) директним објектом		

		Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. 2) индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом. 3) Зависном реченицом Брат в письмьме сообщает, что он летом приедет к нам. **Временски односи** Реченице с одредбом 1) изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя. 2) изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов. **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты. Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом 1) у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. 2) у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку. **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал		

		Казивање времена avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants unterrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **Шпански језик** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:**		

		Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc. **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a*		

		la playa. **Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу** *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.* *¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora…* **Поређење** *Más que, menos que, el/la más, tan…como,* *Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.* **Одредбе за начин** Прилози на *–mente* и прилошке конструкције *Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.* **Изрази за меру и количину** Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos… *¿ Cuántos estuduantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.* **Сложене реченице са инфинитивом (са модалним глаголима и финалне реченице)** *Quiero viajar.* *Lo hago para satisfacerte.* **Ортографија** Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику). Писање великог слова.		

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**			
Годишњи фонд часова:	**70**			
Разред:	**други**			
ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) • разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	• Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање • (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнепричe и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	1. . Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену трговине • Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини • Прибор и опрема за рад у трговини • Пословни бонтон • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.)	12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.

		ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. - Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. - *Tag questions* - Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)	18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Такозвана комуникативно интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље • открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника • уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)			

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• описује ситуације, прича о дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника	II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 4. Члан - Обновити употребу одређеног и неодређеног члана - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 5. Именице - Множина именица – обновити - Изражавање припадања и својине – саксонски генитив - Бројиве и небројиве именице 6. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти,
ПИСАЊЕ	• саставља краћи текст (мејл, писмо) у одређене личне и пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина) • пише краћи текст о фирми, пословању и персоналу • пише извештај на основу белешки			

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)	III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу - Модални глаголи: *may can, must* - Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) - *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) - *used to* 2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица** Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*),		декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко	• аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку и обављања посла	скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*). **Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* i *qualcuno*). **Придеви**		

мишљење у вези са њима		Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* і *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello і buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.		
		Глагол Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*. Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*. Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложена реченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u tueu nupotu.* Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање,		

		употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*		
		Придеви Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie* **Бројеви** Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола **Реченице** Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.		

		Именице Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.** **Придеви** Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худиший. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви** Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи** Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину.		

		Поређење прилога. **Предлози** Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом 1) копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером. Это утверждение является спорным. 2) отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** 1) директним објектом Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. 2) индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом. 3) Зависном реченицом Брат в писмьме сообщает, что он летом приедет к нам. **Временски односи** Реченице с одредбом 1) изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя. 2) изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов. **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты.		

		Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом 1) у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. 2) у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку. **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** su + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева		

		teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** **Именичка група** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.* **Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу** *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.*		

		¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora… **Поређење** *Más que, menos que, el/la más, tan…como,* *Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.* **Одредбе за начин** Прилози на *–mente* и прилошке конструкције *Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.* **Изрази за меру и количину** Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos… *¿ Cuántos estuduantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.* **Сложене реченице са инфинитивом (са модалним глаголима и финалне реченице)** *Quiero viajar.* *Lo hago para satisfacerte.* **Ортографија** Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику). Писање великог слова.		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) • разуме глобално суштину нешто дужих разговора или	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро

	дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	• Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену трговине • Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини • Прибор и опрема за рад у трговини • Пословни бонтон • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме опис догађаја и осећања • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	(телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Напомена:** **У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се система-тизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање учени-цима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.**		Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ГОВОР Оспособљавањеучен ика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			• учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информи-саности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалифи-кације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидак-тичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука,
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			

ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Социологија са правима грађана
- Одређени садржаји стручних предмета

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном,афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета:

1. Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
2. Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
3. Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
4. Проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
5. Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
6. Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
7. Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (58часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима;	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове;	• **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице	

• Атлетика; • Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	• Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-	• Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи; • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што	Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљтехником увинућа Скок увис леђном ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана премета странце удесно и улево; - за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскомом на обе ноге („рондат“) ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120	реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. • **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** • Садржаји програма усмерени су

	успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	преноси у свакодневни живот; • Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења.	цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка ***3. Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице** /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0 (одношка), завршити боком према притци. ***5. Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; ковртљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом). ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела	на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом; • Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања; • Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса; • Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали; • У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа ; **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања

• Спортска игра (по избору);			(**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7. Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** • Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре; • Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу	ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова); • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); • Атлетика (11 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); • Спортска игра: по избору школе(12 часова); • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (11 часова). • Пливање (10 часова); • Провера знања и вештина (4 часа). • **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у

• Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.			претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре; • Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче).	току **школске године** организује: - Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред do 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (8 часова)** • **практична настава (58 часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; • Атлетика;	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање	• Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; • Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) • Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; • Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим	

• Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање;	спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима; • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја); • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања; • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљкорачном техником. Скок увис леђном техника. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. • **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај - премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну - за **напредни ниво** премет напред упором **2. *Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: - згрчка; - разношка - за **напредни ниво**: склонка и	реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један.

	• Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.		прескоци са заножењем ***3. Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5. Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7. Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном.	**<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање

• Спортска игра (по избору); • Физичка, односно спортска активност: у			**Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** **Да ли треба рећи да се игра разликује од оне у првом разреду?** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • **Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање**	физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** • **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (13 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова). • Спортска игра: по избору школе (12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа

складу са могућностима школе.				у току **школске године** организује: - Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред do 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; • Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (4 часа)** • **мерење и тестирање (6 часова)** • **практична настава (54 часа)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације;
• Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	• Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; • Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	• Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); • Трчање на 60 м и 100 м; • Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; • Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), • Полигони спретности и окретности и спортске игре; • Аеробик;	
• Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; • Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; • Формирање	• Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; • Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја • Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; • Објасни због којих је карактеристика	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице;	

• Програм по избору ученика: • Ритмичка гимнастика и народни плесови; • Спортска игра (по избору); • Рукомет;	позитивног психосоцијалних образаца понашања; • Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; • Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; али без стварања крутих моторичких аутоматизама • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских	физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; • Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот	- Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** - Увежбавати основне техничке	Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су

• Фудбал; • Кошарка; • Одбојка; • Пливање;	елемената у цјелине: у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	• Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења.	на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и

• Борилачке вештине; • Клизање, смучање;			- Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	постигнућа у спортскимиграма **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (10 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10 часова). • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (8 часова). • Пливање (9 часова). • Провера знања и вештина (6 часаова). Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Екологија и заштита животне средине;
- Хемија;
- Ликовна култура; - Музичка култура;

МАТЕМАТИКА

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:	1. Развијање логичког и апстрактног мишљења; 2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика; 3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа; 4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације; 5. Разумевање функционалних зависности, њихово представљање и примена; 6. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду.
Годишњи фонд часова:	**70 часова**
Разред:	**први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Реални бројеви	• Проширивање знања о скупу реалних бројева • Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	• разликује различите записе бројева из скупова *N, Z, Q*, и те бројеве приказује на бројној правој и пореди их. • разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације N⊂Z⊂Q⊂R, I⊂R • израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда • користи калкулатор при израчунавању вредности бројевног израза • одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси • заокругли број на одређени број децимала • одреди апсолутну и релативну грешку	• Преглед бројева, операције са реалним бројевима • Апсолутна вредност реалног броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања • Апсолутна и релативна грешка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (70 часова) **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Реални бројеви:** садржаје о грешкама повезати са стручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. • **Пропорционалност:** користити што више конкретних примера из живота и струке (нпр. рачун мешања код легура). • **Рационални алгебарски изрази:** тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и

Пропорционалност	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	-израчуна одређен део неке величине -одреди непознате чланове просте пропорције -прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе -решава проблем који се односи на смешу две компоненте -препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени је при решавању једноставних проблема и. прикаже графички • одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	-Размера и пропорција -Директна и обрнута пропорционалност -Прост сразмерни рачун -Рачун поделе и рачун мешања -Процентни и промилни рачун	алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. • **Геометрија: и**нсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. • **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим садржајима хемије, физике и примерима из свакодневног живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 5. активност ученика на часу; 6. усмену проверу знања; 7. писмену провера знања; тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Реални бројеви **8 часова** • Пропорционалност **12 часова** • Рационални алгебарски изрази **14 часова** • Геометрија **14 часова** • Линеарне једначине и неједначине **14 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**
Рационални алгебарски изрази	-Проширивање знања о полиномима -Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	-сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	• Полиноми • Растављање полинома на чиниоце • НЗД и НЗС полинома • Трансформације рационалних алгебарских израза	
Геометрија	• Обнављање основних појмова у геометрији • Проширивање знања о трогловима и четвороугловима	• разликује основне и изведене геометријске појмове • разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) • наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) • наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла • дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла • конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла • конструише значајне тачке трогла • наведе својство тежишта • наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу • разликује врсте четвороуглова и њихове особине • наведе ставове о паралелограму и уме да их примени • наведе особине специјалних паралелограма формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова	• Геометријски појмови и везе између њих • Троугао • Значајне тачке троугла - Четвороугао • Талесова теорема	

Линеарне једначине и неједначине	• Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији • Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену • Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на решавање проблема • реши једначину које се своди на линеарну једначину • дефинише појам линеарне функције -прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију -реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења -реши систем линеарних једначина са две непознате	-Линеарна једначина и њене примене -Линеарна функција и њен график -Линеарна неједначина -Систем линеарних једначина	

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **70 часова**
Разред: **Други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Тригонометрија правоуглог троугла	• Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности • Оспособљавање за примену тригонометријских функција у практичним проблемима	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице • конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • наведе тригонометријске идентичности и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих • наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) • примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање практичних проблема	• Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу • Вредности тригонометријских функција за углове од 00 , 300 , 450 , 600 , 900 • Основне тригонометријске идентичности • Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (70 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Тригонометрија правоуглог троугла:** садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота. Поновити правила заокругљивања
Степеновање и кореновање	• Проширивање знања о степеновању и кореновању • Уочавање веза између степеновања и кореновања • Овладавање поступком	• наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • наведе особине операција кореновања и примени их у трансформацијама једноставних израза • наведе особине операција степеновања са	• Појам степена. Операције са степенима • Степен са целим изложиоцем • Запис броја у Е (scientific) формату • Појам корена. Операције са коренима • Степен са рационалним изложиоцем • Рационалисање имениоца разломка	

	рационалисања имениоца	рационалним изложиоцем и примени их у трансформацијама једноставнијих израза • рационалише именилац разломка у једноставним случајевима		бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. • **Степеновање и кореновање:** при проширивању скупа из кога је изложилац , нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. • **Функција и график функције:** приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. • **Квадратна једначина и квадратна функција:** показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. • **Тела:** користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. • **Низови:** низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. проблем сложеног интересног рачуна). **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Тригонометрија правоуглог троугла **8 часова** • Степеновање и кореновање **13 часова** • Функција и график функције **6 часова** • Квадратна једначина и квадратна функција **16 часова** • Тела **12 часова** • Низови **7 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**
Функција и график функције	• Упознавање основних својстава функција • Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	• наведе примере функција • одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику • прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине • податке представљене у једном графичком облику представи у другом	• Појам функције. • Функције са коначним доменом • Графичко представљање функције • Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова • Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела, график, дијаграм, круг) • Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	
Квадратна једначина и квадратна функција	• Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина • Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције	• реши непотпуну квадратну једначину у скупу R • наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R • примени образац за решавање квадратне једначине • одреди природу решења квадратне једначине • растави квадратни трином • скицира и анализира график квадратне функције (да прочита нуле функције, максимум или минимум, где расте, а где опада)	• Квадратна једначина • Образац за решавање квадратне једначине • Природа решења квадратне једначине • Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце • Квадратна функција и њен график	
Тела	• Проширивање знања о телима • Уочавање односа у простору • Разумевање површине и запремине тела и примена на конкретне примере	• израчуна обим и површину фигура у равни • разликује правилне полиедре • израчуна површину и запремину коцке и квадра • израчуна површину и запремину правилне шестоугаона призме и ваљка • израчуна површину и запремину лопте • одреди површину једноставних равних пресека тела	• Обим и површина фигура у равни • Призме и врсте призми. Површина и запремина призме • Површина и запремина коцке и квадра • Површина и запремина правилне шестоугаона призме • Ваљак. Површина и запремина ваљка • Лопта. Површина и запремина лопте • Једноставни равни пресеци тела	
Низови	• Упознавање са појмом низа • Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	• препозна низ и да га настави (једноставнији примери) • препозна аритметички низ, објасни шта су n и d и израчуна тражени члан низа • израчуна збир првих n чланова аритметичког низа • препозна геометријски низ,објасни шта су n и q и израчуна тражени члан низа	• Појам низа • Аритметички низ • Збир првих n чланова аритметичког низа • Геометријски низ • Збир првих n чланова геометријског низа	

		• израчуна збир првих n чланова геометријског низа		

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **32 часа**

Разред: **трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Аналитичка геометрија у равни	• Упознавање са координатном методом • Разумевање зависности положаја праве и међусобног положаја две праве од коефицијената k и n • Разумевање зависности положаја кружнице и међусобног положаја праве и кружнице од коефицијената у њиховим једначинама	• примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) • израчуна растојање између две тачке и обим троугла ако су дате координате његових темена • разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други • објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n • одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца • одреди једначину праве одређену датим двема тачкама • примени услов паралелности две праве • израчуна растојање тачке од праве • преведе општи облик једначине кружнице у експлицитни • одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице	• Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам • Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке • Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве • Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца • Једначина праве одређена двема тачкама • Узајамни положај две праве • Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве • Једначина кружнице • Узајамни положај праве и кружнице	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (32 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • **Аналитичка геометрија у равни:** истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве. Једначину кружнице обрадити у општем и канонском облику. • **Елементи финансијске математике:** користити што више конкретних примера из живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>**
Елементи финансијске математике	• Упознавање са основним елементима финансијске математике • Уочавање разлике између простог и сложеног каматног рачуна • Оспособљавање за примену стечених знања у свакодневном животу	• примени каматни рачун од сто (време дато у годинама, месецима или данима) • примени каматни рачун више сто и ниже сто • објасни појам менице и на који начин се употребљава • примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита • покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	• Прост каматни рачун (каматни рачун од сто, више сто и ниже сто) • Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) • Појам сложеног каматног рачуна	

				• Аналитичка геометрија у равни**: 18 часова** • Елементи финансијске математике: **10 часова** За реализацију 2 писмена задатка са исправкама планирана су **4 часа.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Хемија;
- Рачунарство и информатика.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		70				70

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ПРЕДМЕТА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КОМЕРЦИЈАЛИСТА

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	1.Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 2.Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3.Развијање индивидуалног и националног идентитета; 4.Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 5.Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6.Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 7.Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Српска држава и државност	• Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске	• препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским	• Српска државност у средњем веку. • Српски народ и његови суседи у средњем веку. • Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

	државности. • Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. • Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. • Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава.	периодом; • разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; • наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; • уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; • објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; • уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; • лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; • опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних иституција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовима и Првом светском рату; • изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	влашћу (XVI–XVIII век). • Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. • Развој државних институција. • Развој уставности. • Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. • Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. • Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). • Положај Срба под османском и хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. • Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар II Петровић, књаз Данило Петровић, књаз Никола Петровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ Петар I Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	**Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. **Место реализације наставе:** • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** • Српска држава и државност – 32 часа; • Српски народ у југословенској држави – 18 часова; • Достигнућа српске културе – 11 часова; • Српски народ и Србија у савременом свету – 9 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави *историје* имају питања,
Српски народ у југословенској држави	• Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. • Проширивање знања о одликама југословенске државе. • Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. • Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	• образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; • уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; • идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; • разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; • уочи и разуме међународни положај југословенске државе; • образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; • именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	• Југословенска идеја и конституисање државе. • Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октроисани устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). • Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. • Отпор, устанак и грађански рат. • Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. • Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. • Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. • Југославија између истока и запада. • Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. • Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко	

			Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле,у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, • коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, • пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, • у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности,
Достигнућа српске културе	• Разумевање појма српског културног простора. • Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. • Сагледавање српске културе као дела европске културног наслеђа. • Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. • Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. • Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	• разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; • упореди одлике српске културе различитих периода; • објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; • опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; • именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	• Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). • Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). • Успон грађанске класе. • Свакодневни живот сеоског и градског становништва. • Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. • Европски културни утицаји. • Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар II Петровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). • Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић…).	
Српски народ и Србија у савременом свету	• Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. • Сагледавање међународног положаја Србије. • Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. • Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	• идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; • разуме место и улогу Србије у савременом свету; • утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; • објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	• Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. • Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. • Геополитички положај Србије. • Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН…). • Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). • Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	

				• одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Музичка култура
- Ликовна култура

Назив предмета:	**ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова:	**35**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	12. Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета; 13. Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене; 14. Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању; 15. Развој хемијске научне писмености; 16. Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду; 17. Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку; 18. Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мере заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду; 19. Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду; 20. Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад; 21. Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу; 22. Развој свести о сопственом знању и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура супстанце	• Разумевање корпускуларног концепта грађе супстанци • Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава • Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	• објасни електронеутралност атома • разуме појам изотопа и примену изотопа • разликује атом од јона • зна симболе елемената и формуле једињења • објасни узрок хемијског везивања атома • објасни типове хемијских веза • разликује јонску везу од ковалентне везе • разликује неполарну од поларне ковалентне везе • разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе • разуме појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе • разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом супстанце • зна квантитативно значење симбола и формула	• Грађа атома, атомски и масени број. Релативна атомска маса • Хемијски симболи и формуле • Хемијска веза (јонска и ковалентна веза). Релативна молекулска маса	На почетку теме, ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава • демонстрациони огледи **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у: • одговарајућем кабинету • специјализованој учионици • учионици

Дисперзни системи	• Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава • Разумевање односа између квантитативног односа компоненти раствора и његових својстава • Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	• разуме да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци • разликује дисперзну фазу и дисперзно средство • објасни појам хомогене смеше • објасни везу између величина честица раствора и врсте раствора • зна појам и разуме примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида • разуме утицај температуре на растворљивост супстанци • израчуна масени процентни садржај раствора • разуме појам количинске концентрације раствора	• Дисперзни системи • Растворљивост • Масени процентни садржај раствора • Количинска концентрација раствора **демонстрациони огледи:** • припремање раствора познате количинске концентрације • припремање раствора познатог масеног процентног садржаја • **размена енергије између система и околине** растварање амонијум-хлорида и натријум-хидроксида у води	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији • наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке • прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила • упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података • указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи • указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмену проверу знања • писану проверу знања **<u>Број часова по темама</u>** • Структура супстанце (5) • Диспезни системи (3) • Хемијске реакције (5) • Хемија елемената и једињења (20) • Хемијски аспекти загађивања животне средине (2)

Хемијске реакције	• Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије • Разумевање корпускуларног концепта у процесу одигравања хемијских реакција	• разуме да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза • разликује реакције синтезе и анализе • напише једначине за хемијске реакције • примени и користи знања из стехиометријског израчунавања на хемијским једначинама • разликује егзотермне и ендотермне реакције • зна факторе који утичу на брзину хемијске реакције • разуме значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота • објасни појам електролита • разуме појам јаких и слабих електролита • прикаже електролитичку дисоцијацију киселина, база и соли хемијским једначинама • разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора	• Хемијске реакције, хемијске једначине и квантитативни аспект хемијских реакција • Топлотни ефекти хемијских реакција • Брзина хемијске реакције и хемијска равнотежа • Електролити и електролитичка дисоцијација киселина, база и соли • pH вредност **демонстрациони огледи:** **кретање честица као услов за хемијску реакцију** /реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника/	

Хемија елемената и једињења	• Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава • Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу • Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима	• разуме периодичну промену својстава елемената у ПСЕ • разликује метале, неметале и металоиде • зна карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет • зна карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет • зна општа својства прелазних метала и њихових једињења и њихову примену у струци • објасни процесе оксидације и редукције као отпуштања и примања електрона • разуме шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулу • препознаје практичан значај електролизе • препознаје примере корозије у окружењу • зна својства атома угљеника у органским молекулима • познаје класификацију органских једињења (према структури и врсти хемијских веза) • зна како хемијска својства зависе од природе хемијске везе • зна хемијска својства органских једињења која имају примену у струци и свакодневном животу	• Преглед и опште карактеристике елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ • Преглед и опште карактеристике елемената 1. и 2. групе ПСЕ • Опште карактеристике прелазних елемената и њихова практична примена • Оксидо-редукциони процеси. Електролиза и корозија • Угљоводоници – извор енергије • Органска једињења са кисеоником: алкохоли, карбонилна једињења, карбоксилне киселине и естри • Угљени хидрати • Липиди • Протеини. Ензими • Витамини **демонстрациони огледи:** • реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином • дејство сирћетне киселине на предмете од бакра • припремање пенушавих освежавајућих пића • доказивање скроба раствором јода • растварање скроба у топлој и хладној води • згрушавање протеина лимунском киселином	

Хемијски аспекти загађивања животне средине	• Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду • Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	• разуме и објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи • зна најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла • разуме и објасни значај пречишћавања • разуме значај правилног одлагања секундарних сировина	• Загађивање атмосфере, воде и тла • Извори загађивања • Пречишћавање • Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Екологија и заштита животне средине
- Познавање робе

Назив предмета:	**ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**
Годишњи фонд часова:	**32 часа**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	1.Схватање односа човека и животне средине; 2. Разумевање структуре екосистема и биосфере; 3. Схватање концепта одрживог развоја; 4. Упознавање са различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основни појмови екологије	• Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају • Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• дефинише предмет истраживања и значај екологије • објасни структуру екосистема • објасни процесе који се одигравају у екосистему • анализира међусобне односе организама у ланцима исхране • објасни структуру биосфере • анализира биогеохемијске циклусе у биосфери • утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије • Структура екосистема • Процеси који се одигравају у екосистему • Биодиверзитет • Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **<u>Место реализације наставе</u>** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа. **<u>Оцењивање</u>** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовање и учествовање у дебатама). **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • основни појмови екологије (5 часова) • животна средина и одрживи развој (18 часова) • еколошка култура (9 часова) **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Животна средина и одрживи развој	• Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине • Разумевање концепта одрживог развоја • Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине • Постојање свести о последицама глобалних климатских промена	• наведе изворе загађивања животне средине • анализира врсте загађивања свог непосредног окружења • процени последице загађивања животне средине • објасни значај одрживог развоја • наведе облике енергетске ефикасности • наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије • испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама • процени последице глобалних климатских промена	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне средине и одрживи развој • Глобалне промене у животној средини и њихове последице	

Еколошка култура	• Разумевање значаја одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора • Схватање значаја правилне употребе производа • Разумевање различитих утицаја на здравље човек	• објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора • разликује адитиве опасне по здравље • објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине • процени значај употребе биоразградиве амбалаже • објасни начине и значај одлагања отпада • анализира утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке активности на здравље човека	• Уређење животног и радног простора • Потрошачка култура • Употреба ГМ хране Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Хемија
- Географија

Назив предмета:	**ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	1.Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука; 2. Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи; 3. Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије; 4. Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва; 5. Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света; 6. Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету; 7. Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју; 8. Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу и за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • објасни значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и место географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(32 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици

Савремене компоненте географског положаја Србије	• Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Уочавање општих географских карактеристика сагледавањем сложених друштвено – економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави.	• дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну • објашњава на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама • дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске • анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње • уочава предности и недостатке географског положаја Србије	• Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије • Савремене компоненте географског положаја Србије	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • коришћење савремених електронских помагала, • аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја • коришћење информација са Интернета • коришћење интерактивних метода рада • коришћење географских и историјских карата, општих и тематских • коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • увод (2 часа) • савремене компоненте географског положаја Србије (2 часа) • природни ресурси Србије и њихов економско географски значај (7 часова) • становништво и насеља Србије (6 часова) • привреда Србије (6 часова) • регионалне целине Србије (5 часова) • Србија и савремени процеси у Европи и свету (4 часа)

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	• Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи • Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	• лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) • идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област • одреди Планинску област и преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише појам природне средине, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе • наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите • препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању • дефинише: парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости	• Рељеф Србије • Клима, биљни и животињски свет (одлике и значај) • Воде и водни ресурси, састав и карактер тла • Заштићена природна добра у Србији и заштита, очување и унапређивање природе	

Становништво и насеља Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавање демографских проблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развој наше земље • Формирање свести о неговању националног и културног идентитета • Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретање становништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике, објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке . • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај. • дефинише појам миграција и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове: националног, етничког и културног идентитета • изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији • објасни радне миграције у евопске земље и именује државе и градове у којима има нашег становништва • објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте • разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље • именује државе и градове у којима живи наше становништво • дефинише појам насеља • објасни постанак, развој и размештај насеља Србије • наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система	• Антропогеографска обележја Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена • Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена	

Привреда Србије	• Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама • Сагледавање потенцијала и могућности Србије за конкурентност у светској привреди	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије • дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде • препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите • утврди значај лова и риболова • дефинише значај енергетике и рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије • објасни појмове индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај • направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома • дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма	• Основне карактеристике привреде Србије. • Пољопривреда, шумарство, лов и риболов • Рударство и енергетика • Индустрија: појам, подела, структура и значај • Саобраћај и трговина • Туризам	
Регионалне целине Србије	• Стицање и проширивање географских знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	• дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије • лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе Западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике • покаже на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика • лоцира на карти Србије границе Источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике • препозна на карти Србије границе Јужног Поморавља и наведе његове природне и друштвене одлике • потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	• Војводина • Шумадија и Поморавље (западно и велико) • Западна Србија • Старовлашко-рашка висија • Источна Србија • Јужно Поморавље • Косово и Метохија	

Србија и савремени процеси у Европи и Свету	• Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету који су услов за напредак свих земаља и народа • Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	• дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација • објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану • опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније • објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице • опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН • дефинише појам глобализације и разликује политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације	• Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама • Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност • Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН • Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Предузетништво
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета: **Социологија са правима грађана**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

Циљеви предмета:

- Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва
- Развија способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;
- Унапређује ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става;

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих • разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (32 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 45. праћење остварености исхода 46. тестове знања 47. тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Структура и организација друштва **(8 часова)** • Устав и правна држава у Србији **(4 часа)** • Држава и политика **(6 часа)** • Грађанин и његова права и слободе у Србији (**4 часа**) • Култура и друштво **(6 часова)** • Друштвене промене и развој друштва **(4 часа)**
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти • Развијање знања о аутономији и локалној самоуправи	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике демократије • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије • препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар • схвати изборни поступак и конституисање скупшине и владе • разликује државне органе власти • разликује аутономију и локалну самоуправу • разуме функционисање локалне самоуправе	• Политика - вештина управљања друштвом • Појам и развој демократије • Конститутивни елементи државе • Подела власти • Организације грађана • Политичке партије • Избори • Скупштина • Државни органи власти • Облици аутономије • Демократска локална самоуправа	
Грађанин и његова права и слободе	Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	• схвати људска права и слободе и свој положај у друштву • зна на који начин се штите права и слободе грађана	• Политичке слободе и права грађана • Економске слободе и права грађана	

			• Личне слободе и права грађана • Остале слободе и права грађана • Заштита уставом гарантованих права и слобода	
Устав и правна држава у Републици Србији	• Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	• схвати значај устава као највишег правног акта • разликује устав од закона • направи преглед развоја уставности у Србији • уочи значај владавине права и правне државе • зна основне одредбе Устава Републике Србије • схвати функционисање правосудног система Републике Србије	• Значење Устава Републике Србије • Принципи уставност и законитости • Уставни суд • Редовни судови	
Култура и друштво	• Развијање знања о културним тековинама	• уочи разлику и сличности између културе и цивилизације • схвати настанак религије и религијског мишљења • идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства • разликује обичај и морал • схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	• Појам културе и цивилизације • Религија • Настанак религијског мишљења • Монотеистичке религије • Хришћанство • Обичај и морал • Уметност • Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва	• идентификује друштвене промене • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости • препозна друштвени развој формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	• Појам и врсте друштвених промена • Друштвена покретљивост Друштвени развој	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Историја

3.8.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ /ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **35 часова**
Разред: **први**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА И ВЕРСКЕ НАСТАВЕ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ СТАЛИХ ОБРАЗОВНИХ ПРОФИЛА

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КУВАР

СТРАНИ ЈЕЗИК I

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК I**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

Циљеви предмета: ***Специфични циљ**: Овај фонд часова омогућава ученицима, који се определе за страни језик (исти језик који се учи и као обавезан наставни предмет) као изборни предмет, да још боље утврде градиво, оснаже комуникативне компетенције и језичке вештине и створе једну солидну основу за даље учење језика.*

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за	• разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби)	• Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) • Образовање (образовање за све,	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално,	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља

разумевање усменог говора	• разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) • Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи • Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи • Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Занимања , описи послова и задужења у домену трговине • Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини • Прибор и опрема за рад у трговини • Пословни бонтон • Мере одржавања хигијене и квалитета • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке • разуме опис догађаја и осећања • разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	(телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Напомена:** **У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се систематизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање ученицима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.**		нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			• учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Социологија са правима грађана
- Одређени садржаји стручних предмета

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Назив предмета:	**ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова:	**32**

Разред:	**трећи**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КУВАР

ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)

Назив предмета: **ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова: **32**
Разред: **трећи**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ИСТОРИЈА ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КУВАР

3.8.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ОСНОВИ ТРГОВИНЕ

22. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	108					108

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА
Раумевање значаја и улоге трговине као привредне делатности;
- Стицање знања о организационим облицима трговине;
- Стицање знања о тржишту и вези тржишта, трговине и транспорта;
- Стицање знања о основама пословања у трговини;
- Стицање знања о потреби и условима развоја и унапређења трговине.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА
Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)

1.	Трговина као привредна делатност	14
2.	Организациони облици трговине	46
3.	Трговина и тржиште	18
4.	Основе пословања у трговини	18
5.	Развој и унапређење трговине	12

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Нази модула: **Трговина као привредна делатност**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Разумевање значаја и улоге трговине као привредне делатности	• објасни појам трговине и њен значај као привредне делатности; • објасни карактер рада у трговини; • објасни учешће трговине у структури привреде и њене везе са другим привредним делатностима; • објасни функције трговине; • објасни настанак и развој трговине као делатности; • објасни потребу и значај даљег развоја трговине.	• Трговина као делатност: – Појам трговине; – Значај трговине за произвођаче; – Значај трговине за потрошаче. • Карактер рада у трговини; • Учешће трговине у структури привреде; • Економске везе трговине са осталим привредним делатностима; • Функције трговине у привреди: – Општепривредне функције трговине; – Робне функције трговине; – Пословне функције трговине. • Настанак и развој трговине: – Услови за настанак трговине; – Фазе у развоју трговине; – Фактори даљег развоја трговине.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (14 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања; • активност на часу; • усмено излагање.

Назив модула: **Организациони облици трговине**

Трајање модула: **46 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о организационим облицима трговине	• разликује организационе облике трговине; • објасни појам , значај и карактеристике трговине на велико; • објасни функције и типологију трговине на велико; • препозна услове за обављање трговине на велико; • објасни организационе облике трговине на велико; • објасни перспективе трговине на велико; • објасни појам и значај трговине на мало; • познаје приступ изучавању трговине на мало; • објасни пословне функције трговине на мало; • разликује врсте малопродаје према начину продаје; • разуме растућу улогу трговине на мало у друштвено-економском развоју; • објасни место услуга у промету робе и њихов значај за кориснике; • објасни привредне организације које се баве пружањем трговинских услуга; • објасни појам, улогу и услове за обављање спољне трговине; • наведе носиоце спољнотрговинске делатности;	• Организациони облици трговине: унутрашња, спољна, на велико и мало – појам и функције; • Трговина на велико: – Појам и карактеристике трговине на велико; – Функције трговине на велико; – Типологија трговине на велико; – Три битна услова за обављање трговине на велико; – Значај трговине на велико; – Организација пословања трговине на велико; – Појава нових субјеката у промет на велико; – Перспективе трговине на велико. • Трговина на мало: – Основни приступи у изучавању малопродаје; – Појам и значај малопродаје; – Набавка и продаја робе у трговини на мало; – Основни субјекти у структури малопродаје (основни организациони облици малопродаје, мали и независни детаљисти, уједињени ланци и корпорације; уговорни ланци; потрошачке кооперативе; државни трговински ланци); – Растућа улога малопродаје у друштвено-економском развоју. • Спољна трговина: – Појам и улога спољне трговине;	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (46 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања; • активности на часу; • усмено излагање; • презентација.

	• објасни све врсте спољнотрговинског промета; • објасни појам и карактеристике трговинског и платног биланса; • објасни појам и значај царине и значај постојања царинске тарифе; • објасни постојање услуга у робном промету; • објасни врсте услуга у робном промету; • препознаје организације које се баве пружањем услуга у робном промету.	– Услови за обављање спољне трговине; – Носиоци спољнотрговинске делатности; – Врсте спољнотрговинског промета; – Трговински и платни биланс; – Царина и царинска тарифа. • Услуге које се пружају у робном промету – Појам и функција услуга које се пружају у робном промету; – Подела услуга које се пружају у робном промету (услуге које се у робном промету пружају купцима; услуге које се у робном промету пружају носиоцима робног промета.); – Организације које се баве пружањем услуга у робном промету.	

Назив модула: **Трговина и тржиште**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о тржишту, вези тржишта и трговине, и тржишним институцијама. • Разумевање значаја слободног тржишта, здраве конкуренције, пословног морала и угледа и добрих половних обичаја.	• уочи повезаност трговине и тржишта; • разликује организационе облике тржишта; • објасни сегментацију тржишта; • објасни функционисање тржишта; • објасни традиционалне тржишне институције гросистичког типа; • објасни стандардизоване тржишне институције; • објасни улогу конкуренције на тржишту и њене добре и лоше стране;	• Међузависност тржишта и трговине; • Појам и подела тржишта; • Сегментација тржишта; • Функционисање тржишта; • Појам и подела тржишних институција; • Традиционалне тржишне институције: – Продајно промотивне тржишне институције: сајмови и привредне изложбе; – Институције са делимично стандардизованим процесом трговања: пијаце на мало, тржнице на велико и трговински центри).	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (18 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>**

	• разликује облике нарушавања конкуренције; • објасни значај пословног морала и добрих пословних обичаја; • објасни важност пословног угледа у промету робе.	• Стандардизоване тржишне институције: аукције и робне берзе; • Јединствено тржиште и конкуренција на тржишту; • Пословни морал и добри пословни обичаји; • Облици нарушавања конкуренције: – Монополски положај; – Нелојална конкуренција; – Шпекулације у промету; – Ограничавање тржишта. • Значај пословног угледа у промету робе.	• Игра улога **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања; • активности на часу; • усмено излагање; • презентација.

Назив модула **Основе пословања у трговини**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања елементима пословања, трошковима и оствареним резултатима у трговини	• објасни појам, карактеристике и значај радне снаге у трговини; • разликује основна и обртна средства у трговини; • објасни разлику утрошка и трошка у трговини; • објасни појам и врсте трошкова у трговини; • објасни како се остварује приход у трговини; • објасни појам калкулације цена; • разликује калкулацију цена у систему разлике у цени и у систему рабата; • објасни појам, израчунавање и значај ПДВ-а;	• Радна снага у трговини; • Пословна средства у трговини: – Основна пословна средства; – Обртна пословна средства. • Трошкови промета робе: – Појам, дефиниција и врсте трошкова промета робе; – Тенденција пораста трошкова промета. – Приход у трговини: – Калкулација цена у систему разлике у цени; – Калкулација цена у систему рабата. • Принципи пословања у трговини: – Продуктивност рада; – Економичност пословања; – Рентабилност пословања;	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (18 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама

	• објасни све принципе који показују успешност пословања у трговини; • објасни појам и суштину продуктивности рада у трговини; • објасни појам и суштину економичности пословања у трговини; • објасни појам и суштину рентабилности пословања у трговини; • објасни појам и суштину додатних принципа и показатеља пословања у трговини;	– Додатни принципи и показатељи – Пословања.	**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања; • активности на часу; • усмено излагање; • презентација.

Назив модула **Развој и унапређење трговине**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о начину развоја трговине и њеном утицају на друштвено-економски развој.	• опише како се трговина развија у тржишној привреди; • објасни утицај концентрације понуде на развој трговине; • објасни утицај диверсификоване тражње на развој трговине; • објасни утицај канала продаје на развој трговине; • објасни утицај развоја маркетинга на развој трговине; • објасни утицај физичке дистрибуције на развој трговине.	• Развој трговине у тржишној привреди; • Утицај концентрације понуде на развој трговине: – Концентрација понуде у производњи; – Концентрација понуде у трговини. • Утицај диверсификације тражње на развој трговине; • Развој и померање утицаја у каналу продаје – Однос произвођач-трговина, конфликти и сарадња; – Развој и пораст утицаја малопродаје у каналу продаје. • Развој маркетинга у функцији развоја трговине; • Физичка дистрибуција, унапређење и	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (12 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања;

		рационализација у функцији развоја трговине.	• активности на часу; • усмено излагање; • презентација

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Познавање робе;
- Набавка и физичка дистрибуција робе;
- Техника продаје и услуге купцима.

ТЕХНИКА ПРОДАЈЕ И УСЛУГЕ КУПЦИМА

23. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	70	70	-	-	-	140
II	70	70	-	-	-	140

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања о основним облицима и начинима продаје;
- Схватање улоге и значаја елемената процеса рада у продавници;
- Стицање знања о техници продаје робе у класичној продавници;
- Стицање знања о савременим облицима и начинима продаје;
- Стицање знања о обављању послова снабдевања продавнице робом;
- Стицање вештина попуњавања докумената у вези са набавком;
- Стицање знања о процесу непосредне продаје у савременим облицима продаје;
- Оспособљавање ученика за извршавање послова непосредне продаје;
- Разумевање значаја пружања услугама купцима;

- Разумевање значаја сервиса потрошача.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Основни облици и начини продаје	40
2.	Елементи процеса рада у продавници	44
3.	Техника продаје робе у класичној продавници	56

Разред: други

4.

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Савремени облици продаје	4
2.	Техника снабдевања продавнице робом	35
3.	Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје	46
4.	Купац	55

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:

Основни облици и начини продаје

Трајање модула: 40 часова

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Стицање знања о основним облицима и начинима продаје	• објасни место, улогу и поделу трговине; • објасни појам и носиоце малопродаје; • објасни појам, изглед и врсте продавница;	• Појам и подела трговине; • Појам малопродаје; • Носиоци малопродаје; • Мали и независни детаљисти: - Уједињени ланци и корпорације;	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз:

	• разликује типове електронске малопродаје.	- Уговорни ланци; - Потрошачке кооперативе; - Државни трговински ланци. • Малопродајна мрежа: - Појам, изглед и врсте продавница - (класичне продавнице, самоизбор, самоуслуге, трговински центри, аутомати, лизинг-продаја, продаја робе у комисионој продавници, покретне продавнице) - Типови електронске малопродаје (ТВ или радио продаја, електронски киосци, електронска продаја).	• теоријску наставу (20 часова) • вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** • Усмено излагање; • Тест знања; • Активност на часу.

Назив модула: **Елементи процеса рада у продавници**
Трајање модула: 44 часа

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Схватање улоге и значаја елемената процеса рада у продавници	• разликује и користи средства за рад у продавници; • разликује и користи опрему; • разликује врсте робе; • разликује врсте и димензије асортимана; • разликује губитке на роби; • опише функцију амбалаже; • наведе врсте амбалаже; • објасни улогу продавца у процесу продаје робе; • разликује и примени вештине продавца.	• Средства за рад: - Опрема продавнице; - Врсте опреме (намештај, технички уређаји, инструменти за мерење робе, алат и прибор, средства унутрашњег транспорта и др.). • Роба: - Појам и подела; - Асортиман робе; - Губици на роби и поступци за спречавање; - Амбалажа (појам, функција и врсте). • Продавац: - Профил и улога продавца у процесу продаје; - Продајне способности и вештине продавца.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (22 часа) • вежбе (22 часа) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** • Усмено излагање; • Тест знања; • Активност на часу; • Праћење практичног рада.

Назив модула: **Техника продаје робе у класичној продавници**

Трајање модула: 56 часова

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања и вештина о техници продаје робе у класичној продавници	• објасни све радње неопходне за припрему продаје; • спроведе све радње неопходне за припрему продаје; • наведе и објасни све радње непосредне продаје у класичној продавници; • изведе све радње непосредне продаје	• Техника припреме продаје: - Припрема средстава за рад; - Припрема радног места продавца за рад; - Припрема продавца за рад. • Техника припреме робе за продају • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници:	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (28 часова) • вежбе (28 часова)

	у класичној продавници; • разликује врсте допунских услуга; • симулира допунске услуге купцима.	- Чин купопродаје робе; - Редовне продајне услуге класичне продаје - (пријем потрошача, упознавање жеља потрошача, показивање робе потрошачу, помоћ потрошачу при избору робе, усмени споразум о купопродаји робе, мерење робе, обрачун износа за продату робу, наплаћивање, паковање робе, уручивање продате робе купцу и испраћај купца). • Допунске услуге: - Појам; - Врсте (давање упутстава купцима о начину употребе робе, посебно паковање робе, припрема робе за непосредну потрошњу, пружање услуга купцима у сервисима произвођача, пружање услуга купцима у сервисима продавница, on-line, комуникација).	**Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Препоручене методе** • Студија случаја; • Игра улога; • Презентација. **Оцењивање** • Усмено излагање; • Тест знања; • Активност на часу; • Праћење практичног рада.

Назив модула **Савремени облици продаје**
Трајање модула: 4 часа

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о савременим облицима и начинима продаје	• наведе облике савремене продаје; • објасни основне карактеристике савремених облика продаје.	• Самоуслуга; • Самоизбор; • Трговински центри; • Остали облици савремене продаје (аутомати, покретне продавнице, лизинг-продаја, електронска продаја…).	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (2 часа) • вежбе (2 часа) **Подела одељења на групе**

			• Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** • Усмено излагање; • Тест; • Активност на часу.

Назив модула **Техника снабдевања продавнице робом**
Трајање модула: 35 часова

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о обављању послова снабдевања продавнице робом • Стицање вештина у вези са израдом и попуњава-њем докумената у вези са набавком	• разликује начине снабдевања продавнице робом; • објасни поступак уговарања купопродаје; • препозна елементе купопродајног уговора; • разликује и изради сва документа у вези са набавком на основу задатих елемената; • разликује врсте и фазе преузимања робе; • састави комисијски записник о преузимању робе; • попуни књижно одобрење за повраћај робе; • објасни плаћање робе добављачу; • примени правила испуњавања,	• Снабдевање продавнице робом; • Начини снабдевања продавнице робом; • Уговарање купопродаје: - Купопродајни уговор. • Документа у вези са набавком: - Упит; - Поруџбеница; - Отпремница; - Пријемница; - Фактура. • Појам, врсте и фазе преузимања робе; • Преузимање робе - Комисијски записник; - Књижно одобрење за повраћај робе. • Плаћање робе добављачу; • Правила испуњавања докумената, чување и одлагање документације о пословању	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (17 часова) • вежбе (18 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Препоручене методе** • Игра улога

	чувања и одлагања документације о пословању продавнице.	продавнице.	**Оцењивање** • Усмено излагање; • Тест знања; • Тест практичних вештина; • Активност на часу; • Праћење практичног рада.

Назив модула **Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје**

Трајање модула: 46 часова

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о процесу непосредне продаје у савременим облицима продаје • Оспособљавање ученика за извршавање послова непосредне продаје	• опише припрему особља продавнице за рад, продавнице за рад, средстава за рад у продавници и робе за продају; • спроведе припреме за рад у продавници; • обави припрему продавнице за рад, средстава за рад у продавници и робе за продају; • дефинише залихе робе у продавници; • израчуна потребне количине залиха на основу задатих елемената; • објасни значај асортимана за пословање продавнице; • разликује принципе и методе излагања робе; • дефинише непосредну продају робе; • наведе и опише фазе непосредне	• Припрема особља продавнице за рад; • Припрема продавнице за рад; • Припрема средстава за рад у продавници; • Припрема робе за продају; • Залихе робе у продавници; • Значај асортимана за пословање продавнице; • Излагање робе; • Процес продаје робе у продавници - непосредна продаја; • Фазе непосредне продаје робе - Улазак, кретање купаца и разгледање робе; - Информисање потрошача о роби и избору робе; - Мерење робе и обрачун новчаног износа; - Обрачун и наплата новчаног износа за продату робу; - Паковање продате робе. • Продаја робе за готовинска и	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (20 часова) • вежбе (26 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе

	продаје робе у савременим облицима продаје; • демонстрира фазе непосредне продаје у савременим облицима продаје; • разликује и опише средст. плаћања; • дефинише благајничко пословање; • објасни систем касе као инструмента за обраду података о продаји; • објасни поступак и испуни обрасце за уплату дневног пазара; • разликује врсте и задатке контроле; • дефинише инвентарисање; • разликује врсте и задатке инвентарисања; • наведе и опише фазе инвентарисања.	безготовинска средства плаћања; • Благајничко пословање; • Систем касе као инструмент за обраду података о продаји; • Спецификација и уплата дневног пазара; • Контрола пословања продавнице - Врсте и задаци контроле; - Појам инвентарисања, врсте, задаци и значај; - Организација пописа и извештај о спроведеном инвентарисању.	**<u>Препоручене методе</u>** • Игра улога; • Рад у групи. **<u>Оцењивање</u>** • Усмено излагање; • Тест знања; • Тест практичних вештина; • Активност на часу; • Праћење практичног рада.

Назив модула **Купац**
Трајање модула: 55 часова

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Разумевање значаја пружања услуга купцима и сервиса потрошача • Оспособљавање за рад са различитим профилима купаца • Оспособљавање за пружање услуга	• разликује потребе купаца; • препозна поједине профиле купаца; • објасни видове персонализације купаца; • дефинише појам услуга купцима; • разликује редовне и допунске услуге купцима; • опише развој лојалности и	• Појам и врсте потреба купаца; • Профили купаца; • Рад са различитим профилима купаца; • Персонализација купаца: - Персонални контакти са купцима; - Персонализована пошта; - On- line комуникација; - Прилагођавање понуде роба и услуга купцима.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску настава (31 час) • вежбе (24 часа)

купцима и сервис потрошача	успостављање веза са купцима; • опише поступак мерења задовољства купаца; • препозна основне видове заштите потрошача; • спроведе поступак решавања рекламације; • дефинише сервис потрошача; • разликује задатке сервиса потрошача; • објасни маркетиншко – услужни аспект сервиса потрошача; • објасни трговинско – дистрибутивни карактер сервиса потрошача; • објасни логистички аспект сервиса потрошача; • наведе компоненте сервиса потрошача; • објасни значај сервиса потрошача.	• Појам и значај услуга купцима; • Редовне и допунске услуге купцима; • Развој лојалности и успостављање веза са купцима; • Мерење и значај задовољства купаца; • Задовољство купаца путем интернета; • Заштита потрошача; • Појам рекламације купаца; • Евиденција рекламација у продавници; • Решавање рекламација; • Појам и задаци сервиса потрошача; • Маркетиншко – услужни аспект сервиса потрошача; • Трговинско – дистрибутивни карактер сервиса потрошача; • Логистички аспект сервиса потрошача; • Компоненте сервиса потрошача; • Значај сервиса потрошача у функцији избегавања пропуштених продаја.	**Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** • Учионица и кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Препоручене методе** • Игра улога; • Рад у пару. **Оцењивање** • Усмено излагање; • Тест знања; • Активност на часу; • Праћење практичног рада.

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Основи трговине;
- Познавање робе;
- Практична настава;
- Пословна комуникација;
- Основи пословања у трговини;
- Маркетинг у трговини;
- Рачунарство и информатика.

ПОСЛОВНА КОМУНИКАЦИЈА

1.ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне комуникације;
- Упознавање вештине комуникације и њихов значај у продаји;
- Упознавање ученика са правилима пословног бон-тона;
- Оспособљавање ученика за успешно обављање телефонског разговора и правилно састављање е-маил порука;
- Оспособљавање ученика за активно слушање и превазилажење конфликтних ситуација;
- Овладавање техникама продајног наступа;
- Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора;
- Стицање знања из области пословне кореспонденције у робном промету.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		70				70

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Пословна комуникација	12
2.	Писано пословно комуницирање	16
3.	Комуникације у трговини	24
4.	Продајне способности и вештине	10
5.	Пословни бонтон	8

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Пословна комуникација**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне комуникације	• увиди значај комуникације; • разликује врсте комуникације; • спозна значај начина саопштавања порука, јер је он важан једнако као и садржај поруке; • објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације; • разликује значај и садржај интерне и екстерне комуникације; • разликује намену средстава комуникације и користи (телефон, факс, компјутер).	• Појам комуникација; • Врсте комуникација; • Вербална комуникација; • Невербална комуникација; • Интерна комуникација; • Екстерна комуникација; • Карактеристике пословног комуницирања; • Средства и начини комуницирања (телефон, телефакс, интернет).	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **Место реализације наставе** • Учионица • Кабинет **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Игра улога • Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активност на часу • усмено излагање

Назив модула: **Писано пословно комуницирање**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за састављање и обликовање пословних писама • Стицање знања из области пословне кореспонденције у робном промету	• увиди значај писаног пословног комуницирања које омогућава пренос информација између два или више субјекта у циљу остваривања пословних активности • изради пословна писма као најмасовнији вид писаног пословног комуницирања • обликује пословна писма у разним формама • разликује посебне видове писаног пословног комуницирања (пословни обрасци и прописани • обрасци) • користи директну пошту • напише и користи e-mail као брз начин комуникације са клијентима и сарадницима • изради cv и напише пријаву за посао • изради и користи упит, понуду, поруџбину, уговор... као елементе пословне кореспонденције у робном промету	• Писано пословно комуницирање • Пословна писма • Обликовање пословних писама, форме пословних писама • Врсте пословних писама • Посебни облици писаног пословног комуницирања(пословни обрасци и прописани обрасци) • Директна пошта(директни маркетинг) • E-mail • CV, пријаве за посао • Пословна кореспонденција у робном промету- упит, понуда, поруџбина, уговори (елементи уговора), комисијски записник, рекламације, бонификације	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **Место реализације наставе** • Учионица • Кабинет **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Игра улога • Студија случаја • Презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • тест практичних вештина • активност на часу • усмено излагање

Назив модула: **Комуникације у трговини**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Овладавање техникама продајног наступа • Упознавање са могућим баријерама у комуникацији и начинима за њихово превазилажење • Оспособљавање ученика за вођење продајног разговора • Оспособљавање ученика за успешно обављање телефонског разговора и правилно састављање e-mail порука • Оспособљавање ученика за активно слушање и превазилажење конфликтнх ситуација у продаји	• примени све фазе у поступку продаје • спроведе различите технике продајног наступа • разликује све фазе продајног разговора и зна да их примени • разликује елементе разговора вођеног у личном контакту • припреми се за успешно обављање телефонског разговора • прими и остави поруку преко телефона • успостави односе са новим пословним партнером • разјасни евентуалне неспоразуме са пословним партнером преко телефона и у личном контакту • уговори пословни састанак преко телефона • разликује типове потрошача • састави e-mail поруке различитих намена • препозна могуће баријере у комуникацији • примени различите методе решавања конфликтних ситуација • стиче знања и навике из области културе продаје • спознаје значај личног имиџа и наступа продавца јер продавци су имиџ фирме • понаша се у складу са општим правилима понашања продавца	• Увод у продајни наступ и фазе процеса продаје • Технике продајног наступа • Фазе продајног разговора (поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе, демонстација робе, аргументација, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај од купца) • Баријере у комуникацији -увод • Могуће баријере у комуникацији • Методе решавања конфликтних ситуација • Уобичајени изрази који су прикладни за разјашњавање неспоразума • Типови купаца и комуницирање • Типови потрошача и реаговање на различите типове потрошача • Култура продаје, лични имиџ и наступ продавца • Општа правила понашања продавца (не красти време – искористити га, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, купцу давати циљане информације, избегавати незгоде при демонстрацији производа, остати миран у свакој	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (24 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица • Кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Игра улога • Студија случаја • Презентација • Дебата • Дискусија **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања

		ситуацији итд.) • Маркетиншки показатељи успешности комуницирања • Имиџ фирме као елемент комуницирања (Пословно даривање) • Телефонирање и електронска комуникација • Функционалне фразе и изрази који се користе приликом телефонирања • Симулација телефонског разговора • Електронска комуникација- правила за писање E-mail порука	• тест практичних вештина • активност на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула: **Продајне способности и вештине**

Трајање модула: **10 часова**

• **ЦИЉЕВИ МОДУЛА**	• **ИСХОДИ МОДУЛА** • По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	• **ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора • Оспособљавање ученика за групну продају и продају један на један	• представи себе и своје предузеће • спозна вештине комуникације и њихов значај у продаји • примени све научене вештине комуникације • примени правила за активно слушање • планира и припрема продајни разговор • разликује фазе продајног разговора • разликује и примени општа правила понашања продавца • разликује и примени најважније продајне вештине • примени правила аргументације за купца • одговори на приговоре купца • прилагоди приступ купцу у зависности од типа потрошача • разликује фразе и изразе које треба избегавати у продајном разговору	• Способности продавца • Вештине комуницирања • Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правила и технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) • Вештине активног слушања и постављања питања • Вештина облачења (униформа лице	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (10 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица • Кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе

	• уочи значај облачења као вид комуникације • Разликује продају групи од продаје један на један • примени правила успешног преговарања	компаније) • Вештина невербалне комуникације • Групна продаја	**Препоручене методе:** • Игра улога • Студија случаја • Презентација • Дебата • Дискусија **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • тест практичних вештина • активност на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула: **Пословни бонтон**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са правилима пословног бонтона	• понаша се у складу са правилима пословног бон-тона • увиди значај општеприхваћених правила понашања, негује их и развија • примењује и негује пословну етику • прилагоди одевање врсти занимања (униформа или слободна варијанта) • спозна значај пословног стила која компанији доноси углед и поштовање • спозна важност одржавања коректних односа са потрошачима, клијентима и запосленима у компанији	• Увод-правила пословног понашања • (пословни бон-тон) • Понашање-манири • Ословљавање, обраћање, поздрављање • Пословни морал • Одевање • Бонтон- саставни део пословног стила	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **Место реализације наставе** • Учионица • Кабинет **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе

			Препоручене методе: • Игра улога • Дискусија **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активност на часу • усмено излагање

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

— Српски језик и књижевност;
— Рачунарство и информатика;
— Основи трговине;
— Техника продаје и услуге купцима;
— Практична настава.

Назив предмета:	**ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	– Стицање знања о основним појмовима познавања робе; – Оспособљавање ученика за идентификацију производа и истицање значаја декларације робе и важности марке производа; – Стицање знања о врстама прехрамбених производа и вредностима хранљивих састојака намирница; – Развијање свести о неопходности примене санитарних и еколошких прописа у раду са храном; – Стицање знања о факторима који утичу на квалитет животних намирница; – Стицање знања о штетном утицају алкохола, кофеина и никотина на људски организам; – Стицање знања о текстилним сировина и готовим производима; – Стицање знања о кожи и производима од коже; – Истицање разлике између квалитета својстава и намене природних и вештачких материјала; – Стицање знања о врстама дрвета и производа од дрвета.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основи познавања робе	Стицање знања о основним појмовима познавања робе	• објасни појам робе и набројi врсте роба; • објасни шта је квалитет робе и како поједини фактори утичу на квалитет; • формулише декларацију робе и наведе елементе декларације; • препозна марку производа и одреди ко потврђује, а ко доказује марку производа.	• Појам и подела робе; • Квалитет робе и фактори који утичу на квалитет; • Декларација робе; • Марка производа.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Повезати појмове са већ познатим појмовима из живота • Користити декларације познатих производа • Марке производа објаснити на ученицима познатим маркама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тест знања • Усмено излагање

Производи прехрамбене и дуванске индустрије	Стицање знања о врстама и карактеристикама производа прехрамбене и дуванске индустрије	• објасни значај хигијене у раду са прехрамбеним производима; • наведе хранљиве састојке намирница и објасни њихов заначај за људски организам; • наведе хранљиве састојке у појединим намирницама; • наведе поступке кварења и конзервисања појединачних намирница; • објасни начине чувања различитих прехрамбених производа; • објасни значај правилног уклањања отпада у трговини прехрамбеном робом; • разликује врсте амбалаже за прехрамбене производе; • објасни избор амбалаже према врсти прехрамбеног производа; • наведе врсте производа од меса, млека и рибе; • објасни класификацију јаја; • разликује биљна уља и масти који се налазе на тржишту; • разликује житарице и наведе врсте и типове брашна; • разликује врсте хлеба и пецива; • разликује врсте тестенина; • разликује врсте кондиторских производа и објасни њихове карактеристике; • наведе карактеристике шећера, меда и вештачких заслађивача; • разликује врсте воћа и прозвода од воћа; • разликује врсте поврћа и прозвода од поврћа; • наведе врсте алкохолних пића и објасни начине њиховог добијања; • разврста алкохолна пића по количини алкохола тј. Јачини; • објасни дејство кофеина, теина и никотина на људски организам; • наведе врсте кафе и чаја који се налазе на тржишту; • наведе карактеристике појединих зачина; • наведе карактеристике кухињске соли; • разликује врсте сирћета које се могу наћи на тржишту; • наведе врсте и сорте дувана и квалитет;	• Хигијена у раду са прехрамбеним производима; • Састав и хранљива вредност прехрамбених производа (беланчевине, угљени хидрати, липиди); • Месо и производи од меса; • Млеко и производи од млека; • Риба и рибље прерађевине; • Јаја-састав, исправност и класификација; • Биљна уља и масти; • Житарице - пшеница, кукуруз и пиринач; • Брашно; • Пекарски производи; • Тестенине; • Кондиторски производи; • Шећер, мед и вештачки заслађивачи; • Воће и производи од воћа; • Поврће и производи од поврћа; • Алкохолна пића (врсте, подела, процеси добијања); • Пиво и вино; • Јака алкохолна пића и ликери; • Безалкохолна пића и минералне воде; • Кафа и чај; • Зачини, кухињска со и сирће; • Дуван и производи од дувана.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (28 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу, исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити методу активно оријентисане наставе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаћи задатак	

производи текстилне и кожарске индустрије	Стицање знања о текстилним сировинама, кожи и готовим производима	• разликује врсте валакана према пореклу; • наведе својства памучних и ланених влакана; • објасни порекло вискозних влакана и њихова својства; • разликује различита синтетичка влакна; • објасни појам предива и набројн врсте и карактеристике предива; • наведе врсте тканина и карактеристике које утичу на квалитет; • објасни својства вунених тканина; • наведе својства тканина од природне свиле; • разликује вискозне и синтетичке тканине према карактеристикама и намени; • наведе трикотажне производе и њихова својства; • наведе производе текстилне конфекције и матаријале од којих се израђују; • разликује системе конфекцијских мера које се користе на тржишту; • наведе комадну робу и њена својства; • објасни грађу тепиха и врсте тепиха; • разликује подне застираче машинске израде и технике њихове производње; • објасни разлику између технике израде чворованих и тканих тепиха и њихове карактеристике; • објасни врсте и карактеристике природне и вештачке коже; • разликује врсте крзна; • разликује врсте обуће; • наведе ознаке величине обуће; • разликује врсте кожне галантерије; • разликује врсте кожне конфекције.	• Сировине текстилне индустрије – влакна – подела и карактеристике; • Природна целулозна влакна – памук и лан; • Природна протеинска влакна – вуна и свила; • Влакна од природних полимера – вискозна влакна; • Влакна од синтетичких полимера; • Предива – појам, врсте и карактеристике; • Тканине – подела и крактеристике; • Вунене тканине; • Тканине од природне свиле; • Тканине од вискозних и синтетичких влакана; • Трикотажни производи; • Текстилна конфекција; • Ознаке величине одеће, обележавање и декларисање текстилне конфекције; • Комадна роба (рубље за домаћинство, постељина и текстилна галантерија); • Тестилни подни застирачи – грађа и врсте; • Подни застирачи машинске израде; • Теписи ручне израде; • Кожа и крзно; • Обућа; • Ознаке величина обуће; • Кожна галантерија; • Кожна конфекција.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (28 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу,исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити узорке различитих врста тканина и других текстилних материјала **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаће задатке (реферате)

Дрво и производи од дрвета	Упознавање најзначајнијих производа дрвопрерађивачке индустрије и индустрије намештаја	• објасни грађу и својства различитих врста дрвета; • наведе и објасни карактеристике производа прераде дрвета; • објасни начине чувања дрвета и производа прераде дрвета; • разликује грађевинску столарију; • разликује врсте намештаја.	• Дрво — грађа и својства; • Производи прераде дрвета; • Готови производи од дрвета — грађевинска столарија и намештај.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу, исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити узорке, скице, схеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаће задатке

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Хемија;
- Екологија и заштита животне средине;
- Основи трговине;
- Техника продаје и услуге купцима;
- Практична настава.

Назив предмета:	**ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**други**
Циљеви предмета:	– Оспособљавање ученика за идентификацију производа и истицање значаја декларације робе и важности марке производа; – Стицање знања о врстама производа хемијске индустрије, њиховом значају; – Развијање свести о могућим опасностима при раду са хемијским производима; – Стицање знања о горивима; – Стицање знања о грађевинским материјалима; – Стицање знања о особинама метала и њиховим разликама од других материјала; – Овладавање појмом легура и њиховим значајем у квалитету готових металних производа; – Упознавање најзначајнијих производа металне индистрије који се користе у свакодневном животу; – Истицање разлике између квалитета својстава и намене природних и вештачких материјала; – Стицање знања о особинама метала и њиховим разликама од других материјала; – Упознавање најзначајнијих производа металне индистрије који се користе у свакодневном животу; – Стицање осноовних знања о елктротехничким производима; – Стицање знања о књижарској роби.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Производи хемијске индустрије	Стицање знања о производима хемијске индустрије који се налазе на тржишту	• разликује врсте средстава за прање и чишћење; • објасни карактеристике производа за прање и чишћење; • разликује парфимеријско – козметичке производе; • објасни карактеристике парфема; • објасни карактеристике средстава за негу коже, косе, ноктију, уста и зуба; • класификује пластичне масе према сировинама и намени; • објасни карактеристике природне и вештачке гуме; • разликује врсте проиsвода од гуме; • објасни карактеристике пнеуматика; • објасни карактеристике производа од стакла по врстама; • објасни карактеристике керамичких производа; • објасни карактеристике боја и лакова; • наведе правила заштите при раду са одговарајућим хемијским материјама; • еколошки одговорно уклања оштећене хемијске производе.	• Средства за прање и чишћење - квалитет и комерцијалне врсте; • Парфимеријско-козметички производи — сировине; • Парфеми; • Средства за негу коже; • Пудери и шминке; • Средства за негу косе; • Средства за негу ноктију; • Средства за негу уста и зуба; • Пластичне масе — сировине и класификација; • Приозводи од пластичних маса; • Подне облоге; • Гума и производи од гуме; • Пнеуматици; • Чување гумених призвода; • Стакло — састав, врсте и својства; • Керамички производи — врсте, састав, својства; • Боје и лакови; • Токсиколошки аспект хемијских средстава и еколошке мере у раду са њима.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (24 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Повезати појмове са већ познатим појмовима из живота • Користити декларације познатих производа • Марке производа објаснити на ученицима познатим маркама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • Активност на часу • Усмено излагање • Домаћи задатак

Горива	Стицање знања о врстама горива	• разликује врсте угља по хемијском саставу; • објасни начине складиштења угља; • објасни карактеристике нафте и наведе фракције настале њеном прерадом; • разликује гасовита горива; • објасни карактеристике гасовитих горива; • објасни еколошке утицаје горива .	• Угаљ, врсте, хемијски састав, својства и складиштење; • Нафта и производи прераде; • Гасовита горива.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (5 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **Препоруке за реализацију наставе** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу,исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити методу активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • активност на часу • усмено излагање • домаћи задатак

Грађевински материјали	Стицање знања о грађевинским материјалима	• разликује врсте конструктивних грађевинских материјала; • објасни карактеристике консруктивнх грађевинских материјала; • разликује везивне материјале; • наведе својства везивних материјала; • раликује изолационе материјале према намени; • објасни својства изолационх материјала према намени.	• Конструктивни грађевински материјали; • Грађевински камен; • Опека; • Кровопокривачки материјали; • Бетон; • Везивни материјали — неоргански и органски; • Изолациони материјали — за хидро, термичку и звучну изалицију.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (9 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу,исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити узорке различитих врста тканина и других текстилних материјала **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаће задатке (реферате)

Производи прераде метала	Упознавање најзначајнијих производа металне индустрије који се користе у свакодневном животу	• наведе поделу метала и њихова својства; • објасни шта су легуре , значај легурисања и врсте легура; • наведе металне полупроизводе (лимови, траке, цеви) и њихову употребу; • наведе производе од жице и њихову намену; • одреди материјале за израду алата , наведе поделу алата и његову намену; • класификује посуђе према материјалима израде и карактеристикама.	• Својства и подела метала; • Легуре; • Метални полупроизводи; • Метална галантерија; • Жичани производи; • Алати; • Метални кухињски прибор, посуђе и прибор за јело.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (10 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу, исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити узорке, скице, схеме металних производа **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаће задатке

Електротехнички производи	Стицање осноовних знања о елктротехничким производима	• објасни својства електроинсталационих материјала; • објасни сврху електричних бројила и осигурача; • разликује расветна тела; • објасни начин рада и карактеристике електричних апарата за грејање и хлађење; • објасни намену различитих кућних апарата; • разликује врсте аудио и видео технике; • објасни прописе о чувању и одлагању електронског отпада.	• Електроинсталациони материјал, електрична бројила, осигурачи; • Расвета; • Грејна и расхладна техника; • Кућни апарати; • Аудио и видео техника; • Одлагање електронског отпада.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (16 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу, исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити узорке, скице, схеме металних производа **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаће задатке

Књижарска роба	Стицање знања о књижарској роби	• објасни својства папира; • разликује врсте папира; • разликује папирну конфекцију; • наведе врсте школског и канцеларијског прибора; • објасни карактеристике производа издавачке делатности.	• Папир — састав, квалитет и комерцијалне врсте, картони и лепенке; • Папирна конфекција; • Школски и канцеларијски прибор; • Производи издавачке делатности — књиге, часописи и новине.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (6 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици опремљеној пројектором и модерацијском таблом **Препоруке за реализацију наставе** • Користити слике,схеме,декларације • Користити стручну литературу, исечке из новина и других публикација • Упућивати ученике да користе интернет • Користити узорке, скице, схеме металних производа **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • активност на часу • усмено излагање • домаће задатке

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Хемија;
- Екологија и заштита животне средине;
- Основи трговине;
- Техника продаје и услуге купцима;
- Маркетинг у трговини;
- Практична настава.

Назив предмета: **ОСНОВИ ПОСЛОВАЊА У ТРГОВИНИ**
Годишњи фонд часова: **105**
Разред: **други**

Циљеви предмета
- Стицање знања о основним појмовима везаним за привреду;
- Разумевање места и улоге трговинског предузећа у робној привреди;
- Стицање знања о основним појмовима о економији трговинског предузећа;
- Оспособљавање ученика за самосталну израду калкулација у трговини;
- Сагледавање основних елемената организационе структуре трговинских предузећа;
- Стицање знања о организацији основних пословних функција у предузећу.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појам трговинског предузећа	• Стицање знања о основним појмовима везаним за привреду • Разумевање места и улоге трговинског предузећа у робној привреди	• објасни појам привреде, привредних делатности и предузећа као основног носиоца привређивања • лоцира трговинско предузеће у привреди као носиоца робног промета • дефинише основне циљеве и карактеристике трговинског предузећа • разуме основне услове који су му потребни да би основао трговинско предузеће • разуме основне разлоге за престанак рада предузећа	• Појам привреде и привређивања • Подела носиоца привређивања према броју, сложености и делатности • Класификација привредних делатности код нас • Појам и подела предузећа • Подела предузећа према величини • Подела предузећа према техничкој опремљености • Подела предузећа према власништву • Подела предузећа према делатности и лоцирање трговинског предузећа • Појам трговинског предузећа • Дефинисање трговинског предузећа • Циљеви пословања трговинског предузећа • Карактеристике трговинског предузећа • Оснивање трговинског предузећа	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • теоријску настава (105 часова) **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Препоручене методе** • Рад у групи **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Тестови знања • Праћење активности на часу

			• Престанак рада трговинског предузећа.	• Усмено излагање • Домаћи задатак
Основни појмови економике трговинског предузећа	• Стицање знања о основним појмовима о економији трговинског предузећа • Оспособљавање ученика за самосталну израду калкулација у тровини	• препозна и разврста средства трговинског предузећа • разврста средства и изворе средстава трговинског предузећа • схвати основне појмове и разлоге ангажовања средстава као почетног облика улагања • дефинише и разврста настале трошкове у пословању трговинског предузећа • разуме појам калкулације и свих њених елемената • самостално изради калкулацију продајне цене • разуме појмове остварених резултата трговинског предузећа и начин на који се они расподељују • разуме појмове продуктивности, економичности и рентабилности • објасни како ће повећати продуктивност, економичност и рентабилност трговинског предузећа	**Средства трговинског предузећа** • Појам и подела средстава трговинског предузећа • Основна средства • Обртна средства • Средства посебних намена **Извори средстава** • Сопствени извори • Туђи извори **Појам улагања** • Основни облици улагања • Ангажовање средстава **Трошкови** • Појам • Подела трошкова са становишта основних елемената процеса рада • Трошкови основних пословних функција • Подела трошкова по местима и носиоцима • Реаговање трошкова на промене обима промета **Калкулација цена у трговини** • Појам калкулације • Врсте и методи калкулације • Калкулација набавне цене • Појам разлике у цени • Калкулација продајне цене **Резултати пословања трговинског предузећа** • Остварени промет • Укупан приход • Добит • Расподела остварених резултата пословања	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** ▪ Садржај програма подељен је у три тематске целине које је потребно стално међусобно повезивати, интегрисати и доводити у везу са личним искуством ученика да би циљеви предмета у потпуности били остварени. ▪ Ширину и дубину обраде неког садржаја одређују исходи који прецизирају ниво који ученици треба да постигну (наведу, објасне, препознају, дискутују, разликују, анализирају, примене). То значи да су примарно исходи, а не садржаји, оно што наставника оријентише у планирању и реализацији наставе. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Појам трговинског предузећа **15 часова** • Основни појмови економике трговинског предузећа **55 часова** • Организација трговинског предузећа **35 часова**

			• Праћење и поређење остварених резултата **Принципи пословања** • Продуктивност рада • Економичност • Рентабилност	
Организација трговинског предузећа	• Сагледавање основних елемената организационе структуре трговинског предузећа • Стицање знања о организацији основних пословних функција у предузећу	• препозна поједине облике организационе структуре трговинског предузећа • дефинише поједине начине организације појединих пословних функције • препозна у пракси начин организације пословних функција • укаже на значај праћења савремених трендова у пословању трговинског предузећа • препозна савремене трендове у пословању трговинског предузећа	• Предузеће као организациони систем • Дефинисање организационе структуре предузећа • Елементи организационе структуре • Најчешће примењивани облици организационе структуре у трговинском предузећу • Организација пословних функција предузећа • Организација набавне функције • Организација продајне функције • Организација складишне функције • Организација транспортне функције • Организација финансијско-рачуноводствене функције • Организација маркетинг функције • Организација кадровске функције • Трендови у пословању трговинског предузећа (електронска трговина)	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Основи трговине;

- Техника продаје и услуге потрошачима;
- Практична настава.

МАРКЕТИНГ У ТРГОВИНИ

24. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II	105					105

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

– Схватање значај и улогу маркетинга у трговини
– Усвојање концепта маркетинга као начина размишљања у пословању
– Стицање знања о тржишту, сегментацији и истраживању тржишта
– Стицање знања о инструментима маркетинга
– Стицање знања о понашању потрошача
– Стицање знања о међународном маркетингу

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: ДРУГИ

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Маркетинг и тржиште	15
2.	Инструменти маркетинга	65
3.	Понашање потрошача у процесу куповине	15
4.	Међународни маркетинг	10

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Маркетинг и тржиште**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Разумевање појма, значаја и улоге маркетинга у трговини • Разумевање места и улоге маркетинга у предузећу • Упознавање са основним одредницама тржишта, сегментацијом и прикупљањем података	• дефинише појам маркетинга и његов значај, место и улогу • објасни улогу маркетинга у савременом пословању и његову повезаност са другим наукама • схвати повезаност маркетинга са осталим функцијама предузећа • наведе основне појмове о тржишту • објасни сегментацију тржишта • увиди значај и сврху истраживања тржишта • разликује и објасни методе и изворе прикупљања података	• Маркетинг-настанак и развој, појам, значај и улога • Повезаност маркетинга са другим наукама • Место и улога маркетинга у организационој структури предузећа • Тржиште-појам, предмет, циљ и значај • Сегментација тржишта- појам, сврха, тржишни сегменти, стратегије наступа на тржишту • Истраживање тржишта – циљ, значај, извори и методи прикупљања података	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (15 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** ▪ Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активност на часу • усмено излагање

Назив модула: **Инструменти маркетинга**
Трајање модула: **65 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о основним инструментима маркетинга • Усвајање концепта «4П» и «4Ц» • Стицање знања о производу и асортиману као инструменту маркетинга • Стицање знања о цени као инструменту маркетинга • Стицање знања о дистрибуцији као инструменту маркетинга • Стицање знања о промоцији као инструменту маркетинга	• разликује инструменте маркетинга и увиди њихову узајамну повезаност • кратко објасни инструменте маркетинга са аспекта потрошача (вредност, трошак, погодност и комуникација) • објасни специфичности примене инструмената маркетинга у трговини • објасни производ као инструмент маркетингаи разликује понуду у трговини од производа као категорије произвођача • дефинише појам, значај и димензије асортимана • увиди начине комбиновања основних димензија асортимана • увиди значај и улогу потрошача у формирања асортимана • разликује и увиди потребу за стандардни и модним асортиман • наведе основне критеријуме за селекцију асортимана	• Инструменти маркетинга (производ, цена, дистрибуција и промоција) • Специфичности инструмената маркетинга у трговини **<u>Производ као инструмент маркетинга</u>** • Производ у трговини - појам, врсте и основне компоненте • Појам, значај и димензије асортимана у трговини - Специфичности у формирању асортимана у трговини - Комбиновање основних димензија асортимана - Потрошачи као полазна и завршна тачка у формирању асортимана - Потреба за стандардним и модним асортиманом • Критеријуми за селекцију асортимана у трговини • Животни циклус производа у трговини • Трговинска марка као инструмент маркетинга у трговини - појам и значај трговинске марке	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (65 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Игра улога • Студија случаја • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

	• кратко опише фазе животног циклуса • дефинише појам трговинске марке и објасни њену улогу и значај • дефинише услуге у трговини, класификује их и увиди значај и сврху комбиновања нивоа услуга и цена • дефинише политику нababke • разликује и кратко објасни њене основне елементе • објасни повезаност набане функције и политике залиха • аналиизира значај сарадње трговине и произвођача • објасни цену као инструмент маркетинга и њен значај • разликује факторе који утичу на политику цена • опише двоструку усмереност у политици цена • опише међузависност нивоа цена, обима продаје и висине трошкова • опише улогу цене у односу на конкуренцију • наведе и објасни психолошке аспекте у политици цена • разликује начине диференцирања и прилагођавања цене робе • увиди улогу цене у функцији остваривања лојалности потрошача • наведе и кратко објасни потрошачке кредите и друге	• Продајне услуге у систему маркетинга - инструмент неценовне конкуренције - класификација продајних услуга - комбиновање нивоа услуга и цена • Набавна функција и њен значај у маркетингу трговинских предузећа • Фактори набавне политике у трговини - добављач - набавна цена - квалитет робе - рок испоруке - допрема набављене робе • Повезаност набавне функције и висине залиха трговинског предузећа • Неопходност сарадње трговине и произвођача у свим сегментима понуде **<u>Цена као инструмент маркетинага</u>** • Појам и значај цена као инструмента маркетинга трговинског предузећа • Фактори политике цена - трошкови пословања - тржишне структуре и конкуренција - еластичност тражње - друштвено-економски систем - економска политика	

	облике безготовинске продаје • разјасни како инфлација и дефлација утичу на формирање цена • објасни дистрибуцију као инструмент маркетинга • анализира значај локације продајних и складишних објеката • дефинише основне проблеме у избору микролокације • наведе факторе који утичу на избор микролокације • опише везе маркетинг канала и трговине • наведе и објасни најважније факторе у избору маркетинг канала у трговини • објасни везу између канала набавке и канала продаје трговинског предузећа • кратко опише избор канала набавки и директних канала снабдевања у трговини на мало • објасни улогу трговинских предузећа на велико у малопродаји • објасни суштину логистике и њено место у маркетинг миксу • разликује савремене логистичке концепте • дефинише промоцију као инструмент маркетинга трговинског предузећа • наведе и кратко опише	• Двострука усмереност у политици цена (политика цена према добављачима и према купцима) • Однос нивоа цена, обима продаје и висине трошкова пословања • Цена као фактор конкуренције на тржишту • Психолошки аспекти у политици цена (цена као показатељ квалитета и престижа, политика свакодневно ниских цена, купони и попусти потрпшачима, непарне цене, лидери цена) • Диференцирање и прилагођавање цена у трговини (вредносно, просторно, временско, сезонско , количинско и на бази услова плаћања • Цена у функцији остваривања лојалности потрошача • Потрошачки кредити и остали облици безготовинске продаје • Појам инфлације и дефлације и њихов утицај на цене **<u>Дистрибуција као инструмент маркетинга у трговиин</u>** • Појам и улога дистрибуције као део маркетинга у трговини • Локација као инструмент маркетинга у трговини	

	елементе промоционог микса у трговинском предузећу • опише личну продају и њену улогу • објасни унапређење продаје и мере унапређења продаје • објасни публицитет • дефинише и објасни економску пропаганду • опише односе са јавношћу • опише промоцију продаје • разликује начине комбиновања облика промоције • дефинише циљеве и принципе економске пропаганде у трговини • увиди разлику институционалне и пропаганде производа • разликује пропагандна средства и пропагандне медије • кратко опише анализу и контролу успешности економске пропаганде • упореди облике директног маркетинга	• Проблеми избора оптималне микролокације • Фактори који утичу на избор оптималне микролокације • Везе канала маркетинга и трговине • Најважнији фактори у избору канала маркетинга у трговини • Повезаност и међусобна условљеност канала набавке и канала продаје трговинског предузећа • Избор канала набавки у трговини на мало • Избор директних канала снабдевања у малопродаји • Улога трговинских предузећа на велико у снабдевању малопродаје • Појам и значај логистике у трговини • Место логистике у маркетинг миксу • Суштина логистичког процеса • Савремени логистички концепти - Сервис потрошача - Управљање ланцем снабдевања **<u>Промоција као инструмент маркетинга</u>** • Појам и значај промоције као инструмент маркетинга трговинских предузећа • Елементи промоционог микса - Лична продаја (улога личне продаје у различитим	

		системима продаје; процес продаје у малопродаји) - Унапређење продаје – појам, значај и мере унапређења продаје - Публицитет - Економска пропаганда - Односи са јавношћу - Промоција продаје • Комбиновање основних облика промоције у трговинском предузећу • Циљеви и принципи економске пропаганде у трговинским предузећима • Предмет економске пропаганде у трговинским предузећима • Средства економске пропаганде у трговинским предузећима • Анализа и контрола успешности економске пропаганде у трговинским предузећима • Облици директног маркетинга	

Назив модула: **Понашање потрошача у процесу куповине**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Стицање основних знања о понашању потрошача у куповини,факторима од утицаја, мотивима, типовима понашања и фазама доношења одлуке о куповини	• објасни разлику између купца, корисника и потрошача • наведе и кратко објасни основне факторе окружења који су од утицаја на понашање потрошача • класификује и објасни мотиве тражње и куповине • наведе и објасни типове понашања у куповини • разликује фазе у процесу доношења одлуке о куповини	• Дефинисање понашања потрошача (купац, корисник, потрошач) • Основни фактори окружења који утичу на потрошаче (демографски, географски, економски, социолошки, психолошки) • Мотиви тражње и куповине • Класификација мотива (мотивациона истраживања) • Типови понашања у куповини (рутинско, ограничено, екстензивно) • Фазе процеса одлучивања о куповини	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (15 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Игра улога • Студија случаја • Рад у групи **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула **Међународни маркетинг**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Стицање основних знања о међународном маркетингу	• дефинише значај међународног маркетинга • наведе и објасни детерминанте међународног пословног окружења • објасни значај прилагођавања инструмената међународног маркетинг програма локалним условима страних тржишта • изради план наступа сопственог производа у конкретној земљи	• Међународни маркетинг – специфичности • Детерминанте међународног пословног окружења: политичке, правне, социо-културне (култура, проблеми језика и споразумевања у различитим културама, религија, естетске вредности појединих култура, социјалне и вредносне димензије појединих култура) • Како ући на страно тржиште? (циљеви, методе, избор оптималне стратегије за улазак на међународно тржиште) • План наступа: избор одређеног производа и конкретне земље и показатељи пословања	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (15 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Пројекат • Студија случаја **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

– Основи трговине
– Пословна комуникација
– Техника продаје и услуге купцима
– Основе пословања у трговини

КОМЕРЦИЈАЛНО ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

1.ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	64	-	-	-	-	64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања о појму робе и њеним основним својствима
- Схватање значаја континуиране контроле квалитета робе и метода те контроле
- Разумевање веза које у реалним условима постоје између нивоа, века и функција квалитета
- Упознавање различитих ознака које роба носи у робном промету
- Стицање знања о важности исправа које прате робу у робном промету
- Стицање знања о различитим стандардима, којима се регулише производња и промет робе
- Стицање знања о прописима, којима се регулише производња и промет робе
- Упознавање ученика са значајем амбалаже за очување квалитета робе у току манипулације
- Усвајање правила и прописа у вези заштите права потрошача и контрола њихове примене
- Разумевање правила понашања трговца са аспекта заштите права потрошача

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Роба и квалитет робе	9
2.	Методе испитивања квалитета робе	8
3.	Ниво, век и функције квалитета	7
4.	Дистинктивне ознаке и прописане исправе које прате робу	12
5.	Стандарди и остали прописи при стављању робе у промет	13
6.	Амбалажа и паковање робе	6
7.	Заштита права потрошача	9

4.ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Роба и квалитет робе**
Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о појму робе као предмету изучавања наставног предмета • Идентификовањекарактеристика квалитета робе и њеног значаја за потрошача • Оспособљавање ученика да састави табелу компоненти квалитета по њиховом значају за потрошаче • Оспособљавање ученика да састави табелу својстава робе на основу којих се оцењује квалитет	• идентификује који су производи људског рада роба, а који не • дефинише робу и њене опште карактеристике • наведе и кратко опише како се роба може класификовати • направи преглед компоненти квалитета робе • кратко опише шта обухвата и од кога зависи квалитет концепције • кратко опише шта обухвата и од кога зависи и квалитет израде • направи преглед свих економско – комерцијалних компоненети квалитета • кратко објасни сваку економско – комерцијалну компоненту квалитета • наведе примере и кратко опише својства робе на основу којих се оцењује квалитет	• Појам и опште карактеристике робе • Класификација роба • Појам квалитета робе • Компоненте квалитета - квалитет концепције - квалитет израде - економско – комерцијалне компоненте квалитета • Најважнија својства робе на основу којих се оцењује квалитет робе - органолептичка својства робе - физичка својства робе - механичка својства робе - хемијска и физичко-хемијска својства робе - технолошка својства робе - експлоатациона својства робе	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (9 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активност на часу • усмено излагање

Назив модула: **Методе испитивања квалитета робе**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Утврђивање комплексности квалитета робе и потребе контроле квалитета • Стицање довољно знања да може да се учествује у избору оцењивача за анализу квалитета • Оспособљавање за учешће у узимању узорка за анализу квалитета • Стицање знања о суштини органо - лабораторијског испитивања квалитета робе	• кратко опише шта обухвата појам техника испитивања органолептичких својстава робе • наведе начине одабира оцењивача за органолептичку анализу квалитета робе • препозна и наведе остале услове битне за органолептичко испитивање квалитета робе • препозна сврху и објасни суштину органо - лабораторијског испитивања квалитета робе • дефинише узорак и објасни у којим условима је репрезентативан • разликује начине узимања узорка за анализу квалитета • присуствује узимању узорка за анализу квалитета робе која се у робни промет ставља у ринфузном стању • присуствује узимању узорка за анализу квалитета робе која се у робни промет ставља у оригинаној амбалажи	• Техника испитивања органолептичких својстава робе • Одабирање оцењивача и остали услови битни за органолептичко испитивање квалитета робе • Органо - лабораторијско испитивање квалитета робе • Појам и сврха употребе узорака у испитивању квалитета • Узимање узорка робе која се у робни промет ставља у ринфузном стању • Узимање узорка робе у оригиналном паковању	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (8 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула: **Ниво, век и функције квалитета**

Трајање модула: **7 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања потребних за управљање квалитетом робе • Стицање знања о правилном избору одговарајућег нивоа квалитета	• Наведе и кратко објасни које функције утичу на квалитет робе • Опише развој система контроле квалитета • Кратко опише термин управљања квалитетом • Репродукује поступак и факторе избора нивоа квалитета • Изведе закључак о односу нивоа и века квалитета	• Функције које утичу на квалитет робе • Развој система контроле квалитета робе • Управљање квалитетом • Избор нивоа квалитета • Однос нивоа и века квалитета	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (7 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Игра улога **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула **Дистинктивне ознаке и прописане исправе које прате робу**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика да у реалним условима препозна, разликује и објасни значај означавања робе у робном промету • Оспособљавање ученика да схвати, препозна и објасни исправе које прате робу у робном промету	• разликује различите ознаке које носи роба у робном промету • схвати присуство и значај стандарда у промету роба и услуга • разликује ознаку ISSO стандарда, HACCP стандарда, и сл. • повеже ознаке стандарда и нивоа квалитета робе • разликује и примени GS1 систем нумерације • објасни шта је атест, за коју робу и ко га издаје и шта садржи • објасни шта је гарантни лист, за коју робу и ко га издаје и за кога је значајан • објасни техничко упутство, ко га издаје, шта садржи и за кога је значајан	• Означавање робе - назив робе, њено комерцијално име и назив произвођача - марка робе - робни жиг - ознака стандарда - ознака ISSO стандарда - ознака HACCP стандарда - знак квалитета - атестни знак - ознака по прописима о квалитету - ознака цене - ознака састава - ознака опасних материја - ознака рока трајања - ознака упутства о употреби робе - GS1 систем нумерације (бар-код симбологија, означавање трговинских јединица, означавање производа промењивих мера и означавање логистичких јединица) • Прописане исправе које прате робу у робном промету - атест - гарантни лист - техничко упутство	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (12 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

		- списак овлашћених сервиса	

Назив модула **Стандарди и остали прописи при стављању робе у промет**
Трајање модула: **13 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о доношењу различитих аката који се односе на ниво квалитета робе и услуга • Стицање свести о потреби надзора над применом свих прописа који се односе на ниво квалитета робе и услуга	• дефинише значај стандардизације у области квалитета робе и услуга • објасни појам стандарда • опише појам и значај ISSO, HACCP и стандарда серије EN 45000 и њихову примену у Републици Србији • уочи потребу постојања гранских и интерних стандарда • објасни потребу доношења прописа о квалитету • наведе примере поштовања узанси у области промета робе и услуга • прати основне одредбе Закона о трговини • опише примену наведених прописа	• Стандарди и стандардизација • Системи управљања квалитетом и обезбеђивање квалитета стандардима ISSO 9000 • Стандарди серије EN 45000 • Примена стандарда ISSO 9000 за управљање и обезбеђивање квалитета код нас • Гански и интерни стандарди • Остали прописи о квалитету - правилник о квалитету - произвођачка спецификација - спецификација у робном промету • Узансе у области промета робе и услуга • Закон о трговини • Надзор о примени прописа при стављању робе у промет	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (13 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Рад у групама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула: **Амбалажа и паковање робе**
Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са различитим врстама амбалаже и њиховим функцијама • Подизања нивоа свести о потреби чувања амбалаже	• Препозна функције амбалаже и паковања са аспекта очувања квалитета робе у робном промету • Разликује врсте амбалаже • Разликује комерцијалну и транспортну амбалажу • Процени значај чувања амбалаже	• Појам и функције амбалаже и паковања • Врсте амбалаже • Материјали за израду амбалаже • Комерцијална амбалажа • Транспортна амбалажа • Чување амбалаже	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (13 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула:
Заштита права потрошача

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Схватање значаја прописа донетих у циљу заштите права потрошача • Утврђивање правила понашања трговца са аспекта заштите права потрошача	• Увиди значај заштите права потрошача у области квалитета робе и услуга у робном промету • Разликује видове заштите потрошача • Наведе органе заштите потрошача • Објасни и разликује мере и облике заштите потрошача • Наведе примере позитивног и негативног утицаја оглашавања на заштиту права потрошача • Прати и примењује одредбе Закона о заштити потрошача • Разграничи права, обавезе и одговорности Удружења потрошача у Републици Србији • Детаљно опише обавезе и одговорности трговца у примени наведених прописа	• Развој заштите потрошача • Видови заштите потрошача • Органи заштите потрошача • Мере и облици заштите потрошача • Утицај оглашавања на заштиту потрошача • Законска регулатива - опште одредбе Закона о заштити потрошача и подзаконска акта • Удружења потрошача у Републици Србији – Одељење за заштиту потрошача – циљ оснивања, права, обавезе и одговорности • Национални савет за заштиту потрошача - циљ оснивања, права, обавезе и одговорности • Пројекат унапређења заштите потрошача у Републици Србији – CARDS 2006 • Обавезе трговаца	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Теоријска настава (13 часова) **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Основи трговине

- Познавање робе
- Набавка и физичка дистрибуција робе
- Техника продаје и услуге купцима

НАБАВКА И ФИЗИЧКА ДИСТРИБУЦИЈА

25. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	64	64				128

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика и стицање вештина за обављање послова набавке
- Оспособљавање ученика и стицање вештина за обављање послова продаје
- Оспособљавање ученика за послове складиштења
- Разумевање транспортних послова и његов значај у набавци и продаји
- Стицање знања о целовитости физичког кретања робе од произвођача до потрошача
- Оспособљавање ученика за израду пословних писама и попуњавање докумената који прате послове набавке и продаје
- Оспособљавање ученика за вођење евиденције купопродајних послова

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Организација набавке	**40**
2.	Складишно пословање	**30**
3.	Транспорт	**18**
4.	Канали физичке дистрибуције	**40**

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула : **Организација набавке**

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за послове набавке робе • Стицање основних радних навика	• објасни значај набавке и политике набавке • истражује тржиште набавке • изради план набавке • наведе основне елементе купопродајног уговора и објасни његову улогу у купопродаји • попуни образац уговора • састави и обликује пословна писма у разним формама • евидентира пословна писма у законски прописану пословну евиденцију • састави калкулацију малопродајне цене • разликује критеријуме за избор добављача • успостави односе са новим пословним партнером • води и стално ажурира базу добављача • прати реализацију набавке • спроводи поступак преузимања робе	• Организација набавке : – Појам, задаци набавке. – Политика набавке трговинског друштва. – Истраживање тржишта набавке • Планирање набавке: – План набавке – Уговарању купопродаје – Купопродајни уговор • Пословна кореспонденција: – Пословна писма и документа у вези са набавком – Упит добављача – Понуда добављача – Поруџбина – Фактура добављача – Калкулација малопродајне цене – Избор добављача и пословна етика (критеријуми за избор добављача) – База добављача. • Реализација набавке: – Испорука робе – Преузимање робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (20 часова) • вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • теоријска настава се реализује у учионици • вежбе се реализују у кабинету **Препоруке за реализацију наставе** • сви модули се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • на крају модула ученик ради тест знања **Препоручене методе** • Рад у групи • Рад у пару • Игра улога • Студија случаја

	• саставља ургенцију за неиспоручену робу • анализира набавку	– Плаћање робе – Ургенција • Анализа набавке.	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • тестове знања и практичних вештина • активност на часу • усмено излагање • портфолио

Назив модула: **Складишно пословање**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за послове складиштења • Стицање основних радних навика	• објасни значај складишне функције у пословању трговинског привредног друштва • разликује врсте складишта • разликује опрему и уређаје у складишту и познаје њихову намену • разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе у складиште • спроводи поступак пријема робе у складиште • попуни пријемницу • ажурира робне картице • састави лагер листу	• Значај, функције и оквир за управљање складиштењем • Број и локација складишта. • Опрема и уређење складишта • Пријем робе у складиште – Налог за пријем робе – Пријемница – Робне картице – Лагер листа – Комисијски записник • Издавање робе из складишта – Налог за издавање робе – Отпремница – Спецификација робе • Кепу евиденција • Управљање залихама	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (15 часова) • вежбе (15 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • теоријска настава се реализује у учионици

	• изради комисијски записник • унесе потребне податке о примљеној и издатој роби у одговарајућу електронску и штампану складишну евиденцију и документацију (кепу и остала евиденција) • попуни отпремницу • изради спецификацију робе • прати кретање залиха робе • објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе	– Политика обнављања залиха – Диференцирање врста залиха и система допуњавања залихама у предузећу – Континуирани систем допуњавања залиха – Периодични систем управљања залихама	• вежбе се реализују у кабинету **Препоруке за реализацију наставе** • сви модули се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • на крају модула ученик ради тест знања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење практичног рада • тестове знања • тестове практичних вештина • активност на часу • усмено излагање • портфолио

Назив модула : **Транспорт**

Трајање модула: **18часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за послове транспорта • Стицање основних радних навика	• објасни значај и улогу транспорта у пословању трговинског привредног друштва • користи сопствени транспорт и услуге шпедитера • објасни права и обавезе пошиљаоца и возара и посебне одговорности возара из уговора о превозу у различитим	**Теорија и вежбе:** • Појам и задаци транспорта • Организација транспорта • Коришћење сопствених транспортних средстава • Коришћење услуга шпедитера • Транспортна документа – Друмски товарни лист – Железнички товарни лист	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (9 часова) • вежбе (9 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби

	видовима транспорта • разликује транспортна документа • објасни и попуни транспортна документа • објасни значај транспортног осигурања робе • набројi врсте осигурања робе	– Товарни лист речног бродарства – Коносман- поморски товарни лист – Ваздухопловни товарни лист – Фактура шпедитера • Транспортно осигурање – Полиса осигурања	**Место реализације наставе** • теоријска настава се реализује у учионици • вежбе се реализују у кабинету **Препоруке за реализацију наставе** • сви модули се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • на крају модула ученик ради тест знања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Праћење практичног рада • тестове знања • тестове практичних вештина • активност на часу • усмено излагање • портфолио

Назив модула : **Канали физичке дистрибуције**

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за обављање послова продаје • Стицање основних радних навика	• објасни појам и суштину физичке дистрибуције • разликује канале физичке дистрибуције • користи директне маркетинг канале у пословању • увиди значај посредничких канала продаје • увиди значајконтроле и интегрисања канала дистрибуције ради успешног пословања	• Појам, суштина физичке дистрибуције • Врсте канала физичке дистрибуције • Директни маркетинг канали (саветовање, телефон, е- пошта, каталог) • Посредничка мрежа (сопствено, туђе и особље под уговором) • Посреднички продајни канали (трговци, агенти и олакшице) • Контрола канала дистрибуције • Интегрисање канала дистрибуције **Организација продаје**	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • теоријску наставу (20 часова) • вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе**

	• објасни место и улогу продајне службе у организацији пословања трговинског друштва и повезаност са осталим службама • увиди значај политике продаје трговинског друштва • формира и води евиденцију потенцијалних купаца • објасни значај плана продаје • разликује и изради сва пословна писма и документа у вези са продајом • формира и ажурира базу података о партнерима у продаји • обрађује приспеле упите • комплетира послате понуде са примљеним поруџбинама • прати стање робе на залихама • достави повратну информацију купцу о могућим начинима превоза робе • састави и шаље профактуру • састави и шаље фактуру • комплетира документацију за отпрему робе • евидентира продају кроз књигу евиденције (КЕПУ) • решава приспеле рекламације • израђује бонификацију • спроведе контролу докумената • анализира продају у одређеном временском периоду • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова продаје	• Појам, задаци продаје. • Политика продаје трговинског друштва. • Истраживање тржишта продаје • формирање и вођење евиденције потенцијалних купаца **Планирање продаје.** • План продаје • Понуда потенцијалним купцима • Упит купца • База података о купцима (назив купца, седиште, обим, динамика, редовност плаћања, поштовање рокова о враћању амбалаже...) • Профактура и фактура **Праћење продаје** • Књига евиденције промета робе и услуга (КЕПУ) • Документа у вези са обављеним послом продаје • Рекламација • Решење рекламација • Бонификација **Анализа продаје.** • Успешност продаје у одређеном временском периоду • Контрола докумената	Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • теоријска настава се реализује у учионици • вежбе се реализују у кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • сви модули се реализују кроз методе активно оријентисане наставе • на крају модула ученик ради тест знања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење самосталног практичног рада • тестове знања • тест практичних вештина • активност на часу • усмено излагање • портфолио

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Основи пословања у трговини
- Практична настава
- Пословна комуникација
- Техника продаје и услуга купцима
- Рачунарство и информатика
- Психологија потрошача
- Маркетинг у трговини
- Комерцијално познавање робе

Назив предмета: **ПСИХОЛОГИЈА ПОТРОШАЧА**
Годишњи фонд часова: **64 часова**
Разред: **Трећи**

Циљеви предмета
- Стицање психолошких знања која унапређују рад са потрошачем;
- Оспособљавање ученика да разумеју психологију потрошача и предвиђају његово понашање;
- Унапређивање вештине опхођења са потрошачем.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Теоријске и примењене дисциплине психологије	• Упознавање са предметом психологије и њеним дисциплинама • Дефинисање психологије потрошача и њене примене у трговини	• дефинише психологију као науку и предмет њеног изучавања, • разликује теоријске и примењене дисциплине психологије и предмет њиховог изучавања, • наведе предмет изучавања психологије потрошача и њену примену у трговини, • на примерима објасни улогу психолошких сазнања у разумевању потрошача и унапређењу трговине.	• Психологија (дефиниција, предмет изучавања и дисциплине). • Психологија потрошача (предмет, значај, области примене).	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Предмет се реализује кроз: • **теоријску настава (64 часова)**

Психички живот човека	• Разумевање особе као јединствене, непоновљиве и сложене организације психичких процеса и особина карактеристичног начина понашања.	• наведе психичке процесе, особине и стања, • разликује осет, опажај и осећај, • на примеру објасни утицај искуства, мотивације и личности на настанак опажаја, • дефинише појам пажње и наведе чиниоце који је изазивају, • на примеру препозна различите грешке у опажању особа, • на примеру објасни разлику између оцене туђег и сопственог понашања, • разликује различите врсте учења, • наведе пример из свакодневног живота за сваку врсту учења, • разликује афекте, расположења и сентименте, • наведе најважније органске промене при емоцијама и њихову функцију, • разликује основне мотивационе појмове, • разликује функционисање хомеостазних и нехомеостазних мотива, • наведе пример за функционалну аутономију мотива, • објасни основну идеју Масловљевог учења о хијерархији мотива, • дефинише појмове фрустрације и конфликта, • наведе примере за реалистичко реаговање на фрустрације и конфликте, • на примерима разликује основне одбрамбене механизме, • разликује појмове става, интересовања и вредности, • на примерима препознаје предрасуде, стеротипије и конформизам, • дефинише личност, • наведе разлике између четири врсте темперамента, • на примеру препознаје понашање особа различитог темперамента, • објасни суштину карактера и начин његовог формирања, • дискутује о проблему одређивања телесних особина као фактора личности, • разликује појмове идентитета и интегритета, аведе	• Психички живот човека (особине, процеси и стања). • Осећај и опажај и утицај различитих фактора на настанак опажаја. • Пажња и чиниоци који је изазивају. • Опажање особа, прва импресија, грешке у опажању особа, теорија атрибуције. • Учење (условљавање, инструментално учење, учење увиђањем, учење по моделу) • Емоције (појам и врсте, органске промене при емоцијама). • Мотиви (појам и врсте, хијерархија мотива, функционална аутономија мотива, фрустрације и конфликти, реалистички и нереалистички начини реаговања). • Ставови, интересовања и вредности (појам, врсте, значај, стереотипи, предрасуде, конформизам). • Личност (дефиниција, црте личности, свест о себи, Јунгова типологија, зрела личност).	**<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** ▪ Садржај програма подељен је у четири тематских целина које је потребно стално међусобно повезивати, интегрисати и доводити у везу са личним искуством ученика да би циљеви предмета у потпуности били остварени. ▪ Ширину и дубину обраде неког садржаја одређују исходи који прецизирају ниво који ученици треба да постигну (наведу, објасне, препознају, дискутују, разликују,анализирају, примене). То значи да су примарно исходи, а не садржаји, оно што наставника оријентише у планирању и реализацији наставе. Из тог разлога наставници се не морају стриктно придржавати препорученог броја часова по темама, уколико процене да им је за постизање исхода потребан другачији број часова, или распоред садржаја. ▪ При планирању наставе треба имати у виду да је потребно више времена и специфичних активности (вежбања, демонстрација) за остварење исхода који се односе на стицање вештина.

		карактеристике интровертног и екстравертног типа личности по Јунгу, • аргументовано дискутује о узроцима и изворима људског понашања, • прави разлику између карактеристика зреле и незреле личности.		▪ Област Психички живот човека представља селекционирани део опште психологије и основа је за разумевање осталих садржаја предмета. У складу са тим наведени су исходи који траже основна знања о изабраним психичким процесима и особинама а која се продубљују и проширују у другим тематцким целинама. ▪ Ученике треба подстицати да на практичној настави прикупљају информације о којима желе да дискутују на часу, као и да јачају увид у лична искуства која имају као потрошачи. За постизање неких исхода такав приступ, од појединачног ка општем, даје најбоље резултате. ▪ Природа предмета омогућава и захтева да се у настави користе бројне технике рада као што су: демонстрације, симулације, радионице, играње улога, дискусије, дебате, пројекти, есеји, реаговање на одређене теме, анализа медијских информација, студије случаја и друго. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 48. праћење остварености исхода 49. тестове знања 50. тестове практичних вештина **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Теоријске и примењене дисциплине психологије **4 часа** • Психички живот човека **22 часова**
Психологија потрошача	• Разумевање психологије потрошача и његово понашање у трговини • Унапређивање способности предвиђања понашања потрошача	• наведе карактеристике потрошача, • на примеру препозна карактеристику потрошача, • објасни ток мотивационог процеса потрошача, • наведе примере за различите моделе понашања потрошача, • препозна различите факторе који утичу на потрошача пре, за време и после куповине, • препозна примере за обичаје, ритуале и стереотипе при куповини, • разликује врсте потрошача с обзиром на својства и особености њиховог понашања, • демонстрира понашање различите врсте потрошача.	• Карактеристике потрошача: групне (културне и субкултурне); социјалне (референтне групе); личне (узраст, образовање, животно искуство, стандард, животни стил); психолошке (мотиви, потребе, учење, перцепција, ставови, вредности, осећања). • Мотивациони процес потрошача: потребе/жеље-тензија-порив-учење/размишљање-понашање-задовољење потребе/жеље-смањење тензије-нове потребе/жеље • Модели понашања потрошача (шта купује, где купује, колико често, колику количину, лојалност марки/произвођачу) • Процес одлучивања	

			приликом куповине; фактори који утичу на потрошача пре, за време и после куповине;обичаји, ритуали, стереотипи при куповини. • Врсте потрошача: одлучан/ неодлучан, стрпљив/ нестрпљив, осећајан/ разуман, скроман/ разметљив, угодан/ неугодан итд.	• Психологија потрошача **20 часова** • Психологија опхођења са потрошачем **18 часова**
Психологија опхођења са потрошачем	• Стицање основних знања о комуникацијском процесу • Унапређење вештине комуникације са потрошачем	• наведе основне елементе комуникационог процеса, • разликује карактеристике вербалне и невербалне комуникације, • наведе факторе који доводе до неспоразума и објасни начине њиховог негативног деловања по наставак комуникације, • демонстрира технике успешне комуникације, • објасни специфичности комуникације продавца са потрошачем, • наведе најчешће неспоразуме у комуникацији између продавца и потрошача, • примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских неспоразума продавца и потрошача, • објасни појам асертивности, • демонстрира асертивно понашање, • опише и демонстрира на примеру како се ствара поверење код потрошача,	• Елементи комуникационог процеса (кодирање и декодирање порука између пошиљаоца и примаоца поруке) • Карактеристике вербалне и невербалне комуникације . • Извори неспоразума у комуникацији (разлике између пошиљаоца и примаоца поруке, значења, нејасне и дупле поруке). • Технике успешне комуникације (активно слушање, јасан говор, децентрација). • Специфичности комуникације продавца са потрошачем. • Најчешћи комуникацијски неспоразуми продавца и потрошача и њихово разрешавање. • Правила опхођења са потрошачем: комуникативност, одмереност, асертивност, срдачност, тактичност,	

			љубазност, полетност, стрпљивост, недискриминативност , уважавање потрошача. • Стварање поверења код потрошача.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Технике продаје и услуге купцима
- Пословна комуникација
- Маркетинг у трговини
- Предузетништво
- Практична настава

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

26. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		64				64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања о компонентама које обухвата појам предузетништва
- Схватање улоге и значаја профила, типа и мотива успешних предузетника
- Стицање вештина за учешће у изради једноставних маркетинг планова
- Оспособљавање за самосталну израду скица за доношење бизнис планова
- Развијање талената и коришћење стечених знања као услов за добро управљање предузетника
- Оспособљавање ученика да послове управљања обавља самостално уз усмеравање и контролу наставника
- Оспособљавање ученика да самостално обавља послове инвентарисања
- Оспособљавање ученика дасамостално састави биланса стања , биланса успеха и обрачуна финансијски резултат предузетника
- Стицање знања битних за оснивање и почетак рада предузетника у трговини

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Предузетник и предузетништво	8
2.	Од пословне идеје до бизнис плана	12
3.	Управљање процесом рада у трговини	18
4.	Финансијски извештаји као елементи бизнис плана	16
5.	Законска регулатива у функцији развоја предузетништва у Републици Србији	10

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Предузетник и предузетништво**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Упознавање ученика са свим компонентама које обухвата појам предузетништва • Стицање знања о особинама успешних предузетника	• опише настанак , значај и развој предузетништва • наведе примере успешних предузетника • објасни какав профил и карактеристике треба да има успешан предузетник и то аргументује примерима из праксе • идентификује мотиве који покрећу предузетничке активности и то аргументује примерима из праксе • препозна и кратко опише технике и критеријуме за утврђивање предузетничких предиспозиција	• Појам, развој и значај предузетништва • Профил и карактеристике успешног предузетника • Мотиви предузетника • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • вежбе (8 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на две групе приликом реализације: • вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • Учионица **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>**

			• Рад у групама • Мини предавања • Дебата • Brainstorming **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активност на часу • усмено излагање

Назив модула: **Од пословне идеје до бизнис плана**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања о сложеном путу који иде од пословне идеје до бизнис плана • Оспособљавање за учешће у изради једноставних маркетинг планова • Оспособљавање за учешће у изради скица за доношење бизнис планова	• наведе начине трагања за новим пословним идејама • препозна и наведе факторе из окружења који подстичу или коче предузетничке активности • објасни како се могу проценити и испитати могућности за нову пословну акцију • разликује елементе маркетинг микса и објасни зашто они морају бити део маркетинг плана • препозна и кратко опише како се процењује могућност за реализацију бизнис идеје • учествује у презентацији маркетинг плана као део бизнис плана	• Трагање за пословним идејама • Окружење - фактор предузетничке активности • Пословне могућности за нови пословни подухват (могућност начина реализације и облици власништва и извора финансирања идеја) • Елементи маркетинг микса као део маркетиг плана • Прикупљања информација о елементима маркетинг микса • Процена могућности за реализацију бизнис идеје • Презентација маркетинг план као дела бизнис плана	• На почетку модула ученике упознати са циљевим исходима наставе / учења, планом рада и начи оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе

	• разликује значај и препозна садржај бизнис плана	• Бизнис план – појам и садржај и значај	**Препоручене методе:** • Рад у групама • Мини предавања • Дебата • Brainstorming • Презентација маркетинг плана • Собна симулација тржишта **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула: **Управљање процесом рада у трговини**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање и развијање свести о значају доброг управљања	• идентификује сличности и разлике предузетника и менаџера • наведе која знања и вештине треба да поседује успешан менаџер • разликује и кратко опише различите стилове управљања – типове менаџера • препозна сврху и именује послове планирање процеса рада • објасни послове организовања процеса рада са аспекта предузетника • објасни вођење процеса рада • разликује и објасни контролу остварених резултата процеса рада	• Предузетник и менаџер • Знања и вештине успешног менаџера • Стилови управљања – типови менаџера • Друштвена одговорност и пословни морал предузетника • Планирање процеса рада (обим пословања, средства и извора средстава, кадрове, улагања, трошкове и резултате пословања) • Организација процеса рада (пословна средства, кадрове) • Вођење процес рада (пословни разговори, мотивација, управљање временом, препознаје уско грло и	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (18 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно

		празан ход, прати трошкове, примењује иновације у циљу смањења трошкова, и прати остваривање резултате пословања) • Контрола остварених резултата процеса рада (промет, проход, трошкови профит)	оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама • Мини предавања • Дебата • Студија случаја **Оцењивање** • Вредновање оствареност исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање

Назив модула **Финансијски извештаји као елементи бизнис плана**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за самостално обављање послова инвентарисања • Оспособљавање ученика да препозна и објасни начин састављања биланса стања и биланса успеха • Оспособљавање ученика да обрачуна финансијски резултат	• објасни поступак инвентарисања • састави биланс стања на основу инвентара • разликује приходе и расходе • састави биланс успеха на основу остварених прихода и расхода и утврди финансијски резултат • разликује све облике пореских обавеза предузетника	• Инвентарисање • Биланс стања • Приходи и расходи • Финансијски резултат – добит као основни мотив предузетника • Пореске обавезе предузетника • Биланс успеха	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на две групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно

			оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама • Презентација **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула **Законска регулатива у функцији развоја предузетништва у Републици Србији**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања битних за оснивање и почетак рада предузетника у трговини	• наведе сва правна акта и норме донете у Републици Србији, који се односе на предузетништво • познаје институције и инфраструктуру за подршку предузетништву • објасни процедуру за коришћење услуга институција за подршку предузетницима • направи преглед документације потребне за регистрацију трговинске радње • направи редослед корака при регистрацији трговинске радње • опише позитивне и негативне примере из праксе, везане за регистрацију трговинске радње	• Правни и институционални оквири развоја предузетништва у Србији • Институције и инфраструктура за подршку предузетништву • Оснивање и регистрација трговинске радње (документација, ПИБ, отварање рачуна, избор пословног простора, пријем запослених и подела радних задатака) • Позитвна искуства из трговинске праксе	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на две групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Учионица **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:**

			• Рад у групама • Рад у пару **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Основи трговине
- Основи пословања у трговини
- Маркетинг

ПРАКТИЧНА НАСТАВА

27. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I			210	60	270
II			385	60	445
III			352	60	412

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Стицање знања о основним облицима и начином продаје робе купцима
- Схватање улоге и значаја елемената процеса рада у продавници
- Оспособљавање ученика за обављање припремних послова у класичној продавници
- Стицање вештина и знања о техници непосредне продаје робе у класичној продавници
- Стицање знања и вештина о услугама које се пружају купцима
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине
- Стицање знања и вештина о основним облицима и начином продаје робе купцима
- Схватање улоге и значаја елемената процеса рада у продавници
- Стицање вештина и знања о техници припреме продавнице за продају робе у класичној продавници

- Стицање вештина и знања о техници припреме продајног простора за продају робе у класичној продавници
- Стицање вештина и знања о техници припреме продавца за продају робе у класичној продавници
- Стицање вештина и знања о техници припреме робе за продају у класичној продавници
- Стицање вештина и знања о техници свих послова везаних за продају робе у класичној продавници
- Стицање вештина и знања о услугама које се пружају купцима
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине.
- Стицање знања и вештина о основним пословним функцијама продајног објекта
- Сагледавање процеса пословања у трговини
- Схватање улоге, значаја и организације набавке као пословне функције
- Стицање знања и вештина о транспорту као пословној функцији
- Стицање вештина и знања о складишном пословању као пословној функцији
- Стицање вештина и знања о организацији продаје као пословној функцији
- Оспособљавање ученика за примену знања о квалитету робе и заштити потрошача
- Оспособљавање ученика за коришћење ознака које носи роба у робном промету
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Основни облици и начин продаје	54
2.	Елементи процеса рада у продавници	72
3.	Техника продаје робе у класичној продавници	84
4.	Непосредна продаја (настава у блоку)	60

Разред: **други**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Упознавање са савременом продајом	22
2.	Техника снабдевања продавнице робом	66
3.	Припрема продаје	50
4.	Роба у продавници	44
5.	Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје	104
6.	Купац	99
7.	Непосредна продаја (настава у блоку)	60

Разред: **трећи**

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Упознавање са основним пословним функцијама продајног објекта	22
2.	Организација набавке	66
3.	Транспорт	33
4.	Складишно пословање	99
5.	Организација продаје	77
6.	Комерцијално познавање робе	55
7.	Непосредна продаја (настава у блоку)	60

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА У ПРВОМ РАЗРЕДУ

Назив модула: **Основни облици и начин продаје**
Трајање модула: **54 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о основним облицима и начинима продаје робе	• самостално води дневник практичне наставе • препозна и опише организацију рада у трговинском предузећу • препозна и опише организацију рада у продавници • идентификује послове на свом радном месту у продавници • разликује различите носиоце малопродаје • направи преглед носиоца малопродајне мреже • разликује класичне и савремене продавнице • препозна типове електронске малопродаје	• Упознавање ученика са организацијом рада у трговинском предузећу • Упознавање ученика са организацијом рада у продавници • Упознавање ученика са радним местом у продавници • Појам и подела трговине, појам и подела малопродаје • Носиоци малопродаје – мали независни детаљисти – уједињени ланци и корпорације – уговорни ланци – потрошачке кооперативе – државни трговински ланци • Малопродајна мрежа • Појам и изглед продавница – класична продавнице	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (54 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **<u>Место реализације наставе</u>** • Практична настава се реализује у продавници **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе

		– самоизбор – самоуслуге – трговински центри – аутомати – комисиона продавница – покретна продавница • Типови електронске малопродаје – ТВ или радио продаја – електронски киосци – електронска продаја робе преко рачунара	• Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања.

Назив модула: **Елементи процеса рада у продавници**

Трајање модула: **72 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање знања о значају елемената процеса рада у класичној продавници • Стицање знања о месту и улози продавца у класичној продавници • Стицање вештина и рутине у обављању послова у класичној продавници	• опише и препозна сва средства за рад у продавници • изабере и опише како ће упознати карактеристике робе која се у продавници налази • сачува робу од губитака • разликује врсте амбалаже у продавници • уочи најважније способности продавца • дефинише општа правила понашања продавца • процени које су најважније продајне вештине продавца • самостално обави пословни	• Елементи процеса рада у продавници • Средства за рад - Опрема продавнице - Врсте опреме (намештај, технички уређаји инструменти за мерење робе, електонска каса; - алат и прибор и средства унутрашњег транспорта • Роба - Појам и подела робе - Асортиман робе - Губици на роби и како их спречити - Амбалажа – појам, функција и врсте • Продавац - Профил и улога продавца у процесу	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (72 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **Место реализације наставе** • Практична настава се реализује у продавници.

	разговор на иницијативу купца • демонстрира особине робе и утиче на одлуку купца о куповини • нађе најбоље решење да одговори на приговор купца • превазиђе евентуалне баријере у комуникацији са купцима	продаје - Способности продавца - Општа правила понашања продавца (искористити време, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, купцу давати циљане информације, избегавати незгоде при демонстрацији производа, остати миран у свакој ситуацији итд.) - Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правила и технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) - Остале вештине продавца (вештина комуницирања., вештине активног слушања и постављања питања, вештина облачења и вештина невербалне комуникације)	**Препоруке за реализацију наставе:** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Техника продаје робе у класичној продавници**
Трајање модула: **84 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

• Стицање вештина и знања о припремним пословима у класичној продавници • Стицање вештина и рутине у пословима непосредне продаје робе и пружању услуга купцима у класичној продавници	• наведе фазе припреме продаје у класичној продавници • реализује припремне послове самостално и у сарадњи са запосленима у продавници • реализује и прати фазе непосредне продаје робе купцима у класичној продавници • самостално обави пословни разговор на иницијативу купца • демонстрира особине робе и утиче на одлуку купца о куповини • нађе најбоље решење да одговори на приговор купца • превазиђе евентуалне баријере у комуникацији са купцима • користи електронску вагу за мерење робе промењљивих мера • прати коришћење електронске касе за обрачун и наплату новчаног износа за продату робу • прати састављање прегледа података о продаји, користећи систем електронске касе • прати рад касира и идентификује разлике између готовинског и безготовинског плаћања • самостално пакује продату робу • прати састављање спецификације и праћење уплате дневног пазара	• Техника припреме продаје • Припрема средстава за рад - припрема алата за рад - припрема прибора за услуживање, - припрема материјала за паковање, - припрема прибора за заштиту робе, - провера исправности функционисања ваге, касе и сл., - провера исправности рада техничких уређаја, - беспрекорна чистоћа радног стола продавца) • Припрема радног места продавца за рад - контрола залиха робе на радном месту продавца, - снабдевање радног места продавца робом, - распоређивање робе на радном месту продавца, - излагање робе на радном месту продавца • Припрема продавца за рад - чистоћа радне одеће и обуће продавца, - уредност косе продавца и општа хигијена продавца • Техника припреме робе за продају - распакивање робе - чишћење робе - проверавање и дотеривање робе - груписање робе - сортирање робе - класирање робе - претходно мерење робе - претходно паковање робе - претходно ађустирање робе - означавање робе - чување робе • Техника непосредне продаје робе у	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (84 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **<u>Место реализације наставе</u>** • Практична настава се реализује у продавници. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

		класичној продавници - Чин купопродаје робе - Редовне продајне услуге класичне продаје - пријем купаца - упознавање жеља купаца, - показивање робе купцима - помоћ купцу при избору робе, - усмени споразум о купопродаји робе - мерење робе, - обрачун износа за продају робе - наплаћивање новчаног износа за продату робу - паковање продате робе, - уручивање продате робе купцу и - испраћај купца • Допунске услуге - Појам допунских услуга - Врсте допунских услуга: - давање упутстава купцима о начину употребе робе - посебно паковање робе - припрема робе за непосредну потрошњу - пружање услуга купцима у сервисима произвођача, - пружање услуга купцима у сервисима продавнице - on – line комуникација	

Назив модула: **Непосредна продаја** (Практична настава у блоку)
Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутина у обављању непосредне продаје робе у класичној продавници	• стицање знања о основним облицима и начином продаје робе • припремање за обављање послова у класичним продавницама • разликује улоге и значаја свих елемената процеса рада у класичној продавници • опише места и улоге продавца у класичној продавници • упознавање најважнијих способности, правила понашања и вештина продавца у класичној продавници • стицање вештина и знања о пословима и начину обављања послова припреме продаје робе у класичној продавници • стицање вештина и знања о пословима и начину обављања послова припреме робе за продају у класичној продавници • стицање вештина и знања о пословима и начину обављања послова продаје робе у класичној продавници • стицање знања о врстама допунских услуга и вештина у пружању допунских услуга купцима	• Трговина, малопродаја и носиоци малопродаје и малопродајна мрежа • Елементи процеса рада у продавници – средства за рад • Елементи процеса рада у продавници – роба и продавац • Техника припреме средстава за рад • Техника припреме продавца и радног места продавца за рад • Техника припреме робе за продају у класичној продавници (распакивање робе, чишћење робе, проверавање и дотеривање робе, груписање робе и сортирање робе) • Техника припреме робе за продају у класичној продавници (класирање робе, претходно мерење робе, претходно паковање робе, претходно ађустирање робе, означавање робе и чување робе) • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници пријем купаца (упознавање жеља купаца, показивање робе купцима, помоћ купцу при избору робе, усмени споразум о купопродаји робе и мерење робе) • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници (обрачун износа за продају робе, наплаћивање новчаног износа за продату робу, паковање продате робе, уручивање продате робе купцу и	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (60 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава у блоку се реализује у продавници. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. **<u>Оцењивање</u>** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода

		испраћај купца) • Допунске услуге купцима (давање упутстава купцима начину употребе робе, посебно паковање робе, припрема робе за непосредну потрошњу, пружање услуга купцима у сервисима произвођача, пружање услуга купцима у сервисима продавнице и on – line комуникација)	• оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Упознавање са савременом продајом**
Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Упознавање ученика са организацијом рада у савременом продајном објекту	• препозна и опише организацију рада у продавници • препозна и кратко опише разлике између класичног и савременог начина продаје • идентификује послове на свом радном месту у продавници	• Упознавање ученика са програмом и организацијом практичне наставе у другом разреду • Упознавање ученика са организацијом рада у продавници • Разлике између класичног и савременог начина продаје • Упознавање ученика са радним местом у продавници	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (22 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **<u>Место реализације наставе</u>** • Практична настава се реализује у продавници. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • инсистирати на уредности и прецизности у раду; • инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • на крају модула ученик ради тест практичних

			вештина. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Техника снабдевања продавнице робом**
Трајање модула: **66 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина и рутине у обављању послова снабдевања продавнице робом • Стицање и развијање радних навика	• да наведе начине снабдевања продавнице робом • препозна и наведе елементе купопродајног уговора • препозна намену , илуструје и комлетира документа у вези са набавком робе • разликује врсте и фазе преузимања робе • учествује у пословима преузимања робе • присуствује комисијском преузимању робе • саставља комисијски записник • попуњава књижно одобрење за повраћај робе • попуњава, одлаже и чува документа у вези плаћања робе добављачу	• Снабдевање продавнице робом • Начини снабдевања продавнице робом. • Уговарању купопродаје – начин закључивања и елементи купопродајног уговора • Документа у вези са набавком – упит, поруџбеница • Документа у вези са набавком – отпремница, пријемница • Документа у вези са набавком – профактура, фактура • Врсте и фазе преузимања робе у конкретној продавници • Комисијско преузимање робе у конкретној продавници • Документа у вези преузимања робе - комисијски записник, књижно одобрење за повраћај робе • Начини плаћања робе добављачу • Документа у вези плаћања - испуњавање докумената	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (66 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **Место реализације наставе** • Практична настава се реализује у продавници. **Препоруке за реализацију наставе:** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • инсистирати на уредности и прецизности у раду; • инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • на крају модула ученик ради тест практичних вештин **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз:

	• Документа у вези плаћања - чување и одлагање документације	• праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Припрема продаје**
Трајање модула: **50 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за самостално обављање послова припреме продаје	• изврши припреме за почетак рада • припреми продавницу и средства за рад • самостално распакује, чисти, дотерује, групише, сортира, класира, претходно мери, пакује, означава робе и ађустира робу • спроводи контолу залиха, снабдева радно место робом и самостално распоређује и излаже робу	• Припрема особља продавнице за рад • Припрема продавнице за рад • Припрема средстава за рад у продавници • Припрема робе за продају – распакивање, чишћење, дотеривање • Припрема робе за продају – груписање, сортирање, класирање • Припрема робе за продају – претходно мерење, паковање, означавање • Припрема робе за продају – претходно ађустирање • Припрема радног места продавца – контрола залиха, снабдевање радног места робом • Припрема радног места продавца – распоређивање и излагање робе	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (50 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **Место реализације наставе** • Практична настава се реализује у продавници. **Препоруке за реализацију наставе:** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. **Оцењивање**

			• Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Роба у продавници**
Трајање модула: **44 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособити ученика да препозна и објасни маркетиншке карактеристике робе у продавници • Оспособити ученика да схвати значај и изврши селекцију асортимана робе у продавници	• разликује име и знак марке производа • наведе пример позитивног и негативног утицаја стила , моде и дизајна на продају робе у продавници • разликује димензије асортимана и закључи какав је његов утицај на пословање продавнице • схвати потребу промене асортимана у функцији раста промета робе • изводи закључке о фазама животног циклуса производа • утврђује и проналази најбоље решење о висини залиха робе у продавници	• Марка и бренд производа • Стил и мода • Дизајн производа • Животни циклус производа • Значај асортимана за пословање продавнице. • Селекција асортимана • Животни циклус производа • Залихе робе у продавници.- подела према месту где се роба налази • Залихе робе у продавници.- подела према количинама	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (44 часа) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **<u>Место реализације наставе</u>** • Практична настава се реализује у продавници. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина.

			Оцењивање • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје**
Трајање модула: **104 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Стицање вештина за самостално обављање послова везаних за непосредну продаје робе у савременим продавницама	• наведе фазе непосредне продаје робе купцима у савременој продавници • самостално обави пословни разговор на иницијативу купца • демонстрира особине робе и утиче на одлуку купца о куповини • нађе најбоље решење да одговори на приговор купца • превазиђе евентуалне баријере у комуникацији са купцима • користи електронску вагу за мерење робе променљивих мера • користи електронску касу за обрачун и наплату новшаног износа за продату робу • направи преглед података о продаји, користећи систем електронске касе • прати рад касира и идентификује разлике између готовинског и безготовинског плаћања • самостално пакује продату робу • самостално изврши спецификацију и прати уплату дневног пазара • уочи значај и потребу контроле пословања продавнице и разликује врсте контроле • објасни значај и задатке инвентарисања • прати начин формирања комисије за инвентарисање • учествује у припреми робе за инвентарисање • учествује у припреми материјала за	• Непосредна продаја робе у конкретној продавници • Фазе непосредне продаје робе - улазак, кретање купаца и разгледање робе • Фазе продајног разговора - поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе • Фазе продајног разговора - третман демонстација робе, аргументација, • Фазе продајног разговора - одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца • Могуће баријере у комуникацији • Уобичајене фразе и изрази који су прикладни за разјашњавање неспоразума • Мерење, обрачун и означавање робе променљивих мера • Обрачун и наплата новчаног износа за продату робу - систем касе као инструмент за обраду података о продаји • Продаја робе за готовинска и безготовинска средства плаћања • Паковање продате робе • Спецификација и уплата дневног пазара • Контрола пословања продавнице • Врсте и задаци контроле пословања продавнице • Инвентарисања - врсте, задаци и значај	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (104 часа) • **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе • **Место реализације наставе** • Практична настава се реализује у продавници. • **Препоруке за реализацију наставе:** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. • **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина;

	инвентарисање • прати састављање и учествује у анализи извештаја о спроведеном инвентарисању	• Организација инвентарисања – формирање и састав комисије за инвентарисање • Организација инвентарисања – припрема робе • Организација инвентарисања – припрема пописног материјала • Извештај о спроведеном инвентарисању	• оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Купац**
Трајање модула: **99 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Развијање способности уочавања и раликовања различитих типова купаца • Стицање вештина за комуникацију са различитим типовима купаца • Развијање навика за коришћење различитих видова комуникације са купцима • Подизања нивоа свести о потреби дугорочног задовољавања потреба купаца и њихове везе са пословним успехом продавнице • Указивање на неопходност прихватања и решавања рекламација купаца	• препозна мотиве и профил купаца • различито приступа различиим типовима купаца и решава евентуалне конфликтне ситуац • користи инструменте промотивног микса у циљу раста продаје • самостално припреми и реализује презентацију робе • комуницира on-line са купцима • процењује степен задовољења потреба купаца • самостално прима, евидентира и решава рекламације купаца	• Мотиви тражње и куповине • Профил купца, препознавање појединих профила купаца. • Рад са различитим профилима купаца. • Лична продаја • Мере унапређења продаје • Презентација као део пропагандне активности – припрема • Презентација као део пропагандне активности - реализација • Персонализација купаца: • Персонални контакти са купцима • Персонализована пошта • On- line комуникација • Прилагођавање понуде роба и услуга купцима • Мерење и значај задовољства купаца • Задовољство купаца путем интернета • Појам рекламација и приговара купаца. • Евиденција рекламација у продавници • Решавање рекламација • Методе решавања конфликтних ситуација	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (99 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • практичне наставе **<u>Место реализације наставе</u>** • Практична настава се реализује у продавници. **<u>Препоруке за реализацију наставе:</u>** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • Инсистирати на уредности и прецизности у раду; • Инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • Ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • На крају модула ученик ради тест практичних вештина. **<u>Оцењивање</u>** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина; • оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Непосредна продаја** (Практична настава у блоку)
Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за самостално обављање послова снабдевања продавнице робом • Оспособљавање ученика за припрему продаје • Стицање вештине за непосредну продају робе у конкретној продавници	• разликује начине снабдевања продавнице робом и попуњава документа у вези са набавком • спроведе преузимање робе у конкретној продавници • објасни начине плаћања робе добављачу и попуни потребну документацију у вези са плаћањем • обави припрему продавнице, радног места, средстава за рад и робе за продају • обави послове везане за непосредну продају робе у конкретној продавници • обавља мерење, обрачун и означавање робе променљивих мера • обрачуна и наплати продату робу • опише све послове везане за инвентарисање у конкретној продавници • нађе најбоље решење у раду са различитим профилима купаца	• Снабдевање продавнице робом • Преузимање робе у конкретној продавници • Плаћања робе добављачу • Припрема особља, продавнице, средстава за рад и робе за продају • Припрема радног места продавца • Фазе непосредне продаје робе у конкретној продавници • Мерење, обрачун и означавање робе променљивих мера • Обрачун и наплата новчаног износа за продату робу • Инвентарисање • Рад са различитим профилима купаца	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (60 часова) **Подела одељења на групе** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • наставе у блоку **Место реализације наставе** Настава у блоку се реализује у продавници. **Препоруке за реализацију наставе:** • Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе • инсистирати на уредности и прецизности у раду; • инсистирати на примени прописа за заштиту здравља и животне средине; • ученик је обавезан да води дневник практичног рада; • на крају модула ученик ради тест практичних вештина. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • оцењивање практичних вештина;

			• оцењивање дневника практичног рада; • оцењивање редовности похађања

Назив модула: **Упознавање са основним пословним функцијама продајног објекта**
Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Упознавање ученика са основним пословним функцијама	• препозна и опише конкретну организациону структуру • идентификује послове на свом радном месту • увиди значај локације продајног и складишног објекта	• Упознавање ученика са програмом и организацијом практичне наставе у трећем разреду • Упознавање ученика са организацијом рада у трговинском предузећу и продавници • Упознавање ученика са радним местом у продавници • Значај локације продајног и складишног објекта	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (22 часа) **Место реализације наставе** • Продавница **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

Назив модула: **Организација набавке**
Трајање модула: **66 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за организацију послова набавке • Стицање вештина и развијање радних навика	• објасни место и улогу набавке у конкретној продавници • објасни значај плана набавке и продаје • изради калкулацију набавне цене • разликује критеријуме за избор добављача и води евиденцију добављача • примењује процедуре набавке • уочава и евидентира губитке на роби • реализује преузимање робе • плати робу • састави и упути ургенцију за неиспоручену робу • изведе закључак и направи анализу обављене набавке купцима	• Задаци и значај набавке • План набавке • Калкулација набавне цене • Критеријуми за избор добављача и пословна етика • База добављача • Реализација набавке • Испорука робе • Могући губици на роби код испоруке • Преузимање робе • Плаћање робе • Ургенција • Анализа набавке	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (66 часова) **Место реализације наставе** • Продавница **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

Назив модула: **Транспорт**

Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за реализацију послова транспорта • Стицање вештина и развијање радних навика	• сагледа важност транспорта • организује послове транспорта • адекватно користи сопствена транспортна средства и услуге шпедитера • сагледа значај транспортног осигурања и његов утицај на губитке на роби • утврди губитке настале у транспорту	• Задаци и значај транспорта • Организација транспорта • Коришћење сопствених транспортних средстава • Коришћење услуга шпедитера • Транспортно осигурање - Полиса осигурање • Губици на роби у транспорту	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (33 часа) **<u>Место реализације наставе</u>** • Продавница **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине. **<u>Оцењивање</u>** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

Назив модула **Складишно пословање**
Трајање модула: **99 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за складишно пословање • Стицање вештина и развијање радних навика	• објасни место и улогу складишта у пословању продавнице • разликује опрему у складишту • разликује услове предвиђене за чување одређених врста роба • објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе • разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе у складиште • изради отпремницу-пријемницу, комисијски записник и пријемни лист на основу задатих елемената • објасни процедуру пријема робе у складиште • унесе потребне податке о примљеној и издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију на основу задатих параметара • разликује врсте залиха • израчуна потребне залихе	• Значај, функције и оквир за управљање складиштењем • Број и локација складишта. • Опрема и уређење складишта • Пријем робе у складиште • Налог за пријем робе • Пријемница • Робне картице • Лагер листа • Комисијски записник • Издавање робе из складишта • Налог за издавање робе • Отпремница • Спецификација робе • Кепу евиденција • Управљање залихама • Политика обнављања залиха • Диференцирање врста залиха и система допуњавања залихама • Губици који настају у скалдишту и мере за њихово спречавање	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (99 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Продавница **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине. **<u>Оцењивање</u>** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

	• објасни узроке настајања губитака на роби у складишту		

Назив модула **Организација продаје**
Трајање модула: **77 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за организацију послова продаје • Стицање вештина и развијање радних навика	• објасни место и улогу продаје у конкретној продавници • објасни значај плана продаје • евидентира потенцијалне купце • изради калкулацију малопродајне цене • изради профактуру и фактуру • прати процедуру продаје • води евиденцију о купцима • састави и упути ургенцију за неиспорученуробу • изведе закључак и направи	• Задаци и значај продаје • План продаје • Евиденције потенцијалних купаца - формирање и вођење • Понуда купцима • Упит купца • Калкулација малопродајне цене • Профактура и фактура • Праћење продаје • База података о сталним купцима (назив купца, седиште, обим, динамика, редовност плаћања, поштовање рокова о враћању амбалаже...) • Књига евиденције промета робе и услуга (КЕПУ)	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (77 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** • Продавница **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава

	анализу обављене набавке	• Документа у вези са обављеним послом продаје • Анализа продаје. • Успешност продаје у одређеном временском периоду • Контрола докумената	заштите на раду и заштите животне средине. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

Назив модула **Комерцијално познавање робе**
Трајање модула: **55 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Оспособљавање ученика за примену знања о квалитету робе и заштити потрошача • Оспособљавање ученика за коришћење ознака које носи роба у робном промету	• наведе и препозна својства робе за оцену квалитета • препозна и објасни ознаке на роби • објасни систем нумерације • разликује прописане исправе које прате робу у робном промету • објасни мере и облике заштите потрошача • наведе обавезе трговца	• Својства робе за оцену квалитета робе- органолептичка, физичка и механичка • Својства робе за оцену квалитета робе- хемијска, физичко-хемијска , технолошка својства робе и експлоатациона својства • Ознаке на роби- назив робе, марка, комерцијално име,цена и назив произвођача • Ознаке на роби - ознака стандарда,ознака ISSO стандарда,ознака HACCP стандарда • Ознаке на роби- знак квалитета,атестни знак,ознака по прописима о квалитету • Ознаке на роби -ознака састава,опасних материја, рока трајања и упутства о употреби робе • GS1 систем нумерације (бар-код симбологије, означавање трговинских јединица, означавање производа промењивих мера и означавање логистичких јединица) • Прописане исправе које прате робу у робном промету- атест,гарантни лист,техничко упутство и списак овлашћених сервиса • Мере и облици заштите потрошача • Обавезе трговца	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Реализација наставе:** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (55 часова) **Место реализације наставе** • Продавница **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине. **Оцењивање** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

Назив модула **Непосредна продаја (**Практична настава у блоку**)**
Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Оспособљавање ученика за артикулацију процеса набавке, транспорта, складиштења и продаје • Стицање вештина и развијање радних навика	• реализује послове набавке • прати реализацију транспорта • наведе пример доброг складишта у смислу организације, опреме и пословања • направи преглед складишне евиденције • реализује послове продаје • наведе и објасни документа о евиденцији продаје • разликује губитке према месту настанка • препозна и објасни ознаке на роби	• Послови набавке робе – планирање • Послови набавке робе – реализација, анализа • Транспорт - организација транспорта и транспортно осигурање • Складиште – организација, опрема и пословање • Евиденција у складишту • Продаја – планирање • Послови продаје робе – реализација, анализа • Евиденција продаје • Губици према месту настанка и њихова евиденција • Ознаке на роби	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Реализација наставе:</u>** Модул се реализује кроз: • практичну наставу (60 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • наставе у блоку **<u>Место реализације наставе</u>** Настава у блоку се реализује у продавници. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализује кроз метод активно оријентисане наставе • Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине. **<u>Оцењивање</u>** • Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • залагање на практичној настави • евиденцију у дневнику практичне наставе

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Основи трговине
- Рачунарство и информатика
- Онови пословања у трговини
- Маркетинг у трговини
- Пословна комуникација
- Техника продаје и услуге купцима
- Познавање робе
- Набавка и физичка дистрибуција
- Комерцијално познавање робе

3.8.5. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА

28. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		32				32

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања из електронског пословања и електронских информационих система
- Оспособљавање ученика за праћење робно-новчаних токова у трговинском предузећу
- Оспособљавање ученика за примену и коришћење нових информатичких технологија у трговини
- Оспособљавање ученика за обављање електронске трговине

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Концепт електронског пословања	2
2.	Електронски информациони систем	5
3.	Информатички аспекти праћења робно-новчаних токова у трговинском предузећу	7
4.	Савремена продаја	9
5.	Електронска трговина	9

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Концепт електронског пословања**

Трајање модула: **2 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

Стицање знања о основама електронског пословања	• дефинише и кратко опише концепт електронског пословања • наведе врсте електронског пословања • објасни развој електронског пословања	• Појам електронског пословања, класификација. • Развој електронског пословања.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (2 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама • Мини предавања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тест знања • активност на часу • усмено излагање

Назив модула: **Електронски информациони систем**
Трајање модула: **5 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Стицање знања о елементима и структури информационог система	• кратко опише појам и значај информационог система • разликује елементе информационог система • повеже информације и пословно одлучивање у предузећу • идентификује информационе подсистеме на примеру из праксе	○ Појам електронског информационог система. ○ Структура информационог система ○ Информациони систем предузећа ○ Информациони систем и пословни систем (прикупљање, обрада и коришћење информација у пословном информационом систему). ○ Информациони подсистеми.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (5 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **Место реализације наставе** • кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама • Студија случаја • Презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање • презентација

Назив модула: **Информатички аспекти праћења робно-новчаних токова у трговинском предузећу**

Трајање модула: **7 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да**:**	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за информатичко праћење робно-новчаних токова	• симулира поручивање робе • демонстрира пријем робе у централно складиште • спроведе поступак дистрибуције робе у продајне објекте • симулира дистрибуцију робе • користи информатичку технологију у продаји робе • изради документацију везану за кретање робе у оквиру трговинског предузећа	○ Набавка робе - поручивање робе ○ Набавка робе - пријем робе у продајни објекат). ○ Складиштење робе - пријем робе ○ у централно складиште ○ Складиштење робе - дистрибуција робе у продајне објекте ○ Дистрибуција робе. ○ Продаја робе.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (7 часова) **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • Вежби **<u>Место реализације наставе</u>** • кабинет **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **<u>Препоручене методе:</u>** • Рад у пару • демонстрација **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања и практичних вештина • активности на часу • усмено излагање

Назив модула **Савремена продаја**
Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Стицање знања и вештина за електронску размену података и пословање на интернету	• кратко опише и објасни електронску размену података • разликује све врсте електронске нумерације артикала • објасни начин креирања свих врста електронске нумерације артикала • одреди место електронске касе у структури информационог система предузећа • симулира електронско плаћање и електронску продају на мало	○ Електронска размена података (EDI – Electronic Data Interchange). ○ Електронска нумерација артикала ○ POS (Point of Sale Sistem) опрема и њено коришћење у продаји. ○ Електронско плаћање (EFT – Electronic Found Transfer). ○ Електронска продаја на мало (E-store, E-market, E-mall).	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у пару • Демонстрација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања и практичних вештина • активности на часу • усмено излагање

Назив модула **Електронска трговина**
Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	*ИСХОДИ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

• Стицање знања и вештина о електронској трговини	• опише електронско пословање у трговини • идентификује и кратко опише електронско тржиште • објасни глобализацију електронске трговине • наведе и објасни моделе електронске трговине	○ Електронско пословање у трговини. ○ Глобализација електронске трговине. ○ B2C модел електронске трговине. ○ B2B модел електронске трговине.	• На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • Вежбе (9 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на две групе приликом реализације: • вежби **Место реализације наставе** • Кабинет **Препоруке за реализацију наставе** • Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** • Рад у групама • Презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања • активности на часу • усмено излагање, презентација

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА , ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Рачунарство и информатика
- Основе пословања у трговини
- Набавка и физичка дистрибуција

Назив предмета:	**ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова* **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре)		

	• препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине;
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година	
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка		

	средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) -Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* -Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* -Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*. -Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare	користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

		i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio*...). Компарација придева, компаратив изједначавања М*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* -Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* -Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: -*E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* -Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* -Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* -Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre	

		tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! -Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* -Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* -Глаголска времена: -Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; -Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* -Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* -Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* -*Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* -Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). -Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Иреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo*	

		andavo al mare. -Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* -П-рилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. -Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* -Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег	

		рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.* - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* - уз годишња доба: *im Sommer* - уз стране света: *im Norden* - уз доба дана: *am Vormittag* - уз датуме: *am 6. März* - уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: - уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* - уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* - у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.* 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches*	

		Haus, einige Schüler, manche Lehrer. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* - неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима -*bar, -lich* и -*ig*: *lesbar, sommerlich, windig* (*рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* 6. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse*	

		7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* - најфреквентнији глаголи са предложном допуном - повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*. 9. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. 10. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.*	

		11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* 12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** Ученици треба да разумеју и користе: 11) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. 12) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* 13) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* 14) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь,*	

		летать, плыть, плавать., *15)* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* 16) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* 17) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* 18) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.* 19) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* 20) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[10]: **1**. **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que***:** *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **2. Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;*	

[10] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **3. Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **4. Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **5. Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи). **6. Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **7. Квалификацију:**	

		а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; - презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* - императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно	

		а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) 2. Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* 3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse;* *tratarse de...* 4. Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos* *de, etc.* 5. Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc. Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico.*) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених	

		глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом	

		основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно): *Me dijo que vendría.* *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* 6. Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente.*	

		д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основни до10000 8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација - рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Српски језик,
- Историја,
- Социологија са правима грађана,
- Музичка култура,
- Ликовна култура,
- Информатика и рачунарство

3.8.6.ЗАВРШНИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТРГОВАЦ

Завршни испит се реализује у складу са Приручником о полагању завршног испита у образовном профилу трговац
1. ЦИЉ Заврщним испитом прпверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за образовни профил трговац, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације тргпвац .
2. СТРУКТУРА У поквиру завршног испита ученик извршава два радна задатка којима се проверава стеченост свих прописаних стручних компетенција.
3. ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА Оцењивање стечености стручних компетенција врши се токпм реализације - извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омпгућавају проверу оспоспбљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професипналних ставова у радном контексту. На овај начин јеопмпгућено мерење знањ а, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације трговац. Критеријуми оцењивања стручних компетенција развијени су на основу јединица компетенција и чине Оквир са компетенцијама за квалификацију тргпвац (у даљем тексту: Оквир). Стручне компетенције су интегрисане у оквир са критеријумима за процену квалификација. Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на завршном испиту формирани су у складу са Оквиром

3.9.НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ ПРЕДМЕТЕ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ И ВЕРСКА НАСТАВА ЗА СВЕ ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ

3.9.1. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**
Годишњи фонд часова: **37**
Разред: **први**

Циљеви предмета:
1. Стицање знања, развијање вештина, усвајање вредности и формирање ставова који су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;
2. Оснаживање ученика за поштовање, одбрану и афирмацију вредности демократског друштва;
3. Јачање друштвене кохезије, уважавање различитости и подршка сузбијању сваког облика дискриминације и насиља.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЈА, МИ И ДРУГИ	• Подстицање ученика на међусобно упознавање • Подстицање ученика да сагледају међусобне сличности и разлике и уваже их • Развој негативног става према било ком облику дискриминације	• Анализира своје особине и да их представи другима • Препозна, анализира сличности и разлике унутар групе • Прихвати друге ученике и уважи њихову различитост • Препозна предрасуде,стереотипе, дискриминацију,нетолеранцију по различитим основама • Сагледа могуће последице нетолеранције, дискриминације,стереотипа, предрасуда и начине	• Лични идентитет • Откривање и уважавање разлика • Групна припадност • Стреотипи и предрасуде • Толеранција и дискриминација	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава **<u>Подела одељења на групе</u>** • Одељење се не дели на групе **<u>Место реализације наставе</u>** • Настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** • Активности на првим часовима треба тако организовати да се обезбеди међусобно упознавање ученика, упознавање ученика са циљевима и наставним садржајима предмета, али и тако да наставник добије почетни увид у то са каквим знањима, ставовима и вештинама из области грађанског васпитања група располаже с обзиром да нису сви ученици у основној школи
КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ	• Оспособљавање ученика за комуникацију у групи	• Искаже,образложи и брани мишљење аргументима • Активно слуша • Дебатује и дискутује на неугрожавајући начин, уважавајући мишљење других • Објасни разлику између дијалога и дебате • Објасни разлоге и начине настанка гласина у свакодневној комуникацији и објасни последице које изазивају гласине	• Самопоуздано реаговање • Гласине • Неслушање,активно слушање • Неоптужујуће поруке • Изражавање мишљења • Вођење дебате и дијалога	

ОДНОСИ У ГРУПИ/ ЗАЈЕДНИЦИ	• Оспособљавање ученика за рад у групи/тиму и међусобну сарадњу • Подстицање ученика да сукобе решавају на конструктиван начин и избегавају сукобе • Оспособљавање ученика да препознају примере насиље у својој средини и преузму одговорност за сопствено понашање у таквој ситуацији	• Ради у групи/тиму • Препозна предности групног/тимског рада • Учествује у доношењу групних одлука • Разликује могуће облике учешћа младих у друштвеном животу • Објасни потребу и важност партиципације младих у друштвеном животу • Објасни степене и облике учешћа младих у друштвеном животу • Објасни разлоге,ток и последице сукоба • Објасни ефекте конфликта на ток комуникације • Уочи факторе који одређују понашање у ситуацијама конфликта • Анализира сукоб из различитих улова, (препознаје потребе и страхове актера сукоба) и налаи конструктивна решења прихватљива за обе стране у сукобу. • Образложи предности конструктивног начине решавања сукоба • Објасни значај посредовања у сукобу • Препозна и објасни врсте насиља • Идентификује и анализира узроке насиља у својој средини, међу вршњацима, школи • Идентификује и анализира могуће начине реаговања појединца у ситуацијама вршњачког насиља , из позиције жртве и посматрача • Прихвати одговорност за сопствено понашање	• Сарадња • Групни рад • Групно одлучивање • Учешће младих: "Лествица партиципације" • Радити заједно • Динамика и исходи сукоба • Стилови поступања у конфликтима • Сагледавање проблема из различитих углова • Налажење решења • Постизање договора • Извини • Посредовање • Насиље у околини • Вршњачко насиље • Насиље у школи. • Постизање мира	похађали наставу грађанског васпитања у истој мери. • Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. • Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. • Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. • Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. • У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. • Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет • За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 51.**праћење остварености исхода**

				Оквирни број часова по темама • Ја, ми и други **(9часова)** • Комуникација у групи **(11 часова)** • Односи у групи/заједници **(17 часова)**

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**
Годишњи фонд часова: **36**
Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	• Упознавање ученика са врстама права и природом (универзалност, целовитост, недељивост) • Упознавање ученика са начинима и механизмима заштите права • Сагледавање значаја личног ангажовања у заштити сопствених права и права других људи	• Објасни значење и смисао људских права • Разликује врсте људских права (лична, политичка, социјалноекономска, културна, здравствена права) • Анализира и објашњава однос права и одговорности • Објасни целовитост и узајамну повезаност људских права • Објасни универзалност и развојност људских права • Објашњава потребу посебне заштите права детета • Проналази примере и показатеље остваривања и кршења људских праваа • Процени положај појединца и друштвених група са аспекта људских права • Објасни механизме и начине за заштиту људских права • Анализира и тумачи основна међународна и домаћа документа из области људских права	• Потребе и права • Права и правила • Права и закони • Међународна документа о заштити права • Права и вредности • Врсте права • Односи међу правима • *Сукоб права* • Дечја и људска права • Конвенције и заступљеност права у штампи • Одговорност одраслих • Одговорност деце • Кршење права детета • Заштита права детета	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава **Подела одељења на групе** • Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. • Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. • Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у

		• Објасни улогу најзначајнијих институција и процедуре заштите људских права • Објасни улогу појединца и група у заштити људских права		пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. • Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. • У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. • Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет • За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.праћење остварености исхода **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Права и одговорности **(18часова)** • Планирање и извођење акције **(18часова)**
ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ	• Подстицање ученика на активну партципацију у животу школе • Развијање вештина планирања акција	• Идентификује проблеме у својој локалној заједници/ школи • Анализира изабране проблеме, изучава их • Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима • Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука • Формулише циљеве и кораке акције • Иницира активности ,прати их и оцењује их • Представипутем јавне презентацијунацрт акције и резултате акције	• Избор проблема • Идентификација могућих решења • Припрема нацрта акције • Реализација акције (ван редовних часова и учионице) • Анализа реализоване акције • Представљање резултата акције	

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**
Годишњи фонд часова: **35**
Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА	• Разумевање појмова демократија,политика, власт, грађански живот • Упознавање са механизмима функционисања	• Објасни појмове демократија, политика, власт, грађански живот • Наведе разлике између демократског и недемократског начина одлучивања • Објасни разлике између непосредне и посредне демократије	• Демократија, политика и власт • Функционисања институције демократије • Механизми и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава

	демократије и институцијама демократије • Сагледавање значаја и начина контроле и ограничења власти у демократији	• Анализира различите начине ограничавања власти • Разликује надлежности законодавне,извршне и судске власти		**Подела одељења на групе** • Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** • Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. • Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. • Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. • Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. • У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. • Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет • За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика
ГРАЂАНИН И ДРУШТВО	• Сагледавање улоге грађанина/грађанке у демократском друштву • Упознање се са радом локалне самоуправе • Сагледавање улоге и карактеристика цивилног друштва у демократији • Сагледавање значаја и начина учествовања грађанина/грађанке у политици	• Разуме политичко одређење појма грађанин/грађанка • Разуме значај поштовања закона у демократској држави • Објасни улогу локалне самоуправе и послове којима се она бави • Објасни карактеристике и улогу цивилног друштва • Наведе могућности утицаја грађана на власт, правни и политичи систем (различите форме грађанског удруживања, различите форме грађанских иницијатива и акција) • Идентификује и анализира факторе који ометају/ подстичу демократски развој друштва	• Однос државе и грађанског друштва • Појам грађанина • Значај и начин учествовања грађанина у политици • Улога грађана у остваривању права	
ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ	• Упознавање ученика са суштином грађанских права и правом на грађанску иницијативу • Сагледавање улоге грађана у остваривању људских права у демократском друштву • Сагледавање неопходности и	• Објасни појам људских права • Наведе врсте људских права и објасни њихов садржај • Анализира предствљање људских права у актуелним медијима • Објасни улогу појединца у заштити и оствариању људских права • Објасни појам грађанске иницијативе • Наведе надлежности општине и послове којима се она бави • Разликује формалну од нефомалне иницијативе • Наведе форму и садржај формалног предлога грађанске иницијативе • Наведе структуру,функционисање, правила и процедуре рада Скупштине	• Право на грађанску иницијативу • Партиципација грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана • Улога невладиних организација	

	начина активног учешћа грађана у демократском друштву	• Изведе симулацију заседања Скупштине поштујући све процедуре у процесу доношења одлука на предлог грађана • Објасни појам, карактеристике, улогу и врсте удруживања грађана • Идентификује и анализира активности и акције удружења грађана у својој локалној заједници.		**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.**праћење остварености исхода** **Оквирни број часова по темама** • Демократија и политика**(6 часова)** • Грађанин и друштво**(9часова)** • Грађанска и политичка права и право на грађанску иницијативу (**10 часова**) • Планирање конкретне акције (**10 часова**)
ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ	• Подстицање и оспособљавање ученика за планирање заједничких акција и пројеката у локалној заједници	• Идентификује проблеме у својој локалној заједници • Анализира изабране проблеме, изучава их • Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима • Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука • Формулише циљеве и кораке акције • Иницира активности ,прати их и оцењује • Представипутем јавне презентацијунацрт акције и резултате акције	• Избор проблема • Идентификација могућих решења • Припрема нацрта акције • Реализација акције (ван редовних часова и учионице) • Анализа реализоване акције • Представљање резултата кције	

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СВЕТ ИНФОРМАЦИЈА	• Упознавање са могућностима које *Закон о слободном приступу информацијама* пружа у остваривању људских права и слобода • Оспособљавање ученика да самостално траже и долазе до информација од	• Објасни значај постојања права на слободан приступ информацијама • Објасни појам јавне информације и идентификује информације које су од јавног значаја и које грађанин може да добије по Закону • Наведе основне одредбе *Закон о слободном приступу информацијама* и објасни улогу повереника • Наведе процедуру подношења захтева за приступ информацијама од јавног зачаја • Попуни образац и тражи	• Извори информација • Појам јавне информације • Приступ информацијама-основна правила и ограничења • Заштита права на информисање-улога повереника • Процедура подношења захтева за приступ информацијама • Медији као извор информација-питање веродостојности • Разумевање и тумачење медијских порука • Механизми медијске	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава **Подела одељења на групе** • Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** • Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе**

	јавног значаја • Разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву • Развијање критичког односа према медијима и и информација добијених преко различитих медија	информацију од јавног значаја • Анализира информације које добија преко различитих медија • Тражи, пронађе и даје информацију • Открива примере манипулације у медијима • Објасни значај објективности и веродостојности информација	манипулације • Утицај тачке гледишта на објективност информација • Селекција информација: објективност као одговорност	• Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. • Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. • Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. • Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. • У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. • Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет • За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода **<u>Оквирни број часова по темама</u>** • Светинформација **(16часова)** • Свет професионалног образовања и рада **(16часова)**
СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА	• Разуме важност дефинисања професионалних циљева и планирање каријере • Развијање вештине тражења информација значајних за професионално образовање и укључивање у свет рада • Оснаживање ученика да постављају циљеве личног развоја и планирају својпрофесионални развој	• Разуме значај попштовања социјално-економских права • Поставља циљеве личног развоја и планира свој развој • Анализира сопствене способности особине и вештине значајне за даљи професионални развој • Активно тражи информације значајне за даљи професионални развој • Напише личну радну биографију • Представи своје личне карактеристике приликом разговора са послодавцем	• Планирање каријере и улазак у свет рада • Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика од значаја за даље професионално образовање и рад • Разговор са послодавцем • Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност

- Историја
- Социологија са правима грађана

3.9.2.ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
Годишњи фонд часова: 37
Разред: Први

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
I - УВОД 1. Уводни час, 2. Понављање кључних појмова и садржаја обрађених у основној школи	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 1. године средњошколског или гимназијског образовања; • моћи да уочи какво предзнање има из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања; • бити мотивисан да похађа часове православног катихизиса.	• Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; • Међусобно упознавање ученика; • Рекапитулација обрађених садржаја о личносном Богу, човеку, Цркви, Литургији.	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. Катихета (вероучитељ) би требало да стално има на уму да је катихеза сведочење Истине, проповед Истине и увођење у Истину кроз Цркву као заједницу љубави.
II – БОГ ОТКРИВЕЊА 3. Творевина сведочи о Творцу 4. Човек – богоражитељ 5. Откривење – позив у заједницу 6. Бог Откривења – Света Тројица (библијска сведочанства)	• Пружити ученицима основ за разумевање да је творевина дело љубави Божје, да носи стваралачки печат Божји, да није случајно настала, нити је самобитна; • Пружити ученицима основ за разумевање да је Бог Личност; • Упознати ученике да је човек богочежњиво биће и да се Бог открива човеку ради заједнице са њим; • Пружити ученицима знање о библијским, светоотачким и богослужбеним сведочанствима да је Бог Света Тројица;	• моћи да наведе неке од примера Откривења Бога у Библији; • моћи да разуме и тумачи значење израза homo religiosus; • моћи да препозна изразе вере у Свету Тројицу у богослужбеним текстовима; • моћи да препозна изразе вере у Бога као Творца у богослужбеним текстовима; • моћи да разуме да се Бог из љубави открива човеку, позивајући га у заједницу;	• Логосност творевине (откривање Бога кроз законитост, лепоту и склад у творевини); • Бог улази у историју и открива се као Личност (икономија Божја); • Човек као боготражитељ; • Откривење – позив у заједницу.	На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (35 часова)** • **практична настава (2часа)**

7. Из молитвеног богословља Цркве (систематизација теме)	• Омогућити ученицима да стекну основ за разумевање поступности Откривења Божјег, као и то да се Његово Откривење и данас дешава, уочава, препознаје и доживљава у Цркви.	• бити подстакнут да непосредније учествује у богослужењу Цркве; • моћи да промишља о личној одговорности у односу према Богу и ближњима; • моћи да разуме да се Божје Откривење дешава и данас у Цркви и свету;		**<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**
		• моћи да просуђује и препознаје сведочанства вере у свом животу.		**<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>**
III - ВЕРА, ЗНАЊЕ И БОГОПОЗНАЊЕ 8. Вера и поверење 9. Вера у Старом и Новом Завету 10. Бог се познаје љубављу 11. Вера и живот („Вера без дела је мртва...“) 12. Из молитвеног богословља Цркве (систематизација теме)	• Оспособити ученика за разликовање знања које се односи на предмете и познања личности; • Указати ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања; • Упознати ученике са примерима вере и поверења у Бога библијских личности; • Оспособити ученике за разумевање да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; • Пружити ученицима основ за разумевање да се богопознање као лични доживљај Христа у Цркви разликује од „знања о Богу“.	• моћи да увиди разлику између знања које се односи на ствари и познања које се односи на личности; • моћи да препозна да је вера слободан избор човека и да се сведочи личним животом; • моћи да објасни да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; • моћи да објасни да се вером живи кроз Литургију и подвиг.	• Знање о стварима и познање личности; • Присуство вере у научној методологији и научним теоријама; • Вера у Старом и Новом Завету • Познање Бога као личности методом љубави; • Вера без дела је мртва; • Сличност између човекопознања и богопознања.	• Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких

IV – ХРИШЋАНИН – ЧОВЕК ЦРКВЕ 13. Човек и заједница 14. Црква као литургијска заједница (моја парохија) 15. Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом 16. Хришћанин – човек Цркве (систематизација теме)	• Разговарати са ученицима о човековој потреби да припада заједници и како се припадност остварује; • Оспособити ученике за правилно схватање појма Цркве као благодатне заједнице Бога и верних која се остварује у светој Литургији; • Указати ученицима да не постоје хришћани мимо Цркве; • Пружити ученицима основ за разумевање да је света Литургија извор спасења јер се у њој остварује пуноћа заједнице са Богом.	• моћи да увиди да хришћанин постоји превасходно као члан конкретне литургијске заједнице; • моћи да опише живот парохијске заједнице; • моћи у основним цртама да објасни да се учешћем у литургијском сабрању ступа на пут богопознања; • моћи да продискутује о православном схватању Цркве; • моћи да схвати да хришћанство подстиче човека на одговоран живот у заједници.	• Црква као заједница која се пројављује на Литургији; • Моја парохија; • Хришћанин – човек Цркве; • Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом.	активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:</u>** • Бог Откривења **(5 часова)** • Вера, знање и богопознање **(5 часова)** • Хришћанин – човек Цркве **(4 часа)** • Свето Писмо – књига Цркве **(5 часова)** • Хришћански живот **(5 часова)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**
V - СВЕТО ПИСМО - КЊИГА ЦРКВЕ 17. Настанак и подела Светог Писма 18. Канон и богонадахнутост Светог Писма 19. Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања 20. Свето Писмо – књига Цркве 21. Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију	• Упознати ученике са настанком и поделом Светог Писма; • Предочити ученицима да је Свето Писмо богонаднута књига; • Упознати ученике да је Свето Писмо књига богослужбене заједнице (Старог и Новог Израиља); • Омогућити ученицима да појме континуитет Божјег Откривења у Старом и Новом Завету; • Указати ученицима да је за правилно тумачење Светог Писма неопходна укорењеност у животу Цркве.	• моћи да именује различите књиге Светог Писма; • моћи да наброји неке ауторе књига Светог Писма; • моћи да истражује Свето Писмо користећи скраћенице, поделе на главе и стихове; • знати да се посебност Светог Писма садржи у богонадахнутости; • моћи да препозна карактер богонадахнутости Светог Писма кроз лично искуство надахњивања Светим Писмом; • моћи да наведе неке примере повезаности Старог и Новог Завета; • моћи да закључи да је Свето Писмо књига Цркве, а не појединца.	• Настанак и подела Светог Писма; • Канон и богонадахнутост Светог Писма; • Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања; • Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију; • Свето Писмо је књига Цркве.	

VI - ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ 22. Црквено Предање и народна предања 23. „Све ми је дозвољено, али ми није све на корист...“ 24. Из живота светих 25. Знамените личности и хришћанство 26. Смисао (и бесмисао) живота	• Пружити знање ученицима да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу, у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета; • Оспособити ученика за разликовање народног и црквеног Предања и правилно доживљавање православног етоса који извире из литургијског начина постојања људи и природе; • Развијање свести ученика о неопходности одговорног живота у заједници и ослобађања од егоцентризма; • Упознати ученике да је светост достижна и данас, те да није привилегија прошлости; • Омогућити разумевање ученицима да је човек биће смисла; • Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	• моћи да увиди да постоји разлика између народног и црквеног предања и да заузме став према њима; • моћи да уочи да светост живота није могућа без истовремене заједнице са Богом и људима; • знати да су сви људи призвани да буду свети; • моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда средње школе.	• Питања односа народног и црквеног предања; • Животна искушења и суочавање са њима; • Живот није случајност него је дар; • Светост као мера људског достојанства.	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Ликовна култура
4. Музичка култура
5. Екологија
6. Психологија
7. Социологија
8. Философија
9. Грађанско васпитање

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
Годишњи фонд часова: 37
Разред: Други

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
I – УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у првом разреду средње школе	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. године средњошколског или гимназијског образовања; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	• Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; • Рекапитулација обрађених садржаја о Богу, Цркви као богослужбеној заједници, хришћанском животу.	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (35 часова)** • **практична настава (2 часа)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви- учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном
II - СТВАРАЊЕ 2. Стварање света 3. Стварање човека по икони и подобију Божјем 4. Творевина и човеково место у њој 5. Свет је створен са циљем да постане Црква 6. Представе стварања света и човека у православној иконографији	• Омогућити ученицима да стекну неопходно знање да узрок постојања света јесте личносни Бог Који слободно из љубави ствара свет; • Развијање свести код ученика о стварању човека по „икони и подобију Божјем“, односно као слободне личности способне за љубав према другом бићу; • Оспособити ученике за разумевање да је свет и све што је у њему, створено за вечност, да буде причасник вечног Божјег живота; • Предочити ученицима	• моћи да интерпретира учење Цркве о стварању света; • моћи да објасни да је човек икона Божја зато што је слободан; • моћи да објасни да је човек подобије Бога зато што је способан за заједницу; • моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да вечно живи у заједници са Њим; • бити подстакнут да просуђује о смислу постојања човека и света; • моћи да разликује особености створеног и нестворeног; • моћи да развија одговорност за сопствени живот и живот других; • моћи да преиспитује и вреднује сопствени однос према Богу, другом човеку и према творевини Божјој.	• Библијска сведочанства о стварању света и човека; • Учење Цркве о стварању света и човека; • Последице стварања ни из чега по природу и човека; • Творевина и човеково место у њој; • Свет је створен са циљем да постане Црква; • Православна иконографија о стварању света.	

	чињеницу да је човек од Бога призван да управља целим светом и да га приноси Богу, те да се у тој заједници обожи и човек и свет.			упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.
III - ПРАРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ 7. Библијска повест о прародитељски греху 8. Прародитељски грех као промашај циља стварања 9. Светоотачко тумачење прародитељског греха 10. Јединство човека са Богом – једини начин да се превазиђе смрт 11. Човекова злоупотреба творевине 12. Прародитељски грех у светлости богослужбених текстова	• Пружити ученицима основ за разумевање прародитељског греха на основу библијског сведочанства, тумачења Светих Отаца и учења Цркве; • Ученицима предочити да се човеков промашај (грех) састоји у одвајању човека и света од Бога; • Пружити ученицима основ за разумевање да спасење као превазилажење смрти и задобијање вечног живота, јесте повратак у заједницу с Богом.	• моћи да објасни у чему се састоји прародитељски грех; • моћи да сагледа последице прародитељског греха и начин њиховог превазилажења; • моћи да објасни каква је улога човека у остваривању назначења света; • моћи да просуди о важности учествовања у литургијском сабрању за сопствено спасење; • бити подстакнут да се одговорније односи према природи; • моћи да стекне увид у личну одговорност за своје поступке; • моћи да уочи значај покајања за своје спасење.	• Библијска и светоотачка сведочанства о прародитељском греху; • Последице прародитељског греха; • Еколошки проблем као једна од последица човекове отуђености од Бога; • Превазилажење еколошке кризе је могуће повратком човека у заједницу са Богом; • Појам прародитељског греха у богослужбеним текстовима.	
IV – СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА) 13. Каин и Авељ 14. Ноје и барка, као праслике Христа и	• Омогућити ученицима разумевање да се Стари Завет у главним цртама, периодима, личностима и догађајима може посматрати као праслика и најава новозаветних догађаја;	• моћи да уочи да се Бог у Старом и Новом Завету открива као личност и да позива човека у заједницу са Њим; • моћи да, на примеру Каина и Авеља, закључи да је свако убиство – братоубиство; • моћи да, на примеру Ноја, схвати значење појма праслика Христа и Цркве као места	• Тајна Христова у историји спасења; • Лични однос са Богом старозаветних патријараха и праотаца; • Праслике Христа и Цркве у периоду старозаветних	

Цркве 15. Црква и Вавилонска кула 16. Авраамов завет са Богом и наговештај Цркве Христове 17. Жртвовање Исака као праслика жртве Христове 18. Јаков постаје Израиљ	• Омогућити ученицима да стекну знање о историјском току остварења Божјег плана о свету; • Пружити ученицима основ за разумевање да се у личности Исуса Христа испуњава оно што је откривено и речено у Старом Завету; • Предочити ученицима у чему се састоји разлика између Цркве као богочовечанске заједнице и других облика људских заједница; • Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји.	спасења; • моћи да, на примеру Вавилонске куле, схвати да ни једна људска заједница мимо Бога не води остварењу човековог назначења; • моћи да разуме да је откривење Аврааму почетак остваривања Цркве у историји; • бити свестан да је за богопознање неопходан личан сусрет са Богом; • моћи да разуме да је обећање потомства дато Аврааму духовног карактера.	патријараха и праотаца.	**Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:** • Стварање света и човека **(5 часова)** • Прародитељски грех **(6 часова)** • Свештена историја спасења (од Адама до Израиља) **(6 часова)** • Свештена историја спасења (од Мојсија до Христа) **(6 часова)** • Старозаветна ризница **(3 часа)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**
V - свештена историја спасења (од мојсија до христа) 19. Откривење Бога Мојсију(JXBX,ὁὅν) 20. Пасха 21. Месија циљ старозаветних ишчекивања 22. Давид и Соломон 23. Испуњење старозаветних пророштава у Исусу	• Пружити ученицима основ за разумевање да је целокупан садржај старозаветне месијанске мисли остварен тек у Новом Завету у личности Господа Исуса Христа; • Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји; • Упознати ученике са значајем старозаветног празновања Пасхе као праслике молитвеног	• знати да је старозаветна вера – вера у једнога Бога; • моћи да објасни нека од старозаветних пророштава која су се остварила у личности Христовој; • моћи да наведе који старозаветни догађаји јесу праслика Сина Божјег и новозаветне Цркве. • моћи да повезује догађаје старозаветне и новозаветне историје; • моћи да уочи разлику између уобичајеног значења речи пророк и њеног библијског смисла;	• Повезивање појмова: Стари и Нови Израиљ; мâна и Причешће, Пасха и Васкрсење, Педесетница и Силазак Светог Духа на Апостоле, Помазаник или Месија; • Месија – циљ старозаветних ишчекивања; • Откривење Бога Мојсију; • Пасха; • Давид и Соломон; • Делатност старозаветних	

Христу 24. Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету (систематизација теме)	сећања на Христово Страдање, Васкрсење и Други долазак; • Омогућити ученицима разумевање да се деловањем пророка Божјих увек изграђује Црква.	• моћи да, на примеру пророчке делатности, увиди значај старања о социјално угроженим категоријама друштва; • моћи да схвати, на примеру Израиља, да Црква има наднационални карактер; • моћи да упореди Десет заповести са Христовим заповестима о љубави; • знати да је месијанска идеја присутна током старозаветне историје; • моћи да промишља о сопственом месту у историји спасења;	пророка; • Испуњење старозаветних пророштава у Исусу Христу; • Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету.	
VI – СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА 25. Мудросна књижевност – одабрани одељци 26. Одабрани одељци из Псалама Давидових 27. Старозаветни списи у богослужењу Цркве	• Омогућити ученицима доживљај старозаветне побожности; • Подстицати ученике на промишљање о незамењивости и вредности сопствене личности; • Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	• моћи да се, подстакнут примерима, смелије суочи са грехом самооправдавања и сваким грехом, уопште; • моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 2. разреда средње школе.	• Мудросна књижевност; • Псалми Давидови; • Пророци Илија и Јелисеј; • Старозаветни списи у богослужењу Цркве.	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Географија
4. Екологија
5. Физика
6. Философија
7. Социологија
8. Ликовна култура
9. Музичка култура

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
Годишњи фонд часова: 37
Разред: Трећи

ТЕМА (методске јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
I – УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у другом разреду средње школе	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	• сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. године средњошколског или гимназијског образовања; • уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	• Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; • Рекапитулација обрађених садржаја о стварању света и човека, прародитељском греху и историји спасења.	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.
II – ХРИСТОС ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК 2. Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил 3. Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји 4. Христос истинити Бог и истинити Човек 5. Теологија иконе (систематизација теме)	• Ученицима пружити основ за разумевање значаја Христове личности и Његовог живота за наше спасење; • Протумачити ученицима Христова имена: Нови Адам, Месија и Емануил; • Протумачити ученицима пролог Јеванђеља по Јовану; • Ученицима пружити основ за разумевање да је Христос потпуни Бог и потпуни човек; • Упознати ученике са теологијом иконе – да се на иконама пројављује историјска и есхатолошка димензија.	• моћи ће разуме значење израза Нови Адам, Месија и Емануил, Логос; • моћи да изложи зашто је Исус Христос као посредник између Бога и човека једини Спаситељ света; • моћи да у прологу Јеванђеља по Јовану укаже на места у којима се говори о Богу као Логосу; • моћи у основним цртама да опише зашто је могуће да се у новозаветној Цркви представља Бог; • моћи да наведе основне разлике између слике и иконе.	• Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил; • Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји; • Христос истинити Бог и истинити Човек.	На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (37 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**

III - ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ... 6. Почетак Христове проповеди 7. Блаженства 8. Беседа на гори 9. Параболе о Царству Божјем 10. Царство Божје – циљ Христове проповеди (систематизација теме)	• Пружити ученицима основ за разумевање да Христос доноси Царство Божје у свет; • Посматрати Христово учење о Блаженствима у савременом контексту; • Предочити ученицима Христово учење о Царству Божјем; • Христова проповед има универзални карактер.	• моћи да закључи да је Царство Божје заједница са Христом; • моћи да увиде актуелност Христове проповеди; • знати да је Христова делатност и проповед позив свима у Царство Божје; • моћи да увиде како поуке из Христове проповеди могу да примене на сопствени живот.	• Христова проповед; • Беседа на гори; • Параболе о Царству Божјем; • Царство Божје – циљ Христове проповеди.	**<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.
Iv - где је христос ту је и царство божје 11. Где је Христос ту је и Царство Божје 12. Преображење Христово и објава Његовог страдања 13. Лазарево Васкрсење и Улазак Христов у Јерусалим 14. Тајна Вечера слика Царства Божјег 15. Христос Нова Пасха 16. Вазнесење и Други Долазак Христов	• Упознати ученике да Христос у својој личности обједињује Царску, Првосвештеничку и Пророчку службу; • Протумачити ученицима догађај и тропар Преображења у светлости исихастичког искуства Цркве; • Подстаћи ученике на размишљање да је Христова смрт на Крсту крајњи израз љубави Бога према човеку; • Упознати ученике са есхатолошком димензијом свете Литургије; • Ученицима указати да је Христовим Вазнесењем	• моћи да повеже догађај Преображења са литургијском песмом «Видјехом свјет истиниј...»; • моћи да разуме да је свака заједничка трпеза израз заједништва; • моћи да разуме да Христос Тајном Вечером установљује начин на који ће остваривати заједницу са својим ученицима у све дане до свршетка века; • моћи да разуме да сва радост хришћанске вере извире из свести о победи над смрћу и Христовом сталном присуству; • моћи да, причешћујући се, доживљава себе као учесника Тајне Вечере; • моћи да у основим цртама изложи смисао Христовог страдања и смрти; • моћи да објасни да се Христос вазноси на небо да би узнео људску природу Оцу; • моћи да разуме да се Христос вазноси на небо да би наша вера у Христа била слободна	• Где је Христос ту је и Царство Божје; • Преображење Христово и објава Његовог страдања; • Лазарево Васкрсење и Улазак Христов у Јерусалим; • Тајна Вечера • Христос Нова Пасха; • Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески.	

17. Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески (систематизација теме)	Христос прослављен као Господ и да је у Њему прослављена људска природа; • Ученицима пружити основ за разумевање да је и после свог Вазнесења Христос са нама у све дане до свршетка века; • Протумачити ученицима неколико новозаветних пневматолошких одељака.	(а не изнуђена); • знати да је општење са Христом и данас могуће у заједници Духа Светога – у Цркви.		• Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:** • Христос истинити Бог и истинити човек **(4 часа)** • Приближило се Царство Божје... **(5 часова)** • Где је Христос ту је и Царство Божје **(7 часова)** • Мој живот у Христу **(4 часа)** • Светотајински живот Цркве **(4 часа)** • Новозаветна ризница **(5 часова)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**
V - МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ 18. Покајање и праштање 19. Труд и ревност 20. Вера и формализам у вери 21. Света Литургија – пројава Царства Небеског (систематизација теме)	• Подстицати ученике на хришћански однос према свету, себи и ближњима указивањем на пример Христа чији је живот испуњем безусловном љубављу према сваком човеку; • Подстицати ученике да се свакодневно труде у подвигу делатне љубави према Богу и ближњима; • Упутити ученике да је основни смисао хришћанског етоса волети друге као што Христос воли нас; • Омогућити ученицима основ за разумевање да Христов Закон љубави није могуће испуњавати на формалан начин.	• моћи да разуме да покајање (преумљење) значи постављање Царства Божјег за приоритет живота; • моћи да разуме да покајање подстиче човека да тражи Царство Божје; • знати да истински однос са Богом не сме бити формалистички; • бити свестан значаја испуњавања Христових заповести у свом животу; • схватити да се учешћем на Литургији учествује у Царству Божјем.	• Покајање и праштање; • Труд и ревност; • Вера и формализам у вери; • Света Литургија – пројава Царства Небеског.	
VI - СВЕТОТАЈИНСК И ЖИВОТ ЦРКВЕ 22. Крштење и Миропомазање 23. Покајање и	• Омогућити ученицима да схвате да је наш живот у Цркви незамислив без учешћа у светим Тајнама; • Упознати ученике да човек Крштењем и Миропомазањем задобија	• моћи на основном нивоу да тумачи новозаветна сведочанства о значају Крштења; • моћи да схвати да је Крштење прихватање позива на светост; • моћи да објасни да Миропомазање значи	• Крштење и Миропомазање; • Покајање и исповест; • Свештенство; • Света Литургија – светајна Цркве.	

исповест 24. Свештенство 25. Света Литургија – Светајна Цркве	еклисиолошку ипостас (црквени идентитет); ● Омогућити ученицима разумевање да су Исповест и Покајање обновљење благодати Крштења; ● Указати ученицима да је свештеничка служба продужетак Христовог служења којим је Он спасао свет; ● Указати ученицима да се учешћем у светим Тајнама постаје део Тела Христовог; ● Развијати свест ученика да је света Литургија Тајна Божјег присуства у свету и уласка у Царство Божје.	примање дарова Светог Духа за служење у Цркви; ● моћи да схвати да су исповест и покајање повратак у наручје Очево и заједницу Цркве; ● знати да су службе у Цркви дарови Духа Светога; ● моћи да међусобно разликује различите службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон, лаик) и увиди њихову повезаност; ● бити свестан да све Тајне свој смисао добијају у Литургији.		
VII - НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА 26. Анафора светог Василија Великог 27. Литургијски контекст молитве Оче наш 28. «Ако једном од ових малих учинисте, мени учинисте...» 29. Христов однос према потребитима 30. Сви сте једно у Христу	● Пружити ученицима основ за разумевање целокупног домострој спасења на примеру анафоре Василија Великог; ● Детаљно протумачити ученицима молитву Оче наш у контексту Литургије; ● Пружити ученицима основ да повежу Христов однос према потребитима са харитативном делатношћу хришћана данас; Предочити ученицима кроз јеванђелске текстове да у прихватању Христове Тајне нема раздора међу људима; ● Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног ● катихизиса.	моћи да препозна догађаје из историје спасења у Анафори Василија Великог; моћи да тумачи молитву Оче наш као литургијску молитву; моћи да разуме да братска хришћанска љубав своје порекло има у примеру Христове љубави; бити свестан да хришћанско братољубље превазилази крвно и национално порекло; моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 3. разреда средње школе.	● Анафора светог Василија Великог; ● Литургијски контекст молитве Оче наш; ● Ако једном од ових малих учинисте, мени учинисте...; ● Христов однос према потребитима; ● Сви сте једно у Христу...	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Грађанско васпитање
3. Историја
4. Екологија
5. Географија
6. Филозофија
7. Психологија
8. Социологија
9. Ликовна култура
10. Музичка култура

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
Годишњи фонд часова: 32
Разред: Четврти

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
I - УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у трећем разреду средње школе	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	• сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 4. године средњошколског или гимназијског образовања; • уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	• Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; • Рекапитулација обрађених садржаја о личности Господа Исуса Христа.	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (31 часова)** • **практична настава (1 час)**
II - ЗА ЖИВОТ СВЕТА 2. „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...“ 3. „Заблагодаримо Господу...“ – узајамно даривање 4. „Због свега и за све...“	• Пружити ученицима основ за разумевање да Литургија преображава свет уносећи у њега есхатолошку реалност; • Упознати ученике са садржајем и структуром свете Литургије; • Предочити ученицима значај	• моћи да препознаје елементе свете Литургије; • моћи да препозна да је благодатно искуство Литургије предокушај Царства Божјег; • моћи да назре космолошки и есхатолошки карактер Литургије; • моћи да тумачи литургијску молитву после светог Причешћа;	• Садржај и структура свете Литургије; • „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...“; • „Заблагодаримо Господу...“ – узајамно даривање; • „Због свега и за све...“;	

5. Трпеза Господња – конкретност заједничарења 6. „У миру изиђимо...“	активног учешћа у светој Литургији; • Нагласити ученицима да су хришћани позвани да у свету сведоче етос свете Литургије.	• моћи да схвати да се Причешћем задобија отпуштење грехова, љубав нелицемерна, смелост према Богу, усвојење Царства Божјег. • бити свестан да се његов живот у Цркви не ограничава на време служења свете Литургије.	• Трпеза Господња – конкретност заједничарења; • „У миру изиђимо...“.	**<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**
III – ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ 7. Хришћанско схватање историје 8. Црква у прогону и слобода хришћана 9. Појава и развој монаштва 10. Јединство Цркве и сабори 11. Мисија светих Кирила и Методија 12. Светосавље – пут који води у Живот 13. Косовски завет – есхатолошко опредељење народа 14. Светитељи нашег рода – благо целог света 15. Исихазам 16. Есхатон као узрок постојања Цркве и историје (систематизација теме)	• Представити ученицима хришћанско схватање историје као процес који у есхатону задобија свој смисао и испуњење; • Упознати ученике са најважнијим догађајима из историје Цркве; • Упознати ученике са најзначајнијим елементима кирило-методијевске традиције • Нагласити ученицима да је Светосавље хришћански етос српског народа; • Упознати ученике да се опредељење за Царство Небеско изражава на реалан начин: сведочењем Христа и личним животом; • Упознати ученике са богатством исихастичке праксе и богословља.	• моћи да схвати да историја има есхатолошко усмерење; • моћи да схвати разлог за гоњење хришћана у римском царству; • моћи да схвати да нема суштинске разлике између светосавског и хришћанског етоса; • моћи да наброји неке српске светитеље и да објасне како су они служили Богу и ближњима; • моћи да доведе у везу виђење таворске светлост са исихастичком праксом; • бити свестан могућности мистичког опита заједнице са Богом.	• Хришћанско схватање историје; • Црква у прогону и слобода хришћана; • Појава и развој монаштва; • Јединство Цркве и сабори; • Мисија светих Кирила и Методија; • Светосавље – пут који води у Живот; • Косовски завет – есхатолошко опредељење народа; • Светитељи нашег рода – благо целог света; • Исихазам.	**<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.

IV – ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ 17. Егоизам 18. Проблеми биоетике 19. Хришћански	• Омогућити ученицима да изграде хришћански став према савременом схватању слободе, љубави, заједнице...; • Пружити ученицима основ за разумевање да хришћанска теорија и пракса носе снагу којом би могло да се одговори	• постати свестан да је егоизам суштински проблем човековог друштва, јер разара заједницу; • моћи да критички вреднује проблеме савремене цивилизације у светлу искуства Цркве (савремено схватање слободе, љубави, другог човека); • моћи да промишља о разлозима постојања болести и како се носити са њима са православног становишта;	• Егоизам; • Проблеми биоетике; • Хришћански поглед на болести; • Питања личног, породичног и друштвеног морала; • Хришћанство и изазови потрошачког друштва; • Деликвенција и вршњачко	• Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и
поглед на болести 20. Питања личног, породичног и друштвеног морала 21. Хришћанство и изазови потрошачког друштва 22. Деликвенција и вршњачко насиље 23. Проблем теодицеје	на најважнија искушења савременог света и човека; • Оспособити ученика да богословски размишља о биоетичким проблемима на основу одабраних примера; • Упознати ученике са различитим богословским поимањима болести; • Кроз разговор о болестима зависности подстаћи ученике да се одговорно суочавају са егзистенцијалним питањима; • Кроз дискусију о проблемима моралности у социолошким оквирима помоћи ученицима да изграде правилан етички став о томе; • Разговарати са ученицима о породичним вредностима и савременим изазовима; • Разговарати са ученицима о проблему човекове опредмећености у потрошачком друштву; • Разговарати са ученицима о човекој тежњи да пребацује одговорност на Бога за зло у свету и дати објашњење са православног становишта;	• моћи да схвати да су болести зависности последица неиспуњености смислом и правим животним садржајима; • бити свестан да личност ниједног човека не сме да буде сведена на предмет, ствар или број; • бити свестан значаја јединствености, вредности и непоновљивости сопствене личности и личности других људи; • бити свестан да је деперсонализација исто што и десакрализација човека; • моћи да увиди да је лек против опредмећења човека – искуство Цркве и да личност не постоји без заједнице слободе и љубави; • да схвати да је насиље немогуће ако је други за мене личност.	насиље; • Проблем теодицеје.	Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:</u>** • За живот света **(5 часова)** • Историја и есхатологија у Цркви **(10 часова)** • Хришћанство у савременом свету **(7 часова)** • Тачно изложење православне вере **(1 час)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**

V – ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ 24. Тачно изложење православне вере	• Рекапитулирати и продубити знања ученика о основама православне вере; • Помоћи ученицима да изврше синтезу досадашњих знања и разумевања о основама православне вере; • Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току циклуса школовања.	• моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса.	• Тачно изложење православне вере светог Јована Дамаскина.	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Философија
3. Социологија
4. Екологија
5. Биологија
6. Грађанско васпитање
7. Историја
8. Ликовна култура
9. Музичка култура

4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА НАСТАВНОГ ПРОГРАМА

Школски програм реализује се кроз обавезни, изборни и факултативни део. Обавезни део школског програма обухвата предмете и садржаје који су обавезни за све ученике одређеног нивоа и врсте образовања. Изборни део школског програма обухвата обавезне изборне предмете и изборне наставне предмете. Факултативни део школског програма обухавата садржаје којима се задовољавају интереси ученика, у складу са могућностима школе, као и садржаје и облике слободних активности (екскурзије, секције, културне и друге активности...). Циљеви и програмски задаци су јасно и прецизно одређени по разредима и доприносе ефикаснијој реализацији наставног сижеа. За остваривање циљева школског програма значајно је ефикасно планирање на годишњем и месечном нивоу, као и припремање наставника за свакодневну наставу. На часовима ће се користити најразличитији активни приступи рада са децом како би се максимално допринело развоју сваког појединца.

При остваривању школског програма водиће се рачуна о:

- разноврсности циљева и задатака образовања и васпитања,
- захтевима одређене науке или других релевантних дисциплина,
- врстама садржаја које је потребно функционално везати,
- узрасним карактеристикама и могућностима ученика,
- потребама и интересовањима ученика;
- постојећим условима у школи и циљевима зацртаним Школским развојним планом и процесом самовредновања,
- свему осталом што је битно за образовни процес.

Наставне методе ће бити разрађене по појединим предметима у оперативним плановима наставника. Наставници примењују одређене НАСТАВНЕ МЕТОДЕ у свим етапама наставног процеса од увођења до евалуације у циљу стицања знања, развијања способности, развијања мотивације за рад, стицања одређених личних особина. Избором и комбинацијом метода обезбеђује се најекономичнији пут остваривања постављених васпитно-образовних циљева.

Годишњим планом рада школе утврдиће се време, место, начин, носиоци остваривања школског програма и друга питања од значаја за остваривање школског програма. Саставни део Годишњег плана рада чине годишњи планови наставника који у поступку начина остваривања школског програма планирају и разрађују исходе, наставне теме, број часова по наставној теми, образовне стандарде и начине провере остварености образовних стандарда.

5. ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Наставник у поступку праћења ученика прикупља податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године . Информације о напредовању ученика, остварености циљева и задатака и задовољавању развојних потреба ученика прикупљају се :

- методом посматрања (пригодно, систематско, опште и селективно),
- анализом ученичких радова,
- разговором са ученицима,
- писменим проверама
- усменим проверама (усмено излагање ученика на задату тему, дискусијама, разговором,дебатом, објашњавањем појава, процеса и појмова...)

За праћење напредовања ученика користе се самостални радови ученика који се чувају у форми портфолија.

Наставник у поступку праћења ученика бележи податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у прописаној евиденцији и својој педагошкој документацији.

Под педагошком документацијом сматра се писана документација наставника која садржи: личне податке о ученику и његовим индивидуалним својствима која су од значаја за

постигнуће, податке о провери постигнућа, ангажовању ученика и напредовању, датим препорукама, понашању ученика и друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма, а за ученике са сметњама у развоју прилагођених стандарда постигнућа у савладавању индивидуалног образовног плана. Оцена је резултат рада наставника и ученика. Током оцењивања ученика користиће се Правилник о оцењивању ученика средње школе.

Формативно оцењивање - јесте редовно проверавање постигнућа ученика, садржи повратну информацију и препоруке за даље напредовање - оцена је описна и бројчана и евидентира се у педагошкој документацији наставника (досије ученика).

Сумативно оцењивање - јесте вредновање постигнућа на крају програмске целине (теме) или за класификациони период из предмета и владања- оцена је бројчана и уноси се у дневник образовно-васпитног рада.

Образовни стандарди

Општи стандарди постигнућа су донети за средње стручне школе за опште-образовне предмете. Образовни стандарди представљају суштинска знања, вештине и умења која ученици треба да поседују на крају одређеног разреда, циклуса или нивоа образовања. Образовни стандарди су основа за прикупљање поузданих и ваљаних података о степену остварености очекиваних постигнућа и, посредно, циљева и задатака васпитања и образовања. Њихову примену планира сваки наставник, за сваки разред и ниво образовања. За предмете који немају сачињене стандарде наставници планирају да ученици стекну одређена знања, вештине, умења и навике у складу са програмским задацима и циљевима. План остваривања стандарда се заснива на утврђеним нивоима постигнућа ученика, тако да наставници у складу са тим планирају примену иницијалних и критеријумских тестова. На основу тих података ће вршити месечна планирања и остваривати стандарде.

Табеларни приказ активности за остваривање образовних стандарда:

КО	ШТА	КАД	КАКО
Стручни актив(веће)	Прављење иницијалних тестова	Друга половина августа	Састанци стручних актива
Предметни наставници	Примена иницијалног теста	Прва половина септембра	Писмено
Предметни наставници, педагог	Анализа резултата	Средина септембра	Излагање,презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања образовних стандарда на основу резултата ИТ	Септембар,октобар, новембар	Писање месечних и дневних припрема
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина децембра	Писмено или усмено
Предметни наставници, педагог, директор	Анализа резултата	Друга половина децембра	Излагање,презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања стандарда на основу резултата критеријумског теста	Јануар	Писање месечних и дневних припрема
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планиранихстандарда	Прва половина марта	Писмено или усмено

Предметни наставници, педагог	Анализа резултата	Средина марта	Излагање,презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања стандарда на основу резултата критеријумског теста	Крај марта	Писање месечних и дневних припрема
Стручни актив(веће)	Прављење тестова за проверу остварености планираних стандарда за целу школску годину	Април месец	Састанци стручних актива
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина маја за ученике завршних разреда и друга половина маја за остале ученике	Писмено
Предметни наставници, педагог, директор	Анализа резултата	Јун	Излагање, презентација, дискусија

6. ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА

6.1. Програм допунске и додатне наставе

Допунска настава

Циљеви:

- Омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес
- Усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе
- Усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу
- Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутстава за превладавање тешкоћа у учењу

Задаци:

- Ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате
- Савлађивање утврђених садржаја треба да буде усклађено са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад
- Пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања
- Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја
- Пружање помоћи ученицима који раде по прилагођеном програму
- Пружање помоћи ученицима који нису због болести,слабог предзнања или других разлога усвојили одређено градиво
- Омогућавање ученицима да кроз вежбу овладају теоријским и практичним делом градива у оквиру својих могућности

Начин остваривања програма:

Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Када савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом. Одељењско веће и сви наставници ће пратити потребе за допунским радом, предлагати ученике, предмете, број часова и анализирати квалитет и резултате рада у допунској настави.

Активности:

- Одређивање ученика за допунску наставу
- Редовна организација часова допунске наставе у току школске године
- Израда плана допунске наставе
- Укључивање родитеља или другог законског заступника обавештавањем о терминима допунске наставе
- Припрема наставног материјала за ученике и писане припреме за наставнике
- Активности одељенског старешине у подстицању ученика на допунску наставу
- Вођење евиденције

На часовима допунске наставе треба применити одговарајуће методе, облике и принципе рада (индивидуализована настава, употреба разноврсних наставних средстава, принцип очигледности, примерености итд.)

Додатна настава

Циљеви:

- Омогућивање одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима
- Подстицање ученика на самосталан рад
- Развој логичког, стваралачког и критичког мишљења
- Допринс оспособљавању ученика за даље самообразовање

Задаци:

- Задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење
- Подстицање индивидуалног развоја ученика, пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика
- Проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности
- Груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада
- Идентификовање талентованих ученика

Начин остваривања програма:

Додатни рад се може реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте садржаје програма додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе).

Улога наставника у додатном раду је специфична. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сараднички, у извесној мери непосреднији и ближи него у редовној настави.

У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада (проблемски задаци, истраживачки радови, програмиране и полупрограмиране секвенце, коришћење садржаја и разних апарата и техничких помагала и др.), те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју.

Ученици се самостално опредељују за додатни рад. Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели.

Активности

- Одређивање ученика за додатну наставу
- Редовна организација часова додатне наставе
- Израда плана додатне наставе
- Припрема наставног материјала и припрема за час наставника
- Учешће на конкурсима,такмичењима
- Подстицање самосталног рада,истраживања,креативности
- Коришћење свих доступних извора знања
- Укључивање садржаја вишег нивоа од средњошколског
- Вођење евиденције

Припремна настава се организује за редовне и ванредне ученике упућене на поправни и разредни испит и за полагање завршних и матурских испита. Припремна настава остварује се и за ученика који је упућен на полагање поправног испита, у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит. Школа је дужна да организује припрему свих ученика за полагање матурских и завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски, односно завршни испит.

Задаци:

1. Ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
2. Усклађивање овако утврђених садржаја са потребама и могућностима ученика;
3. Пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

6.2. Програм културних активности

Циљ програма је:

- Проширивање утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења.
- Повезивање ученика са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обогаћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге Школе.
- Подстицање ученика на тимски рад.
- Неговање културе и развој свести о њеном значају.

- Подстицање позитивних особина у односу према другим ученицима и наставницима. Подизање свести о важности бесконфликтних решавања проблема.
- Развијање толеранције и мултикултурализма, проширивање знања из области језика те неговање лепе речи.

Задаци:

- Активно припремање кроз рад секција за различите видове културних манифестација од стране наставника који организују рад секција
- Организација културних активности у школи
- Организација културних активности у сарадњи са локалном самоуправом
- Афирмација школе као културног центра у месту и стварање педагошких и друштвених услова за богаћење културног живота средине.
- Презентовање оних резултата којима школа богати културни и друштвени живот средине (радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено- користан рад),

Програмски садржаји:

- Међународни дан писмености
- Сеобе Срба и дело М. Црњанског (филм, трибина)
- Обележавање рођења Вука Стефановића Караџића
- Прослава Дана Светог Саве
- Прослава матурске вечери
- Прослава поводом додела диплома матурантима
- Учешће на литерарним конкурсима
- Прослава државних празника
- Организовање и посете представа
- Посете изложби, концерта, спортских такмичења,
- Научно истраживачке активности и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења.
- Заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи и ван ње.

Начин остваривања програма

Културне активности реализоваће се кроз активности ученика и наставника, у сарадњи са локалном самоправом и институцијама културе (позориште, галерија, библиотека, културно уметничка друштва, домови културе, клубови, удружења, секције, спортски клубови, и др,). Реализатори културних активности најчешће су ученици и Ученички парламент. Ученици који желе да се баве програмима културе и истраживањима изван школе укључују се у разне активности клубова, удружења, сликарске секције, музичких удружења, интересних група и других организационих форми које код талентованих ученика помажу да се оствари посебна склоност ка уметности или уметничком стваралаштву.

6.3. Програм слободних активности ученика

Слободне активности представљају факултативни облик рада школе.

Циљ:

Непосредан образовни-васпитно циљ слободних активности јесте да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану и да пруже могућност ученику да задовољи своје интересе, склоности и способности за поједине области.

Задаци:

- Допринос социјализацији ученика и развијање интересовања према појединим предметима и областима.
- Подстицај стваралаштва
- Задовољење интелектуалне радозналости
- Пружање могућности за заједничку игру, забаву и разоноду
- Омогућавање заједничке активности и испуњавање дела слободног времена корисним садржајем.
- Проширивање и подубљивање, као и стицање нових знања и умења, а према интересима ученика
- Задовољавање специфичних интереса ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности, интересовања и подстицање професионалног развоја
- Мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад
- Омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације, као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој живе и раде.
- Допринос развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану
- Унапређење рада школе и непосредније повезивање школе са друштвеном средином.

Активности:

Културно – уметничке:

Слободне активности језичко-уметничког васпитно-образовног подручја. Поред циља и задатака које имају слободне активности ученика у средњој школи, у активностима језичко-уметничког подручја остварују се и посебни задаци:

- Развијање и неговање радозналости и отворености за нове, актуелне појаве у језику, уметности и култури уопште;
- Развијање опажања, критичког мишљена и слободног креативног изражавања ученика.

Слободне активности овог подручја остварују се у оквиру секције (група, дружина, аматерских друштава). За сваку појединy активност годишњим планом утврђују се посебни циљ, задаци и оквирни садржаји рада.

Начно – истраживачке активности

Посебни задаци научно-истраживачких слободних активности су:

- Развијање склоности и способности ученика у одговарајућој научној дисциплини, посебно стваралачких способности и сазнајних могућности ученика;
- Развијање логичког и критичког мишљења ученика;
- Стварање услова и подстицање креативног рада ученика;
- Навикавање и оспособљавање ученика за коришћење научнопопуларне и стручне литературе, приручника и лексикона;
- Увођење ученика у методе научног истраживања и упознавање ученика са мултидисциплинарним и интердисциплинарним приступом решавању научних проблема;
- Развијање спретности ученика за експериментални и практичан рад.

Спортско-рекреативне активности:

Основни **циљ** спортско-рекреативних активности је да се у слободном времену организује активност ученика у овој области, тако да им обезбеди здраву и културну забаву и разоноду, да

задовољи њихове посебне жеље, да им помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за редовним телесним вежбањем.
У оквиру спортско-рекреативних активности остварују се следећи конкретни задаци:

- Обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;
- Задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса школске омладине за бављењем разним гранама физичког вежбања у слободном времену;
- Откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури, у спорту, гимнастици, игри, плесу и помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за овај или онај вид физичког вежбања;
- Подстицање ученика да науче како да физичко вежбање интегришу у свој свакодневни живот и да активност у овој области развију као своју трајну потребу и обавезу.

Спортско-рекреативне активности подразумевају оне спортско-рекреативне активности и дисциплине које обавезна настава физичког васпитања не може да обухвати.

Начин остваривања програма
Школа планира (Годишњим планом рада школе) слободне активности, које се, по правилу, спроводе кроз рад у секцијама. Годишњим планом рада одређују се наставници који ће реализовати задатке у оквиру слободних активности. За сваки облик ове активности наставници сачињавају програм и план рада. Евиденција реализованих слободних активности води се у Књизи евиденције осталих облика образовно – васпитног рада

6.4. Програм каријерног вођења и саветовања

Каријерно вођење и саветовање се у школи одвија током целе године.
Циљ каријерног вођења и саветовања је подстицање професионалног развоја ученика и пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о својим способностима, особинама личности, интересовањима и да на основу садржаја, услова и захтева појединих образовних профила и занимања што успешније планира свој развој. Циљ каријерног вођења и саветовања јесте да се ученик оспособи да планира, управља и води своју каријеру.

Задаци:

- Подстицање професионалног развоја ученика;
- Оспособљавање појединаца да планирају своје образовање, обуку и рад;
- Мотивисање појединцаца у преузимању одговорности за властито образовање и рад;
- Мотивисање запослених за даље образовање, флексибилни професионални развој, управљање каријером, обучавање и проналажење адекватног радног места, као и професионалну промоцију;
- Допринос развоју локалне, регионалне и националне економије кроз развој;
- Пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о освојим способностима, особинама личности, интересовањима;
- У односу на захтеве образовних профила и занимања што успешније планирање професионалног развоја;
- Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом професионалном развоју;
- Информисање ученика о свету рада и занимања, систему образовања и њихово оспособљавање за самостално прикупљање информација које се односе на свет рада и систем образовања;
- Формирање правилних ставова према раду;

- Подстицање ученика на испитивачко понашање према себи и свету рада;
- Оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања;
- Оспособљавање ученика да сам планира, води и управља својом каријером.

Активности:

- Саветовање ученика 4. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу (разговор по одељењима);
- Индивидуално саветовање са ученицима о њиховим професионалним интересовањима;
- Индивидуално саветовање са свим заинтересованим ученицима о повезаности личних особина и афинитета са захтевима посла;
- Индивидуално саветовање са свим заинтересованим родитељима или другим законским заступником;
- Представљања различитих професија у сарадњи са родитељима професионалцима;
- Саветовање ученика 3. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу;
- Радионица- *Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика значајних за даље професионално образовање и рад – идентификовање сопствених вештина, способности и особина;*
- Тестирање професионалних афинитета и општих способности расположивим психолошким тестовима за ученике;
- Обилазак факултета на Дан отворених врата;
- Посета Сајму образовања.
- Посете факултета и високих школа.

Начин остваривања програма

Програм каријерног вођења и саветовања као интегрална и посебна стручна активност, реализоваће се кроз наставне и ваннаставне активности, као и путем предавања, саветовања, разговора и радионица са ученицима. Активности реализује Тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су стручни сарадник и наставници. Прођес каријерног вођења и савветовања се реализује у четири фазе по моделу ОМОТ. Од четири фазе, прве две се реализују у школи, а друге две самостално или са родитељима или другим законским заступником.

О-особа
М-могућност
О = одлучивање
Т = транзиција

Прва фаза (О = особа) подразумева да ученик упознаје себе, процењује своје личне способности, интересовања, потребе и вредности путем попуњавања и анализе разних онлајн и папир-оловка тестова и радионица.

У другој фази (М = могућност) ученици сакупљају корисне информације и упознају се са могућностима запошљавања и образовања. У оквиру информисања о каријери предметни наставници уз редован програм из својих стручних области пружају обавештења о карактеристикама појединих занимања. Такође ова фаза обухвата и презентацију виших школа и факултета из Републике.

Трећа фаза (О = одлучивање) се односи на доношење одлука везаних за каријеру, коју ученици самостално доносе уз помоћ родитеља или другог законског заступника.

У четвртој фази (Т = транзиција) ученик реализује своју одлуку, односно наставља школовање или се запошљава.

Процес се одвија кроз:
* Каријерно информисање:
- Информисање о наставку школовања
- Информисање о занимању и тржишту рада
- Информисање о предузетништву.

* Каријерно саветовање:
- Индивидуално каријерно саветовање
- Групно каријерно саветовање
- Тестирање ученика
- Повезивање са пословном заједницом.

* Образовање о каријери:
- Развој вештина за активно тражење посла и/или самозапошљавање
- Развој кључне компетенција
- Планирање и управљање каријером
- Професионално васпитање.

* Пратеће активности:

Партнери у спровођењу активности су родитељи или друи законски заступник ученика, високошколске установе, Канцеларија за младе, омладинске задруге, социјални партнери, Национална служба за запошљавање, Покрајински секретаријат за образовање, Министарство просвете, и друге организације...

6.5 Програм заштите животне средине

Програм заштите животне средине обухвата активности усмерене на јачање и развој свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса.

Циљ програма заштите животне средине јесте развој еколошке свести код ученика, стицање знања, формирање навика и умења које ће ученици примењивати у очувању природе и заштити животне средине, еколошке етике

Садржаји програма:
- Основни појмови екологије;
- Значај озелењавања, заштита и уређење природне и радне средине;
- Загађивање воде, ваздуха, земљишта и хране;
- Унапређивање животне средине.

Активности:
- Естетско уређење школског простора
- Еколошко уређење школске средине
- Хигијенско уређење школске средине
- Учешће школе у акцијама локалне самоуправе у области екологије и заштите животне средине
- Учешће школе у истраживачким еколошким пројектима и промоција школе и њених ресурса
- Организовање предавања и трибина од стране еколошких институција и факултета
- Реализација тема на ЧОС-у о значају очувања животне средине
- Реализтација тема на часовима обавезних и изборних предмета

- Рад еколошке секције
- Учешће на разним литерарним и ликовним конкурсима на тему екологије и заштите животне средине
- Обележавање Дана заштите животне средине
- Обележавање Дана планете Земље 22.04.
- Сарадња са еколошким покретом општине

Начин остваривања програма

Програм заштите животне средине реализоваће се кроз часове редовне наставе и ваннаставних активности координацијом наставника биологије, екологије, ликовне културе, грађанског васпитања, али и одељењских старешина, предметних наставника, стручног сарадника, осталих запослених, као и родитеља или другог законског заступника и локалне заједнице.

6.6. Програм заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у Школи, специфичности Школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада Школе.

Програмом заштите обезбеђују се услови за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања Школа одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење, дефинише превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временску динамику остваривања.

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дискриминација је социјално насиље и представља свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Електронско насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта *(веб сите)*, четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Занемаривање у Школи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

НИВОИ И ОБЛИЦИ НАСИЉА

Први ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“...	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање,ширење гласина...	добацивање,псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација..	узнемиравајуће „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта...

Други ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	огласи, клипови, блогови,злоупотреба форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..

столице, чупање за уши и косу...				

Трећи ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...	застрашивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/ групом, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам, **сви облици дискриминације** (непосредна дискриминација, посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, забрана позивања на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија...

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРОГРАМА

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, односе се на:
• право на живот, опстанак и развој
• најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података
• спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом
• активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Циљ програма је превенција свих облика насилничког понашања, као и стручна интервенција у ситуацијама потенцијалног или стварног насилничког понашања ученика, родитеља или другог законског заступника, наставника или других лица.

Циљеви Програма у превенцији су:
• Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
• Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља или другог законског заступника
• Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља и злостављања
• Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља или другог законског заступника, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља

• Оспособљавање свих запослених и родитеља или другог законског заступника за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
• Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
• Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
• Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
• Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
• Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
• Сарадња са родитељима или другим законским заступником, путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
• Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи

Циљеви Програма у интервенцији су:
• Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
• Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
• Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
• Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Превентивне активности заједнички планирају и спроводе ученици, родитељи или други законски заступник и запослени.

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ
Формирање Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања за наредну школску годину	Директор
Анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Анкетирање наставника, ученика и родитеља и утврђивање њихових предлога за унапређивање безбедности у школи	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Израда Акционог плана превентивних активности за наредну школску годину	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Организовање дежурства запослених	Директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Усклађивање постојећих подзаконских аката	Секретар

школе са Законом и Посебним протоколом за заштиту ученика од насиља	
Дефинисање правила понашања и последица кршења правила понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Ученички парламент
Информисање ученика и родитеља или другог законског заступника о Тиму и његовим активностима и упућивање у могућност тражења помоћи и подршке од Тима	Одељењске старешине
Предавање за родитеље или другог законског заступника : - Како препознати и како се понашати уколико ваше дете трпи насиље?	Одељењске старешине
Формирање вршњачког тима за заштиту ученика од насиља	Координатор ученичког парламента
Коришћење наставних садржаја у превенцији насиља	Наставници
Организовање слободних активности према предлозима Ученичког парламента	Директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Ученички парламент
Школска спортска такмичења/ спортски дан посвећен безбедном и сигурном школском окружењу (кошарка, фудбал, рукомет и одбојка)	Наставници
Обележавање Дечје недеље	Одељењске старешине, педагог и Ученички парламент
Обележавање 19. новембра- Светског дана борбе против злостављања деце	Ученички парламент, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Обележавање Светског дана толеранције	Ученички парламент, наставници грађанског васпитања и верске наставе
Радионице за ученике: - Ненасилна комуникација - Умеће комуникације	Педагог,одељењске старешине
Групни рад са родитељима и другим законским заступником на родитељским састанцима:	Одељенске старешине, педагог, директор школе

-Насиље у школи и породици, - Ненасилна комуникација и конструктивно решавање конфликата, -Развојне потребе и проблеми деце школског узраста	
Умрежавање и сарадња са релевантним установама (спољашња заштитна мрежа)	Директор, педагог, одељењске старешине

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ	
САДРЖАЈ	**НОСИОЦИ**
Обука запослених за примену Посебног протокола за заштиту деце-ученика од насиља у образовно-васпитним установама (за наставнике који нису прошли програм обуке)	Педагог
Предавања за наставнике: - Примена индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима - Како препознати ризичне облике понашања ученика и како реаговати	Педагог
Превенција и решавање дисциплинских проблема у настави	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.
Примена реституције (принципи, значај преговарања, важност постизања договора...)	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.
Управљање дисциплином и партнерска комуникација	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Школа интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Редослед поступања у интервенцији

1.**Сазнање о насиљу** или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе.

2.**Заустављање насиља** је обавеза свих запослених у установи,као и да позове помоћ уколико процени да не може самостално да делује.

3.**Смиривање ситуације** подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, удаљавање из ризичне ситуације.

4.**Обавештавање родитеља или другог законског заступника** и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ или други законски заступник није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

5.**Консултације** у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу и др.

6.**Мере и активности** предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

7.**Ефекте предузетих мера** и активности прати установа (одељењски старешина, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности школе.

Интеревенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу активности предузима самостално одељењски старешина у сарадњи са родитељем или другим законским заступником, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

На другом нивоу активности предузима одељењски старешина у сарадњи са психологом, Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и директором, уз обавезно учешће родитеља или другог законског заступника, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

На трећем нивоу активности предузима директор са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, уз обавезно ангажовање родитеља или другог законског заступника и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља или другог законског заступника није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

Улоге и одговорности запослених и ученика у школи када постоји сумња на насиље или се насиље догоди

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК

• дежура у складу са распоредом;
• уочава и пријављује случај;
• покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија);
• обавештава одељењског старешину о случају;

• евидентира случај у књигу дежурстава и попуњава образац за евиденцију насилног понашања;
• сарађује са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА
• уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
• учествује у процесу заштите деце;
• разговара са учесницима насиља;
• информише родитеље или другог законског заступника и сарађује са њима;
• по потреби, сарађује са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
• планира и изводи активности у оквиру ЧОС ;
• прати ефекте предузетих мера;
• евидентира и води документацију о случају; прибавља потпис родитеља или другог законског заступника
• по потреби, комуницира са релевантним установама.

ТИМ, ПЕДАГОГ
• уочава случајеве насилног понашања;
• покреће процес заштите детета, реагује одмах;
• обавештава одељењског старешину и сарађује са њим;
• по потреби, разговара са родитељима и другим законским заступником;
• пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима;
• разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите;
• обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
• по потреби, сарађује са другим установама;
• евидентира случај.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ
• уочава и пријављује случајеве насилног понашања;
• прекида насиље.

УЧЕНИЦИ, ДЕЦА
• дежурају заједно са наставницима на одморима;
• уочавају случајеве насилног понашања;
• траже помоћ одраслих;
• пријављују одељењском старешини;
• учествују у мерама заштите.

ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Запослени у школи воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља који садржи:

- Шта се догодило ?
- Ко су учесници ?
- Како је пријављено насиље ?
- Врсте интервенције?
- Какве су последице?
- Који су исходи предузетих корака?
- На који начин су укључени родитељи или други законски заступник, одељенски старешина, стручна служба?
- Праћење ефеката предузетих мера.

Одељењски старешина бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај Тиму за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, у складу са динамиком.

Психолог бележи насиље на другом и трећем нивоу; води и чува документацију (службене белешке, податке о лицу, догађају, предузетим радњама и др.); прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком.

ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКАТА ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА

Одељењски старешина и стручна служба прате ефекте предузетих мера. Прате:

- понашање ученика који је трпео насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин...) и ученика који се понашао насилно (да ли наставља са нападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава...);
- како реагују пасивни посматрачи (да ли се обраћају старијима за помоћ, да ли сви знају како да се повежу са унутрашњом заштитном мрежом и ко је њихова особа од поверења, да ли се препознаје страх, да ли сами предузимају неке акције и сл.);
- шта се дешава у одељењу (да ли се издвајају нове групе, каква је атмосфера ...);
- колико су родитељи или други законски заступник сарадници у активностима на смањивању насиља;
- како функционише Тим и унутрашња заштитина мрежа (где су слабе тачке и шта се може боље);
- колико су друге институције (спољна заштитна мрежа) укључене и који су ефекти њиховог укључивања.

Уколико се увиди да се ситуација насиља понавља, усложњава и постаје ризичнија и опаснија, неопходно је предузети следеће заштитне мере:

- појачати опрез свих запослених и дежурних наставника и ученика
- укључити у рад родитеље или другог законског заступника као и школског полицајца
- наставити са индивидуалним радом - психолог школе
- укључити стручњаке из других установа (из спољашње заштитне мреже)

ИЗВЕШТАВАЊЕ

Тим квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља Школе о реализацији и ефектима превентивних и интервентних мера и активности.

Извештавање о појединим случајевима насиља врши директор школе водећи рачуна о поверљивости података, заштити приватности стављајући интересе детета изнад интереса родитеља, школе, струке и др.

Подаци до којих се дође су поверљиви и могу се ставити на располагање само службеним лицима ангажованим у поступцима заштите деце од насиља.

ПРОЦЕЊИВАЊЕ ЕФЕКАТА ПРИМЕНЕ ПРОГРАМА

На основу евиденције о случајевима насиља праћење ефеката предузетих мера ће извршити Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања преко следећих **индикатора:**

- броја и нивоа облика насилног понашања
- број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године
- однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године
- однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године
- анализа упитника проведеног међу ученицима о степену безбедности у школи.

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМА

Извештај о остваривању Програма заштите је саставни део Годишњег изештаја о раду Школе и доставља се Министарству просвете, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

АКЦИОНИ ПЛАН ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције у предходној школској години, Школа утврђује Акциони план превентивних активности за наредну школску годину. Акциони план превентивних активности је саставни део Годишњег плана рада школе.

6.7. Програм Школског спорта

Циљ програма школског спорта и спортских активности школе је да кроз јединство наставних, ваннаставних и ваншколских активности утиче на афирмацију школског спорта, даље унапређивање моторичких способности ученика, очување здравља, правилну примену физичког вежбања у савременим условима живота, развој мотивације, знања, интересовања обухватањем свих ученика овим процесом ради развоја и практиковања здравог начина живота.

Задаци школе у остваривању школског спорта и спортских активности су :

- указивање на значај физичке активности и моторичких способности за здравље ученика
- развој свести о важности сопственог здравља и безбедности
- развијање потребе неговања и развоја физичких способности
- развој и усавршавање моторичких способности
- формирање морално-вољних квалитета личности
- промовисање образовне и васпитне функције спорта, здравих стилова живота, фер плеја, разумевања, толеранције и одговорности кроз бављење спортом
- проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес
- континуирано праћења физичког развоја и развоја моторичких способности ученика (посебно оних повезаних са њиховим здрављем)
- превенција насиља
- превенција малолетничке деликвенције
- способност функционисања у заједници, развој људске врлина и квалитета

Програмски садржаји:

Пролећни и јесењи крос; спортска недеља у 1. и 2. у полугодишту; Спортски дан са СТШ „Михајло Пупин“ из Куле; секције; корективно – педагошки рад; међуодељенска такмичења (- за одељења 1. разреда – одбојка, фудбал - за одељења 2. разреда – одбојка, кошарка -за одељења 3.разреда – одбојка, кошарка -за одељења 4. разреда – одбојка, кошарка); школско такмичење; окружно такмичење; сарадња са спортским друштвима у локалној заједници и спортским савезом општине Кула.

Начин остваривања програма

План остваривања програма предлаже стручно веће водећи рачуна о интересовањима ученика, просторним условима за рад, узрасним карактеристикама, способностима, календару такмичења и активностима друштвене средине. Да би настава физичког васпитања била

примерена индивидуалним разликама ученика, који се узимају као критеријум у диференцираном приступу, наставник ће сваког ученика или групе ученика, усмеравати на смањене или проширене садржаје, који су предвиђени наставним планом и програмом, у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада. Ученик се у сваком тренутку може укључити у рад секције и других облика остваривања овог програма. За ученике који су ослобођени практичног дела наставе планира се рад према посебно дефинисаним исходима. Ови ученици учествују пружајући помоћ наставнику у евиденцији и организацији часова, суђењу, изради презентација….

6.8. Програм сарадње са локалном самоуправом

Локална самоуправа значајно утиче на рад школе, а првенствено кроз различите облике финансирања, од свакодневног рада, до унапређења материјално-техничких услова и подршке ученицима из осетљивих група. Одељење за друштвене делатности, односно просветна инспекција прати рад школе, а такође и друге инспекцијске службе.

Циљ програма:

- Заједничко планирање садржаја и начина сарадње са локалном самоуправом у циљу унапређења рада школе
- Стварање услова за задовољавање потреба ученика (и родитеља или другог законског заступника) у вези са реализацијом наставних и ваннаставних активности ученика и њихових интересовања
- Стварање услова за боље и брже решавање проблема ученика везаних за реализацију образовно –васпитне делатности школе

Задаци:

- Остваривање сарадње са локалном заједницом
- Праћење активности локалне самоуправе и активна сарадња са релевантним институцијама и удружењима на територији општине Кула
- Информисање локалне заједнице о значајним моментима живота и рада Школе
- Укључивање локалне заједнице у живот и рад школе
- Обезбеђивање подршке локалне заједнице у активностима школе
- Усвајање и богаћење културних вредности ученика
- Организовање активности за ученике у сарадњи са привредним, културним и јавним установама
- Промовисање школе

Активности:

- Финансирање превоза ученика и наставника
- Израда различитих финансијских извештаја и финнсијских планова, рачуни, извода, потраживања школе, полугодишњи и годишњи извештаји
- Избор предсавника локалне самоуправе у Школски одбор
- Учешће на пројектима за средства унапређења материјално-техничких услова рада
- Присуство раличитим састанцима везаним за рад школе (Школски одбор...)
- Присуство представника локалне самоуправе у неким активностима школе
- Укључивање у рад Општинског савета родитеља
- Сарадња са канцеларијом за младе
- Сарадња са привредним друштвима
- Заједничко обележавање значајних датума (академије, концерти, спортски догађаји, и сл.)
- Разни инспекцијски прегледи везани за припремљеност школе за рад и рад током године

Начин остваривања програма :

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе. Школа се повезује са институцијама различитих области и од ширег друштвеног значаја, како би се кроз планирање и остваривање заједничких активности и начина извођења ученици упознали са њиховим начином функционисања, општом делатношћу, улогом у друштву, начинима помоћи и услугама које пружају грађанима. Сарадња се остварује кроз слободне активности и редовну наставу у зависности од повезаности са садржајима, кроз посете, предавања, изложбе, конкурсе, такмичења, смотре, радионице, демонстрације, консултације, саветовања, награђивања, ...

6.9. Програм сарадње са породицом

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима или другим законским заступницима, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Циљеви:

- омогућавање координације, усклађивања, синхронизације, повезивања активности породице и школе у процесу васпитања;
- пружање помоћи породици у реализацији њене васпитне функције;
- обезбеђивање услова за оптималан развој детета;
- међусобно информисање;
- педагошко образовање родитеља или другог законског заступника;
- ангажовање родитеља или другог законског заступника у остваривању задатака школе.

Задаци :

- информисање родитеља или другог законског заступника о њиховим правима и обавезама,те начинима укључивања у рад Школе;
- задовољавање потреба породице и њених циљева;
- едуковање родитеља или другог законског заступника кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања;
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика;
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и Школе;
- остваривање позитивне интеракције наставник- родитељ;
- обезбеђивање информисаности родитеља или другог законског заступника о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу Школе.

ОБЛАСТИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ:

1.Информисање родитеља или другог законског заступника

Родитељи или други законски заступник треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључују у рад школе и да дају свој допринос унапређењу квалитета васпитно-образовног процеса. Ова област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- странице намењене родитељима или другом законском заступнику на сајту Школе;
- организовање *Отворених врата* – термина када родитељи или други законски заступник имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика;
- месечно организовање *Отвореног дана*, када родитељи или други законски заступник могу да присуствују креирање образовно-васпитном раду;
- уређивање огласне табле за родитеље или другог законског заступника у просторијама Школе;
- организовање и реализација родитељских састанака;

2.Укључивање родитеља или другог законског заступника у наставне и остале активности

Родитељи или други законски заступник се подстичу да се укључују у образовни процес на више различитих начина, и то као:

- асистенти у настави, сарадници и асистенти у реализацији програма секција;
- едукатори деце у областима у којима су професионалци/експерти кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена;
- сарадници за обезбеђивање безбедног окружења у школи, при организацији и реализацији приредби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у Школи, сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика, у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности;
- учесници у стручним тимовима које директор формира по потреби, као евалуатори васпитно- образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета васпитно- образовне праксе;
- родитељи или други законски заступник ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана, и друго.

3.Укључивање родитеља или другог законског заступника у процес одлучивања

Овај облик сарадње пружа родитељима или другом законском заступнику информације о организацији живота и рада школе, а својим учешћем они доприносе побољшању услова и рада школе. Поред учешћа у планирању и организацији, родитељи или други законски заступник треба да су стално присутни, јер то доприноси учвршћивању односа породице и школе. Обавезно укључивање родитеља или другог законског заступника у процес одлучивања и то кроз:

- укључивање родитеља у Савет родитеља Школе;
- укључивање родитеља у Школски одбор;
- укључивање родитеља или другог законског заступника у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.);
- испитивање потреба и очекивања родитеља или другог законског заступника анкетирањем на крају сваког полугодишта;
- родитељи или други законски заступник ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у индивидуалном образовном плану, да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење тог индивидуалног образовног плана.

4.Едукација и саветодавни рад са породицом

Будући да су родитељи или други законски заступник у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника или другог

законског заступника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи или други законски заступник бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Унапређивање компетенција родитеља или другог законског заступника за педагошко деловање и пружање подршке ученицима Школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима;
- организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље или другог законског заступника;
- формирање Клуба родитеља;
- израда Водича за родитеље (публикованог на сајту Школе);
- ангажовање родитеља или другог законског заступника као едукатора других родитеља или другог законског заступника о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана Школе и Годишњег плана Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља;
- план рада директора школе;
- план рада стручних сарадника;
- план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- планове рада стручних већа;
- планове одељењских већа;
- планове одељењских старешина;
- план рада секција;
- план професионалне орјентације;
- план здравствене превенције.

6.10. Програм излета и екскурзија

Циљ програма излета и екскурзија као облика васпитно – образовног рада јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упозанавање са појавама и односима у природној и друштвеној средини, са културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима. Осмишљавају се како би ученици упознали све крајеве наше државе, историјске, културне и друге садржаје из области које се изучавају у оквиру наставе, као и рекреативно – здравствени опоравак ученика.

Образовно-васпитни задаци:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних веза у конкретним природним условима;
- развијање позитивних односа према националним, културним, естетских вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима;
- упознавање начина живота, обичаја и рада људи појединих крајева;
- развијање међусобних односа, уважавања, поштовања и социјализација ученика;
- неговање хуманости, солидарности, осећаја заједништва;
- развијање интересовања за природу;

- схватање значаја здравих стилова живота;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава током боравка везаних за садржаје из различитих предмета, а посебно из историје, географије, биологије, ликовне културе и српског језика;
- повезивање теоретских знања са практичним искуствима;
- рекреативно-здравствени опоравак ученика;
- подизање комуникативности, социјалне зрелости и временско-просторне оријентације ученика.

Програмски садржаји :

У избору програмских садржаја и маршрута излета и екскурзија узимају се у обзир захтеви наставних програма свих предмета које ученици изучавају у тој школској години и психофизичке способности ученика. Оријентациони садржај екскурзије за сваку школску годину биће утврђен Годишњим планом рада школе.

Начин остваривања програма :

У стручној припреми екскурзија учествују сви наставници који треба пажљиво да се упознају са маршутом екскурзије и могућностима које она пружа. Наставничко веће школе верификује избор дестинација за екскурзију, бира стручног вођу пута који сачињава оперативни план рада за сваки дан екскурзије.

Екскурзије и излети ће се организовати и извести уз претходну писмену сагласност родитеља за најмање 60% ученика истог разреда и уколико се обезбеде одговарајући услови за остваривање циљева и задатака екскурзије и излета.

Након реализованих екскурзија, излета наставе у природи стручне вође подносе извештај директору школе са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга. Извештај се доставља Савету родитеља и Наставничком већу ради разматрања, а Школском одбору ради разматрања и усвајања. Поднети извештаји су саставни део извештаја о раду школе.

Реализација програма је прилагођена узрасту и психо-физичким карактеристикама ученика, а посебно се води рачуна о безбедности ученика и развијању самосталности и личне одговорности.

Екурзија се изводи у складу са Правилником о екскурзијама, а пожељно време реализације екскурзије је септембар – октобар месец у јесен, и април – мај, сваке школске године.

6.11. Програм безбедности и здравље на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља или другог законског заступника и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. У оквиру Програма безбедности и здравља на раду, орган управљања у школи је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, донео два општа правна акта која уређују тематику везану за безбедност и здравље на раду запослених и ученика. То су :

- Правилник о безбедности и здрављу на раду;
- Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа.

Правилником о безбедности и здрављу на раду се у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду уређује спровођење безбедности и здравља на раду запослених у школи, у циљу стварања безбедних услова рада, заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Право на безбедност и здравље на раду имају и друга лица која учествују у радном процесу, а нису у радном односу у школи, као и лица која се затекну у радној околини школе ради обављања одређених послова ако је школа о њиховом присуству обавештена.

Школа спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:

- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Испитивања услова радне околине
- Доношења акта о процени ризика
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Вођења евиденција везаних за повреде на раду
- Осигурања запослених од повреда на раду

Запослени у школи су дужни да:

- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду;
- обавесте послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду;
- наменски користе средства и опрему личне заштите;
- подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду;
- истакну своје здравствене недостатке приликом ступања на рад;
- учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду;
- да не пуше где је то забрањено.

Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа обезбеђује се ученицима право на заштиту и безбедност и то:

- у школској згради и школском дворишту;
- на путу између куће и школе;
- ван школске зграде и школског дворишта – за време остваривања образовно-васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Начин остваривања програма

Одељењски старешина и предметни наставници у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељењске заједнице и одељењског старешине, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Школа сарађује са државним органима, органима општине и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровођења мера заштите.

6.12. Програм здравствене заштите

Циљ програма:

- Развијање свестране личности оспособљене да брине о сопственом здрављу, здрављу своје породице и ближе околине.
- Поштовање права деце на здрав живот и нормално одрастање

Задаци програма:

- организовано спровођење здравствене заштите ученика, анализа података о здравственом стању ученика
- Укључивање ученика у здравствено-васпитне акције, као и подстицање на усвајање знања о чувању здравља, болести и могућности лечења
- Развијање свести и одговорности појединца за сопствено здравље, о значају личне хигијене, хигијене исхране и хигијенског начина живота
- Упознавање са потребом планирања породице и успостављањем хуманијих међуљудских односа , као и очување и унапређење менталног здравља

- Подизање здравствене културе ученика тако да брига о здрављу буде саставни део свакодневних навика, потреба и поступања
- Спровођење примарне превенције од болести зависности

Активности:

- Систематски преглед ученика
- Стоматолошки преглед ученика
- Организација акција добровољног давања крви
- Обележавање значајних датума везаних за здравствену превенцију
- Организовање предавања везаног за репродуктивно здравље
- Развијање хигијенских навика,здраве исхране
- Подела едукативног материјала о разним болестима и начинима преношења
- Превентивно вежбање ради спречавања и отклањања телесних деформитета и лоших последица вишечасовног седења
- Израда паноа и едукативних постера ради промовисања здравих стилова живота
- Унапређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље
- Санитарни прегледи ученика, у складу са законским обавезама
- Подизање свести о штетности дуванског дима, алкохола и психоактивних супстанци
- Анализирање података о здравственом стању ученика

Начин остваривања програма:
Тематска предавања, радионице, вршњачка едукација, дискусије, стручна предавања, израда тематских паноа, радионице "Болести зависности", "Ризична понашања", "Планирање породице", Предавања повдом Светског дана борбе против сиде, Светског дана здравља, Светски дан борбе против насиља у породици, часови физичког васпитања и часови одељењског старешине посвећени овим темама... Индивидуално саветодавни рад.

6.13. Програм социјалне заштите

Социјална заштита ученика подразумева систем различитих мера и активности чији је циљ пружање најбоље подрше ученицима са социјалним проблема тј. ученицима који припадају осетљивим групама као што су:

- материјално угрожене породице
- деца без родитељског старања
- једнородитељске породице
- ромска национална мањина
- лица са инвалидитетом
- лица са хроничним болестима
- избегла и расељена лица
- деца са сметњама у развоју и поремећајима у понашању.

Циљеви и задаци програма:

- пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању;
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица са проблематичним односима;
- сарадња са установама и организацијама које се бави социјалним питањима;
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика / упућивање у остваривање социјално-заштитних мера;
- утврђивање социоекономског статуса родитеља или другог законског заступника;

- упућивање родитеља или другог законског заступника на остваривање права;
- развијање вредности пријатељства, солидарности и колегијалности.

Активности:

- Идентификација ученика са посебним потребама из области социјалне заштите
- Сарадња са родитељима или другим законским заступником, идентификованих ученика
- Сарадња са установама и организацијама социјалне заштите
- Пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању током целе школске године
- Сарадње са Црвеним крстом
- Укључивање ученика у хуманитарне акције у локалној заједници
- Организовање акција за прикупљање неопходне помоћи идентификованим ученицима
- Праћење ефеката указане социјалне помоћи
- Укључивања ученика у трајнији облик социјалне помоћи ученику којег пружа држава

Начин остваривања програма :

Помоћ ученицима са проблемима у понашању : Идентификација ученика са одређеним социјалним проблемима у понашању врши се у континуитету. На почетку школске године одељенске старешине, педагог и директор школе, снимају социјално стање ученика и на основу њега раде план деловања. Током године, свака нова ситуација се посматра, прати, анализира и планирају се мере које ће се предузимати. Школа уочене проблеме покушава да реши сарадњом са родитељима или другим законским заступником (службеним позивима у школу и инфоративним разговорима), а уколико нема резултата, у току школске године укључују се установе и организације социјалне заштите.

Помоћ материјално угроженим ученицима : Идентификација ученика који се налазе у тешкој материјалној ситуацији обавља се како на почетку, тако и током целе године. Школа израђује план помоћи овим ученицима у виду:

- бесплатне екскурзије, излета
- бесплатне позоришне представе, концерта, мјузикла, опере
- бесплатних уџбеника

Школа периодично и по потреби организује хуманитарне акције и акције прикупљања одеће, обуће и школског материјала за ученике тешког материјалног стања. Носиоци активности сем одељењских старешина, педагога и директора школе, су и чланови Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, чланови Тима за инклузију, као и Ученички парламент

Школа у сарадњи са надлежним установама и организацијама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група на основу Програма социјалне заштите.

6.14. Програм прилагођавања на школску средину

Програмом прилагођавања на школску средину школа дефинише активности које обухватају детаљно информисање новопридошлих ученика и наставника.

Циљеви:

- омогућавање координације, усклађивања, синхронизације, повезивања активности ученика и наставника;
- пружање помоћи наставницима у реализацији радних задатак;
- обезбеђивање услова за бржу адаптацију ученика, међусобно информисање.

Задаци :

- информисање новопридошлих ученика и наставника о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад Школе;
- развијање партнерског односа актера образовања у школи.

Активности намењене новопридошлим ученицима:

- упознавање ученика и родитељаили другог законског заступника са директором школе и стручном службом;
- разговор са стручном службом – прикупљање информација о детету и претходном школовању;
- познавање ученика и родитеља или другог законског заступника са одељенским старешином;
- упознавање ученика и родитеља или другог законског заступника са школским простором, дневним и недељним ритмом школе и општим информацијама о раду школе;
- пружање помоћи у обезбеђивању уџбеника;
- упознавање са одељењем;
- пружање помоћи у адаптацији на ново одељење;
- праћење прилагођавања у сарадњи са родитељима или другим законским заступником

Активности намењене новопридошлим наставницима:

- упознавање наставника са директором школе, правником, педагогом;
- пружање инфомација о организацији рада школе, правима,одговорностима и задужењима на радном месту;
- упознавање са школским простором, кабинетима и расположивим наставним средствима;
- упознавање са запосленима;
- пружање подршке у раду наставника.

Начин остваривања програма

Програм реализују: директор школе, секретар, педагог, одељењске старешине и наставници кроз свакодневну комуникацију и сарадњу са новопридошлим наставницима и ученицима.

6.15. Програм увођења приправника у посао

Увођење у посао наставника и стручног сарадника - приправника има за **циљ** да га оспособи за самосталан образовно-васпитни и стручни рад и за полагање испита за лиценцу.
Програмом увођења у посао приправник, наставник и стручни сарадник стиче знања и развија вештине и способности потребне за остваривање образовно-васпитног рада који се односе на:
1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада
2. Праћење развоја и постигнућа ученика
3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом
4. Рад са ученицима са сметњама у развоју
5. Професионални развој
6. Документација

Наставник на крају приправничког стажа треба да поседује следећа знања, способности и вештине:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада:

- познаје структуру плана и програма образовно-васпитног рада;
- разуме улогу наставног предмета у остваривању циљева и задатака у образовању и васпитању;
- разуме повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада;

- разуме интердисциплинарну природу предметних садржаја;
- користи дидактичке и методичке принципе успешног планирања образовно-васпитног рада;
- познаје могућности и ограничења различитих врста наставе;
- планира различите типове и структуру наставних часова;
- зна да повезује различите методе и облике рада у процесу учења;
- зна да креира подстицајну средину за учење и развој;
- бира садржаје, методе облике и технике рада у складу са условима у којима ради;
- познаје основне принципа рада одељењског старешине;
- подстиче изградњу заједништва у одељењу;
- зна да прилагођава захтеве развојним нивоима деце и стиловима учења деце;
- примењује индивидуални приступ деци у процесу образовно- васпитног рада;
- разуме улогу ученичких радова у образовно-васпитном процесу;
- познаје критеријуме добрих уџбеника, литературе и дидаткичких средстава за остваривање – образовно-васпитног рада;
- помаже ученицима у налажењу и избору литературе за различите активности;
- користи разноврсна дидактичка средства и различиту литературу;
- познаје различите начине остваривања ваннаставних и слободних активности;
- користи истраживачки приступ у образовно-васпитном раду;
- анализира сопствени образовно-васпитни рад;

2. Праћење развоја и постигнућа ученика:

- разуме како се ученици развијају и како уче;
- познаје различите начине праћења, вредновања и оцењивања постигнућа ученика;
- зна да прати и вреднује постигнуће ученика у процесу учења;
- прати индивидуални развој и напредовање ученика и развој групе у целини;
- разуме вредновање постигнућа у функцији подршке напредовању ученика;
- подржава иницијативу ученика, мотивацију за рад и спонтано стваралачко изражавање;
- поштује принципе редовности у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- уважава личност ученика у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- помаже ученику да препозна своје потребе и емоције и изрази их на одговарајући начин;
- познаје начине и технике подстицања процеса самооцењивања ученика;
- зна да ствара атмосферу поштовања различитости;
- уважава иницијативу и слободу исказивања мисли, ставова и уверења код ученика;
- развија код ученика навику за пажљивим руковањем наставним материјалима;

3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом:

- гради атмосферу међусобног поверења са свим учесницима у образовно-васпитном раду;
- познаје и примењује принципе успешне комуникације са свим учесницима у образовно-васпитном – раду;
- разуме важност неговања партнерског односа са породицом ученика;
- поштује принцип приватности у сарадњи са породицом и колегама;
- поштује личност родитеља или другог законског заступника приликом давања повратних информација;
- размењује информације о ученику са родитељима или другим законским заступником поштујући принцип редовности;
- познаје различите облике сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика;

- одржава добре професионалне односе са колегама;
- разуме важност тимског рада у установи;
- размењује запажања и искуства са колегама;
- познаје различите облике сарадње са локалном заједницом у циљу остваривања образовно-васпитних циљева и задатака;
- сарађује у организовању представљања различитих облика ученичког стваралаштва;
- разуме важност сарадње са стручним институцијама;

4. Рад са ученицима са сметњама у развоју :

- разуме значај утицаја вршњака и средине на развој и образовање ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај стварања атмосфере поштовања различитости;
- познаје начине укључивања ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитном раду;
- зна да организује активности за укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;
- разуме значај принципа индивидуализације процеса учења ученика са сметњама у развоју;
- познаје важност праћења, индивидуалног напредовања и постигнућа ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај обезбеђивања одговарајуће физичке средине за адекватно укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;

5. Професионални развој :

- познаје значај континуираног професионалног развоја;
- упознат је са различитим облицима и начинима стручног усавршавања;
- разуме начине и технике планирања стручног усавршавања;
- познаје структуру стручних тела на нивоу установе;
- познаје елементе за планирање сопственог стручног усавршавања;
- учествује у разним облицима стручног усавршавања;
- прати развој савремене литературе и образовне технологије;

6. Документација:

- зна прописе из области образовања и васпитања;
- познаје права и дужности на радном месту;
- упознат је са документацијом на нивоу установе;
- разуме сврху педагошке документације;
- зна да води прописану и потребну документацију;
- чува поверљиве податке о детету/ученику и његовој породици;
- води евиденцију о учешћу у разним облицима стручног усавршавања;

Приправника у посао уводи ментор:

1. Пружањем помоћи у припремању и извођењу образовно васпитног рада;

2. Присуствовањем образовно – васпитном раду најмање 12 часова у току приправничког стажа;

3. Анализирањем образовно васпитног рада у циљу праћења напредовања приправника;

4. Пружањем помоћи у припреми за проверу савладаности програма.

Након савладаног програма ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада. За оне елементе програма увођења наставника у посао које ће реализовати заједничким радом ментор израђује детаљан план активности

Евиденција о увођењу у посао приправника:

Евиденција ментора и приправника има значајну функцију у процесу увођења у посао и стицању лиценце. На овај начин ментор и приправник документују процес учења и подучавања, како у раду приправника, тако и у раду ментора, што осигурава трајност података и олакшава начин приказивања постигнутих резултата.Све ове активности се остварују у установи што олакшава припрему приправника за полагање испита за лиценцу.

Према Правилнику, евиденцију воде установа, ментор и приправник.

Установа води евиденцију о запосленим приправницима, ствара услове за успешно савладавање програма и оспособљавање за самосталан образовно-васпитни рад.

Ментор води евиденцију о раду приправника која садржи податке о:

1. временском периоду у коме је радио са приправником,
2. темама и времену посећених часова,
3. запажањима о раду приправника у савладавању програма,
4. препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада
5. оцени поступања приправника по датим препорукама.

Приправник води евиденцију о свом раду:

1. сачињавањем месечног оперативног плана и програма рада;
2. израдом припреме за одржавање часа,
3. изношењем запажања о свом раду и раду са ученицима,
4. о посећеним часовима,
5. о својим запажањима и запажањима ментора.

Евиденција о раду и запажањима приправника доставља се ментору.

Провера савладаности програма увођења у посао приправника

Провера савладаности програма увођења у посао приправника остварује се најраније након годину дана рада у установи извођењем одговарајућег облика образовно-васпитног рада, и то: извођењем и одбраном часа наставника у школи, као и приказом и одбраном активности стручног сарадника у установи. Тему облика образовно-васпитног рада бира приправник у сарадњи са ментором. Комисију од најмање три члана образује директор решењем. Ментор не може да буде члан комисије, али има обавезу да присуствује провери савладаности програма. Када комисија оцени да је приправник делимично савладао програм, даје ментору и приправнику препоруку за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који у потпуности савлада програм стиче право на полагање испита за лиценцу.

6.16. Програм рада школске библиотеке

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно- образовне и културне активности школе.

У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко- информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори.

Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

Задаци школске библиотеке су:

- да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга;
- да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима;
- да ученицума омогући да овладају вештинама потребним за целоживотно учење.

Рад библиотеке обухвата:

1. **Садржаје у образовно-васпитном раду**
   - упознавање ученика са радом библиотеке;
   - оспособљавање за самостално коришћење књига, часописа, енциклопедија…;
   - упутства за писање реферата и самосталних радова, израда плаката и презентација;
   - развијање навика за чување, заштиту и руковање књижном и некњижном грађом.

2. **Садржаје везане за сарадњу са наставницима, педагогом, директором и родитељима или другим законским заступницима:**
   - учествовање у програмирању годишњег и развојног плана школе;
   - набавка и коришћење књижно-библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике;
   - сарадња у вези са посетом Сајму књига и информација о набавци књига;
   - сарадња на развоју информатике и информатичне писмености;
   - рад у школским тимовима;
   - сарадња са родитељима или другим законским заступницима.

3. **Програмске садржаје у библиотечко-информационој делатности:**
   - израда годишњег плана и програма рада библиотеке;
   - систематско информисање ученика и запослених о новим књигама листовима и часописима;
   - помоћ у припреми паноа и тематских изложби о појединим издањима;
   - упис ученика првог разреда у библиотеку;
   - сређивање и естетско уређење библиотеке.

4. **Програмске садржаје везане за културну и јавну делатност:**
   - планирање културних садржаја за школску годину;
   - израда текстова за интернет презентацију школе;
   - прикупљање и евидентирање литерарних радова ученика

6.17. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникацију, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Циљеви програма:

- Развијање способности за решавање проблема, вештина комуникације, оспособљавање за тимски рад, развој ученичке самоиницијативе и предузетничког духа.

Задаци (наставни и ваннаставни):

- промена приступа учењу, разноврсност метода и облика рада са ученицима, којима се обезбеђују предуслови за остваривање постављених циљева
- помак од наставе у чијем центру је наставник, на наставу у чијем центру је активни,самосвестан, самопоуздан, иницијативан, предузетан ученик.
- разноврсност ваннаставних активности којима се подстичу и негују наведени циљеви.

Развијање способности за решавање проблема као и комуникација, тимски рад самоиницијатива и подстицање предузетничког духа су вештине које су веома битне за одрастање и квалитет живота наших ученика. Школа се за поменуте способности ученика брине на разне начине: кроз све наставне и ваннаставне активности, посебно кроз часове грађанског васпитања, вештине комуникације, предузетништва, практичне наставе, кроз часове одељењског старешине, кроз рад Ученичког парламента и све његове активноси, пружањем подршке ученицима у свим сегментима њиховог живота (као битне кључне области

у оквиру самовредновања рада школе) , у координацији са родитељима или другим законским заступником и са локалном самоуправом и њеним институцијама.

Своје превентивно деловање школа усмерава на оснаживање младих кроз развијање њихових социјалних вештина (на пример: како изаћи на крај са негативним осећањима и притиском вршњака, како променити ствари око себе које нам сметају, како другима дато до знања да ја важно да слушају и чују). Социјалне вештине се уче највише из посматрања и интерреакције са људима у непосредној околини (породица, школа, група вршњака). Такође треба научити младе људе како да изаберу „одговарајуће“ понашање да би могли да изађу на крај са проблемима карактеристичним за њихов узраст. Врло је важно да особа задржи самоконтролу и остане мирна када се суочава са различитим стресним ситуацијама. Да не би беспотребно повредили неког или неко повредио њих млади треба да овладају вештинама мирног решавања сукоба. Такође треба да се користе и вештинама позитивног и самосталног размишљања у сврху доношења сопствених процена и мудрих животних одлука. Знати како одредити животне приоритете или оне који се односе на неку ситуацију, велика је вештина за младог човека. Позитивно размишљање може победити тренутни осећај неуспеха , а оно мења понашање и расположење и изграђује самопоштовање. Зато школа предузима: мере за поспешивање личног развоја ученика и развијање самопоуздања и личне одговорности; мере за оснаживање младих за доношење заједничких одлука прихватљивих за све стране. Што ће имати за циљ развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства.

Добра комуникација као и рад у тиму, такође, утичу на развијање самопоуздања код младих као и самосвести о вредностима које поседују. Тимског рада (у оквиру наставе и ваннаставних активности) код младих особа развија самоиницијативу у сагледавању и решавању одређених проблема везаних за њихов узраст. Кроз рад у тиму својих вршњака млада особа ће лакше исказати своје мишљење , али и прихватити туђе односно мишљење својих вршњака. Али свакако треба и тада да покаже вештину самосталног размишљања. Доношење самосталних одлука и решавање разних проблема се исказује и кроз рад у Ученичком парламенту. Зато школа предузима: мере за развој позитивног односа према тимском раду; мере за развијање спремности за прихватање различитих ставова и развијање самоконтроле, објективности и реалности код ученика.

Предузетнички дух се најбоље развија кроз подршку школе у организовању спортских активности, пружању помоћи у организовању хуманитарних акција, волонтирању ученика у раду Црвеног крста, укључивању ученика у активности проширене делатности школе, подршку акцијама Ученичког парламента и др. Зато школа предузима: мере за подстицање позитивног односа ученика према раду и професионалној оријентацији; мере за развијања свести о одговорности за преузете обавезе и развој предузимљивости као и оријентације ка предузетништву. Што ће имати за резултат способност ученика да идеје претворе у акције кроз креативност, иновативност и предузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима.

Похвала и подршка од стране одраслих особа (родитеља или другог законског заступника, наставника) младим особама даје подстрек за даље напредовање и усавршавање као и за доношење правих животних одлука.

Редни број	Програми	Активности
1.	Развијање способности за решавање проблема (једна од општих међупредметних компетенција- решавање проблема)	-активности у оквиру наставне и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту -волонтерски рад
2.	Развијање способности комуникације (једна од општих међупредметних компетенција- комуникација)	-активности у оквиру наставне и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту
3.	Развијање способности за тимски рад	-активности у оквиру наставне

	(једна од општих међупредметних компетенција- сарадња)	и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту
4.	Развијање способности за самоиницијативау и подстицање предузетничког духа (једна од општих међупредметних компетенција- предузимљивост и предузетничка компетенција)	-организација спортских активности -организација хуманитарних активности -волонтерски рад -рад у оквиру проширене делатности школе -активности у оквиру наставне и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту

6.18. Индивидуални образовни планови
Анекс 1 – Индивидуални образовни планови.

7. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма вршиће се плански, систематски и континуирано, а одвијаће се кроз:

- састанке Стучног актива за развој школског програма
- седнице Наставничког већа
- праћење постигнућа ученика
- примену тестова, упитника...
- праћење реализације планова и програма
- сарадњу са родитељима и законским заступницима ученика
- сарадњу са локалном заједницом
- сарадњу са стручном службом
- самопроцену наставника
- евалуацију реализације Акционог плана
- евалуацију реализације Развојног плана школе

У Кули,
5.06. 2018. године

Председник Школског одбора
Мирјана Гостовић